Phil Hughes MBE
Ed Ferrett

ISH JOYIDA XAVSIZLIK VA SOG‘LIQNI SAQLASH

Ushbu darslik NEBOSH Milliy Bosh Sertifikati uchun

nebosh

Beshinchi nashr

BH

Ish joyida Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash

Ushbu nashr yuqori va sifatli NEBOSH malakasini olishda qo'llab-quvvatlash taklifi sifatida NEBOSH tomonidan tasdiqlandi. NEBOSH tasdig'i NEBOSH malakasiga erishish uchun muhim ekanligini anglatmaydi, balki faqat NEBOSH malakasini qo'llab - quvvatlash uchun mavjud mos nashr ekanligini anglatadi. Har qanday NEBOSH ko'riklarida tasdiqlanmagan materiallar so'zma-so'z ishlatiladi va mazmuni uchun javobgarlik noshirda qoladi. Barcha NEBOSH malakasining texnik nusxalarini NEBOSH rasmiy web sayti www.nebosh.org.uk dan topish mumkin.

I sh joyida X avfsizlik va S og'liqni saqlash

Ushbu darslik NEBOSH Milliy Bosh Sertifikati uchun mo'ljallangan

Phil Hughes MBE, MSc, CFIOSH
NEBOSH raisi 1995–2001. IOSH Presidenti 1990–1991
Ed Ferrett PhD, BSc (Hons Eng), CEng, MIMechE, MIET, CMIOSH
NEBOSH raisi orinbosari 1999–2008

ELSEVIER
AMSTERDAM • BOSTON • HEIDELBERG • LONDON • NEW YORK • OXFORD • PARIS
SAN DIEGO • SAN FRANCISCO • SINGAPORE • SYDNEY • TOKYO
BH

Elsevierdagi Butterworth-Heinemann nashriyoti
The Boulevard, Langford Lane, Kidlington, Oxford OX5 1GB, Buyuk Britaniya
225 Wyman ko'chasi, Waltham, MA 02451, USA.
Birinchi nashir 2003
Qayta nashir 2003 (ikki marta)
Ikkinchi nashir 2005
Qayta nashir 2006
Uchinchi nashir 2007
To'rtinchi nashir 2009
Qayta nashir 2010
Beshinchi nashir 2011
Mualliflik huquqi © 2005, 2007, 2009 va 2011-Fil Hughes va Ed Ferrett ©.
Elsevier Ltd. tomonidan chop etilgan
Barcha huquqlar himoyalangan.
Ushbu darslik mualliflari Phil Hughes va Ed Ferrett mualliflik huquqi, namunalar va 1988 yildaqi ptentlar qonuniga muvofiq da'vo qilingan.
Ushbu nashirni chop etuvchini yozma ro'xsatisiz qayta chop etish, qidiruv tizimlarida saqlash yoki istalgan shakilda har qanday vositalar bilan elektron, mexanik, foto nusha, uzatish, yozish taqiqlanadi.
Ro'xsatni to'g'ridan-to'g'ri Buyuk Britaniya, Oxforddagi ilm va texnologiya departamentidan qidirish mumkin:
telefon (+44) (0) 1865 843830;
faks (+44) (0) 1865 853333;
email: permissions@elsevier.com.
Shu bilan bir qatorda, siz http:// elsevier.com/locate/permissions da Elsevier veb-saytiga tashrif va Elsevier materiallaridan foydalanish uchun ruxsat olishni tanlab onlayn so'rov yuborishingiz mumkin.

Bildirishnoma

Har qanday shaxsga yoki mulkiga jarohat va/yoki zarar, beparvolik yoki boshqa, yoki operatsiada har qanday usullarni qo'llash, mahsulot, ko'rsatmalar va har qanday g'oyalardan foydalanish noshir tomonidan javobgarlik qabul qilinmaydi. Chunki tibbiyot fanlarida tez o'zgarishlar, xususan, tashxis va dori dozalarini mustaqil tekshirishni amalga oshirilishi lozim.

Nashr ma'lumotlari Britaniya kutubxonasida kataloglangan
Ushbu kitobning yozuv katalogi Britaniya kutubxonasida mavjud
Nashr ma'lumotlari Congress kutubxonasida kataloglashtirilgan
Ushbu kitobning yozuv katalogi Congress kutubxonasida mavjud
ISBN: 978-0-08-097070-7

Printed and bound in Italy
11 12 13 14 15 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Mundarija

SO'Z BOSHI.....

MINNATDORCHILIKLAR.....

MUALLIFLAR HAQIDA.....

USHBU KITOB NIMALARNI QAMRAB OLGAN VA ULARDAN QANDAY FOYDALANILADI.....

ASOSIY QISQARTMALAR RO'YHATI.....

1 Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlash asoslari.....

1.1 Mehnat muhofazasi va ishlab chiqarish xavfsizligining ko'lami va tabiati.....

1.2 Ish joyida xavfsizlik va sig'liqni saqlashni yaxshi standartlarini targ'ib qilish uchun ahloqiy, huquqiy va moliyaviy sabalari.....

1.3 Sog’liqni saqlash va xavfsizligini tartibga solish huquqiy asoslarini, shu jumladan qonun manbalari va turlarini tushuntirib berish.....

1.4 1974 – yildagi Ishda Sog’liqni saqlash va Xavfsizlik Qonuni asosida boshqaruvchilarning, ishchilarning, ish beruvchilarning ish ko’lami, majburiyatlari va jinoyatlarini tushuntirib berish.....

1.5 Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlash nizomini boshqarish ostida ish beruvchining majburiyatlari va jinoyatlari, menejerlar, xodimlar va boshqa shaxslarning sohadagi qamrovi.....

1.6 Sog'liqni saqlash va xavfsizlikda mijozlar va ularning pudratchilarini tashkiliy va huquqiy roli va majburiyatlari.....

1.7 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

2 Xavfsizlik va Sog'liqni saqlashni ta'minlash jarayonlarini boshqarish tizimi - Siyosat.....

2.1 Xavfsizlik va sog’liqni saqlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining asosiy elementlari.....

2.2 Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish siyosati paramertalrining maqsad va vazifalari.....

2.3 Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni ta’minlash sohasidagi siyosatining o’ziga xos asosiy xususiyatlari va tarkibi.....
2.4 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

3 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni boshqaruv tizimlari 2 - tashkillashtirish.....
3.1 Xavfsizlik va sog'liqni saqlashda ish beruvchilar, direktorlar va menejerlarning majburiyatlari va tashkiliy roli.....
3.2 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati tushunchasi va ahamiyati, sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashkiloti tashkili.....
3.3 Ishga ta'sir qiluvchi inson omillari.....
3.4 Ishda sog'liqni saqlash sifatida xavfsizlik va sog'liqni saqlash yaxshilash mumkin.....
3.5 Favqulodda xizmat va voqealar bilan muloqot qilish uchun favqulodda tartib.....
3.6 Ish joylarida samarali birinchi yordam ko’rsatish va talablar.....
3.7 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

4 Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlash tizimlari 3 - Rejalashtirish.....
4.1 Rejalashtirishning muhimligi.....
4.2 Xavfni baholash amaliyoti va tamoyillari.....
4.3 Xatarlarni nazorat qilish va kamaytirish chora-tadbirlarining ierarxik umumiy tamoyillari.....
4.4 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik axborot manbalari.....
4.5 Xavfsiz ish tizimi.....
4.6 Ishga ruxsat.....
4.7 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

5 Xafsizlik va Sog‘liqni saqlash boshqaruvining tizimlari 4 – o‘lchash, audit va sharx.....
5.1 Faol va salbiy monitoring.....
5.2 Sog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlash o‘lchoviga ananaviy yondashuv.....
5.3 Xavfni samarali nazorat qilish.....
5.4 Xavfsizlik bo'yicha tekshiruvlar.....
5.5 Nazorat qilish usullari.....
5.6 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

6 Ish joyidagi xavflar va qaltis ishlarni nazorat qilish.....
6.1 Ishchi muhit talablari, sog‘lomligi va farovonligi.....
6.2 Ishdagi zo‘riqish.....
6.3. Ishda moddalarni noto‘g‘ri qo‘llash.....
6.4. Ish joyida xodimlarning xavfsiz harakati.....
6.5. Balandlikda ishlash.....
6.6 Handak qazish. Handak qazishdagi havfli holatlar.....
6.7 Qo'shimcha ma'lumotlar.....
6.8 NEBOSH amaliyoti savollari.....

7 Transport xatarlari va xavfni nazorat qilish.....
7.1 Ish joyidagi transport vositalarining xavfsiz harakati.....
7.2 Ishda avtomobillarni haydash.....
7.3 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

8 Tayanch harakati a'zolari xavfi va xavf nazorati.....
8.1 Ishlash bilan boglik yuqori tana kasalliklari.....
8.2 Tayanch xarakati muammolari.....
8.3. Yuklab olish uchun qo'l uskunalari.....
8.4. Mexanik usul bilan yuklarni ko'tarish.....
8.5 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

9 Ish uskunalari xavfi va xavf-xatar nazorati.....
9.1 Ish asbob-uskunasi uchun umumiy talablar.....
9.2 Qo‘l asboblari.....
9.3 Uskuna xavflari.....
9.4 Ehtiyot choralari praktik xavsizlik choralari.....
9.5 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

10 Elektr xavfsizligi.....
10.1 Elektr quvvati bilan ishlashdagi xavf – xatarlar.....
10.2 Nazorat choralari.....
10.3 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

11 Yong'in xavfsizligi.....
11.1 Olovni qo'zg'atish, tarqatish, tasnifi va huquqiy talablari tamoyillari.....
11.2 Yong'in xavfini baholash.....

11.3 Olov oldini olish tamoyillari va olov tarqalishini oldini olish.....
11.4 Yong'in signali va yong'in uskunalari.....
11.5 Ish joyini joyini evakuatsiya qilish.....
11.6 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

12 Inson salomatligiga kimyoviy va biologik xavf va xavflarni nazorat qilish.....
12.1 Xavfli moddalarni inson sog'ligiga xavfi, shakillari va tasnifi.....
12.2 Sog'liqni saqlash xavfi baholash.....
12.3 Ish joyidagi ta'sir darajasi.....
12.4 Nazorat choralari.....
12.5 Chiqindilarni saqlashda xavfsiz ishlash.....
12.6 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

13 Fizik va ruhiy xavf-xatarlar va ularning nazorati.....
13.1 Shovqin.....
13.2 Vibratsiya (Titrash).....
13.3 Radiatsiya.....
13.4 Stress.....

14 Qurilishda ekologik xavsizlik va sog’liqni saqlashni halqaro aspektlari.....
14.1 Kirish.....
14.2 Qurulish harakatlari.....
14.3 Qurilish hajmi.....

16 O'qish qobiliyatlari.....
16.1 Muqaddima.....
16.2 Bilim olish uchun joy topish.....
16.3 Bilim olishni rejalashtirish.....
16.4 To'sib qo'yilgan o'ylash qobilyati.....
16.5 Ma'lumotlarga ega bo'lish.....
16.6 Bilim olish uchun o'qish.....
16.7 Ochiq Unversitetdan bepul ma'lumotlarga ega bo'lish.....
16.8 Qayta kelajakni ko’ra bilishni tashkil etish.....
16.9 Axborotlarni tashkil etish.....
16.10 Miya qanday ishlaydi.....
16.11 Imtixonni qanday taqsimlash.....

16.12 Imtixon topshiruvchining hisoboti.....
16.13 Yozilgan imtixonlar.....
16.14 NGC3 - amaliy dasturi.....
16.15 Xulosa.....
16.16 Qo'shimcha ma'lumotlar.....

So'z boshi

Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlashga ilk qadamlar dastlabki sakkiz yil ichida o'z natijasini talabalarni NEBOSH Milliy Asos Sertifikatini olishda asosiy qo'llanma bo'ldi. Ushbu qo'llanma ish boshqaruvchilarga sog'liqni saqlash va xavfsizlik zaruriy majburiyatlarni yukladi va shu bois dastavval uning ahamiyati doim aniq bo'lishi va lozim bo'lsa qonuniy va rivojlanishlar bilan hamohang bo'lishi lozim. Hozirda manba o'quv qo'llanma sifatida NEBOSH tomonidan tasdiqlangan Milliy Asosiy Sertifikati ushun o'quv kursiga tavsiya etildi.

Ushbu beshinchi nashr ish joyida havfsizlik va sog'liqni saqlash qonuniyatlarini yangilash hamda o'z ichiga Joy Isrovgarchiligi Boshqaruvi Rejalarini Tartibga solish, Ish joyidagi Sun'iy Radiatsiya Nazoratini Tartibga solish, Kimyoviy (Yetkazib Berishda Qadoqlash va Ogohlantirish Ma'lumoti) Tartibga solish (CHIP4) va Zararni qoplash harakatlarini oladi. Ro'yhatga olish, Baholash, Ruxsatnoma va Kimyoviy Nazorat (REACH)ga oid ko'p ma'lumotlar berilgan, ichki gaz xavfsizligi uchun va kelgusida Pestitsid Nazoratini Tartibga solish uchun yangi tuzum kiritildi. Nihoyat, Yosh Boshqaruvchilar tomonidan Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash "Umumiy Xavfsizlik Umumiy Mas'uliyat" hisoboti bayoni kiritildi. Hozirda malaka olish uchta alohida baholanadigan bo'limlarga bo'lindi. Ushbu rivojlanish qo'shimcha imkoniyatlarni va yanada ko'proq qulay o'qitish shaklini va ayni paytda talabalar boshqaruv kurslarini takrorlamay parallel o'qish (yong'in va qurilishda) imkonini beradi. Alohida kurslarni tanlagan talabalar, maxsus Kurs Sertifikatiga ega bo'ladilar.

Ushbu qo'llanmaning birinchi qismi nashr etilganidan buyon imtihon savollari uslubida o'zgarishlar bo'ldi va NEBOSH tomonidan maqtovga sazovor tizimlar savollar varaqasini tayorlash uchun noaniq savollardan hech bir nomzod zararlanmasligi ta'minlandi. NEBOSH imtihonlarini qamrab olgan afsonalar tarqatish harakatida va kurs ta'minlovchilariga rejaga kiritiladigan o'zgarishlarni taqbiqi va har bir so'rovga javob olishda talab qilingan mavzularga talabalar maksimal tayorlanishlari uchun mahalliy yig'ilishlarni kiritildi.

NEBOSHning vebsayti ham talabalar hamda kurs ta'minotchilari uchun judayam foydali aloqa turi hisoblanadi.

Hozirda ko'pgina savollar o'z ichiga bir bobdan ko'p ma'lumotlarni oladi. Talabalarda imtihonchining nashr etilgan hisobotlari haqida ma'lumotga egaligi NEBOSHda tafsiya etilgan. Ushbu hisobotlar nafaqat savollarga kutilgan mukammal javobni ta'minlaydi balki, tushunmovchiliklarga talabalar ko'lamini belgilaydi.

O'quv dasturi sertifikati "Ish jarayonida Odamlar Xavfsizligi va Sog'lig'ini saqlash" standartida asosiy bilimlar bilan ta'minlashga taqdim qilinadi, hamda 3- dajali kasbiy standart Ishchilarni Milliy O'qitish Tashkiloti tomonidan ma'qullangan (ENTO). ENTO standartining qisqa sakkiz pog'onalik kursiga asosan o'quv rejasi kiritilgan. NEBOSHning Milliy Asosiy Sertifikati 3-darajali mukofoti Ofqual va Shotlandiya Malaka Kuzatuvchilari (SQA) tomonidan rasmiylashtirilgan. O'quv reja qayta NGC1da 5 elementli va NGC2da 8 elementli qilib shakllantirdi. Beshinchi nashr qayta ko'rib chiqildi va kitob yangi NGC o'quv rejasiga tayandi. NGCdagi o'zgarishlar 2011-yilda boshlandi.

Avvalgi qismlarda ta'kidlanganidek NEBOSH siyosati yangi kiritilgan qonunlar munosibligini ta'minlash uchun ijrosidan 6 oy o'tib o'quv rejada keltirilmoqdami yoki yo'qmi.

Nihoyat ushbu kitobning maqsadlaridan biri qo'llanmani har bir shaxs xavfsizligi va sog'liqni saqlashi uchun javobgarligini inobatga olish hisoblanadi. Biz bir necha foydali mavzularni qo'shish zarur deb o'yladik, shuning uchun, o'quv rejasidan tashqarida bo'lsa ham hamda xavfsizlik va sog'liqni saqlashning boshqa yuzalarini qamrovchi qo'shimcha boblar qo'shish va qurilish harakatlarini, tabiat muhofazasi va halqaro muammolar kursini tugatishda o'quvchi tegishli mavzularni topadi.

Qo'llanma siz uchun foydali bo'ladi deb umid qilamiz. **Phil Hughes**

Minnatdorchiliklar

Kitob o'z ichiga qonunga mos hamda xavfsizlik va sog'liqni saqlash ma'muriyatini va tajribada ma'qullab chop etilgan maslahatlar yoki turli xavfsizlik va sog'liqni saqlash ma'muriyati nashrlari tavsiflarini oladi. Deyarli barcha ma'lumotlar HSE nashriyoti kitoblarida berilgan 15 - bob har bir jarayon yoki boshqaruv xulosasini qamrab oladi.

Har bir bob so'ngida NEBOSH yangi Milliy Asos Sertifikati varaqasida olinadigan imtihon savollari bor. Ba'zi bir savollar o'z ichiga bir bobdan ortiq bo'lgan mavzularni qamrab oladi. Ushbu savollar javobini kitobning joriy bobidan topish mumkin. NEBOSH judayam kam miqdorda savollarga to'liq ma'lumot beruvchi har bir umumiy imtihondan so'ngina imtihon oluvchilarning hisobotini nashr qiladi. NEBOSHning aksariyat o'quv markazlari ushbu hisobotlar nusxasiga ega bo'ladi va kelgusi nusxalari ham NEBOSHdan to'g'ridan-to'g'ri harid qilinadi. Biz kitobdagi ko'rsatilgan har bir savolning taqsimlanish belgisini so'radik. Ammo savollarning har bir qismiga tegishli baholar o'zgarishi mumkin, faqatgina asosiy qo'llanma beriladi.

Bir va ikki qismli 8 baholik savollarning har qismiga kamida 2 baho bilan baholanadi.

Uch yoki undan ko'p qismli savollar 20 baholik savollar sanaladi va kamida har qismiga 4 baho beriladi.

Mualliflar ushbu savollardan foydalanish imkonini bergan NEBOSHga tashakkur bildirishdi.

Mualliflarning tashakkurlari Liz Hughes va Jill Ferrett ga mutolaa tekshiruvi va sabrlari hamda ushbu qo'llanmani tayorlashdagi boshqaruv yordami uchun yo'llandi.

Mualliflar haqida

Phil Hughes MBE Birlashgan Qirollikda 40 yildan ortiq tajribaga ega xalqaro Tabiat, Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Boshlig'i sifatida ikkita ko'pmilliy Courtaulds va Fisonsda taniqli mutahasis hisoblanadi. Phil xavfsizlik va sog'liqni saqlashdagi mehnat faoliyatini 1969-yilda Derby shaharchasida Fabrika Inspektori sifatida boshladi va 1974-yilda Courtauldsga o'tdi. U shu yili IOSHga qo'shildi va Midland bo'limiga boshliq bo'ldi, so'ng Milliy Boyliklarga va 1990-1991-yillarda Prezident etib tayinlandi. Phil NEBOSH faoliyatida 10 yildan ortiq yuqori saviyada harakat qildi va 1995-yildan 2001-yilgacha Boshliq lavozimiga ko'tarildi. U hattoki Amerika Xavfsizlik Jamiyati Muhandislari a'zosi hamda halqaro miqyosda ma'ruzalar olib borgan. Phil 2001-yil mayda RoSPAning Atoqli Xizmatlar mukofotini qo'lga kiritdi va 2003-2010-yillarda RoSPA Prezidenti va Vasiy hodimi lavozimini egalladi. U Xavfsizlik va Sog'liqni saqlashdagi xizmatlari uchun Yangi Yil bayramida MBEning 2005 Mukofotlar Varaqasini qo'lga kiritdi. Phil IOSHning imtiyozli hodimi hisoblanadi.

Ed Ferrett 20 yildan ortiq tajribaga ega bo'lgan xavfsizlik va sog'liqni saqlash faoliyatining mutahasisi hisoblanadi. PhD va Nottengem Universitetining mexanik muhandis lavozimi bilan birga Ed o'z vaqtini 30 yildan ortig'ini oliy ta'limga bag'ishladi, hamda 1993-yil Cornwall kollejidagi Texnologiya Fakulteti Boshlig'i bo'lib nafaqaga chiqdi. Shundan so'ng u bir necha ommaviy va shaxsiy tashkilotlarida mustaqil ravishda faoliyat yuritdi, biznesni ham inobatga olgan holda Mahalliy Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Davlat Tashkiloti (G'arbiy Midlands) Maslahatchisi va 2006-yilgacha Cornwallning G'arbiy Boshlang'ich G'amxo'rlik NHS Ishonch Markazida 6 yil boshliq sifatida ish yuritdi.

Ed 1995-yildan 2010-yilgacha NEBOSH tashkiloti a'zosi va 1999-yildan 2008-yilgacha boshliq o'rinbosari bo'ldi. U xavfsizlik va sog'liqni saqlashga oid ko'pgina kurslarni tashkillashtirdi va Cornwall Biznes Maktabi va boshqa kurs tashkilotchilari uchun NEBOSH kursi ma'ruzachisi faoliyatini yuritdi. U yaqindagina Birlshgan Qirollik Universitetida Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash MSc kursi bo'yicha Tashqi Imtihon oluvchisi etib tayinlandi. U hozirda NEBOSHning elchisi va Britaniya Mustaqil Oliy Ta'limi uchun Rasmiylashtirish Elchisi hisoblanadi. Ed IOSHning Muhandisi va A'zosi imtiyoziga ega.

Bu kitobdan qanday foydalanish mumkin va nimalarni o'z ichiga oladi:

Ish joyida Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlash kitobining 5 - nashri asosan qo'yidagilar chun mo'ljallangan:

1. O'quv reja NEBOSH Milliy Bosh Sertifikati xavfsizlik va sog'liqni saqlash sohasida boshqa Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash institutining 3-darajali yutuqlarini qamrab oladi;
2. NEBOSH o'quv rejasidan tashqari bir qancha qurilish, atrof-muhit va xalqaro jihatlari yoritiladi;
3. NEBOSH Diplomi yoki Universitetning birinchi yoki ikkinchi darajalarida davom qiluvchi talabalar uchun Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlashni yaxshi asosini ta'minlash;
4. Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash va xavfsiz boshqarish insituti o'quv rejasi yoki boshqa shunga o'xshash yutuqlarini ko'proq o'z ichiga olgan matnlar bilan ta'minlash;
5. Milliy Bosh Sertifikatiga tegishli Buyuk Britaniya Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash qonunchiligga xulosa berish;
6. Talabalarga o'rganish, qayta ko'rib chiqish va imtihon topshirishga yordam berish;
7. Amaliy baholashni amalga oshirishda talabalarga yo'l-yo'riq ko'rsatish;
8. Bir qator muhim web saytlarni tanlasni va internetdan qidirishga yo'l-yo'riq ko'rsatish;
9. Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo'ycha rahbarlar va sanoat va tijoratdagi kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo'yicha amaliyotchilari uchun yaxshi yangilangan matnlarni tavsiya qilish.

Talabalar o'z ish joylariga borganda ushbu kitob ta'lim olishning asosi sifatida foydalaniladi va shuningdek, qo'shimcha havolalar sifatida ham qo'llaniladi. Biz ishonamizki, xamma savollarga kitobdagi materiallardan javob topish mumkin, lekin xar bir bobning ohirida hujjatlar ma'lumotlar manbai sifatida keltirilgan bo'lib, talabalarni bu manbalarni o'rganishga undardik. Mavjud qo'llanmalar bilan batafsil tanishish uchun ba'zi saytlarga kirish foydali bo'ladi. www.elsevierdirect.com/companions/9780080970707 web sayti mavjud bo'lib, undan word shaklida, qator slaydlar va bir qancha illyustratsiyalardan nusha olish va shu bilan birga o'quv materiallarini ko'chirib chiqish va foydalanish mumkin.

X rasmda umumiy Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash va u NEBOSH Milliy Bosh Guvohnomasi bilan muvofiqligi ko'rsatilgan.

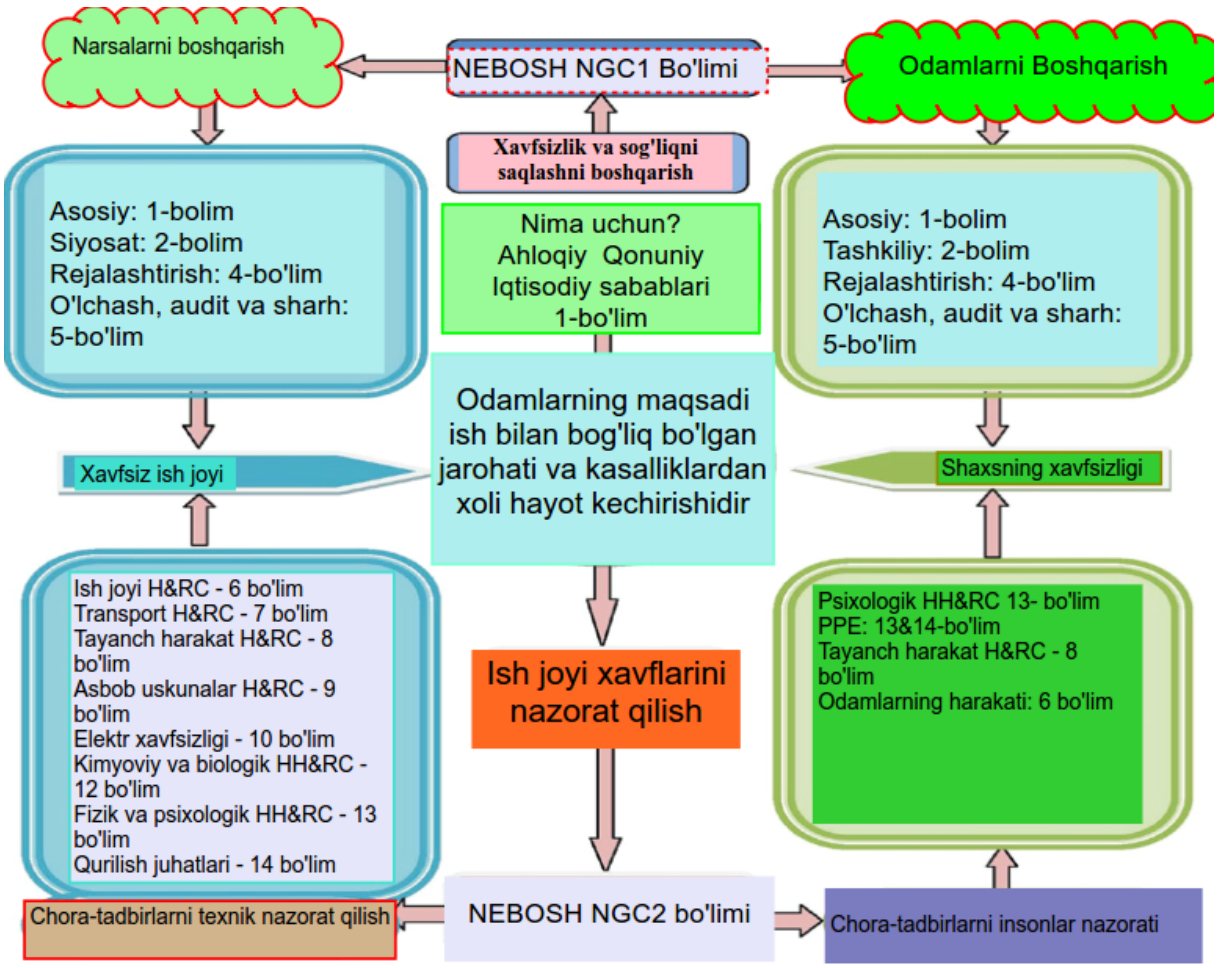

X rasm. Umumiy Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash va uning NEBOSH Milliy Bosh Guvohnomasi o'quv dasturi bilan muvofiqligi

NEBOSH Milliy Bosh Sertifikati o'quv dasturi 3 bo'imga bo'lingan. Har bir birinchi ikki bloklar yana qator elementlarga bo'lingan.

NEBOSH o'quv dasturini batafsil www.nebosh.org.uk ko'rish mumkin.

1-Jadval NEBOSH Milliy Bosh Sertifikati (MBS) uchun Syllabus

Element No	Bob	Sarlavha	Tavsiya etiladigan o'quv soatlari
Qism MBS:1 Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqarish			
1	1	Sog'liqni saqlash va xavfsizlik asoslari	6
2	2	Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruv tizimlari 1-siyosat	4
3	3	Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruv tizimlari 2-Tashkil qilish	6
4	4	Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruv tizimlari 3 – Rejalashtirish	11
5	5	Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruv tizimlari 4 – O'lchash, taftish, tahlil qilish	9
		1-MBS Qismi uchun minimum umumiy kurs vaqti	**36**
		1-MBS Qismi uchun tavsiya qilinadigan shaxsiy tadqiqot vaqti	**21**
Qism MBS2 : ish joyida xavfni nazorat qilish			
1	6	Ish joyida xavf-xatarlarni nazorat qilish	8
2	7	Transportda xavf-xatarlarni nazorat qilish	4
3	8	Tayanch-harakatda xavf-xatarlarni nazorat qilish	6
4	9	Ish uskunalarida xavf-xatarlarni nazorat qilish	6
5	10	Elektr xavfsizligi	3
6	11	Yong'in xavfsizligi	6
7	12	Sog'liqqa kimyoviy va biologik xavf va nazorat	6
8	13	Sog'liqqa jismoniy va rihiy xavf va nazorat	3
		2-MBS Qismi uchun minimum umumiy kurs vaqti	**42**
		2-MBS Qismi uchun tavsiya qilinadigan shaxsiy tadqiqot vaqti	**26**
Qism MBS3 : Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni amaliy qo'llash			
1	17	Sog'iqni saqlash va xavfsizlikni amaliy qo'llash	2
		Ta'lim vaqtining minimal birligi	2
		Tavsiya qilinadigan shaxsiy tadqiqot vaqti	4
		Umumiy ta'limni minimal vaqti	80
		Tavsiya qilinadigan shaxsiy tadqiqot vaqti	51
		Jami umumiy soat	131

Asosiy qisqartmalar ro'yxati

Ko'p qisqartmalar matn ichida ta'riflangan. Qisqartmalar gapning alohida konteksti doirasiga tegishli bo'lmasa har doim ishlatilgan emas. Eng ko'p islatiladiganlardan biri qo'yidagilar:

ACAS Advisory, Conciliation and Arbitration Service (MYaHX-Maslahat, yarashtirish va hakamlik xizmati)

ACL Approved Carriage List (MTR-M'aqullangan transport ro'yxati)

ACM Asbestos Containing material (AM-Asbestli materiallar)

ACOP Approved Code of Practice (TAK-Tasdiqlangan amaldagi kodlar)

ACPO Association of Chief Police Officers in Scotland (ShBPXU-Shatlandiya bosh politsiya xodimlari uyushmasi)

ADR Accord dangereux routier, (XYB-Xavfli yo'llar bitimi), (European agreement concerning the international carriage of dangerous goods by road), (Xavfli yuklarni avtomobil transporti bilan xalqaro tashishniYevropa bitimi)

AIB Asbestos Insulation Board, (AIK-Asbest izolyatsiya kengashi)

AIRMIC Association of Insurance and Risk Managers in Industry and Commerce, (SSMSU-Sanoat va savdo menejerlarini sug'urtalash uyushmasi)

ALARP As low as reasonably practicable, (AKYP-Amaliy kabi etarlich past)

APAU Accident Prevention Advisory Unit now Operations Unit, (AOOTGBMG- Avariyalarni oldini olish tezkor guruh bo'yicha maslahat guruhi)

ARCA Asbestos Removal Contractors Association, (AOTPU-Asbestni olib tashlash pudratchilar uyushmasii)

AORW Artificial Optical Radiation at Work Regulations, (IJSONTS-Ish joyida sun'iy optik nurlanishni tartibga solish)

ATEX Atmosphere Explosiv, (AP-Atmosferada portlovchi,) (used in the context of two European Directives, 94/9/EC and 1999/92/EC), (Evropa dasurida ikkitasi ishlatiladi, 94/9/EC va 1999/92/EC)

BA Breathing apparatus, (NA-Nafas apparati)

BAT Best available techniques, (MEYaT-Mavjud eng yaxshi texnika)

BEBOH British Examining Board in Occupational Hygiene, (KGBK-Kasbiy gigiyena Britaniya kengashi)

BIOH British Institute of Occupational Hygiene, (BKGI-Britaniya Kasbiy Gigiyena Instituti)

BLR Blue light radiation, (KNR-ko'k nur radiatsiyasi)

BPM Best practicable means, (EYaAV-Eng yaxshi amaliy vositalar)

BRE Building Research Establishment, (IMQ-Ilmiy muassasa qurish)

BSI British Standards Institution, (BAI-Britaniya standartlar instituti)

CAR Control of Asbestos Regulations, (Asbestni tartibga soliishni nazorati)

CDM	Construction (Design and Management) Regulations, (QDB-Qurilish (Dizayn va boshqarish) nizomi)
CECA	The Civil Engineering Contractors Association, (FMPU-Fuqarolik Muhandislik Pudratchilar Uyushmasi)
CEN	Comite Europeen de Normalisation, (SEUStandartlash bo'yicha Evropa Uyushmasi)
CENELEC	Comite Europeen de Normalisation Electrotechnique, (ESEU-Elektrotexnika sohasida Standartlashtirish Evropa Uyushmasi)
CHIP	Chemicals (Hazard Information and Packaging) Regulations, (Kimyoviy moddalar (Qadoqlash, xavf to'g'risida ma'lumot) Nizomi)
CHSG	Construction Health and Safety Group, (SSXQG-Sog'liqni Saqlash va Xavfsizlik bo'yica Qurilish Guruhi)
CPR	Cardiopulmonary resuscitation, (YuR-Yurak Reanimatsiyasi)
CPS	Crown Prosecution Service, (JPX-Jinoyat Prokrotura xizmati)
CTS	Carpal tunnel syndrome, (CTS-karpal tunell sindromi)
CVD	Cardiovascular disease, (YuQTK-yurak qon-tomir kasalligi)
dB	Decibels, (dB-desebel)
DB	Dry bulb, (QCh-Quruq chiroq)
dB(A)	Decibel (A-weighted), (Desibel (A-og'irligi))
dB(C)	Decibel (C-Weighted), (Desibel (C-og'irligi))
DEFRA	Department for Environment, Food and Rural Affairs, (AMOQXB-Atrof-muhit, oziq-ovqat va qishloq xizmati bo'limi)
DoE	Department of the Environment now Department for Environment, Food and Rural Affairs, (AMB-Atrof-muhit bo'limi endilikda Atrof-muhit, oziq-ovqat va qishloq xizmati bo'limi)
DSE	Display Screen Equipment, (DEU-Displey ekran uskunalari)
DSEAR	Dangerous Substances and Explosive Atmospheres Regulations, (XMAPMN-Xavfli Moddalar va Atmosferada Portlovchi Moddalar Nizomi)
DWP	Department for Work and Pensions, (IPB-Ish va pensiya ta'minoti bo'limi)
EA	Environment Agency, (AMA-Atrof-muhit agentligi)
EEF	Engineering Employers Federation, (IMF-Ish beruvchilar Muxandislik Federatsiyasi)
E&W	England and Wales, (A&U-Angliya va Ueles)
EAV	Exposure Action Value, (HHQQ-Harakatni himoya qilinganlik qiymati)
EC	European Community, (EJ-Evropa jamiyati)
ELV	Exposure Limit Value, (HChQQ-Harakatni chegara qilinganlik qiymati)
EMAS	Employment Medical Advisory Service, (Tibbiy maslahat xizmati)
ENA	Employment Nursing Adviser, (BM-Boquvchilar uchun maslahatchi)

EPA Environmental Protection Act 1990, (AMQQ-Atrof-muhitni muxafaza qilish qonuni, 1990)
EU European Union, (EI-Evropa ittifoqi)
FOPS Falling Object Protective Structure(s), (QJHT-Qulaydigan jismlardan himoya tizim(lar)i)
FPO Fire Prevention Officer, (YoOOX-Yong'inni oldini olish xizmatchisi)
FSA Financial Services Authority, (MXH-Moliyaviy Xizmatlar Hokimiyati)
FSB Federation of Small Businesses, (KBF-Kichik biznes fideratsiyasi)
GATT General Agreement on Tariffs and Trade, (STBB-Savdo va tariflar bo'yicha bosh bitim)
GHGB Good Health is Good Business, (YaSYaB-Yaxshi sog'liq, yaxshi bizness)
GTAW Gas tungsten arc welding, (GVYP-Gaz volfraam yoyi bilan payvandlash)
HACCP Hazard analysis critical control point, (XTQNN-Xavfni tahlil qilishning muhim nazorat no'qtasi)
HAI Hospital acquired infections, (Shifoxona infeksiyalari)
HAM Hand held monitor, (QM-Qo'l monitori)
HASAC Health and Safety Advice Centre, (SSXMM-Sog'liqni saqlash va xavfsizlik maslahat markazi)
HAV Hand-Arm Vibration, (QQT-Qo'l qurollarida tebranish)
HGV Heavy Goods Vehicle, (OYuTV-Og'ir yuklarni tashish vositalari)
HIE Highlands and Islands Enterprise, (TOK-Tog'lardagi va orollardagi korxonalar)
HOPE Healthcare, Occupational and Primary for Employees, (XBMSS-Xodimlar uchun boshlang'ich mehnat va sog'liqni saqlash)
HSAC Health and Safety Advice Centre, (SSMM-Sog'liqni saqlash va xavfsizlik maslahat markazi)
HSCER Health and Safety (Consultation with Employers) Regulations, (SSXN Sog'liqni saqlash va xavfsizlik (Xodimlar bilan maslahat) nizomi)
HSE Health and Safety Executive, (SSXM-Sog'liqni saqlash va xavfsizlik ma'muriyati)
HSG Health and Safety Guidance Booklet, (SSXYo'B-Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni yo'l-yo'riq bukleti)
HS Health and Safety Laboratory, (SSXL-Sog'liqni saqlash va xavfsizlik laboratoriyasi)
HWI Hazardous Waste Inspectorate (DoE), (Xavfsiz chiqindilar inspeksiyasi)
HSW Act Health and Safety at Work etc. Act 1974, (Ish joyida Sog'liqni saqlash va xavfsizlik. 1974 Qonun)
HWL Healthy Working Lives, (SIMYa-Sog'lom ishchi muhitda yashash)

IAC Industry Advisory Committee, (SMQ-Sanoat maslahat qumitasi)
IChemE Institution of Chemical Engineers, (KMI-Kimyo muhandis instituti)
ILO International labour Office, (XMI-Xalqaro mehnat idorasi)
IOH Institution of Occupational Hygienists, (KGM-Kasbiy gigene muassasasi)
IOSH Institution of Occupational Safety and Health, (KXSSI-Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash instituti)
IEE The Institution of Electrical Engineers, (Elektr muhandislar instituti)
INDG Industry Guidance, (SB-Sanoat Boshqaruvi)
ISBN International Standard Book Number(ing), (KRXS-Kitoblar raqamining xalqaro standarti)
IRSM International Institute of Risk and Safety Management, (XXBXI-Xavf va xavfsizlikni boshqarish xalqaro instituti)
IOD Institute of Directors, (DI-Direktorlar instituti)
PLA HM Inspectorate of Pollution/LA Enforcement Liaison Committee, (Ifloslanish/huquqni muhafaza qilish qumitasining HM inspeksiyasi)
IPMS Institution of Professionals, Managers and Specialists, (Mutaxassislar, menejerlar va spesialistlar instituti)
IPPC Integrated pollution prevention and control, (IUHOONQ - Ifloslanishlarni uyushgan holda oldini olish va nazorat qilish)
IPPR Institute for Public Policy Research, (DSTI-Davlat siyosati tadqiqotlar instituti)
IPR Integrated pollution regulation, (UHITS-Uyushgan holda ifloslanishlarni tartibga solish)
IRM Institute of Risk Management, (XBI-Xatarlarni boshqarish instituti)
LBRO Local Better Regulation Office, (BTMI-Boshqarishni yaxshiroq takomillashtirish mahalliy idorasi)
LDLo Lethal dose low, (HPD-Halokatli past doza)
LD50 Lethal dose fifty, (EHD-Ellikta halokatli doza)
LEA Local Enterprise Agency, (MKA-Mahalliy korhona agentligi)
LEL Lower explosive limit, (PPCh-Portlashning pastgi chegarasi)
LEL Lower exposure limit, (QTCh-Qo'yi ta'sir chegarasi)
LEQ Equivalent continuous sound level, (UTDE-Uzluksiz tovush darajasi ekvivalenti)
LEQ(8)hr Equivalent Continuous Sound Level (normalised to 8 hours), (UTDE(8soat)-Uzluksiz tovush darajasi ekvivalenti (8 soatga normallshtirilgan))
LEV Local exhaust ventilation, (MSh-Mahalliy shamollatish)
LEAL Lower Exposure Action Level, (FQPD-Fosh qilishning pastki darajasi)
LOLER Lifting Operations and Lifting Equipment Regulations, (KUKJN-Ko'tarish uskunalari va ko'tarish jarayonlari nizomi)
LPG Liquefied petroleum gas, (SG-suyultirilgan gaz)
MCG The Major Contractors Group, (APG-Asosiy pudratchilar guruhi)

MEL	Maximum exposure limit, (MTCh-Maksimal ta'sir chegarasi)
MHOR	Manual Handling Operations Regulations, (QTON-Qo'lda tashish operatsiyalari Nizomi)
MHSW	Management of Health and Safety at Work Regulations, (IJSSXBN-Ish joyida Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqarish Nizomi)
MORR	Management of Occupational Road Risk, (YHXKB-Yo'l harakati xavfini kasbiy boshqarish)
MOT	Ministry of Transport (still used for vehicle tests), (TV-Transport vazirligi (xaligach transport vositalarini sinashda islatiladi))
MSD	Musculoskeletal disorder, (SMB-Suyak va mushaklar buzilishi)
MSDS	Material Safety Data Sheet(s), (Xp-Xavfsizlik pasporti)
NAWR	Control of Noise at Work Regulations, (IJShNQN-Ish joyida shovqinni nazorat qilish Nizomi)
NEBOSH	National Examination Board in Occupational Safety and Health, (KXSSMTK-Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash Milliy Tekshirish Kengashi)
NVQ	National Vocational Qualification, (MKM-Milliy kasbiy malaka)
OHSAS	Occupational Health and Safety Assessment Series, (KXSSK-Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlashni baholash ketma-ketligi)
OSH	Occupational Safety and Health, (KXSS-Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash)
OEL	Occupational exposure limit, (KTQCh-Kasbiy ta'sir qilish chegarasi)
OES	Occupational exposure standard, (KTQS-Kasbiy ta'sir qilish standarti)
OfGAS	Office of Gas Supply, (GTI-Gaz ta'minoti idorasi)
OFGEM	Office of Gas and Electricity Markets, (GEBI-Gaz va elektr bozorlari idorasi)
OFTEL	Office of Telecommunications, (TI-Talekommunikatsiyalar idorasi)
OFWAT	Office of Water Services, (SXI-Suv xizmatlari idorasi)
OHS	(Civil Service) Occupational Health Service, (KXX-(Fuqarolik xizmati) Kasbiy xavfsizlik xizmati)
OHSLB	Occupational Health and Safety Lead Body, (KXSSQQ-Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlashga qadam qo'yish)
OIAC	Oil Industry Advisory Committee, (NSMQ-Neft sanoatini maslahat qumitasi)
OSHA	Occupational Safety and Health Administration (USA), (Kasbiy xaxfsizlik va sog'liqni saqlash boshqarmasi (AQSh))
PF	Procurator Fiscal, (MP-Moliyaviy prokuror)
PHASS	The Partnership on Health and Safety in Scotland, (ChSSXBH-Shotlandiyada sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha hamkorlik)
POOSH	Scotland Professional Organisations in Occupational Safety & Health, (ShKXSSMT-Shotlandiya Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash yuqori malakali tashkilotlar)
PPE	Personal, (P-personal)

PUWER	The Provision and Use of Work Equipment Regulations, (IUTFTS-Ish uskunslari va ta'minotidan foydalanishni tartibga solish)
PVC	Polyvinyl chloride, (PX-Polivinil xlorid)
RCD	Residual current device, (AQQ-Amaldagi qoldiq qurilma)
REACH	Registration Evaluation and Authorization of Chemicals, Kimyoviy moddalarni baholash va ro'xsat berishni ro'yxatdan o'tkazish)
RIDDOR	The Reporting of Injuries, Diseases and Dangerous Occurrences Regulations, (Jarohatlanish, kasalliklar va xavfli hodisalarni sodir bo'lishini hisobga olishni tartibga solish)
RES	Representative(s) of Employee Safety, (XXV-Xavfsizlik xizmatchilarining vakillari)
RoSP	A Royal Society for the Prevention of Accidents, (HOOQK-Hodisalarni oldini olish uchun Qirol kenqashi)
RPE	Respiratory protective equipment, (NOOHQQ-Nafas olish a'zolarini himoya qilish qurilmalari)
RRFSO	Regulatory Reform Fire Safety Order, (YoXBIQ-Yong'in xavfsizligi buyurtmalarini tartibga solishni isloh qilish)
RTA	Road traffic accident, (YTBH-Yo'l-transport baxtsiz hodisalari)
SaHW	Safe and Healthy Working, (XSI-Xavfsiz va sog'lom ishlash)
SBSA	Scottish Building Standards Agency, (ShBSA-Shotlandiya Bino standartlari agentligi)
ScotPHO	Scottish Public Health Observatory, (ShSSDO-Shotlandiya sog'liqni saqlash Davlat observatoriyasi)
SCVO	Scottish Council for Voluntary Organisations, (ITSHK-Ixtiyoriy tashkilotlar uchun Shotlandiya kengashi)
SE	Scottish Executive, (ShM-Shotlandiya ma'muriyati)
SEPA	Scottish Environment Protection Agency, (ShAMMQA-Shotlandiya atrof- muhitni muhofaza qilish agentligi)
SHAW	Scotland’s Health at Work, (IJShSS-Ish joyida Shotlandiyalikni sog'lig'ini saqlash)
SPL	Sound Pressure Level, (TBD-Tovush bosimi darajasi)
STEL	Short-term Exposure Limit, (QMTQCh-Qisqa muddatli ta'sir qilish chegarasi)
STUC	Scottish Trades Union Congress, (ShKUK-Shotlandiya Kasaba Uyushmalari kongressi)
SWL	Safe working load, (XIO-Xavfsiz ish og'irligi)
SWP	Safe working pressure, (XIB-Xavfsiz ish bosimi)
TLV	Threshold limit value, (ChQ-Chegara qiymati)
TUC	Trades Union Congress, (KUK-Kasaba uyushmalar kongressi)
TWA	Time-Weighted Average, (O'OV-O'rtacha og'irlikdagi vaqt)
UEAL	Upper Exposure Action Level, (YHHD- Yuqori himoyalanganlikni harakat darajasi

UK	United Kingdom, (BQ-Birlashgan Qirollik)
VAWR	Vibration At Work Regulations, (IJTTS-Ish joyida tebranishni tartibga solish)
WAHR	Work at Height Regulations, (BITS-Balandlikda ishlashni tartibga solish)
WBV	Whole Body Vibration, (BTT-Butun tana tebranishi)
WEL	Workplace Exposure Limit, (IJTQCh-Ish joyini ta'sir qilish chegarasi)
WHO	World Health Organization, (JSST-Jahon sog'liqni saqlash

1 BOB

X avfsizlik va Sog'liqni Saqlash asoslari

Ushbu bobda NEBOSH (KXSSMTK-Kasbiy Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlash Milliy Tekshirish Kengashi) o'quv maqsadlari yoritilgan:

1. Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlashnining tabiati va ko'lamini belgilash.
2. Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlashni yaxshi standartlarini targ'ib qilish uchun ahloqiy, huquqiy va moliyaviy sabablarini izohlash;
3. Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni tartibga solishning huquqiy asoslarini tushuntirish, shu jumladan, qinun turlari va manbalarini ham.
4. Ish beruvchlar, menejerlar, xodimlar va boshqalarni huquq va majburiyatlarini 1974 yilgi "Ish joyida xavfsizlik va sog'iqni saqlash" qonuni doirasida tushuntirish.
5. Ish beruvchlar, menejerlar, xodimlar va boshqalarni huquq va majburiyatlarini Ish Joyida Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlashni bosgqarishni tartibga solish doirasida tushuntirish.
6. Mijozlar va ularning pudratchilari majburiyatlarini xavfsizlik va sog'liqni saqlashda huquqiy va tashkiliy rolini shakillantirish.

1.1 Mehnat muhofazasi va ishlab chiqarish xavfsizligining ko'lami va tabiati

1.1.1 Kirish

Kasbiy sog’liqni saqlash va xavfsizlik sanoatning barcha tarmoqlari, biznes va tijoratning jumladan, an’anaviy sanoat, axborot texnologiyalari, kompaniyalari, Milliy Sog’liqni Saqlash Xizmati, mehribonlik uylari, maktablar, universitetlar, dam olish maskanlari va idoralarga tegishlidir.

Ushbu bobning maqsadi sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimlar asosida qurilishi mumkin bo’lgan asoslar bilan tanishtirish hisoblanadi. “Kasbiy sog’liqni saqlash va xavfsizlik” ishning barcha jihatlariga ta’sir qiladi. Xavfsizroq tashkilotlarda, sog’liqni saqlash va xavfsizlik bir yagona vakolatli boshqaruvchi nazorati ostida bo’lishi mumkin. Xavfi yuqori ishlab chiqarish zavodida, tashkilot doirasida sog’liqni saqlash va xavfsizlik standartlari qoniqarli bo’lishini ta’minlash maqsadida juda ko’p turli mutaxassislar (elektr, mexanik va fuqarolik) advokatlar, shifokorlar va hamshiralar, o’qituvchilar, ish rejalashtiruvchilar va rahbarlar kasbiy sog’liqni saqlash va xavfsizlik amaliyotchi sifatida yordam berish talab qilinishi mumkin.

Yaxshi natijalarga erishish uchun ko’p to’siqlar bor. Mahsulotga bo’lgan bosim yoki ish maqsadlari, moliyaviy cheklovlar va tashkilot murakkabligi odatda bunday to’siqlarga misol bo’la oladi. Biroq, yuqori darajadagi sog’liqni saqlash va xavfsizlik standartlarini ta’minlash maqsadida tashkilotlar uchun ba’zi kuchli rag’batlantirishlar bor. Bu imtiyozlar ham axloqiy ham huquqiy va iqtisodiydir.

Korporativ mas’uliyat, XXI asr ish sohasida keng ishlatilgan atama bo’lib, bir qator masalalar o’z ichiga oladi. Bu tashkilot biznesining atrof-muhit, inson huquqlari va Uchinchi Jahon qashshoqligiga bo’lgan ta’sirini o’z ichiga oladi. Ish joyidagi sog’liqni saqlash va xavfsizlik korporativ hamda mas’uliyatli muhim masaladir.

Korporativ javobgarlikning turli ma’nolari mavjud. Shu bilan birga, aniqroq qilib aytganda, tashkilotlarning ham jamiyatda, ham biznesda ijobiy va barqaror natija ishlab chiqarish uchun ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy qiymatni o’zlarining asosiy bizneslarida tadbiq etish imkoniyatiga ega bo’lishlaridir. «Korporativ ijtimoiy mas’uliyat», «Ijtimoiy mas’uliyatli tadbirkorlik» va «Korporativ fuqarolik» kabi tushunchalarning barchasi ushbu tushuncha bilan bir xil ma’noni anglatadi.

Buyuk Britaniya Sog’liqni Saqlash va Xavfsizlik Ijroiyasi(HSE)ning maqsadi ishchilar sog’ligi va xavfsizligiga doir xavf-xatarlarni to’g’ridan to’g’ri nazorat qilinishini ta’minlashdir.

Korporativ javobgarlik nuqtai nazaridan qaraydigan bo'lsak, korporativ javobgarlik tashkilotlarni quyidagilar bilan rag'batlantirish uchun ishlamoqda:
- jarohat va kasalliklarni kamaytirish maqsadida salomatlik va xavfsizlik boshqaruv tizimlarini yaxshilash;
- sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalari ahamiyatini kengayish darajasida namoyish qilish;
- tashkilot ichidagi sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalarini, shu jumladan vazifalarga qarshi bo'lgan ijrolarga doir masalalarni ommaviy tarzda hisobot berish.

Sog'liqni Saqlash va Xavfsizlik Kengashi (HSE) sog'liqni saqlash va xavfsizlikni samarali boshqarishni quyidagicha deb hisoblaydi:
- xodimi farovonligiga ma'sul bo'lish;
- biznes obro'sini oshirishda va yuqori ko'rsatkichli jamoalarga yetishishga yordam berishda muhim ahamiyatni kasb etish;
- biznes uchun moliyaviy jihatdan ko'maklashish.

Ushbu bob quyidagilarni o'z ichiga oladi:
- inshootlarni nazorat qila oladigan va ulardan foydalana oladigan odamlar o'rtasidagi va shuningdek, pudratchilar va ularni yollovchilar, va yetkazib beruvchilar o'rtasidagi qonuniy javobgarliklarni bo'lishi;
- ishlab chiqaruvchilar, ta'minlovchilar va ishda foydalaniladigan mahsulot va suyuqliklar dezaynerlarining majburiyatlarini o'z ichiga oladi.

Bob, shuningdek, Qurilish (Dizayn va boshqarish) asosidagi vazifa egalari o'rtasida hamda har qanday qurilish loyihasini boshqarishda sog'liqni saqlash va xavfsizlikni to'liq integratsiya qilish hamda samarali birga ishlash uchun loyiha (mijoz, dizayner va asosiy pudratchi) bilan har bir kishini rag'batlantirish Nizomlari (CDM) o'rtasida mavjud bo'lgan huquqiy majburiyatlarini ifodalaydi.

1.1.2 Bazi asosiy tushunchalar

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalarini batafsil muhokama qilishdan oldin, bir necha asosiy kasbiy salomatlik va xavfsizlik ta'riflari bilan tanishib chiqish talab qilinadi:

Sog'liqni saqlash - odamlarning tanasi va bosh qismini ish joyida ishlatiladigan materiallar, jarayonlar yoki protseduralar natijasida vujudga keladigan kasalliklardan himoyalash.

Xavfsizlik – bu odamlarni jismoniy jarohatdan himoya qilish. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik o'rtasidagi chegarani yomon belgilanishi va ikki so'z bilan aytganda ish joyida shaxsning jismoniy va ruhiy farovonlik uchun munosabatlarini ko'rsatishdir.

Farovonlik - ish joyida shaxslar tinchligi va salomatligini himoya qilishga doir imtiyozlarni ta’minlashdir. Farovonlikning qulayliklari o’z ichiga quyidagilarni oladi: yuvish va sanitariya kelishuvlari, suv iste’molini ta’minlash, isitish, yoritish, kiyim-kechak uchun joy, yashash (Qachon ish faoliyati yoki dam olish uchun zarurat tug’ilganda) iste’mol qilish va dam olish xonalari. Birinchi yordam xizmatlari ham farovonlikning imtiyozlari biri hisoblanadi.

Kasb yoki ishga bog’liq jarohatlanish – bunga ish joyidagi faoliyati natijasida sabab bo’ladigan yoki turtki bo’ladigan kasalliklar yoki jismoniy va aqliy tartibsizliklarni misol qilib olishimiz mumkin. Bunday holatlar shaxsning muayan ish faoliyati orqali yoki ish joyidagi boshqalarning faoliyati natijasida yuzaga kelishi mumkin. Kasallikning ta’siri va boshlanishi o’rtasidagi vaqt oralig’i qisqa (masalan, astma huruji) yoki uzoq (masalan karlik yoki saraton) bo’lishi mumkin.

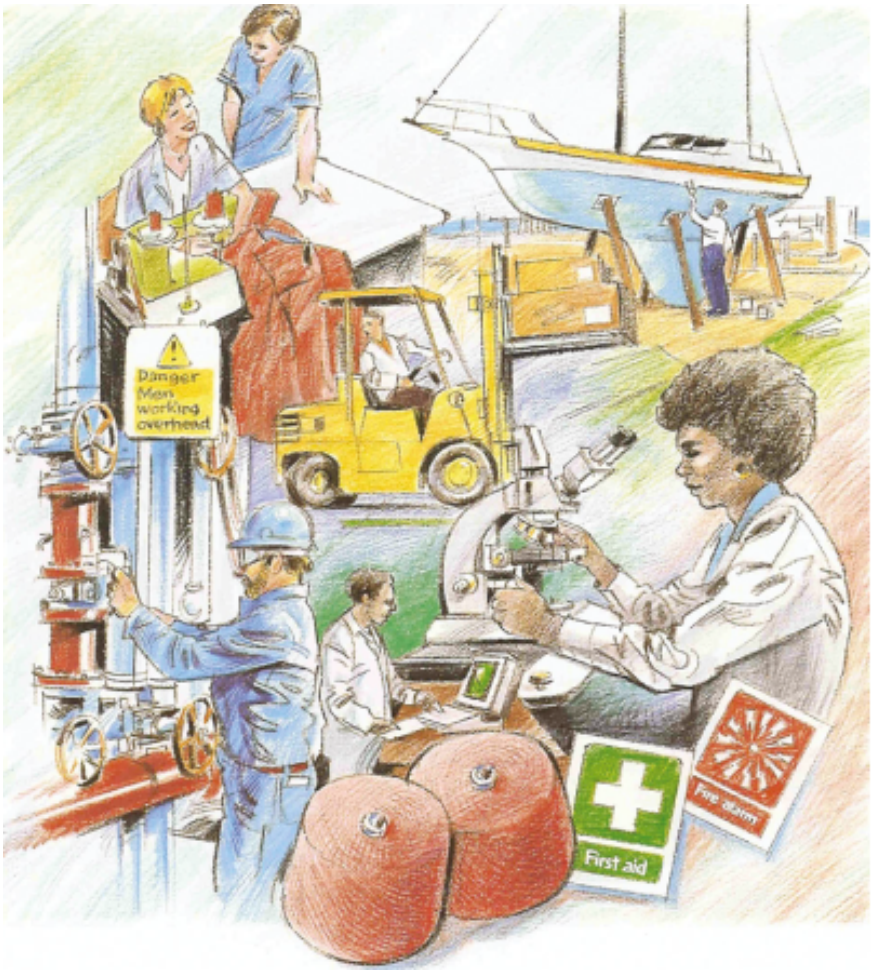

1.1-Rasm. Ish joyida

Atrof muhitni muhofaza qilish – bular ish joyida atrof- muhitga va, ehtimol, xodimlar va boshqalarning sog'liqni saqlash va xavfsizlik ta'sir qiladigan faoliyatlar tugatishga doir kelishuvlar (flora, fauna, suv, havo va tuproq shaklida) dir. Bunday tadbirlar chiqindilar va atmosfera ifloslanishlari kabilarni o'z ichiga oladi.

Baxtsiz voqea - Bu Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Kengashi (HSE) tomonidan "odamlarning kasal bo'lishi yoki jarohatlanishi, yoki mulk, o'simlik, materiallar yoki atrof - muhitga zarari yoki ziyoni, yoki biznes imkoniyatiga zararga sabab bolishi mumkin bo'lgan har qanday rejasiz voqea" bilan belgilanadi. Boshqalarda baxtsiz xodisa Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Kengashiga qaraganda torroq ifodalagan. Bu kitob har doim Xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Kengashi (HSE) ta'rifidan foydalanadi.

To'qnashuv - Bu bo'lishi mumkin bo'lgan har qanday voqea hisoblanadi. To'qnashuvni oldindan bilish, izlanishlar ko'rsatganidek, (taxminan, ish joyidagi ma'lum hududda deyarli 10ta to'qnashuv hodisalari sodir bo'ladi) juda muhim hisoblanadi.

Xavfli voqea - bu bir «to'qnashuv» bo'lib, jiddiy jarohati yoki hayot yo'qotilishiga olib kelshii mumkin. Xavfli voqealar Jarohatlanishlar Hisobotida hamda Kasalliklar va Xavfli Mojarolar Nizomida (Ko'pincha JHKXMN sifatida ma'lum bo'lgan) belgilanadi va har doim tartibot organlariga hisobot beradi. Kran yoki havoza ag'darilishi, har qanday yo'lovchi tashuvchi uskunaning buzilishi bunga misol bo'la oladi.

Xavf va xatar - xavf bu mohiyatning salohiyati bo'lib, zarar yetkazuvchi shaxs, harakat yoki jarayon hisoblanadi. Xavf ko'p ko'rinishlarga ega, masalan, kimyoviy moddalar, elektr va narvon ustidagi ish.

Xatar bu mohiyatning ehtimolligi bo'lib, faoliyatni yoki jarayonning zarar yetkazishga bo'lgan ehtimolini bildiradi. Xatarni kamaytirsa bo'ladi va xavfni esa yaxshi nazoratchi tomonidan boshqarsa bo'ladi. Xavf va xatar iboralarini farqlash juda muhim sanaladi - ikki atamalar tez-tez yanglishtiriladi va qurilish ishlari kabi ishlarni yuqori xavfda bo'lsa ham tez-tez yuqori darajadagi xatar deyishadi. Xavf yuqori bo'lishda davom etgan sari, xatar kamaytiriladi.

1.2 Ish joyida xavfsizlik va sig'liqni saqlashni yaxshi standartlarini targ'ib qilish uchun ahloqiy, huquqiy va moliyaviy sabalari

Ko'p ish yurituvchilarning yangi tashkilotda ish boshlaganlarida yuzlanadigan birinchi muammosi o'zlarining yangi mavqe'ilarini ahamiyatini tushuntirish va jamoa a'zolari bilan yaxshi aloqani o'rnatish hisoblanadi. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik bilan bog'liq munosabatlar, birinchi yoki ko'pincha balki ikkinchi o'rinda e'tibor qaratiladi. Unda nega sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashvishlantiradi?

Yaxshi darajada sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqarishning uch asosiy omillari bor: bu, axloqiy, huquqiy va moliyaviy sabablardir. Axloqiy sabablar odamlarni ish faoliyatida bo’lgan vaqtda ularni jarohat va kasallikdan himoya qilish zarurligiga qaratilgan sabablardir.

Axloqiy sabablar odamlarni ish faoliyatida bo’lgan vaqtda ularni jarohat va kasallikdan himoya qilish zarurligiga qaratilgan sabablardir. Huquqiy sabablar jinoiy va fuqarolik huquqida mujassamlashgan. Moliyaviy sabablar sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonunining buzilishi natijasida kelib chiqadi, ya’ni jarimalar, kompensatsiya to’lovlari, moliyaviy xarajatlar bilan va hatto, ekstremal holatlarda, ozodlikdan mahrum etishdir. Bu sabablar bilan quyida birma bir tanishib chiqamiz.

1.2.1 Ma'naviy sabablar

Ma'naviy sabablari baxtsiz hodisa va kasallik stavkalari bo'yicha ta'riflanadi.

Baxtsiz hodisalar ta'rifi

Ish faoliyatidagi baxtsiz hodisalar jiddiy jarohati va hatto o’limga olib kelishi mumkin. Baxtsiz hodisa kurslari keyingi boblarda batafsil muhokama qilinsada, 1.1-1.4 jadvallarda ba’zi tendentsiyalari ko’rsatilgan. Yirik avariya odatda odam qo’li yoki oyog’ining sinishi yoki kasalxonada 24-soat turishiga sabab bo’ladigan jiddiy tasodifdir. “3-kunlik baxtsiz tasodif” bitta voqea uch kundan ortiq davom etish natijasida vujudga keladi. Statistika nafaqat ish joylarida jarohatlangan barcha odamlar balki xodimlarga asoslanib to’planadi.

Shuni ta’kidlash joizki, 1995 yildan buyon o’z joniga qasd qilish va temiryo’llarda qilinadigan jinoyatlar Xavfsizlik va Sog’liqni saqlash Kengashi (HSE) ga kiritilgan - bu ko’rsatkichlarning muhim o’sishiga olib keldi.

1.1-jadval 4 yil mobaynida ish joyida bo’lgan odamlarni jalb qilgan baxtsiz hodisalar haqida to’liq ma’lumotlarni beradi. 2009-2010 yillarda jamoatchilik vakillari orasida 393ta shikastlanishlar bo’lgan bo’lsa, va buning 70%i o’z joniga qasd qilish va temiryo’llarda qilinadigan jinoyatlar tufayli sodir bo’lgan hodisalardir. Yil davomida, 152 ishchi (100000 ta ishchi uchun 05) ishda joyida o’ldirilgan. Asosiy sanoat tarmoqlari, qurilish va qishloq xo’jaligi sohalari orasida eng yuqori o’lim darajasi mos ravishda 42 va 38 ko’tarilgan.

1.2-jadvalda 2009/10 yillardagi ish xodimlari, o’z-o’ziga xizmat ko’rsatish va jamoatchilik a’zolari o’rtasida sodir bo’lgan hodisalar ko’rsatilgan.

13-jadvalda faqat xodimlar uchun ko’rsatkichlar va o’lim va yirik yo’l-transport hodisalari 2006/07 yildan buyon pasayishi kuzatilayotgani ko’rsatilgan.

1.4-jadvalda 2009/10 yillardagi ish sohalarining turli hodisalaridan dalolat beradi. Ma’lumot berilishicha xodimlarda bo’lgan asosiy jarohat 26,061 tani tashkil qilib, eng keng tarqalgani sirg’anib ketish va qoqilib tushish (41%), va balandlikdan yiqilib tushish (16%)dir. Xodimlarga sabab bo’ladigan 95,369 jarohatlar uch kun ishdan yo’qligida sabab bo’ladi.

Bu jarohatlardan, eng keng tarqalgan sabablari qo’l mehnati, tashish yoki ko’tarish (36%), yoki sirg’anib ketish va qoqilib tushish (24%).

Bu ko’rsatkichlardan ko’rinib turibdiki, mehmonxonalar va tibbiy xizmat sohasida juda kam xavf bo’lsa ham uni hisobga olib sog’liqni saqlash va xavfsizlik sohasida doimo xabardorlikni yaratish kerakdir.

Aslida, barcha o’limlarning 70%i qurilish va qishloq xo’jaligidan ko’ra xizmat ko’rsatish va ishlab chiqarish sohasida sezilarli darajada sodir bo’ladi. Bu oxirgi ikki 2009/10 yillarda sanoat korxonalarining ishchilari orasida o’lim kamayishi kuzatildi. Garchi, 2006/07 yildan beri o’lim darajasi kamaygan bo’lsada, sog’liqni saqlash va havfsizlikda juda axloqiy sabablarni o’sishini kuzatamiz.

Barcha odamlarni ish joyida sodir bo’lgan baxtsiz hodisalar

1.1 -jadval.

Jarohat turi	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
O'lim	662	587	605	545
Asosiy	47 511	47 326	52 747	53 004
3 kun mobaynida	115 799	109 912	106 192	96 271

Har xil tabaqaga oid odamlarda sodir bo’lgan baxtsiz hodisalar 2009/10 uchun

1.2 -jadval.

	O'limlar	Asosiy	3 kundan ortiq
Jami	545	53 004	96 271
Ishchi xodimlar	111	26 061	95 369
Xususiy tadbirkorlar	41	1 035	902
Jamoatchilik asolari	393	25 908	n/a

Ishchilarda ish joyida sodir bo’ladigan baxtsiz hodisalar

1.3 -jadval.

Jarohat turi	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
O'lim	191	179	127	111
Asosiy	28 544	28 199	27 894	26 061
3 kun mobaynida	114 653	108 795	105 261	95 369

Kasallik turlari

Kasal-salomatlik va kasb kasalligi bilan bog’liq ish ba’zi hollarda ishdan yo’qlikka va o’limga sabab bo’lishi mumkin. Bunday hodisalar ham davlatga (Sanoat Shikastlanish Sxemasi) va hamda individual ish beruvchilarga (Ehtimol, kasal haqi va, kompensatsiya to’lovlari) xarajatlarga olib kelishi mumkin. Har yili minglab odamlar ish sharoitlarini yaxshimasligi uchun olamdan o’tishadi.

Barcha ishchilarni (har 100,000 ishchi) turli xil ishchi sektorlarida sodir bo’lgan baxtsiz hodisalari (2009/10)

1.4 -jadval.

Sohalar	O'limlar	Asosiy
Qishloq xo'jaligi	7.3	242.1
Qurilish	2.7	230.0
Transport	2.2	374.5
Ishlab chiqarish	0.9	162.4
Ulgurji va chakana	0.8	238.3
Mexmonxona va umumiy ovqatlanish joyi	0.1	65.2
Sog'liqni saqlash xizmatlari	0	91.2

Yuqori kasal-salomatlik sur’atlari bo’lgan sanoat tarmoqlari ko’rsatkichlari 2009/10 yildagi barcha sanoat tarmoqlari darajasidan yuqoriroqdir, sog’liqni saqlash va ijtimoiy ish davlat boshqaruvida muhim rol o’ynaydi. 2009/10 yilda Buyuk Britaniyada taxminan 1,3 million kishi ish bilan bog’liq kasallikka chalingan 555,000 nafari bu yillarda yangi holatlar edi. Buni natijasida 5,1 million ish joyidagi jarohat tufayli 23,4 million ish kunining qisqarishiga olib keldi. Yanada 800,000 sobiq xodimlarning ta’kidlashicha, ular yomon ish joyini deb aziyat chikishyapti.

Kasbiy astma bu Buyuk Britaniya ish joylarida vujudga kelgan kasallik bo’lib, har yili 1500 va 3000 odamlar o’rtasidagi sodir bo’ladi. Buyuk Britaniyada har yili 7000 kishi ish yoki ishning yomonligi tufayli vujudga keladigan kasbiy astmaga qarshi bitim tuzishni o’ylashadi. Ba’zi holatlarda odamlar nogiron va mehnat qila olmaydigan bo’lib qoladi.

Kasallik - sog’liq statistikalariga ko’ra o’zi bildirish sabablari yoki ma’lumotlar kasalxona mutxassislari va ishchi fiziklar tomonidan ta’minlanadi (15-jadval). O’zi bildirish sabablari har doim kasalxona mutaxassislaridan maslahat qidiradiganlardan ko’ra ko’proqni tashkil etadi (jadval 16). 300 umumiy amaliyot ma’lumotlar ko’rsatadiki (UAM) ish bilan bog’liq kasallik turlari orasida tayanch-harakat buzilishlari eng keng tarqalgan deb tasdiqlaydi, lekin bu sog’liqni saqlash sohasida ruhiy kasallika chalinishiga olib keladi. (Odatda stress oqibatida)

Oxirgi tadqiqotlar ko’rsatdiki, besh kishidan bir kishi kasallik tufayli 6 haftalab ishdan qoladi va haq to’lanishidan quruq qoladi.

1.2.2 Huquqiy sabablari

Huquqiy sabablar jinoiy va fuqarolik qonunchiligida Ish beruvchining g'amxo'rlik qilishi burchi bilan aloqador bo'lib, ushbu bobda davomida ko'rsatilgan.

Xususiy tadbirkorlikda kasalga chalinganlar 2009/10 uchun

1.5 - jadval.

Kasallik turi	Tarqalishi (ming kishi)
Mushak va suyak kasalliklari	248
Bo'yin yoki yuqori oyoqlarda tayanch-harakatni buzilishi	230
Pastki oyoqlarda tayanch-harakatni buzilishi	94
Jami Mushak va Suyak kasalliklari	**572**
Stress, ruhiy tushkunlik yoki tashvish	435
Nafas olish yoki o'pka muammolari	57
Yuqumli kasalliklar	38
Boshqalar (masalan, teri yoki yurak muammolari)	164
Jami	**1266**

Sabablarning bo'linish kasal tufayli rag'batlantiriladigan kunlarning yo'qotilishi 2009/10 uchun.

1.6 - jadval.

Kasallik turlari	Tashxiz	Yo'qotilgan kunlar
Mushak va suyak kasalliklari	53	37
Ruxiy kasal (sress, bezovtalik)	31	55
Dermatitlar va boshqa teri kasalliklari	10	3
Boshqa tashxiz, jumladan infeksiya	4	4
Nafas olish kasalliklari	2	2
Eshitish kasalliklari	0.1	0.4

HSE tomonidan qo’yilgan 3 yil ichidagi tartibot xabarlari soni

1.7-jadval.

Yil	Takomillashtirish e'loni	Man etish e'loni
2007/08	4528	3212
2008/09	4825	3210
2009/10	5811	3896

HSE tomonidan 3 yil ichida sudga oshirilgan ishlar soni

1.8-jadval.

Yil	Jinoiy javobgarlikka	Sudlanganlar
2007/08	1028	839
2008/09	1099	837
2009/10	1026	735

Huquqiy tartibot haqida ba’zi statistika ko’rsatadiki hu- quqiy buzg’unchiliklar sog’liqni saqlash va xavfsizlik qo- nun buzilishidan kelib chiqadi. Sog’liqni saqlash va xavf- sizlik ishlari bo’yicha Fuqarolik Sudlarida va Jinoyat Sud- larida qo’shimcha 100,000dan ortiq jarimalar bilan juda yuqori kompensatsiyalar mavjud. 17-jadval shuni ko’rsa- tadiki, Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiya (HSE) tomo- nidan 3 yil mobaynida xizmat ijrosi miqdori ko’rsatib o’til- gan. Eng ko’p ogohlantirishlar ishlab chiqarish, qurilish, va qishloq xo’jaligi sohalarida tegishlidir. Mahalliy hokimi- yat organlarining 40%ni takomillashtirishga doir ogoh- lantirishlar va 20%ini ta’qiqlashga doir ogohlantirishlar tashkil qiladi.

18-jadval Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiya (HSE) tomonidan 3 yil mobaynida jinoiy ishlar sonini ko’rishimiz mumkin va u kishilarning taxmiy jinoiy javobgarlikka aybdor deb biladi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiya (HSE) jinoiy ishlarning 80%ini ko’rsatadi va qolgani esa Mahalliy Ekologik Sog’liqni saqlash Xodimlari tomonidan taqdim etiladi.

2009/10 yillarda Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiyasi (HSE) 9734 rioya etilishi kerak bo’lgan ogohlantirishlarni chiqardi, Temiryo’l Nizomi Idorasi 36ta va mahalliy hokimiyat 6110ta xabarnomalarni chiqardi. Shunday qilib, 15881 tartibot ogohlantirishlar umumiy barcha organlar tomonidan chiqarilgan. 1,033 jinoyatlar Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiyasi (HSE) va Temiryo’l Nizomi Idorasi tomonidan ta’qib qilingan, 737 amalga kirgan.

Bu tashkilotlar sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlar umumiy qiymati 116 million bo’lgan jarimalarni qabul qilishdi va 15,817 sudlanish haqidagi jazolarda ayblarini topishdi. Shu yili mahalliy hokimiyat jami 287 ta 254 jinoyatga 2,1million jarimaga sabab bo’lgan va 8,102 sudlanish haqidagi jazolardan xatoliklarini topdi.

Bu ayblovlarning ko’pchiligi Qurilish Nizomning buzilishiga (shu jumladan, Baland Nizomlardagi Ish) va Ish Uskunalar Nizom Ta’minlash va Foydalanishga doir. Mustahkam sog’liq va xavfsizlik boshqarish tizimlarida aniq huquqiy sabablar bor.

1.2.3 Moliyaviy sabablar

Baxtsiz hodisalar xarajatlari

Bemor har qanday baxtsiz hodisa yoki kasallanish to’g’ridan-to’g’ri va bilvosita xarajatlarga, shuningdek sug’urta va sug’urta qilinmagan qiymatga sabab bo’ladi. Bu xarajatlarning barchasi voqea to’liq sodir bo’lganda amalga oshiriladi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ijroiyasi (HSE) tomonidan amalga oshirilayotgan bir ishda ko’rsatilishicha, bilvosita xarajatlar yoki yashirin xarajatlar to’g’ridan-to’g’ri xarajatlarga qaraganda 36 marta katta bo’lishi mumkin. Boshqa so’zlar bilan aytganda, voqea yoki kasallik to’g’ridan-to’g’ri xarajatlari umumiy xarajatlarini nisbatan aysberg uchini ko’rsatadi (12-shakl). 2009/10 yillarda 28,5 million kun (1,2 kun har bir ishchi uchun) yo’qotilgan, ulardan 23,4 millioni ishdagi kasalliklar tufayli va 5,1 million ish joyidagi jarohatlari oqibatida. Ish joyida kasal jarohati va salomatligini nomaqbul darajaga kamaytirishning kuchli ma’naviy va iqtisodiy sababi bor.

1.2.4 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik borasidagi yaxshi standartlarining ijtimoiy taxminlari

Ijtimoiy taxminlar statik emas va vaqt mobaynida ko’tarilishga moyil, ayniqsa Buyuk Britaniya kabi bir boy millatda. Misol, xavfsizlik standartlari bir avtomobil uchun 50 yil oldin qabul qilingan bo’lib, 21-asrboshida butunlay yetarli hisoblangan. Odamlar xavfsiz, sokin, tinch, buzilib qolmaydigan, ming yillab o’z qiyofasini saqlab qoladigan mashina kutishgan. Sanoat, xodimlar salomatligi va xavfsizligi yoki xizmat provayderlar uchun bir xil yuqori standartlari yaratishi kerak. Jamiyat standartlarga quyidagicha ta’sirqilishi mumkin:

- odamlar faqat yaxshi ish beruvchilar uchun mehnat qiladi. Bu past ishsizlik paytlarda samarali;
- milliy va mahalliy ommaviy axborot vositalari yaxshi va yomon ish tajribalarini belgilab qo’yishi;
- maktablarda sog’liqni saqlash va xavfsizligining yaxshi standartlarini o’rgatish;

- zamonaviy va istalgan xavfsizlik uskunalarini sotib olish, masalan, tog' velosipedi, haloktdan saqlab qoluvchi vositalar;
- faqat mas'ul korxonalardan mahsulotlari sotib olish.
- erta yoshdan boshlab xavfsizlik bilimini o'rgatuvchi dasturlarni televizorda tomosha qilish.

1.2.5 Salomatlik va xavfsizlik uchun biznes sababi

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun tadbirkorlik sababi asosida yaratilgan sog'liqni saqlash va xavfsizlik kuchsiz standartlarining xarajatlarida o'z ifodasini topgan. 250,000 £ miqdordagi jarimalar va hatto oliy kompensatsiya to'lovlari darajasi odatiy emas. Yuqorida aytib o'tilganidek, xarajatlar to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita bo'lishi mumkin va sug'urta yoki sug'urta qilinmagan. Ulardan ba'zilariga misollar:

To'g'ridan-to'g'ri (bevosita) xarajatlar

Bular bevosita voqeaga tegishli bo'lgan xarajatlar bo'lib, sug'urta yoki sug'urta qilinmagan bo'lishi mumkin. Sug'urtalangan to'g'ridan - to'g'ri xarajatlar odatda:

- ish beruvchilar va davlat sug'urtasiga javobgarlikka to'g'risidagi da'vo;
- binolar, uskunalar yoki transport vositalari uchun zarar;
- har qanday mahsulot tegishlilik va yoki umumiy ish zarari;
- xodimlarning yo'qligini o'z ichiga oladi.

Sug'urta qilinmagan to'g'ridan-to'g'ri xarajatlar:

- muhofaza qilish organlari tomonidan hokimiyatning ta'qibi natijasida vujudga kelgan jarimalar;
- bemor haqi;
- mahsulot, uskunalar, transport vositalariga zarar (masalan, xodimlari almashtirish orqali sabab bo'ladigan);
- avariya natijasida sug'urta mukofotlari ortishi;
- har qanday tovon faqat sug'urta bilan balki ish beruvchi va sug'urta kompaniyasi o'rtasida kelishilgan siyosat tufayli qamrab olinishi;
- huquqiy vakillik har qanday qoplashni amalga oshirishini o'z ichiga oladi.

Bilvosita hodisalar

Bu xarajatlar to'g'ridan-to'g'ri bog'liq bo'lmasligi mumkin lekin yo'l-transport hodisalariga sabab bo'lishi mumkin. Shunga qaramay, bu sug'urta yoki sug'urta qilinmagan bo'lishi mumkin.

Sug'urta bilvosita xarajatlar o'z ichiga oladi:

- yig'indidan iborat bo'lgan ish yo'qotilishi;
- mahsulot yoki jarayon mas'uliyatiga doir da'volar;
- ishga qabul qilishda xodimlarni almashtirish.

Sug'urta qilinmagan bilvosita xarajatlar qo'yidagilarni o'z ichiga oladi:

- yaxshi niyat taqchilligi va yomon korporativ tasvir;
- yo'l-transport tergovi muddati va keyingi har qanday bartaraf qilish harakatiga talab;

- ishlab chiqarishdagi kechikishlar;
- qo’shimcha ish vaqtidan tashqari to’lovlar;
- xodimlarni ishga qabul qilish va almashtirish;
- qo’shimcha ma’muriyatni vaqti sarflanishi;
- birinchi yordamni ta’minlash va taYorlash;
- kuchsiz xodimda tushkunlik ehtimolni kamaytirib, unumdorlik sari yetaklash.

Ish yo’qolishi kabi bunday unsurlar sug’urtasiz bo’lishi mumkin yoki sug’urta qilishga juda qimmat. Shuning uchun, sug’urta polislari hech qachon hodisa yoki kasallik xarajatlarini butunlay qoplamaydi, chunki bunday holatlar sug’urta polislari tomonidan sug’urta bilan qoplana olmaydi.

1.2.6 Ish beruvchining majburiy sug'urta javobgarligi

Ish beruvchining javobgarligini (majburiy sug’urta) shartnomasi ish beruvchilar sug’urtasi mas’uliyatini barcha ish beruvchilar uchun yuridik talablarni yaratadi. Muvaffaqiyatlisi shundaki, moliyaviy holatiga qat’i nazar har qanday ishchi ozining ish beruvchisinisudga bera oladi. Jazo tariqasida har kuni 2500 funt sterling olinadi. Bundan tashqari, joriy sertifikatning bir yoki bir necha nusxalari biznes joyining har bir joyda ko’rsatilgan bo’lishi kerak va buzilishi yoki zarar yetmasligi uchun “oqilona himoyalangan” bo’lishi kerak. Yaqinda ish beruvchi sertifikat ko’rsatish talab qoidalari o’zgardi, shunday qilib, agar sertifikat elektron shaklda qilinsa va tegishli xodimlarga nusxasi mavjud bo’lsa, talab amalga oshiriladi.

1.3 Sog’liqni saqlash va xavfsizligini tartibga solish huquqiy asoslarini, shu jumladan qonun manbalari va turlarini tushuntirib berish

1.3.1 Qonunga murojaat bo’linmalari

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo’yicha ikki sud bo’linmalari bor: jinoyat qonuni va fuqarolik huquqi.

Jinoyat qonuni

Jinoyat qonuni hukumat yoki Davlat tomonidan kuchga kirgan qoidalalardan tashkil topgan, va, Parlament Qonunlari orqali parlament tomonidan ma’qullangan qoidalardir. Ushbu qoidalar yoki Qonunlari odamlar himoyasi uchun berilgan. Jinoyat qonuni bir necha xil Hukumat Agentliklari tomonidan shaxslarni jinoyati va qonunlarini zid tashkilotlar uchun yaratilgan. Bu faqat, juda kamdan-kam hollarda jinoiy qonunni buzadigan shaxs yoki tashkilot jinoyatchi yoki jinoyat sodir etgan hisoblanadi, jinoiy javobgarlikka tortiladigan bo’lsa, sud uni aybdor yoki aybdor emasligini aniqlaydi. Shaxs aybdor deb topilsa, Sud jarima yoki ozodlikdan mahrum qilish hukmini berishi mumkin.

Ozodlikdan mahrum etish jinoiy sudi tomonidan isbot tufayli talab kuchiga kiradi. Garchi, Jinoyat Sud bosh maqsadi jazo ajratish bo'lsa ham, sud jabrlanuvchi yoki jarohatlovchi tomonga mukofot tovon puli beradi. Jinoyat huquqi bir misoli Yo'l harakati qonuni bo'lib, politsiya tomonidan qo'llaniladi. Biroq, faqat politsiya jinoiy huquq-tartibot agentligi emas. Ishda Sog'liqni saqlash va xavfsizlik va boshqalar. Akt jinoyat huquqi bir misolidir va bu HSE yoki Atrof-muhit xodimlari salomatligi mahalliy Vakolat tomonidan ham amalga oshiriladi. Jinoiy qonunning boshqa idoralar o'z ichiga Yong'in Vakolati, Atrof Agentligi, Savdo standartlari, Bojxona va Aktsizni oladi. sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha jinoyat ishlari o'rtasida muhim bir farq bor. Bir jinoyat ishi bo'yicha ayblovda ayblanuvchining aybdorligini isbotlash uchun shubha yetarli emas. Garchi sog'liqni saqlash va xavfsizlik holatlardagi majburiyat butunlay olib tashlansada 1974 yildagi Qonunning 40-bo'limida «Hozirga qadar biror narsa qilish burchi" yoki "hozirgacha amaliyot sifatida isbot mas'uliyatini yuklaydi", yoki "eng yaxshi amaliy vositalaridan foydalanish", yoki "ayblanuvchiga o'zini isbotlash uning burchi nima ekanligini ko'rsatish".

Fuqarolik qonuni

Fuqarolik qonuni shaxslari yoki shaxslar va kompaniyalar o'rtasida kelishmovchiliklarga taalluqlidir. Bir shaxs boshqa shaxsni yoki kompaniyani huquqbuzarlik uchun sudga berdi (yoki qonunbuzarlik hal qilish Shotlandiyada). Shaxs sudga shikoyatni da'vo qilishga keladi (Shotlandiya kabi), va individual yoki kompaniya ayblanuvchi sifatida (Shotlandiya himoyachisi) sudga beriladi.

Fuqarolik sud aybdorlik yoki aybdor emaslikdan ko'ra javobgarlikka ko'proq e'tibor qaratadi. Shuning uchun, zarur dalil Sog'liqni saqlash va xavfsizlik asoslari Jinoyat Sud talabi sifatida "yon shubha tashqari" ehtimollik balansiga asoslangan. Sudlanuvchi javobgar deb topilgan bo'lsa, odatda sud uni tovon to'lashga majburlaydi. Biroq, past balansli ehtimollik, kompensatsiyaning past darajasi hisoblanadi. Ehtimollar balansi faqat favqulodda hollarda, 50% dan ortiq bo'lsa, da'vogar ishni "yutib", lekin moddiy xarajatlar yo'qotish bilan cheklanishi mumkin, chunki kompensatsiya past bo'ladi.

Kompensatsiya darajasi, shuningdek, yordam beruvchi himoyasi beparvolik orqali kamaytiriladi, va bu 136 bo'limda keyinchalik muhokama qilinadi. Salomatligini va xavfsizligini oshirishga doir ishlar uchun, fuqarolik nizolar odatda baxtsiz hodisalar yoki kasalliklar va kontsernlar beparvolik bilan amal qiladi. Ba'zi hollarda bunday vaziyatlar suddan tashqari deya baholanadi. Harakatlar ko'pincha odamlar o'rtasida bo'lsa-da, sudlanuvchi xodim hisoblanib, harakat davomida uning bandligini albatta gumonli hodisa bo'lib, harakat mudofaa orqali kuzatiladi. Uning ish beruvchisi uchun - bu o'ta javobgarlik sifatida bilinadi. Fuqarolik ishlari shaxs va ish beruvchi o'rtasidagi birlikka aylanmoqda.

1.3.2 Angliya va Uelsdagi huquqiy tizim

Quyidagi bayon Angliyaga va Uelsga amal qiladi (va Shimoliy Irlandiya uchun bir necha kichik farqlar bilan). Faqat salomatlik va xavfsizlikka doir sud vazifalari ta’kidlangan. 1.3- rasmda sxematik shaklda ko’rsatilgan.

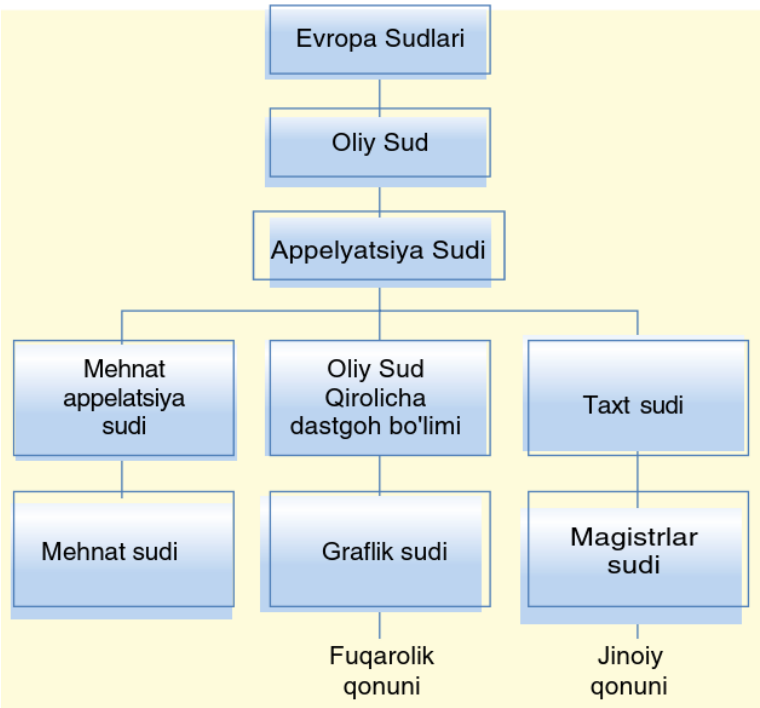

1.3-rasm. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha Angliya va Uelsdagi asosiy sud tizimi

Jinoyat qonuni

Dunyo sudlari

Eng ko’p jinoyat ishlari magistrlar Sudlarida boshlanadi va tugaydi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik holatlar huzurida tartibot xodimlari mavjud bo’lib (Sog’liqni saqlash va xavfsizlik rahbari tomonidan sud yoki mahalliy Vakolat atrof-salomatligi xodimlari), ular shahar hokimiyati yoki bir tuman sudyasi sifatida ma’lum uch maslaxatchidan biri hisoblanadi (Adliya Tinchliki sifatida ma’lum). Magistrantlar maslahatchilari, odatda jamoatchilik a’zolari hisoblanib oz avvalgi tajribasiga tayanib tumanidagi qonunda vakolatli sudya hisoblanadi.

Magistrlar sudi cheklangan vakolatlarga ega: xodimlar uchun £5,000 maksimal jarima va ish beruvchilar uchun £20,000 yoki e’tiborsizlik qilganlar uchun ogohlantirishlar beradi. Magistrlar uchun ham 6 oy qamalish bor. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatchilikdagi aksariyati holatlar majmui magistrlar sudi bilan taqsimlanadi. Batafsil ma’lumot uchun, 15-bob, 154-dars, 7-jadval 151– moddasiga (Sog’liqni saqlash va xavfsizlik huquqbuzarliklarni ostida yangi jazo Act 2008) qarang.

Taxt sudi

Taxat sudi Viloyat sudi tomonidan uzatilgan ishlarni ko'rib chiqadi. Chunki viloyat sudyalari bazi bir masalalarni hal qilishda qiyinchiliklarga uchraydi. Sudya va hakamlar hay'ati tomonidan dalillar eshitiladi, ayrim hollarda esa yolg'iz bir sudya tomonidan eshitilib turiladigan vaziyatlar uchraydi.

Taxt sudi tomonidan belgilangan jazo cheksiz jarima va 2 yillik qamoq jazosi bo'lishi mumkin. Crown sudi Viloyat sudi apellyatsiya ham eshitadi. Crown suddan appelyatsiyalar Apellyatsiya Sudiga (Jinoyat Bo'limi) oshiriladi, va keyinchalik mamlakatda eng katta sudga murojaat qilinadi - Oliy sud. Apellatsiya sudidagi eng katta sudya Lord Chief Justice bo'ladi.

Fuqarolik qonuni

Graflik sudi

Fuqarolik qonunidagi eng past sud bu taxt sudi, faqat tovon talablari bilan (Oliy sudi £50,000 gacha bo'lgan hollarda shug'ullanadi) shug'ullanadi. Holatlar odatda yolg'iz o'tirgan bir sudya tomonidan eshitiladi. Shaxsiy jarohati uchun £5,000dan kam miqdorda kichik da'volar ham mavjud.

Oliy sud

Oliy sudda ko'pchilik sog'liqni saqlash va xavfsizlik fuqarolik holatlari sudya oldida eshitiladi (Qirolicha dastgohi bo'limi). Bu 50,000dan ortiq tovon talablari bilan shug'ullanadi va County Sud uchun apellyatsiya sudi muomalasi bilan shug'ullanadi. Oliy sud murojaatlari Apellyatsiya sudiga uzatiladi (Fuqarolik Bo'limi). Oliy sudi Apellyatsiya sudidan qonun masalalar bo'yicha Oliy sudi tomonidan talqin qilingan murojaatlarini qabul qiladi. Apellyatsiya sudidagi eng katta sudya Rollar Masteridir.

Oliy sudi sudyalari, ba'zan qonun nuqtalari ustidan hukm qilish uchun, da'vat qiladi, va keyinchalik ular pastki sudlar uchun majburiy hisoblanadi. Umumiy qonun asosidagi Bunday hukm keyinchalik amalga oshiriladi.

Oliy sud

Oktabr 2009 yil bo'yicha, Buyuk Britaniya Oliy sudi tashkil etilgan va sud vazifalarini Lordlar palatasi Parlamenti o'z zimmasiga oldi. Bu mustaqil muassasadir, o'n ikki tomonidan mustaqil raislik qiluvchi Oliy sud sudyalari sifatida tanilgan sudyalari tayinlandi va Londondagi Parlament maydonida, Middlesex Guildhallda joylashgan. Oliy sudi Buyuk Britaniyada fuqarolik ishlari bo'yicha apellyatsiyaning final sudi hisoblanadi va Angliya, Uels va Shimoliy Irlandiya jinoiy holatlar bilan murojaat eshitadi. Bu Birlashgan Qirollik umumiy huquq rivojlantirishdamuhim rol o'ynaydi. Yevropa Ittifoqi Qonunga nisbatan Oliy sudi Yevropa Adliya sudi qarorlariga bo'ysunadi.

Boshqa sudlar – Mehnat sudlari

Bu 1964 yilda tashkil etilgan va, birinchi navbatda, ish va xizmat kabi masalalar shartlari bilan shug'ullanadi.

Biroq, ular sog’liqni saqlash va xavfsizlik tartibot ogohlantirishlar murojaatlari bilan ham shug’ullanadi. Sudda odatda 3 ta kishi o’tiradi. Bu a’zolari ko’pincha vakolatli qilib tayinlanadi. Sud murojaatlari Ishga qabul qilinish tribunal sudlari tomonidan qabul qilinishi mumkin yoki Oliy sudga tartibot ogohlantirishlarorqali yetkazish mumkin. Apellyatsiya sudlari faqat qonun maqasadlarini tushuntirish bilan shug’ullanishi mumkin.

1.3.3 The legal system in Scotland

Shotlandiya ham jinoyat va ham fuqarolik sudlariga egadir. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasidan ko’ra Moliyaviy Prokuror tomonidan boshqariladi. Eng past jinoiy ishlar bo’yicha tuman sudi shug’ullanadi va asosiy talablarni bajaradi. Sherif sudining Viloyat Sudi va hamda County sudi kabi o’z o’rni bor. U ko’proq sherif va sudlarning doir jiddiy ishlar bilan shug’ullanishi mumkin(fuqarolik ishlari bo’yicha).

Yuridik Oliy sudida sudya va hakamlar hay’ati o’tirib, Taxt sudidek muhim ahamiyatga ega va va murojatlar Jinoyat apellyatsiya sudiga oshiriladi.

Oliy sudi

Justiciary Shotlandiya oliy jinoiy sud hisoblanadi. Sessiya bitimlari sudining tashqi uyi Ingliz Oliy sudiga o’xshash tarzda fuqarolik holatlari bilan shug’ullanadi.

Sessiya sudining Ichki uyi fuqarolik ishlari bo’yicha sud da’vatlarini amalga oshiradi. Ikkala murojaat sudlar uchun, Oliy sudi asosiy bo’ladi.

Prokurator Fiskal Shotlandiyada davlat prokurori bo’lib, Angliya va UelsQirollik Prokuratura Xizmati bilan bir xil rol o’ynaydi. Ular barcha to’satdan va shubhali o’lim holarlarini tekshiardi (Coronerga o’xshash) dahshatli voqea savollari bn tergov qiladi (Angliya va Uels) politsiya qarshi jinoiy shikoyat amalga oshiradi. Ular, shuningdek, Qirolicha daromadi va bojxona haqida ma’lumot qabul qilib turadi.

Biroq, Crown Offisi va Lord Advokatiga ular har doim yo’nalishlar belgilanadi.

Prokurorlar Fiskal dastlabki jinoyat ishlari bo’yicha tergov ishlarini olib boradi, guvohlardan yozma bayonotlar olib boradi va jinoiy tergovga rahbarlik qiladi. Bu o’z ichiga tergovning politsiyaga yo’nalganligi oladi, lekin bunday tashqari politsiya qotillik kabi jiddiy jinoyatlarning so’rovlari tarzida amalga oshiriladi. Ular doimiy ta’qib jazolar (moliyaviy nozik) va ogohlantirishlar berish, kompensatsiya farmoyishlari, ish buyruqlari va yo’l transport sobit jazolari berish huquqiga ega. Ular, shuningdek, ijtimoiy ishchilar uchun psixologik maslahat yoki ruhiy davolash ishlarini olib borishadi.

Barcha, shubhali, to’satdan va tasodifiy o’limlar Moliyaviy Prokurator hisobot qilinishi kerak. Ular har qanday jinoyat sodir bo’lishini oldini olishlari shart. Qayerda shubha sezilsa, Bosh prokuror tekshiruv olib borishi shart.

1.3.4 Evropa sudlari

Ikkita Yevropa sudlar bor: Yevropa Adliya sudi va Inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudi. Lyuksemburgda joylashgan Adliya Yevropa sudi, Yevropa Ittifoqidagi (YI) eng yuqori sud hisoblanadi. bu birinchi navbatda jamiyat qonuni va uning talqin bilan shug'ullanadi. Uning qarorlari barcha a'zo davlatlar tomonidan bajarilishi majburiy. Apellyatsiya hech qanday huquq mavjud emas.

Strasburgdagi inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudi, to'g'ridan-to'g'ri, Yevropa Ittifoqi bilan bog'liq emas - u Yevropa Ittifoqi a'zo davlatlar, shu jumladan, Yevropada mamlakatlar keng qamrab oladi. Uning nomidan ham ko'rinib turibdiki, u inson huquqlari va asosiy erkinliklari bilan shug'ullanadi. Inson salomatligi va xavfizligiga doir oktyabr 2000yildagi huquqlari 1998 akti joriy etish bilan ko'plab qonunlar Britaniyada amal qiladi.

1.3.5 Qonun manbalari (Angliya va Uels)

Qonunning ikki manbasi bor: umumiy qonun va tartibot qonuni.

Umumiy qonun

Umumiy qonun 11-asrdan boshlab William I tomonidan Butun Angliya bo'ylab qonunda forma kiyish sistemasini yaratish maqsadidda Qirollik Sudida asos solingan. Bungacha, qonunning bir xil talqini va bitta davlatdan boshqasiga tarqaladigan ko'rinishlari bor edi. Umumiy qonun sudlar tomonidan amalga hukmlarga asoslangan (Sudlarda yoki qat'iy hukm). Umuman olganda, sudlar qonun tomonidan ilgari surilgan biron-bir nuqtada hukm bn bog'langan – bu «Uzil» sifatida tanilgan. Quyi sudlar oliy sudlari qarorlariga bo'ysungan. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasida, beparvolikning huquqiy ta'rifi, parvarishlash burchi va ‘‘amaliy” kabi shartlarining barchasi yuridik hukmlarga asoslangan va umumiy huquq qismini tashkil etadi. Umumiy Qonun bundan tashqari, fuqarolik da'volar uchun sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo'yicha asos bo'lib xizmat qiladi.

Tartibot qonuni

Nizom qonun shunday qonunki, u parlament tomonidan Parlament Qarori sifatida yaratiladi. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasida, Parlament Akti, 1974 yilgi Qonun, umumiy huquqiy asoslarini belgilaydi. O'ziga xos sog'liqni saqlash va xavfsizlik majburiyatlari bu, shu bilan birga, Nizomlar yoki Qonuniy Holarlar tomonidan amlaga tadbiq qilinadi. Umumiy huquq va Nizom o'rtasida ziddiyat mavjud bo'lsa Nizom huquq birinchi o'ringa turadi. Garchi uchun bo'lsa-da, Nizom huquq avvalo jinoiy qonunning asosidir. 1974 yilgi Salomatlik va xavfsizlik Qonunining tarqalishlishini fuqarolik harakatlarida foydalanilmaydi, balki ko'pchilik Nizomlarning tarqalishi fuqarolik harakatlarining o'sishiga olib kelishi mumkin.

Huquqiy sub-bo’linmalari va qonun manbalari o’rtasida munosabatlar

Qonunning ikki sub-bo’linmalari qonunning ikkala manbalarida foydalanilishi mumkin (1.4-rasmda ko’rsatilgandek).

Masalan, qotillik umumiy qonun jinoyati hisoblanadi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik nuqtai nazaridan, jinoyat qonuni faqat Nizom asosidagi Qonunga asoslangan va shuningdek fuqarolik qonun esa ham umumiy qonun ham nizom qonuniga asoslangandir.

Xulosa qilib, jinoiy huquq jamiyatdagi hamma fuqaroni himoya qiladi, fuqarolik qonuni esa jamiyat fuqarosi yoki tashkilot himoya qilish va jazolashga intiladi.

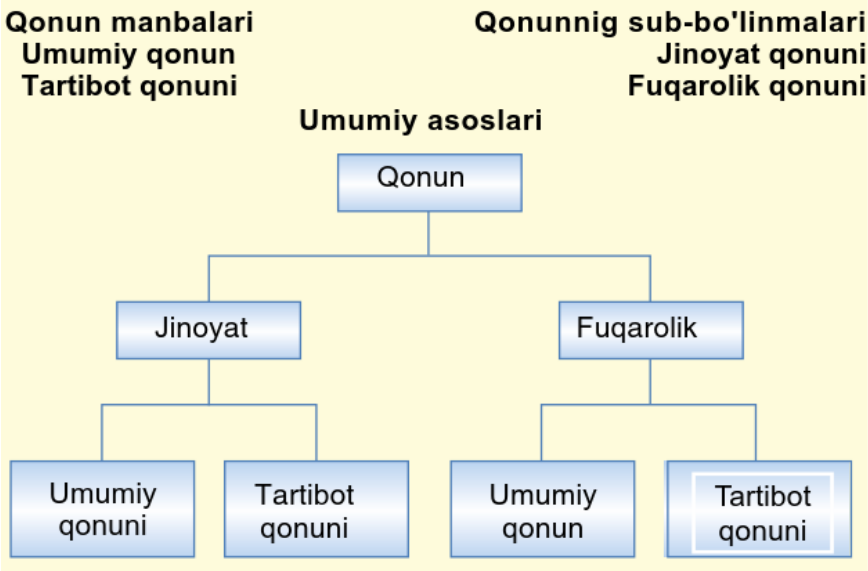

1.4-rasm. Sub-bolinmalar va qonun manbalari

1.3.6 Umumiy fuqarolik qonunbuzarlik va majburiyatlar

Beparvolik

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik sohasida muhim ahamiyat kasb etadigan huquqbuzarlik bu beparvolikdir. Beparvolikbu biror bir kishiga zarar va xatar olib keluvchi, arziguli e’tibor yoki talabning tanqisligi natijasida yuzaga keladigan harakat.

Beparvolik huquqiy ma’nosini belgilab beruvchi ikki muhim hukmlari bor edi. 1856-yilda, beparvolik oqilona va puxta o’ylangan ehtiyoj xatti harakatlarini yoki harakatsizligini jalb qilish uchun hukm qilingan. 1932 yilda, Lord Atkin shunday deydi:

Sen o’z qo’shninga zarar yetkazishi mumkin bo’lgan harakatlar yoki kamchiliklarni oldini olishga harakat qilishing kerak. Unda Qonunda mening yaqinim kim? javob mening harakat bilan yaqindan va bevosita ta’sir qiladigan shaxslarda bo’lishi mumkin. Bas, men ular bilan savolda deyilgandek harakat yoki harakatsizlik uchun fikrimni yo’naltirish mobaynida ta’sir qiladigan mulohaza qilishim kerak.

Bu hukm Donoghue ishiga ergashdi. Janob Donoghue, da’vogar, parchalangan spiralda joylashgan zanjabil pivo bir shisha qismini iste’mol qilgan. Spiral shisha kabi ko’rinmas va qorong’i edi. Na uning do’sti u uchun uni sotib olganidi, na uni sotiladigan baqqol uning xususiyati haqida xabardor edi. Donoghue kasal bo’lib qoladi va ishlab chiqaruvchisini beparvolik uchun sudga berdi. Lordlar palatasi sud tizim Donoghue bir amal borligini ta’kidlaydi, lekin da’voga qarshi chiqadi. U, uning dalillar Muqaddas Kitobni keltirgan xususan, “Sen avval qo’shningni sevgin” degan umumiy kitobiy tamoyilda o’z ifodasini topgan.

Bundan ko'rish mumkinki, shuning uchun, bu beparvolik bo'lishi uchun oqilona va yaqin sabab bo'lishi kerak. Amalda, jinoyatchi qo'shnisi jarohat olgan taqdirda Sud qarori kerak bo'lishi mumkin. Bir xodim o'zining ish beruvchisini beparvolik uchun sudga berish uchun quyidagi uch mezonlarini o'rnatish kerak:

1. Ish beruvchi tomonidan xodimga beriladiga burch va ish davomida bo'lib o'tgan hodisa.

2. Burch buzilishi asos bor edi, chunki hodisa yaqin va barcha oqilona choralar qabul qilinmagan edi.

3. Buzilishi muaYan jarohati, kasallik, zarar natijasida vujudga keladi.

Bu testlar ham har bitta kishi tomonidan ishlatilmaligi kerak.

Ish beruvchi uch mezonlari qarshi himoya qila olmagan bo'lsa, qisman ikki himoya mavjud. Bu mudofaa butunlay muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin emas, chunki sudlar hukm qilgandek, xodimlari ixtiyoriy ravishda iqtisodiy zarurat sifatida xavfini qabul qilishlari ularni ishlashga majburlaydi. Ikkinchi mudofaa imkon "yordam beruvchi beparvolik" debatalib, xodimning o'zi bu beparvolik holatiga hissa qo'shadi. Bu qisman mudofaa hisoblanadi, agar Muvaffaqiyatli darajada bo'lsa, va sezilarli darajada kompensatsiya darajasini kamaytirish mumkin (Ayrim hollarda 80% ga). Har qanday sovuqqonlik belgilangan vaqt ichida amalga oshirilishi lozim (hozirgi 3 yil).

Parvarishlash burchi

Bir necha hukmlarda ta’kidlanishicha, har qanday ish beruvchi o’zining xodimalriga g’amxo’rlik qilishlari kerak. Bu vazifa boshqalar tomonidan amalga oshirilmaydi, hattoki sog’liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo’yicha, boshqalarga berilishi mumkin emas. Bu vazifa besh guruhga bo’lishi mumkin.

Ish beruvchilar kerak:

1. Xavfsiz ish joy berishi, kirish, shu jumladan, va chiqish;
2. Xavfsiz zavod va uskunalar bilan ta’minlash;
3. Ishda xavfsizlik tizimini ta’minlash;
4. Xavfsiz va vakolatli xodimlarini ta’minlash;
5. Etarli darajasini ma’lumot, nazorat, qo’llanma va tayyorlash bilan ta’minlash.

Ish beruvchi majburiyatlari ko’pincha nizom qonunida belgilanadi. Bu, aslida, ularga qonun va normativ majburiyatlarini beradi.

Qachon ustav burch buzilishi kabi holatlar vujudga kelsa, shaxs tovon olish uchun fuqarolik harakatni davom ettirishi mumkin. Aslida, Qonun buzilishlari qoidalarga ta’sir qiladi, bir quyidagi fuqarolik harakatni taqiqlaydi - bu buzilishlar qonun hujjatlarida ustav boji buzilishi deb ham yuritiladi. Aktining 47 bo’limi bu fuqarolik javobgarligini bilan shug’ullanadi va 47 (2) sub-bo’limda ta’kidlanadi:

«burch buzilishi salomatligi va xavfsizligi bilan beriladigan qoidalarga bog’liq.., unga zarar olib keladi, shuning uchun doimo bunday qoidalarda faol bo’lish talab etiladi.

Ish Nizomlarida Sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv 22- Nizomi misol bo’la oladi va uchinchi shaxs tomonidan har qanday fuqarolik protsessida bunday jamoatchilik a’zosi sifatida harakatga huquq berish mumkin. 2006 yildagi Nizom O’zgartirish ostida ham xodimlar ham ish beruvchilar fuqqarolik holatlarida qatnashishlari mumkin.

Xavfsiz ish joyini talablar, shu jumladan qavatlarda texnik xizmat ko’rsatish va yurish va unga chiqadigan narvonlar bilan ta’minlash (sog’liqni saqlash, xavfsizlik va aholini ijtimoiy) Reglamentida belgilab qo’yilgan. Agar xodim ish joyida baxtsiz hodisa natijasida jarohat olsa, u ish beruvchini sudga berishi mumkin. Bunday harakat, ikki ma’noli harakat deyiladi. Biroq, buni ta’kidlash muhim ahamiyatga egaki, bundau ikki ma’noli zararlar ta’sir qilmaydi chunki, chunki haqiqiy zarar uchun zarar olib kelish azob bilan taqdirlanadi.

Avvalroq ta’kidlab o’tilganidek, ish beruvchilar o’z xodimlari salomatligi va xavfsizliigi uchun qayg’urishi kerak. Tovon undirish huquqi 2006 yilgi Kompensatsiya Aktida belgilab qo’yilgan.

Bunda sudlar istalgan faoliyatini oldini olish kutilmoqda. Akt normal faoliyatni ta’minlash uchun harakat qiladi. Ustav vazifasi, uzr, davolash yoki tiklash uchun taklif qabul qilingan. Kompensatsiya Akti zarar va tartibga solish bo’yicha boshqarish xizmatlarini da’vo qiladi.

Ustav burchi darajasi

Ustav burchini uch asosiy darajalari bor. Bu darajalar sog’liqni saqlash va xavfsizlik hujjatlari (jinoiy) qonunida keng ishlatiladi, lekin umumiy qonun ostida sudyalar tomonidan belgilangan. Bu uch daraja mutlaq, amaliy va oqilona bo’ladi.

Mutloq burch

Bu eng yuqori darajadagi burch bo’lib, yuqori xavfsizlik choralarini oldini olish maqsadida sodir bo’ladi. Bu nodir talab ko’proq bo’lsa-da, 1992 yildan oldin 1961 yilgi Fabrikalar Akti buni dalillaydi. Burch mutlaqdir va ish beruvchi zimmasida tanlash yo’q. bunga misol, Ish Faoliyatida Kerakli Uskunalarni ta’minlash va Ishlatish bo’yicha 11 – Nizomi bo’la oladi va unga ko’ra har qanday xavfli kirishni oldini olish uchun har bir ish beruvchi samarali chora-tadbirlar ta’minlashi kerak, deb talab qabul qilinadi. Ayrim sog’liqni saqlash va xavfsizlik nizomi uchun mutlaq burch yordamida hujjatingizni himoya qilinishingiz mumkin. Bu mudofaaga tayanib, isbot kerak, Xususan Nizom belgilangan hisoblashlarni nazorat qilish uchun belgilanadi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv talablarning ko’pchiligi sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonunda mavjuddir.

Amaliy

Burchning bu darajasi ko’pincha mutlaqdan ortiq ishlatiladi imkon qadar kafolatlar bilan ta’minlashga manfaatdor bo’ladi, va, ko’p jihatdan, bir xil ta’sir ko’rsatadi. Burch bu ish beruvchi ta’minlaydigan bir vazifa, shuning uchun uzoq amaliy bo’lgani kabi, har qanday nazorat muhofaza qilinadi va bu davlat vazifasidir. Bu burchga misol qilib Ish Vositalaridan Foydalanish hamda Ta’minlash Nizomini olishimiz mumkin [Nizom 11 (2) (a va b)].

Oqilona amaliy

Bu sog’liqni saqlash va xavfsizligini burchida eng keng tarqalgan bo’lib Sudya Edvard va Milliy ko’mir kengashi (1949) quyidagicha ta’kidlangan:

Amaliy sabablilik burchi «Jismoniy ehtimollik»dan tor muddatli bo’ladi va hisoblash egasi tomonidan bir maromda amalga oshiriladi va chora-tadbirlar qurbonlikni oldini olish uchun jalb qilinadi (xavfini oldini olish uchun zarur vaqt, pul yoki balo), agar ular o’rtasidagi nomutanosiblik mavjud ekanligini ko’rsatilsa, ular sudlanuvchilar ustida xavfi nisbatan arzimas bo’lgan qurbonlikni ado etishadi.

Boshqa so’zlar bilan aytganda, jarohati xavfi nisbatan juda narx, vaqt va harakat bilan taqqoslaganda kichik bo’lsa kamaytirish kerak bo’ladi. Bu, hech qanday choralarga zaruriyat tug’dirmaydi. Shuni ta’kidlash muhimki, pul, vaqt va muammolar «qo’pol og’ir mudroq» emas, balki xavf balansi (1.5-rasm) bo’lishi mumkin. Doimiy monitoring xatarlar oshishini kuzatib borilishini talab qiladi. Burchning ko’plab misollari bor, jumladan, bu darajada, Akti [masalan 2-qism (3)], Ishlov Berish Operatsiyalari Qo’llanish Nizomi [15 bobga qarang (bo’lim 15.243)] va Xavfli moddalardan Sog’liqni saqlash nazorati Nizomi [15-darsga qarang (bo’lim 15.126)]. Agar tashkilotlar o’sha standartlariga amal qilsa Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Qo’mitasi tomonidan belgilangandek, “qonunda qondiriladigan yaxshi amaliyot” deya baholanib, Amaliy sabablilik testidan o’tiladi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik kengashi tomonidan chop etilgan. Amaliyot va yo’l ko’rsatuvchining tasdiqlangan kodlari bu standartlarni tasvirlaydi va ko’p holatlarni belgilaydi.

«Mos va etarli” degan atamalar sog’liqni saqlash va xavfsizlik xavfi uchun muddatni va zarur ko’lamni aniqlash uchun ishlatiladi va qay darajada baholash esa shunga o’xshash tarzda talqin etilishi mumkin. Bu ta’rifga doir ko’p ma’lumotlar 4 – bo’limda berilgan.

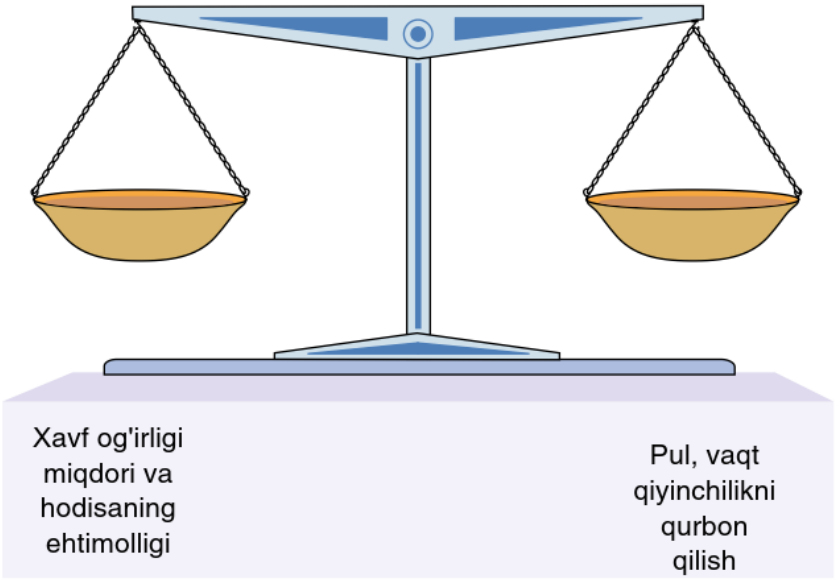

1.5-rasm. Diagrammatik fikrlarni ‘oqilona amalga oshirish

1.3.7 Sog’liqni saqlash va xavfsizlik sohasiga Yevropa Ittifoqining ta’siri

Britaniya Yevropa Ittifoqining bir qismi bo’lganidek, deb sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonunining ko’pchiligi Yevropadada tashkil topgan. Yevropa komissiyasi tomonidan kelgan takliflar a’zo davlatlar tomonidan kelishib olinishi mumkin. Shuningdek, a’zo davlatlar keyinchalik ularning milliy qonun ishtiroki uchun mas’ul bo’ladi. Britaniya o’zida va Yevropa Ittifoqining ko’pchiligida, sog’liqni saqlash ko’p va xavfsizlik qonun xavf baholash tamoyili asosida Sog’liqni saqlash va xavfsizlik sohasida qonuni ish joyini va huquqiy standartlar asosida yaratiladi va bu 4-bobda tasvirlangan.

Ba’zi a’zo davlatlar Direktiflerlarni boshqalardan ko’ra tezkor amalga oshiradi.

Ko’rsatmalar Yevropa Komissiyasi tomonidan taklif etiladi. Direktifler takliflarida Yevropa Parlamenti to’g’ridan-to’g’ri saylanadi, a’zo davlatlar tomonidan yuboriladi. Yevropa parlamenti Direktifler takliflarini qabul qilishi yoki rad etishi mumkin. Direktifler takliflari Vazirlar Mahkamasi tomonidan uzatiladi, Yevropa Parlamenti qabul qilmasa, ko’plab ovoz to’plashiga to’g’ri keladi, va bu Kengach saylovida qabul qilinishi mumkin. Vazirlar Kengashi har bitta davlatdan kelgan azo tomonidan boshqariladi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik VI qonuni vakolatlari 1957 yil Rim shartnomasidan hamda Yagona Yevropa Akti 1986 yildan tashkil topgan. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik uchun, Yagona Yevropa Akti yana qo’shimcha maqolalar qo’shgan - 100A va 118A. 1997 yilgi Amsterdam shartnomasi mos ravishda 95A va 138A, deb ularni qayta tashkillashtirgan.

Maqola 95da uskunalar va zavodlarning sog’liqni saqlashi va xavfsizligi haqidadir va uning Direktifleri Buyuk Britaniyada Biznes Bo’limi tomonidanamalga oshirilmoqda, Innovatsiya va ko’nikmalar bo’limi.

Maqola 138 ish joyidagi sog’liqni saqlash va xavfsizlikning minimal standartlari bilan bog’liq va uning Direktifleri Sog’liqni saqlash va xavfsizlik rahbari tomonidan amalga oshirildi.

1986 yilgi Yagona Yevropa Qonunda barcha a’zo davlatlarning tovarlar va xizmatlar uchun maqsadi “o’yin darajasidagi maydoni” deb atalgan sog’liqni saqlash va xavfsizlik talablariga sergaklik Yevropa Ittifoqi bo’ylab keng tarqalganligi «o’yin darajadagi maydon»ning bir misolidir.

Buyuk Britaniyadagi Sog’liqni va xavfsizlik qonuni saqlash yuzasidan Yevropa Ittifoqi Ko’rsatmalari 1993 asos 1 yanvar kuni joriy qilingan. Bu ko’rsatmalar Yevropa oltitaligi deb nomlanuvchi quyidagi sohalarni qamrab oladi:

- ish faoliyatida salomatlik va xavfsizlikni boshqarish;
- ish joyi;
- ish uskunalarni ta’minlash va foydalanish;
- foydalanish qo’llanmasi;
- shaxsiy himoya uskunalar;
- ekran uskunalari.

1993 yildan beri, bir necha boshqa Yevropa Ittifoqi Ko’rsatmalari Buyuk Britaniya qonunga joriy etilgan. yanada keng Buyuk Britaniya Nizomi maqolalar 15bobda berilgan.

1.3.8 Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlash qonuni (1974) (HSW Act)

Qonunga nazar

Avvalroq Act qonun Robens kashfiyotlari hisoboti natijasida 1972 chop etilgan.

Buni natijasida har qanday sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonun hujjatlari bilan 5 milliondan ortiq ishchi himoya qilinishga erishgan. Pudratchilar va jamoatchilik a’zolari odatda bunga e’tiborsiz edi. Qonun ish beruvchilarga xodimlar salomatligini va xavfsizligiga xabardorlikni oshirish uchun zavodda kerakli uskunalarni ta’nimlash talabiga ko’proq e’tibor qaratgan. Jiddiy muammo esa texnologiya o’zgarishlarni bilan qonunchilikni hamqadamligini oshirishdagi qiyinchilik edi. Misol uchun, 1955 yilda sud qarori bo’yicha, aslini olganda, butun sanoat boylab silliq g’ildirak foydalanishni man etgan, 15 yil o’tib 1970 yilda muammoni hal etish uchun G’ildiraklar Nizomi 1955 sud hukmi bilan (John Summers’ın va Sons tomonidan Ltd. v. Frost) ishlab chiqarildi.

Xulosa qilib aytganda, 1974 yildan oldin sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonuni hujjatlarida reaktiv o’rniga faol bo’lgan. 1970 yilda Lord Robensdan ish faoliyatida xodimlarning sog’lig’i va xavfsizligi uchun qoidalarini ko’rib chiqishini so’rashdi.

Uning hisobotida u ishlab chiqarilgan xulosa va tavsiyalar 1974 yilgi Aktga kiritildi. Asosiy tavsiyalar quyidagicha edi:

- Barcha ishchilar qamrab bitta Act bo'lishi kerak va Act umumiy vazifalarni o'z ichiga olishi kerak bo'lgan «Nuqtai nazarini ta'sir» kerak.

- Hamma ishchilarni qamrab oladigan yagona akt bo'lishi kerak va ushbu Akt umumiy burchlarni o'z ichiga olishi shart.

- Ushbu akt talabalar va jamoatchilik a'zolari, tashrif buyuruvchuilar va shartnoma tuzuvchilar uchun ta'sir kuchiga ega bo'lishi kerak.

- Tartibot "o'zini o'zi tartibga solish « shaklida olib borilishi kerak.

- Xodimlar salomatligi va xavfsizligi sohasida boshqarish va xavfsiz tizimini rivojlantirishga urg'u bo'lishi kerak. Bu xodimlarni avariyada ishtirok etishida oldini olishdga olib keladi.

Bu tavsiyalar 1974 yilgi Aktda tasvirlangan.

1.6-rasm. HSW Akti

Aktning umumiy nuqtai nazari

Xavfsizlik va sog'liqni saqlash kengashi (HSE)

Ishda Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Akti Sog'liqni saqlash va xavfsizlik komissiyasi tashkil qilgan va yangi nizom tayorlash mas'uliyatini berdi.

2008 yil aprel, Sog'liqni saqlash va xavfsizlik komissiyasi va Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi "Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi" deb nomlangan yagona birlikka birlashtirildi. Birlashish maqsadi, tashqarida yoki ichkarida ish saradorligini oshirish edi. Ushbu kengashda 12 ta a'zo bo'lishi kerak. Umumiy strategik yo'nalishini belgilash, moliyaviy va ishlash boshqarish va resurslarni dolzarbligi sohasida ish olib borishi kerak. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi uning mustaqillik saqlab qoladi, ish beruvchilar va xodimlari manfaatlarini aks ettiruvchi manba hisoblanadi. Ayrim joylarga qaraganda Shotlandiyada ish salomatligi va xavfsizligi bu zaxiradagi masala (Shotlandiya uchun bu joriy qilinmagan).

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi va Shotlandiya Ijroiya o’rtasida konkordato sarlavhalari 15 bobda (15.2.3bo’limida) berilgan va bu bir necha farqlarni qamrab oladi.

Shimoliy Irlandiyada, Shimoliy Irlandiya Sog’liqni saqlash va xavfsizlik rahbari Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasida muhim rol o’ynaydi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi vazifasi bialn uning vazifasi bir xil - sog’liqni saqlash va xavfsizlik Qonunini Amalda ko’rib chiqish, boshqarish va joriy qilish bilan shug’ullanadi. Shu bilan birga, Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi kampaniyalarini, tadqiqotlar, baxtsiz hodisalar yoki shikoyatlar, tashrif va maslahatlarni ko’rib chiqadi.

Nizomlar

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Akti **Faollashtirish Akt**i bo’lib, Davlat kotibi qonunlarini Parlament Akti ruxsatisiz qabul qiladi (Nizomning sifatida tanilgan). Nizom parlamenti tomonidan tasdiqlangan qonunlar bor. Bular odatda Sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonuni. Bu Yevropa Ittifoqiga asoslangan nizomga amal qiladi. Bu Nizomni buzish jinoyat emas va har qanday buzilishlar mavjud bo’lishi mumkin.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Akti va Nizom boshqaruvidaggi umumiy majburiyatlar bular - ish beruvchilarga maqsad qo’yishga yordam berish, lekinularni qanday qaror qabul qilishda yolg’iz o’zlariga qoldirish, xatarlardan asrash. Hidoyat va Tasdiqlangan Amaliyot kodlari ularga maslahat beradi, balki ish beruvchilar sog’liqni saqlash va xavfsizlik maqsadlarga erishish uchun yo’nalishlar olishi bepul hisoblanadi.

Ko’pincha bu talablar mutlaq bo’lgan - Ish beruvchilarda tanlov yoq. Lekin ularga amal qilishda qandaydir majburlov yoq.

Ba’zi Nizomlar barcha tashkilotlar bo’ylab amal qiladi - Manual Ishlov berish Nizomi misol bo’ladi. Teng ravishda, Ekran Uskunalar Joriy Qilsh Nizom ishda amal qiladigan bo’limlardan foydaladi. Boshqa Nizom qazib olish yoki muaYan sanoati, yagona qurilishga murojaat qiladi.

Iloji bo’lsa, Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi maqsadlari asosida nizomni yo’lga qo’yadi va unga erishish talabini qo’yadi, bajarishni emas.

Ba’zan Yevropa qonuni ko’rib chiqishni talab qiladi. Ba’zi faoliyati yoki moddalar shunday xavfli bo’lib, masalan, portlatish uchun litsenziyaga ega bo’lishi kerak deb ta’kidlanadi. Katta, murakkab tizimlar yoki operatsiyalar keng ko’lamli xavf bo’lib, «xavfsizlik ishlarni talab qiladi va ular Reja tomonidan tahlil etilib borilishi lozim.

Amaliyotning tasdiqlangan kodeksi (ATK)

ATK tomonidan Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi Nizomining ko’pchiligi ishlab chiqarilgan va Nizom Talabalri haqida ko’proq ma’lumot berishga harakat qiladi. ATK ning ko’plab mahsus huquqiy maqomlari bor. Bir kishi hech qachon Yo’l Harakati Qonun Qoidalariga zid holda jinoiy javobgarlikka tortilishi mumkin, lekin zid uchun jinoiy javobgarlikka mumkin, lekin Yo’l xavfsizligi Aktida bu amalga oshirilishi mumkin.

Ko’pincha sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoiy javobgarlikka tortish sifatida magistratlar Sudini olishimiz mumkin, chunki muaYan ish bilan shug’ullanihs jarayonidaNizomlarga murojat qilish ushbu sohaga tegishli bo’ladi. Shuning uchun ham amaliyotda, ish beruvchida ATKga rioya qilish uchun yaxshi sabablar bo’lishi kerak.

Amaliyotning tasdiqlangan kodlari odatda faqat to’g’ridan-to’g’ri majburiy bo’ladi agar:

- Nizomlar yoki Akt ular shunday ekanligini ko’rsatadiki, masalan, Xavfsizlik belgisi va Nizom uzatish 2 Jadvali Britaniya Standard Kodlari uchun mos.

- ular tartibot deklaratsiyasi qo’llanmasi deb ham ataladi.

Qo'llanma

Qo’llanma hech qanday huquqiy maqomga ega bo’lmaydi, ular huquqiy va eng yaxshi amaliyot shakillarida chiqariladi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik kengashi tomonidan Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Nizomning texnik jihatlarini qoplash maqsadida huquqiy qo’llanmaning bir qator risolalari chop qilinadi.

Bu bukletlar odatda o’z ichiga nizom va ATKni oladi. Eng yaxshi amaliyot qo’llanmasi odatda Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Ijroiyasi tomonidan chop etiladi. Eng yaxshi amaliyot qo’llanma kitoblari misollar: Salomatligi va Xavfsizlik Qurilish SXQ150 va Ishda Yoriitsh IY38 ni o’z ichiga oladi.

Ish joyidagi Nizom (sog’liqni saqlash, xavfsizlik, va Farovonlikni tartibga solish) ta’kidlashicha, ish vaqti davomida binolar ichida barcha harorat oqilona bo’lishi kerak.

ATK takidlaashcha bu harorat selsiy bo’yicha 16 darajani taskil etishi kerak. Ish og’ir jismoniy harakat 13 daraja Selsiy haroratni o’z ichiga oladi. Shunday ekan, ish beruvchilar o’z xodimlari uchun qulay haroratni yaratishlari kerak.

Qonunning umumiy majbutiyatlari va muhim bo'limlari

Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlash qonuni bayoni 15 bobda (15.4 bo'lim) keltirilgan - bu erda qisqacha ma'lumot keltirilgan.

2-Bo'lim. Ish beruvchilarni xodimlarga majburiyatlari

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik va xodimlarning farovonligini hozirga qadar oqilona ta'minlash uchun, xususan:

- ishning xavfsiz asbob-uskunalari va tizimlari;

- moddalar va ishlanmalarni tashishda, saqlashda va qayta ishlashda xavfsiz foydalanish;

- axborot, talim, o'rgatishni ta'minlash va nazorat qilish;

- ish joyini xavfsiz kirish va chiqish joyi;

- etarli ta'minlangan xavfsiz ishch muhit;

- birgalikda tashkiliy va boshqa kelishuvlar bilan yozilgan xavfsizlik siyosati (besh yoki undan ko'p xodimlar mavjud bo'lsa);

- xavfsizlik vakillari, kasaba uyushmalari va xavfsizlik qumitalari bilan maslahatlarni shakillantirish.

3-Bo'lim. Ish beruvchilarning xo'jalik yuritish bo'yicha boshqalarga vazifalari

Ish vazifa bilan himoya qilish emas, lekin xo’jalik yurituvchi sub’ektning ta’sirini ko’rsatish. Bu o’z ichiga davlat, pudratchilar, bemorlar, mijozlar, mehmon va talabalar kabi a’zolarini oladi.

4-Bo'lim. Er egalari, boshqaruvchilari va kishilarning binolarni nazorat qilish vazifalari

Bu shunday vazifaki, o’z ichiga kishilar uchun xavfsiz binolar kirish va chiqishida xavfsizlikni ta’minlashdir. Bu vazifa doimo nazoratda turishi kerak. Ular binolarni kirish va chiqish, xavfsiz va sog’lig’iga xavf yo’q vositalari bilan ta’minlashi kerak.

6- Bo'lim. Ta'minotchilar vazifasi

Dizayn, ishlab chiqarish, import yoki ta’minot ishidagi shaxslar foydalanishi uchun har qanday ishlanmalar yoki moddani salomatlik uchun xavfsiz ekanligini ta’minlash kerak. Ishlanmalar xavfsiz bo’lishi kerak. Moddalar ishlatiladigan bo’lsa salomatligiga xavfi bor yoqligini tekshirib ko’rgan holda ko’rilishi kerak. Kafolat kerak bo’lishi mumkin.

7-Bo'lim. Xodimlarning majburiyatlari

Ikki asosiy majburiyatlari:

- So'liqni saqlash va xavfsizlik uchun o'zlari va boshqalarni harakatlari va harakatsizliklariqa ta'sir qilish uchun oqilona g'amhurlik qilish ;
- Ularning huquqiy majburiyatlarini bajarish va faollashtirish uchun ish beruvchi va boshqalar bilan hamkorlik qilish.

8-Bo'lim

Hech bir shaxs, xavfsizlik qoidalarini suiste’mol qilolmaydi (ba'zan "hazil bo'lim" sifatida tanilgan).

9-Bo'lim

Xodimlarni shaxsiy himoya vositalari kabi sog'liqni saqlash va xavfsizlik talablari kabi ayblab bo'lmaydi.

36-Bolim. Boshqa shaxsning aybi tufayli jinoyatga yo'l qo'yish

Agarv bitta shaxs tomonidan jinoyat bajarilib, boshqa shaxs unga qoshilsa, ikkinchi shaxs ham aybdor deb topiladi. Bunday vaziyatlar bitta odam tomonidan jinoyat sodir etilib boshqasi aybdor bo’lib turgan vaqtda sodir bo’ladi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik komissiyasi ikkala shaxs uchun jazo tayinlash uchun kuchga ega.

Har ikki kishini, yoki faqat birini ta’qib qilish mumkin. Birinchi shaxs, odatda, ish beruvchi va ikkinchi shaxs, misol uchun, noto’g’ri mahsulot ishlab chiqargan o’z ishi bilan band pudratchi bo’lishi mumkin.

37-Bo'lim. Raxbarlarni shaxsiy javobgarligi

Bir jinoyat korporativ organi tomonidan sodir etilgan bo’lsa, unga har qanday direktor yoki boshqa yuqori martabali mansabdor shaxs sheriklik qilgan bo’lsa u ham aybdor sanaldi.

Qonun tartiboti

Inspektorlar vakolatlari

Inspektorlar qonun asosida Sog'liqni saqlash va xavfsizlik kengashida yoki mahalliy hokimiyat organlarida faoliyat yuritadilar. Mahalliy Vakolatxonalarda ishlaydi. Mahalliy hokimiyat organlari savdo va xizmat ko’rsatish do’konlari (chakana va ulgurji), restoranlar, garajlar, idoralar, turar-joy uylari, ko’ngilochar va mehmonxonalar kabi nuqtalarida mas’uldir. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik kengashi barch boshqa ishlab chiqarish binolari uchun ma'suldir, shu jumladan Mahalliy hokimiyat organlari ham. Inspektorlarning har ikki guruhi bir xil vakolatga ega. 15 Bob (15.4.6)da inspektorlarning batafsil vakolatlari to'liq bayon qilingan. Shunday qilib, inspektorlar qo'yidagi huquqlarga ega:

- har qanday ma'qul vaqtlarda, agar zarur bo'lsa binolarga militsiya xodimi bilan birga kirish;
- binolarni tekshirish, hamda tintuv o'tkazish;
- namunalar, fotosuratlar olish, kerak bo'lsa demontaj va uskunalar va moddalarni olib tashlash;
- kitoblar yoki tegishli boshqa hujjatlar va ma’lumotlar ko’rsatishni talab qilish;
- har qanday moddani va ishlanmalarni zararsiz halok qilish yoki qolga kiritish;
- tartibot xabarnomalarni chop etish va jinoiy ish qo'zg'atish.

Jinoyat sodir etilgan paytda inspektor rasmiy ogohlantirishi mumkin, lekin bu jinoiy javobgarlikka tortish talab qilmaydi deb hisoblash mumkin. Agar jinoyatchi allaqachon qonuniy ogahlantirilgan bo'lsa, rasmiy ogohlantirish odatda qabul qilinmaydi. Ko;plab boshqa vazifalar orasida Temir Yo'llar Boshqarmasi Angliyadagi temin yo'l sanoatida sog'liqni saqlash va xavfsizlikni mustaqil tartibga solish uchun mas'ul hisoblanadi. Bu qonuniy tashkilot hisoblanib va Buyuk Britaniya temir yo'l tarmog'i uchun birlashtirilgan iqtisodiy va xavfsizlikni tartibga solish tashkiloti hisoblanadi.

Temir yo'llari sohasi bo'yicha sog'liqni saqlash va xavfsizlikdagi o'rni dastlab Temir Yo'l Inspeksiyasi (TYI) tomonidan qabul qilingan. TYI 1840 yildan boshlab Angliyada temir yo'l va tramvay xavfsiligini nazorat qilish uchun mas'ul edi. 1990 yildan 2006 yilgacha TYI sog'liqni saqlash va xavfsizlikni bir qismi bo'ldi, kiyin Temir yo'llarni tartibga solish boshqarmasiga o'tqazildi.

2009 yilda TYI ichida xavfsizlik va iqtisodiy masalalarni o'z ichiga olgan yagona xavfsizlik Boshqarmasi tashkil qilingan, lekin ba'zi inspektorlarni Qirolicha uchun tamir yo'l inspektorlari deb atash davom etmoqda.

Tartibot ogohlantirishlari

Tartibot xabarnomalarini ikki turi mavjid.

Xabarnomalarni takomillashtirish – Bu o’ziga xos qonun buzilishini va qaysi vaziyatda bartaraf qilinishini belgilaydi. Murojaat mehnat sudiga jonatilishi mumkin va 21 kun ichida amalga oshirilishi lozim. Bildirishnoma chiqarilishi yoki umuman yopiq deb atalishi mumkin.

1.7-rasm. Ishdagi xizmatchilar.

1.8-rasm. Nazoratchi tekshirmoqda.

E’tiroz uchun besh asosiy asoslar mavjud:

1. Inspektor qonunni noto'g'ri talqin qildi.
2. Inspektor o'z vakolatini oshirib yuborsa.
3. Qonun buzilishi tan olingan, lekin taklif etilayotgan echim amaliy emas.
4. Rioya qilish vaqti juda qisqa.
5. Qonun buzilishiga yo'l qo'yilgan, lekin qonun buzilishi unchalik ahamiyatli bolmaganda xabar bekor qilinishi kerak.

Xabarnomalarni man qilish – Bu inspector jiddiy shikast olib kelishi bilan faoliyatini to’xtatishga uchun ishlatiladi. Xabarnoma yuridik maqomga kiradi. Xabar kelishi bilanoq u kuchga kiradi.

Xabarnomani takomillashtirish kabi Mehnat sudiga apelyatsiyga murojaat qilish mumkin, lekin bu holda xabarnoma murojaat jarayoni joyida qoladi.

Xabarnomalarni man qilishni ikki shakli bor:

- Xabarnomani zudlik bilan man qilish - ko'rsatilgan xavf kamaygunga qadar bu mehnat faoliyatini darhol to'xtatish kerak;

- Kechiktirilgan xabarnomani man qilish - bu ish faoliyati belgilangan muddat ichida to'xtatiladi.

Jarimalar

2008 yilda Sog’liqni saqlash va xavfsizlik (jinoyatlari) qonuni sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlariga nisbatan sudlarda mavjud maksimal jazoning jarimalarini ko’tardi. Asosiy o'zgarishlar:

- qo'yi sudlarda barcha jinoyatlar uchun 20,000 £ jarimalar, oliy sudlar jarimalarni cheksiz;

- deyarli barcha jinoyatlar uchun ozodlikdan mahrum 12 oygacha, Sulh sudlarida (hozirda 6 oy) va Toj sudi 2 yil.

Magistrantlar sudi (yoki qo'yi sud).

Magistrantlar sudi umumiy jinoyatlar bilan shug’ullanadi.

Kopchilik sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlar uchun, maksimal jarimalar 20,000 £ yoki 6 oygacha ozodlikdan mahrum bo’lish, kelajakda ozodlikdan mahrumlik davri 12 oygacha ko’tarildi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlari Qonun tomonidan Sulh sudlariga ruxsat etilgan.

Toj sudi (yoki yuqori sud).

Tooj sudi ba’zi holatlarda quyi sud tomonidan uzatilgan jinoyatlar va imkoniyatlar bilan shug’ullanadi, ularning vakolatlari ham cheklangan, deb o’ylashimiz mumkin.

Salomatligi va xavfsizlik jinoyatlar uchun barcha jarimalar Toj sudida cheksizdir. Qamoq jazosi 2 yil bo’lishi mumkin.

Sudlar ham sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatiga doir direktorlarini quyi sudga qadar 5 yil quyi sudda va 15 yil oily sudda davomida ishdan chetlatadi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlar uchun ozodlikdan mahrum qilish kamyob hodisa. 1996 yildan 2005 yilga qadar, faqat besh kishi sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlar uchun qamoqqa yuborildi, yangi qonuni o’zgarishlar bilan bu oshirilishi mumkin.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik jinoyatlari Qonuni hozir joriy etilib bo’ldi. Qonun buzilganda Xakamlik sudi jarima miqdorini 5,000£ dan 20,000£ gacha oshirib boradi.The maximum fine available to the Magistrates Court for breaches of Regulations will be increased from £5,000 to £20,000 Bumdan tashqari, Hakamlik sudi faqat muayyan jinoyatlarni ko'rib chiqqan bo'lsa, endilikda Toj sudi yoki Hakamlik sudi ko'rib ko'rib chiqishi mumkin.

Inspektor uchun mavjud harakatlar xulosasi

Inspektorning binolarga tashrifidan so'ng, inspektor uchun qo'yidagi harakatlar mavjud:

- hech qandau chora ko'rmaslik;
- og'zaki maslahat berish;
- yosma maslahat berish;
- rasmiy ehtiyotkorlik;
- xabarnomani takomillashtirishga xizmat qilish;
- man qilingan xabarnoma xizmati;
- ayblash.

Har qanday aniq vaziyatda, bu harakatlardan biri olinishi mumkin.

Etarli dalillar mavjud bo’lsa jinoiy ish bo’yicha qaror qabul qilinadi.

Ish bilan bog'liq o'limlar

Ish bilan bog’liq o’lim politsiya tomonidan Sog'liqni saqlash va xavfsizlik kengashi yoki mahalliy Davlat organi bilan birgalikda aniqlanadi. Ekspert tomonidan tergov har qanday voqea sodir bo’lgan joyda yoki sanoat korxonasida olib boriladi. Tergovdan oldin, Ekspert sud-ekspertiza buyurtmasi uchun qaror qabul qiladi. Tergovda, Ekspert bir hay’at bilan o’tiradi va guvohalr dalillarini tinglaydi. Qarorlar dalillarga asoslangan holda qaror chiqariladi.

Agar Politsiya bu tergovni amlga oshirolmasa, bu ishni sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonun ostida tSog'liqni saqlash yoki mahalliy Davlat organi tergovni davom ettiradi.

Korhonada qotillik va korhanada odam o'ldirish qonuni 2007 yil

Qonun Korxonada odam o’ldirish jinoyati sodir bolganda amalga kiradi.

Shotlandiyada, yangi jinoyat «korporativ qotil» deb ataladi. Qonun yangi jinoyatni joriy etadi lekin sog’liqni saqlash va xavfsizlik majburiyatlariga tegishli emas. Agar korxonada yangi jinoyat sodir bo’lsa:

- u belgilangan holatlarda boshqa shaxsga g’amxo’rlik burchini bajaradi;
- katta rahbarlar tomonidan boshqaruv kamchiliki bor;
- bu hukm qilingan, uning harakatlari yoki harakatsizligi miqdori natijasida shaxsning o’limi kuzatiladi.

Qonun bilan tegishli sog’liqni saqlash va xavfsizlik majburiyatlari:

- ish beruvchi va ijarachi majburiyatlarini har qanday ish va tayorlash xavfsiz tizimlari bilan ta’minlash, shu jumladan, uskunalar ishlatiladi;
- majburiyatlari bilan bog’liq:
- mijozlarni tovar va xizmatlar bilan ta’minlash;
- tijorat haqida biror bir faoliyat operatsiyasi;
- har qanday qurilish va ta’mirlash ishlarini;
- zavod, transport vositalari yoki har qanday boshqa element foydalanish yoki saqlash.

Hukm faqat yuqori boshqaruv tomonidan sog’liqni saqlash va xavfsizlik tashkiloti va boshqaruv bo’lishi mumkin bo’lsa, bu vazifa buzilishi uchun muhim elementi hisoblanadi.

Bo’yniga olsa, jinoyat cheksiz jarima bilan jazolanadi:

- bartaraf qilish tartibi talab qiladi tashkilotning qobiliyatsiz boshqarish qadamlariga manfaatdor;

- tashkiliy talab qiladi tashkilotning reklama tartibinni va nozik tafsilotlari oshkora qilish.

Ehtimol, bir tashkilot korporativ o’lim reklama tartibi talab qiladi:

- haqiqatda u aybdor deb toliladi;
- jinoyatning ma’lumotlari;
- har qanday jarima miqdori;
- har qanday shartlarini bartaraf qilish maqsadida qayd etish muhimdir.

Bu qonun yaratish emas, yakka tartibdagi yangi mas’uliyat hisoblanadi.

Politsiya o’limni texnik ta’minot bilan tergov qiladi tez-tez emas, balki tegishli tartibot organi bilan. Biroq, Toj prokuratura xizmati (Shotlandiya prokurori moliya) ta’qib boshlash uchun politsiya tergovdan keyin qaror qabul qiladi.

Hukm ko’rsatmalari sudlarga yordam berish uchun chop etilgan. Bunday organlari 500,000 £ dan jarima berishi mumkin. Biroq, jarima darajasi foyda aylanmasi bilan bog’liq bo’lishi kerak emas, moliyaviy holatlar ta’sir qilmasligi keark.

1.3.9 Tashqi organlarning o'rni va vazifalari

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik kengashi va mahalliy hokimiyat (qoplash uchun ishlatiladigan muddatli mamlakat, tuman va unitar kengashlari) barcha organlari tashqi bo’lib, sog’liqni saqlash va xavfsizlik standartlari tartibotini amalga oshiradi. Bu yerda, uch tashqi ish joyi. sog’liqni saqlash va xavfsizlik standartlari bo’yicha idoralari normativ ta’sirlari mavjud.

Yong'in va qutqrish vakolati

Yong’in va qutqarish Vakolat bitta yoki mahalliy hokimiyat organlarining guruhi doirasida joylashgan va odatda qutqaruv, yong’in va umumiy maslahat taklif bilan bog’liq. Unga shuningdek, yong’in ehtiyot choralarini amalga oshirish uchun vakolatlar berilgan. Yong’in va qutqarish Vakolati, ham chiqarishi va ham taqiqlash xabarnomalar tuzishi mumkin.

Atrof-muhit agentligi (Shotlandiya atrof-muhitni himoya qilish agentligi)

Atrof-muhit agentligi 1995 yilda tashkil etilgan va atrof-muhitni yaxshilash va hmoya qilish uchun burchi berildi.

Bu atrof-muhit masalalari va sog’liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo’yicha normativ organi hisoblanadi.

Bu emissiya huquqini va sanoatni tartibga solish uchun mas’uldir.

Agentlikning majburiyatlar va asosiy vazifalari quyidagilardir:

- eng samarali sanoat boshqaruvini ta’minlash;
- yadroviy radioaktiv relizlarni nazorat qilish;

- suvni chiqindilardan asrash uchun muqobil nazorat yartish;
- chiqindilarni yig’ish, tashish, qayta ishlash va tasarruf uchun ruxsat berish,
- standartlarini belgilash (Radioaktiv chiqindilarni, shu jumladan);
- tartibot Ishlab chiqaruv (Qadoqlash Chiqindilarni) NizomI javobgarlbgi. Bu Yevropa Ittifoqi ko’rsatmalar natijasida qadoqlash va qayta ishlash 50% ga kamaydi.

Chiqindilarni elektr va elektron tartiboti Uskunalar (WEEE) Direktifi va u bilan bog’liq Direktivalari jinoiy sudlarida jinoiy ekologik qonun buzilishi holda jarima 4 Million joriy etilgan.

1.9-rasm. Diagramma asosiy ish joyiga ta’sir etuvchi tashqi agenliklarni ko’rsatadi

Sug'urta kompaniyalari

Sug’urta kompaniyalari sog’liqni saqlash va xavfsizlik standartlari takomillashtirishda muhim rol o’ynaydu. 1969 yildan boshlab, u ish beruvchilar jarohat yoki kasallik yuzaga keladigan uchun o’z xodimlari javobgarligini huquqiy jihatdan o’z boynilariga oladilar. Bu ish beruvchilar sug’urta mas’uliyati deb ataladi.

Bunga ko’ra davlat sektori tashkilotlari tomonidan har qanday tovon davlat mablag’lari hisobidan to’lanadi, chunki sug’urta o’z ichiga olov sug’urtasi hamda jamoatchilk javobgarligi sug’urtasini oladi (jamoat a’zolarini himoya qilish). So’nggi yillarda, tovon soni va hajmi oshirish da’volar va sug’urta kompaniyalarga talabni oshirdi.

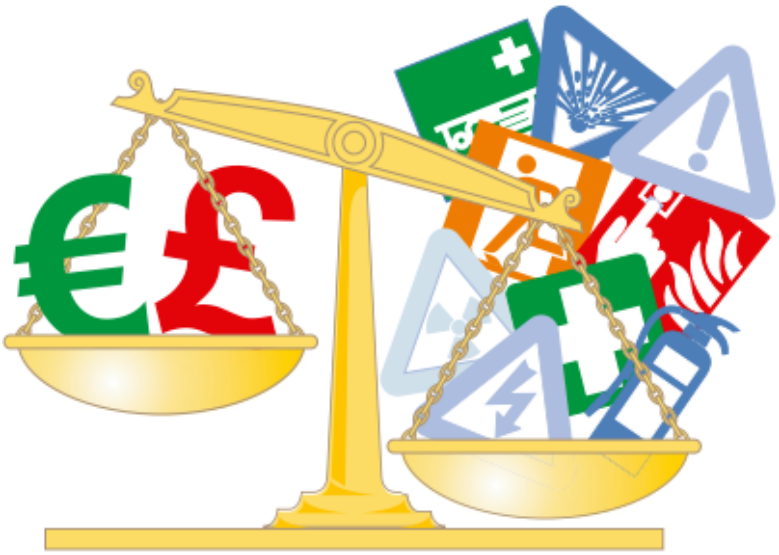

1.10-rasm. Yaxshi standartlar yomonlikdan saqlaydi va pulni tejaydi

1.4 1974 – yildagi Ishda Sog'liqni saqlash va Xavfsizlik Qonuni asosida boshqaruvchilarning, ishchilarning, ish beruvchilarning ish ko'lami, majburiyatlari va jinoyatlarini tushuntirib berish

Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ish beruvchilar va xodimlar uchun Ish Xavfsizligi Qonuni joriy qilinganva unda ikkala tomonning ham fuqarolik ham jinoiy vazifalar belgilangan.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Qonun ostida ish beruvchi majburiyatlari:

- o'quv sxemalar yoki pudratchi sifatida xodimlarining ish sog'liqni saqlash, xavfsizlik va farovonlik va boshqalar vaqtinchalik, tasodifiy, vaqtinchalik bo'lsin, ish tajribasi bilan o'z nazorati yoki rahnamoligini o'rnatadi.
- hech kimga sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasuda tashkilot uskunalaridan foydaruxsahga ruxsat etilmaydi;
- kishilarning salomatligi va xavfsizligi uchun xavfsiz ish sharoitini yaratish.

1.4.1 Ish beruvchilarning majburiyatlari

Ish beruvchilar xodimlarning salomatligi va xavfsizligini va ularning ish bilan ham ta'sir ko'rsatishi mumkin boshqa faoliyatini himoya qilishi kerak.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik mutanosib ravushda himoya harakatlariga - byurokratiya va rasmiyatchiliklar kerak emas.

Deyarli har bir tashkilotga murojaat qonun tomonidan talab qilinadi:

1. Ish beruvchilar majburiy sug'urta qilish va sertifikat namoyon qilish javobgarligini oladi.
2. Tashkilot vakolati borasida ishonch hosil qilish uchun salomatligi va xavfsizlik maslahat mavjud. tashqi maslahatchi bo'lishi shart emas.
3. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimini ishlab ciqarish bilan begilanadi.

4. Ish faoliyati to’g’risidagi xavfni oldini olish uchun, bir qancha chora tadbirlar talab kuchiga kiradi.

5. Baxtsiz hodisalar va sog’lig’i yomonlikni oldini olish uchun bir qancha chora tadbirlar qo’laniladi.

6. Dush kabi asosiy kir yuvish va ichimlik suvi inshootlari farovonliginining imkoniyatlarni taqdim qilinadi.

7. Ishchilar uchun bepul salomatlik va xavfsizlik ta’limi beradi.

8. Sog’liqni saqlash va xavfsizlik to’g’risida ishchilar bilan maslahatlashiladi.

9. Ishchilarga sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonun posterini dasturini ko’rsatish yoki berish.

10. Muayyan ishlar bilan bog’liq baxtsiz hodisalar, kasalliklar va xavfli hodisalarga hisobot berish.

Bu talablarga rioya qilmaslik, tashkilotlar va xususiy shaxslar uchun jiddiy oqibatlarga sabab bo’lishi mumkin - oldinroq aytib berilganidek, ozodlikdan mahrum va diskvalifikatsiya sanksiyalar, jarimalar o’z ichiga oladi.

Tashrif buyuruvchilar va vakolatli xodimlar

Tashkilotlar vazifasi salomatligi va o’z majmuiasidagi xavfsizligikni ta’minlashdir. 2008 yilda qanday qilib uzoq javobgarlik kengaytirish mumkinligi borasida ikki holatlar qayd qilgan. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni bsoshqarish hollarda tushunmovchiliklarni oldini olish. Lekin bu kabi vaziyatlar bilan yo’l qo’ymaslik ish beruvchilar aniqroq qilib aytganda pudratchilar majburiyatlaridir.

Amaliy ish

Ikki kompaniya SSXQ 1974 yilgi qonunni buzganligi uchun aybdor deb topolga. Bunga bir voqea sabab bo’lgan. 9 yoshli qiz ular kompaniya avtomobil turar joyida boshqa bolalar bilan yaqin omborlar yonida o’yayotgan edi. Voqea sodir bo’lgan paytda, 2004 yilda, zavod asosiy eshigiyopiq chhunki u yerda ish olib borilayotgan edi. ikkinchi darvoza omborga olib borib, faqat bir neylon arqon bilan bog’langan edi. Alohida holda ham, bir qurilish kompaniyasi deb aybdor topildi, chunki qurilish materiallar va uskunalar bolalar maydonda saqlanadi. Qiz toshli yo’lakda o’ynayotib yiqilgan va jiddiy jarohat olgan.

Vakolatli xodimlar yoki tashrif buyuruvchilar ko’pincha ko’proq xavf ostida, chunki:

- ular ish joyining jarayonlari bilan notanish bo’lgan;
- ularda tegishli shaxsiy himoya uskunalar bo’lmasligi mumkin (PPE);
- ularda binolarni tartibini bilmaslik holatlari boladi. - yurish yo’llari ko’pincha, etarli mukammal yoki yomon qurilgan bo’lsa;
- ular favqulodda tartibyoki qochish vositasi bilan tanish emas.

Ular zaif bolsa, azob chekishi mehmonlarga u yoki bu muammolari hal qilinishi kerak.

Ular binoning har bir bolimi bilan tanishib chiqishi kerak.

- tegishli va identifikatsiya ko’krak nishonini ta’minlash;

- favqulod holatlarini qisqa video yoki axborot shaklida ularga yetkazib berh kerak.

- odamlanga ruxsatsiz joylardayurish va belgilarini tozalash ruxsat berilmaydi.

Tungi ishlash

Ish beruvchilar odamlarni kechda ham ishlaydimi yo’qmi aniqlashi kerak.

Agar shunday bo’lsa, ular nazorat qilish kerak:

- kechda ishchilar odatda ishlaydigan soat soni; - kechda ishlovchilar kuniga sakkiz soatdsn ortiq mehnat qilsa, har qanday istisnolar bo’lsa ish soati kamaytirilishi kerak;

- ishchi sog’liqni saqlash ta’minlashi kerak;

- sog’liqni saqlash cheklar dasturi Har kuni kechda ishchi larga beriladi;

- kechgi ishchilarning to’g’ri yozuvlar saqlab qolinadi, shu jumladan sog’liqni saqlash baholash ma’lumotlari;

- kechki ishchilar uchun xavfsizlik joriy etiladi.

Vaqtinchalik ishchilar qonuni Yevropa Ittifoqi parlamenti tomonidan qabnul qilingan

Yevropa parlamenti qonun qabul qildi va unga ko’ra vaqtinchalik ishchilar agentligi tuzilib, u vaqtincha ishlamoqchi bo’lganlarga ish iberadi.

Biroq, bitim erishilgan yili 2008 yilda, agentlik xodimlari 12 hafta o’tganidan song maosh olishadi.

Buyuk Britaniya Hukumati va CBI va TUC o’rtasida kelishuv qabul qilingan va quyidagilar kelishib qilingan:

- bir ishning 12 haftasidan so’ng, teng muomala qilish huquqi ham bo’ladi.

- asosiy ishchi va ish sharoitlarida teng davolash ishchilar uchun ham amal qiladi. Hukumat bu Qonun bilan bog’liq masalalarni ko’rib chiqadi, xususan qanday nizolar yangi kelishuvlar bir ko’rib chiqiladi.

1.4.2 Direktorlar vazifalari va majburiyatlari

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik rahbarlari davlat va xususiy sektorda (INDG 4.17 qarang) quyidagi takliflarni:

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik muvaffaqiyatga teng hisoblanadi.

Tashkilot hech qachon Sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvida faol direktorlarni jalb qilmasdan turib, eng yuqori standartlarga erishisholmaydi. Tashqi manfaatdor tomonlar tashkilotni ko’rishi uning yo’nalishiga rioya qiladi.

Ko’p tashkilotlar uchun, sog’liqni saqlash va xavfsizlik korporativ bo’ladi.

Boshqaruv masala. Kengashi salomatlik va xavfsizlik boshqaruv asosiy tuzilmalarini integratsiya qilishi kerak, jumladan, kengashi sub- qo’mitalari va audit.

Direktorlar instituti va Sog'liqni saqlash va xavfsizlik kengashi shuni ta’kidlaydiki: Xodimlari va jamoatchilik a’zolari salomatligi va xavfsizligini himoya qilish tashkilotning boshqarish qismi faoliyatida muhimbo’lishi kerak.

Bu ikki tashkilotlar uchun boshlang’ich tamoyillar bor. Bu tamoyillar:

- yuqoridan kuchli va faol etakchilik:
- kengashdan ko’rinuvchan va faol majburiyatlar
- samarali muloqot tizimlari va boshqaruv tuzilmalari yo’lga qoyish
- yaxshi sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi ish qarorlari bilan integratsiyasi.

Mehnatkashlarning jalb qilinishi:

- kadrlar xavfsiz va sog’ligi sharoitlarini jalb va targ’ib qilish
- samarali «yuqoriga» aloqa;
- yuqori sifatli ta’lim bilan ta’minlash.

Baholash va o’tilganlik sanasi:

• salomatligini va xavfsizligini boshqarish va xatarlarni aniqlash;
• vakolatli maslahatgsa kirish (va quyidagi);
• monitoring, hisobot va ko’rib ishlash.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik uchun Direktorlar kengashi va mas’uliyati quyidagi besh tavsiyani bredi:

Kengashi uning tashkilotida sog’liqni saqlash va xavfsizlikda jamoa rolini rasmiy va oshkora tarzda qabul qilishi kerak;

Kengash tashkiloti sog’liqni saqlash va xavfsizlik etakchilik uchun har bir a’zosi qabul qilish kerak va ularning individual rolini ta’minlash kerak;

Kengashi sog’liqni saqlash va xavfsizlik niyatlarini sog’liqni saqlash va xavfsizlik siyosati bayonotida qabul qilishi kerak.

Kengashi sog’liqni saqlash va xavfsizlik takomillashtirish uchun xodimlari faol ishtirokida o’z rolini jalb qildirsh kerak.

Kengashi sogliqni saqlash va xavfsizlik boshqarish masalalaridan doimo xabardor va tegishli bo’lib turishi kerak. Sog’liqni saqlash va Xavfsizlik ijroiyasi «Sog’liqni saqlash va xavfsizlik Direktor «ini tayinlaydi.

Direktorlari sog’liqni saqlash va xavfsizlik majburiyatlarini to’g’ri ta’minlash kerak. Bunga erishihs uchun:

- salomatligi va xavfsizligi yillik ko’rib shiqilishini amalga oshirish;
- kamida har yili joriy kengashi ustuvori uchun bayonot qilish va sog’liqni saqlash va xavfsizlik siyosatini kuzatib boorish;
- samarali boshqarish tizimlari borligiga ishonch hosil qilish;
- har qanday muhim sog’liqni saqlash va xavfsizlik xatolarni tuzatilishini ta’minlash;
- samarali sog’liqni saqlash va xavfsizlik xavfi boshqarish tizimlarida muntazam audit tekshiriuvni amalga oshirish;

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik direktori «tayinlash sog’liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv kengashi a’zosi tomonidan mavjud bo’ladi. Quyidagilarga amal qilgan holda ushbu director tayinlanadi. Modomiki, sog’liqni saqlash va xavfsizlik haqida aniqlik bor ekan, majburiyatlari va vazifalari kengash tomonidan to’g’ridan togri bu qabul qilinadi.

Barcha kengashi a’zolarining sog’liqni saqlash va xavfsizlik majburiyatlari sog’liqni saqlash va xavfsizlik siyosati va kelishuvlar bayonoti aniq ifodalanishi kerak. Bu muhim ekanligini Sog’liqni saqlash va Xavfsizlik sohasida Direktorni o’rni muhim ekanligini ifodalaydi.

1.4.3 Xodimlari va boshqalar vazifalari va majburiyatlari

Xodimlari va ishchilar agentligi

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Qonun ostida muaYan majburiyatlarga ega bo’lgan:

- o’zlari va boshqa shaxslarning salomatligi va xavfsizligiga oqilona g’amxo’rlik qilish;
- ularning ustav vazifalarini bajarish uchun yordam beruvchilar bilan hamkorlik qilish;

Shuningdek 15 Bobga qarang.

Shaxsiy ishini yuritish

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Qonun tomonida Shaxsiy ishini yurituv vakolatlari cheklangan. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Qonun ostida Shaxsiy ishini yurituv:

- o’z salomatligi va xavfsizligi uchun mas’ul;
- boshqalar sog’lig’iga va xavfsizligiga ta’sir bo’lishi mumkin xavf oldini olish;

Bu mas’uliyatlar Sog’liqni saqlash va xavfsizligi Ish Nizomi tomonidan:

- xavf baholashini amalga oshirish;
- binolarda boshqa odamlar bilan sog’liqni

saqlash va xavfsizlik sohasida hamkorlik;

- boshqa tushunarli xodimlar ma’lumotlarni taqdim qilish.

Binolarni nazorat qiluvchi shaxslar

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik Qonunning 4- bo’limida shaxslar tomonidan binolarni nazorat qilishga doir huquqlar belgilab qo’yilgan. Bu vazifalar:

- odamlarning ishlashi uchun binoga kirishi; - odamlar texnikadan yoki uskunalardan

foydalanish u chun binoga kiradi;

- binolarga kirish va chiqish uchun huquq;
- koridorlar, narvonlarini, lift va saqlash joylarida nazorat.

Binolarning qo’shma kasabasi

Sog’liqni saqlash va xavfsizligi boshqarish Ish Nizomida, xususan, ikki yoki undan ko’p ish beruvchilarqayerda va qachon ish boshlashlari belgilangan:

- boshqa ish beruvchilar bilan hamkorlik;
- boshqa ish beruvchilar o’rtasidagi choralarni muvofiqlashtirish uchun zarur bo’lgan huquqiy talablarga rioya qilish;
- boshqa ish beruvchilarni qaerda sog’liqni saqlash va xavfsizligiga xavf-xatar bor xabardor qilish.

Barcha ish beruvchilar va o’z-o’zini ish bilan ta’minlovchi odamlar o’zlariga maqbul talablarni qondorishlari kerak.

1.11-rasm. NEBOSH ning nazorat binosi (oldingi bino)

1.4.4 Ishlab chiqaruvchilar va boshqalar ta’minot zanjirida vazifalari va majburiyatlari

Kirish

Har bir sohasida bozor rahbarlari ta’minoti zanjirida talab ortib bormoqda. Biznes trendida ko’p ishlab chiqarish katta qismi ishlab chiqarish etkazib beruvchilarni jalb qilishdan iborat. Bu ayniqsa avtomobilsozlik va samolyotsozlik sanoatida yaqqol namoyon boladi.

Etkazib beruvchi bo’lishi kerak:

- ishonchli;
- hamkorlikda adolat bilan muomala qilish;
- talablarni qondirish uchun to’liq ma’lumot berish.

Bunday sharoitda, etkazib beruvchilar va pudratchilar biznes uchun yirik firmalari hisoblanadi.

Yaxshi ta’minot zanjirini boshqarishni takomillashtirgan holda olib borish afzalliklari

Chiqindilarni kamaytirish

Har qanaqa biznesda bu muhim ro’l o’ynaydi va chiqindilarni yo’qotish ko’lami kengaytirilgan.

- istalmagan materiallari buyurtma tufayli zarar yetkazilishidan asrash;
- ishlab chiqaruvchi va savdogar o’rtasida tashqi faoliyati;
- qayta ishlash va qayta o’rinli moslashish, saqlash yoki ishlab chiqarish;
- buyurtma yetkazib berishga uzoq va zaruriy vaqt sarflash.

Tezroq reaktsiya

Yaxshi boshqariladigan ta’minot zanjiri tez o’zgaruvchan talablariga javob bera olishi kerak. Qishki sharoitlar davomida ishlatiladigan materiallar talab darajasiga ko’tarilgan. Pudratchi o’zgarishlar bo’lishini rejalashtiradi.

Baxtsiz hodisalar kamayishi

Mijoz, dizaynerlar, pudratchilar va xizmatlar va mahsulotlar yetkazib beruvchilar o’rtasidagi yaqin aloqalar faqatgina taYor mahsulotga emas, balki faqat qurilish, erektsiyaga ham ta’sir qilishi mumkin. Qancha ko’proq mahsulot bo’lsa, shuncha zavod sharoitida ideal holatlar o’rnatiladi.

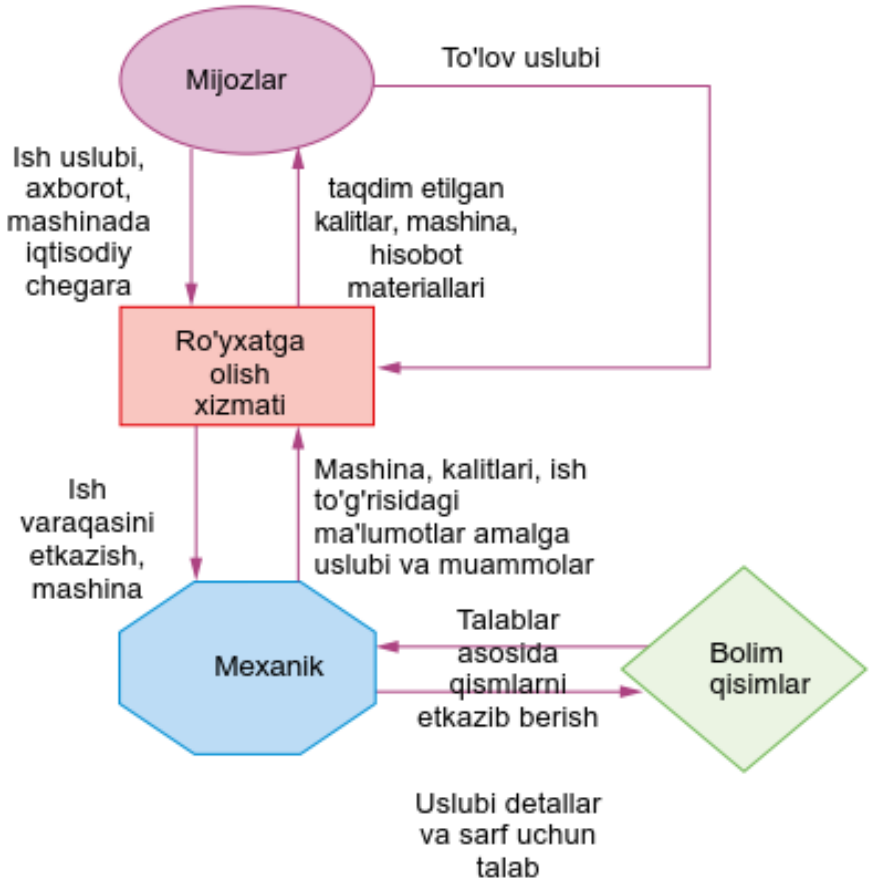

1.12-rasm. Namunaviy ta'minot zanjiri

Qonunchilik

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik qonuni 6 - bo’limida har bir kishi uchun ta’minotni ta’minlash muhimdir, zavod uskunalaridan foydalanish uchun maqolalar yaratilgan bo’lib, bu mahsulotdan foydalanish vazifalari quyidagicha:

- maqolani xavfsizligini ta’minlash;
- zarur sinov uchun ko’rikdan o’tkazish;
- u xavfsiz muhitda etarli ma’lumot beradi.

O’xshash majburiyatlari ishlab chiqaruvchilar va yetkazib beruvchilar moddalarni ishda foydalanish uchun ta’minlashda joylashtiriladi.

Ko’pincha mahsulotni ijaraga olish yoki sotib olish uchun, moliyaviy choralar amalga oshirilmoqda. Moliyalashtirish deganda tashkilotni tovarlar uchun pul bilan ta’minlash bo’lib, etkazib beruvchining majburiyatlari ularga ilovadir.

Mijozlar uchun axborot

Tashkilotlar salomatligi va xavfsizligini boshqarishga muhtoj. Iste’molchilar ishlab chiqaruvchi va ta’minotchi tomonidan ma’lumot va texnik xususiyatlarga muhtoj.

Bu yerda to’rtta asosiy savollar bilan moslashadi. Savollar quyidagicha:

- Xizmat yoki mahsulot uchun biror bir xavf mavjudmi, qanaqa muammolar bor?
- Ish jarayonida ishlab chiqaruvchi yoki ta’minotchi nima qila oladi?
- Muammo chegarasini ta’minlash uchun numa qilish kerak?
- Mijozlar noto’g’ri iste’molini kamaytirish uchun nima qilinishi kerak?

Mijozlar axborotni qonun jihatdan quyidagicha belgilaydi:

- Mashinasozlik (Xavfsizlik) Nizomining ta’minoti;
- ish vositalarini ta’minlash va foydalanish Nizomi;
- Sog’liqni saqlash Nizomi, Xavfli omillarning boshqaruvi;
- kimyoviy moddalar.

Ushbu ro’yxat to’liq emas. Ma’lumotlar uchun 15 bobga qarang.

Sotib olish muammolari

Muammolarga misollar o’z ichiga oladi:

- Ishlatilgan jihozlar;
- Xavfsiz bo’lmagan yangi uskunalardan foydalanish;
- Mashinasozlik.
- axborot, avtomobil.
- qiymati.
- Ish lavhasi, avtomobil.
- uslubi faktura kalitlari, avtomobil, hisobot .
- sarf.
- bo’lim qismlari.
- mexanik xizmat.
- qabulxona.
- Mijozlar.
- to’lov uslubi.

Xavf baholashda, har qanday yangi mahsulot amalga oshirilishi uchun etkazib berish, o’rnatish, foydalanish, poklik, xizmat, tasarruf, va hokazolar qo’llaniladi.

Ta’minotchi axborot bilan ta’minlash huquqiga ega. Bu xaatrni oldini olishda keng qollaniladi, chunki umumiy xarajatlar haqida choralar belgilanadi.

1.13-rasm. Eski buyumlarni haridida ehtiyot bo'ling

Ish beruvchilarning ba’zi muhim vazifalari va uskunalar bor:

- berilgan ishni xavfsizligini ta’minlash kerak. Bu uskunalar ushbu sohaga taalluqlidir;
- Ish uskunalarini tanlashda, ular mavjud mehnat sharoitlari va sog’liqni saqlash va xavfsizlik masalalarini ko’rib chiqishi kerak;
- Ular etarli salomatligini va xavfsizlik uchun axborot, ko’rsatmalar, o’quv va nazorat operatorlar ta’minlash kerak. Ishlab chiqaruvchilar va etkazib beruvchilarni ma’lumot bilan ta’minlash qonun tomonidan talab qilinadi.

Zavod yoki mahsulotga kerak bo’ladi masalalar ayrim hollarda hisobga olinishi uchun:

- ergonomikasi - ish bilan bog’liq yuqori olat kasalliklar xavfi;
- qo’lda foydalanish kerak;
- foydalanish / chiqish;
- kimyoviy mahsulotlarni ta’minoti;
- yangi zavod o’rnatish;
- xavfli materiallari - qazib olish uskunalar bilan jihozlash yoki shaxsiy himoya uskunalar;
- chiqindilar;
- xavfsizlik tizimlari;
- tayorlash;
- mashinasozlik muhofaza;
- zavodining chiqindilari;
- issiqlik yoki tebranish.

1.5 Ish joyida xavfsizlik va sog'liqni saqlash nizomini boshqarish ostida ish beruvchining majburiyatlari va jinoyatlari, menejerlar, xodimlar va boshqa shaxslarning sohadagi qamrovi

Yuqorida aytilganidek, 1993 yil 1 yanvar kuni, EC Direktifi, Sog'liqni saqlashva xavfsizligi boshqarish Ish Nizomi Buyuk Britaniyada asosiy qonun bo'ldi.

Bu Nizom 1999 yilda qayta yangilangan edi va 15 Bob (bo'lim 15.2.3) da batafsil bayon qilinadi. Ko'p jihatdan, Nizom 1974 yilgi Aktni tushuntiradi.

1.5.1 Ish beruvchilar majburiyatlari

Ish beruvchilar kerak:

- qachon besh yoki undan ko'p xodimlar bo'lsa, mos va etarli yozilgan yozma manbalarni saqlaydi;
- tadbirlar samarali amalga oshirish uchun joy rejalashtirish;
- sog'liqni saqlash va xavfsizlikka rioya uchun vakolatli shartnoma;
- mos favqulodda vositalariga ta'minlashni ta'minlash;
- sog'liqni saqlash va xavfsizlik ma'lumotlarni taqdim qilish.

19 - Nizom ish beruvchilar yosh shaxslarni himoya qilishni talab qiladi (18 yoshgacha).

Yosh shaxslarni xavfdan himoya qilish 4 – bobda tasvirlangan.

Avvalroq muhokama qilinganligi kabi, Nizom 22da 2003 va 2006 yilda kiritilgan ish beruvchilar va xodimlari burchlarini Nizomda beriladigan holatlarda buzishi mumkin. Shu bilan birga, O'zgartirishlar kiritish huquqiga ega. Bunday fuqarolik harakat qonun hujjatlarida taqiqlangan.

152 Xodimlar majburiyati

Xodimlar:

- ish beruvchi tomonidan berilgan har qanday ta'lim yoki topshirig'iga muvofiq har qanday uskunalar yoki moddani foydalanish;
- har qanday jiddiy yoki yaqin xavf uchun ish beruvchiga hisobot berish;
- ish beruvchiga sog'liqni saqlash va xavfsizlik qoidalarning kamchiliklar haqida hisobot berish.

1.6 Sog'liqni saqlash va xavfsizlikda mijozlar va ularning pudratchilarini tashkiliy va huquqiy roli va majburiyatlari

1.6.1 Kirish

Pudratchilardan foydalanish ko'plab kompaniyalarda ortib bormoqda. Pudratchilar uchun xizmat, ta'mirlash, montaj qilish, qurilish, buzish, kompyuter ish, poklik, xavfsizlik, sog'liqni saqlash va xavfsizlik va boshqa ko'plab vazifalar ishlatiladi. Ba'zan bir necha pudratchilar bor. Mijozlar ularning ishi boshqalarga qandat ta'sir qilishini o'ylash kerak.

1.6.2 Yuridik mulohazalar

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik qonuni barcha ish faoliyati uchun amal qiladi. Bu talab ish beruvchilarni ta’minlash uchun:

- ularning xodimlari;
- boshqa odamlar pudratchilari bilan ularning saytida ish olib borish;
- jamoatchilik a’zolari ularning ishiga ta’sir ko’rsatishi mumkin;

Sog’liqni saqlash va xavfsizlik qonuni ostida, shartnomaning barcha tomonlar muaYan majburiyatlarga ega:

- Ish beruvchilar odamlarni Ish faoliyati oqibatida zarardan himoya qilish uchun mas’ul.
- xodimlar va pudratchilar o’zlarini, hamkasblarini yoki boshqalarni xavfdan himoya qilishlari shart.
- pudratchilar ham Sog'liqni saqlash va xavfsizlikga rioya qilish kerak.

Sog’liqni saqlash va xavfsizligi boshqarish Ish Nizomida har bir kishi uchun ish beruvchilar rag’batlantirish bilan shug’ullanishi kerak:

- favqulodda vositalarni tashkil etish;
- ta’lim bilan ta’minlash;
- sog’liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo’yicha boshqalar bilan hamkorlik.

Hamkorlik, muvofiqlashtirish va aloqa tamoyillari tashkilotlar boshqarish uchun qo’llanmoqda.

1.6.3 Qurilish (Dizayn va menejment) (CDM 2007) Nizomlari

Biznesda ko’pincha zavodni qurish, aylantirish, yoki binolar kengaytirish va binolarni buzib tashlash uchun pudratchi jalb qilinadi. TRM 2007 Nizom barcha qurilish loyihalari uchun amal qiladi. Katta loyihalarning (ma’lumotlarni 14 va 15 boblarda ko’rish mumkin) yanada keng talablari bor.

Barcha loyihalar quyidagi talablarni:

- nodavlat ichki mijozlar uchun layoqatliligini tekshirish;
- Loyiha bo’yicha boshqarish tadbirlar bilan ta’minlash;
- resurslar va barcha bosqichlarida uchun etarli vaqtga yo’l;
- Dizaynerlar uchun oldindan qurilish, axborot va pudratchilarinni ta’minlash;
- dizaynerlar uchun: xavflarni bartaraf etish va xavflarni kamaytirish;
- pudratchilar uchun: xodimlarning rejasi, boshqarish va o’z kuzatish ishlashga layoqatliligini tekshirish;
- poezd o’z xodimlari;
- ma’lumotlarni ularning xodimlar taqdim qilish; salomatligi uchun talablariga rioya qilish;

- har bir kishi uchun: o’z vakolatini ta’minlash; boshqalar bilan hamkorlik va shuning faoliyatini salomatligini va qurilish xavfsizligini ta’minlashda muvofiqlashtirib boradi;

- ochiq-oydin xatarlarni hisobot; hisobga olish rejalashtirish yoki umumiy tamoyillari oshirish.

Hatto kichik loyihalar uchun, mijozlari ta’minlashi lozim pudratchilar bilan ta’minlash:

• pudratchi salomatligini va xavfsizlik haqida axborot va siyosati;

• pudratchi va jismoniy shaxslar salomatligi va xavfsizligi bo’yicha ma’lumot vazifalarini batafsil tashkil etish;

• pudratchi tartib to’g’risidagi ma’lumotlar va xavfsiz ish standartlari;

• loyihasi uchun hisobot;

• pudratchi tekshirish va amalga oshirishga sog’liqni saqlash va xavfsizlik tartibining ta’siri; • tergov vaziyatlari.

Kichik pudratchilar yordam berish uchun o’zlariga mos bayonotlar ishlab chiqarishadi. Ular esa uzoq bo’lishi kerak emas. Bu juda batafsil bo’lishi mumkin emas kerak, lekin xavf va nazoratni ko’rsatishi kerak. Mijoz, dizayner, TRM koordinatori, asosiy pudratchi va boshqa pudratchilar barchasi TRM 2007 Nizom ostida.

1.6.4 Sof taraqqiyot mexanizmi 2007 vazifalarini va foydalanish shartlari tafsifi

(a) Xaridorlar bular bir tashkilot yoki Shaxs bo’ladi va ular qurilish loyihasini amalga oshiriladi. Mijozlar faqat loyiha bilan bog’liq bo’lsa vazifalarni o’z zimmasiga oladi. Bu o’z ichiga masalan, mahalliy hokimiyat organlari, maktab hokimlari, sug’urta kompaniyalari va xususiy moliya tashabbusi uchun loyihalarni olishi mumkin.

Mijoz uchun maslahat kerak bo’lsa, bu vakolatli bo’lib, u Sog’liqni saqlash boshqarish va xavfsizlik Ish Nizomi tomonidan belgilanadi.

Dizaynerlar o’z ichiga oladi:

• shu jumladan, qurilish ishlari uchun dizaynlashtirilgan tafovutlar taYorlash. Bu chizmalarini tayyorlash dizayn ma’lumotlarni, xususiyatlari, veksellar va maqolalar spetsifikatsiyasi (yoki taqiq) va moddalar, shuningdek, barcha tegishli tahlil qilish, hisob-kitoblar va taYorgarlik ishlari o’z ichiga oladi,

• o’z xodimlari yoki boshqa odamlar uchun dizaynlashtirilgan taYorlashamalga oshirish.

Bunda dizayn saqlangan yoki yo’qligini muhim emas (Masalan, qog’oz yoki kompyuterda), (Masalan, u faqat og’zaki bildirilgandir).

(b) **Dizaynerlar o’z ichiga olishi mumkin:**

• me’morlar, fuqarolik va tarkibiy muhandislar, qurilish va boshqa muhandislari, landshaft me’morlar, maslahatchilar, ishlab chiqaruvchilar va dizayn amaliyoti umumiy javobgar bo’lgan;

• dizaynerlar muhandislik va qurilish xizmati uchun haq to’lanishi kerak;

Xulosa qilib, shuning uchun, Sof taraqqiyot mexanizmi ostida, bir dizayner, muhandis yoki konsaltinglar, arxitektorlar o’z ichiga qurilish xizmati va vaqtinchalik ishlari oladi.

Dezaynerlar o'z ichiga olishi mumkin:

• me'morlar, fuqarolik va tarkibiy muxandislar, qurilish geodizistlari, landshaft arxitektorlari, boshqa maslahatchilar, ishlab chiqaruvchilar, dizayn amaliyotchilari (intizomning qanday bo'lishidan qat'iy nazar) hissa qo'shish, yoki umumiy javabgarlikka ega, dizaynni birin bir qismiga, misol uchun drenaj muhandislari;

• kimdir dizaynni aniqlaydi yoki o'zgartiradi, yoki kimdir material va ishning aniq usullarini qo'llashni aniqlaydi, loyiha menejeri, o'lchovchi geodizisti kabi aniq material ustida turib mijoz kabi yangi binoning aniq loyihasini ko'rib chiqadi;

• qurilish xizmati dizaynerlari, amaliyot injanerlari yoki boshqa zavod dizaynerlari doimiy tuzilmaning qismi hisoblangan (shu jumladan, lift, isitish, shamollatish va yong'n tizimlari), masalan o't o'chiruvch qurilmalarini doimiy taqdim qiluvchi mutahassislari;

•materiallarni sotib olishda tanlash ochiq qolganda masalan o'sha sotib olinadigan qurilish bloklarini, shuningdek g'isht uning og'irliklari to'g'risida qaror qabul qilishi;

• o'z loyihasi sifatida loyiha ishlarini qiluvchi pudratchilar texnik pudratchilar kabi qurilishda xarid qilish va loyihalashni boshqaradi.

• vaqtinchalik ishlar muhandislari, shu jumladan, havoza, fasad sxemalari, tunka taxlash ishlarini bajaradilar;

• interer dizaynerlari, shu jumladan, ustaxona mexaniklari ichki dizaynerlarni ishlab chiqadi;

• madaniyat tashkilotlari ishni batafsil amalga oshirish uchun, masalan mavjud tuzilmalarni barqarorlashtirish uchun talablar taqdim qiladi;

• bino va inshootlarni qanday o'zgarganligi, masalan mukammal ta'mirlash davomida qisman yoki to'liq buzish salohiyatiga ega bo'lish kerak.

Xulosa qilib, CDM doirasiga dizaynerlar arxitektorlarni, konsalting muhandislarini, miqdorni tekshiruvchilarni, qurilish xizmati muhandislarini va vaqtinchalik ishlar muhandislarini o'z ichiga oladi.

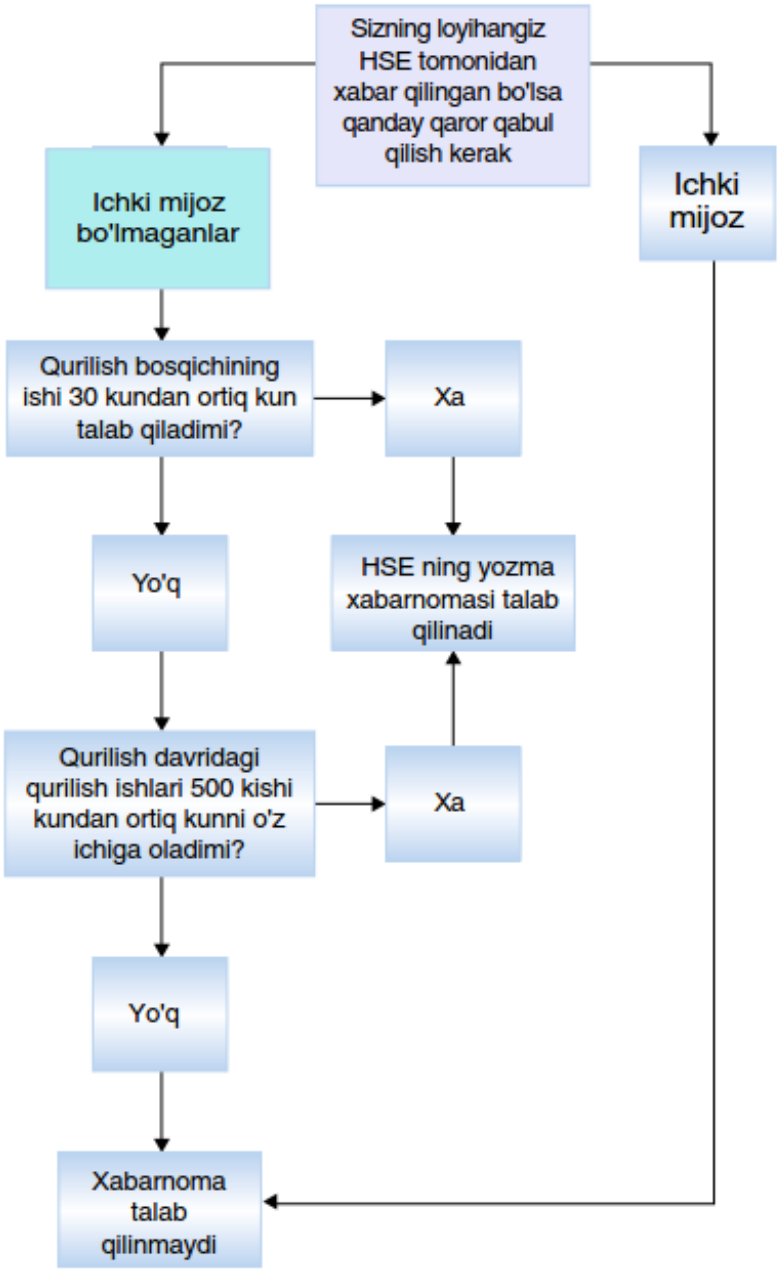

1.14 - Rasm. HSE xabarnoma talablari

1.6.5 Pudratci yollash

Har bir maxsus ish uchun to’g’ri pudratchini tanlash ishchilar va ularning faoliyatini mavjud xavf-xatardan imkon darajasida uzoqroqda tashkillashtirish va xavf darajasini kamaytirishni ta’milashning eng muhim elementi bo’lib xizmat qilishi mumkin. Shu jumladan, tanlov mijozlar talabiga javob beruvchi vakillar ro’yxati orsidan amalga oshirilishi zarur. Pudratchi tanlashda barcha mulohaza va omillar hisobga olishi shart. Ijobiy jihati shundaki, sifat jihatidan va o’z vaqtida yaxshi ishlaydigan hamda mijoz talabiga javob beruvchi pudratchi ish jarayoni davomida mavjud salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizimini yanada yaxshilashi mumkin.

a)

b)

1.15-Rasm. a) 30 kun davomida xabarnoma yo'q lekin ichki mijoz ishlaydi (b) Ichki mijoz faqat 3 kun ishlaydi, xabarnoma yo'q.

Pudratchi yollangandan so’ng to’lanadigan haq miqdori salomatlik va xavfsizlikni ta’minalsh sohasida quvontiradigan ko’rsatkichlarga erishishning ehtomol eng muhim ko’rsatmalidan biridir. Pudratchini ish uchun yollashda quyidagilar nazarda tutilishi lozim:

- Yuritayotgan siyosati talabga javob bera olishi;
- Ish jarayoniga mas’uliyat bilan yondashishini ko’rsata olishi;
- Taqdim etayotgan g’oya va maslahatlari amaliyotda qo’llash mumkinligini ko’rsata olishi;
- Ish joylarida sodir bo’lishi mumkin bo’lgan baxtsiz hodisalarni nazorat qila olishi;
- Ish jarayoning zararli va ziyon tomonlarini baholaydigan tizim shakllantira olishi va tegishli nazorat tadbirini amalga oshira olishi;
- Yuzaga keladigan barcha xavf-xatarlarni qanday bartaraf etishni tashkillashtira olishi;
- Amaliyotga tadbiq etiluvchi salomatlik va xavfsizlikni ta’minlashda bajariladigan tadbirlar va protseduralarni nazorat qila olishi;
- Samarali nazorat tadbirlari o’tkazishi;
- O’tqazayotgan tadbirlari jarayoniga bilim va malakaga ega hodimlarni jalb qilishi (bu talabning muhim jihati shundaki, ko’pchilik ishchilar ish jarayonida orttirilgan bilimlardan tashqari yana qo’shimcha malakaga ega emaslar);
- Qoniqarli ko’rsatkichga erishish uchum zarur ma’lumotlarni ishlab chiqa olishi.

1.6.6 Pudratchi ruxsatnomasi

Pudratchilar, yordamchi pudratchilar va ularning qo’l ostidagi ishchilar korxona tomonidan tasdiqlangan ruxsatnomasiz biror bir ishni boshlashi yoki mijozlarga xizmat ko’rsatishi ruxsat etilmaydi.

Ruxsatnomada pudratchi amalga oshirish yoki ba’zi maxsus talablar o’rnatishi belgilab qo’yilgan, masalan, maxsus himoya kiyimi, favqulotda chiqish va izolyatsiya tadbirlarini joriy qilish. Ushbu tadbirlarning joriy etilishiga ish jarayoni issiq sharoitda amalga oshiriladigan taqdirda ruxsat etiladi. Har bir pudratchi o’z ruxsatnomasidan nusxani ish joyida saqlashi kerak. Ikkinchi nusxa esa pudratchining doimiy ish o’rnida turishi va tekshiruv o’tkazilganda taqdim etilishi zarur. Korxona tomonidan imzolangan ruxsatnoma pudratchi ishining barcha jihatlari uchun javobgar hisoblanadi.

Ruxsatnoma eng kamida o’z ichiga quyidagilarni qamrab olishi kerak:

- Ish jarayoni uchun mos pudratchi tayinlanishi;
- Pudratchi hodimlarni nazorat qilishi uchun ko’riladigan tegishli choralar;
- Pudratchi xavfsizlik qoidalari bilan tanishganligi,

qabul qilib imzolagani haqidagi hujjat nusxasi;

- Pudratchiga qo’yiladigan talablar, ish jarayonida mavjud bo’lgan chegaralar va ko’rilishi lozim bo’lgan maxsus choralar;
- Pudratchi qo’l ostidagi hodimlarning amalga oshirilayotga ish uchun yitarli darajada malakali bo’lishi.

Ushbu hujjatni yordamchi pudratchi lavozimini egallovchi shaxs ham imzolashi shart. Ulardan ham maqbul deb topilganda ushbu hujjat talab etiladi.

Tegishi tekshiruvlar o’z ichiga kasb bilan bogliq bo’lgan xavf xatarlarni kirituvchi turli omillarga bog’liq holda o’tkazilishi mumkin. Shartnoma hujjati hodimlar va pudratchi bir-birlari bilan ochiq munosabatda bo’lishini ta’minlash uchun javobgar hisoblanadi.

1.16-Rasm. MEWP yuk ko'tarish ishidagi pudratchilar

1.6.7 Pudratchilar uchun xavfsizlik qoidalari

Shuningdek, shartnomada pudratchi va uning hodimlari rioya qilishi zarur bo'lgan xavfsizlik qoidalari ko'rsatilgan bo'ladi. Ushbu qoidalar eng kamida quyidagi punktlarni o'z ichiga olishi kerak:

Salomatlik va Xavfsizlik - putratchi sanoatda ijobiy natijalarga erishishi uchun bajarishi talab etiladigan huquqiy me'yorlashtirilgan va muvofiqlashtirilgan faoliyat.

Nazorat - pudratchi qo'l ostidagi ishchilari ustidan yaxshi nazorat tartibini joriy etishi kerakligi;

Yordamchi pudratchilar - pudratchilar yordamchi pudratchilarni tashkilot tomonidan oldindan berilgan yozma bitimsiz ishlata olmaydilar;

Ruxsatnoma - har bir ishchi o'z ish joyida tashkilot tomonidan tasdiqlangan ruxsatnoma varag'ini saqlashi lozim.

1.6.8 Pudratchi amal qilishi lozim bo'lgan qoidalar namunalari

Tashkilot tomonidan yuklatilgan ishni bajaruvchi pudratchi tashkilot binosida:

- Pudratchilar tashkilot binosida ishlovchi ishchilar, yordamchi pudratchilar va ular qo'l ostidagi ischilarni salomatlik va xavfsizlik choralari bilan ta'minlash maqsadida salomatlik va xavfsizlikni ta'minlash siyosati bilan tanishib chiqishlari lozim;
- Pudratchilar salomatlik va xavfsizlikni ta'minlash uchun oldilariga qo'yilgan burchlarni tashkilot va ishchilar bilan hamkorlikda bajarishlari zarur;
- Belgilab qo'yilgan salomatlik, xavfsizlik va ovqatlanish gigiyenalriga rioya qilishlari kerak;
- Tashkilot tomonidan yuklatilgan vazifalarni belgilangan tartibda, o'z hayotini, boshqa kishilar va ishchilar hayotini xavf xatarga qo'ymasdan bajarishlari kerak.

1.7 Qo'shimcha ma'lumotlar

The Health and Safety at Work etc. Act 1974

The Interpretation Act 1978

The Management of Health and Safety at Work Regula-tions 1999 (as amended)

The Construction (Design and Management) Regula-tions 2007

Corporate Manslaughter and Corporate Homicide Act 2007

The Management of Health and Safety at Work (ACOP)(L21), HSE Books ISBN 978 0 7176 2488 1 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l21htm

Successful Health and Safety Management (HSG65),HSE Books ISBN 978 0 7176 1276 5; http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg65htm

Health & Safety Executive ‘Ready Reckoner’ website at www.hse.gov.uk/ costs

Leading health and safety at work (INDG 417) HSE Books, ISBN 978 0 7176 6267 8

Managing Health and Safety in Construction (ACOP) (L144), HSE Books ISBN 978 0 7176 6223 4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l144htm

Health and Safety in Construction (Guidance) (HSG150rev), HSE Books ISBN 978 0 7176 6182 4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg150htm

OHSAS 18001 Occupational health and safety manage-ment systems – Requirements HSE Statistics http://www.hse.gov.uk/statistics/index.htm

Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni boshqarishning ta'minot zanjiri ro'yhati

Savollar qiyin xarakterga ega emas, barja savollar xar qanday vaqtda qo'llaniladi, lekin insonlar ishni boshlashiga kerak bo'ladi.

1 Mas'uliyatlar

- Ish xavfi nima?
- Aniq risklarni kim baholaydi?
- Kim haarakatlarni muvofiqlashtiradi?
- Kim taraqqiyotni kusatadi?

2 Ish

- Uni qayirda bajarish kerak?
- Kim bilan?
- Kim mas'ul hisoblanadi?
- Ishni qanday bajarish kerak?
- Bir vaqtni o'zida boshqa ishlar sodir bo'ladimi?
- U qancha vaqt oladi?
- Kunduzi yoki kechasi soat nechada?
- Ishni bajarish uchun sizga bir qancha ro'xsat kerakmi?

3 Xavflar va risklarni baholari

Manzili va sayti

Aniq ish o'rinlarini olish yo'llarini ko'rib chiqamiz - ular xavfsizmi, - va:

- Atof-muhit sharoitlarida har qanday xavf-xatarlar paydo bo'ladimi?
- Siz qulaylik va yordamdan uzoq bo'lasizmi?
- Jismoniy/tarkibiy sharoitlar haqida?
- Xavfsizlik uchun qanday choralar bor?

4 Moddalar

- Qanday axborot etkazib beruvchilar mavjud?
- U erda biron bir mikrobiologik xavf bo'lishi mumkinmi?
- Tartibga solish chorasi nima?

Qurilishni amalga oshirishdan oldin zarur bo’ladigan ma’lumotlar

1 Loyiha tavsifi

(a) Loyiha tavsifi va dasturini batafsil tavsiflash quyidagilarni o’zichiga oladi:

- Ahamiyatli sanalar (ya’ni qurilish jarayoning boshlanish va tugatilish sanalari);

- Ishni boshlashdan oldin bosh pudratchi va ko’rsatmalarni o’rnatib olish uchun sarflanadigan minimal vaqt hajmi;

(b) Mijoz, dizynerlar, CDM koordinatorlari va boshqa maslahatchilar haqida to’liq ma’lumot;

(c) Qurilish strukturasi ishchilarga vaqtinchlik ish joyini ta’minlab bera oladimi?

Agar bunday imkoniyat mavjud bo’lsa ushbu ish joyi salomatlik, xavfsizlik va ijtimoiy ta’milanganlik talablariga javob berishi zarur.

(d) Barcha yuritiladigan yozuvlar va hujjatlar hajmi va o’rinliligi.

2 Mijoz talablari va boshqaruv jarayoniga qo'yiladigan talablar

(a) Ushbu bo’linma quyidagilarni o’z ichiga oladi:

- Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash maqsadlarini o’z ichiga oluvchi qurilishni rejalashtirish va boshqarish tadbirlari;

- Mijoz va boshqa ishchilar bilan o’zaro hamkorlikda bo’lish va aloqani tashkillashtirish tadbirlari;

- Tizim xavfsizligini ta’minlash tadbirlari ;

- Ijtimoiy farovonlikni ta’minlash tadbirlari.

(b) Ishchi hodimlar, mijozlar va ishtirok etadigan shaxslarning salomatlik va xavfsizliklarini ta’minlash jarayonlariga qo’yiladigan talablar:

Transport vositalari vaularaga nisbatan qo’yiladigan cheklovlar tizimi tashkillashtirilishi zarur;

• Mijozlar ish tizimiga kirishiga ruxsat etilishi zarur;

• Yong’in xavfsizligi choralari tashkillashtirilishi zarur;

• Avariyaviy protseduralar va qutqarish vositalari tizimi tashkillashtirishi zarur;

• Loyiha ishtirokchilari kirishi taqiqlanadigan hududlar va shu kabi boshqa talablar haqida ogohlatirilishi zarur;

• Mijozlar kirishi taqiqlangan har qanday hududlar haqida ogihlantirilishi zarur;

• Chekish va mashinani to’xtatish taqiqlangan joylar haqida ogohlantirish zarur.

3 Ekologik cheklovlar va ish joylarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatarlar

(a) Xavfsizlik ta’minlanishida quyidagi xatarlar yuzaga kelishi mumkin:

- Taqiqlar yoki kirish uchun ruxsatlar, shu jumladan vaqtinchalik beriladigan ruxsatlar tartiblarining buzilishi;

- Mahsulot yetkazib berishda turli cheklov qo’yish yoki mahsulotlarni hamda zahiralarni tartibsiz sarflash;

- Qo’shni hududlardan foyfalanish, masalan, maktablar, temiryo’llar yoki serqatnov yo’llardan;

- Omborda xavfli moddalar saqlash;

- Hududning ish faoliyati to’xtatilib, oqimi berkitilgan xizmat joylariga nisbatan yaqin joylashuvi, masalan, suv, gaz, elektr energiya;

- Xavfsizlikini ta’minlashda xavf-xatar tug’diradigan korxona foydalanigan yer osti qurilmalari, kanallar va suv resurslari;

- Mavjud strukturalar haqida ma’lumot- muntazamligi, strukturaviy shakli, nozikligi yoki xavfli materildan tayyorlanganligi, qotirilgan nuqtalarining mustahkamligi (xususan, buzilish jarayonlari ko’zda tutilganda);

- Avvaldan mavjud bo’lgan strukturalarning o’ziga xos jihatlari, ularning kuchsiz yoki mustahkam tomonlari(ayniqsa, buzish jarayonlari ko’zda tutilganda);

- Yong’indan shikastlanish, yer ko’chishlari yoki strukturaga salbiy ta’sir etuvchi sifatsiz texnik xizmat ko’rsatish;

- Korxonanig asosiy vositalar bilan ta’minlanishida yuzaga keladigan qiyinchiliklar, masalan, ulardan ba’zilarining o’rnatilgan standartga mos kelmasligi;

- Avvalgiqurilish va qurilishni loyihalash jarayonlarida ko’zda tutilmagan xavfsizlik va salomatlikni ta’minlash chora tadbirlari haqida ma’lumotlar.

(b) Salomatlikni ta’minlashda yuzaga keldigan xatarlarga quyidagilarni kiritish mumkin:

- Tekshiruv natijalarida aniqlangan asbest moddalari(xususan, buzilish jarayonlari kozda tutilgan hollarda);

- Omborda zaharlarli moddalarni saqlash;

- Tarkibida zaharli moddalar bo’lgan strukturalarni saqlash;

- Mijoz faoliyati natijasida yuzaga keladigan xatarlar.

4 Qurilish va loyihalashda yuzaga keladigan xatarlar

(a) Taxminlashda yo’l qo’yilgan muhim taxminlar va tavsiya etilgan ish usullari, ketliklar yoki boshqa nazorat qilish usullari;

(b) Davom etayotgan loyihani muvofiqlashtirish uchun ko’riladigan choralar;

(c) Loyihalash jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo’lgan xatarlar haqida ma’lumotlar;

(d) Maxsus xavfsizlik choralarini talab qiluvchi materiallar haqida ma’lumot.

5 Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlari haqida hijjat

Ushbu hujjat Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini amalga oshirish uchun zarur bo’ladigan sharoitlarni o’zida mujassamlashtirishi zarur.

Qurilishni rejalashtirish bosqichi

Bu ilova ACOP Qurilishda Sog'liqni Saqlash va Xavfsizlik L144. dan olingan.

Qurilish rejasini tashkillashtirish bosqichida quyidgi masalalar nazarda tutilishi lozim:

Ko’rilayaotgan ishga tegishli bo’lgan barcha ma’lumotlar reja tarkibiga kiritishi zarur;

Rejada qurilish jarayoni mobaynida Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash chora tadbirlari qanday tartibda tashkillashtirilishi ko’rsatilgan bo’lishi kerak.

Rejalashtirish jarayonini detallashtirish loyihada mavjud xatarlar hajmiga mos ravishda bo’lishi, ya’ni loyihada xatarlar soni qanchalik ko’p bo’lsa, shunchalik rejalashtirish jarayoni chuqur detallashtirilishi lozim.

Qurilishni rejalashtirish bosqichi

1. Loyiha tavsifi

(a) Loyiha va dasturning batafsil tavsifi va loyiha uchun ahamiyatli sanalar;

(b) Mijoz, dizynerlar, CDM koordinatorlari va boshqa maslahatchilar haqida to’liq ma’lumot;

(c) Loyihani amalga oshirish joyida salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash bilan bog’liq barcha ma’lumotlarni o’z ichiga oluvchibarcha yuritiladigan yozuvlar va hujjatlar hajmi va o’rinliligihamda zarur holatlarda mavjud strukturalar haqida ma’lumotlar.

2. Ish jarayonini boshqarish

(a) Boshqarish strukturalari va majburiyatlari;

(b) Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash soahsida ijobiy natijalarga erishish maqsadida qo’yilgan maqsad va vazifalar;

(c) Ish jarayonini boshqarish quyidagi mexanizmlarni o’z ichiga oladi:

- Tomonlar o’rtasidagi muntazam o’zaro aloqani o’ratilganigi;
- Ishchi-hodimlar bilan konsultatsiyalar o’tkazish;
- Mijoz, dizynerlar, CDM koordinatorlari va boshqa maslahatchilar o’rtasida loyihaga tegishli bo’lgan ma’lumotlarning o’zaro almashinish;
- Loyihani realizatsiya qilish jarayonida loyihaga o’zgartirishlar va tuzatishlar kiritish;
- Pudratchilarni tanlab olishva ular ustidan nazorat olib boorish;
- Pudratchilar o’rtasida Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash soahsiga tegishli bo’lgan ma’lumotlarning almashinishi;
- Tizim xavfsizligi;
- Tizimga kirishning ruxsat etilganligi;
- Joylarda o’quv mashg’ulotlarining tashkillashtirilishi;
- Biribchi tibbiy yordam ko’ratish xizmatining ijtimoiy-moddiy ta’minlanganligi;
- FV, baxtsiz hodisalarni o’rganib chiqish va ularning oldini olish tadbirlari;
- Tizim qonun- qoidalari;
- Yong’in va avariyaviy holatlarda ko’riladigan chora tadirlar.

3. Joylarda yuzaga keluvchi xatarlarni boshqarish mexanizmlari:

(a) Xavfsizlikni ta’minlashda uzaga keladigan xatarlaga quyidagilarni kiritish mumkin:

- Xom-ashyolarni yetkazib berish va jamiyat, atrof- muhit uchun zararlari tomonlari borlaridan voz kechish(shu jumladan, chiqindilar);

- Suv, gaz, elektr energiya, energiya almashish liniyalari va vaqtinchalikka o’rnatilgan elektr qurilmalar bilan bog’liq xizmatlar amalga oshirilganda;
- Korxona hududiga qo’shni bo’lgan yerlardan foydalanish;
- Qurilish jarayonlarida shu jumladan, vaqtinchalik qurilmalar o’rnatilishi ko’zda tutilganda mavjud konstruksiyalarning mustahkamligi va chidamliligi;
- Qulashlarning oldini olish;
- Nozik materiallar bilan yoki ularga yaqin joylarda ishlash;
- Turli yuklar va boshqalarni ko’tarish operatsiyalari ustidan nazorat;
- Asosiy vositalardan foydalanish;
- Yer shatoitlari yomon bo’lgan qazilma ishlarida;
- Quduqlar, tunellar va yer osti qazish ishlarida;
- Cho'kib ketish xavfi bor suv xavzalariga yaqin ishlarda;
- Dayving (ya’ni suvga shong’ish) operatsiyalarini o’z ichiga olgan ishlarda;
- Kesson va siqilgan havo sharoitida amalga oshiriladigan ishlarda;
- Portlash vositalari bilan muomalada bo’lishi ko’zda tutilgan ishlarda;
- Transport yo'llari va transport vositalari ajratish bilan bog’liq ishlarda;
- Materiallarni (xususan, zararli materiallarni)va ish qurilmalarini zahirada saqlash;
- Boshqa barcha mavjud xatarlar.

(b) Salomatlikni ta’minlashda yuzaga keladigan xatarlar:

- Asbest vosiyalarini bartaraf etish;
- Ifloslangan tuproq sharoitida ish tashkillashtirilishi;
- Qayta ishlash jarayonlarini qo’lda bajarish;
- Xavfli moddalardan foydalanish, xususan, salomatlik holati nzorat ostida tutilishi zarur bo’lgan joylarda;
- Ionlangan nurlanish mavjud sharoitda ishlash;
- Vaboshqamavjudsalomatlikni ta’minlashga tahdid soluvchi xatarlar.

4. Salomatlik va xavfsizlikni ta'minlash jarayonlari hujjatlari:

(a) Hujjatning joylashuvi va formati.

(b) Ma’lumotlarni toplash va saralash tadbirlari.

(c) Ma’lumotlarni saqlash.

2 BOB

Xavfsizlik va Sog'liqni saqlashni ta'minlash jarayonlarini boshqarish tizimi - Siyosat

Ushbu bobda NEBOSHni o'rganish ob'ekti sifatida qo'yidagilar o'rganiladi:

1. Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqarishning asosiy elementlari rejasi.
2. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun siyosatni maqsadi va ahamiyatini belgilashni tushuntirish.
3. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasiga tegishli samarali siyosatni asosiy xususiyatlari mazmunini yoritish.

2.1 Xavfsizlik va sog’liqni saqlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining asosiy elementlari

2.1.1 Kirish

Har bir tashkilot Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlashda yuzaga keladigan xatarlarni samarali yechimini topish va ularni nazorat qilish maqsadida Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari borasida ma’lum bir siyosatni yuritishi zarur. Yuritiladigan siyosat Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari faoliyatining maqsad va vazifalarini belgilab beradi, hamda ushbu maqsadlarga erishish yo’llarini aniq ko’rsatadi.

Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari siyosati atrof-muhitni saqlash bo’limi hamda hodimlar bo’limi tomonidan ishlab chiqilgan siyosatlarni ma’lum daraja to’ldirib turadi. Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimi siyosati muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun unda raelistik maqsadlar ko’zda tutilishi, faol va muntazam ravishda har tomonlama qo’llab-quvvatlab turilishi hamda boshqaruv iyerarxiyasining barcha pog’onalaridan vakillar ishtiroki ta’minlanishi lozim. Ushbu bo’limda Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqatish tizimlarining mukammallashtirish va tashkillashtirishning ilk bosqichi hisoblanmish Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari siyosati haqida batafsil ma’lumotlar yoritilgan. Siyosat uning oldiga qo’yilgan talablarga javob bermaguncha va ushbu jarayon samarali tashkillashtilrmagunicha qog’ozda yoritilgan bir necha qator so’zlar to’plamidan boshqa narsa bo’la olmaydi. Ba'zi bir siyosiy tartiblar o’zida hodimlar oldiga qo’yilgan o’ta darajada qattiqqo’l vazifalarni hamda boshqaruvchilar oldiga esa yuzaki ushuntirib o’tib ketilgan vazifalarni o’zida jamlaydi. Bu esa o’z navbatida Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining samarali tashkillashtirilishi, maqbul siyosatning va mexanizmlarning ishlab chiqilishi uchun zarur bo’lgan talablarga javob bermaydi.Tegishli siyosatning ko’zda tutilgan maqsadlarga erishishi uchun ushbu siyosat borasida olib borilayotgan amaliy tadbirlar hujjutlarda belgilangan tadbirlar bilan mos kelishi zarur.

Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari siyosatining ijobiy natijalar berishi tashkilotda ishlab chiqarish ko’rsatkichlarining o’sishiga, hamda ishchi kuchi samaradorligi va moliyaviy yo’qotishlar darajasining pasayishiga sabab bo’lishi mumkin.

2.1.2 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining asosiy elementlari

Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining asosiy elementlari moliyaviy va umumiy biznes jarayonlarini boshqarish tizimlarining asosiy elementlari bilan juda o’xshashdir. Tijorat jihatdan rivojlanga tashkilotlarda. Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlari ham o’z navbatida yaxshi rivojlangan bo’ladi. Samarali boshqarish prinsiplari tashkilotning Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarishning asosiy negizi bo’lib xizmat qiladi.

Barchaga ma’lumki Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining ba’zi bir asosiy va umumiy elementlari mavjud:

- Rejalashtirish bosqichi;
- Ishlab ciqarish bosqichi;
- Samaradorlikni baholash bosqichi;
- Ishlab chiqarishni yaxshilash bosqichi.

Rejalashtirish bosqichi

Rejalashtirish bosqichi o’z ichiga Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlarini boshqarish siosatida ko’rsatilgan maqsad va vazifalar, tashkilot bo’ynidagi majburiyat va mas’uliyatlar tizimini qamrab oladi. Shuningdek, ushbu siyosatning ichiga ushbu bosqichda yuzaga kelishi mumkin bo’lgan xavf - xatarlarni aniqlash va baholash jarayonlari ham kiradi. Shuni ta’kidlash joizki, xatarlarni aniqlash, ularni qisqartirish va nazorat qilish jarayonini umumlashtirib bir so’z bilan “xatarni baholash” deb atashimiz mumkin.

Rejalashtirish bosqichida Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlashda qo’yiladigan talablar va o’xshash sohalarning standartlaridan kelib chiqqan holda avariyaviy protseduralr ishlab chiqilishi zarur. Tashkiliy struktura esa Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlari tashkilotning barcha sohalari teqishli ekanligi va vakolatli shaxslarning Sog'liqni saqlash va texnik xavfsizlikni ta’minlash qoidalari borasida o’quv mashg’ulotlarining tashkillashtirilganligi ko’zda tutilib tuzib chiqilishi zarur.

Ushbu bosqichdagi barcha real maqsadlar siyosatning bir qismi sifatida ko’rilib chop etilishi zarur.

Ishlab chiqarish bosqichi

Ishlab chiqarish bosqichi faqatgina tashkilotda barcha sohalar o’zaro uzviy aloqada bo’lgan holatdagina muvaffaqiyatli amalga oshirilishi mumkin. Bu degani, ushbu bosqichda ishchi qatlam vakillari bilan qatorda tashkilot qo’mitlari vakillarining faol ishtirok etishidir.

Ishchi kuchi bilan muntazam aloqada bo’lish nafaqat Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasidagi maqsadlarga erishish balki, ishlab chiqarish ko’rsatkichlarining o’sishini, ish sifatining yaxshilanishiga ham olib keladi. Shu o’rinda boshqa tomonlar bilan ham, masalan pudratchilar, muharrirlar, buyurtamachilar va kasaba uyushmalari bilan o’zaro aloqa o’rnatilishi shart. Ushbu bosqich Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashning samarali timizi mavjudmi yoki yo’qligni aniqlab bergani sababli muntazam ravishda nazorat ostida bo’lishi zarur.

Samaradorlikni baholash bosqichi

Ishlab chiqarish jarayoni samaradorligini baholash bosqichi aktiv yoki reaktiv, mukammal hollarda ikkisining aralshmasi bo’lishi mumkin. Aktiv baholash bosqichi tekshiruv va audit ishlarini olib borish hisoblanib, ularga Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash mavzusida o’tkaziladigan uchrashuvlar, o’quv mashg’ulotlar hamda mavjud xatarlarni doimiy sharxlash ishlari kiradi.

Reaktiv baholash ish jarayonida orttirilgan kasalliklar va shikastlar, baxtsiz hodisalar va shu kabi holatlarning hujjatlarda aks ettirilgan yozuvlariga asoslanadi. Tekshirishlar natijasida, biror bir profilaktika holatlari yoki xatarlarni bartaraf etish choralari ko’rilishi zarurligi aniqlansa, ushbu chora-tadbirlar kechiktirilmagan holda, darhol, muntazam ravishda amalga oshirilishi zarur.

Ishlab chiqarish jarayonini yaxshilash bosqichi

Ushbu bosqich Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimlarining samaradorligini tekshirish hamda tizimdagi mavjud kamchiliklarining ta’siri tahlili hamda ularni bartraf etishga qaratilgan boshqaruv vakillarining o’tkazayotgan tadbirlatini o’z ichiga oladi. Bugungi kunda resurslar masalasi, boshqaruv tizimining ishchi kuchi bilan o’zaro hamkorlik aloqalarini qaytadan ko’rib chiqishi uchun ehtiyoj tug’dirdi. Jumladan, yuqoridagi mulohazalardan kelib chiqib hodimlarning kunlik ish soatlari to’g’ri taqsinlanishini ta’minlash va ish jarayonlari ustidan muntazam nazoratni olib borish taklif etiladi. Rasmiy tekshiruv ishlarini olib borishni kutib o’tirmay ishlab chiqarish jarayonini muntazam ravishda yaxshilab boorish ishlab chiqarish jarayonini faol, uzluksiz asosda olib borilishini ta’minlaydi. Ko’pchilik boshqaruv tizimlarida ichki yoki tashqi tartibda audit tekshiruvlari o’tkaziladi, ba’zi hollarda esa ikkala tartibda ham o’tkazilishi mumkin. Audit jarayoni butun boshqaruv tizimining samaradorlik darajasini aniqlash, ba’zida esa kuzatuv jarayonlarini nazorat qilish uchun ham xizmat qiladi. Ko’pchilik o’tkazilgan so’rovlar natijalarida moliyaviy ko’rsatkichlarni audit qilish obyekti bo’lib salomatlik va xavfsizlini ta’minlanganlik ko’rsatkichlari xizmat qilishi kerak deb ta’kidlanadi.

Quyida ishlab chiqarish jarayonini yaxshilash boqichining asosiy 4 ta lementlari sanab o’tilgan:

Reja - xatarlarni baholash va yuridik asoslangan talablarga asoslangan sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash standartlarini yaratish;

Bajarilish - standartlar va vazifalarning realizatsiya qilinishi rajasining amalga oshirish;

Tekshiruv - amaliy ko’rsatkishlarning rejaga va tegishli standartlarga asoslanganligi;

Qaror qabul qilish - mos bo’lmagan standrt va vazifalarga qarshi mulohazalar bildirish va tegishli choralar ko’rish.
Kasbiy salomatlik va xavfsizlikda Reja-Bajarish-Tekshirish-Qaror qabul qilish uchun HSG65, OHSAS 18001 va ILO-OSH 2001 kabi tizimlar Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruv tizimlarini asosini tashkil qiladi.

2.1.3 Asosiy Sog'liqni Saqlash va Xavfsizlikni ta'minlashni boshqarish tizimlari

Butun dunyoda 3 ta asosiy sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashni boshqarish tizimlari mavjud:

1 UK-HSE tomonidan ishlab chiqilgan HSG65 tizimi.

2 OHSAS 18001 – 2007 - ISO-9000 standarti bilan

birgalikda ISO-14000 standart seriyalarini boshqarish maqsadida ishlab chiqilgan.

3 ILO-OSH 2001 - butun dunyo bo’yicha sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashni boshqarish tizimlari borasida o’tkazilgan tadqiqotlar natijalariga asoslangan holda ishlab chiqilgan.

2.1.4 HSG65

1991 yilda Angliyada Sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqarmasi HSG65 - Sog'liqni saqlash va xavfsizlik menejmentini birinchi muvaffaqiyatli chop etgan, endilikda sog'liqni saqlash va xavfsizlikni eng kam miqdorgacha kamaytirish va doimiy takomillashtirishdan iborat. Ko'rib chiqilayotgan boshqa ikki tizimlardan farqli ularoq, HSG65 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqarmasi taraqqiy ettirilgan bo'lib, Angliyada juda ko'p va keng e'tirof e'tilgan. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik inspektorlari HSG65 doirasida korxonalarning Sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha takshiruvdan o'tkazadi, biroq u Sog'liqni saqlash va xavfsizlik kengashi tomonidan e'torof etilgan deb taxmin qilish noto'g'ri hisoblanadi. HSG65 21-rasmda ko'rsatilgan.

Qo'yidagi ssosiy elementlar amal qiladi:

1. Salomatlik va xafsizlikni ta’minlash sohasida to’gri tanlangan siyosat

Tajribalarga qaraganda salomatlik va xavfsizlkni ta’minlash sohasida to’g’ri tanlangan siyosat tashkilotning biznes samaradorligiga va ishlab chiqarish sohasining muntazam yaxshilanib borishiga o’z xissasini qo’shadi. Bu holat FV lar sodir bo’lganda ularni bartaraf etishga sarflanadigan moliyaviy yo’qotishlar darajasini kamaytirishda, hodimlarning o’zlarini xavfsiz sezishlari va natijada ish unumorligini oshishiga sabab bo’ladi. Yuqorida sanab otilgan omillar shuningdek tashkilotning quyidagi sohaga mas’uliyat bila yondashganligini namoyish etadi va shu orqalitomonlarning tashkilot bilan hamkorlik borasidagi qiziqishlarini oshirishi mumkin.Salomatlik va xavsizlikni ta’minlash jarayonlari boshqarish siyosatining to’g’ri tanlanishi xatarlarni tizimli baholash metodlar mavjudligini,

ushbu metodlarni amaliyotda qo’llash uchun hodimlar, mablag’lar va resurslar yetarli bo’lishini kafolatlaydi. Shu jumladan, quyidagi siyosat ishlab chiqarish jarayonlarini muntazam takomillashtirib borish jarayonlarini amalga oshirishning uzluksizligini ta’minlab beradi.

2. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’milash jarayonlarining aniq tashkillashtirilishi

Tashkillashtirishning tushunchasi salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash qoidalari va madaniyatining asosiy komponenti hisoblanadi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasida ijobiy natijalarga erishish uchun avvalambor tashkilot o’z oldiga qo’yishi kerakbo’lgan maqsadlarni aniqlashtirib olishihamda ularning amaliyotga tadbiq etish jaratonlari ustidan nozorat olib borish tizimlarini ishlab chiqishi zarur. Tashkilotning formal tashkiliy tuzilmalarida Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlari amalga oshirish tashkilotning barcha ishchi-hodimlari uchun umumiy faoliyatsifatida qaralishi lozim. Samarali natijalarga esa faqatgina barcha ishchilarning faol ishtirokini, aloqa ta’minotining yuqori sifatliligini, hodimlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirishini ta’minlash orqali erishish mumkin.

3. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’milash jarayonlarining aniq rejalashtirilishi

Ushbu jarayon o’z ichiga Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash maqsadida yuritiladigan siyosatning samarali amalga oshishi uchun bajariladigan sozlama ishlari va protseduralarni o’z ichiga oladi. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’milash jarayonlarining aniq rejalashtirilishi ish jarayonida yuzaga keldigan xatarlarni baholash va ularning yuzaga kelish ehtomilini pasaytirish jarayonlarini hamda qo’yilgan maqsadlarga erishishda qabul qilinadigan muhim qarorlarni nazarda tutib amalga oshirilishi zarur. Quyidagi jarayonlarning natijalariga baho berish uchun tashkilot o’z ko’rsatkichlarini o’rnatilgan ma’lum standartlar bilan solishtirish hamda ushbu standartlarga qanchalik daraja mos tushishini aniqlash orqali oydinlashtirishi mumkin.

4. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’milash uchun zarur bo’ladigan o’lchovlar va ko’rsatkichlarni olish jarayoni

Ushbu jarayon Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari qay daarjada samarali ishlayotganini aniqlash uchn o’z ichiga bir vaqtning o’zida ham aktiv, ham reaktiv monitoring usullarini qamrab oladi. Aktiv monitoring deganda biz korxona undagi ish joylari, hodimlar, protseduralar va tizimlar ustidan kuzatuv ishlarini olib boorish jarayonlarini tushunamiz. Reaktiv monitorin esa tekshiruv ishlari olib borish orqali nima sababdan turli FVlar sodir bo’lganligini va nima uchun ularni bartaraf etish tizimlarida buzilishlar ro’y berganligini aniqlaydi. Bundan tashqari tashkilotning uzoq davrga mo’ljallangan maqsad va vazifalarining joriy davrda ham belgilangan standartlarg mos kelishini aniqlashtirish juda muhimdir.

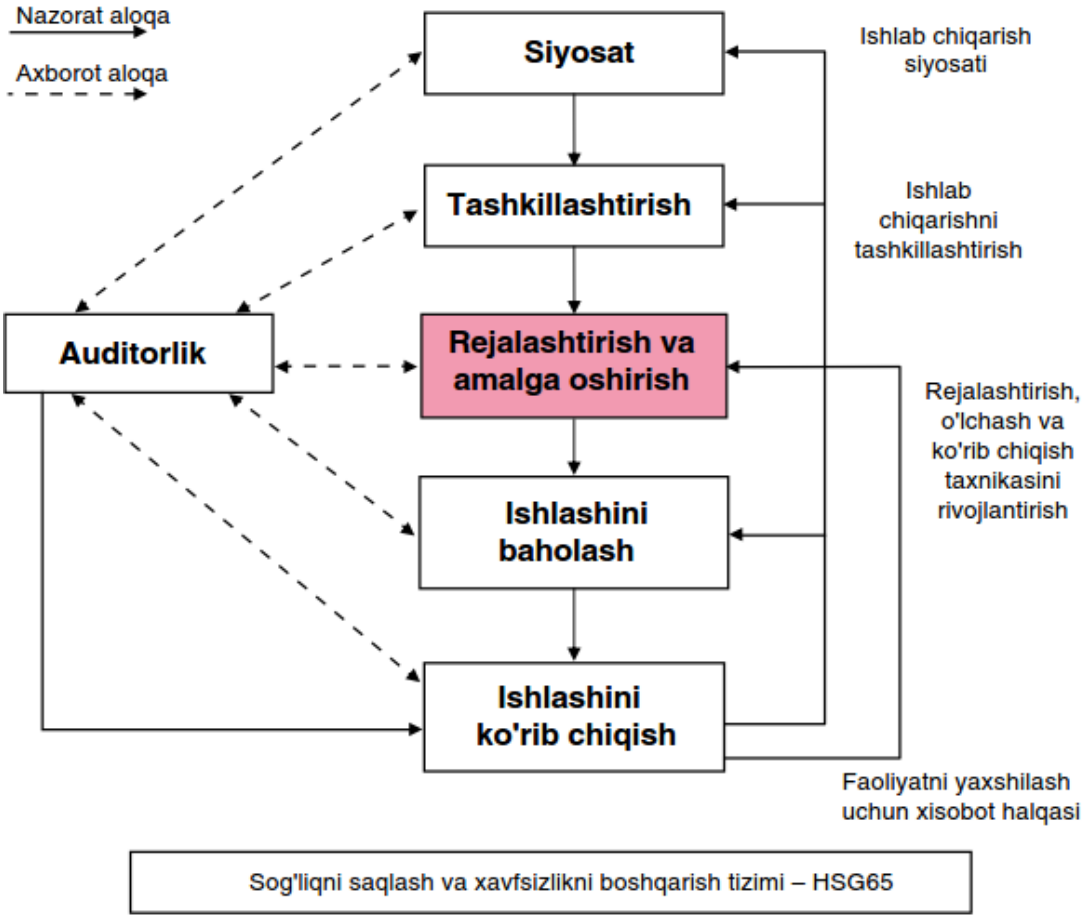

2.1-rasm. Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni muvaffaqiyatli boqarishni asosiy elementlari

5. Ishlab chiqarish jayaronlarini kuzatish

Monitoring va mustaqil tarzda o’tkazilga audit natijalariga asoslanib, Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari tomonidan aniqlangan maqsad va vazifalarga nisbatan ekslpuatasion xarakterdagi kuzatuv ishlari olib borilishi zarur. Bu ruhdagi kuzatuv jarayonlari o’tkazishdan maqsad bir qancha muddat oldin Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari tomonidan aniqlangan maqsad va vazifalarga o’zgatrish kiritish zarurati tu’gilgan bo’lishi mumkinligidir. Kuzatuv natijalari esa tashkilotning ichki samadorlik ko’rsatkichlarini tashqi korsatkichlar ya’ni, shu tashkilotga analogik mos keluvchi yuqori standartlarga ega tashkilot ko’rsatkichari bilan solishtirish natijalriga asoslanishi zarur.

6. Audit

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari ustidan mustaqil va strukturaviy audit o’tkazish jarayonlari kuzatish ishlarining jadallashiga sharoit yaratib beradi. Audit tekshiruvlari tashqi va ichki audit tekshiruvlariga bo’linadi. Audit jarayoni mehnat xavfsizligini boshqarish mexanizlari va protseduralarini baholaydi. Audit jarayoni samaradorligi yuqori bolishi uchun u ish joylarida amalga oshirilayotgan protseduralar ko’rsatmlarga qanchlik darajada mos tushishini baholasi zarur.

Audit Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari siyosatining kamchiliklarini aniqlaydi, ularning o’z oldiga qo’ygan maqsad va vazifalari qanchalik darajada noreal va noadekvat ekanligini ko’rsatib beradi.

2.1.5 Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlarini boshqarishning boshqa jihatlari

Har qanday mehnatni muhofaa qilish va texnik xavfsizlikni ta’minlash tizimlari agar Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari va madaniyati ijobiy natijalar ko’rsatmasa hamda tashkilotning tashqi va ichki manfaatdor ishtirokchilari faolligi ta’minlanmasa inqirozga yuz tutishi muqarrardir. Strukturalangan va yaxshi tashkillashtirilgan Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari butun tashkilot hatto, mamlakat miqyosida salomatlik, mehnat va texnik xavfsizlikni ta’minlash jarayonlari samarali amalga oshirilishini kafolatlovchi muhim omil hisoblanadi. OHSAS 18001 kabi ba’zi bir tizimlar sifat va atrof-muhitni boshqarish tizimlarini integratsiya qilish imkoniyatini yaratib beradi.

Bu holat zarur resurslarni to’gri yo’naltirilgan yo’sinda ishlatishga imkoniyat ham yaratib beradi, ammo bu holatning yana bir muhim jihati mavjud bo’lib, ushbu tadbirlarni va salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizimlarida yuzaga keladigan xatarlarni baholashni faqat maxsus ko’nikma va ma’lumotlarga ega shaxslar uddalay oladi. Mehnat xavfsizligi professional darajada samarali bo’lishi uchun ish joylarida yuzaga keladigan xatarlar bartaraf etilishi ishchi hodimlarning o’zlariga ham bog’liq bo’lishi zarur. Uzoq muddat davomida ish unumdorligi muntazam oshib borishi uchun

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarining amalga oshirilishini uzluksiz nazorat qilib borilishi zarur.

2.1.6 Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimining asosiy xarakterislikalari

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini boshqarish tizimining asosiy xarakterislikalari umumiy holda 4 guruhga bo’lish mumkin:

- Sog’liqni saqlash va xvfsizlikni ta’minlash madaniyatining ijobiyligi;
- Barcha manfaatdor tomonlarni salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlariga jalb etish;
- Samarali audit o’tkazish;
- Tizmning muntazam takkomillashtirb borilishi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash madniyatining asosiy elementlari haqida 3-bo’limda batfsil bayon etilgan. Umumiy holda ularni quyidagilarga ajratish mumkin:

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash qoidalariga butun tashkilot miqyosida amal qilinishini ta’minlash;
- Amalga oshirilishi mumkin bo’lgan salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash standartlarining qabul qilinishi;
- Barcha mavjud xatarlardan ishchi hodimlarni xabardor qilish;
- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashni boshqarish va monitoring qilish tizimlari tomonidan aniqlangan xatarlarni alohida baholash;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlarini boshqarish siyosatida ko’rsatilgan qisqa va uzoq muddatli maqsad va vazifalarni bayon qilish, shu bilan birga ushbu siyosat o’zida milliy ko’dekslarda, ularning amaliyotda tadbiq etilgan natijalari va mehnat muhofazasi tashkilotlari tomonidan ko’rsatilgan standartlarni mujassamlashtirishi lozim;

- Tashkilotning barcha lavozimdagi hodimlari uchun tegishli konsultatsiya va o’quv protseduralari programmalari tashkillashtilishi lozim;

- Qurilma va uskunalarni monitoring qilish, biror bir nuqson aniqlangan holatlarda ularning bir zumda bartaraf etish tizimlarini ishlab chiqish;

- FVlar va baxtsiz hodisalar sodir bo’lganda ular ustidan zudlik bilan tekshiruv ishlarini olib boorish hamda ularni imkon darajasida eng qisqa muddat ichida bartaraf etish yo’llari haqida hisobot tuzib chiqish;

-Yuqorida sanab o’tilgan elementlar Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jaroyonlari boshqarish tizimlarining asosiy qismini tashkil etadi va tashkilotda qanday siyosat yuritilishidan qat’iy nazar ushbu elementlarsiz Sog’liqni saqlash va xavfsizlik professional darajada ta’minlanmaydi.

Tanalangan boshqarish tizimi haqiqatdan ham effektiv bo’lishi zarur, ask holda bu tizim qog’ozda ko’rsatilgan bir qator tadbirlardan boshqa narsa bo’la olmaydi.

Manafaatdor tomonlarning ishtiroki

Har bir tashkilotda bir qator Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini yaxshilash tadbirlarini o’tkazishdan tashqi va ichki manfaatdor tomonlar mavjud bo’ladi.

Ichki manfaatdor tomonlar qatoriga kiruvchilar quyida sanab o’tilgan:

Direktor va taskilotdagi ishonchli shaxslar - Bir necha milliy va xalqaro hisobotlarga ko’ra salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash maqsadlariga erishish ishlab chiqarish va biznes jarayonlari maqsadalariga erishish kabi muhimdir.

Ishchi kuchi-boshqaruv tizimi ishtirokchilari xohish istaklari ishchi-hodimlar, shuningdek pudratchilarning xohish-erkinliklariga zid bo’lsa, hamda, ular o’rtasida bevosita hamkorlik aloqalari bo’lmasa Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash siyosayti ijobiy natijalar bermaydi. Ishchi kuchi faoliyati ish joylarida Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizmlari ishlayotganining yaqqol ko’rsatib beruvchi omil hisoblanadi. Shu sababdan ham salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizimlarining yaxshi rejalashtirilganligi va mukammal darajada hujjatlashtirilganligini o’zi kifoya emas. Ishchi-hodimlar tomonidan tayinlagn vakillar ham tizim faoliyati muvaffaqiyatli amalga oshishiga o’z xissasini qo’shishi va ishchi hodimlar hamda boshqaruv tizimi vakillari bilan o’zaro aloqani ta’minlab berishi mumkin. Bundan tashqari ishchilarning o’z vazifalarini bajarishga ishtiyoq bilan yondashishlari Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari faoliyatida yuqori ko’rsatkichlar berishining garovi hisoblanadi. Ishchi vakillarining tayyorlov darajalari ham muhim ahamiyatga ega.

Tashkilot doirasida kasaba uyushmalari faoliyatining aktivligi natijasida ishchi hodimlar bilan yuzaga kelishi mumkin bo’lgan muammolar soni kamayishiga, hamda ularning tayyorgarlik darajalarini oshishiga erishish mumkin.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasidagi mutaxassislar

Odatda, taskilot tomonidan bunday mutaxassislar Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash, texnik xavfsizlik va mehnatni muhofaza qilish tizmlarini bosharish, nazorat qilish va amalga oshiish maqsadida tayinaladi. Ushbu shaxslar tegishli sohada bajarilishi zarur bo’lgan tadbirlar, ularning maqsad va vazifalarini ishlab chiqishlari zarur. Mutaxasislar o’zlari ishlab chiqqan tizimlarda yuzaga keldigan muammolar uchun javobgar hisoblanadilar. Shuning uchun ham ba’zi hollarda mutaxassislar faqat konsultant sifatida faoliyat yuritishi va shu orqali tashkilotning ijobiy natijalarga erishishiga o’z xissasini qo’shishi mumkin.

Tashqi manfaatdor tomonlar ro’yxati quyida sanab o’tilgan:

Sug’urta kompaniyalari - sug’urta komapaniyalarining ma’lum bir tashkilot bilan yuritayotgan hamkorlik aloqalari ushbu tashkilotda salomatlik va xavfsizlikning ta’minlanganligi qay darajada yuqori ekanligini ko’rsatadi. Chunki har qanday sug’urta tashkiloti salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizimlari salbiy natijalarni ko’rsatuvchi tashkilot va korxonlar bilan hamkorlik qilishni istamaydi.

Investorlar - Tashkilotning Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasida erishgan yutuqlari va yo’qotishlari tashkilotga nisbatan investitsion qarorlar qabul qilinishiga katta ta’sir qiladi. Ko’pchilik investitsiya tashkilotlari o’zlari investitsiya kiritmiqchi bo’lgan korxona va firmalardan avvalambor, yuzaga keldigan Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasidagi xatarlarni bartaraf etish yo’llarini talab qiladilar.

Regulyatorlar - Dunyoning ko’plab qismlarida, xususan Uzoq Sharq mamlakatlarida barcha regulyatorlardan Xalaqaro sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashni boshqarishning standart tizimi tomonidan tasdiqlangan sertifikat talab qilindi. Ko’pchilik regulyatorlar ushbu standartlarni Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash tizimlardan to’g’ri yo’singa yo’naltirish uchun foydalanishadi.

Mijozlar - Mijozlar va boshqa ishtirokchilar zanjirining mavjudligi tashkilot doirasida Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash chora tadbirlarning amalga oshirilishiga nisbatan qo’yiladigan talablar darajasini oshishiga ehtiyoj paydo bo’lishiga olib keldi. Qurilish industriyalari buning yaqqol misolidir. Bunday ehtiyojlarning paydo bo’lishi jahon tajribalariga asoslanib boshqaruv tizimi zimmasiga yuklatiladigan mas’uliyatlar doirasi kengligi bilan uzviy bo’gliqdir.

Qo’shnilar - Qo’shnilarning tashkilotga nisbatan qiziqishlarining ortish yoki kamayish darajasi tashkilotning faoliyati, ushbu faoliyatning samaradorlik darajasi va uning atrof muhitga ta’siri bilan bog’liqdir.

Bularga misol qilib tashkilot faoliayati natijasida tarqaladigan tovushlar, janglar va boshqa atmosferani zaharlovchi moddalarni keltirishimiz mumkin. Ularni boshqarish esa Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish hamda ekologiya mendjmenti hodimlari zimmasiga yuklatilgan.

Xalqaro tashkilotlar-BMT, XMT , Xalqaro valyuta fondi, Jahon Banki va Xalqaro sog’liqni saqlash tashkilotlari kabi Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasida o’z qiziqishlarini namoyon etuvchi tashkilotlar. XMT faoliyati butun dunyo bo’yicha minimal standartlarni o’rnatishga y’naltirilgan. XMT texnika xavfsizligi va mehnatni muhofaqa qilish sohasida har bir ishchining huquq va erkinliklarini ta’minlaydi.

XMT tomonidan qabul qilingan 70 dan ortiq konvensiyalar Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasiga yo’naltirilgan. Shuningdek, XMT texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasiga oid 30 dan ortiq kodekslar ishlab chiqqan.

www.ilo.org/safework web saytida kuproq ma'lumotlarni ko'rish mumkin.

Samarali audit

Samarali audit jarayonlarining tashkillashtirilishi salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizmi davrlarining professional darajada kechishini ta’minlashning so’nggi bosqichi hisoblanadi. Audit jarayoni o’tkazilgandan keyinggi olingan “fikrlar halqasi” ya’ni bir qator natijalarning analizi salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarida yuzaga keluvchi xatarlar sonini kamaytitishga va ushbu tizimning ummiy holda muntazam yaxshilanib borishini ta’minlaydi. Biznes axloq qoidalari, asosiy yositalar va mahsulot sifatini tekshiruvchi audit tekshiruvlari strukturasi salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash tizimi uchun ham samarali hisoblanadi. Audit tekshiruvi tashkilot doirasida amal qiluvchi texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi tizimlari, ularning mexanizlari, yuzaga keluvchi xatarlarni boshqarish tartiblarining samaradorlik darajalarini baholaydi. Audit tekshiruvlari Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasida muhim ahamiyatga ega bo’lsada, tashkilot dorasida kundalik amal qiluvchi Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish jaryonlarini boshqarish tizimlari o’rnini egallay olmaydi.

Audit tekshiruvlari Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish menedjmenti samaradorligining 3 ta asosiy kompanentlarini o’rnatishga yo’naltiriladi. Bular:

Ish joylarida tegishli boshqaruv tizimining mexanizmlari;

Xatarlarni bartaraf etishning muqobil tizimlari va ularni amalga oshirish chora tadbirlari;

Ish joylarida xavfsizlik qoidaiga rioya qilinishini ta’minlash.

Audit jarayonalari tashkilotning Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish tizimiga kiruvchi har bir qismi, har bir mexanizmlari ustdan birked amalga oshirilishi zarur.

Ammo tizimning ba’zi qismlarini boshqa bir qismlari singari tez-tez audit tekshiruvidan o’tkazib turish katta ehtiyoj tug’dirmaydi.

Masalan, takilotdagi Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish tizimining kritik qismalari tashkilot doirasidagi Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlanish tizimlari tarkibiga kiruvchi barcha qismlardan ko’ra ko’proq audit nazorati ostida bo’lishi zarur. Bunday qismlarga turli xil xavf-xatarlarning vujudga kelish ehtimoli yuqori bo’lgan sohalar hamda kimyo sanoatining texnik qismlari misol bo’lishi mumkin.

Audit nazorati dasturida tashkilotning qaysi tarkibiy qismi qachon va nima uchun audit tekshiruviga muhtojligi ko’rsatilishi zarur. Audit nazoratini o’tkazish guruhi mehnat muhofazasi vakillarini, boshqaruvchi va hodimlarini o’z ichiga olishi kerak. Audit guruhining bunday tarkibga ega bo’lishi tashkilot doirasidagi har bir bo’lim va soha tekshiruvida kerakli maslahatlar berish imkonini beradi.

Auditorlik jarayoni to'grisida 5 bobda batafsil ma'lumot berilgan.

Audit nazorati tashkillashtirilishidan oldin uning qay tartibda, ya’ni ichki yoki tashqi tartibda o’tkazilishi aniqlashtirib olinishi zarur. Agar tashkilot yoki mijoz audit nazorati o’tkaziganlik haqida sartifikatga muhtoj bo’lsa, bunday hollarda tashqi audit o’tkazilishi shart. Ammo bunday hollarda ichki audit guruhining tekshiruv jaryonlariga jalb qilinishi ham mumkin. Ichki auditning afzal tomoni shundaki, ichki audit guruhi tashkilot doirasdagi kritik nuqta va qismlar qayerda joylashganlgini yaxshi biladilar va ularga nisbatan qo’llanilishi zarur bo’lgan choralarni ish faoliyatida orttirgan tajribalariga asoslanib belgilaydilar. Kamchilik tomonlar ichki audit guruhi faqat teishli tashkilot doirasida faoliyat yritganliklari tufayli tashqi audit guruhi nazarda tutuvchi ba’I bir muhim stndartlar asosida tekshiruvni amalga oshia olmasliklari mumkin. Ammo ichki auditda ham tashqi auditda ham tekshiruvchining qobilligi juda katta ahamiyatga egadir.

Tizimni muntazam takomillashtirish

Tizimni munatazam takomillashtirib borish bundan oldingi bo’limlarda ham eslatib o’tilgan edi. Bu jarayon sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish, texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasini ta’minlash tizimalarini tashqi va ichki omillar ta’sirida ham uzluksiz ijobiy natijalar berishini ta’minlab turishning eng muhim omilidir. Tashqi ta’sirlarga yangi yoki o’zgartirishlar kiritilgan qonunlarni, boshqaruv tizimlari va ishlab chiqarish standartlari, pudratchi va mijozlarni kiritish mumkin. Yaxshilanish jarayonalariga hardoim ham katta mablag’ sarflanishi yoki qiyin strukturali tizimlarning joriy etilishini talab qilmaydi. Takomillashtirish jarayonlari quyidagi afzalliklarini o’z ichiga oladi:

- Yetkaziladigan zararlar, jarohatlar soni o’sishini pasaytirish;
- Tizimni boshqarish uchun sarfaladigan qator resurslar hajmini kamaytirish;
- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish tizimlariga yanada yuqoriroq standartlarni tadbiq qilish va amaldagilarini takomillahstirish;
- Boshqaruv tizimining o’zini ummumiy tkomillashtirish.

Muntazam takomillashtirib borishni ta’minlash eng oddiy usullari monitoring va tekshiruv natijalariga asoslanib ko;rsatilgan maslahatlarga amal qilish, analogik tashkilotlar kriteriyalaridan foydalanish va har qanday ishlab chiqarish hamda milliy boshqaruv prinsiplariga amal qilish hisoblanadi. Ko’pchilik holatlarda tashkilot ishchi-hodimlari, menedjerlari va budratchilari takomillashtirsh jarayonlariga ijobiy ta’sir etuvchi takliflarini kiritishlari ham mumkin.

2.1.7 Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish jarayonlarini boshqarish tizimlari afzalliklari va kamchililari

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish jrayonlarini boshqarish tizimlari o’znavbatida bir qator afzalliklarga egadir:

- Huquqiy talablarga javob berish. Milliy qonunchilik tizimi Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasida ko’p tekshiruvlar o’tkazib qonunlar qabul qilgan.
- Shu sababdan ham biznes va sifatnioshirish sohalari kabi Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasida ham ushqu chora tadbirlar ijobiy natijalar berishi kafilatlangandir.
- Ular Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish xavf- xatarlarni tizimli asosda bartaraf etishga yordam berdilar.
- Ushbu qonunlar tashkilotning FVlarga qanchalik darajada tayyorligini ham ahiqlab beradi.
- Shu bilan tashkilot doirsida Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish qoidalariga qanchalik darajda amal qilinayotganini ko’rsatb beradi.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish jarayonlarini boshqarish tizimlarining o’ziga yarasha kamchiliklari mavjud, ammo ular ko’p holatlarda tez bartaraf etiladi. Chunki bu kamchiliklar ishlab chiqarish jarayonlaining samaradorlik darajlarini pasaytirib yuborishi mumkin. Asosiy kamchiliklarga quidagilarni kiritish mumkin:

- Ish joylarida o’tkaziladigan protsedralar va choralar ishchi hodimlarga tushunarsiz bo’lib, boshqaruv tizimining faqat nazorat tadbirlariga yo’naltirilishi;
- Hujjatlashtirish bajarilishi lozim bo’lagan protseduarlarni o’zida ask ettirmaganligi yoki to’liq tashkillashtirilmaganligi;
- Barcha protseduralarning bir sohaga yo’naltirilganligi, masalan barcha e’tiborni faqat biznes maqsadlariga qaratilganligi;
- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish sohasiga yo’naltirilgan integratsiya tadbirlari resurslarni yo’qotishga olib kelishi;
- Boshqaruv tizimining ishchi hodimlar tomonidan to’g’ri tushunmasliklari tizimning inqirozga yuz tutishiga olib keladi.
- Ishlab chiqarish jarayonlari ustidan kuzatuv jarayonlarining to’gri tashkillashtirilmagani.

2.2 Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish siyosati paramertalrining maqsad va vazifalari

Har bir tashkilotda o’z doirasidagi ishchi – hodimlar va barcha ishtirokchilar o’zlari uchun Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlanishi muhimligini anglab yetishlarini ta’minlovchi siyosatni yuritishi zarur.Ushbu siyosatining samarali amalga oshirilishi uchun hujjatlarda ko’rsatilgan fidokorlik ruhi amaliyotga tadbiq etilishi lozim. Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanishi tashkilot doirasida boshqa sohalarning ham rivojlanishiga hamda moliyaviy yo’qotishlarning kamayishiga sabab bo’lishi mumkin.

Buning uchun Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish siyosatida biznes jarayonlarining Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlanish bilan bog’liq barcha naqsad va vazifalari ko’rsatib o’tilishi zarur. Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni aniq siyosati ish davomida ish samaradorligiga va uzluksiz takomillashtirishga hissa qo'shadi. Insonlar va atrof-muhitga oliy darajadagi boshqarishni barcha manfaatdor shaxslarni javobgarligini ta'minlashni jiddiy qabul qilish kerak.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalari bo'yicha aniq maqsad, vazifalar, tashkillashtirish, kelishuvlar va maqsadlari davlat siyosati darajasida bo'lishi lozim.

2.2.1 Xavfsizlik va sog'liqni saqlash siyosati bo'yicha huquqiy majburiyatlar

1975 yildagi ish beruvchilarning Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqarish siyosati va ish joyida sog'iqni saqlash xa xavfsizlik qonunini 2 qismi (3) da besh va undan ortiq ishchilarga ega bo'lgan ish beruvchilar doimiy ravshda sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosatini etkazish va o'z xodimlari uchun xabar berish ko'zda tutilgan.

Bu xodimlar soni too'rt yoki undan kam bo'lgan tashkilotlarda sog'liqni saqlash xa xavfsizlik siyosati bo'lish kerak emas degani emas, bu shunchaki yozish kerak emas degani. Xodimlar soni xar qanday bir vaqtda maksimal soni, to'liq ish kuni, yarim ish kuni va maqvsumiy hisolanadi.

Bu majburiyatlar birinchi bo'lib Sog'liqni saqlash va xavfsizlik qonuniga kiritilgan bo'lib va ish beruvchilarga bog'liq holda sog'liqni saqlash va xavfsizlik standartiga ko'ra o'z-o'zini boshqarishni tartibga solishni yaxshilash bir kishini zimmasida emas.

Eng yaxshi sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati ishlsb chiqarishda xavfni kamaytirish uchun monitoring olib borish, standartlarni qayta ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati qo'yidagi uch qismdan iborat bo'lishi kerak:

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosatining bayonoti tashkilotning sog'liqni saqlash va xavfsizligi maqsad va vazifalarini o'z ichiga oladi;
- sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashkiloti batafsil muayyan odamlarning sog'liqni saqlash va xavfsizlikda vazifalari va majburiyatlari;
- tizimlar va tartib nuqtai nazardan sog'liqni saqlash va xavfsizlik choralari.

Ish Nizomning da Sog'liqni saqlash va xavfsizligi boshqarish, shuningdek, "qilish va ular faoliyatining tabiati va ularning tushunish olish hajmi hisobga olinib, tegishli bo'lib, samarali rejalashtirish uchun, bunday qoidalarga ta'sir berish uchun ish beruvchi talab, tashkilot, nazorat qilish, monitoring va profilaktika va himoya chora-tadbirlar "ning ko'rib chiqish.

2.2-rasm. Yaxshi taqdim etilgan xujjatlar

2.3-rasm. Siyosat tarafdorining bir qismi

2.3 Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni ta’minlash sohasidagi siyosatining o’ziga xos asosiy xususiyatlari va tarkibi

2.3.1 Maqsadlarni ifodalovchi bayonnoma siyosati

Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash siyosati haqidagi bayonnoma ko’p hollarda xavfsizlik siyosati va mehnat faoliyati xavfsizligi bayonnomalari sifatida tushuniladi. Ushbu bayonnoma korxona tashkilotning maqsad va vazifalarini o’zida namoyon qilishi kerak. Biror bir siyosiy o’zgartirishlar kiritilmagunga qadar barcha maqsadlar o’zgarmay qolaveradi, shu jumladan ularning o’zgarish oralig’I odatda 1yildir. Bayonnoma har yilda va aniq qilib yozilishi kerak. Shu o’rinda boyonnoma qisqa tuzilgan bo’lib, bir necha mayda operatorlarni o’zichiga jamlagan bo’lishi kerak. Bu omillar boshqaruv tizimini ishchilar salomatligi va xavfsizligi uchun javobgarligini va amaldagi siyosat vakolatini ko’rsatadi.

Bosh pudratchi qandaydir ma’noda ijro etuvchi va boshqaruvchi diroktor ham sanaladi. Salomatlik va xavfizlik siyosatini ishlab chiqilishi va uning tashkilotdagi ishchilar bilan tanishtirilishi bosh direktor zimmasiga yuklatilgan vazifa hisoblanadi. Shu asosda quyidagi omillar ta’minlanishi shart hisoblanadi:

- Monitoring va audit tekshiruvlari amalga oshiriladigan holatlarda xavfsizligini tekshirilishi va zarur bilimlarda xabardor qilinish jarayonlari tashkiliy tarkibga kirgizilishi zarur;
- Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonini boshqarish uchun zarur bo’ladigan resurslarga ega bo’lish;
- Qonuniy jarayonlarga asoslangan holda salomatlik va xavfsizlik ta’minoti mexanizmlarini ishlab chiqish;

- Ishchilar farovonligini ta’minlashga yo’naltirilgan mexanizm larni ishlab chiqish;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash siyositi ustidan muntazam qayt ko’rib chiqish tadbirlarini o’takish va zarur holatlarda o’zgartirishkar kiritish.

Bayonnoma tashqaridan yollangan kansultantlar tomonidan emas, balki tashkilot tomonida ishlab chiqilishi zarur, chunki unda tashkilot doirasida mavjud bo’lgan savollar va xavf xatarlar o’z aksini topishi kerak. Katta tashkilotlarda har bir bo’lim uchun alohida sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash siyosati joriy etilishi yoki har bir siyosatni o’zida jamlovchi yagona tizim tashkillashtirilishi talab etiladi. Bunday yondashv ko’p hollarda mahalliy boqaruv hukumatlarida yoki transmilliy tashkilotlarda kuzatiladi.

Quyidagi punktlar Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash siyosati bayonnomasi tuzilishida nazarda tutilishi lozim:

- Salomatlik, xavfsizlik va ijtimoiy ta’minot hamda atrof muhit bilan bog’liq bo’lgan masalarni qamrab oluvchi maqsad va vazifalar;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni uchun javobgar shaxsning egallagan o’rni;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni maslahatchilari, mehnat xafsizligi vakilari va tibbiy yordam xizmati hodimlari ism va familiyalari ko’rstilishi kerak;

- Asosiy talablarga javob berilishi, masalan, xavf- xatarning baholanishi, qurilmalarning ishlash tizimilari, tayyor mahsulotlarni qayta ishlash, ulardan foydalanish, tashish jarayonlari xavfsizligi;

- Ish joylarida avariyaviy protseduralar, salomalik holati nazorati, javobgar shaxslarning ish bilan bandligi nazorti kabi qo’shimcha talablarga javob berilishi;

- Omma va boshqa kishilar oldidadi vazifalari (pudrtchi, mijoz va amaliyotchilarning);

- Tashkilotdagi asosiy xavf xatarlar;

- O’rnatilgan, biror maqsadga yo’naltirilgan siyoatlar

(chekihga qarshi siyosat, hodimlarga zo’ravonlik bilan munosabatda bo’lishga qarshi siyisat va hk.)

Hodimlar uchun kasaba uyushmalariva turli qo’mitalar tomonidan konsultatsiyalar joriy etilgnligi;

- Hodimlar majburiyatlari(shu jumlada, Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash borasidagi majburiyatlar, huquqiy- me’yoriy bayonnomalar);

- Uzoq va yaqin kelejakda amalg oshirilishi ko’zda tutilayotgan salomatlik va texnika xavfsizligi sohasidagi maqsalarva vazifalar;

- Bayonnomada ko’rsatilgan siyosatni amalga oshirish uchun zarur bo’ladigan resurslarni yetkazib berish majburiyati.

Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni amaliyotining maqsad va vazifalari bayonnomaning asosiy qismi hisoblanadi, chunki:

- Ularda salomatlik va texnika xavfsizligini ta’minlash jarayonini yaxshilas boshqaruvchilarning zimmasiga yuklatilganligi ko’rsatilgan;

- Ular ishchilarni moddiy rag’batlantirish, ya’ni jamoaviy yoki yakka tartibda rag’batlantirish orqali ular ish sifatini oshirishga yordam beradilar;

- Ularda shuningdek boshqaruv tizimi ustidan olib borilgan audit va monitoring tekshiruvlari natijalarining nimaga asosan chiqarilganligi ko’rsatiladi.

Belgilanadigan maqsad va vazifalarning turlari yaxshilanishga eng ko’p darajada muhtoj bo’lgan sohaga bo’g’liq bo’ladi. Quyida xavfsizlik ta’minoti va mehnat xavfsizligi ta’mioti ko’rsatkichlarini belgilab beruvchi omillar ro’yxati keltirilgan:

- Baxtsiz hodisalarni, ish bilan bogliq favqulotda holatlar va salomatlikka salbiy ta’sir etuvchi holatlarni kamaytirishning aniq daraja ko’rsatkichlari;

- Turli kasalliklar bilan kasallanish holatlarini kamaytirish;

- Sog’liqni saqlash sohasiga oid chora tadbilarni amalda qo’llay olishga tayyorgarligi bor hodimlar sonini oshirish;

- Kichik va tez oldini olish mumkin bo’lgan baxtsiz hodisalar haqida ham xabar qilinish holatlari sonini oshirish;

- Fuqarolar tomonidan vujudg a keluvchi davolar sonini kamaytirish;

- Mahalliy hukumat tomonidan tartibga chaqiruvchi ogohlantirishlarni olishga yo’l qo’ymaslik;

- Salomatlik va xavfsizlik sohalarida o’tkazilgan nazorat natijalarini yaxshilash;

- Ushbu sohada milliy standartlar bo’yicha tan olingan yutuqlarga erishish.

Sogliqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasi siyosati bayonnomasi e’lonlar oynasiga osib qo’yilishi, ya’ni barcha hodimlarga tanishtirilishi hamda undagi talablarga javob berish maqsadida hodimlar uchun malaka oshirish mashg’ulotlari tashkillashtirilishi kerak. Bulardan tashqari bayonnoma hodimlarga boshqa turli yo’llar bilan tanishtirishi mumkin, masalan, majlislar, buklet va bulitenlar yoki internet tarmog’i orqali. Bayonnoma Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasida o’tkaziladigan yig’ilashlarda kunlik ko’rib chiqiluvchi masalalar ro’yxatidan joy olishi va ularda ko’rsatilgan maqsadlarga erishish uchun turli choralar muntazam ravishda ko’rilishi lozim.

2.3.2 Xavfsizlik va sog'liqni saqlashni ta’minlash sohasini tashkillashtirish

Ko’rib chiqilayotgan siyosatning ushbu bo’limida tashkilot doirasida Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlashga oid javobgarliklarga ega bo’lgan shaxslar ism-familiyalari va egallagan lovozimlari aniqlanadi. Shu orqali yuklatilgan vazifalar hamda ishchi va hodimlarning tegishli hisobotlarni topshirish zanjiri aniqlanadi. Ushbu bo’lim o’z ichiga yuklatilgan vazifalari bilan bog’liq bo’lgan guruhlarni kiritadi:

- Direktor va bosh manedjer(tegishli siyosatning maqsad va vazifalari, ko’rsatkichlari uchun javobgarlar);

- Nazoratchilar (tegishli siyosatning muntazam amal qilishi uchun javobgarlar);

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasida maslahatchilar (turli baxtsiz holatlarda ko’rilishi kerak bo’lgan chora tadbirlar haqida maslahatlar berish uchun javobgarlar);

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasi o’z mutaxassisliklari bo’yicha maslahatlar berish uchun javobgar mutaxassialar, masalan, malakali hamshiralar, kimyoviy anlitiklar va elektriklar;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasidagi vakillar(ushbu sohada nafaqat maslahatlar berish, balki turli majlis va treninglar o’tkazish uchun javobgarlar);

- Hodimlar (Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonida choralar ko’rish uchun javobgar hodimlar, ularning harakatlari o’zlari va boshqa hodimlar faoliyatiga ta’sir ko’rsatishi mumkin bo’lgan);

- Yong’in xavfsizligi brigadasi (favqulotda holatlarda binoda xavfsiz evakuatsiya jarayonini amalga oshirish uchun javobgar);

- Tibbiy hodimlar (favqulotda vaziyatlarda jarohatlangan kishilarga birinchi tibbiy yordam ko’rsatish uchun javobgar). Kichik tashkilotlarda yuqorida sanab o’tilgan ba’zi mutaxassislar asosan faqat maslahatchi sifatida xizmat qilishlari mumkin. Tashkilotlar Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash chora tadbirlarni tashkilot yuqori kengashi tomonidan ma’qullangan va moliyaviy jihatdan amalga oshirilishi mumkin bo’lganlarigina joriy etilishi lozim. Yana bir muhim jihatlardan biri butashkilot strukturasiga kiritilgan asosiy vazifalardir. Ular jumlasiga

quyidagilar kiradi:

- FV larni tekshirish ishlari o’tkazish va ulardan xabardor etish;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasida tegishli ma’lumotlar berish va tayyorlov ishlarini olib borish;

- Sog’liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash sohasida tegishli tekshiruv va audit ishlarini tashkillashtirish;

- Sog’liqni saqlash chora tadbirlarini o’tkazish;

- Xavf – xatarlarni baholovchi asosiy vositalar va ularning ishga yaroqlilik holati ustidan nazorat ishlarini olib borish;

- Boshqa tashkilotlar bilan ham o’zaro aloqada bo’lish;

- Hodimlarning Sog’liqni saqlash va xavfsizliklari ta’minlanishinida yuzaga keluvchi muammolar va turli masalalarni nazorat qiluvchi va boshqaruvchi qo’mita tashkillashtirish.

Tashkilot doirasida maslahatchilarning vazifasi hodimlar va boshqa mutaxassislarni salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash protseduralarining samaradorlilik darajasini tekshirish va ularni boshqarish natijalari bilan xabardor etishdan iboratdir. Maslahatchilar salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash choralari va ularning amalda qo’llanilishi uchun javobgar hisoblanmaydilar.

Va nihoyat, salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonida har bir hodimning vazifalarini aniqlab beruvchi yo’riqnomalarda vazifalarning o’zaro bir-biri bilan to’g’ri bo’glanmaganlik yoki ularning chalkashtirilgan tartibda belgilanganlik holatlari kuzatilishi mumkin emas. Yo’riqnoma har bir hodimning o’ziga yuklatilgan vazifalarni ochiq oydin tushunishini ta’minlashi zarur.

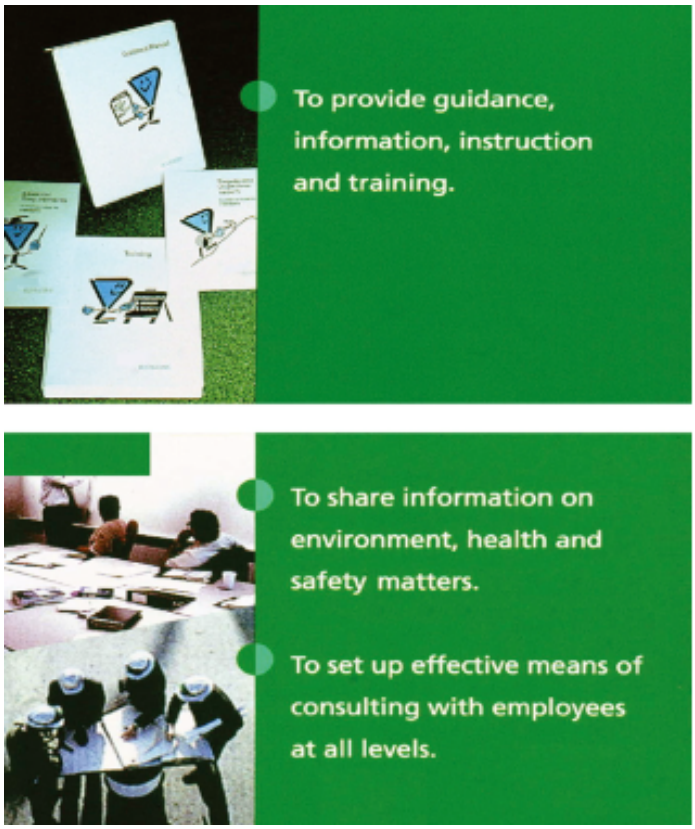

2.4-Rasm. Xodimlarni yaxshi o'qitish va ma'lumotlar berish xodimlar bilan ishlashda muxim rol o'ynaydi

2.3.3 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash borasidagi chora-tadbirlar

Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash soyatining salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash chora-tadbirlari belgilangan qismi uhbu siyosatni amalga oshirish uchun zarur bo’lgan protseduralar va tizimlar haqida batafsil ma’lumotlarni ta’minlab beradi. Ushbu qism Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonida ko’rsatiladigan xizmatlar, masalan tibbiy xizmat ko’rsatish uchun zarur xonalarning ta’minlaishi yoki xonalarning muntazam tozalanishi kabi protseduralar va ularning amalga oshirish qoidalarini o’z ichiga oladi. Shuningdek ushbu qism yuzaga keluvchi xavf xatarlarni boholash va Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash siyosati boyonnomasida ko’rsarilgan xavf xatarlarni baholash uchun ham tegishli hisoblanadi. Quyidagi FVlar, yong’in holatlari uchun ko’riladigan nazorat jarayonlarini, ushbu holatlarda qanday tartibqa qarorlar qabul qilishni o’rgatish jarayonlarini hamda ushbu holatlardan xabardor bo’lish jarayonlarini ham o’z ichiga olishi muhim jihatlardan biri hisoblanadi.

Quyidagi ro’yxatda Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash siyosatining Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash chora-tadbirlari bo’limining umumiy tarkibiy qismi sanab o'tilgan:

- Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonida hodimlar uchun o’rnatilgan amaliy qoidalar majmuyi;
- FVlarda va turli kasalliklar tarqalish holatlarini tadqiqotlash va ular haqida xabardor etish;
- Birinchi yordam va avariyaviy holatlarda xizmat ko’rsatish protseduralari;
- Yong’in holatlarida ko’riladigan tadbirlarni o’rgatish protseuralari;
- Turli xavf-xatarlar ta’sirini nazorat qilish(tovush, vribratsiyalar, xavfli moddalar, nurlanish va hk.);
- Jihozlarning xavfsizlik darajasi(shu qatorda ish jarayoni tizimining xavfsizligi);
- Elekt jihozlar (texnik xizmat ko’rsatilishi va tekshirilishi);
- Ish jarayonlaridagi protseduralarning tasdiqlanganligi;
- Shaxsiy xavfsizlikni ta’minlash vositalaridan foydalanishga ruxsat berilganligi;
- Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayonlari auditi va tekshiruvlari ustidan nazorat;
- Pudratchilar, hodimlar va tashkilotga tashrif buyuruvchilar xavfsizligi ta’minlanganligini nazorat qilish;
- Hodimlarg qulay va farovon muhitni ta’minlab berish;
- O’quv protseduralarini tashkillashtirish;
- Umumiy ovqatlanish va ovqatlanish gigyenalari protseduralari;
- Hodimlarga konsultatsiyalar berish protseduralari tartibi;
- Chiqindilarni utilizatsiya qilish tadbirlari va protseduralari.

Xavfsizlik va sog’liqni saqlash siyosatining uchta bug'ini odatda sog'liqni saqlash va xavfsizlik qo'llanmasida saqlanadi va tashkilotlar doirasida tarqatiladi.

2.3.4 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayoni siyosatini qayta ko’rib chiqish

Xavfsizlik va sog’liqni saqlashni ta’minlash jarayoni siyosatining muntazam tartibda qaytadan ko’rib chiqish juda ham muhimdir. Ushbu jarayonni muvaffaqiytli amalga oshirish uchun tegishli qator nazorat ko’rsatkichlari o’rnatilishi zarur.

Ushbu ko’rsatkichlar tashkilotning boshqa bo’limlarida erishilgan natijalar bilan solishtirish orqali erishiladi. Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoniga o’zgartirishlar kiritishni bir qancha sabablari mavjud bo’lib ular qatoriga quyidagilarni kiritishimiz mumkin:

- Bir vaqtni o’zida qabul qilingan bir qancah muhim o’zgarishlar;
- Vakolatli hodimlar tarkibidagi o’zgarishlar;

2.5 - Rasm. Tovush siyosati mavjud, lekin amalda qo'llash degani emas

- Boshqaruv organlari tarkibida yoki amaldagi qonunchilik tarkibidagi o’zgarishlar;
- Yangi ish metodlarining qabul qilinishi;
- Ish jaroyonlari yoki amalga oshiriladigan chora- tadbirlarga o’zgarish kiritilishi;
- Konsultatsiyalar o’tkazilgandan so’ng hodimlar bilan bog’liq sezilarli o’zgarishlar sodir bo’lishi;
- O’tkazilgan monitoring yoki kuzatuv ishlari natijasi Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni siyosati yetarli darajada samarali emas ekanligini ko’rsatkichlari;
- Ishlab chiqaruvchilar yetkazib bergan ma’lumotlar;
- Sug’urta korxonasi tomonidan berilgan ma’lumot;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni ustidan tashqi tekshiruv o’tkazishdan olingan natijalar;
- Mahalliy davlat organlari tomonida majburiy ravishda tegishli chora-tadbirlar o’tkazilishi talab etilishi;
- So’nggi o’zgartirishlar kiritish jarayonlari o’tkazilgan davrdan yetarlicha vaqt o’tishi.

Yuqorida ko’rib chiqilgan jarayon ijobiy natijalar bersa, bu holat nafaqat Fvlarni oldini olish balki, Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarida yana ko’proq yutuqlarga erishishga olib keladi. Masalan:

- Hodimlarning har tomonlama rivojlanishi;
- Butun tashkilot soirasida aloqa va konsultatsiya ta’minoti jarayonlarining yaxshilanishi;

- FV lar va jarohatlar soni kamayishi natijasida maliyaviy yo’qotishlar hajmini kamaytirish;

- Tashkilot doirasidagi barcha darajadagi bosh menedjerlar ishini to’g’ri yo’naltirish;

- Hodimlar ustidan, ayniqsa mutaxassiliklari bo’yicha malaka oshirish davrini o’tayotgan yosh amaliyotchilar ustidan samarali nazorat o’tkazish;

- Ishlab chiqarish jarayonlarini yaxshilanishi;

- Tashkilot yoki korxonaning imidji yaxshilanishiga. Albatta, yuritilayotgan Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni siyosati natijalari kutilgandan ko’ra yomonroq bo’lishi mumkin. Bunga sabab qilib umumiy holda quyidagilarni ko’rsatishimiz mumkin:

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni siyosati bayonnomasida ko’rsatilgan vazifalar tashkilot ishchi kuchiga noto’g’ri talqin qilingn bo’lishi yoki tushunarsiz tartibda tuzilganligi;

- Siyosatni amalga oshirish uchun zarur bo’ladigan resurslar yetishmovchiligi;

- Haddan tashqari ko’p darajada boshqarish siyosati va hodimlar bajarishi lozim bo’lgan vazifalarga e’tiborning qaratilishi;

- Tashkilot faoliyatining barcha sohalari o’rtasida paritet holatining yo’qligi, ya’ni Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlari uchun yetarli darajada moliyaviy mablag’ ajratmay, aksincha umumiy ishlab chiqarish jarayoniga barcha mablag’larning yo’naltirilishi;

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonida yuqori boshqaruv vakillarining qatnashmasligi, ayniqsa direktorlash kengashi vakillari. Ushbu holat hodimlar o’zlarining Sog'liqni saqlash va xavfsizliklari yetarli darajada ta’minlanmaganligi his qilishi olib kelishi, natijada esa ish jarayoniga yetarlicha hohish istak bilan yondashmasliklariga olib keladi.

- Ish jarayoni uzoq davomiyligi;

- Ish jihozlari, asosiy vositalarning xavfsizlik va qarov darajasining pastligi;

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlarini nazorat qilish protsedularining o’tkazilmasliklari.

Ko’rishimiz mumkin-ki Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni siyosatining yaxshi ishlashi tashkilotning yaxshi tashkillashtirilishiga olib keladi.

2.4 Qo'shimch ma'lumotlar

The Health and Safety at Work etc. Act 1974 Employers’ Health and Safety Policy Statements (Exception) Regulations 1975

The Management of Health and Safety at Work Regulations 1999 (as amended)

The Management of Health and Safety at Work (ACOP) (L21), HSE Books ISBN 978 0 7176 2488 1 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l21htm

Successful Health and Safety Management (HSG65), HSE Books ISBN 978 0 7176 1276 5 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg65htm

An Introduction to Health and Safety (INDG259 Rev 1) HSE Books ISBN 978 0 7176 2685 4 http://www.hse.gov.uk/pubns/indg259pdf

Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni siyosatining nazorat jadvali

Quyidagi nazorat ro'yxati bir sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati yozma va ko'rib chiqish uchun yordam sifatida mo'ljallangan. Bu HSE axborotnomasidan olingan.

Siyosat va tashkiliy qismning umumiy jihatlari:

- O’tkazilgan kuzatuvlarning e’lon qilinishi va FVlardan xabardor etish;
- Yong’in xavfsizligi chora-tadbirlari, o’quv mashg’ulotlari va evakuatsiya protsedurali;
- Birinchi tibbiy yordam;
- Xavfsizlik ta’minlanganligi tekshiruvi;
- O’quv dastur;
- Huquqiy talablarning ta’minlanishi, masalan liftlarning muntazam tekshirilishi, FV vaziyatlar haqida ogohlantirish, Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayonlani nazorat qilish.

E’tiborga olinishi shart bo’lgan chora- tadbirlar:

- Ish joylari, shu bilan bir qatorda zinalar, pollar, yo’llar, hojatxonalar va h.k. , tozalash, ta’mirlash va texnik xizmat ko’rsatish choralari yordamida talab darajasida saqlash;
- Balandlikda ishlash qoidalari talablariga javob berish;
- Ish joylari sharoitlarida yuzaga kelishi oson yoki yetarli sharoitga ega xavf xatarlar.

Uskuna va moddalar:

- Jihozlar, masalan, uslkunalar va zinalar kabilarning texnik ta’minotining ta’minlanishi(ular ish holatidami yoki yo’qmi?)

Maxsus jihozlarning, masalan, dubulg’a, etik, ximoya ko’zoynakalri, himoya niqoblari va boshqalarning texnik ta’minoti va ularning to’g’ri yo’nalishda foydalanilishini ta’minlash;

- Liftlar, ko’targichlar, kranlar, bosim berish tizimlari, qozonlar va boshqa xavfli texnik qurilmalarni muntazam ravishda tekshiril turish, avariyaviy-tamirlash ishlarini olib boorish va qurilmalarning o’z vazifalarini xavfsiz bajarish metodlarini tadbiq etish;
- elelktrqurilma va usknalarni texnik ta’minlash;
- Qadoqlash, muxrlash, tashish va shu kabi tez alangalanish xavfi bor ish jarayonlarda, yoki tez alangalanuvchi moddalar bilan ishlanuvchi ish muhitida xafvsizlik choralarini tadbiq etish;
- Asbest va qorg’oshin kabi xavfli moddalarni o’z ichiga oluvchi ish jarayonlrini nazorat qilish;

- Tadqiqot o’tkazish, tekshirish va maslahatlar o’tkazish yo’li bilan yangi qurilmalar va moddalarni ish jarayoniga tadbiq etish;

- Nurlanish holatlari bo’lishi mumkin bo’lgan ish sharoitlariga qarshi choralar ko’rish;

Boshqa xavf-xatarlar:

- Tovush bilan bog’liq xavf xatarlar- manbaadagi tovush darajasini nazorat qilish, eshitish a’zolarini ximoya qiluvchi vositalardan foydalanilish;

- Vribratsiyalar bilan bo’g’liq muammolar- butun tanaga ta’sir qiluvchi qo’l bilan boshqariladigan richaglarni nazorat qilish, shaxsiy ximoya vositalarini qo’llash;

- Xavfli zonalarga tasodifan yoki maqsadli kirish holatlarini oldini olish;

- Og’ir va noqulay yukalarni ko’tarish;

- Qimmatli buyumlar yoki pullarni tashish bilan shug’ullanuvchi hodimlarga xavfsizlik choralarini yetkazib berish;

- Notanish tizimlarda ishlash jarayonida xavfsizlikning ta’minlanishi o’ta muhim bo’lib, ushbu tizim bilan tanish bo’lan menedjer yollanishi zarur;

- Ish vaqtida umumiy avtomobil yo’llarida yurganda yuzaga kelishi mumkin bo’lgan xavf-xatarlar.

2.6-Rasm Favqulodda bajariladigan ishlar tartibi

2.7-rasm. Omborxonalarda yuk ko'tarish avtomobili

Avariyaviy holatlar:

- Yon’gin holatlarida yong'in chiqish joyining blokirovkalanmaganligi, ularing yo’lida hech qanday to’siqlarning yo’qligi;
- Yong’inga qarshi uskularning tekshirilishini, evakuatsiya prosedulari va ularning o’rgatilishini ta’minlash;
- Birinchi tibbiy yordam ko’rsatilish va avariyaviy holatlarda ushbu xizmat hodimlarni ogohlantirish yoki dori qutisini qayerdan topish joyini aniq bilish. Ushbu ma’luotlarni boshqalarga yetkazish birinchi tibbiy yordam ko’rsatish xizmati hodimlari zimmasiga yuklatilgan;
- Hodimlarga ish jarayonida uchraydigan moddalar, o’simliklar, uskunlar haqida ma’lumot berish;

Tizimga biror bir pudratchini tayinlashdan oldin u bilan ba’zi masalalarga oydinlik kiritib olish zarur, masalan, pudratchi ish jarayonini qanday tashkillashtirmoqchi, buning uchun kerak bo’ladigan uskunalar, tashkilotning ba’zi bo’limlari ishsiz holatga kelib qolganda bu holatning pudratchi yurutmoqchi bo’lgan siyosatga ta’siri bormi yoki yo’qmi, yoki bu holat sizning ishchilaringizga biror xavf-xatar tug’dirishi mumkinmi yoki yoqmi.

Salomatlik va xavfsizlikni ta’minlash jarayoni samarali natijalarga erishish uchun ishchi - hodimlarni, menedjer va boshqaruvchilarni maxsus o’quv kurslari bilan tanishtirish lozim. Hodimlarni, ayniqsa, yosh va yangi ishchilarni xavfsizligini ta’minlash uchun zarur bo’lgan darajada ularning ish jarayonlari, ishlash metodlari va texnikalari ustidan muntazam nazoratni olib borish zarur.

3 BOB

X avfsizlik va sog’liqni saqlashni boshqaruv tizimlari 2 - Tashkillashtirish

Ushbu bobda NEBOSH o'quv maqsadlari bilan qoplangan:

1. Ish beruvchilar, direktorlar va menejerlarning tashkiliy sog'liqni saqlash va xavfsizlikdagi roli va vazifalarining rejasi.
2. Tashkilotlarda xavfsizlik va sog'liqni saqlashni tashkillashtirishda xavfsizlik va sog'liqni saqlash madaniyatini tushunchasi va uning ahamiyatini tushuntirish.
3. Inson salomatligiga va xavfsizligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan ish harakati omillarini belgilash.
4. Ishlarda xavfsizlik va sog'liqni saqlashni yaxshilash mumkinligini tushuntirish.
5. Favqulodda xizmatlar uchun favqulodda tartib va mexanizmlar zarurligini aniqlash.
6. Ish joyida birinchi yordam ko'rsatish uchun talablarni aniq va samarali ta'minlash.

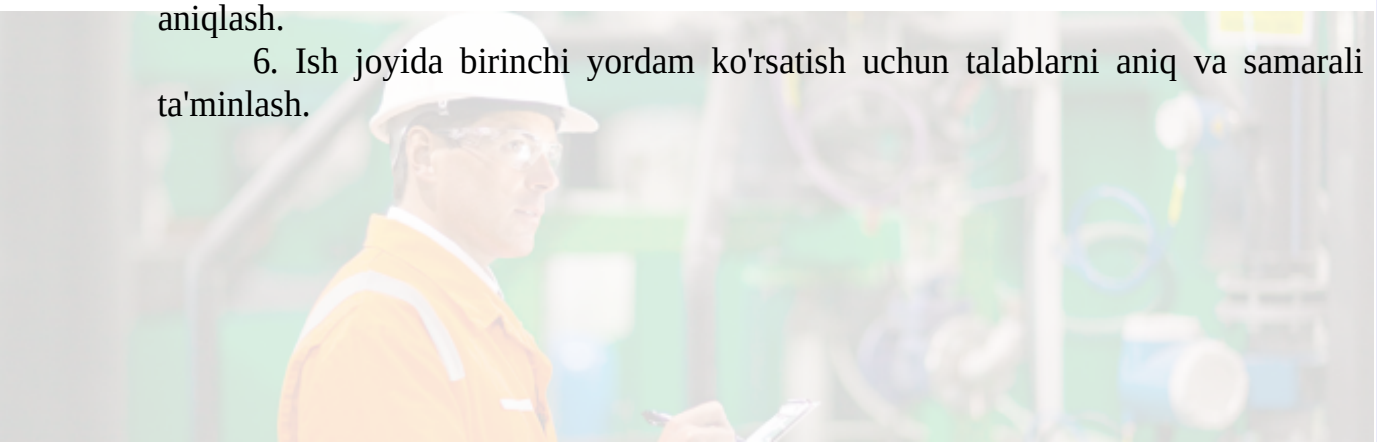

3.1 Xavfsizlik va sog'liqni saqlashda ish beruvchilar, direktorlar va menejerlarning majburiyatlari va tashkiliy roli

Ushbu bob ishlab chiqarishda yoki boshqa tashkilotlardagi menegerlar va tashkilot rahbarlarining aniq vazifalari haqida. Korxona direktori korxonada xavfsizlik va sog'liqni saqlashning shakillari va prinsiplari yo'nalishlarini belgilab beradi. Korxona ehtiyojidan kelib chiqib, korxona ishchilari kundan kunga ishga mas'ul ekanligini bilishi kerak. Har bir inson o'z xavfsizligi va salomatligiga mas'uldirlar. 3.1-rasmda keltirilgan.

Ushbu bob favqulodda vaziyatlar va birinchi yordam ko'rsatish bilan yakullanadi.

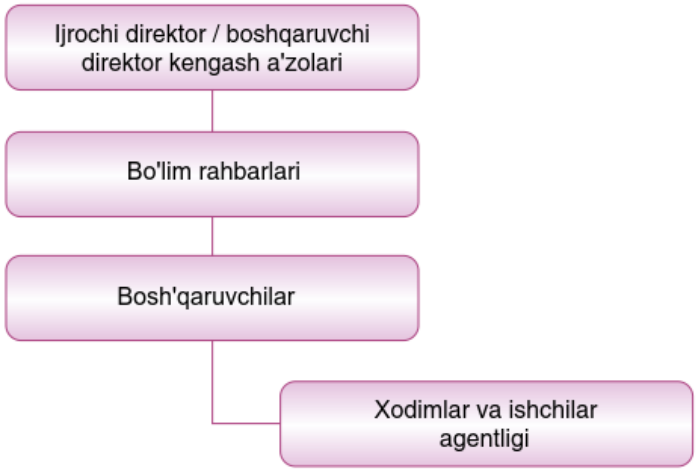

3.1-rasm. Oliy darajadagi rahbarlar har bir kishi uchun xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo'yicha mas'uldir.

3.1.1 Korxonalarni xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo'yicha monitoringi

Kundan-kunga barcha samarali boshqaruv vazifalari, nazorat qilish va texnik xizmat ko'rsatish xavfsizlik va sog'liqni saqlashni boshqarish uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Rahbarlar, ayniqsa, yuqoti darajadagi rahbarlar ishchilarning sog'liqlarini yomonlashishi, jarohat yoki zarar etkazishi mumkin bo'lgan bu nazorat masalalari uchun faol javobgarlikni o'z zimmasigz olishi kerak. Tashkilotda tayinlangan katta menegeri monitoring, nazorat qilish siyosatni amalga oshirish kerak. HSW Qonun talablariga va qoidalarga muvofiq korxona katta menegeri ishlab chiqarishda yoki ish bilan bog'liq lekin ishlab chiqarishdan tashqarida xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo'yicha haraktlarni amalga oshirish kerak.

Monitoring mexanzmi xavfsizlik va sog'liqni saqlash siyosatining bir qismi bo'lishi kerak. Standartlarni kelishish kerak va vazifalarni faoliyati uchun zarur bo'lgan natijalariga bog'liq.

Misol uchun, uch ish kuni ichida kamchiliklarni bartaraf etish, haftasiga bir marta ish joylarida monitoring o'tkazish mumkin. Vaqti-vaqti bilan, har yili audit va tekshirish o'tkazish kerak.

Insonlar qo'yidaagilar kabi mavjud bo'lgan yoki an'anaviy tartib ostida kelishilgan maqsadlarga erishish uchun masuliyatni his qilishi kerak:

- ish tavsiflari salomatlikni va xavfsizlikini ta'minlash uchun mas'uliyatni o'z ichiga oladi;
- ish faoliyatini baholash tizimi;
- kichik ishlab chiqaruvchanlikka qarshi kurash chora-tadbirlari;
- mexanizmlari past samaradorligi bilan shug'ullanish;
- intizomiy tartibdan foydalanish orqali.

Bunday mexanizmlar xavfsizlik va sog’liqni saqlashning masalalari boshqa asosiy boshqarish muammolari kabi muhim ahamiyatga ega, bir xil darajada erishish va ishga qabul qilish va shaxsiy rivojlanishning ajralmas qismi hisoblanadi, bunday tadbirlar samarali bo'ladi.

3.1.2 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashning tashkiliy vazifalari - Ish beruvchilar

Ish beruvchilar xavfsizlik va sog'liqni saqlash tashkiliy vazifalari va majburiyatlari ularning ustav bilan bog'liq va 1 - bobda (141) va 15 bobda batafsil tasvirlanadi.

3.1.3 Xavfsizlik va sog’liqni saqlashning tashkiliy vazifalari - Ish beruvchilar

Boshqaruvning huquqiy majburiyatlaridan tashqari, har bir tashkilotning xavfsizlik va sog'liqni saqlash siyosati o'ziga xos ko'p tayinlangan xos mas'uliyati bor. Xavfsizlik va sog'liqni saqlashda har bir tashkilotning ishchilari xavfsizlik talablariga rioya etgan holda ish faoliyatini yuritish kerak.

Rahbar va boshqaruv azolari qo'yidagi tarzda harakat qilishlari kerak:

- jamiyat azolari, xodimlari va boshqalarning xavfsizlik va sog'liqni saqlash bo’yicha himoyalangan bo'lishi mumkin;
- direktorlar kengashi qarorlari xatarlarni boshqarish, sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun tahdidlarni oldini olash asosiy vazifalariga aylanib bormoqda; va
- qonun ostida sog'liqni saqlash va xavfsizlik vazifalarni nazorat qilish.

Kengashlar o'z tashkilotining salomatligi, xavfsizligi va ularni boshqarishning o'z ichiga oluvchi to'rt element bor. ular:

- salomatlik va xavfsizlikni yo'nalishini rejalashtirish;
- mehnat muhofazasi rejasini amalga oshirish; va
- mehnat unumdorligi salomatligi monitoring; va
- salomatlik va xavfsizlik haqida umumiy ma'lumot.

Xavfsizlik va sog'liqni saqlash yo'nalishini rejalashtirish.

Kengash sog'liqni saqlash va xavfsizlik muhofazasini samarali boshqarish uchun yo'nalishini belgilash kerak. Direktorlar va kengashi a'zolari hujjatga ko'ra tashlilotning sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati, uning qadriyatlari va ish standartlari, madaniyatining ajralmas qismi bo'lishi kerak. Kengashning barcha a'zolari sog'liqni saqlash va xavfsizlik vazifalari va imtiyozlari bo'yicha mas'uldirlar.

Ijroiya Direktori tashkiloti operatsiyalar uchun mas'uldirlar, chunki siyosatini ishlab chiqish kerak va zudlik bilan biron-bir muammo yoki yangi xavf-xatarni bartaraf qilish kerak.

Zarur chora-tadbirlar

Siyosat samarali bo'lishi uchun, kengashning barcha a'zolari o'z tashkiloti oldida turgan muhim xavflardan xabardor bo'lishi kerak. Bunday siyosatni tashkil qilish sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqaruvni amalga oshirishda kengashni va individual kengash a'zolarini o'z ichiga olishi kerak. Kengash asosiy masalalarni tushunish va amalga oshirishning samarali usullari haqida qaror qabul qilish va targ'ib qilish kerak. Xavfsizlik va sog'liqni saqlash siyosatida nizomlarni vaqti vaqti bilan ishlab chiqarishga hamozang ravishda o'zgartirib borishi kerak.

Amaliyot uchun qo'llanma

- Kengash yig'ilishlarida xavfsizlik va sog'liqni saqlash mavzusi kun tartibida doim bo'lishi kerak.
- Bosh direktori aniq yo'l-yo'riq ko'rsatishi kerak, lekin u ham sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun foydali bo'lishi mumkin.
- Direktorlar kengashi sog'liqni saqlash va xavfsizlikni mavjudligi masalasi jiddiy ekanligini va uning strategik ahamiyati tushuntiradi.
- Maqsadlar qo'yish kengash faoliyatini o'lchash uchun yordam beradi.
- Ularni sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun muhim deb hisoblashlari qo'llab-quvvatlash uchun ishonchli boshqaruv mexanizmlarini ta'minlash uchun harakat qilishi mumkin.

Mehnat muhofazasi rejasini amalga oshirish

Mehnatni muxofazasida xodimlar, mijozlar va jamoatchilik a'zolari xavfsizlik va sog'liqni saqlashda ishonch hosil qilish samarali boshqaruv tizimiga bog'liq.

Tashkilotlar ta'minlash tizimlari va boshqaruv dasturlarini amalga oshirish orqali odamlarni himoya qilish uchun harakat qilishi kerak.

Zarur chora-tadbirlar

Kengash a'zolari sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun mas'uliyatni his qilgan holda qo'yidagilarni ta'minlash kerak:

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni ta'minlashda etarli mablag'ga ega bo'lish;
- Ular xavfsizlik bo'yicha ekspert maslahatlar olib borish;

- Xavfni baholashni amalga oshirish;

- ishchilar yoki ularning vakillari salomatligi va xavfsizligini himoya qilish qarorlarni qabul qilishda ishtirok etish.

Amaliyot uchun qo'llanma

- Kengash a'zolari, o'zingiz uchun barcha xavfsizlik choralarini ko'rib, ularning sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati yaxshilash va darhol biron qoidabuzarliklarni bartaraf qilish mumkin bo'lsa yanada samarali bo'ladi.

- Oliy darajadagi sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvini ma’lum yo’nalishlari ko'rib chiqilishi kerak.

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni joriy qilishda yaxshi standartlarga ega qimmat tovarlar, asbob-uskunalar va xizmatlar xaridlarini oldini kerak.

- Ularning ishlashi salbiy ta'sir qilishi mumkin, chunki Sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha hamkorlar, asosiy etkazib beruvchilar va pudratchilarni direktorlar muntazam ravishda baholash kerak.

- Alohida tavakkalchiliklarni boshqarishda direktorlar kengashida xavf-xatarlar va asosiy masalalarni ko’rib chiqish kerak.

- Xavfsizlik tayyorlash bo'yicha kengashi a'zolari va ayrim yoki barcha tashkilot doirasida sog'liqni saqlash va xavfsizlik asosiy masalalarni tushunish va bilim olishga hissa qo'shad.

- Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash sohasidagi xodimlar huquqiy majburiyatni oshirish va yuqori boshqaruv majburiyatini aks ettirib, ishchi vakillari bilan maslahatlashib boradi.

Ishda xavfsizlik va sog’liqni saqlash monitoringi

Monitoring va hisobot sog'liqni saqlash va xavfsizlikning muhim qismidir. Nazorat qilish tizimlari komissiyasi siyosatni amalga oshirish bo'yicha muayyan va muntazam hisobotlarni ham qabul qilish uchun ruxsat berish kerak. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik faqat rasmiy sinov davomida amalda bo'lishi kerak. Lekin faqat kuchli monitoring tizimi rejalashtirilgan bo'lib, rasmiy sharh amalga oshiriladi va ta'minlash vaqtida tegishli tadbirlar rejasi e'tiboriga olinadi.

Asosiy harakatlar

Direktorlar kengashi ta'minlashi lozim:

- tegishli profilaktik ma'lumotlar hisoboti beriladi (masalan, ta'lim va texnik dasturi muvaffaqiyati) va voqealar (masalan, baxtsiz hodisalar va kasallik) to'g'risidagi ma'lumotlar;

- vaqti-vaqti bilan sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun boshqaruv tuzilishi va xatarlarni boshqarish samaradorligini sinov qilish;

- yangi tartib, ish jarayonlari yoki mahsulotlarni joriy qilishda sog'liqni saqlash va xavfsizlikda o'zgarishlarni ta'siri sifatida iloji boricha tezroq komissiya tuzish lozim;

- yangi ishlanmalar va tadbirlarni amalga oshirishda yuridik talablarini amalga oshirish.

3.1.4 Rahbarlarning odatdagi tashkiliy vazifalari.

Odatda, liniya rahbarlari uchun sog'liqni saqlash va xavfsizligini ta'minlash uchun tashkil etish vazifalari ushbu bo’limda beriladi.

Boshqaruvchi direktori / Bosh boshqaruvchilari

Boshqaruvchi direktori / Bosh ma'mur tashkilotda mehnat qiluvchilarning sog'lig’ini saqlash, xavfsizlik va farovonligi uchun mas'uldirlar. Xususan, ular:

1. Bir tashkilot doirasida sog'liqni saqlash va xavfsizlik bajarish uchun mas'uliyat va javobgarlik;

2. Etarli resurslari tashkilot doirasida sog'liqni saqlash va xavfsizlik ehtiyojlarini qondirish uchun mavjud bo'lishini ta'minlash uchun;

3. Xavfsizlik va sog'liqni saqlash xavfi bo’yich barcha yo'nalishlarini qamrab olgan tashkilot uchun rasmiy yozilgan xavfsizlik va sog'liqni saqlash dasturini amalga oshirish;

4. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati, qoidalari va tartiblarini nazorat qilish;

5. Zarur bo'lsa har yili sog'liqni saqlash va xavfsizlik dasturlarining samaradorligini ko'rib chiqish talab qiladi.

Idoraviy rahbarlar

Idoraviy rahbarlari, Sayt menejeri, boshqaruvchi direktori yoki bosh ijrochi hisobot berishlari mumkin. Xususan, ular:

- ularning bo'limi sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun mas'ul javobgar;
- kafedrada ishlatiladigan har qanday mashina, uskunalar yoki transport vositalari sog'liqni saqlash xavfsizlik standartlarida aks ettiriladi;
- yangi yoki o'tkazilgan xodimlar uchun muayyan ish ko'rsatmalarni o'z ichiga olgan o'quv rejasini ishlab chiqish va rahbar tomonidan ta'lim olishni ta'minlash. Barcha ta'lim yozuvlar nusxalari saqlanishi lozim.
- shaxsan barcha yo'qolgan ishchilarni ish kuni va xavflarni tergov qilish va rahbariga xabar berish. Har qanday zarur tuzatish harakatlar o'sishini.

3.1.5 Xavfsizlik va sog'liqni saqlash amaliyotchilari va boshqa maslahatchilarning roli va vazifalari

Vakolatli shaxs

Bir yoki bir necha vakolatli shaxslar rahbarlari sog'liqni saqlash va xavfsizlik qonun ostida o'z vazifalarini rioya qilgan holda yordam berish uchun tayinlangan bo'lishi kerak. Muhim rahbarlar, ularning qonuniy talablarini bajarishda yordam berish uchun ekspertizadan o'tkaziash uchun ruxsat bo'lishi kerak, deb hisoblanadi. Ammo, har doim maslahatchi sifatida qoladi va sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalar uchun qonuniy javobgarlikni o'z zimmasiga olmaydi.

Bu mas'uliyat doimo liniyasi rahbarlar bilan qoladi va ichki yoki tashkilotning tashqaridagi maslahatchisiga o'tkazilishi mumkin emas. Ta'yin bo'lishi mumkin:

- ish beruvchi tomonidan, ular vakolatli bo'lsa. Bu kichik, past-xavf biznes foydali bo'lishi mumkin;
- bir yoki bir necha xodimlari, ular to'g'ri ish bajarish uchun etarli vaqt va boshqa resurslarga ega bo'lsa;
- va yordam berish uchun tajribaga ega tashkilot tashqarisidan shaxs (lar).

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalari hozirgi eng yaxshi amaliyotlar tushunish va muammolarni hal qilish qobiliyati bilan ko'pchilik odamlar tomonidan hal qilinishi mumkin. Boshqalarga faqat qisqa muddatga yordam kerak bo'lishi mumkin Ba'zi mutaxassislarga yordam doimiy ravishda zarur. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik masalalari turli ekspertlarni keng assortimenti mavjud, ular quyidagilardan iborat:

- Shamollatish yoki kimyoviy jarayonlar uchun muhandislar;
- Kimyoviy moddalar (chang, gazlar, tutun, va boshqalar), biologik (viruslar, zamburug'lar va boshqalar) va jismoniy (shovqin, tebranish, va hokazo) agentlari ta'siri baholash va amaliy maslahat uchun kasbiy sog'liqni saqlash;
- ish va kasallik haqida maslahatlashuvlar, ta'lim olishdan oldin tibbiy ko'rikdan va ish bilan bog'liq kasalliklar diagnostikasi uchun kasb-hunar sog'liqni saqlash mutaxassislari;
- Asbob-uskunalar, qulay, jismoniy mehnat sharoitlari, ishni tashkil qilishning yaroqliligini maslahat berish uchun Ergonomists;
- Tayanch-harakat tizimi kasalliklarini oldini olish va davolash uchun Physio terapevtlar;
- Ionli radiatsiya va radiatsiyadan himoya qilish qoidalariga rioya qilish maslahatchisi;
- Qonun hujjatlari, sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqarish, xavfni baholash, nazorat qilish chora- tadbirlari va monitoringni bajarish va qo'llash bo'yicha umumiy Sog'liqni saqlash va xavfsizlik amaliyotchisi.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik amaliyoychisi

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasida mutaxassislar va boshqa maslahatchilarini zarur vakolati. Ular boshqarish boshqarish jarayonida mustaqil ravishda o’z maslahatlariga ega bo’lishi kerak.

Ular:

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosatini ishlab chiqish va yaratish.
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyatini ijobiy targ'ib qilish. Bu xavfsizlik sohasida samarali siyosatining amalga oshirilishini ta'minlaydi;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik rejalashtirish. Bu ustuvor maqsadlarni aniqlash va etarli tizimlar va standartlar faoliyatini tashkil etishni o'z ichiga oladi. Qisqa muddatli va uzoq muddatli maqsadlari aniq bo'lishi kerak;
- kundan-kunga siyosat va rejalarnii amalga oshirish va monitoring olib borish. Bu voqea va hodisalar, hisobot va tahlillarni o'z ichiga oladi;

- barcha ish faoliyatini baholash va boshqaruv tizimini audit qilish.

Buni to’g’ri bajarish uchun xavfsizlik va tibbiyot:

- tayyorgarlikka va tegishli malakaga ega bo'lishi.
- fuqarolik va jinoyat huquqi, sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi va texnik taraqqiyot kabi mavzular bo'yicha zamonaviy axborot tizimlarini saqlash;
- ularni tashkil qilishda qonunni qanday talqin qilaman;
- faol uskunalar va inson bajarish bilan bog'liq xavflarni nazorat qilish tizimlari va standartlari uchun institutsional mexanizmlar yaratishda ishtirok etadilar. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik mutaxassislari bu kabi huquqiy va texnik standartlar masalalari bo'yicha boshqaruv bilan ishlash kerak;
- ishlab chiqish, hisobot, tergov, baxtsiz hodisalarni ro'yxatga olish va voqealar tahlil qilish uchun tartib- texnik xizmatni ko'rsatishni amalga oshirish;
- tashkil etish va ishonch hosil qilish uchun tartiblarini saqlash. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik (kitoblarning roli ayniqsa qimmatli bo'lishi mumkin) nazorat qilinadi. Bu monitoring, tahlil va auditni o'z ichiga oladi.
- ular mustaqil va samarali maslahatni taqdim qilish imkoniga ega.

Tashkilot doirasida munosabatlar

Tibbiyot va xavfsizlik amaliyotchilari:

- nufuzli va mustaqil maslahat berish;
- to'g'ridan-to'g'ri zararli xavfi ostida odamlar bo’lsa, hisobot va standartlar buzilganda ishini to'xtatish huquqiga ega;
- professional standartlari va tizimlari uchun mas'ul. Ular, shuningdek, kompaniyalarning bir katta guruh yoki xavf katta va / yoki yuqori darajaga, xavfsizlik sohasida boshqaruv va boshqa sog'liqni saqlash xodimlari uchun javobgar bo'lishi mumkin.

Tashkilot tashqaridagi aloqalar

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik mutaxassislari, shuningdek, o'z tashkiloti tashqarida o’z vazifasi bor. Ular quyidagi boshqa institutlar aloqa nuqtasi bilan ta'minlanadi:

- tuman sog'liqni saqlash idoralari va litsenziyalash organlari;
- me'morlar va maslahatchilar;
- HSE va yong'in va qutqaruv organlari;
- militsiya;
- HM tergovchi prokror;
- mahalliy hokimiyat;
- sug'urta kompaniyalari;
- pudratchilar;
- mijozlar va xaridorlar;
- jamoa;
- uskunalar etkazib beruvchilar;
- media;
- umumiy amaliyot;
- IOSH va mehnat muhofazasi va xizmatlar mutaxassislari.

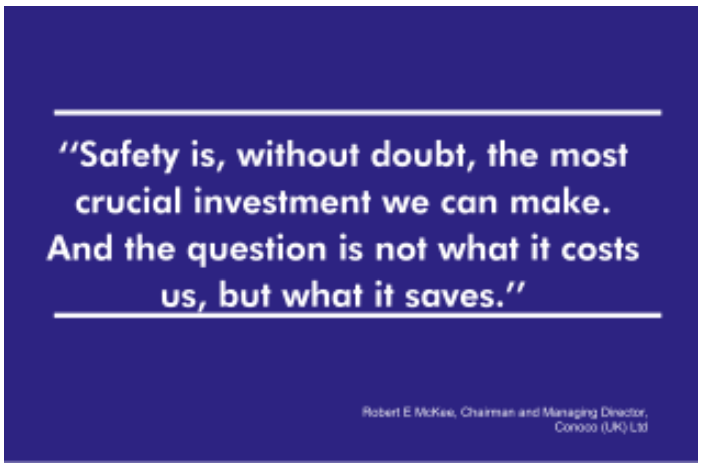

3.3-rasm. Investitsiya xavfsizlik

3.2 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati tushunchasi va ahamiyati, sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashkiloti tashkili

3.2.1 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyatini belgilash

Tashkilotning Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyat bir vaqtda xavfsizlik va sog'liqni saqlash boshqaruvi sohasida tashkiloti taraqqiyot bosqichi sifatida xarakterlanishi mumkin. HSG65 sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati quyidagi ta'rifin beradi:

Xavfsizlik madaniyat majburiyatini aniqlash individual va guruh qadriyatlar, munosabat, idrok, vakolatlar va xulq-naqsh tashkil mahsulotidir va uslub va professionalizm, sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tashkilotidir.

Ijobiy xavfsizlik madaniyati bilan tashkilotlari o'zaro ishonch, profilaktika chora-tadbirlar samaradorligi xavfsizlik va ishonch ahamiyatga ega umumiy anglashuv tashkil aloqa bilan ifodalanadi.

3.2.2 Mehnat muhofazasi va xavfsizlik Madaniyati

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati va sog'liqni saqlash va xavfsizlik o'rtasidagi munosabatlar

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik ta'limi va sog'liqni saqlash va xavfsizlik o'rtasidagi munosabatlar. Quyidagi muhim elementlar sog'liqni saqlash va xavfsizlikning qismlarini ijobiy madaniyati:

- rahbariyatni va tashkilotlarning hamma joyda sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun va barcha darajalarda majburiyati;

- to'plangan sog'liqni saqlash va xavfsizlik yuqori standartlari kompaniyaning uzoq muddatli strategiyasi doirasida erishilgan, deb e'tirof qilinadi;

- tashkilot sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun xatarlarni batafsil baholash va nazoratni rivojlantirish va monitoring tizimlari;

- sog'liqni saqlash va xavfsizligini qisqa muddatli va uzoq muddatli maqsadlarini tasdiqlash;

- tegishli ta'lim dasturlarini va kommunikatsiya bo'yicha xodimlarga maslahat berish tartibi;

- uskunalar, jarayonlardagi har qanday kamchiliklarnii tez bartaraf etish monitoring tizimini ishlab chiqish;

- zudlik bilan barcha voqealar va hodisalarni tergov qilish va har qanday zarur tuzatish chora tadbirlarini batafsil xal qilish. Sizning tashkilotingizda bu elementlar amalda bo'lsa, sog'liqni saqlash va xavfsizlikni yaxshi ishlashi uchun asos bo'ladi.

3.3 Ishga ta'sir qiluvchi inson omillari

Inson omillari

Yillar davomida ishga ta'sir qiluvchi inson omillarini tadqiq qilish uchun bir necha usullsri mavjud. 1950 yilda Amerika Qo'shma Shtatlarida William H. Genri tomonida tadqiqod o'tkazdi. U 300 dan ortiq baxtsiz hodisalar/voqealarini qaradi va 34 rasmda ko'rsatilgan munosabatni hosil qildi.

Bu ish, har 10 xatolik uchun bir voqea sodir bo'lgan bo'ladi, deb ko'rsatdi. O'rganish aniqligi muhokama qilinishi mumkin va boshqa tadqiqotlarning turli stavkalari olingan bo'lsa- da, u xatolarga doimo e'tibor berilmaydigan bo'lsa, bir voqea sodir bo'lishiga olib keladi, deb ochiq-oydin aytishimiz mumkin.

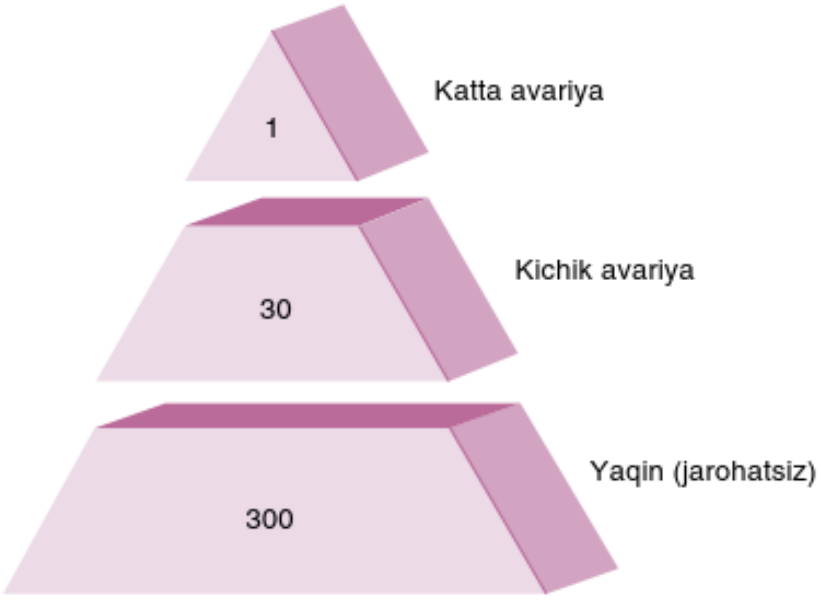

3.4-rasm. Genrix avariya voqealari nisbati

Quyidagi oddiy nazorat ro'yxati sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvining tashkiliy tuzilishini har qanday tekshirish uchun foydalanish mumkin.

Tuzilishi:

- so'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi samarali tizimi?
- ijobiy sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati?
- tuzatish va nazorat qilish standartlari?
- to'g'ri nazorat?
- samarali hisobot va voqealarni tahlil qilish?
- tajribadan o'rganishimiz?
- aniq ko'rinib sog'liqni saqlash va xavfsizlik etakchilik?
- biron-bir buyruq tuzilmalari?
- samarali va amaliy aloqa tizimlari?
- kadrlar etarli?
- mos ishchi model?

HSG48 tarkibida xatolar sonini va xulq ta'sirini kamaytirishni tashkiliy va boshqaruvi uchun quyidagi sabablarni beradi:

- Yomon rejalashtirish ishninng yuqori operatsion bosimlarini keltirib chiqarishi.
- Xavfsizlik tizimlari va to'siqlarni yo'qligi.
- Oldingi voqealar uchun etarli javob.
- bir tomonlama aloqa asosida boshqarish.
- Muvofiqlashtirish va hisob etishmasligi.
- sog'liqni saqlash va xavfsizlikni yomon boshqarish.
- sog'liqni saqlash va xavfsizlikni yomon madaniyati.

Ish joyidagi sog'liqni saqlash va xavfsizlikni tashkiliy omillari muhim rol o'ynaydi. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik voqea sodir bo'lganda yoki yangi jarayon yoki uskunalari joriy qilingandan keyin tashkiliy omillar o'rganildi Biroq, bu maqsadga muvofiq bo’lmaydi.

Quyidagi oddiy nazorat ro'yxati ishda sog'liqni saqlash va xavfsizligni asosiy mulohazalarini inobatga olingan tekshirish uchun foydalanish mumkin:

- Ishning muhim bir qismi belgilanib va tahlil qilindimi?
- X odim qarori qabul qtilishi kerak?
- Inson va avtomatlashtirilgan tizimlari o'rtasida optimal muvozanat baholanishi kerak?
- Ergonomik tamoyillari displeylar va axborotni qayta ishlash, boshqaruv axborot va modellari, shu jumladan, uskunalar, displeylar dizayni qilinganini ko'rganmisiz?
- Dizayn va tartib ko'rsatmalar taqdimoti hisoblanadi?
- Xizmat, yoritish, shovqin va isitish sharoitlari uchun ish joyi, foydalanish, shu jumladan, ishchi muhitini dizayn va nazorat qilish uchun ko'rsatmalar, hisoblar bormi?
- vositalari va uskunalar bilan to'g'ri ta'minlandimi?

3.5-rasm Turgan yoki o'tirgan xolda ishlash uchun yaxshi mo'ljallangan ish joyi.

- bor modellari va sog'liqni saqlash va xavfsizligi o'z ta'sirini kamaytirish rejalashtirilgan tashkilot o'zgartirish?

- samarali aloqa bo'lshiga erishish va o'zgarish masalasi hisoblanadimi?

HSG48 sog'liqni saqlash va xavfsizligini muvaffaqiyatsizliklar uchun quyidagi sabablarni beradi:

- o'xshash uskunalar va vositalarini loyihalash;
- doimiy shovqin va uzilishlar;
- yomon uskunalar saqlash;
- yuqori ish og'irligi;
- shovqinli va noxush ish sharoitlari.

Bu sog'liqni saqlash va xavfsizlik monitoringi ishni uzluksiz jarayoni ekanligi muhim ahamiyatga ega.

Shaxsiy omillar tabiatda jismoniy yoki psixologik bo'lishi mumkin. Bu omillar xavfsizlik va sog'liqni saqlashda sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eng ko'p tarqalgan omil bu psixologik omil hisoblanadi.

HSG48 berilgan quyidagi nazorat ro'yxati tegishli shaxsiy omillarni tekshirish uchun foydalanish mumkin:

- Yoshi, jismoniy xususiyatlari, ko'nikma, malaka, tajriba, ko'nikma, bilim, aql va shaxsini kiritilgan edi va vazifa bajarildi?

- Bilim va ko'nikmalar ish talablariga mos bo'lishi?

- Manfaatdor shaxslarning tanlash uchun siyosat, xodimlar va protseduralar bor?

- Samarali ta'lim tizimi joriy etildi?
- Ishchilar o'ziga xos guruhlar ehtiyojlarini ko'rib chiqildi olasizmi?
- Xavfsizlik xodimlari asosiy ko'rsatkichlarini shaxsiy xavfsizligini nazorat qilish uchun tartib ishlab chiqilgan?
- Sog'liqni saqlash sohasida ish va kuzatish uchun fitness bor, u kerak qaerda?
- Salomatlik uchun qo'llab- quvvatlash va stress taqdim etildi?

3.6-rasm. Qoniqarsiz ish sharoiti.

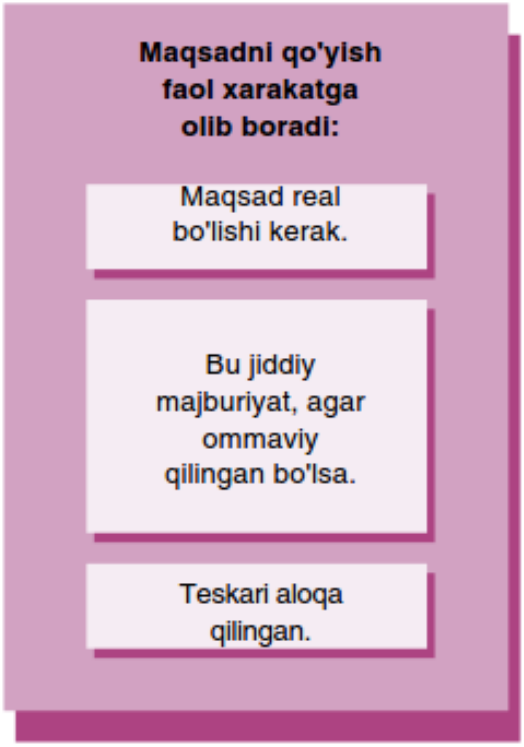

3.7-rasm. Turtki va harakat

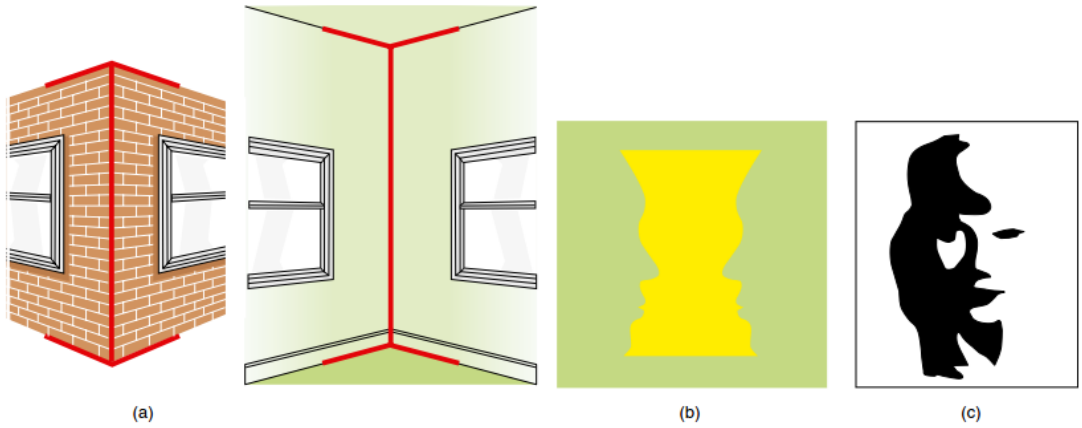

3.8-rasm. Visual idrok. (A) Shu uzunligi liniyasi? (B) bir kishi yoki bir vaza? (C) shaxs yoki saksofonchi?

Antropogen xatolar va qonunbuzarliklar

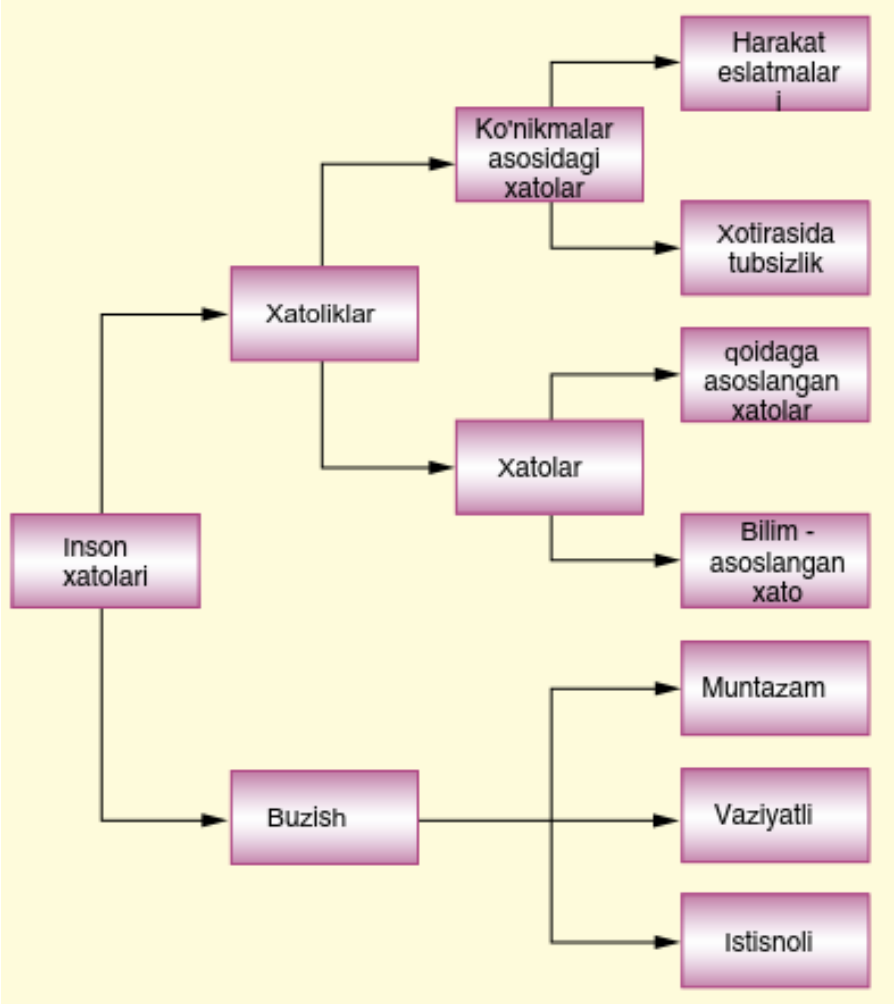

3.9-rasm. Inson xatolari turlari

Quyidagi qadamlar insondagi xatolar ehtimolini kamaytirishni taklif etiladi:

- ish joyida tergov va xato tezligi oshiradi (masalan, shovqin, kam yorug'lik), stressni kamaytirish.
- Tergov va har qanday ijtimoiy yoki tashkiliy ruhiy ta'sirlanishni kamaytirish (masalan, inson resurslari, tengdoshlarning bosim o’tqazmasliklari).
- Dizayn va uskunalar xatoni kamaytirish - yomon mo'ljallangan ekranlar, noaniq ko'rsatmalar - vazifasini bajaruvchi.
- Samarali tayyorlash faoliyatini ta'minlash.
- Har qanday murakkab yoki murakkab tartiblarini osonlashtirish.
- Yosh yoki tajribasiz tarbiyalanuvchilari uchun, ayniqsa, etarli nazorat, ta'minlash.
- Ish tartibi, ko'rsatmalar va ko'rsatmalarni doimo yangilash, ishonchli va aniq qilish.
- Xavfni baholashda inson xatoliklari ehtimolini kiritish.
- Har qanday voqea yoki hodisaning sodir bo’lishida insonning xato elementini tanlash va qayta xavfini kamaytirish uchun chora-tadbirlar olib borish.
- Xatolarni kamaytirishda qo’llangan har qanday chora-tadbirlar samaradorligini kuzatish.

Xavfsizlik qoidalari yoki tartibning buzilishi, bu ishning normal qoidalarini buzilishidan iborat.

Muntazam buzganlik uchun bir qancha sabablari bor; Misol uchun:

- Qisqa kesilgan holda vaqt va energiya tejash uchun;
- Qoidalari bajarilmaydi yoki juda cheklab qo'yadi, degan ishonchga;
- Bilimni etishmasligi;
- Qoidalarni qo'llash deb talqin qilinishi;
- Yomon nazorat va qoidalar ijro etilmasligi;
- Yangi ishchi ishni muntazam buzishini norma deb o'ylab tushunib bo'lmaydi.

Quyidagi juda keng tarqalgan xususiyatlari ko'p ish joylarida va odatda muntazam ravishda ishni buzilishiga sabab bo’ladi:

- ish joyini yoki uskunalarning eskirgan dizayni;
- Murakkab texnikadan foydalanish;
- Uskuna yoki texnikdagi mavjud bosimni o’z vaqtida saqlab qolish qiyin;
- Ishlash artibi juda murakkab va tushunish qiyin;
- Ishonchli bo'lmagan qurilmalar va / yoki signal tizimlari;
- Shovqin, atrof-muhit va boshqa salbiy jihatlari (gaz, chang, namlik) darajasini oshirish;
- texnik nosozlik tufayli samarasiz.

3.4 Ishda sog'liqni saqlash sifatida xavfsizlik va sog'liqni saqlash yaxshilash mumkin

Tashkilot yoki bo’limlarning o'zi ijobiy salomatlik va xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish mumkin. Himoya qilishda, boshqarishda, sog'liqni saqlash va xavfsizlik standartlarida, tashkilot doirasida samarali muloqot, mehnat jamoalari va samarali dasturlar va rivojlanayotgan ta'lim bilan hamkorlik to'g'risidagi majburiyatga ega bo'lishi kerak. Bu masalalar har bir tashkilotdagi sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyatini oshirish bo'yicha o'z ta'sirini ko'rsatish mumkin.

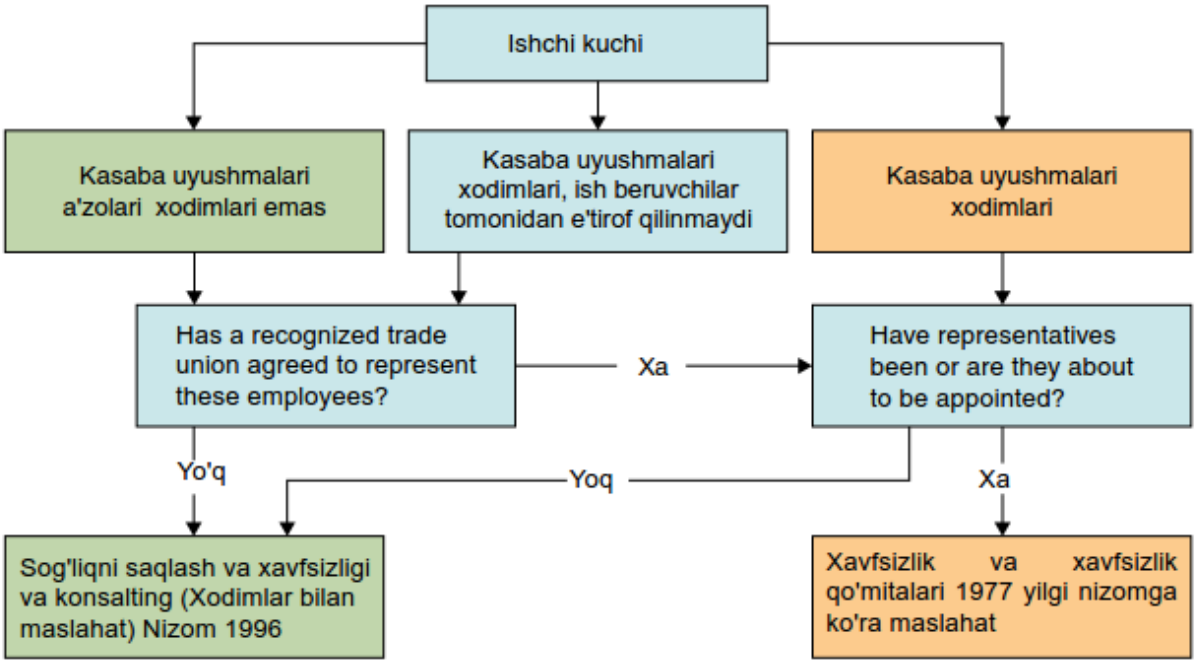

3.11-rasm. Ish joyidagi xodimlar salomatligini va xavfsizligini maslahat harakat.

Kirish instruktaji

Kirish instruktaji har doim yangi ishga kirgan xodimlarga o’tiladi. Bunday instruktajlar ish sharoitida ishning sifati, ishchining sog'liqni saqlash va xavfsizlikdagi biblimlari oshib boradi.

Kirish instruktajlari quyidagi mavzularni o'z ichiga oladi:

- Tashkilot va xodimlarning maslahatlari, shu jumladan, kelishuvlar, bir sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashkilotlari siyosati;
- Xodimning xavfsizligik manbai;
- Kasb-hunar xavfsizligi va salomatligi har qanday umumiy qoidalar, jumladan, sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun mas'ul xodim;

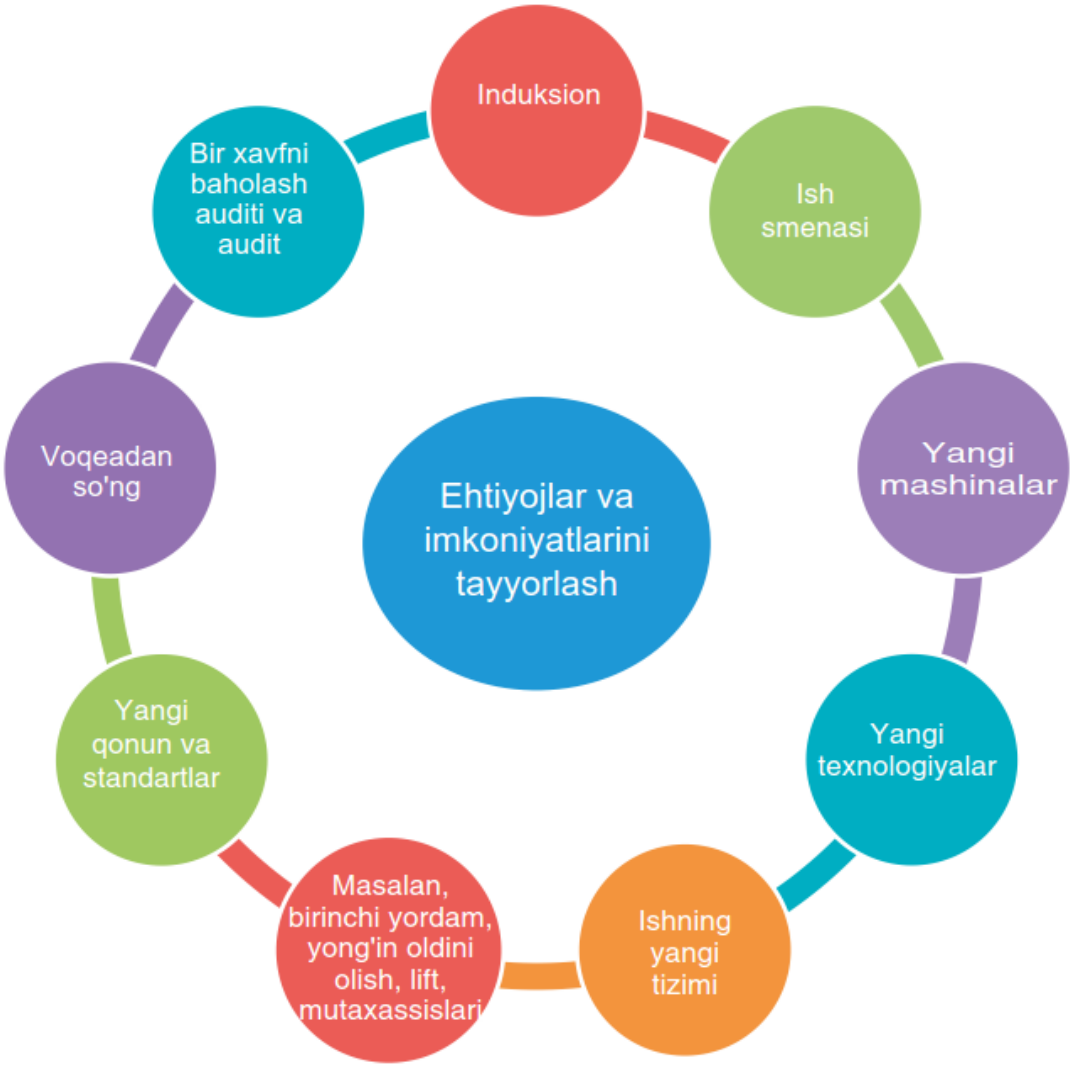

3.12 Sog'liqni saqlash va xavfsizlik o'quv ehtiyojlari va imkoniyatlar

- Avariya, vavfli voqea sodir bo'lganda birinchi yordam;
- Yong'in va boshqa favqulodda vaziyatlarda;
- Ish joyi bilan bog'liq xatarlar;
- Har qanday tegishli xavflarni baholash va ishlarning bexatar tizimlari;
- ovqatlanish xonasi va binolarni joylashishi;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik qoidalariga rioya qilmaslik uchun intizomiy chora-tadbirlar haqida ma'lumot.

Tashkilotga xos bo'lgan qo'shimcha elementlari kiritilgan bo'lishi kerak:
- Ichki transport yo'llari va piyodalar yo'llari;
- texnik vositalaridana to'g'ri foydalanish;
- ishlash usullari va tartibi;
- har qanday xavfli moddalar va vositalardan foydalanish.

Yangi yshchi xodimni 3 oydan keyin qayta o’qitish muhim omil sanaladi.

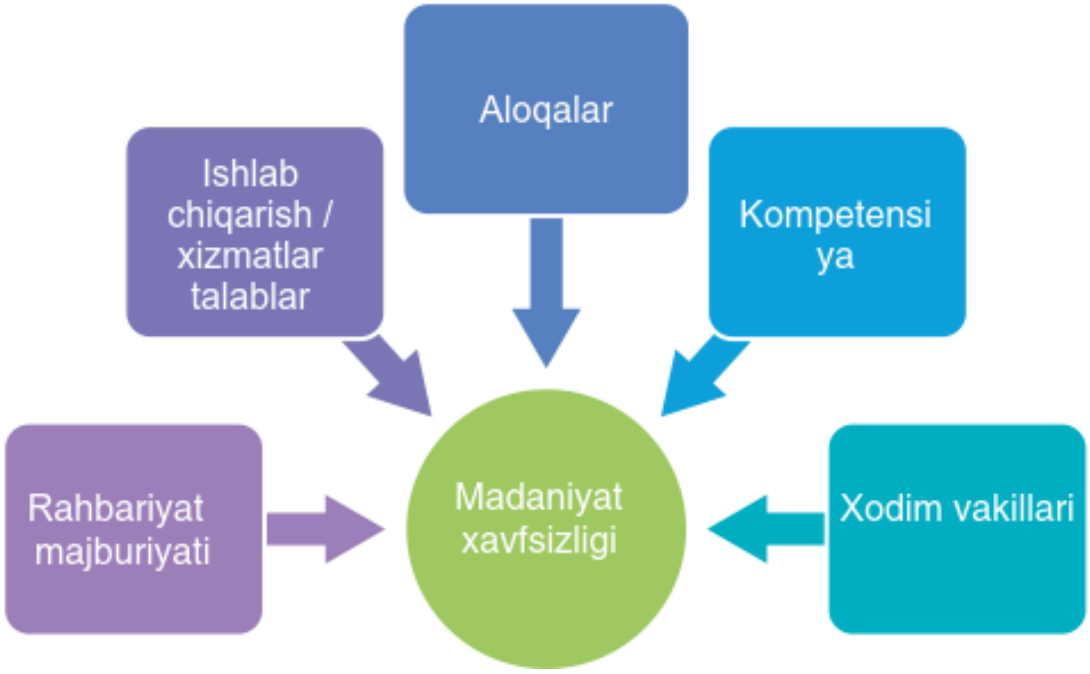

3.13-rasm Xavfsizlik madaniyatiga ichki ta'siri

3.14-rasm. Xavfsizlik madaniyatiga tashqi ta'sir

3.5 Favqulodda xizmat va voqealar bilan muloqot qilish uchun favqulodda tartib

Favqulodda chora-tadbirlar sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashkilotining juda muhim qismi hisoblanadi. Ular hodisa oqibatida odamlar va mol-mulkiga zararni cheklash uchun zarur nazorat qilish tartibini amalga oshiradi. Mahalliy yong'in va qutqaruv hukumati ko'pincha qoida doirasida ish beruvchilarga maslahat berish uchun doim tayyor bo’lishi kerak. Kasbiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash sohasida nazorat Nizomning 8 muvofiq, tartib o'rnatilishi kerak va u ish odamlarga jiddiy va yaqin xavf larni hal qilish zarur bo'lgan harakati belgilangan.

Zarur ishoralar, xususan birinchi yordam, favqulodda tibbiy yordam va qutqaruv operatsiyalarini bo'yicha (Fig. 3.15) mahalliy hokimiyat organlari bilan himoya qilinishi kerak.

Olov eng keng tarqalgan favqulodda bo'lsa-da, siz duch kelishingiz mumkin, shu jumladan, boshqa ko'plab imkoniyatlar mavjud:

- Gaz portlashi;
- Elektr kuyish yoki elektr shok;
- Zaharli gazlar va bug'lar beradigan kuyish;
- Atmosferaga xavfli asbest chang aniqlash;
- Terrorchilik tahdidi;
- avtomobil to'qnashuvi;
- Aviatsiya avariyasi, parvoz yo'lga yaqin bo'lsa;
- Yuqumli kasalliklar tarqalishi;
- Kuchli shamol va suv toshqinlari bilan qattiq ob-havo sharoitlari.

3.15-rasm. Ishda favqulodda xavfsizlik

3.6 Ish joylarida samarali birinchi yordam ko’rsatish va talablar

Ishda kishi yarador yoki kasal bo'lsa darhol birinchi yordam ko’rsatish kerak. Ish beruvchilar ishchilarni xavfsiz ish faoliyati bilan ta’minlash kerak.

Quyidagilarni yodda tuting:

- Xavfli moddalar, xavfli vositalari va uskunalar bor bo'lsin;
- xavfli mehnat nizomi, elektroshok, qo'shnilar yoki hayvonlardan himoya?
- Xonalarda yoki tashqarida turli xavflar bor?
- Ishda bo'lishi mumkin bo’lgan shaxslarning umumiy soni?
- Ishda yoshlar, homilador ayollar yoki emizikli onalar, nogiron yoki maxsus sog'liqni saqlash muammolari bor odamlar?
- inshootlarining balandligi va necha qavatdan iborat ekanligi?
- ishlar sxemasi?
- tungi ish?
- tibbiy tez yordam?
- Xodimlar ko'p joyda, yoki yolg'iz ishlaydi?
- Har qanday xodimlari va ish beruvchilar xam mehnatchi?
- jamoatchilik a'zolari?

Xatarlar muhim bo'lsa, inson birinchi yordamga tayyorlanishi kerak. Bu, bir qator omillarni o'z ichiga oladi:

- Birinchi yordamga tayyorlash;
- Qo'shimcha birinchi yordam uskunalari va texnik to'plamlari;
- Birinchi yordam uskunalar uchun turar joy va inshootlar Misol uchun, har bir binoda yoki bir necha qavatda birinchi yordam ko’rsatish uskunalar bilan jihozlash;
- ish vaqtida birinchi yordam ko'rsatish uchun kerak;
- xatarlar to’g’risida mahalliy sog'liqni saqlash xizmatlarini xabardor qilish;
- Mahalliy favqulodda xizmatlari bilan maxsus choralar ko’rish.

3.16-rasm. (Chap), zambilda birinchi yordam; (O'ng) birinchi - yordam belgisi

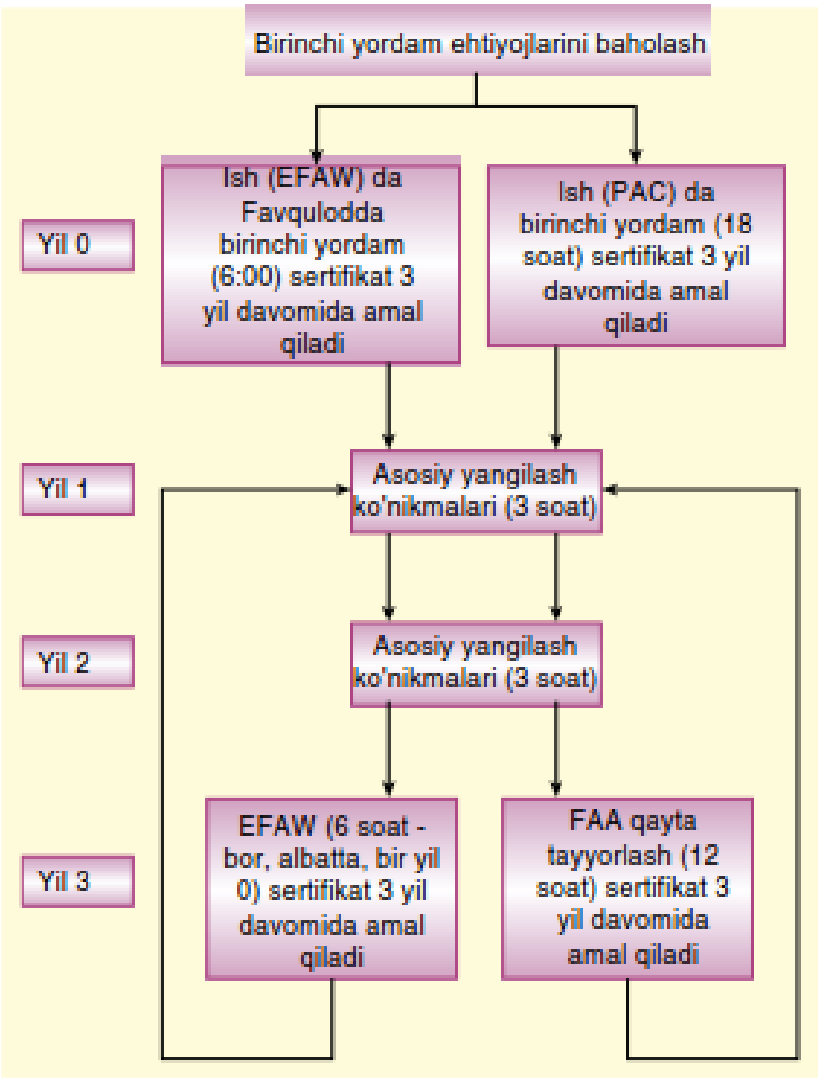

3.17-rasm. 3-yil ichida bajarilish lozim bo'lgan sertifikatlash davri

3.7 Qo'shimcha ma'lumotlar

The Health and Safety at Work etc. Act 1974, The Management of Health and Safety at Work Regulations 1999 (as amended)

The Safety Representatives and Safety Committees Regulations 1977

The Health and Safety Information for Employees Regulations 1989

The Health and Safety (Consultation with Employees) Regulations 1996

Corporate Manslaughter and Corporate Homicide Act 2007

The Management of Health and Safety at Work (ACOP) (L21), ISBN 978 0 71762488 1 http://www.hse.gov.uk /pubns/books/l21.htm

Successful Health and Safety Management (HSG65), HSE Books ISBN 978 0 7176 1276 5 http://www.hse. gov.uk/pubns/books/hsg65.htm

Health & Safety Executive ‘Ready Reckoner’ website at www.hse.gov.uk/ costs Reducing Error and Influencing Behaviour (HSG48),

HSE Books ISBN 978 0 7176 2452 2 http://www.hse. gov.uk/pubns/books/ hsg48.htm

First Aid at Work, The Health and Safety (First-Aid) Regulations 1981 (L74) 2009 HSE Books ISBN 978 0 7176 6260 9 http://www.hse. gov.uk/pubns/ books/l74.htm

Leading health and safety at work (INDG417) HSE Books, ISBN 978 0 7176 6267 8 http://www.hse.gov. uk/pubns/indg417.pdf

4 BOB

Xavfsizlik va Sog'liqni Saqlash tizimlari 3 - Rejalashtirish

Quyidagilar NEBOSH ning o’rganish obyektlari hisoblanadi:

1. Sog’liq va sog’liqni saqlash menejment tizimida rejalashtirishning qanchalik muhim ekanligini tushuntirish;
2. Xavfni baholashning amaliyoti va tamoyillarini tushuntirish;
3. Xavfni kamaytirish o’lchamlarining asosiy tizimi va uni boshqarishning umumiy tamoyillarini tushuntirish;
4. Xavfsiz axborot va sog’liqning asosiy manba’sini aniqlash;

4.1 Rejalashtirishning muhimligi

4.1.1 Kirish

Sog’liq va sog’liqni saqlash HSG 65 sog’liq va sog’liqni saqlash siyosatini amalga oshirishni rejalashtirish menejment modelining 3 elementi bo’lib hisoblanadi. Modelning asosiy elementlari 2 – bo’limda batafsil qayd qilingan. Garchi batafsil qilib aytganda ular orasida farq bo’lishi mumkin, lekin umuman olganda sog’liq va sog’liqni saqlash menejment tizimi o’xshash hisoblanadi. Bu bo’lim “HSE Books” tomonidan nashr qilingan “Omadli Sog’liq va Sog’liqni Saqlash Menejment HSB 65” deb nomlangan kitobni o’z ichiga oladi va quyidagicha ta’riflaydi:

Rejalashtirish bu sog’liq va uni saqlash siyosatini amalga oshirishning metodlari va obyektlarini qaror qilish jarayonini anglatadi. U kerakli narsalarni qaror qilish va obyektivlarga erishish (mas. pul, vaqt yoki harakat) shunga o’xshash resurslarni taqsimlashni bildiradi. Bu esa barcha tashkilotlarning yo’nalishiga qarab umumiy mavzudan boshqacha bo’ladi, o’ziga xos xavf-xatarlarni nazorat qilish va belgilab qo’yilgan standard qoidalarning ishlatilishiga oid masalalar bo’lib hisoblanadi.

Sog’liq va uni saqlash menejmenti shuni ko’rsatadiki, bunda turli xil yomon oqibatlar olib kelishi mumkin, masalan, sog’liq kasalligi, jarohatlanishlar, baxtsiz hodisalar yoki yo’qotishlar. Ammo, bu narsa qanchalik o’sha hodisalar jarohatlarga yoki yo’qotishlarga sabab bo’lishiga qarab turli xil ko’rinishda bo’lishi mumkin.

Bu holatda, sog’liq va sog’liqni saqlash uchun samarali rejalashtirish tizimi tashkilotlardan xavf-xatarni va ko’ngilsizliklarni nazorat qila oladigan va ularni aniqlab yo’qota oladigan menejment tizimini yo’lgan qo’yishni, uni boshqarishni talab qiladi.

Garchi bizning maqsadimiz ish joylarda odamlarga kelayotgan zararni oldini olish ekan, ish joylarida ogohlantiruvchi va aniqlovchi tizimlar bilan ta’minlangan bo’lishi kerak. Xavf-xatarlar ishlab chiqarishda xizmat ko’rsatish va mahsulotlarni ishlab chiqarishda ishlatiladigan resurslar yoki axborotlar singari ish joylarida yuzaga kelishi mumkin.

Ish joylardagi ko’ngilsizliklardan va xavf-xatarlardan ogohllantiruvchi tizim biznesning har jabhasida kerak bo’ladi.

4.1.2 Xavf-xatarni nazorat qilish tizimi

Xavf-xatarni nazorat qilish tizimlari bu ish joylarida yetarlicha ogohlantiruvchi tizimlar bilan ta’minlanganligi va aniqlanganligiga ishonch komil qiluvchi asos bo’lib hisoblanadi. Xavf-xatarni aniqlovchi qaysi nazorat tizimi kerak bo’lishi mumkinligi 4.1-rasmda, harakatning turli xil ko’rinishlarida berib o’tilgan.

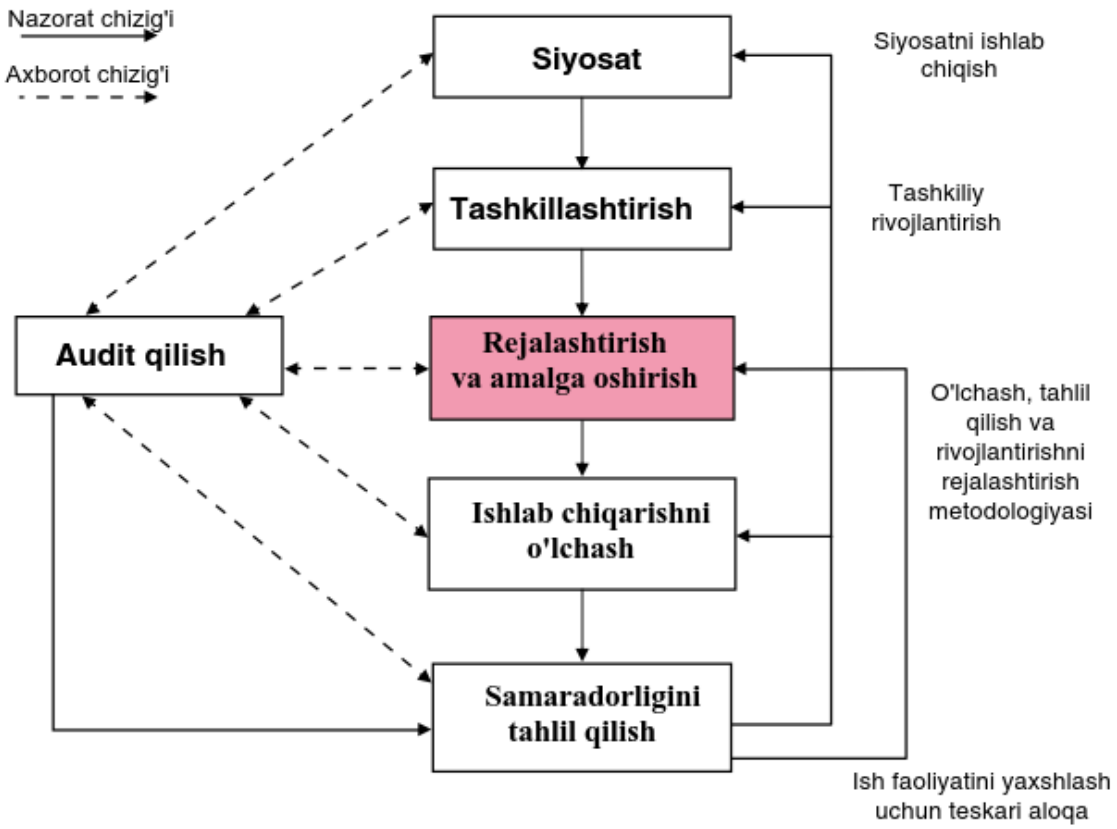

4.1-rasm. Mehnat muxofazasini boshqaruv tizimining asosiy elementlari

- bo’limi tashkilotga kirayotgan xavf-xatar va ko’ngilsizliklarni kamaytirishni o’z ichiga oladi.

- bo’limi o’sha jarayon bilan bog’liq bo’lgan xavf-xatarni nazorat qilishni anglatadi.

- bo’limi tashkilotlar tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlardagi yoki tashqi xavf-xatarni nazorat qilishni maqsad qilib qo’yadi.

Xavf-xatarni nazorat qiluvchi tizim barcha bo’lishi mumkin bo’lgan ko’ngilsizliklarni o’z ichiga olgan va tushunarli bo’lishi lozim. Xavf-xatarni nazorat qiluvchi tizimning nisbatan va tabiii muhimligi biznesdagi ko’ngilsizliklar listi va ish joylardagi ogohlantiruvchi tizimga bog’liq bo’lib hisoblanadi. Masalan:

- Tashkilotlarqisqarishdagi muhim sonlarga ishonadi va bu ularga qisqarishlarni to’g’ri tanlash va nazorat qilish va xavf-xatarni nazorat qiluvchi tizimni kerakliligini anglatadi;

- Qayerda ko’ngilsizlik keltiruvchi material muhim bo’lsa (qayerda tez yonadigan narsalar yoki zaxarli gazlarishlatilsa), amalga oshirish va jarayonlashtirish o’sha jarayonni o’zgartiradi, bu esa zavodning to’gri ish yuritayotganiga ishonch komil qilish uchun muhim bo’lib hisoblanadi.

- Boshqalar ishlatishi uchun moddalar va materiallar bilan ta’minlovchi tashkilotlar maxsus ishlab chiqarish masalalariga bog’liq bo’ladi. Masalan: transport, g’amlash, qadoqlash va marka bilan belgilashdir.

4.1.3 Nazorat qilish mexanizmlari

Tashkilot, rejalashtirish, boshqarish, ishlab chiqish va joriy nazorat qilish uchun RCSslar, 4.1-rasm, boshqaruv jarayonlarining zarur elementlar majmui ko'rsatilgan. Bu shakllar, sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimi va Kasbiy xavfsizlik va Sog'liqni saqlash Qonunda «mexanizmlar» deb ataladi.

HSG 65 nazorat qilish mexanizmlari, xatarlarni boshqarish va ish joyini xavfsizlik choralarini, sog'liqni saqlash va xavfsizligini boshqarish tizimini yagona (4.4-rasmga qarang ishlab chiqarish ko'rish uchun foydalanish kerak) deb ko'rsatadi. Ko’plab tashkilotlar foydalanishi mumkim.

Xar bir kichik qurilish korxonalari nazorat markazida etarli boshqaruv mexanizmlari va etarli xavfsizlik boshqaruv tizimi bo’lishini amalga oshirishni ta'minlash kerak, deb nazarda tutadi.

Tashkilotlarda samarali sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimini mustahkamlash uchun, ular barcha uch yo'nalishlarini samarali rejalashtirish kerak va turli tashkilotlar ichida darajasini muvofiqlashtirib turish kerak. Bu mashqlar barcha darajadagi ishchilar ishtirokida bo'lishi kerak.

4.1.4. Mexnat muxofazasini rejalashtirishni boshqarish tizimi

Mexnat muxofazasini rejalashtirishni boshqarish tizimi qo’yidagilarni o’z ichiga oladi:

- Yaratish va tegishli boshqaruvni amalga oshirish mexanizmlari (xavflarni boshqaruv tizimi) va ish joylarida profilaktika chora-tadbirlar, ularning ehtiyojlarini qondirish;
- Foydalanish, saqlash va zarur o'zgarishlarga moslashish tizimini takomillashtirish.

Qo’yidagi asosiy uch savollarga javob berish zarur:

- Biz hozir qayerdamiz?
- Biz qayirda bo'lishni istaymiz?
- Qanday qilib biz u erga etib olamiz?

Rejalashtirish samarali bo'lishi uchun u to'g'ri va maqsadli tashkil etilishi kerak.

Sog'liqni saqlash va xavfsizlik rejalashtirish jarayoni (45-rasmga qarang) uch qismdan iborat:

- Joriy vaziyat haqida to'g'ri ma'lumotlar;
- Taqqoslash uchun tegishli mezonlar;
- tahlil qilish va qaror qabul qilish uchun vakolatli shaxslar.

Tizimni o'rnatish uchun echimlar zarur bo'lsa qo’yidigilar bo'lishi mumkin:

- Tashkilot uchun bir qator xavflar - xavflar etarli;
- Mo'ljallangan va to’g’ri maqsadlarga erishish kabi ishlaydi; va
- Ish joyidagi tejamli va mutanosib xavflarni boshqarish.

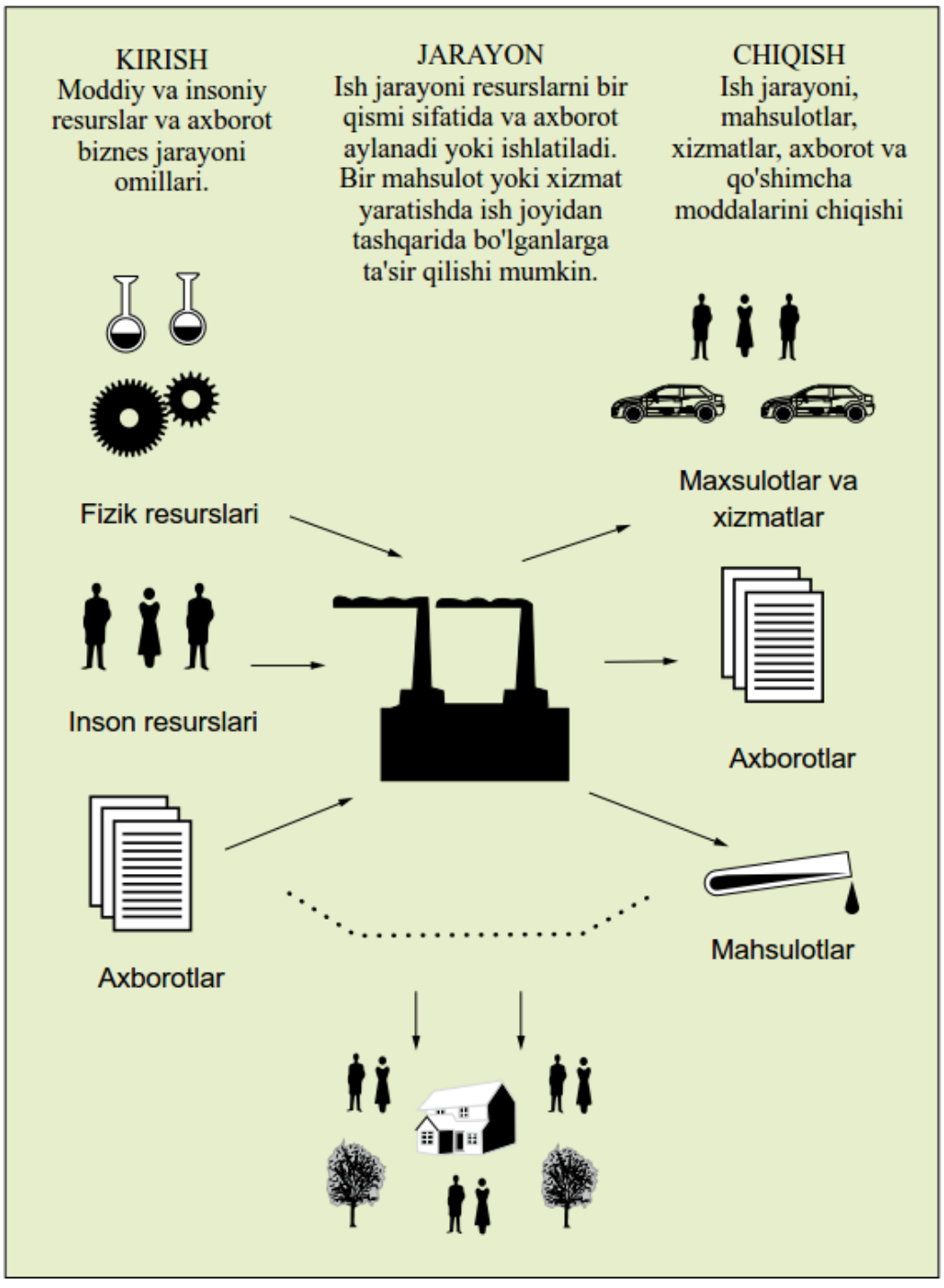

4.2-rasm. Har bir tadbirkorlik faoliyatida zarur bo’lgan choralar modeli

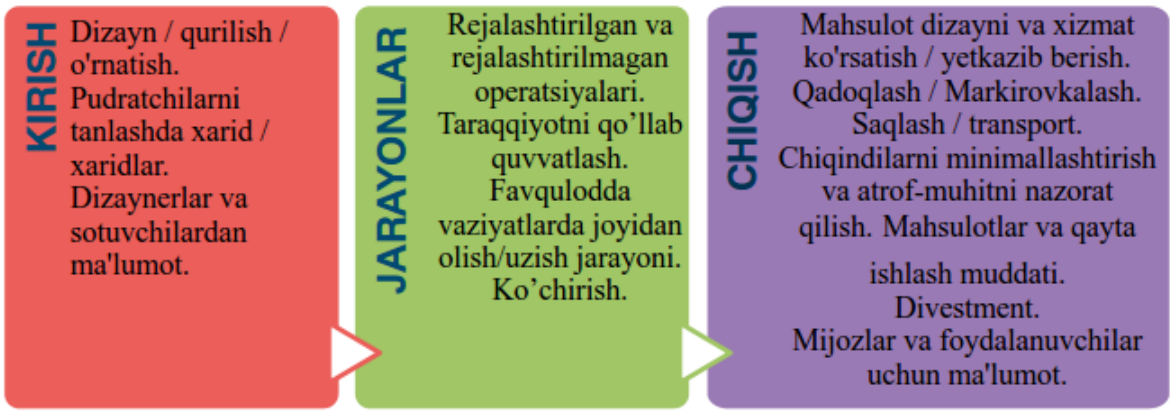

4.3-rasm. Xavfni nazorat qilish tizimlari

4.1.5 Xavfsizlik va sog'liqni saqlash maqsadlarini belgilash

Har bir ishni birinchi urinishda qilish bu amaliy hisoblanmaydi, va shunday qilib, sog'liq va sog'liqni saqlashni rejalashtirish ma'lum bir davr oralig'ida obyektlarni tashkil qilishda tashkilotni yo'naltirishda muhim bo'lib hisoblanadi. Qilinishi kerak bo'lgan ishlar mavjud bo'lgan resurslarga, tashkilotning siyosiy maqsadlariga va hozirgi sog'liq va uni saqlash va unga itoat etish holatlariga bog'liq bo'ladi.

Agar ularning siyosati yaxshi holatga erishmoqchi bo'lhsa va dunyoda yetakchi bo'lishni istasa, ularning obyektlari minimum qonuniy standartlarga rioya qilishni istaganlarga qaraganda anchagina kuchliroq ishlangan bo'lishi kerak.

Ish joylarida samarali va mos ogohlantiruvchi tizimlar qonuniy talabnomalar asosida tavsiflanishida kerakli qarorga kelish muhim bo'lib hisoblanadi. Yuqori xavf-xatar yoki ko'ngilsiz harakatlar o'z yechimini topishi kerak. Ba'zi holatlarda, uzoq vaqt davomida yechim ishlab chiqilguncha va amalga oshirilguncha, qisqa vaqt davomidagi o'lchamlar xavf-xatarni kamaytirishda ko'proq kerak bo'lishi mumkin.

Tashkilotda obyektlarni tashkil etishning turli xil yo'llari mavjud, lekin keng ko'lamdagisi yoki "yuqoridan pastga" yoki "pastdan yuqoriga" metod asosida tashkil etilishi mumkin. Har bir metodning o'ziga xos xususiyatlari bor. Direktorlar va yordamchi menejerlar ular erishishni xoxlaganday standardlarni misol tarzda qo'yishi va uni ko'rsatishi kerak bo'ladi, ular yana muhim resurlarga erishishni ta'mibnlashlari va tashkilot uchun kerakli standardlarni aniqlashi kerak bo'ladi. Bu usul "yuqoridan pastga" metodi asisda ishlaydi. Ammo, ba'zida boshliqlar ko'proq baxtsiz hodisalar sodir bo'lishi mumkin bo'lgan joylardan uzoqroq yurishlari kerak bo'ladi.

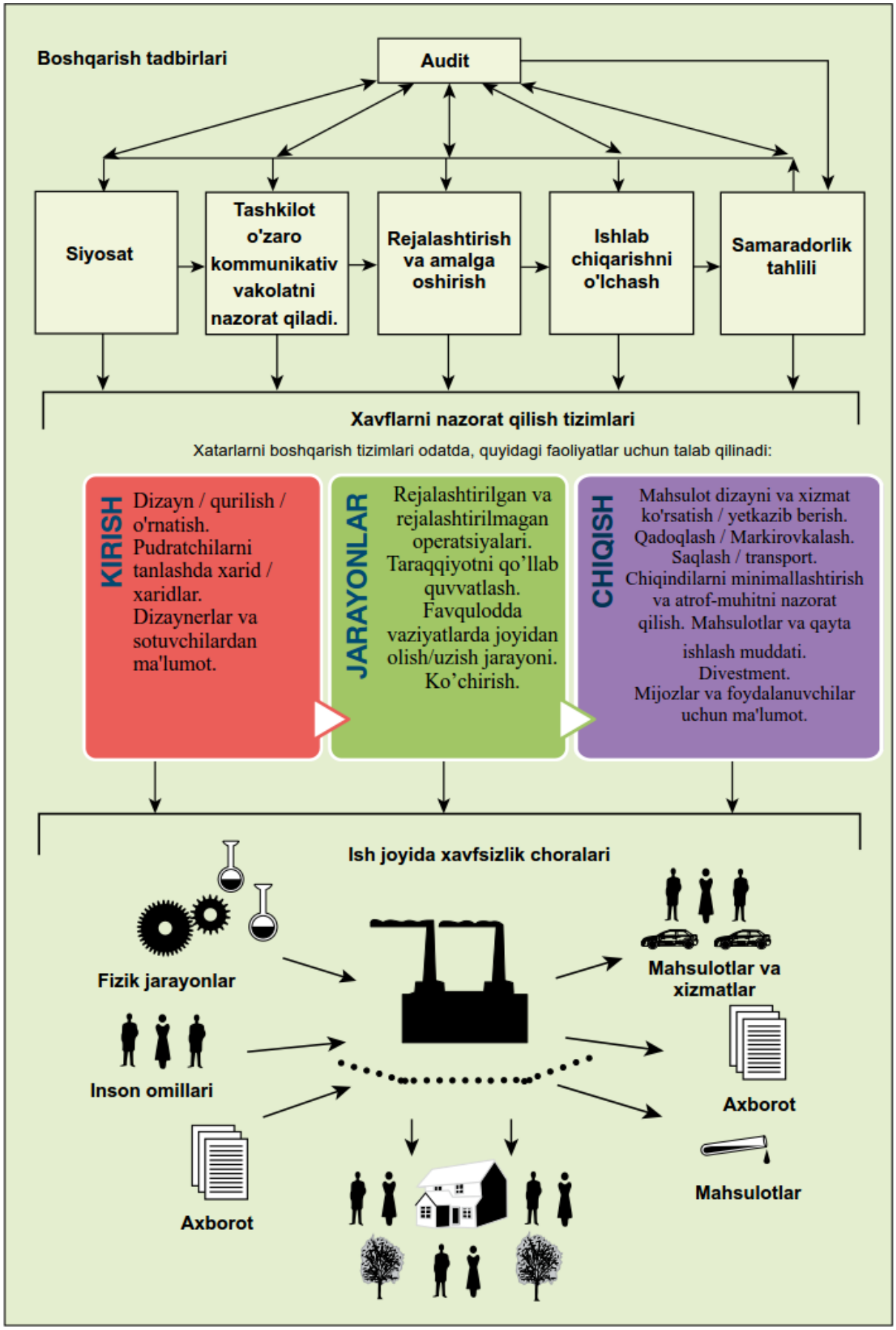

4.4-rasm. Xavfsizlik va sog'liqni boshqarish tizimi

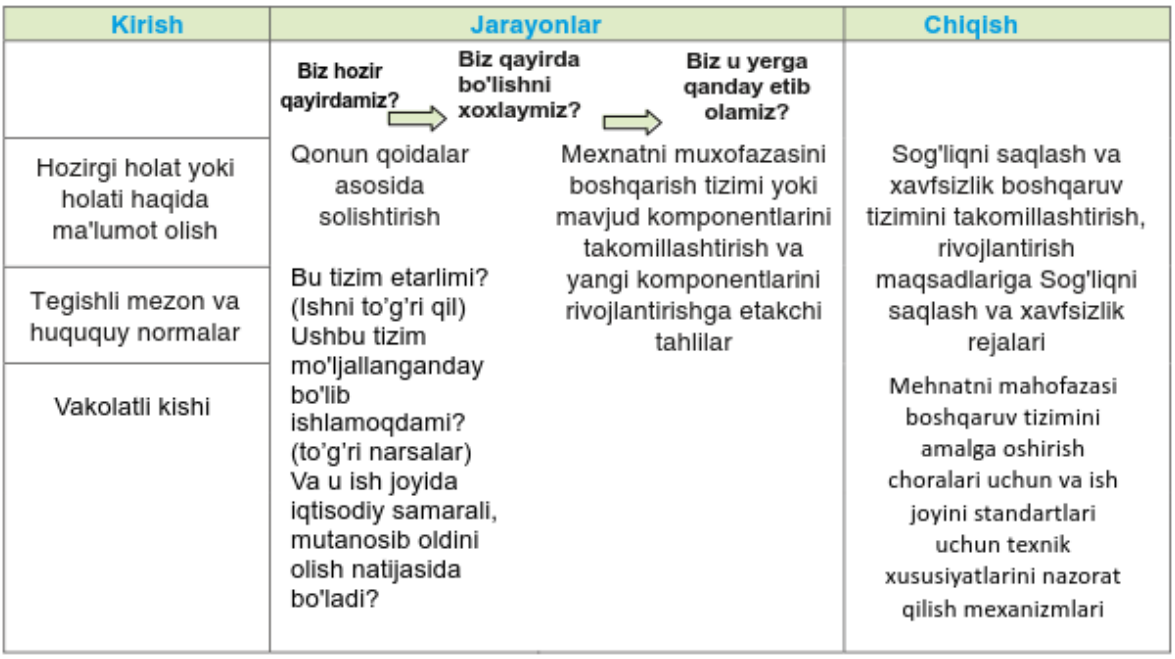

4.5-rasm. Rejalashtirish jarayonining yakuni

Ba’zi bir dunyoning yetakchi biznesida, sodir bo’lishi mumkin bo’lgan xavf-xatarni hisobga ogan holda ish yuritadigan odamlar ish joylarida obyektlarni tashkil etishadi. Bular keyinchalik yuqori darajada ekanligi tasdiqlandi va tashkilotning bosh ish joylarida ham birgalikda ishlatiladigan bo’ldi. Umumiy maqsadlar o’rtada qaror qilinadigan bo’ldi va ish joylardagi darajaga qarab yoki joylarda o’sha narsalar tashkil etila boshlandi. Bu esa “Pastdan yuqoriga” metodi hisoblanadi va bu esa ish joylarda odamlarning tayyorligiga erishishga yordam beradi. Qaysi metod ishlatilishidan qat’iy nazar, obyektlarni tashkil etish va ularni amalga oshirish davomida murojaat orqali ishchilarning xavfsizligi yoki xafsiz murojaatlar tashkil etish uchun ishonch hosil qilishda muhim rol bo’lib hisoblanadi.

Bu esa ularning har xil funksiyalariga qarab farq qilishi mumkin vaobyektlar munosib tarzda qayd qilish kerak.

Jarayonni rejalashtirishda 3 ta ishlab chiqarishni yaxshiroq qilishturi mavjud:

1. Sog’liq va sog’liqni saqlash menejment tizimini yaxshilash, amalga oshirish va rivojlantirish uchun obyektlar bilan sog’liq va uni saqlash rejalari:

- Yillik sog’liq va uni saqlash rejasi va baxtsiz hodisa va ko’ngilsizlikliklarni aniqlash tizimi (maxsus standardlar asosida) uchun keng ko’lamli tarzda har tomondan talab qilish;
- COSHH uchun xavfni baholashni ishonarli jarayonini aniqlash;
- Ishchilarni ish joylaridagi ogohlantirish tizimiga tayyorlashni o’z ichiga olish;
- Shu yil oxirigacha qo’l bilan bajarilgan ishlarni baholashni tugallab qo’yish;

- O’ziga xos qurima uchun qo’riqlovchi qo’yish.

2. Menejment rejalari, xavf-xatarni nazorat qilish tizimi va ish joylaridagi ogohlantirish tizimlari uchun tekshirilgan usuldan foydalanish;

Tizimni amalga oshirishda odamlarning hissani aniqlab sog’liq va sog’liqni saqlash menejment tizimi uchun standardlar ko’rinishi (bu foydali sog’liq va sog’liqni saqlash madaniyatini qurishda muhim bo’lib hisoblanadi).

Agar boshlang’ich tahlillar kuchsiz rivojlangan tizimni ko’rsatsa, dastlabki ta’kidlar odamlani o’rgatishda bo’ladi ya’ni qo’shimcha rivojlanish uchun asos sifatida yaxshilangan sog’liq va uni saqlash rejasi jarayonini tashkil etishdir. Ish joylaridagi ogohlantirish tizimini mosligi va qonunlarga itoat qilish dastlabki qarorlar qabul qilishda muhim rol o’ynaydi. Bu. hozirda davomiy rivojlantirish dasturi uchun asosi sifatida olingan.

3 HSW harakati talablariga itoat etishda xavf-xatarli nazoratida va munosib qonun bilan nazorat qilishdamuhim bo’lib hisonlanadi. Bunda ish joylarida ogohlantirish tizimini tashkil qilishning 3 ta asosiy qatlami mavjud:

Ko’ngilsizlikning aniqlanishi – bu zararga sabab bo’lishi mumkin bo’lgan ko’ngilsizlikni aniqlashdir;

Xavf-xatarni baholash – ko’ngilsizliklarni oshib ketishi mumkin bo’lgan holatda xavfni baholash;

Xavf-xatarni nazorat qilish – xavfni nazorat qilish yoki uni yo’qotishdagi munosib o’lchamlarni qarorini qabul qilishdir.

Ayni bir xil vaqtda bu amaliy jarayondagi ko’p qarorlar mana shu 3 ta qatlamlarda oson bajariladi. Aniqlovchi qatlam qayerda yaxshi tanilgan xavf-xatar deb nomlangan ko’ngilsizlikni ko’rsatsa , ularni nazorat qilish va ketma-ket amalga oshirishning metodlari yaxshi urinib ko’rilgan yoki sinab ko’rilgan bo’lishi mumkin. Masalan, zinalar qulab tushish, sirpanish va pastga ag’nab ketish xavfini ko’rsatadi. Bunda esa nazoratning ana’naviy metodini talab qiladi, masalan, ularni yaxshilab ishlab chiqish, uzun metal yoki yog’och narvonlardan foydalanish. Boshqa ko’plab murakkab vaziyatlarda to’g’ri qaror qilish har bir qatlamda muhim bo’lib hisoblanadi.

Sog’liq xavfini va saog’liqni saqlash xavfini nazorat qilish ikkala tomonga ham kerak bo’lib hisoblanadi. Ko’p holatlarda sog’liqqa ta’sirlar juda ham o’z vaqtida bo’lmasligi mumkin va takroriy tajribalar natijasi oylar ba’zida bir necha yillar ham talab qilishi mumkin. Sog’liqga bo’ladigan zarar simptonlarning paydo bo’lishidan oldin o’zgarmasligi mumkin. Ish harakatlari va odamlarning kasalini oshkor qilish orasidagi bog’liqlik aniq bo’lmasligi mumkin. Odamlarda oshkor bo’lishidan oldin xavf-xatarlarni nazorat qilish va ularni aniqlashda oldini olish strategiyalari kashf qilinishi shart bo’lib hisoblanadi. Bu strategiyalar quyidagilarni o’z ichiga olishi mumkin:

- Havoda moddalarning konsentratsiyalarini o’lchash;
- Odamlar sog’lig’ini sinchiklab ko’zdan kechirish;
- Odamlarni tekshirish orqali olingan sinov natijalari ko’lamini biologiya nuqtai nazaridan ko’rib tahlil qilish;

- Sog’liqni qayd qilishni davomiyligi va simptonlar uchun davolash imtihonlari sinovini o’tkazish;
- O’simlik va qurilmani yaqinlashtirish yoki chiqarish ventilyatsiyasi bilan ta’minlash.

Sog’liq va sog’liqni saqlash menejment tizimini rivojlantirish maqsadida qonunlarni qo’llab quvvatlash ko’zda tutiladi, masalan, MHSW Regulations (SSMT ni boshqarish), va COSHH Regulations.

4.1.6 Oxirgi ma’lumotlarni qonuniy talablar bilan hozirgacha aniqlash va ularni saqlash

Oldingi bo’limda (4.1.5) ko’rsatilishicha qonuniy standartlar va talabnomalarning o’zaro taqqoslanishi sog’liq va sog’liqni saqlashni rejalashtirish jarayonidagi qismda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu tashkilotni eng kam qonuniy huquqga ega bo’lishga erishishida muhim bo’lib hisoblanadi. Tashkilotda qonuniy talabnomalarni aniqlash va ma’lumotlarni qonun doirasida o’zgartirishni saqlash tizimlari mavjud bo’lishi kerak.

Bunga quyidagilarni kuzatib boorish orqali erishish mumkin:HSE web saytidagi “news” (“yangiliklar”) bo’limini doimiy kuzatib boorish kerak. Bu web siteda siz fayllarni pdf ko’rinishida hatto bepul yuklab olishingiz mumkin. www.hse.gov.uk;

Bepul qisqa HSE dasturini internet saytlaridan yuklab olish uchun, http://news.hse.gov.uk/2010/02/16/safety-bulletins-subcribe-for-future-announcements; IOSH ning web sahifasini quyidagi sahifadan ko’rishingiz mumkin www.iosh.co.uk; RoSPA ning web sahifasi www.rospa.com;

H&S (Sog’liq va uni saqlash) davriy ga’zatalarini o’qish uchun: www.shponline.co.uk (Safety and Health Practitioner);

www.rospa.com (ROSPA’s Occupation Safety and Health Journal); www.healthandsafetyatwork.com (health and safety at work);

Ko’plab savdo agentliklari ham o’zlarining jurnallari va web sahifalari orqali o’zlarining hodimlariga yordam berishadi;Qonuniy matn quyidagi web sahifada aniqlanishi mumkin www.opsi.gov.uk/legislation/uk. Internet web sahifalarini qidirish orqali OSH haqida ko’proq ma’lumotlar toppish mumkin. Bugngi kunda Internet web sahifalarida ma’lumotlarni saqlash va o’zgartirishning ko’plab yo’llari mavjuddir.

4.2 Xavfni baholash amaliyoti va tamoyillari

Risklarni besh qadam orqali baholash mumkin: «Agar siz insonlarga zarar olib kelishi mumkin bo’lgan yetarli xavfsizlik choralarini ishlab chiqqan bo’lsangiz va ularni ishlab chiqarishga tadbiq etgan bo’sangiz yana nima qilish kerak.

- oqilona nazorat chora-tadbirlarni qabul qilish va muvaffaqiyatsizlikka sabab bo’ladigan zarardan himoya qilish huquqiga ega bo’lish. Inson hayotiga ta’sir qiluvchi baxtsiz hodisalar va kasalliklarga sababchi mashinalar va boshqalarni nazarda tutgan holda sug’urta xarajatlarini oshirish kerak. Ish joyida xavflarni baholash uchun zarur bo’lgan nazorat rejalarini ishlab chiqarish kerak.

- agar muhim o'zgarish sodir bo'lsa yoki gumon qilishga asos mavjud bo'lsa har qanday xavfni baholashni ko'rib chiqilishi kerak;

- besh yoki undan ortiq xodimlari mavjud bo'lsa, xavf belgilangan, baholash salmoqli natijalar hujjatlashtirilishi kerak va har qanday xodimlari, xususan,. (Bu to'rt yoki kam odamlar bilan ish beruvchilar talab qilinadi xavfi baholash kerak degani emas.)

Bu xavfning baholash jarayonining ko'lami belgilab beradi, chunki "etarli" atamasi muhim ahamiyatga ega. Tegishli va etarli xavf baholash kerak:

- Muhim xatar va arzimas e'tiborsizlikni aniqlash uchun;

- Chora-tadbirlar aniqlash va dolzarbligi uchun zarur bo'lgan barcha tegishli qoidalarga rioya qilish;

- Ish tabiati bilan izchilligi, bir vaqt davomida amal qilishi;

- Xatarlar aniqlash kerak, agar ish munosabati bilan yuzaga keladigan bo’lsa.

Tashkilot faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin (xodimlar, pudratchi yoki jamoatchilik) bo’lgan xatarlarni sog'liqni saqlash va xavfsizlik xavfi baholash uchun ish joyidagi qoidalarda sog'liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi ostida vazifalaridan tashqari quyidagi qoidalar o'ziga xos xavfni baholash amalga oshirilishi lozim bo’ln gtalablar:

- Ionlashuvchi radiatsiya Nizom;i
- Asbest qoidalariga rioya qilinishi;
- Favqulodda nazorat va kasbiy salomatlik;
- Qo'ldan foydalanish qoidalari;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlikni tartibga solish;
- Ishda shaxsiy himoya uskunalarini tartibga solish;
- Cheklangan hudud qoidalari;
- Yuqori, balandlik ustida ishlash qoidalari;
- Normativ islohot (yong'in xavfsizligi;
- Vibratsiyali nazorat va kasbiy salomatlik;
- Ish qoidalarini nazorat qilish;
- Sog'liq uchun xavfli moddalar nazorati Nizomi.

Xavf va xatar

Xavf zarar uchun bir modda, harakat yoki jarayonning qobiliyatidir. Keltirilgan zarar kasallik va jarohat, mulk, o'simlik mahsulotlari yoki atrof-muhit, ishlab chiqarish zararlar kabi zararlarni o'z ichiga oladi. Xavf turli masalan, shu jumladan, shakllari, kimyoviy moddalar, elektr, yoki narvonlardan foydalana olish. Tahdidlar boshqa xavfli yoki nisbatan xavfli bo’lishi mumkin.

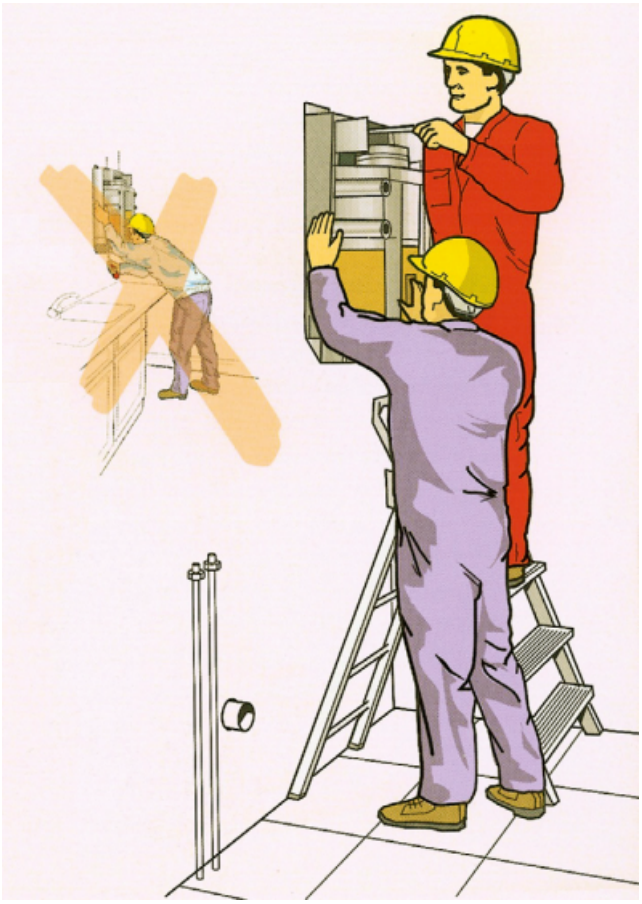

4.6-rasm. Xavfi kam - muqobil usulllsrni topish

4.8-rasm. Mashhur qush avariya uchburchagi

Avariya turkumlari:

Barcha hodisalari bir necha kategoriyasi quyidagi bo'limlarda batafsil muhokama qilinadi. Quyidagicha asosiy kategoriyalari mavjud:

- mashinalar yoki moddiy harakat bilan aloqa qayta ishlanmoqda;
- ob'ektlar tushib ketishi;
- avtomobil harakati;
- statsionar yoki doimiy narsalarni bosib qolishi;
- va o'tkazishda shikastlanishi;
- tepalikdan tushib ketish;
- Biror narsa tuzog'da inqirozga uchraganda;
- cho’kish;
- zararli moddalar bilan aloqada;
- olov ta'sirida;
- portlashda;
- elektr yoki elektr oqimini bilan aloqa;
- hayvonlar yarador bo’lish;
- bir shaxs tomonidan jismoniy zo'ravonlik;
- baxtsiz hodisalarning boshqa turlari.

Xatarlarni baholash faqat ish joyidagi jarohati bilan shug'ullanish kerak emas, balki sog'lig'i yomon ehtimoligini hisobga olish kerak. Sog'liqni saqlash xatarlarni quyidagi to'rt toifaga ajratish mumkin:

1. Kimyoviy moddalar (masalan, bo'yoqlar, hal qiluvchi, egzoz gaz);
2. Biologik (masalan, bakteriyalar, qo'zg' atuvchilari);
3. Jismoniy (masalan, shovqin, tebranish);
4. Psixologik (masalan, stress).

HSE (shakl. 49) risklarni uchun besh qadamlar deb nomlangan bepul qo`llanmani ishlab chiqarildi. Bu xavf baholash va rekord natijalari bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi va xizmat ko'rsatish va ishlab chiqarish tarmoqlari, kichik va o'rta korxonalarga qaratilgan. Besh qadam:

1. Xavfni izlash;
2. Zararni qanday bo'lishi mumkin va kim hal etadi;
3. Xavflarni baholash va mavjud ogohlantirishlar etarli yoki undan ko'p amalga oshirilishi lozim bo'lgan;
4. Muhim natijalaridan rekordi;

Zarur bo'lsa,

5. Baholash haqida umumiy ma'lumot va uni qayta ko'rib chiqish.

Yuqorida ko'rsatilgan har bir qadam kiyingi bo'limlarda muhokama qilinadi.

4.9-rasm. Xavflarni baholashning besh qadami

Mavjud yangi elementlari hisobga olgan holda nazorat chora-tadbirlarini baholash yoki joriy etish chora-tadbirlar ierarxiyasini olish kerak. Ish qoidalari jadvaliga umumiy tamoyillari 1999 Yevropa kengashining sog'liqni saqlash va xavfsizlikka tashkil etish vakolati belgilangan. Bu tamoyillar quyidagilardir:

1. xavfdan tiyilish;
2. xavfni baholashdan qochib bo'lmaydi;
3. ish manbaidagi xatarlarga qarshi kurash;
4. moslashtirish ayniqsa, insonga ish o'rinlarini tanlash uchun dizayn, ishchi uskunalarni salomatlikka o'z ta'sirini kamaytirish, ishlab chiqarish usullari tanlash va texnik taraqqiyot;
5. moslashish;
6. xavflini kam xavfliga almashtirish yoki zararsizlantirish;
7. integratsiyani oldini olish siyosatini ishlab chiqish, ish sharoitlarini va ishni tashkil qilish, ijtimoiy munosabatlarni o'z ichiga olgan ish muhiti bilan bog'liq omillar ta'siri;
8. individual himoya choralari, jamoa himoya chora-tadbirlarini birinchi o'ringa chiqarish;
9. xodimlarga tegishli ko'rsatmalar berib turish.

Bu tamoyillar, albatta, bir ierarxiya emas, lekin odatdagi ierarxik xavfni boshqarish quyidagicha bo'ladi:

- Tugatish;
- Zahira;
- Modellari ishchi usullaridagi o'zgarishlar;
- Ta'sir qilish muddatining pasayishi yoki cheklanganligi;
- Jarayonlar nazorati (masalan, izolyatsiya, ventilyatsiya);
- Yaxshi tozalash;
- Ishning xavfsiz tizimlari;
- O'quv va axborot;
- Shaxsiy himoya uskunalari;
- Farovonligi;
- Monitoring va nazorat qilish;
- Xulosalar qilish.

Quyidagi asosiy elementlar xavfni baholashni o’z ichiga olgan bo'lishi kerak:

- Har qanday uskunalar, shu jumladan, ish kuni ma'lumotlari, yoki xavfli moddalar;
- Har qanday taqiqlangan uskunalar yoki jarayonlarni batafsil bo’lishi;
- Xavfsizligi bo'yicha o'qitish haqida ma'lumot berilishi kerak;
- Nazorat mexanizmlarini batafsil bo’lishi.

Xavfni baholashda belgilangan xatar qanchalik ish beruvchilar, ularning xodimlari faoliyatini cheklab qo'yish uchun zarur bo'lgan bo’lsa yoki maxsus sharoitlardan tashqari, yoshlar ishdan foydalanish kerak emas:

- Jismoniy yoki ruhiy quvvatgan tashqarida bo'ladi;
- Ularga surunkali zararli moddalar bilan tanishtirish;
- Bunday zaharli yoki kantserogen moddalar ta'sir sifatida inson salomatligi uchun mumkin genetik yoki tug'ilmagan bolaga zarar etkazishi mumkin;
- Nurlanish;
- Baxtsiz hodisalar, ta'lim yoki xavfsizligiga e'tibor etishmasligi, tajriba etishmasligi;
- Ekstremal haroratlar, shovqin yoki tebranishdan salomatligi uchun.

Rentgenografiyada ishlovchi ayollar ionlashtiruvchi nurlanishi mumkin, homilador ayollarga alohida xavf toug’dirishi mumkin. Do’kon rastslarida ham ishlaganda xavf tugilish mumkin. Faoliyatining boshqa turlari ta'sir qilishi mumkin, namunaviy omillar:

- boshliqlar ishlari;
- kimyoviy yoki biologik moddalar;
- ionlashtiruvchi nurlanish;
- passiv chekishni;
- umumiy dam olish xonasi yo'qligi;
- harorat o'zgarishlari;

- uzoq vaqt davomida tik turib ishlash;
- tananing noqulay harakati;
- noto’g’ri o'tirish;
- shaxsiy himoya uskunalari;
- haddan tashqari ko’p ish soatlari;
- Stress va xodimlar uchun zo'ravonlik.

4.10-rasm. Yolg'iz ishchi - maxsus zarur choralar

Bir kishi tomonidan nazorat qilinishi mumkin ish xavfi bor yoki yo'qligini hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Xavfni baholash boshqa mulohazalar o'z ichiga oladi:

- Muayyan ish joyida yolg’iz ishlash xavfi bormi?
- Ish joyida xavfsiz chiqish va kirish joyi bormi?
- Barcha uskunalar bilan bitta odam jarayonni amalga oshirishi mumkinmi?
- Boshqa tavakkalchiliklardan himoya?
- Ayollar va yoshlarga xavf bo'ladimi?
- Ishchida tibbiy holatlar bo’lsa ish yakka bajaradimi?
- Ta'lim va zarur elementlari olasizmi?
- Xodim birinchi yordam ko’rsatishga ruxsati bormi?

4.3 Xatarlarni nazorat qilish va kamaytirish chora-tadbirlarining ierarxik umumiy tamoyillari

Bugungi kunda xavfsizlik sohasida xavfsiz ish usullari, operatsiya va uzluksiz qoidalar, xavfsizlik kabi maxsus chora-tadbirlar orqali nazorat qilinadi, shuningdek boshqaruvda tezkor chora-tadbirlar (masalan, muhofaza qilish va ogohlantirish tizimlari).

Ushbu chora-tadbirlar (birgalikda) odatda nazorat vositasi sifatida ma'lum bir sog'liqni saqlash va xavfsizlik shartlari. Yanada keng tarqalgan ba'zi qadamlar keyinchalik batafsil izoh qilinadi.

4.11-rasm. Qachon nazoratda uzilish bo'lsa

Oldini olishning umumiy tamoyillari.

1. Xatarlardan qochish.

Bu turli jarayonlarda ishni, yoki foydalanishni to'xtatish yoki boshqa ishning ko'proq xavfsiz yo'llarini amalga oshirish uchun harakat qilish degan ma'noni anglatadi.

2. Qochib bo'lmaydigan xatarlarni baholash.

Buni amalga oshirilishi uchun xavfni baholash talab etiladi.

3. Xavf manbaining o'zida unga qarshi kurash.

Bu, masalan, atmosferaga chang chiqaruvchi manbani sababini o'rganish va bartaraf qilish.

4. Odamlar ishga moslashishi.

Bu ish joyini dizaynini o'z ichiga oladi, xususan, ishchi asbob-uskunalar va ishlab chiqarish usullarini tanlash, ish og'irligini va salomatligiga ta'sirini kamaytirish. Buni amalga oshirish uchun har tomonlama puxta o'ylangan bo'lishi kerak.

5.Texnik taraqqiyotga moslashish.

Bu dizaynerlar va ish beruvchilarni tez-tez ish xavfsizligi va mehnat usullarini takomillashtirish imkonini beradi, texnik va texnologik taraqqiyot, foyda olish uchun muhim ahamiyatga ega.

6. Xavfliylikni xavfli bo'lmaganga yoki kam xavfliga almashtirish.

Bu zararsiz yoki kamroq xavfli moddalar, asbob-uskunalar va materiallarni o'z ichiga oladi.

7. Xavfni izchil oldini olish siyosatini ishlab chiqish.

Bu texnologiya, ish tashkili, ish sharoitlarini, ijtimoiy munosabatlarni va ishchi muhitga bog'liq omillar ta'sirini o'z ichiga oladi. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik siyosati sohasidagi tayyorlangan bo'lishi kerak va bu tamoyillarga mos manbalar tomonidan amalga oshirilgan.

8. Shaxsiy himoya qilish uchun jamoaviy himoya choralarining ustuvor chora-tadbirlarini berish.

Misol qilib, shamallatish o'rniga changdan shaxsiy himoya vositasi sifatida resperatorlardan foydalanish mumkin. Bunday yondashuv, ba'zan xatarlarni nazorat qilish "xavfsiz joyda" sifatida tanilgan.

9. Xodimlarga tegishli ko'rsatmalar berish.

Bu Kompaniya siyosati, gigienaga, yaxshi amaliyotdan xabardor, rasmiy tushuntirish, barcha sinov natijalari va qonun talablarini, shaxsga to'liq ishonch hosil qilishni o'z ichiga oladi.

4.12-rasm. Laboratoriyada gazlar va bug'lar beradigan tegishli ta'sirini nazorat qilish

Ish joyidagi odamlar uchun qo'yidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi:
- Kim xavfli guruhga kiradi va nima uchun;
- Xavfsiz muayyan vazifalarn qanday amalga oshiriladi;
- Uskunalardan to'g'ri foydalanish;
- Favqulodda vaziyatlarda harakatlar;
- Voqea sodir bo'lgan va xavfni hisobot tartibi;
- Individual xavfsizlik xususiyatlari.

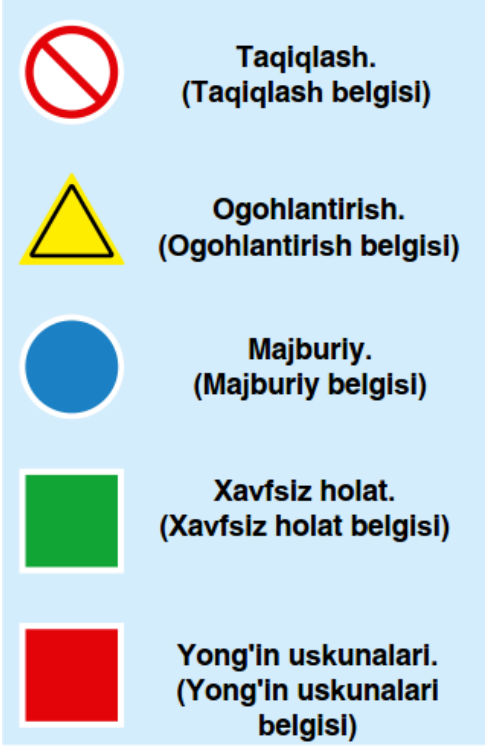

4.13-rasm. Rang kategoriyalari va belgilar shakllari.

4.14-rasm. Majburiy va taqiqlash ogohlantiruvchi belgilar

4.15-rasm. Jismlarni yuqoridan tushish belgilari

4.16-rasm. Ho'l va sirpanchiq yusalarga qo'yiladigan belgilar

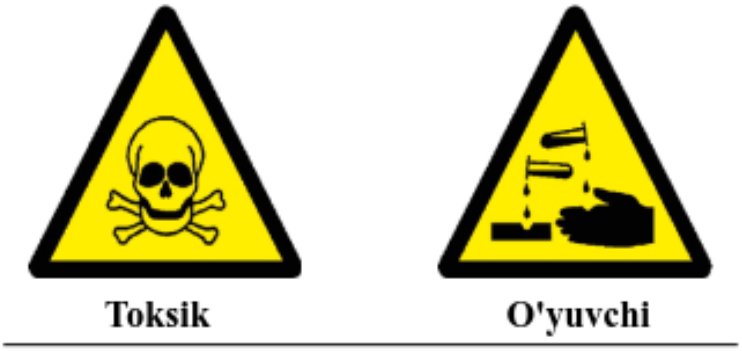

4.17-rasm. Kimyoviy ogohlantirish belgilaridan misollar

4.18-rasm. Yong'in xavfsizligi belgilaridan namunalar

4.19-rasm. Yong'in vaqtida harakat belgilari

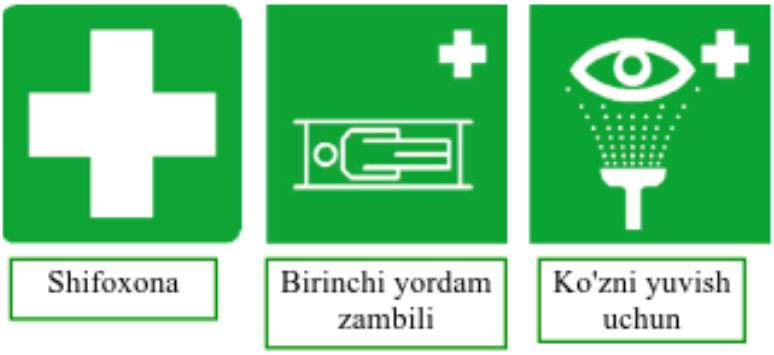

4.20-rasm. Birinch yordam ko'rsatish belgilari

4.21-rasm. Katta yongin hosil bo'lishi mumkin

4.22-rasm. Chekish mumkin emas

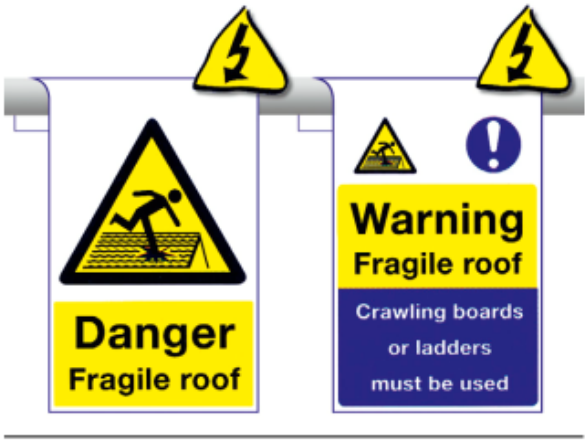

4.23-rasm. Mo'rt tom belgilari

4.24-rasm. Qo'l yuvish joyi

4.4. Sog'liqni saqlash va xavfsizlik axborot manbalari

Rahbar yoki xodim, xoh u sog'liqni saqlash va xavfsizlik bo'yicha professional bo'lsin sog'liqni saqlash va xavfsizlik tashvishlari bilan duch keladi, ular muammoni ko'lami va uning ta'siriga aniqlik kiritish uchun chop etilgan axborotni va turli ma'lumotlar bilan maslahatlashishi kerak. Ushbu ma'lumotlarning manbalari uning tashkil etish va / yoki tashqaridan ichki bo'lishi mumkin.

Tashkilotda ichki manbala mavjud bo'lishi kerak, jumladan:

- Avariya va salomatlik yomon , buxgalteriya va tergov hisobotlari;
- Yozishmalar yozuvlari;
- Tekshirish va tashkil etish va bunday iqtisodiyotni oliy maktabi sifatida tashqi tashkilotlarni tekshirish;
- Xizmat, xavflarni baholash (shu jumladan COSHH) va o'quv hujjatlari;
- Ishchilar uchun ma'lumot bilan ta'minlash Hujjatlari;
- Har qanday uskunalar, ekspertiza va sinov protokollari.

Tashkilot tashqarida bo'lgan ichki manbalar juda ko'p va ular qo'yodagilarni o'z ichiga oladi:

- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik sohasidagi qonun hujjatlari;
- Bunday tasdiqlangan kodlari sifatida HSE nashrlari, amaliy uslubiy hujjatlar, hukmlar, jurnallar, kitob va veb-sayt lari;
- Xalqaro tashkilotlar (masalan, Xalqaro Mehnat tashkiloti, XMT) Evropa va Britaniya standartlari;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik jurnallari;
- Savdo birlashmalarida chop etilgan axborotlar, ish beruvchi tashkilotlar va kasaba uyushmalari;
- Texnik va yuridik adabiyotlar;
- Ishlab chiqaruvchilar va yetkazib beruvchilar tomonidan axborot va ma'lumotlar;
- Internet va Ensiklopedia.

4.5 Xavfsiz ish tizimi

Xavfsiz ish tizimining qabul qilinishi, keng qamrovli yondashuvni va xavfsizlik tizimi samaradorligini ta'minlaydi, chunki:

- Ishning bir butun ko'rininshi asosida;
- Barcha ta'sir qiluvchi xavfli jarayonlarni fizik, kimyoviy va sog'liqni saqlash kabi tahlil qilish bilan boshlanadi;
- barcha zarur ehtiyot choralarini, shu jumladan, dizayn, jismoniy choralar, ta'lim, monitoring, tartib va shaxsiy himoya uskunalar bilan birga.

Ishlab chiqarish jarayoni oddiy yoki murakkab, oddiy yoki murakkab favqulodda xolatlar nazoratini ishonch hosil qilish uchun og'zaki yoki yozma shaklda, va yoki tizimi yo'qmi, hatto barcha xatarlar aniqlab, o'ylab va rejalashtirish asosiy vazifa hisoblanadi. Xususan, bu qo'yidaqilarni o'z ichiga oladi:

- Operatsiyalarni ketma-ketligini amalga oshirish;
- Uskuna, vositalari, mashina va asboblar;
- Bir kishi ish davomida duchor bo'lishi mumkin bo'lgan kimyoviy va boshqa moddalar;
- Odamlarning o'z ishni va o'z mahorati;
- Odamlarga ta'sir ko'rsatishi mumkin xavflarni (sog'liqni saqlash, xavfsizlik, atrof-muhit) oldindan ko'rish;
- Risklarni kamaytirishning amaliy choralari (4.26-rasm);
- Boshqarish va tartibda faoliyat qiladigan kishilarning o'quv ehtiyojlari;
- Ishonch hosil qilish uchun monitoring tizimini oldindan ogohlantirishni samarali amalga oshirish.

4.25-rasm. Sog'liqni saqlash xavfi uchun teglarni tekshiring

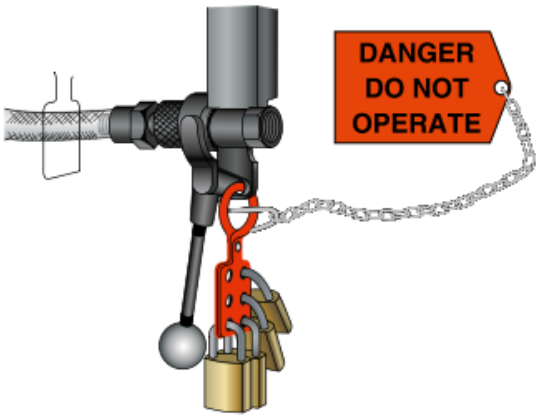

4.26-rasm. Quvurlarda har bir ishchi o'z quluflarinin qo'yadi

Talab

Har bir tashkilot faoliyatida tizimining xavfsiz operatsiyalarni ishlab chiqilishi aniqlash, baholash va uni ta'minlash tashkilot boshqaruvchisi javobgardir. Bu baholash, bir vaqtning o'zida xavfsizlikni, ya'ni uning eng munosib formasini aniqlash uchun kerak:

- Yozma tartibi majburiy ?
- Ishga ruxsat bo'lsa amalga oshiriladi?
- Bu norasmiy tizim etarli?

Qo'yidagi omillar hisobga olinishi kerak.

Bu har bir tashkilot o'z faoliyatini yashirin xavflarni qondirish va ularning vaziyatida mumkin tizimlarini rivojlantirishda erkinlik bo'lishi kerak, deb ishoniladi.

Shu bilan birga, ular qarorlariida omillar quyidagi komponentlarini e'tiborga olish kerak:

- Ish jarayonidagi xatar turlari;
- Ko'rish, shu jumladan, xavf kattaligi, kutilgan yo'qotishlarni;
- Ish murakkabligi;
- So'nggi avariyalar va zarar;
- Tegishli talablari va tavsiyalar;
- Sog'liqni saqlash va xavfsizlik organlari;
- Qanday hujjatlar talab qilinadi nima;
- izimi xavfsiz ishlashi uchun zarur bo'lgan resurslar (tayyorlash va monitoringni hisobga olgan holda).

Biz yangi yuqori salohiyati ishlashini zararini hisoblasak, xatarlarni tahlil qiloish kabi metodlarni o'rganish, yoki rejimlar va qobiliyatsiz tahlil oqibatlarini foydalanishni ko'rib chiqilishi kerak.

Biroq, quyidagi hollarda bo'lajak zararlar kichik bolsa, bunday operatsiyalarning xavfsizligini (JSA) tahlil qilishda oddiy yondashuv etarli bo'ladi. Bu uchta asosiy bosqichdan iborat bo'ladi:

- Asosiy ish / faoliyatda ishlash faoliyati qadamlarni aniqlash?
- Har bir bosqichida bog'liq xatar ehtimoligini tahlil qilish va baholash?
- Muayyan choralar va minitoring qabul qilinishi shart, odamlar yoki boshqa birovlarning xavfsizlogini ta'minlashda qanday qadamlar mavjud?

Xavfsiz tizimlarni tayyorlash.

Quyidagi tarzda belgilangan ishlarning bexatar tizimlarini boshqarishni tayyorlashda foydalanish uchun:

- Qanday ish?
- Potentsial xavf nima?
- Bu ish barcha mavjud qoidalar va proseduralarni o'z ichiga olganmi yoki yo'q? Agar shunday bo'lsa ular qay darajada o'zgartirilishi kerak (agar mavjud bo'lsa)?
- Ishni kim qildi?
- Ularning qnday ko'nikmalari va xususiyatlar mavjud - ayrim maxsus ta'lim kerakmi?
- Kimning nazorati ostida ishlaydi va amalga oshiriladi?
- Har qanday maxsus uskunalar, himoya kiyim yoki uskunalar bormi (masalan, nafas olish apparatlari) kerak bo'ladi? Ulardan foydalanish uchun tayyor va mavjudmi?
- Yuqorida foydalanish uchun o'rgatilgan ishni qilish kerak?
- Ishni mustaqil xavfsiz qilinishi uchun qulf-off kerak bo'ladi?
- Bu ish har qanday jihatdan uchun zarur bo'lgan ish ruxsat bo'lgan?
- Boshqa faoliyat bilan bog'liq to'sqinlik?
- Xabar boshqa idoralar bor edi ish, qaerda tegishli?
- Qanday qilib odamlar bir-biri bilan muloqot qiladi?

- Favqulodda vaziyatlar va mumkin bo'lgan harakatlardan foydalanishni hisobga olinishi kerak?

- Favqulodda xolatlar bo'lsa xabardor qilinadimi? Uning mexanizmlari qanday? (Xizmat / loyiha ishlari uchun, va hokazo.)

- Yaqin xavflarda barcha xavfsizlik choralarini rejalashtirishni hisobga olish?

- Xavfsizlik va sog'liqni saqlash tizimidan xabardor bo'lishi va bir nusxasini olishingiz kerak?

- Dolzarb xavfsizligini ta'minlash uchun qanday mavjud mexanizm tegishli bo'lib qoladi?

Odamlar umumiy sog'liqni saqlash va yolg'iz ishlashini hisobga olinishi lozim.

Muolajalar o'z ichiga olishi mumkin:

- Nima bo'layotganini ko'rish uchun rahbarlar bilan birga davriy ravishda tashrif qilish;

- Yolg'iz ishchi va rahbar o'rtasida muntazam ovozli aloqa;

- Avtomatik ogohlantirish qurilmalar alohida signal "yakka ishchi" dan qabul qilinmasa boshqalarni ogohlantirish;

- Boshqa vositalar bilan har qanday o'ziga xos harakatlar orqali siqnalni amalga oshirish;

- Yolg'iz ishchi uyga yoki ularning bazasiga borganligini tekshirish;

- Birinchi yordam ko'rsatish uchun maxsus mobil birinchi yordam to'plamlarini bo'lishi;

- Favqulodda vaziyatlar uchun tayyorgarlik - ular aniqlangan va xodimlari tarbiyalangan bo'lishi kerak.

4.6 Ishga ruxsat

Xavfsiz ish kabi xatarlar salohiyati yuqori va ehtiyot choralarini muvofiqlashtirish va xavfsiz ishlashi uchun zarur choralar bo'lgan kimyo zavodi, texnik xizmat ko'rsatish kabi, ish juda muhim. Bu vaziyatda, va boshqa bunday potentsial xavflarda, ishning xavfsiz tizimini tartibda kirish shaklida bo'lishi mumkin.

Ushbu ruxsat belgilangan choralar nazorat qilingan bo'lsa (ishga ruzsat shaklida) taqdim etiladi.

Hujjatda odatda qo'yidagilar belgilanadi:

- Har qanday ish qilinishi kerak;
- zavod / uskunalar, va u qanday aniqlanadi;
- Ishlarni amalga oshirish uchun kim vakolatli;
- Xavfsiz qabul qilingan qadamlar;
- Potentsial xavf qoladi, deb, yoki ish jarayonida vujudga kelishi mumkin;
- Choralarini bu xavfga qarshi olinishi kerak;

- Qanday qilib uzoq ruxsat amal qiladi;
- Uskunalar ishlarini amalga oshirish uchun joriy etildi.

Associated Permits (specify type, if none state N/A)	**On the Job Copy** Best Practice Company Ltd
Type: Prefix & Number:	
Type: Prefix & Number:	
Type: Prefix & Number:	**GENERAL WORK PERMIT** Number GWP 0000

Section 1 ISSUE **PLEASE PRINT DETAILS**

Permit Receiver/Competent Person in charge of work:	Location of work/Equipment to be worked on:
Names of persons detailed to carry out work:	Details of work to be done:
Risk Assessment attached? Yes ☐ No ☐ Reference:	Safety Method Statement or Safe System of Work attached? Yes ☐ No ☐ N/A ☐ Reference:

Section 2 ISOLATION of electrical or mechanical plant, liquid or gas pipeline or other energy source – give details

Item:	**Lock location & reference:**	**Isolated by: Print name**
Attached Isolation Sheet. Yes ☐ No ☐ Reference:	Location of Keys:	

Section 3 PREPARATIONS/PRECAUTIONS Tick box

	Yes	No	N/A
1. Has every source of energy been isolated?			
2. Have all isolations been tagged?			
3. Have all isolations been tested?			
4a. Does the standard of pipeline isolation meet minimum Corporate standards?			
4b. If not, specify additional precautions			
5. Are vessels/pipes free of toxic/flammable, gas, dangerous sludge & depressurized?			
6. Are asbestos containing materials present?			
7. Are the risk assessment control measures implemented?			

Section 3 Continued

8. Other Precautions/Control Measures required (specify)

Section 4 PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT (A.P. tick box)

Site Standard		Other (specify):	
Plus:			
Safety Goggles			
Hearing protection			
Respiratory protection			
Specify type:			

Section 5 TIME LIMITS

from hrs on / / to hrs on / /

Operational Period Max 24 hours **Non-Operational Period Max 28 days** **See overleaf for details of time extensions allowed.**

Section 6 Authorization **Permit Issuer/Authorized Person**	**Section 7 RECEIPT** **Permit Receiver/Competent Person in charge of work**
I certify that it is safe to work in the area/on the equipment detailed in Section 1 above and that all safety measures detailed in Sections 2–4 have been carried out/complied with. **ALL OTHER PARTS ARE DANGEROUS**	I have read, understood and accept the requirements of this permit. I will ensure that everyone working under my supervision will strictly follow the requirements of this permit. I have checked the isolations.
Print Name: Date: Time:	Print Name: Date: Time:
Signed:	Signed:

Section 8 SUSPENSION OF GENERAL WORK PERMIT This is an exception and must be signed on the front of the 'on the job' copy.

I certify that the task for which this Permit was issued has now been suspended. We have agreed and implemented a procedure which complies with the criteria noted in the checklist in Section 13 overleaf.

Signed Permit Receiver/Competent Person in charge of work	Signed Authorized Person
Date: Time:	Date: Time:

The plant has been re-isolated and the original permit conditions apply

Signed Permit Receiver/Competent Person in charge of work	Signed Authorized Person
Date: Time:	Date: Time:

Section 9 CLEARANCE **Permit Receiver/Competent Person in charge of work**	**Section 10 CANCELLATION** **Permit Issuer/Authorized Person**
I certify that the work for which the permit was issued is now COMPLETED and that all persons at risk have been WITHDRAWN and WARNED that it is NO LONGER SAFE to work on the plant specified on this permit and that GEAR, TOOLS and EQUIPMENT are all CLEAR.	This permit to work is hereby CANCELLED, all plant is restored to safe operating conditions, including the replacement of guards.
Print Name: Date: Time:	Print Name: Date: Time:
Signed:	Signed:

4.27-rasm. Ishga ruxsat varaqasi

4.28-rasm. Yopiq muhitga kirishda xavfsizlik choralari

4.29-rasm. Payvandlash ishlarida zarur choralar

4.7 Qo'shimcha ma'lumotlar

Successful Health and Safety Management HSG65, HSE Books, 1997 ISBN 978 0 7176 1276 5 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg65.htm.

The Management of Health and Safety at Work (ACOP) L21, HSE Books 2000 ISBN 978 0 7176 2488 1. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l21.htm

Five Steps to Risk Assessment (INDG163), HSE Books ISBN 978 0 7176 6189 3. http://www.hse.gov.uk/pubns/indg163.pdf

Five Steps to Risk Assessment – Case Studies (HSG183), HSE Books ISBN 0 7176 1580 4 (no lon- ger published but see HSE website for example risk assessments).

The right start: Work experience for young people, INDG 364, HSE Books ISBN 0 7176 2547 8 http://www.hse.gov.uk/pubns/indg364.pdf

New and expectant mothers at work– A Guide for employers HSG 122 HSE Books ISBN 0 7176 2583 4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg122.htm

Safe work in confined spaces. Confined Spaces Regulations 1997 L101 HSE Books 1997 ISBN 978 0 7176 1405 9. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l101.htm

Guidance on permit-to-work systems. A guide for the petroleum, chemical and allied industries, HSG 250, HSE Books, ISBN 0 7176 29430. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg250.htm

Safety Signs and Signals (L64) HSE Books 1996 ISBN 978 0 7176 0870 6. http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l64.htm

Bird F E, Management guide to Loss Control, 1974, Institute Press, Atlanta, Georgia, USA ISBN 0 8806 10018. http://www.hse.gov.uk/risk/

5 BOB

Xafsizlik va Sog‘liqni saqlash boshqaruvining tizimlari 4 – O‘lchash, audit va sharx

Ushbu bobda NEBOSH o‘quv vazifalari bilan qoplangan:

1. Faol va reaktiv monitoring tamoyillari, maqsadi va rolini belgilash.
2. Sog‘liqni saqlash va havfsizlik auditinig maqsadi va tartibini tushuntirish.
3. Tergov voqealarining maqsadi va tartibini tushuntirish (bahtsiz xodisalar, ish bilan bog‘liq kasal va boshqa xodisalar xollari)
4. Voqealar hisoboti va ro’yxatga olish uchun huquqiy va tashkiliy talablarni aytib berish.
5. Navbatdagi soqligni saqlash sharxlari va havfsizlik ishlarinig maqsadi va tartibini tushuntirish.

5.1 Faol va salbiy monitoring

Kirish

Ushbu bobga salomatlik va hafsizlik monitoringi, shu jumladan tekshiruvlar kabi ijobiy chora-tadbirlar, xamda jaroxat statistika kabi salbiy chora-tadbirlar ta’aluqlidir. Bu taraqqiyotni kuzatish va uning rivojlanishi uchun yana qanday choralar amalga oshirishi mumkunligini aniqlash va rejalashtirilgan narsalar amalga oshirilmoqdaligiga xosil bo‘lish uchun auditorlik. Bu bilan bog‘liq bolgan ish voqealar va xodisalarining qayd, ularning tergov, xisobot talablari, xuquqiy va oddiy voqealar taxlili raxbarlariga tergov qilish va royxatga olish jarayonida ijobiy yordam berishi uchun.

O‘lchov xar qanday boshqaruv jarayonida bir muxum qadamdir va uzluksiz takomillashtirish asosini tashkil qiladi. O‘lchov tog‘ri amalga oshirilmaydigan bo‘lsa, samaradorligi sog‘liqni saqlash va havfsizlik boshqaruv tizimlariga putur yetkazishi va raxbarlarga sog‘liqni saqlash va havfsizlik hatarlari nazoratining xaqida ishonchli malumotlar yetkazib berilmaydi. Raxbarlar sog‘liqni saqlash va havfsizliknazorat ostidaligi, qonunga rioya qilinmoqdaligi va samarali faoliyat ko‘rsatmoqdaligiga ishonch xosil qilish uchun bir necha muxum savollar so‘rashligi kerak.

Monitoringning ikki asosiy turi mavjud:

- Faol va judayam faol monitoring, tizim notog‘ri ishlay boshlashidan oldin, muntazam tekshiruvlarni, standartlar va siyosatlar elementlari ishlashining tekshuruvini o‘z ichiga oladi.
- Reaktiv monitoring, tizim notog‘ri ishlay boshlaganidan keyin, tarixiy voqealarga qarab, hatolarni organib, va qayta takrorlanishning olidini olish uchun nima qilish mumkunligini aniqlashni o‘z ichiga oladi.

Buyuk Britaniya Sog‘liqni Saqlash va Xavfsizlik Ijroiyalarining (SXIning) tajribasi tashkilotlarsog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlash o‘lchamini qiyin deb topishganligi. Ular fakatgina jaroxat va yomon soqlikni saqlash statistikasiga asoslanmagan sog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlash choralari uchun kurash olib bormoqdalar.

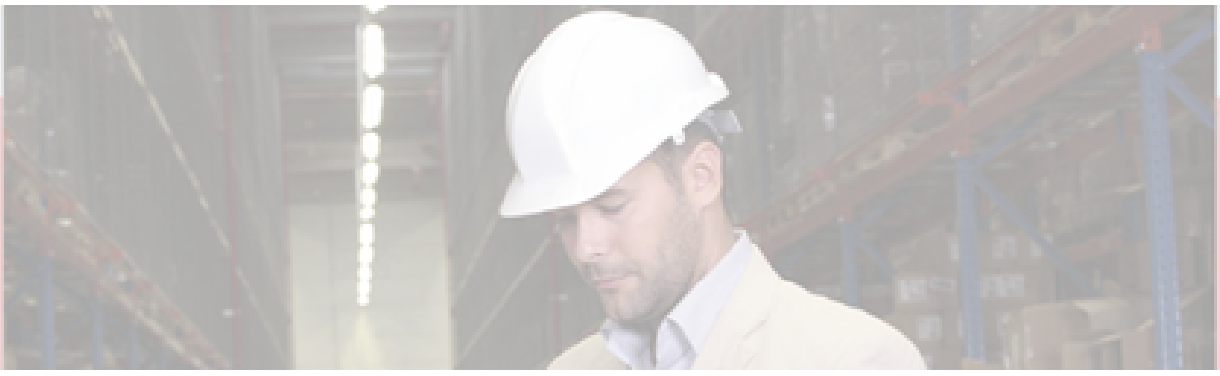

5.2 Sog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlash o‘lchoviga ananaviy yondashuv

Oliy darajadigi raxbarlar kopincha kompaniyasining ish faoliyatini o‘lchash uchun, foiz foyda, yoki qayta investitsiya, yoki bozor ulushi bilan foydalanishadi.

Bu chora-tadbirlarning bir umumiy xususiyati, ularning odatda tabiyatga ijobiyligi, yutug‘ini korsatadi, salbiyligi esa yetishmovchiligini. Oliy darajadigi raxbarlar, ularning kompaniyalarining sog‘liqni saqlash va xavfsizlik ishlash faoliyatini qanday o‘lchovlari xaqida talab qilinganlarida, ular faqat avariya yoki jaroxat statistikalarini aytib o‘tishadi. Tashkilotning umumiy ish ishlashi ijobiy chora-tadbirlar bolsa-da, sog‘liqni saqlash va xavfsizligi uchun qobiliyatlari juda tez-tez pastga, salbiy o‘lchovgv, tushib bormoqda. Sog‘liqni saqlash va havfsizlik raxbarlar o‘lchaydigan boshqa soxalardan farq kiladi, chunki ish faoliyatining yaxshilanishi asosan bu o‘lchovlardan kelib chiqmaydi (jaroxat yoki kasal sog‘liqni saqlash). Yillar davomida saqlanib kevotgan Kam jaroxat yoki kasal salomatlik darajasi nazoratdaligi va kelajakda kaytarilmasligi xaqida xali xechkanday kafolat yok.

Bu, muxum havflar mavjud bolgan, lekin bahtsiz xodisalar extimolligi kam bolgan tashkilotlarda, ayniqsa to‘g‘ridir. Sog‘liqni saqlash va havfsizlikga ko‘rilgan xech bir ishonchli chora yok.Ssog‘liqni saqlash va havfsizlikning izolyasiyadagi jaroxat/kasal salomatlik to‘g‘risidagi malumotlar, va chora-tadbirlar uchun “ savat” talab qilinadi:

- U yerda passaytirilgan xisobot bolishi mumkun- agar chorasi sifatida jaroxati va yomon sog‘liqni saqlashstavkalariga qaratilgan, ayniqsa,mukofot tizimi jalb kilingan bo‘lsa, ish faoliyatiga yetish uchun xisobot bolmasligiga olib kelishi mumkun.
- Bu muayyan bir voqea, ular jaroxat sababini ko‘pincha tasodif masalasi deb, yoki bir xavf orqali yuz berganligini etib o‘tishligi mumkun.
- Ish joylar sonining kopayishi, yoki kamayishi yaxshi salomatlik va havfsizlik emas, balki jaroxat yoki bahtsiz xodisaga olib kelishi mumkun.
- Jaroxat, xususan, bir voqeaning oqibatidir, va u kopincha jiddiy saloxiyat aks ettira olmaydi.Masalan, bir parvo qilinmagan mashina, barmoq kesilishi yoki amputasyaga olib kelishi mumkun.
- Odamlar voqea jiddiyligi bilan bog‘liq bo‘lmagan sabablarga ko‘ra ishdan yok bo‘lishi mumkun.

- “Kasb-xunar” jaroxati statistikasi (masalan, safarga aloqador bo‘lgan xodisa) va xavfzlik nazorati yokligi uchun sodir bo‘lgan yirik voqea sabablari (yonuvchan yoki toksik materiallarning notog‘ri saqlanishi) o‘rtasida munosabat bor, deb ko‘rsatish uchun dalil yoq.

- Xodisalarning kichik soni hotirjamlikka olib kelishi mumkun.

- Jarohat statistikasi sabablarni emas, balki natijalarni namoyon qiladi.

Foydalinish bilan bog‘liq saloxiyati kamchiliklardan iborat bahtsiz xodisa yoki jaroxat va yomon sog‘liqni saqlash tog‘risidagi malumotlar, bir chora sifatida bajarish uchun faol yoki yuqori sifatli chori-tadbirlar talab qilinadi. Ular tez tuzatish bilan bog‘liq oson yechimni emas, balki muntazam ijobiy chora-tadbirlarni va xavf boshqarish jarayoni bilan qanday aloqa qilishi talabi qiladi. Natijada yuzaga kelgan malumotlar shakl qanday taminlangani, va samaradorligini bor yoki yog‘ligi, xamda sifati va faoliyatixaqida xech qanday axborot berilmagan. Sog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlash o‘lchami uchun yanada ko‘prok intizomli yondashuv talab qilinadi.

Sog‘liqni saqlash va havfsiz boshqaruv rivojlangani kabi bu tizim xam rivojlanishi zarur.

Ish faoliyatini nima uchun o‘lchash kerak?

O‘lchash boshqaruv jarayonining bir qismi deb qabul qilingan “ rejalashtir – bajar – tekshir – ishla “

Ish faoliyatini o‘lchash moliaviy, ishlab chiqarish yoki xizmat ko‘rsatish kabi bir sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimini ko‘pdan bir qismi deb xisoblanadi.

1-bob oxirida muxokama qilingan va 51 shaklida ko‘rsatilgan Salomatlik boshqaruvi va xavfsizlikning ramkasi, ish faoliyatini o‘lchash kayerda umumiy sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimi doirasiga mos korsatilgan.

Sog‘liqni saqlash va xavfsiz ishlashining asosiy o‘lchash maqsadi xavfsizlik sezilari, strategiyalar, jarayonlar va tadbirlar joriy xolati nazorat ostidaligi tog‘risida axborot bilan taminlash.

Samarali o‘lchash nafaqat daraja, balki nima uchun ushbu darajadaligi va ushbu xolatning tuzatilishi mumkunligi xaqida malumot beradi.

Xavfsizlik va Sog‘liqni saqlash monitoringi yoki ishlarni o‘lchash quyidagi kabi savollarga javob berishi talab qilinadi:

- Umumiy sog‘liqni saqlash va xavfsizlik maqsadlari va vazifalariga nisbiy bo‘lgan joyi kaerda?

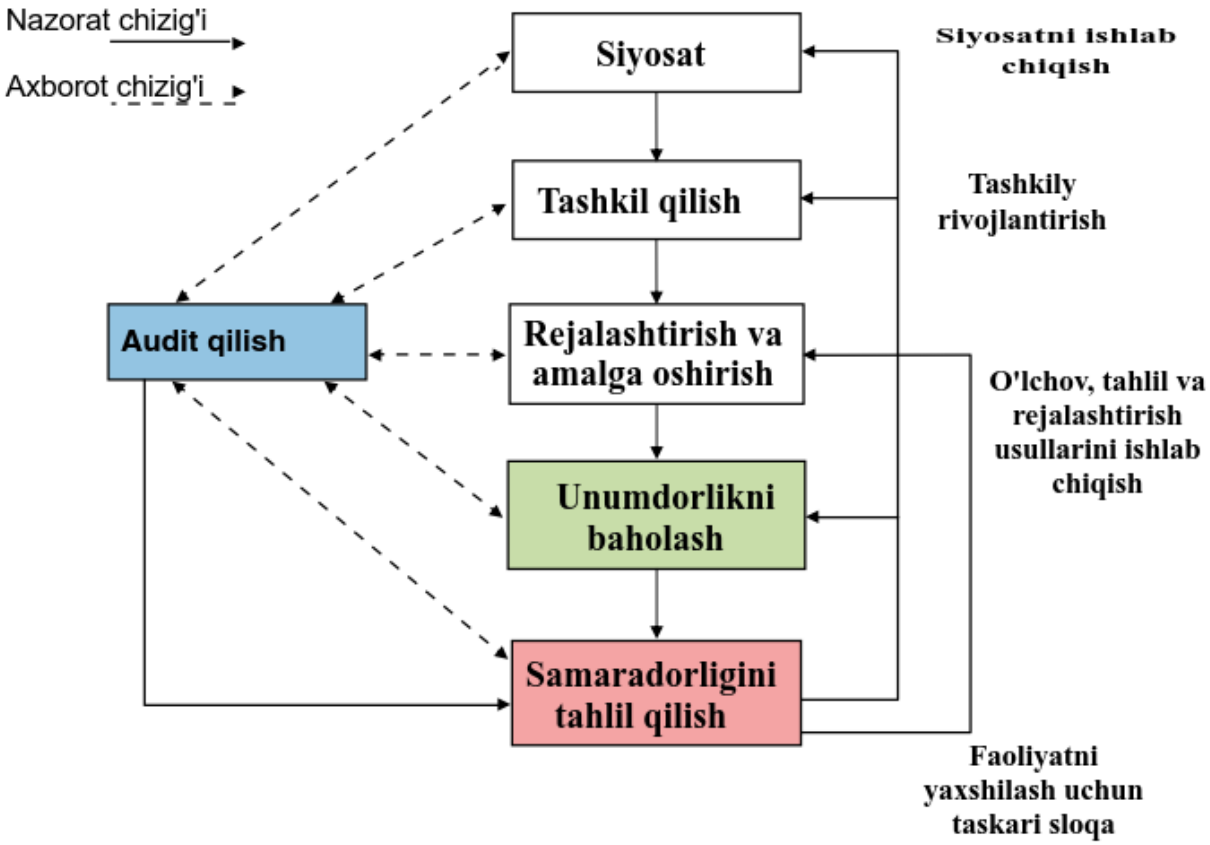

5.1-rasm. Savollarga javob berish shakli

- Xavf va xatar nazorat qilish xolatiga nisbiy bolgan joy kaerda?
- Tashkilot qanday boshqalar bilan taqqoslash qila oladi?
- Joriy xolatining sababi nima?
- Tashkilot vaqt davomida yaxshiroq yoki yomonroq bo‘lyaptimi?
- Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik to‘g‘ri ishlarni bajariyaptimi?
- Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik to‘g‘ri ishlarni izchil bajariyaptimi?
- Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi xavf va xatarlarga mutanosibmi?
- Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi samaralimi?
- Samarali sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimi tashkilotning barcha qismlari bo‘ylabmi?
- Madaniyat sog‘liqni saqlash va xavfsizlikni, ayniqsa raqobat qarshisidagi talablarini qollab-quvvatlaydimi?

Bu savollar barcha tashkil darajalar bo‘ylab soroq qilinishi zarur.Monitoring maqsadi tashkilot sog‘liqni saqlash va xavfsizlik ko‘rsatgichlarini bir toliq rasm bilan ifodalash.

Qaror qabul qilish

O‘lchash axboroti qaror qabul qilishda yordam beradi:

- Tashkilot kaerda vva nisbatan kaerda bo‘lishni istaydi
- Qanaqa o‘sish sharoitlar zarur va oqilona
- Bu rivojlanishga cheklanishlarga qaramay(xususan,resurslar yoki vaqt) qanday erishish mumkun
- Ustuvor – nima birinchi qilishi kerak va nima eng muxum
- Resurslarning samarali foydalanishi

Turli axborot extiyojlariga yuzlanish

Ishlash o‘lchami xaqidagi axborot turli odamlar tomonidan talab qilinadi. Bu direktorlar,oliy darajadagi raxbarlar, chiziq raxbarlari,nazoratchilar, sog‘liqni saqlash va xavfsizlik xodimlari va xavfsizlik vakillarini o‘z ichiga oladi.Ularning xar biriga sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimi ichidagi o‘z xolati va vazifalariga tegishli malumot kerak.Masalan, katta tashkilotning bosh ijrochi direktoriga kerak bo‘lgan malumot bir muayyan joyning menedjeriga kerak bo‘lgan malumot bilan katta farq qiladi. Individual o‘lchash faoliyati umumiy ishlash o‘lchami doirasiga mos bo‘lishi uchun kelishilgan yondashuv talab qilinadi. Ishlash o‘lchami tashkilotning ichki extiyojlarini qondirish asosiy markazda bo‘lmasligiga qaramay, tashki manfaat tomonlarga(muxarrir, sug‘urta kompaniyalari, aksiyadorlar, yetkazib beruvchilar, pudratchilar va jamoatchilikning boshqa azolari) sog‘liqni saqlash va xavfsizlik sezilariga qaratilgan kelishuvlar nazorat ostidaligi, to‘g‘ri va samarali faoliyat olib borayotganligi xaqida malumot berish zarur.

Nimani o‘lchash kerak

Kirish. Ish faoliyatiga aloqasi yo‘q kasal salomatlik yoki jaroxat natijasiga erishish va manfaatdor tomonlarni qondirish uchun sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi nazorat qilinishi kerak. Xavfni samarali nazorat qilish va sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvini samarali olib borish uchun tashkil etilgan tizim 5.2 shaklda ko‘rsatilgan.

Ish faoliyat o‘lchovi barcha 5.2 shakldagi elementlarni qamrab olishi va muvozanatli yondashuvni taqdim qilishi zarur:

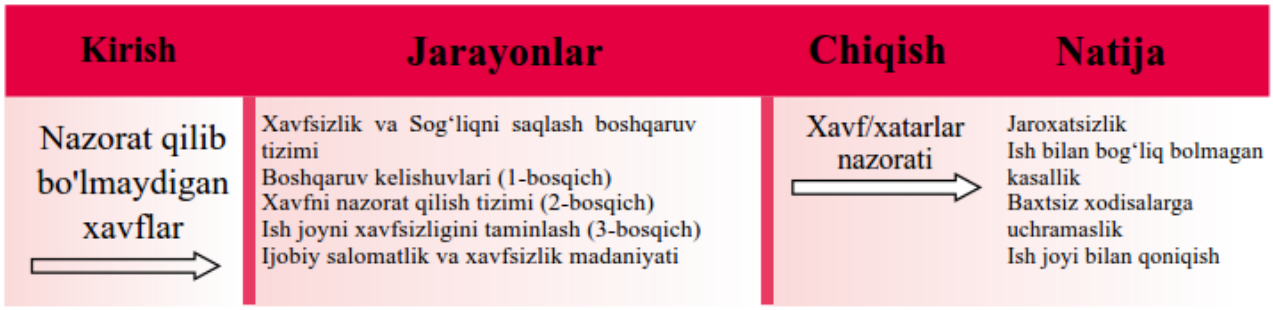

5.2-rasm. Xavflarni samarali boshqarish

5.3 Xavfni samarali nazorat qilish

Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruvi uch nazorat darajasini o‘z ichiga oladi:

3-Bosqich -xatarli ish joylarning odamlarga zarar yetkazmasligini samarali oldini olish.

2-Bosqich – xavfni nazorat qilish tizimlari(XNTri): ish joylar etarli extiyot choralar bilan taminlangan va taqdim etilganligi to‘g‘risida asos.

1-Bosqich – Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik boshqaruv tizimining asosiy elementlari(shu jumladan, rejalari va vazifalari): boshqaruv kelishuvlari uchun zarur bo‘lgan tashkil, reja, nazorat qilish, dizayn va kuzatib borishni amalga oshirish.

Sog‘liqni saqlash va xavfsizlik madaniyati xar bir darajani qo‘llab-qo‘vvatlashi uchun ijobiy bolishi kerak.

Faol va juda faol monitoring- ish faoliyatini qanday o‘lchaydi

Kirish va bazi tariflar. Foydalanuvchining barcha elonlar, monitoring malakasining tasdiqlovchi vositasi va tashkil etilgan xavfni nazorat qilish tizimlari muvofiqlik darajasi xisoblanadi. Bu xavfsizlik boshqaruv tizimida kamchiliklarni aniqlash, keyin shu tariqa ularning saloxiyati sabablarini bartaraf qilish va baxtsiz xodisalarning oldini olish uchun mo‘ljallangan. Bundan Tashqari, sog‘liqni saqlash va xavfsizlik ko‘rsatgichi to‘g‘risidagi malumot tashkilotga uni takkomilashtirish uchun xarakt tartibini ishlab chiqishga yordam beradi. Ushbu usul quyidagi toifalarga bo‘linadi:

Xavfsizlik boshqirish tizimi (XBT)

Audit, oddatda xar 2-4 yilda otkaziladi, va uning vazifasiga tashkilotni malakasini baholash kiradi.

Ish bajarilishini tekshirib borish direktordan boshlab, to kichik rahbargacha, har bir pog‘onada amalga oshirib borilishi kerak. Muammo chiqmaguncha ish qonikarli deb uylash, etarli emas. Katta menejerlar kerakli tadbirlar ko‘rilganini va ular mukammal ishlab turganidan o‘zlari qoniqish hosil qilishlari kerak. Aktiv va kerakli paytdagi tekshiruv bo‘yicha majburiyat belgilab quyilishi kerak va menejerlar reja va maqsadlar standartlar talablariga javob berishiga shaxsan aloqador bo‘lishlari kerak. Sistema xavsizlik buyicha mutaxassislar taklifiga ko‘ra o‘rnatilganiligiga qaramay, menejerlar shaxsan bu ishda qatnashishlari va ish bajarilishini tekshirib borishda ular talabga javob bera oladigan darajada tayyorlangan bo‘lishlari kerak.

Xavsizlik bo‘yicha boshqa shaxslar ham, ish joyini tekshirish xuquqiga egalar. Xar bir xodim tez-tez o‘z ish joyini tekshirib turishida, sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan muammolarni tekshirishida va, iloji bo‘lsa, ularni to‘g‘irlashida yoki bu muammolar haqida o‘z rahbarlariga xabar berishida rag‘batlantirib turilishi kerak. Maxsus chuqur tekshiruvlar, masalan, ko‘tarib beruvchi moslamani yoki bosimli idishlarni, mutaxassis shaxslar tomonidan – odatga ko‘ra maxsus tayerlangan va tajribali inspektor / kafolatlovchi takilot xodimi tomonidan jadvalda yozib belgilab qo‘yilgan vaqt oralig‘ida amalga oshirilishi kerak. Bu tekshiruv va ko‘rikdan o‘tqazilishlarning soni xavfning darajasiga va chuqur tekshiruv inspeksiyasi talabiga bog‘lik. Direktorlar binolarni rasman tekshiruvi yillik audit paytida, bo‘lim boshliqlari esa tekshiruvni xar hafta o‘tkazishlari mumkin. Katta menejerlar sog‘lomlik va xavsizlik talablariga mos kelayotganini doimo tekshirib turishlari, kerak bo‘lsa, o‘zgartirishlar kiritishlari kerak.

Vaqti-vaqti bilan o‘tkaziladigan tekshiruv natijalari, xech bo‘lmaganda, bir oyda bir marta katta menejerlar tomonidan o‘rganilib chiqilishi kerak. Ko‘pgina tashkilotlarda muhim tadbirlar tadbir o‘tkazilgandan keyin ko‘rib chiqiladi.

Tashkilotning kattaligi va murakkabligiga qarab, aktiv tekshiruvlar va bunday tekshiruvlarning natijalarini solishtirish, kerakli chora tadbirlar ko‘rilishi uchun tadbirlar tayerlanishi kerak. Mana shu nukqada resurslar (misol uchun, yog‘ni isrof qilmaydigan yangi uskunalar), eng muhim masalalar bo‘yicha qarorlar qabul qilish va xodimlar va ularning vakillariga maslaxat berish ma’qul. Xar bir joy va xar bir harakat hisobga olinishi kerak, chunki xavf, ko‘pincha, mas’uliyatlar taqsimlangan nuqtada ko‘zga tashlanadi.

Tadbirlar uchun ma’lumotni qo‘yidagicha olish mumkin:

1 Ishdagi holatni to‘g‘ridan-to‘g‘ri kuzatish va xodimlarning o‘zlarini tutishlari (ba’zan, nojuya xarakat va xavfli sharoitni tekshirib borish, deyiladi);

2 Odamlar bilan gaplashib, ulardan xaqiqatni va tajribalarini bilish, bundan tashqari, ularning fikri va qarashlarini chamalash;

3 Yozma hisobotlar, xujjatlar va yozuvlar;

Bu axborot manbalaridan alohida yoki birgalikda foydalanish mumkin. To‘g‘ridan-to‘g‘ri nazorat o‘z ichiga ish sharoitini tekshirib borish (misol uchun, harorat, chang darajasi, yomon havo darajasi, shovqinlik darajasi) va odamlarning o‘zlarini tutish nazoratini oladi. Har bir xavfni tekshirib boruvchi sistema (RSC) o‘z ichiga o‘rnatilgan moslamasi bo‘lishi kerak, u tekshiruvni qancha ko‘p o‘tkazalishi kerakligini belgilab beradi, uni birlashtirib yaxlit tekshiruv sistemasi tuzish mumkin.

5.4 Xavfsizlik bo'yicha tekshiruvlar

Aktiv nazorat programmasida ish joyi buyicha xavfsizlik tizimi bo‘lishi kerak. U, ko‘pincha, zavod yoki ish jihozlarini xavfsiz ishlatish sxemasining bir kismini tashkil etadi. Shunga karamay, ular konuniy tekshiruv va nazorat talablarini ham qamrab olishlari mumkin. Bu turkumdagi ish jihozlariga bug‘ qozonlari, bosim ostida ishlaydigan idishlar, ko‘tarish moslamalari, kranlar, zanjirlar, arqonlar, ko‘tarish jihozlari, elektr presslar, yog‘och pog‘onalar, chuqurlik ushlamalari va joyga oid ventillyasiyalar kiradi. Binolardan foydalanish, ularda insonlar uchun qulaylik yaratish, odamlarning o‘zlarini tutishlarini nazorat qilish va ish sistemasini tashkil qilishlar ish joyini tekshirishda boshqa extiyotkorlik choralari turkumiga kiradi. Tekshirish, xavfni ko‘ra oladigan, xavf va xatarni aniqlay oladigan va keltirilgan zararni qiymatini bila oladigan, shu ishga loyiq, mutaxassis tomonidan amalga oshirilishi kerak. Ular muammoni tushunadigan va darxol unga chora ko‘ra oladigan tashkilot xodimlaridan bo‘lgani ma’qul. Eng muhimi, tekshiruv jarayonida, har qanday sharoitda xam, ular o‘zlarini ham, boshqalarni ham xavf-xatarga qo‘ymaydilar. Bexatar ish boshlashda maxsus ehtietkorlik choralari ko‘rilishi zarur. Tekshirish ishlari amalga oshirilayotganda odamlarning xarakatlari bexatar bo‘lishini hisobga olish kerak, bundan tashkari, ularning ish joylari xavfsiz bo‘lishi - narvon to‘g‘ri joylashtirilgan bo‘lishi mumkin, lyokin undan to‘g‘ri foydalanish xam hisobga olinishi kerak.

HSG 65 dagi HSE ga asoslanib, chuqur uylangan tekshiruvga yondoshish qo‘yidagilarni o‘z ichiga oladi:

1 Muhimligi buyicha kamchiliklarni guruhlarga ajratib, to‘g‘irlash xarakatlarini rejalash va amalga oshirish maqsadida yaxshi o‘ylangan tekshiruvga erishish;

2 Takomillashtirishni yaxshilashga erishish uchun ismlar va muhlatlar ko‘rsatilgan jamlanma ruyhat;

3 Tizmdagi bo‘shliqning kelib chiqishining umumiy sabablari va tendensiyalarini aniqlash uchun tekshiruv formasini vaqti-vaqti bilan tahlil qilish;

4 Tekshiruv programmasining soni va tabiatidagi har qanday o‘zgarishga yordam beradigan ma’lumot.

Tekshiruv programmasi, bino ichidagi xamma xavfni hisobga olgan xolda, maqsadga aniq qaratilgan bo‘lishi kerak. Masalan, kichik xavflar, ya’ni ish joyi xavfsizligiga tegishli ko‘p sonli – binolarning umumiy axvoli, pollar, qavatlar, zinalar, isitish tizimi, havo almashtirish tizimi, yorug‘lik ta’minlash tizimi, insonlar uchun qulayliklar va birinchi yordam, xar oyda yoki oy davomida o‘tkaziladigan umumiy tekshiruvlar jarayonida bartaraf etilishi mumkin. Yuqori darajadagi xavflar ko‘proq va aniqroq tekshiruvni talab qiladi; balki xar xafta, yoki, xatto, qiyin holatlarda, har kuni yoki biror ish jihozini ishlatishdan avval (misol uchun, puflab quyish moslamasi yoki engil ko‘cha oladigan moslama).

Kundalik, haftalik yoki oylik tekshiruvlar, rahbarlar tomonidan ishlab chiqilgan, tasdiqlangan tekshiruv ruyxatida ko‘rsatilgan tekshirish talablariga qaratiladi. Ular, maxsus moslamalar yonidagi to‘siq, kelishilgan yo‘laklarning xoliligi, o‘t uchiruvchi moslamalarning o‘z joyidaligiga o‘xshash maxsus talablarni o‘z ichiga oladi. Tekshiruvlar bo‘limning tayinlangan mas’ul shaxsi tomonidan amalga oshiriladi. Bu shaxs tekshiruv ruyxatiga o‘z dastxatini qo‘yadi. Bu ishlar yarim soatdan, balki kamroq, oshmasligi lozim. Bu xavfni aniqlash rarakati emas, lyokin, tekshiruv ruyxatida tekshiruvchining muammolarni yozib qo‘yadigan o‘z burchagi bulishi kerak. Tekshiruv ruyxatidan iloji boricha naf olish uchun, ulardan sharoitni sub’ektivdan ko‘ra ko‘prok ob’ektiv baho berishlari talab qilinadi. Masalan, ish joyidagi umumiy tekshiruvni amalga oshirayotgan shaxslardan, joyning holati yaxshi yoki yomon ekanligini so‘rash, nima yaxshi va nima yomonligini so‘rash va bularga baho berishda nimaga asoslanish kerakligini bilish muhim. Agar ishni yaxshi tashkil qilingani, polda axlatning yuqligi, axlat chelaklarining doimo tozalab turilishi va to‘lib –toshmasligi, pollar xar kuni supurilishi va bir xaftada bir marta artilishi, dekoratsiyalarning yaxshi xolatda ushlab turilishi, deb tushunilganda xam, bularning barchasi qayd etib quyilishi lozim.

Tekshiruvchi kerakli standartlarni bilishi xakida aloxida ezuvlar bulishi kerak. Tekshiruv ruyxati yoki tekshiruv formasi kuyidagilarga imkon berishi kerak:

1. Muhimligi bo‘yicha kamchiliklarni guruhlarga ajratib, tug‘irlash xarakatlarini rejalash va amalga oshirish maqsadida yaxshi o‘ylangan tekshiruvga erishish (avval muximroklari, oson xal bo‘ladiganlari emas);

2. Ishni borishini vaqt buyicha tekshirib amalga oshiradigan mas’ul shaxsni topish;

3. Tizimdagi muammolarni ko‘rsatib berishi mumkin bo‘lgan umumiy yunalishni vaqti-vaqti bilan o‘rganib borish;

4. O‘rganib borish tadbirlarining soni va tabiati bo‘yicha ma’lumot.

Ro’yhat 4 bo‘limdan iborat bo‘lishi mumkin (bu namunalar mujburiy emas):

Bino ichkarisi, o‘z ichiga:

- balandlikda ishlash.
- ro‘xsat.
- ish sharoiti.
- ishdagi qulayliklar.
- xizmatlar.
- yong‘in xavfsizligi.

Zavod va atrofi, o‘z ichiga:

- ish jihozlari.
- qo‘l va mexanik boshqarish.
- avtomobillar.
- xavfli / yonuvchi narsalar.
- xavf- xatar keltiradigan narsalar.

Protsedura (jadval), o‘z ichiga:

- xavf xatarni chamalash.
- ish xavfsizlik sistemalari.
- ishga ruxsatnoma.
- shaxsiy himoya.
- kontraktorlar.
- ilova, belgilar va plakatlar.

Odamlar, o‘z ichiga:

- sog‘lomlik choralari.
- odamlarning o‘zlarini tutishlari.
- o‘rgatish va nazorat.
- tayinlangan mas’ul xodimlar.
- notinchliklar.
- xavf-xatarga yaqin ishchi.

Yaxshi nazoratchi bo’lish kaliti

Sog‘lomlik va xavsizlik sharoitlarini yaxshilash uchun, menejer va supervayzerlar, nazorat qilish, kerakli xarakatlar bilan xavfni yo‘qotish va unga boshqa yul qo‘ymaslik choralarini qo‘rishlari kerak. Yaxshi nazoratchi bo‘lish uchun, ular o‘z tajribalarini oshirib borishlari va qanday effektiv nazorat qilishni o‘rganishlari kerak. Effektiv nazorat o‘z ichiga qo‘yidagi asosiy bandlarni oladi:

- saylanuvchi bo‘lish.
- nimani izlashni bilish.
- tajriba.
- ochiq fikrlilik.
- odat va tanish-bilishchilikka qarshilik.
- umumiy taasurotga berilmaslik.
- nazoratni doimo yozib borish.

5.5 Nazorat qilish usullari

Qo'shimcha qilib aytganda, yaxshi nazoratchi bo‘lish uchun inson:

- yangi joyga kirishdan avval, ishchilarning qaerda ishlayotganini aniqlash uchun, 10-30 soniyaga to‘xtang;
- navbatdagi joyga kirishingiz paytida sezgan nosozliklardan ogoh bo‘ling;
- xarakatni kuzating, e’tiborsiz bulmang;
- yodda tuting – tepaga, pastga, orqaga, ichkariga qarang;
- ko‘zda tutilmagan qanday zarar bo‘lishi va bu holda ishni qanday qilib behatar tugatishni aniqlash uchun savollar ishlab chiqing. So‘rang-“nima uchun”va “nima bo‘lishi mumkin edi, agarda?;
- hamma a’zolaringizni ishga soling: ko‘rish, eshitish, hid sezish va tegish;
- ishga shoshmasdan yondashing. Ishning har bir bosqichini kuzatib boring;
- qizikuvchan bo‘ling;
- fikrlarni kuzating- faqat muammoni aniqlash uchungina emas;
- yaxshi ish amalga oshirilganini aniqlang;

Ba’zi bir bo‘sh tashkil qilingan ish tajribalari o‘z ichiga qo‘yidagilarni oladi:

- ruhsatsiz ish jihozlaridan va asboblardan foydalanish.

- xavfli tezlikda ishlash yoki ish jarayonidagi boshqa xavsizlik qoidalarini buzish.

- tusiqlarni yoki boshqa xavfsizlik moslamalarini olib tashlash, yoki ulardan unumsiz foydalanish.

- ishga yaroqsiz asboblardan yoki ish jihozlaridan foydalanish yoki asbob va ish jihozlaridan noto‘g‘ri foydalanish.

- qo‘l yoki badandan asbob sifatida foydalanish yoki yog‘ochlar tiqish.

- materiallarni og‘irligini oshirib yuborish, ularning bir joyga yig‘ilib qolishiga yo‘l qo‘yish, yoki ulardan xavfli yo‘l bilan foydalanish, ularni noto‘g‘ri ko‘tarish.

- jihozlarni xarakati paytida, bosim ostida, yoki elektr quvvati ostida ta’mirlash yoki sozlash.

- ishchining himoya va xavfsizlik jihozlarini ishlata olmaslik yoki ulardan noto‘g‘ri foydalanish.

- shaxsiy gigienani buzish, bosim ostidagi havo bilan kiyimlarni tozalash, ish joyini yomon xolda tutish, mumkin bo‘lmagan joylarda chyokish natijasida sanitariya va sog‘lik koidalarini buzadigan holatlarni keltirib chiqarish.

- osilib turgan yuklar ostid, havozalarda, shaxtalarda yoki ochiq chuqurliklar oldida turish.

Tekshirishni amalga oshirishning qo‘shimcha prinsiplari:

- darhol sodir bulishi mumkin bo‘lgan xavfga e’tiboringizni qarating, qolganlari ohirgi hisobotgacha kutib turishi mumkin.

- standart buyicha normal ishlashi uchun ta’mir qilinmaguncha, xavfli bo‘lgan jixozlarni o‘chirib yoki to‘xtatib quying.

- ish jihozini ishlatmang. Operatordan uni ko‘rsatib berishini so‘rang. Agar ish jihozi yoki qismi bo‘yicha operator xavf qaerda ekanligini bilmasa, bu tashvish qilish uchun sabab bo‘ladi. Bunday xolat e’tibordan chetda qolmasligi kerak, chunki nazoratchi xavfsizlik qay darajada ekanligini bilmaydi.

- o‘zingizga xar bir xavf-xatarni va uning aniq joyini yozib quying. Esdan chiqib qolmasdan topgan kamchiliklarni qayd eting. Nazorat to‘xtab qolgan holda ham barcha tekshirilgan va tekshirilmagan ishlarni yozib qo‘ying.

- savollar bering, lekin sababsiz ish jarayonini to‘xtatib qo‘ymang. Bu ish sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi va xavfli bo‘lgan sharoitni paydo qilishi mumkin.

– tekshirayotgan jihozingizni to‘xtab turgan va ishlayotgan holatini hisobga oling. Agar jihoz uchib turgan holatda bo‘lsa, tekshiruvni u yana ishga tushguncha qoldiring.

- guruh bulib muxokama qiling: “ ish jihoziga, ish jarayoniga, uning atrofiga qarab, shulardan qandaydir muammo, xavf yoki xalokat kelib chiqishi mumkinmi?” Qanday o‘zgartirishlar yoki nazorat kerakligini aniqlang.

- faqatgina odamlarning aytgan fikriga asoslanib yoki ularga qarab xavfni topishga urinmang. Nazorat jirnhozlari ham, ximikatlaing portlash darajasi, shovkin, biologik agentlarning radiatsiyasini tekshirishda, ishlatilishi mumkin.

- ma’lum holatni ta’riflashga yordam tariqasida suratga oling.

Tekshiruvlar buyicha hisobotlar

Xavfsizlik buyicha qilingan tekshiruvlarning ba’zi bir xulosalari tezlikda ko‘rib chiqilishi kerak; boshqalari mas’ul shaxs tomonidan hal qilinadi. Muammo ustida biror bir gumon va nima qilish kerakligi haqidagi taklif, ish maydonidagi xavfsizik bo‘yicha maslahatchi yoki tashqaridan taklif etilgan mutaxassis tomonidan berilishi kerak. Xavfsizlik buyicha komissiyaga, tekshiruv va amalga oshirilgan ish buyicha qisqa hisobot, berilishi kerak. Agar hamma hisobotlarni chuqur o‘rganish uchun komissiyaning vaqti bo‘lmasa, muammolarni echilishi uchun barcha chora tadbirlar o‘tkazilishi, qoniqarli buladi. Komissiya hamma muammolar hal bo‘lmaguncha hisobotni tekshirib turishi kerak (53).

Hisobotning asosiy talablari quyidagicha:

- tashkilotni, ish joyini, inspektorni aniqlash va tekshiruv kuni;
- nazorat ro’yhati;
- xavf xatar darajasi;
- amalga oshirilishi kerak bo‘lgan ishlar;
- ishlarning tugatilish vaqt jadvali.

Ilova 51 zaif bo‘lgan ish joylarni tajriba sifatida keltirgan. Ilova 52 ko‘pgina ish joylarida tekshiruv uchun qo‘llanishi mumkin bo‘lgan formatni ko‘rsatadi. 17 –qismning B sida (Ilova 171) NEBOSH ishlatgan formatning yakuniy ko‘rinishi bor. B ning 516 bandida umumiy hisobotni qanday tuzish haqida ko‘proq ma’lumotlar bor.

53 bandda berilgan ish joyini tekshirish ruyxatidan, ma’lum bir ish joylarida shunga o‘xshash hisobot tayyorlash formati sifatida foydalanish mumkin.

Ruyxatdan foydalanishning afzalliklari

Ish joyini tekshiruvdan utkazishda ruyxatning afzalliklari kuyidagicha:

- strukturaviy va sistematik tekshiruvni amalga oshirishda, avvaldan tayyorgarlik va rejalash sharoitini yaratadi;
- tekshiruvni amalga oshirayotgan shaxslar (bir tomondan), ish joyi va qilinishi kerak bo‘lgan ishlar (ikkinchi tomondan), dan olingan tajriba mustaxkamlik darajasini oshiradi;
-u turli ish joylarida qabul qilinishi va ishlatilishi mumkin;
- topilgan kamchiliklarni darhol qayd etish imkoniyatini beradi;
- solishtirish va audit uchun oson yo‘lni beradi.

Xavfsizlik ishini yaxshilash uchun foydalanish mumkin:

- standartlarga mos kelish kelishini tekshirish;
- kerakli yunalishni tanlashni tahlil qilish;
-tez hal qilingan muammo, ishchilarning ruhiy holatini ko‘tarishi mumkin;
- rahbariyatning majburiyatlarini ko‘rsatadi va
- tashkilot ichida sog‘lomlikni va xavfsizlikni ko‘tarishda ishchilarning qatnashuvini oshiradi.

Ruyxatning bir necha salbiy tomoni xam bor:

- sharh- izoxning yo‘hligi, o‘tish –o‘tmaslik sabablari berilmasligiga olib keladi;
- qotib qolgan dunyokarash, original fikrlar o‘rniga, oson bo‘lgan eskicha dunyokarash;
- odamlar ko‘zlarini ruyxatga emas, narsaga yopishlari kerak.

Bularning barchasidan, inspektorlar ruyxatning izohlar bo‘limida xar bir ishning ketishi haqida yozib borsalar va, balki, qo‘shimcha xavflar bo‘lishi mumkinligini yozib borish uchun joy ajratsalar, qutilsa bo‘ladi.

5.6 Qo'shimcha ma'lumotlar

Successful Health and Safety Management (HSG65), HSE Books 1997 ISBN 97807176 12765. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg65.htm

The Management of Health and Safetyat Work Regulations 1999 see HSE managementsite at: http://www.hse.gov.uk/managing/index.htm

The Reporting of Injuries, Disease and Dangerous Occurrences Regulations 1995 see HSE reporting web site: http://www.hse.gov.uk/riddor/index.htm

Guide to the Reporting of Injuries, Diseases and Dangerous Occurrences Regulations 1995 L73 HSE Books 2008 ISBN 978 0717662906. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l73.htm

Investigating Incidents and Accidents at Work HSG245 HSE Books 2004 ISBN 9780717628278. http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg245.htm

RIDDOR Explained (HSE 31 Rev1) HSE Books ISBN 07176 24412 (withdrawn from publication in 2007–go to http://www.hse.gov.uk/riddor/index.htm)

OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems–Requirements ISBN9780580 508028

http://www.bsigroup.com/en/Assessment-and-certification-services/management-systems/ Standards-and-Schemes/BSOHSAS-18001/

Ish joyida nazoratni amalga oshirish

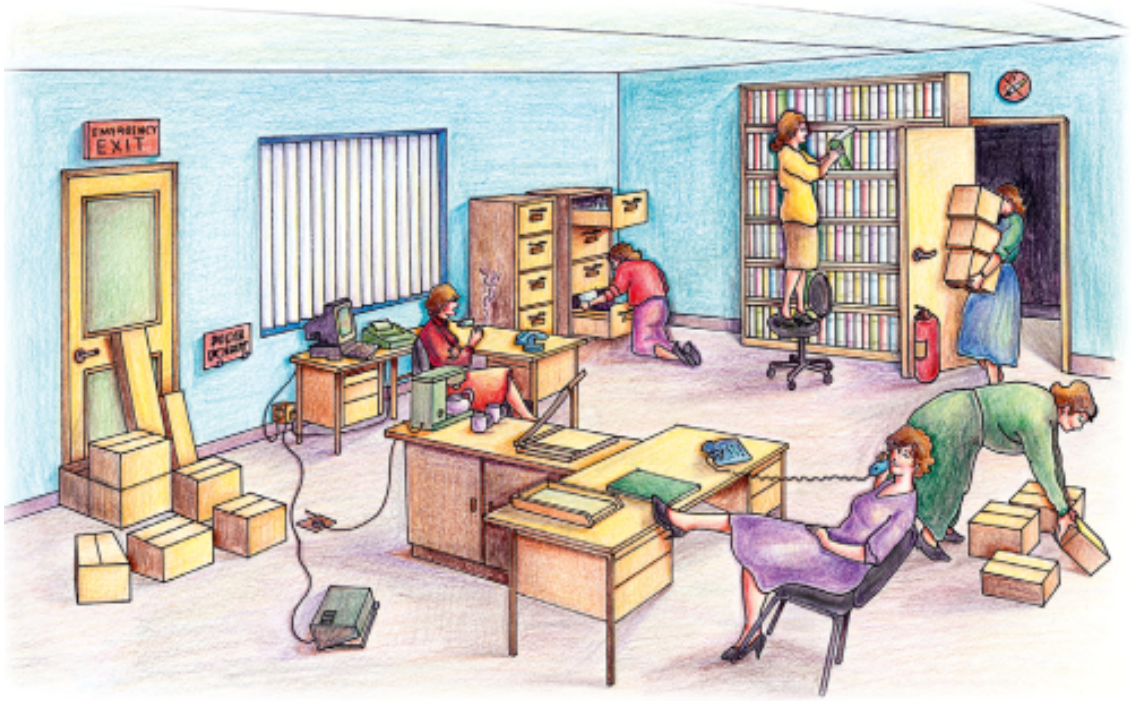

Ishxonada

Yo'l qurilishida

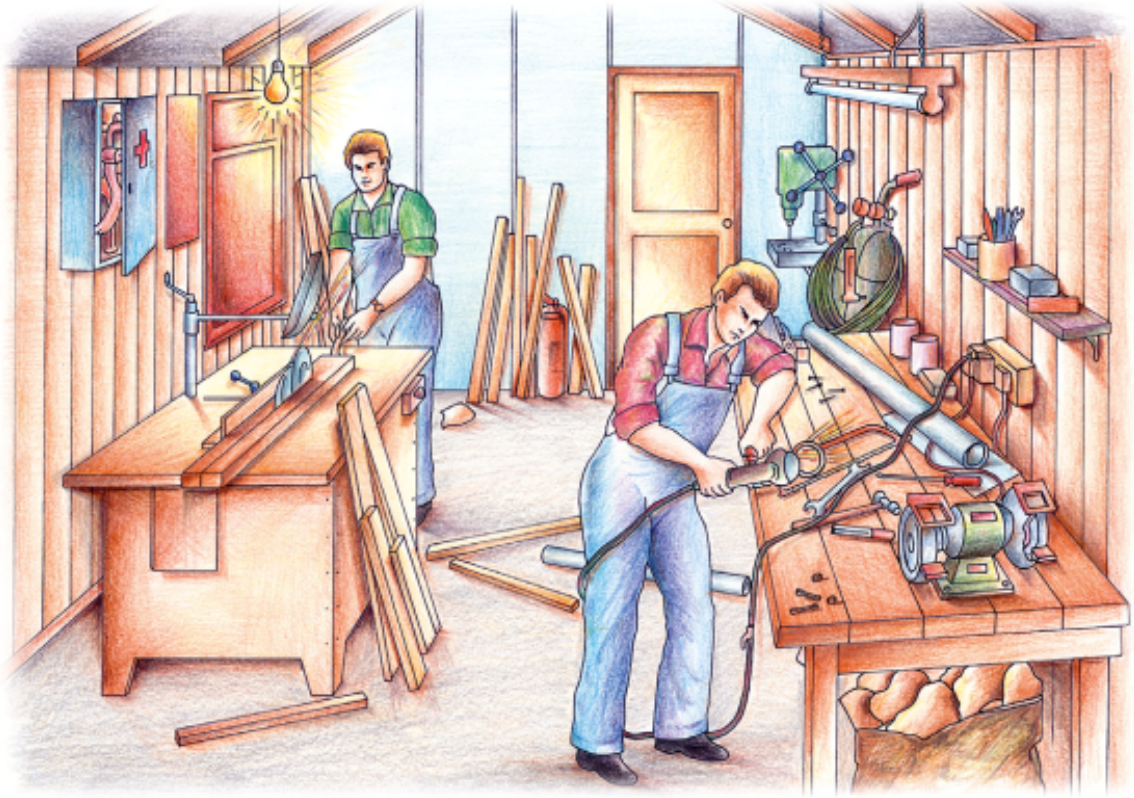

Ustaxona

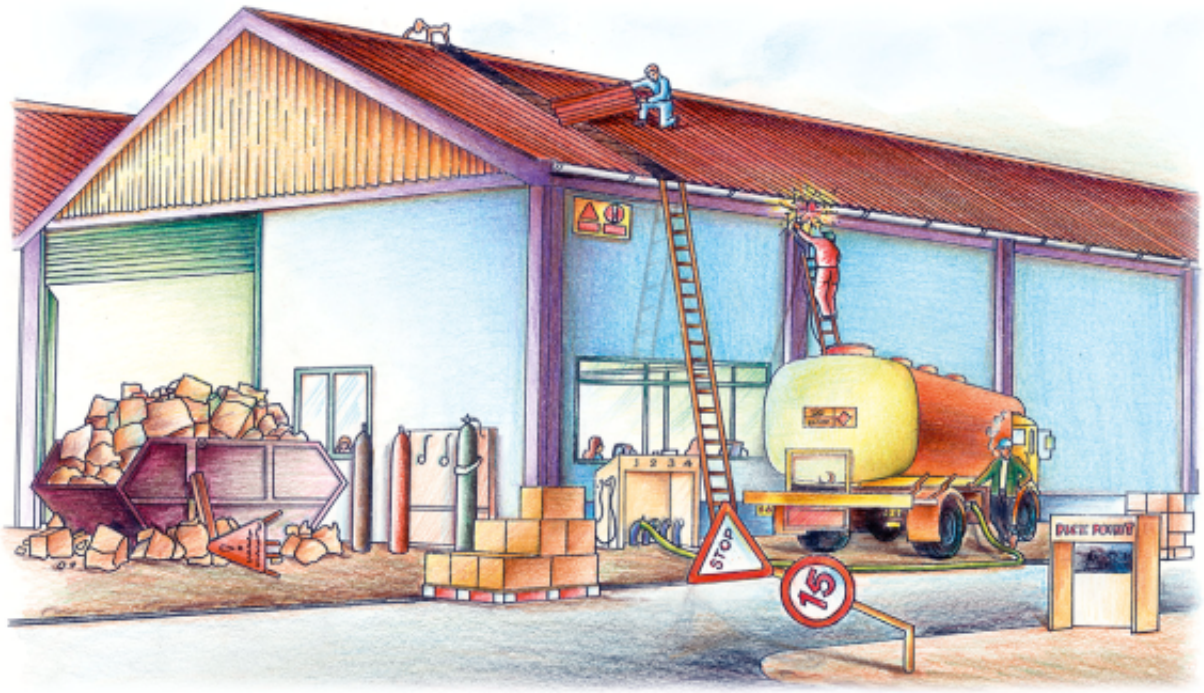

Tomni ta'mirlash

6 BOB

Ish joyidagi xavflar va qaltis ishlarni nazorat qilish

Ushbu bo‘limda NEBOSH o‘qitishning maqsadlarini o‘z ichiga oladi.

Sog‘liqni saqlash, ijtimoiy ta’minot va ishchi muhitning umumiy talablari

1. Ish joyini rejalashtirish
2. Qaltis ish omillari va ish joyida zo‘riqish sababli nazoratning tegishli choralarini tushuntiring.
3. Sog‘likka salbiy ta’sir etuvchi psixofaol moddalarni suiiste’mol qilishning oqibatlari va ish joyida xavfsizlik hamda bunday qaltis ishlarni kamaytirish uchun nazorat choralarini tushuntiring.
4. Ish joyida xodimlarinng xavfsiz harakatlanishi uchun nazorat choralari va xavflarni tushuntiring.
5. Balandlikdagi xavfsiz ishlar uchun nazorat choralari va xavflarni tushuntiring.
6. Erdagi ishlar uchun nazorat choralari va xavflarni tushuntiring.

6.1 Ishchi muhit talablari, sog‘lomligi va farovonligi

Kirish

Insonlar ish joyining atrofida yurganda yoki ish joyida yoki transport vositalari bilan aloqada bo‘lganda ko‘p hollarda baxtsiz xodisalar natijasiga ishtirokchi bo‘lishadi. SHuning uchun ularni kamaytirishda foydalanish mumkin bo‘lgan boshqaruv strategiyalari hamda yo‘l – transport hodisalarining umumiy sabablarini ajrata olishni tushunish muhimdir. Ish joyida ko‘pgina baxtsiz hodisalarni qulash tashkil eishi va xizmat safarlari e’tibordag chetda qolmoqda. Shunga qaramay, ish joyi salomatlik va xavfsizlik uchun xavfli bo‘lishi mumkin qurilish maydonlarida, ya’ni erdagi va balandlikdagi ishlarda. Xuddi shunday zo‘riqish va toksikomaniya sababli ayrim ish joylarida salomatlik va kutilmagan qaltis ishlarda xavflar mavjud. Ushbu xavflar bilan bog‘liq bo‘lgan ko‘pchilik qaltis ishlar boshqaruvning samarali tizimi yordamida sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Nihoyat, sog‘lom va xavfsiz ish joylarini ta’minlash bo‘yicha ishchi muhit talabalari hamda ijtimoiy ta’minot bor. Mana shu erdan ushbu bo‘lim boshlanadi.

Farovonlik

Ijtimoiy ta’minot va ishchi muhit masalalari ish joyida qoplanadi (xavfsizliklar, sog‘likni saqlash va ijtimoiy ta’minot). Tasdiqlagan qo‘shimcha boshqaruv va amaliyot Kodeksi qoidalari, ijtimoiy ta’minot mexanizmlari o‘zida sanitar sharoitlar va yuvish vositlarini o‘tkazishni o‘z ichiga oladi.

Sanuzellar va yuvish vositalari ishchi kuchining nisbatiga teng taqsimlangan holda berilishi kerak. Tasdiqlangan amaliyot kodeksi turli o‘lchamdagi ishchi kuchi uchun zarur bo‘lgan miqdorda unitazlar, yuvish xonlari va pissuarlar taklif etilayotgan tavsiyalar ikki jadvalni nazarda tutadi (har 25 odamning biriga). Maxsus yo‘riqnoma mehnat nogironlari uchun bajarilgan bo‘lishi va odatda erkaklar va ayollar uchun alohida xizmatlar bo‘lishi zarur. Yagona ma’qul bir sharoit bo‘ladiki, agar eshik ichkaridan berkitilgan alohida xonada joylashgan bo‘lsa. Mos ravshda ob-havodan himoyalangan bo‘lishi va xuddi oxirgi boshpanadek umumiy foydalanishga sharoit bo‘lishi kerak.

Issiq suv, sovun va sochiqlar zahirasi imkon darajasida sanitar-maishiy xonaga yaqin ta’minlangan bo‘lishi kerak. Asbob-uskunalar yaxshi yoritilgan, shamollatilgan va devor hamda pollar oson tozalanishi kerak. Ayrim turdagi ishlar uchun cho‘milish xonasini ajratish zarurati bo‘lishi mumkin. Qo‘lda quritish uchkunalari ruxsat berilgan, ammo qo‘lda to‘liq quritishning va shunday qilib barcha bakteriyalarni yo‘qotishning samarasi haqida muammolar bor. Vaqtinchalik yoki alohida hududdagi ishlar holatida etarli darajadagi kimyoviy xojatxona va konteynerlarda etarli darajadagi yuvish suvlari ta’minlangan bo‘lishi kerak.

6.1-rasm. Yuvinishga qulayliklar: odamlarga elkalari bilan yuvinish uchun etarli darajada kattalikdagi rakovina

Ushbu barcha ob’ektlar doimiy tozalanadigan, yorug‘ va yaxshi shamollatiladigan bo‘lishi kerak.

Ichimlik suvi barcha ishchi kuchlari uchun hammaning qo‘li etadigan bo‘lishi kerak. Ichimlik suvini etkazib berish muvofiq ravishda va to‘liq bo‘lishi kerak. Odatda suv quvurlari ta’minlangan va agar notoza suvlarga ham bo‘lsa, unda “ichimlik suvi” deb belgilab qo‘yish zarur. Kiyim uchun xona va kiyimni almashtirish uchun ob’ktlar ta’minlangan bo‘lishi kerak. Xona toza, iliq, quruq, yaxshi shamollatiladigan va xavfsiz bo‘lishi kerak. Bunday joylashuv mehnat faoliyati xodimlardan o‘z kiyimini maxsus kiyimga almashtirishni talab etsagina zarurdir. Maxsus yoki himoya kiyim kiyib yurish talab etilgan joylarda, ularda shaxsiy kiyimlarini turli xavfli moddalar bilan ifloslantirmaslik choralari ko‘rilgan bo‘lishi kerak.

Dam olish va ovqatlarni iste’mol uchun sharoitlar shunday tashkil etilishi kerakki, unda tanaffus vaqtda, shaxsiy himoya qurilmalarisiz o‘tirish imkoniyati bo‘lishi kerak. Xomilador va emizuvchi ayollar uchun ham dam olishga sharoit bo‘lishi kerak. Ovqatlar xavfli moddalar bilan ifloslanmasligi choralari ko‘rilgan va kafolatlangan bo‘lishi kerak.

Ishchi muhit

Ishchi muhitni boshqarishning asosiy vazifalari bo‘lib, shamollatishlar, isitishlar va harorat, yoritilish, ishchi stansiya va tarmoqlar hisoblanadi.

Shamollatish

Ish joyini shamollatish hech qanday aralashlarsiz, etarli darajada hamda samarali bo‘lishi va havo so‘rgichlar har qanday ifloslantiruvchilardan (masalan, bug‘ trubalri) uzoqroqda joylashgan bo‘lishi kerak. Moslamalar shunday joylashishi kerakki, unda ishchilarga noqulay elvizaklar ta’sir etmasin. SHamollatish qurilmasi har qanday ishdan chiqish holatida samarali ko‘rish yoki ovozli ogohlantiruvchi qurilmalar o‘rnatilgan bo‘lishi kerak. Zavod tegishli tartibda va yozuvlari saqlanishi kerak. Toza havoni haydovchi yoki yo‘lovchiga etkazib berish sekundiga 5-8 litrlardan oshmasligi kerak (6.2-rasmga qarang).

Yo‘riqnoma bo‘yicha ish joyida (salomatlik, xavfsizlik va ijtimoiy ta’minot) “tegishli va samarali choralar ko‘rilgan va har bir biriktirilgan ish joyida etarli darajadagi toza va musaffo havo bilan shamollatish kafolatlangan”ligi belgilaydi. Musaffo havo avtoulovlarning zaharli gazlari yoki bug‘ qozonlari mo‘rilaridan chiqayotgan tashlanmalardan ifloslanishidan ozod etilgan bo‘lishi kerak. Agar qaltis ishni baholagandan so‘ng, ish joyiga kelayotgan havo ifloslangan qattiq bo‘laklar bilan kelish muammosi bo‘lsa, unda havo filtrlangan bo‘lishi kerak.

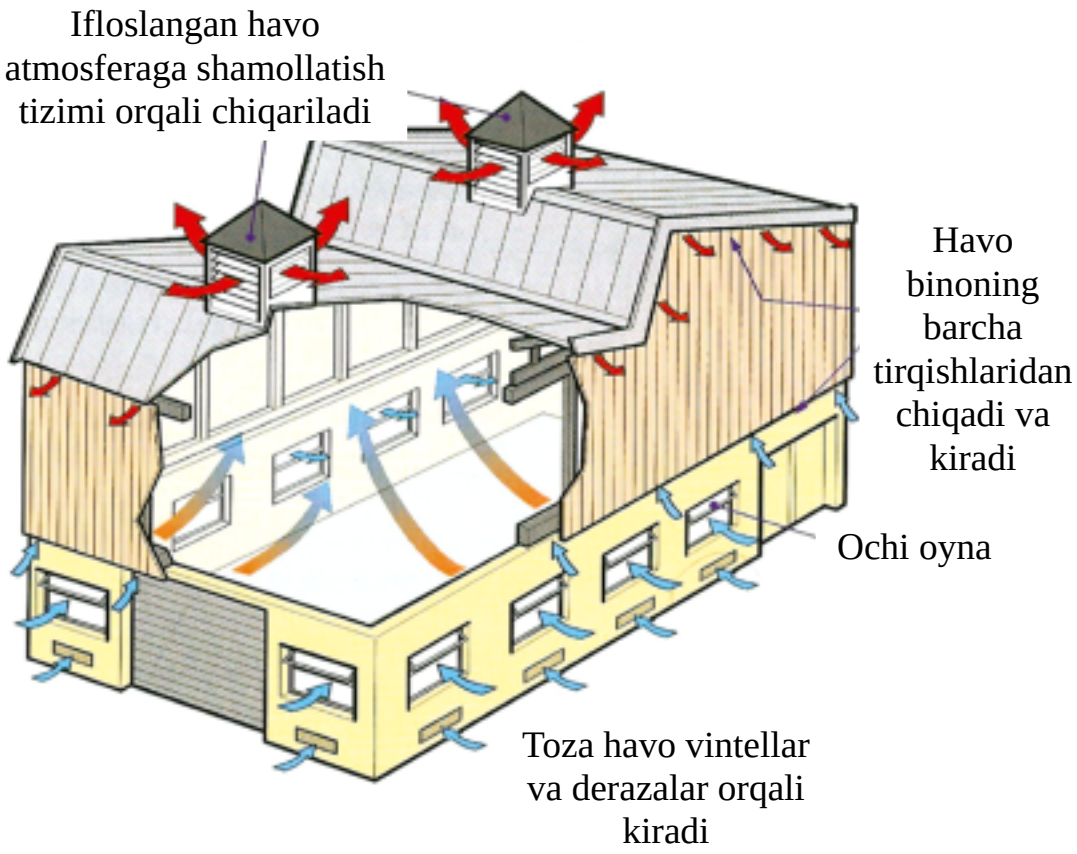

6.2 – rasm. Binoda tabiiy shamollatish

Qizdirish va harorat

Bino ichida barcha ish joylarida, ish vaqti davomida harorat ma’qul (noqulay yuqori va past ham emas) bo‘lishi kerak. Tasdiqlangan qoidalar kodeksida “Ma’qul” degani, katta qismi o‘zida og‘ir jismoniy ishlarni tashkil etgan bo‘lsa, hech bo‘lmasa 16°C, shunda ham harorat 13°C dan kam bo‘lmasligi kerak. Bu haroratlar avtomatlashgan ishchi joylar va ishchi balandlik yaqinida hamda oynalardan uzoq joyda olingan. Xonalar tashqariga ochiladigan yoki ovqat va boshqa mahsulotlarni sovuq holda saqlanishi kerak bo‘lgan joylarda, yuqoridagi minimal harorat saqlab qolina olmaydi, buni tasdiqlangan qoidalar Kodeksi tan oladi. Qizdiruvchi yoki sovituvchi usul tutun ishlab chiqayotgan yoki buzuvchi yoki har qanday insonga zararli ish joylarida qo‘llanilishi mumkin emas. Buni bartaraf etadigan qurilma doimiy ravishda texnik xizmat ko‘rsatilishi lozim.

HSE rahbariyati ish joyidagi haroratga “qimmatli songa masshtabning yuqori yakunini erish kerak emas. Bu – chunki havo haroratidan tashqari, (yaltirovchi harorat, namlik va havoli tezlik), issiqlik qulayligini aniqlovchi omillar harorat ko‘tarilishi kabi yanada ahamiyatli va murakkab bo‘lib boradi”. HSE ish beruvchiga xizmatchi yoki ularning vakillari bilan maslahatlashishni tavsiya etadi. Maslahatlarni professional tashkilotlardan olish mumkin. Diplomga ega bo‘lgan “Kommunal xizmat muxandislar muassasasi” Velikobritaniyada muvofiqlashtirilgan havoli binolar uchun harorat oralig‘i qish davomida 21°C va 23°C, yozda uzluksiz utirib bajariladigan mashg‘ulotlar uchun 22°C va 24°C tavsiya etadi. Sun’iy sovutishlarsiz binolarning xona haroratlari vaqtning qisman bo‘laklarida monomer qiymat yig‘indilaridan oshib ketadi, va lekin yil davomidagi bandlikning (qoidaga ko‘ra, 125 soat) 5%da 25°Cdan oshmasligi kerak.

Ishchilarga binoning har qanday joyida haroratni aniqlash imkoni bo‘lishi uchun etarli darajada termometrlar bilan ta’minlangan va saqlangan bo‘lishi kerak.

Unda mahalliy qizdirish va sovutish shartlariga qaramasdan, harorat – haligacha dam olish va kiyinishning mos keluvchi himoya xizmatlari noma’qul, ta’minlangan bo‘lishi lozim.

Yorituvchi asboblar

Har bir ish joyi etarli darajada va mos keladigan yotirilganlikka hamda tabiiy yotiritlanglikka ega bo‘lishi lozim. Buni amalda bajarsa bo‘ladi, xuddi shunday ta’minlangan va saqlangan bo‘lishi lozim. Sun’iy yoritilganlik ishdan chiqqanda (qoidaga ko‘ra, elektr energiyasi uzilganda yo/yoki yong‘inda) ishchilar xavfga duchor bo‘lishi mumkin bo‘lgan joylarda halokat yoritilganlik ham etarli va mos keladi. Imkon darajasida oyna hamda tom oynalari to‘siqdan holi va toza holda saqlanishi kerak, agar bu o‘ta yuqori harorat yoki tiniq yorug‘likni oldini olmaganda.

6.3 – rasm. Yaxshi yoritilgan ish joyi

Yorutuvchi tizimning umumiy talab etiladigan talablari quyidagi omillarga bog‘liq:

- Tabiiy yorug‘likni borligi;
- Aniq sohalar va jarayonlar, hususan, har qanday rang o‘tkazuvchi jihatlar yoki stroboskopik natijalar buyicha extiyotkorliklar (lyuministsent chiroq bilan bog‘liq);
- Qo‘llanilayotgan asbob-uskuna turi va muayyan joyning yorug‘ligi;
- Talab etiladigan yorug‘lik xususiyatlari (yorug‘lik turi, uning rangi, doimiyligi va moslashuvchanligi);
- Yorqin chiroqning har qanday muammolari va vizual displey bloklarning joylashuvi;
- Ish joyining tuzilmaviy jihatlari;
- Atmosfera changining borligi;
- Chiroqlar va oynalarni tozalashni ta’minlash (muammolarni hal etish);
- Favqulotdagi kerakli miqdordagi yorug‘likning zarurligi.

Engil darajalari lyuks birligida eksponometr orqali o‘lchanadi. Har xil ish joylarida yorug‘likni umumiy boshqarish darajalari 6.1- jadvalda keltirilgan.

Yorug‘likning past darajasi baxtsiz hodisalarni oldini oladi. Ishdagi yoritgichlar, NSG38, HSE kitoblarida yorug‘lik to‘g‘risida ko‘proq ma’lumotlar bor.

Avtomatlashgan ish o‘rinlari va joylashtirishlar

Avtomatlashgan ish o‘rinlari, ishlash uchun qulay va xavfsiz bo‘lishi lozim. Ishchilar ko‘p vaqt ichida qattiq pollarda kutishlari yoki turishlari kerak emas. Mos va yaxshi joy bilan taminlanishi lozim, ishchilar o‘tirgan xolda barcha ishlarni bajarishlari kerak.

O‘rindiq to‘g‘ri joylashtirilgan bo‘lib, umurtqa pog‘onani yaxshi ushlab turishi kerak. U tabiiy uskuna va materiallardan tayyorlangan bo‘lishi lozim va qo‘llarni qo‘yishga xam joy bo‘lishi zarur.

Shuni takidlash kerakki, ko‘p vakt urindiqda o‘tirish, inson salomatligiga putr etkazishi mumkin, qon aylanish, brsimning oshishi, umurtqa pog‘ona va muskullar shikastlanishini kuzatilishi ehtimoli bor. Ishga diqqat bilan yondashilganda HSG57, HSE kitoblar, kerakli bo‘lgan raxbarlikni, ishdagi xavfsizlikni moslashuvchanlikni taminlaydi.

Jadval 61.

Ish joydagi yorug‘likni tipik turlari

Ish joyi yoki ish turi	Yorug‘lik (lx)
Omborxona va do‘konlar	150
Umumiy fabrika	300
Ofislar	500
Ofislarni barpo etish	700
Nozik ish	1000
Juda nozik ish	1400

Boshqa omillar

Ishdagi holat (salomatlik, xavfsizlik va ijtimoiy taminlov) atrof muhitning muxim ishlarini, boshqa savollarni o‘z ichiga oladi, hamda uning mezonlari 15 bo‘limda ko‘rsatilgan (15,34). Pollarning ahvoli yaxshi bo‘lishi kerak. Eshiklar ximoyalovchi tiniq shishalardan tayyorlangan bo‘lishi lozim. U erda oynalarni va tomdagi oynalarni bexatar tozalash maqsadida kerakli choralar ko‘rilishi kerak. Ular ochiq bo‘lganida yo‘lovchilarga xalaqit bermasligi kerak. Va, nihoyat nogiron ishchilar uchun xam sharoitlar yaratilishi kerak.

Sinov haroratlar

Inson organizmi tashqi muhit haroratining kichik nisbiy o‘zgarishlariga juda ta’sirchan. Oziq-ovqat nafaqat energiya bilan taminlaydi, balki yog‘ zahirasini ham to‘playdi, lekin issiqlikni atrofga sarflanishini ta’minlaydi.

Tananing tashqi muhitdan ham issiqlikni oladi. Tana harorati odatda 37°C tashkil etadi, bu haroratni tashqi muhitning ob-havo haroratidan qat’iy nazar saqlab turadi. Shuning uchun, ob-havo issiq bo‘lganda terlash jarayoni havo ta’sirida teri orqali issiqlik ajralishini taminlaydi. Sovuq vaqtda qaltirash, ichki muskul faolligini keltirib chiqaradi va tana haroratidagi issiqlikni bir maromda ushlab turadi.

Yuqori haroratda tana haroratini bir maromda ushlab turish qiyinroq, shuning uchun terlash jarayonidagi ajralgan suyuqlikni suv istemoli bilan to‘ldirish lozim. Agar atroftagi havoda yuqori namlik sezilsa, terlash hech qanday ahamiyatga ega bulmaydi, va tana qiziy boshlaydi. Bu yurak o‘ynashiga olib keladi va buning oqibatida tanani issiq uradi. Shuning uchun ishchilarga yuqori haroratda suv iste’molini xona haroratining namligini va shamollatishni ta’minlab berish zarur.

Sovuq haroratda tana issiqlik haroratini juda tez yo‘qotadi va bunday hollarda sovuq urushi kuzatiladi, tana a’zolar uvishib shikastlanishi mumkin. Bunday hollarda qalin issiq kiyim, issiq ichimliklar va tashqi isitish talab etiladi. 00S haroratida va muzdek kameralarda ishlaydigan ishchilarga qo‘shimcha xavfsizlik choralari ko‘riladi. Do‘konning eshiklari ichki tomondan mustahkamlangan va ularga signal tizimi o‘rnatilgan bo‘lishi kerak. Kerakli va mos asbob uskunalarni tanlash ishchilarning salomatligiga juda katta ta’sir ko‘rsatadi va bu ularga juda muhim.

Shunday qilib, sinov haroratlar ayniqsa, namlik holati tushganda maxsus choralarni talab etadi. Dam olish davri xam juda muxim hisoblanib, tanani tashqi muhitga moslashuvini taminlaydi. WBGT indeksi deb nomlanadi (nam termometr Glob haroratida) foydalaniladi.

Yuqori Harorat tenglamasi

YUQORI HARORAY+YUQORI NAMLIK+JISMONIY ISH =KASALLIKNI QIZDIRADI

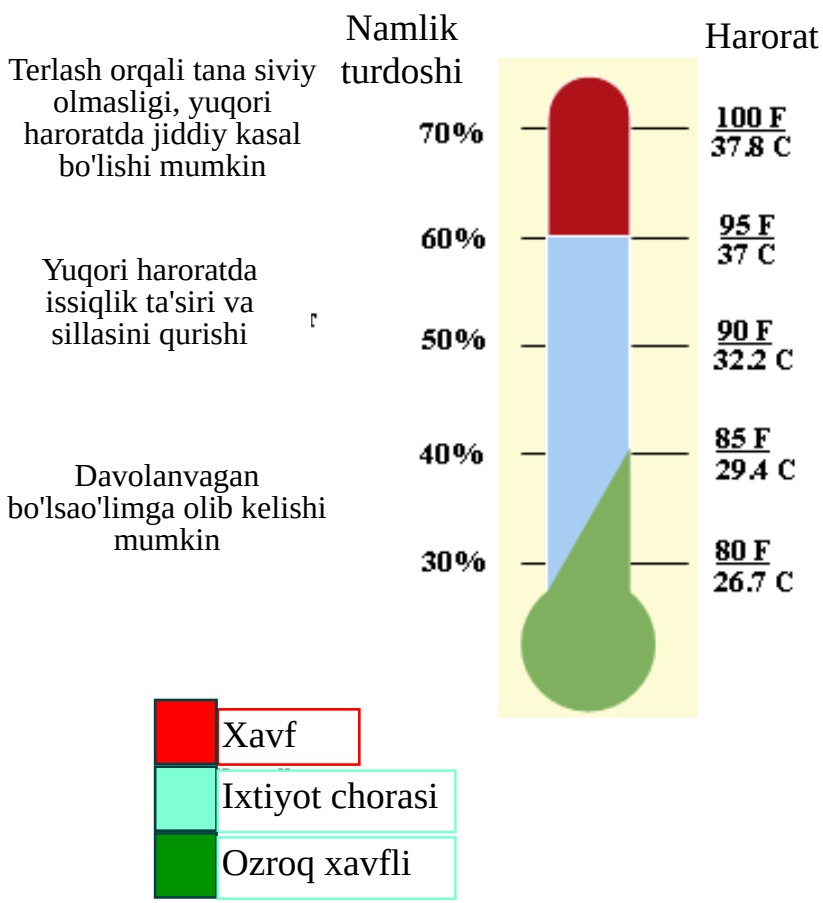

6.4-rasm. Issiqlik o‘tkazuvchanlik tenglamasi

6.2 Ishdagi zo‘riqish

Ishdagi zo‘riqish, xususan, norozi mijozlardan, yoki bemorlardan stressni yuzaga keltirishi mumkin va ba’zi paytlarda jarohatni ham. Bu nafaqat jismoniy zo‘riqish, insonlar og‘zaki ruhiy zo‘riqishdan tahqirlash, mazax qilishlarga duch kelishlari mumkin. Baxtga ko‘ra jismoniy zo‘riqish kam, lekin boshqa zo‘riqishlar so‘ngi paytlarda ko‘paydi. Ishdagi zo‘riqish, ma’lumki, og‘riq, azob, xavotirlik va shikastlanishlar va moliyaviy mablag‘larni yoqotishga olib keladi. Jamiyat tomonidan zo‘riqish kasblar bilan katta favqulot xisoblanadi, masalan, salomatlik va ijtimoiiy xizmat, militsiya va o‘t o‘chiruvchilar, xuquq ximoyachilarning xodimlari, ta’lim, fan xizmatlari, sanoatning turli xil soxalari va qarzdorlik bo‘yicha xizmatlar.

6.5 – rasm. Xavfsiz kirish va kuzatuv kamerasi

1990 yili Ichki Ishlar Vazirligi va HSE, “Ishdagi zo‘riqish” nomli bayonnoma chop etishdi. Britaniya jinoyatining surovining natijasi. “Ishdagi zo‘riqish” bayonnomaning yangi nashrida 2010 yildagi jinoyatning briitan iya ko‘riklaridan tyangi xulosalar kiritilgan va 2010 yil iyulda chopi etilgan. Bu xisobot ishtagi zo‘riqishlarning 1999 -2009 yilgacha bo‘lgani o‘zgarishlarini ko‘rsatadi.

Barcha tashlanishlar va ta’qiblar jabrlanuvchi ishlagan paytda bo‘lgan va jamiyatning a’zolari tomonidan amalga oshirilgan.

Jismoniy zo‘riqishlar jinoyatning oddiy tashlanish, jaroxatlash, olib qochish va og‘irlashni o‘z ichiga oladi. Doq popsa, suzli taqiblarni, jabrlanuvchiga qarshi amalga oshirilgan yoki amalga oshirilmoqchi bo‘lgan va neverbal qo‘rqitishlarni o‘z ichiga oladi. Va bu manaviy jaroxatga olib keladi. Ishdagi zo‘riqishlarni ko‘zdan kechirganlarning va 2008-2009 yilda jabrlanuvchilarning tasnifi .

Ijtimoiiy xodimlar (2,6 %)

Tibbiyot xodimlari (38%)

Militsiya xodimlari (9 %)

Jabrlanuvchilarni 1/3 qismi, jinoyatchilarning alkagol ta’sirida bulganliklarini va 1/5 qismi narkotik ta’sirida bo‘lganliklarini takidlashadi.

Milliy Nazorat Ofisi baholadi, zo‘riqishlar va agressiv tashlanishlarning to‘gridan –to‘g‘ri bahosi bitta NHS da xar yili 69G‘ millionni tashkil etadi. 6.2 - jadvalda 10 yil davrda zurlashning ko‘rsatkichlari ko‘rsatilgan. Va buni oldini olish uchun kuzatuv kameralari yo‘lga qo‘yilgan.

Ishdagi jismoniy tashlanishlar va do‘q-po‘pisalar tendensiyasi,1999-2009 (katta yoshdagilarga asoslangan)

6.2-jadval

Mojarolarning soni (000 s)	1999	2003	2005	2007	2009
Barcha zurliklar	1288	894	690	684	627
Tashlanishlar	634	443	320	288	321
Do‘q po'pisalar	654	451	369	397	305
Jabrlanuvchilar soni (000s)					
Barcha zurliklar	604	407	342	355	327
Tashlanishlar	304	203	164	156	168
Do‘q po'pisalar	338	228	198	211	176

Agar jarohat zo‘riqish natijasida olingan bo‘lsa, HSE dagi jarohatlar, kasalliklar va xavfli infeksiyalar ro‘yxatida ko‘rsatib o‘tilishi mumkin. Zo‘riqish ko‘p sodir bo‘ladigan ishchilarning asosiylari quyidagilar:

• Pul bilan aloqador ishchilar;
• Magazinda ishlaydiganlar, o‘qituvchilar va hamshiralar;
• Yolg‘iz ishchilar;
• Hokimiyat ishchilari (politsiyachilar,transport haydovchilari)

Ko‘p odamlar siqilish tufayli qiyinchilikka uchrashadi:

• Mahsulot yoki mahsulotni olib keluvchilar xizmatidan shuningdek narxidan qoniqmaslik.
• Nohaq jarima solinishi.

Ishga taalluqli ma’lum bir jarayonlarda sodir bo‘lgan har qanday baxtiz hodisa, ishchini kamsitilishi, qo‘rqitilishi yoki ma’lum bir holatlarda hujum qilinishi, u tomonidan zo‘rlanishi deb atalgan.

Shuni hisobga olib, HSE ish beruvchilar uchun foydali qo‘llanma ishlab chiqardi. Bu qo‘llanma ish rejasini o‘z ichiga oladi va bir nechta oldini olish choralariga tegishli maslahat beradi. Ish beruvchi sog‘liq va qonunchilik himoyasiga javob beradi va ishchilarni zo‘riqishdan himoya qiladi. Shuningdek boshqa turdagi himoyalarni ham sog‘liq va himoya ish haqidagi qonunlar keng tarqalgan. Ish beruvchilar va boshqa shaxslar burchlarini o‘z ichiga oladi. Chunki sog‘liq va himoyasini ta’minlash kerak, shulardan bittasi HSW va qonuniy ish beruvchilarga o‘z ishchilarini haqiqiy sog‘lom himoyali sharoitlarini yaratib berish kerak.

Ish beruvchilarning umumiy huquqi ish shtatiga majburiy nazorati ishdagi zo‘riqish holatini kamaytiradi. YUridik hodisalarni (Uest-Bromidja (1983) quruvchilik kompaniyasi va Foresti Krasko (1980) kompaniyalari ko‘rsatishyaptiki, har qanday ish beruvchilar, ularning ishchilari hech qanday xavf xatarsiz ishlayotganlarni, ko‘rsatib berdi. Ularning xavfsiz ish tizimini ta’minlab berish burjlarni va xavfsiz ish joylarni, ish beruvchilar ta’minlab berishlari shart, chunki bu ularni ishchi shtatini xavfli jinoyatlardan, jarohat olishning xavfini kamaytirishga aloqador.

Muamma bor-yo‘qligini aniqlang.

Bu xavf darjasini baholashga jabr qiladi, sodir bo‘lilishi mumkin bo‘lgan xavf xatarni aniqlash uchun. Odamlardan ish joyida so‘rash muhim va ba’zi vaziyatlarda ikkita ko‘rinishdagi savol javob o‘tkazish foydali bo‘lishi mumkin. Uzoq vaqt davom etgan jarayonni tasdiqlash uchun va har bir bo‘lgan tafsilotni qayd qilmoq uchun barcha noxush hodisalarni yozib oling.

Hisobotda quyidagilar bo‘lishi kerak:

- hujumga uchragan hujumchi va guvohlar haqida tavsilot;
- natija, ya’ni insonlarga qanday ta’sir bo‘lganligi va qancha vaqt yo‘qotilganligi ;
- voqea sodir bo‘lgan joy haqida ma’lumot;

So‘ngra nozik tabiatning ba’zi tajovuzkorona va zo‘riqish holatida ishchilar noxush voqea haqida xabar berishlari va sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan tajovuzdan himoyalashi kerak. Barcha noxush voqealar shunday tasniflanishi kerakki, moyillikdan tahlil o‘rganishi mumkin bo‘lishi kerak.

Bularni ham ko‘rib chiqing:

- baxtsizlik;
- asosiy jarohat;
- birinchi tibbiy yordamga muxtoj bo‘lgan o‘ta jiddiy jarohat yoki shok holati;
- taxdid yoki o‘zini xavfli joydaligini yoki xavfli mamlakatdaligini his qilmoq.

Nima ish qilish kerakligini tanlang.

Xavf kimlarga zarar etkazishi mumkin hamda bu qanday sodir bo‘lishi mumkinligini baholash hamda uni hal qilish muhimdir.

Tahdidlar ijtimoiy munosabatlarda, ish joydalarida hamda mijozlarining uyida bo‘lishi mumkin. Ishchilar va boshqa odamlar bilan o‘tkaziladigan maslahatlar, xavfsizlik vaqtlarida ularning majburiyatlarini tushuntirish, shuningdek ehtiyotkorlikni yanada oshirishni ta’minlaydi.

Quyidagi joylarda ishlovchilar xavfga duchor bo‘ladi:

- mijozlarni qabul qilish va xizmat ko‘rsatish puktlari;
- ko‘rik va rejani amalga oshirish;

- chegarada ko‘rsatiladigan xizmatlar;
- mehmondo‘stlik va etkazib berish;
- chakanaga benzin sotish va do‘konlarga tungi tashrif tadbirlari;
- ishdan tashqaridagi xizmat, ayniqsa spirtli ichimlik sotilgan bo‘lsa;
- sog‘liqni saqlash va ixtiyoriy xizmat;
- qo‘riqlash va xavfsizlik ;

Keyingi muammolarni ko‘rib chiqing:

- xizmat sifatini ta’minladi;
- operasion atrof-muhitning loyihasi;
- asbob-uskuna turi ishlatiladi;
- ishni loyihalashtirish.

Agar har xil kuch ishlatishlar qayd qilinganligi taxmin qilingan bo‘lsa, ba’zi kuch ishlatishlar ushlab qolinishi mumkin. Ko‘pgina davlat organlari quyidagi choralarni ishlatadi:

- Telefon orqali bog‘langan mehmonlarga ularning talablari ro‘yxatdan o‘tishi haqida xabar berish;
- Kabel televideniyani ishlatuvchi va xavfsizlik xizmati xodimlari.

Mehnat huquqining bir firmada bandlikning bo‘yicha so‘rovnoma natijasiga ko‘ra o‘ndan to‘rttasi qo‘rqitish bilan bog‘liq. Qo‘rqitish haqida xabar berganlarning 80%i aytishdiki, ularga jismoniy va aqliy sog‘lig‘iga ta’sir qilingan va har uchdan bir kishi ishdan tanaffus olishgan, natijada mehnat qilishgan yoki ish joyini tashlab ketishgan.

Operasion atrof-muhitning loyihasi

So‘nggi yillarda shaxsiy xavfsizlik va xizmat ko‘rsatish judayam bog‘liq bo‘lib, keng o‘rganilmoqda. Bu o‘z navbatida ko‘plab tashkilotlar faoliyatini o‘zgartirishga va mijozning tushkunligini kamaytirib daromadni ko‘paytirishga olib keldi. Qiziqarlisi shuki, to‘siqlar va ekranlarni yo‘qotgach ko‘plab punktlar xizmat ko‘rsatish jarayonida zo‘ravonsiz bajarildi, lekin shu jarayonga o‘tish davri shtat bilan xavf xatarni kamaytirish uchun va xavfsizlikni yaxshilash uchun juda chuqur rejalashtirilishi kerak. Joylashishi, sharoitlar, ranglar, yorug‘lik, musiqiy fonlarning turi, jihozlar va ularning qulayligi, xabar, narsalar hammasi kutish jarayonlariga katta ta’sir ko‘rsatadi. Kutish jarayoni ko‘pgina g‘azab va to‘polon kelib chiqaradi, shuning uchun samarali belgilar va boshqaruvga muhtoj, bu o‘z navbatida janjallashish potensiallarini kamaytiradi.

Xavfsizlik muassasini turi

Ko‘plab muassalar bo‘lganligi sababli, shu ishga mos va etarli ekanligi kafolat beradigan mutaxassisni maslahati muhim.

Qo‘shilishi mumkin bo‘lgan, ko‘rib chiqilgan me’yorlar:

- Odamlarni va mulkini himoya qilish uchun kirish yo‘lini boshqarish. To‘ldirilgan va samimiy qurilmalar, to‘siqlar va sodda kodlangan xavfsizlik punktlarda ko‘p o‘zgarishlar sezilmoqda.

Binoning loyihasi va joylanishi nima tanlanganligiga yaxshi dalili bo‘ladi. Odamlar oson identifikasiyalash uchun binoning ichidagi kirish yo‘liga muhtoj.

- Jinoyat va zo‘riqishni aniqlash uchun videokuzatkich, bu eng samarali usullaridan biri. Bu muassasaning qimmat turishi, uning kerakli turi va darajasiga kafolat beradi.

Vahimaning uchta muhim etarli turi bor:

- Jinoyatchilarning noqonuniy kirishidan himoya qilish, ayniqsa ish vaqtidan so‘ng;
- Qo‘rqitilayotgan ishchini boshqarish uchun qo‘rqituvchi vahimalar, bu ko‘pincha matbuot markazlar va qurilmalar hamda sirli joylashgan joylarda;
- Shaxsiy vahimalar, e’tibor tortib va chalg‘itish.

Radio va peydjerlar yolg‘iz ishchilar uchun kattagina kuch bo‘lishi mumkin, lekin buning uchun maxsus o‘qish zarur, nimaga desak, radio tartib-intizom uchun maxsus til va kodekslarni bilish zarur.

Mobil telefonlar – bu masarali xabar vositasi va odamlarning harakatlari hamda muammolari haqida hamkasblarni xabardor qilib turuvchi vosita.

Favqulodda tez foydalanish uchun kalit sonlari bo‘lishi kerak.

Ish loyihasi

Ishni bajarish sifatini yaxshilash, xavfsizligini yaxshilash va zo‘riqishni oldini olish uchun ko‘plab ishlarni amalga oshirish mumkin. Ular quyidagilar:

- ichkarida kam miqdorda pul saqlash;
- ish joyidan uzoqda uchrashuvni ehtiyotkorona rejalashtirish;
- gumon qilinuvchi tajavuzkor jalb qilinadigan joyda jamoaviy ishlash;
- asosiy ishdan tashqari ishchilar bilan doimiy aloqada bo‘lish. Aloqani ta’minlovchi maxsus xizmat xodimlari mavjud;
- yakka ishni aqlga sig‘adigan darajada oldini olish;
- fikr yuritish, oxirgi soatlarda ishlagan ishchilar uyga qaytarish;
- xavfsiz transport, turar joylarini talab qilishlari mumkin;
- ust boshini tartibga solish yoki ekspertdan maslahat olmish uchun ishdan bo‘sh vaqt olish.

Sodir bo‘lgan baxtsiz hodisa va shifoxlnaning favqulotdagi bo‘limi, masalan, shtatni qattiq tajovuzdan himoya qilishi, shuningdek bemorlarga tinchlikni ta’minlashlari kerak. Bu himoya: keng peshtaxta o‘rnatish, video kameralar o‘rnatish, halokat tugmalari va tovushli tizim o‘rnatish kabilarni o‘z ichiga oladi. Band shtat xavfsizligi va talabchan xavfsizlik ish tartibining ikkita bo‘limi, narkotikni saqlash va chiqarmaslik uchun xavfsizli choralarini ko‘rish, ishchi-xodimlarni shunday o‘rgatish kerakki, ularning oldindan tajovuzkor

xulqni bilishlari va kim qattiq xulq atvordan jabrlangan bo‘lsa, unga samarali yo‘l-yo‘riq xizmatlarini ta’minlanishi kerak.

Zo‘riqish bilan bog‘liq ishlarga chora ko‘rishdan oldin salomatlik va xavfsizlikning har qanday boshqa jihatlari kabi boshqarilishi hamda xavfsizlik siyosatiga ulangan bo‘lishi kerak.

Harakat qilish rejasi tegishli maslahat choralari singari qo‘llanishi bilan bajarilishi va tashkil etilishi kerak. ular zahira harakat qilish rejasi mavjudligi va shunga o‘xshash tayyorligi kafolatlanganligidan, shuningdek ichki ishlar organlari bilan maslahatlashish lozim.

Harakatlar sasmaraliligini tekshiring.

Xabar qilingan har qanday kelishmovchiliklar to‘g‘risidagi hisobotlar tadqiq qilingan va tegishli harakatlar amalga oshirilganligini kafolatlang. Jarayon muntazam taftish qilinishi, agar ular o‘rnatilgan tartibda ishlashmasa tegishli o‘zgartirishlarni amalga oshirish lozim.

Jabrlanuvchilarga, ularning musibatiga bardosh berishlari uchun yordam ko‘rsatish, surishtirish, tavsiya, bo‘sh vaqt, oyoqqa turib olishlari uchun hamkasblarning daldasi va huquqshunos maslahati darkor.

6.3. Ishda moddalarni noto‘g‘ri qo‘llash

Spirtli ichimliklar va narkotik moddalarni iste’mol qilish sog‘likka zarar etkazadi hamda absenteizm va ishlab chiqarish unumdorligining kamayishiga olib keladi. HSE ish beruvchilar muammolarga jiddiy yondashishga va alohida qo‘llanmalar orqali maslahatlar berilarini juda istab qoladi.

Spirtli ichimliklarni iste’mol qilish bilan ishning bir qismi bo‘lgan avtotransportni boshqarishda, ayniqsa jamoat yo‘llarida boshqarish talab etilsa jiddiy muammodir. Spirtli ichimlikni noto‘g‘ri iste’mol qilish unumdorlikni kamaytirib, absenteizmni va ishlab chiqarish jarohatlarini oshiradi, ayrim holatlarda jamoatchilikni falokatga boshlashi mumkin. HSE xodimlarning ishda bo‘lmaslik vaqtini 3% va 5%ni tashkil etishini baholadi. Bu holatlar spirtli ichimliklar tufayli sodir bo‘ladi va yiligi taxminan 14 million yo‘qotilgan ish kunlaridan so‘ng yakunlanadi. Ish beruvchilar xizmatchini maslahatdan keyin spirtli ichimlik siyosatini qabul qilishi kerak. Quyo‘dagi ishlarni ko‘rib chiqish darkor:

- tashkilot kutganidek xizmatchi o‘zining ichish darajasini cheklaydi;
- ichish muammo deb tan olinishini va yordam taklif qilishni;

- salomatlik muammosidan ko‘ra, xizmatchining qanday vaziyatlarda va qaysi joylarda ichishni ko‘rib chiqish tartibli ekanligini.

Muammoni bartaraf etish muammo sodir bo‘lganidan keyin harakat qilgandan ko‘ra yaxshi. Ish vaqti davomida hech qanday ichkilik va tanaffuslar vaqtida ichkilikni oldini olish uchun chalg‘itish kerak. Timsollar, belgilar xabardan ogoh qilishda yordam berishi mumkin. Biroq spirtli ichimlik ta’sirida kechikish va absenteizm, ishning salbiy jihatlari, diqqatning, xotiraning va fikrlashning susayishi, hamkasblari bilan munosabatning yomonlashishi kabi muammolar bo‘lishi mumkin bo‘lgan alomatlarini tan olish muhim. Ularni har doim ishdan ozod qilish emas, balki tavsiyalar berish yaxshi. Siyosatning samaradorligini bilish uchun tekshirib turilishi kerak.

Narkotik moddalarni suyiste’mol qilish yuqoridagi muammolarni keltirish bilan, hamda baxtsix hodisalarning ortishini ko‘rishimiz mumkin. Kardiffs universiteti tomonidan olib borilgan tadqiqot natijasida “ishsizlarga ko‘ra, ishlayotganlarda narkotikni iste’mol qishim kamligi va 30 yoshdan kichik har to‘rtinchi ishchi o‘tgan yilda narkotikdan foydalanganligini xabar qildi”. Tadqiqot davomida quyidagi xulosalar qilindi:

- javob berayotgan ishchilarning taxminan 13%i o‘tgan yilda narkotikdan foydalanganligini xabar qildi. Me’yor yoshga nisbatan o‘zgarib bordi, 50 yoshdan katta bo‘lganlar 3 %, 30 yoshdan kichik bo‘lgan 29 %;

- narkotiklarni iste’mol qilish chekish va og‘ir ichkilik bilan juda bog‘liq;

- narkotiklarni iste’mol qiluvchilar va uncha katta bo‘lmagan lat eyishning boshqa qaltis omillarini boshdan kechirayotganlar uncha katta bo‘lmagan lat eganlar o‘rtasida jamiyat mavjud;

- loyiha shuni ko‘rsatdiki, narkotiklarni hududiy iste’mol qilish ishning samaradoriligini va xavfsizligini kamaytirishi mumkin.

Preparatni noto‘g‘ri iste’mol qilishning samarali siyosati tashkilot va xizmatchilar foydasiga absenteizmni kamaytirish, salbiy unumdolik va baxtsiz hodisalar kelib chiqishini bartaraf etishga olib keladi. Narkotiklarni suyiste’mol qilayotganlarni aniqlash to‘g‘risida hech qanday oddiy ma’lumotnoma yo‘q, lekin HSE quyidagilarni tavsiya etdi:

- kayfiyatning to‘satdan o‘zgarishi;
- g‘alati g‘azablanish va tajovuzkorlik;
- chigallashib qolishga moyilligi;
- to‘g‘ri yo‘l tanlashda va kuchni to‘g‘ri sarflashda noto‘g‘ri tebranishlar;
- ishni susaytirishi;
- vaqtni bekorchi o‘tkazish;
- hamkasblar, mijozlar va boshqarma bilan munosabatlarning yomonlashuvi;
- tartibsizlik va o‘g‘irlik (yomon illatni qondirish talabining natijasi hisoblanadi).

Narkotiklarni suyiste’mol qilish siyosati quyidagicha belgilanishi mumkin:

1. Muammoning o‘lchamini tadqiq qilish.

O‘zini tutishi va unumdorlikning o‘zgarishi hamda baxtsiz hodisalar va tartib-intizom hisobotlari kabi kasalliklarni ekspertiza qilish eng yaxshi tayanch nuqtasi hisoblanadi.

2. Harakatlarni rejalashtirish.

Barcha shtatdagilar uchun o‘zaro anglash va menedjerlar hamda kuzatuvchilar uchun maxsus o‘qitish dasturini rivojlantiring. Narkomaniya muammosi bo‘lgan xizmatchilar maxfiy yo‘lga qo‘yish xizmatlariga murojaat qilishlari rag‘batlantirilishi kerak.

3. Chora ko‘rish

Siyosatni va insonning mas’uliyatini oshirish maqsadida tashkilotdagilarning barchasiga yozma siyosatni amalga oshiring. Bu esa narkomaniyasi bor bo‘lgan ishchilarning muammolarini sir saqlash va kafolatning ayrim qismlarini o‘z ichiga oladi. Shu bilan birga tilxatda aniq va ravshan izohlashi (yordamni rad etish, vo‘pol yomon xulq va narkotiklar bilan aloqada bo‘lish yoki o‘zida saqlash).

4. Siyosatning nazorati

Boshlang‘ich tadqiqotlarga (baxtsiz hodisa va kasalliklar me’yorlarini takomillashtirish) asoslanib, choralarga kiritilgan ijobiy o‘zgarishlarni tekshirgan holda siyosat tekshirilishi mumkin. Preparatni ekranlashtirish va testlash – nozi masala, bu faqatgina ishchi kuchining roziligi bilan ko‘rib chiqilishi lozim (bundan tashqari, bandlikni testlashdan oldin). Ekranlashtirish faqat inson tanasining salomatligi siyosatning bir bo‘lagi deb belgilansagina ma’qul bo‘ladi va uning maqsadi boshqalarda ham qaltis ishni minimumgacha kamaytirishga qaratiladi. Qirollikning Birlashgan Akkreditatsiyasi Xizmati Ko‘rsatishi (QBAXK) bilan ishonchli testlashni boshlash imkoniyatiga ega.

Ta’kidlash joizki, ayrim dori-darmonlar ro‘yxatga olingan va nazorat qilinadi.

Ularning yot ta’siri ishga ta’sir ko‘rsatishi va hamkasblarga tahdid solishi mumkin. Ish beruvchilar xizmatchilariga ro‘yxatga olingan dori-darmonlardan yot ta’sirlari haqida xabar terganlarni rag‘batlantirish va dasturga tegishli o‘zgartirish kiritish to‘g‘risida ma’lum qilishi kerak.

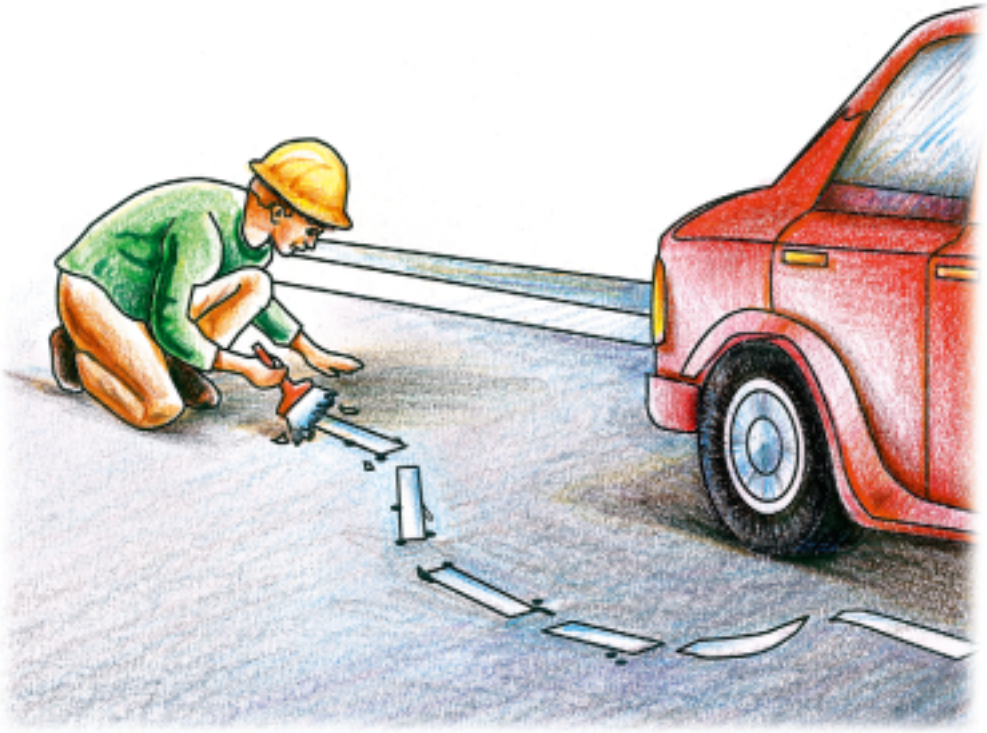

6.6 – rasm. Bu erda aytilganidek yordam beryaptimi – aslidan ko‘ra?

6.4. Ish joyida xodimlarning xavfsiz harakati

Ish xoyidagi xavflar

Ishda umumiy xavflar piyodalarga – xatolar, safarlar va o‘sha sathdan qulash, balandlikdan qulash, shikastlovchi harakatdagi transport vositalari bilan to‘qnashishi, doimiy yoki turg‘un ob’ektlarga urilishi va ob’ektlarni boshqara turib yoki qulayotib, joyini o‘zgartirayotganda sodir bo‘ladi.

Har birini o‘z navbatida, o‘ziga xos xavflar kelib chiqishi mumkin bo‘lgan atrof-muhitni va sharoitlarni inobatga olgan holda ko‘rib chiqiladi.

Xatolar, safarlar va o‘sha sathdan qulash

Sirpanish va engil yurish – bu ish joyidagi jarohatning yagona sabablaridan biri. Ular piyodalarda eng ko‘p tarqalgan xavflardan bo‘lib, har yili baxtsiz hodisalarning 38% va uch kunlik jarohatlarning 24% to‘g‘ri keladi. Har 25 daqiqada ishda sirpanish, engil yurish yoki qulash tufayli kimdir suyagini sindiradi. Har yili 40 ta baxtsiz hodisalarga qo‘shimcha qilib, 15000 dan ortiq ishlarning asosiy jarohatlari, xuddi shunday 30000 dan ortiq ishning uchta bo‘sh kunini qabul qiladigan ishchilar bor. HSE ma’lumotlari shuni ko‘rsatdiki, xatolar va safarlar - Buyuk Britaniyada ish joyidagi jarohatlarning eng ko‘p uchraydigan asosiy sabablaridandir.

6.7 – rasm. Engil xavflar. HSE manbasi

Millatning bunday baxtsiz hodisalari har yili £800 millionni tashkil etishi hisoblangan va ish beruvchilarga to‘g‘ridan-to‘g‘ri £300 millionni tashkil qilgan. Xabar qilinayotgan eng yuqori jarohatlar, ishlab chiqarish tarmoqlaridagi ovqatlardan ekanligi ma’lum qilinmoqda. Katta ishchilar, asosan ayollar sonlari yo/yoki sonning sinishiga olib keluvchi ommaviy qulashdan jiddiy shikastlanish hisoblanadi. Ish beruvchilarga fuqarolarning badal pulini talab qilishlari qimmatga tushmoqda va bunday shikoyatlar yo‘laklarda yoki savdo markazlarida toshtaxtaning noto‘g‘ri joylashganligidan to‘qishganlar jamoatchiligi tomonidan kiritilmoqda. Ishchi nam silliq nishablikdan nogironlik aravachasiga o‘tqazilgandan keyin badal puli bilan rag‘batlantirildi. Nishablikka xatolikka qarshi mato qoplagan holda baxtsiz hodisaning oldini olish mumkin edi.

HSE bunday baxtsiz hodisalarning katta miqdori bilan tashvishga tushdi va xatolar, safarlar va o‘sha sathdan qulashni qaltis ishalr tarkibiga kiritishni ta’kidladi. Ish beruvchi (yo‘qotilgan ishlab chiqarishni inobatga olgan holda to‘g‘ri va qo‘shimcha xarajatlar), xatolar, safarlar va o‘sha sathdan qulab jarohatlangan xizmatchilarga (yo‘qotilgan foyda va og‘riq) va jamoatchilikka xarajatlar miqdori juda yuqori bo‘lishiga qaramasdan ijtimoiy ta’minot va salomatlik xarajatlari nuqtai nazaridan amalga oshiradi.

Xavfli xatolarni quyidagilar keltirib chiqaradi:

- nam yoki chang qavatlar;

- nam yoki quruq moddalarning o‘zilishi – neft, suv, unning changi va elim idishlar ishlab chiqarishda foydalaniladigan elim sharchalar (rasm 6.8.);

- sirpanchiq qavatlarni bo‘yralardan (sinovka) holi qilish;
- nam yo/yoki muz ob-havo sharoiti;
- mos kelmaydigan poyafzal yoki pol qoplamasi;

Safarlar xavfini quyidagilar keltirib chiqaradi:

- pol qoplamasi yoki gilamlarni hlli qilish;
- to‘siqlar, past devorlar, poldagi past maxkamlanganlar;
- kabellar yoki joyni o‘zgartirish o‘tish yo‘laklaridan olib borsa, notekis yuzalar;
- ixcham elektr qurilmalari va boshqa elektr asboblarga (chang yutgichlar va diaproektorlar) olib boradi;
- safarlarning jiddiy xavflari bo‘lib ko‘tarilgan telefonlar va elektr uyalardir (bu ofisda avtomatlashgan displey ekrani qayta moslangan ish joylari jiddiy muammo bo‘lishi mumkin);
- gilamchalar va bo‘yralar - ayniqsa sayqallangan yuzada joylashgan yoki tashuvchi bo‘lganda;
- yomon uy xo‘jaligi – uy egalari safarga ketgan va axlatlar muntazam chiqarib tashlanmagan;
- yoritilganlikning yomon darajalari – asosan shu darajaga yaqin boshlanadi yoki boshqa o‘zgarishlar bo‘ladi;
- teng bo‘lmagan qavatlar – asosan yomon yoritilganlik yoki hech qanday panjara bo‘lmaganda;
- mos kelmaydigan poyafzal – sirpanuvchi tagcharmli etik yoki to‘piqni ushlab turishga etishmovchilik bo‘lganda.

Safardagi baxtsiz hldisalarning yarmidan ko‘pchiligi yomon uy xo‘jaligi bilan bog‘liq. Bulardan ko‘pchilik yordamchi muammolar oson echilishi mumkin:

- kafolatlangan, negaki barcha o‘tish joylari maqsadga muvofiq va to‘siqlardan holi;
- kafolatlovchi, ishchilar mos bo‘lgan poyafzalda yurishadi;
- ishchi hududlarda safardagi erkin ishchilar o‘qitilgan;
- kuzatuvchilar tomonidan muntazam ish muhitlarni ko‘zdan kechirish.

Ish joyi uchun mos keladigan poyafzalni tanlash, ergonomik muammolar va umumiy atrof-muhitning taqdim etadigan xavflar turini ko‘rib chiqishni taqozo etadi.

6.8 – rasm. Sirpanishni oldini olish maqsadida tozalik ishlari astoydil bo‘lishi kerak.

Balandlikda ishlaganda qulash

Ko‘pchilik o‘lim holatlari boshqa sabablardan ko‘ra, balandlikdan yiqilishda sodir bo‘ladi. Ular jiddiy jarohatlar yoki qurilish sanoatidagi o‘limlarning sababchilaridir. Bu baxtsiz hodisada 2 m balandlikdan ko‘proq yiqiladi va har doim singan suyaklar, boshning jiddiy jarohati, xushdan ketish va o‘lim holatlariga olib keladi. Barcha o‘lim holatlarining 25% ishda va 19% balandlikdan yiqilish sababli sodir bo‘ladi. Jiddiy jarohatlar 2 m dan past joydan qulashda ham sodir bo‘ladi, misol uchun baland javonga etish uchun aylanma stullardan foydalanish.

Harakatlanayotgan transport vositalari bilan to‘qnashuv

Ular ish xonalari doirasida yoki bino atrofidagi pod’ezd yo‘llarida sodir bo‘lishi mumkin. Bu- piyodalar va transport vositalari o‘rtasida hech qanday ajratish belgilari bo‘lmagan yoki transport vositalari tezlashadigan spetsifik muammodir. Yaxshi bo‘lmagan yorug‘lik, ko‘rinmaydigan burilishlar, yo‘l chorraxalaridagi ogohlantiruvchi belgilar va barerlar ham bu turdagi baxtsiz xodisalarning xavfini oshiradi. Ishdagi baxtsiz xodisalarning 18% hizmat ko‘rsatish sektorida (avvalo chakana savdo va ombor harakatlarida) piyodalar va harakatdagi transport vositalarining to‘qnashuvidan sodir bo‘ladi.

Joy o‘zgartirib, yiqilayotib yoki uchayotib engilishga qarshilik qiladi

Bu 18% ishdagi baxtsiz xodisani keltirib chiqaradi va qurilish sanoatidagi ikkinchi o‘rindagi baxtsiz hodisa hisoblanadi. Bu yana 15% butun otryadning va 14% 3-kunli baxtsiz xodisani keltirib chiqaradi.

Harakatlanayotgan ob’ektlar ko‘chiriladigan qismlarni, mashinaning harakatlanayotgan qismi, yoki lentali konveyer tizimlari, va ob’ektlar boshqaruvini o‘z ichiga oladi, xar doim harakatlanayotgan qismning bo‘linishi yoki bosim ostidagi tizimning qaytarishda amalga oshiriladi. Qulayotgan ob’ektlar- qurilishdagi (balandlikdagi pala-partish ish sababli) va ombor ishlarida (tagliklarni pala-partish o‘rashdan) eng katta muammodir. Bu xavf-xatar uchun bosh zaif hisoblanadi. Yuklarni joydan-joyga ko‘chiruvchi punktlar, sanoatning ko‘p sektorlarida keyingi qoldiriladi, va muhim xavf-xatarni kamaytiradi.

Harakatsiz yoki doimiy ob’ektlarga zarb

Har yili bu 1000 dan ko‘p asosiy baxtsiz xodisalarni tashkil qiladi. Binoning harakatsiz qismi bilan to‘qnashib, harakatlanishdagi ishlar, doimiy transport vositasi yoki bunday ob’ektlarga qarama-qarshi qulashda kelib chiqqan jarohatlar shularga kiradi. Bu spetsifik xavf-xatarda bosh tananing eng zaif qismi hisoblanadi va bu balandlikdagi to‘siqning noto‘g‘ri fikridan kelib chiqqan. O‘rta darajadagi boshning chayqalishi- bu umumiy natija va tibbiy ko‘rik odatda tavsiya qilinadi. Bu xizmat ko‘rsatish vaqtidagi umumiy jarohat, bunda mashina atrofida spetsifik kosmik cheklanishlar bilan do‘stona munosabatlar kamroq bo‘ladi.

Bu barcha xavf-xatarlarning samarali echimi qimmat, ko‘p mehnat talab qilmaydigan yoki murakkab bo‘lmasligi kerak. Yordamchi rejim bilan birlashgan xizmatchining sog‘lom fikrlashi yoki tushunishi ko‘pgina muammolarni hal qiladi.

Ish joyida insonlarning xavfsiz harakatlanishini nazorat qilish choralari. O‘sha sathdagi xatolik, safar va qulashlar

Ular boshqaruvning bir nechta strategiyasi yordamida to‘xtalishi yoki kamaytirilishi mumkin. Ular va boshqa piyodaviy muhokama qilingan xavf-xatarlar ish joyining risk darajasini baholashga kiritiladi, ularga “Sog‘liq va xavfsizlikni boshqaruv” ish yo‘riknomasida talab qilingan, va xatolik va safarning xavf-xatari, yomon va qiyshik pollar, yomon yoritilgan zinalar yoki tomlardan chakka o‘tgandagi ko‘lmak kabilar kiradi. Yana ish joyida qonuniy talab mavjud (sog‘lik, xavfsizlik va farovonlik). Yaxshi xolatda, to‘siqlardan ozod bo‘lishi uchun barcha qavatlar uchun yo‘riknoma mavjud. Insonlarning ish joylarini xayrli ko‘chirish uchun transport marshrutlari tashkillashtirilishi kerak.

Xavfsizlikni boshqarishning tizimi va sog‘likning asosiy elementlariga turli boshqa xavfsizliklar kiradi.

Rejalashtirish - nazoratning muvofiq choralaridan va mexnat ko‘nikmalaridan foydalanishda tahlikani minimallashtiradi yoki yo‘q qiladi.

Tashkillashtirish- ishchilar va kuzatuvchilarni rejalashtirish jarayoniga jalb qiladi, axborotlarni saqlash va safarning xavf-xataridan ozod qiladi.

Nazorat - barcha tozalash ishlarini va xizmat ko‘rsatishni ro‘yxatga oladi.

Xatollikka qarshi qoplama yoki qatlam zinapoyaga, narvonga, podiumga, oshxona pollari va silliq o‘tish yo‘lida joylashtirilganligiga kafolat bering.

Pol yaqinda artilganda ogohlantirish belgilaridan foydalaning.

Nazorat va ko‘zdan kechirish - tozalash protsedurasi xavfsizligini muntazam reviziya qiladi va safar xavf-xatarini xavfsizlikni ko‘zdan kechirishga kiritadi. Takomillashtirish yoki xavfli uchastka indentifitsirlanganlinigi ko‘rish uchun baxtsiz xodisaning hisobotlarini tekshiring.

Xatolik va safardagi baxtsiz xodisa- ko‘pchilik chakana savdo qiladigan magazinlar, mijozlar va xizmatchilar uchun katta muammodir.

Sirpanmaydigan to‘shamalar, yoritishning yaxshi standarti va tovar mahsulotlarini zahiralash vaqtida yo‘laklarni yopib qo‘yish ehtiyojini kamaytirish tipik chora hisoblanadi. Boshqa choralar o‘z ichiga xizmatchilarga moch keladigan kiyim-kechak, poyafzal kiyishni, zinapoyalarga mos panjaralarni o‘z ichiga oladi. Polning shikastlanishi yoki buzilishi haqidagi turli xabarlarga tez va samarali javob berish uchun, pol sathining turli o‘zgarishlari birinchi o‘ringa qo‘yiladi. Yaxshi yordamchi protseduralar ahamiyatli hisoblanadi. Magazinning joylashish loyihasi va turli omborlar baxtsiz xodisalarning barcha turlarini qisqartirish kafolatini beradi. Bu choralarning ko‘pchiligi ish o‘rinlarini diapazonlari uchun mavjuddir.

Balandlikda ishlashda qulash

Balandlikda ishlash yo‘riknomasi quyidagi nazorat choralari ierarxiyasi beradi:

Balandlikda ishlashni bartaraf etadi. Mavjud xavfsiz ish joyidagi ish. Ish uchun etarli uskuna yoki qulashning kelib chiqishlari va masofasini minimallashtirishni kafolatlaydi.

foydalanishning jamoaviy choralari, alohida choralar emas (misol uchun, xafvsizlik kamari o‘rniga panjaralar).

nazorat, o‘qitish va yo‘riqnomani ta’minlaydi.

Balandlikdan qulash mos keladigan barerlar, hamda boshqaruvning boshqa ierarxiyasi yordamida boshqariladi:

- Tana shikastlanishini keltirib chiqaradigan masofadan qulashni yo‘q qiladi (misol uchun, ishni er sathi darajasida boshlash);
- Tana shikastlanishini keltirib chiqaradigan masofadan qulash tahlikasiga qarshi himoyalaydi (misol uchun, panjaralardan foydalanganda);
- Tana shikastlanishini keltirib chiqaradigan masofadan qulashda insonga halaqit beradi (misol uchun, xavfsizlik kamari);

- Tana shikastlanishini keltirib chiqaradigan masofadan qulashni yumshatadi.

Insonlarning yoki materiallarning qulashini oldini olishning asosiy vositalari bo‘lib panjaralardan, oyoq barmog‘ini boshqarish va zinapoyalarning gardishi hisoblanadi. (6.9-rasm).

6.9 – rasm. Minora taxtasupasidan qulash

Quvvatlash tizimi va xavfsizlik kamaridan barcha boshqa imkoniyatlar samarasiz bo‘lganda foydalaniladi.

Zinapoyalarning ochiq tomonlarida panjaralardan va qo‘shni devorlarga mo‘ljallangan panjaralardan foydalanish, insonlarning qulashiga to‘siqlik qiladi.

Qavatlar va o‘ralardagi teshiklar doimo to‘silishi yoki yopilishi lozim. Ehtiyotkorlik mo‘rt yuzaga ta’sir nuqtai nazaridan olinishi kerak. Balandlikda ishlash yriqnomasiga talablar 6 5. bo‘limda berilgan.

Doimiy zinapoyalar ham baxtsiz xodisalarning manbai bo‘lib, ular bu balandlikdan qulash kategoriyalari chegarasiga kiritilgan, xavfsizlik uskunalari bunday baxtsiz xodisalarning kamaytirishi mumkin:

- zinapoyalarning adekvat kengligi, qadam chuqurligi va erga tushish shart-sharoitlari va panjara va oraliq relslar: qurilish normalari qoidalariga rioya qilish og‘ish burchagi uchun qadamlar va qator usti elementlari doimo bir xil o‘lchamda bo‘lishi kerak (ya’ni zinapoya keskinligi);
- sirpanmaydigan yuza va refleksiv xoshiyalash;
- adekvat yoritish;
- adekvat xizmat ko‘rsatish;
- ishga yaroqli bo‘lmagan insonlar uchun maxsus yoki alternativ shart-sharoitlar (misol uchun, zinapoyadan tomondan personal lifti).

Insonlar transport vositasiga yuk ortayotganda yoki tushirayotganda ko‘p ishdan foydalanadi; maksimal darajada insonlar transport vositalariga yoki ularning yuklariga ko‘tarilmasligini oldini olish kerak.

Misol uchun, gruzoviklarning himoya qoplamasi mumkin bo‘lgan uskuna yordamida, belgilangan joyda bajarilishi kerak.

Harakatlanayotgan transport vositalari bilan to‘qnashuv

Ular piyodalarni va transport vositalarini to‘liq ajratib, piyodalar o‘tish yo‘lini himoyalab oldini oladi. Insonlar yo‘llardan belgilangan piyodalar o‘tish yo‘lidan o‘tishlari lozim. Mos keladigan barerlar binolarga kirish va chiqishda va omborlarning “ko‘r” burchaklarida o‘rnatilishi kerak.

Spetsifik g‘amxo‘rlik yuk tashish mashinalari yuklarni ortayotgan va tushirayotgan joylarda bo‘lishi kerak. Bu eshik tirqishlari piyodalar uchun va transport vositalari uchun kerak, va bunday eshik tirqishlari uchun ko‘rish guruhi va balandlik xavfsizligi ruxsatini taqdim etish kerak. Nihoyat, tezlikning cheklashni amalga oshirish, nazoratning boshqa samarali usuli hisoblanadi.

Joyini o‘zgartirib, qulab yoki uchib, shikastlanganligini tan olmaslik

Qurilish ishlari uchun (6.5 - bo‘limga qarang) umumiy chizilganlar bo‘yicha choralar ko‘rish yoki harakatlanishlarni cheklash qismi (9 - bo‘limda muhokama qilinganidek) yoki qo‘riqlash orqali ularning oldi olinishi mumkin. Qulab tushadigan ob’ektlar bilan bog‘liq xavflardan himoyalanadigan ishchi-quruvchilar va ommaviy ehtiyoj a’zolari ham. Ikkala gurux ham muhim xavf bo‘lgan, qulab tushayotgan bo‘laklarni tutib olish maqsadida mos keluvchi to‘r yoki qoplama o‘tish yo‘laklari yordamida himoyalangan bo‘ladi.

Keraksiz materiallar er yuzasiga ko‘targich yoki boshqa uskunalar yordamida olib kelinishi lozim. Harajatlar balandlikda tashlab qo‘yilmasligi, va faqat minimal materiallar ishchi platformada saqlanishi lozim. Shaxsiy himoya vositalari kaska yoki o‘q o‘tmas oyna har doim qurilish jarayonida taqilgan bo‘lishi muhim.

Taksi v yuk mashinasi haydovchilari ombor liftlaridan foydalanganda va qisqa muddatda offislarda tez-tez balandlikda saqlanishning oldini olish mumkin. Saqlashning azobi asosan zaifliklar va etarlicha kuchli bo‘lishi lozim, qaysiki ular etkazishi lozim bo‘lgan yuk uchun. Transport vositalari tomonidan etkazilgan zarar strukturaga salbiy ta’sir etishi va halokatli vaziyatlarga olib kelishi mumkin. Vertikal holatdagilari asosan himoyaga muhtoj bo‘ladi, ayniqsa burchaklarda.

Quyidagi harakatlar zararni kamaytirishda foydalanishni talab etadi:

- Doimiy kuzatib borish va harakatda muammo yoki nuqson haqida habar berish.
- Pochta orqali yukni maksimal og‘irligini habar qilish va hech qachon yukni oshirmaslik.
- Yaxshi va xavfsiz mollardan yig‘ishda foydalanish.
- Guruh, quti yoki maqola jildidan nuqtaning qulashini oldini olish.
- Balandlikdagi oynalarni qayta ulash va doimiy kuzatish va bir-biriga mos tushishiga ishonch hosil qilish.
- Shtabni qo‘llanma va o‘qitish bilan, og‘ir ish uchun maxsus tadbir bilan ta’minlash.

Harakatsizlik urg‘usi yoki doimiy ob’ektlar

Bu faqat quyidagi holatlarda samarali boshqarilishi mumkin:

- Yaxshi yoritilgan standart imkoniyatlar va uy xo‘jaligi.
- O‘tish joylarini aniqlash va foydalanilayotganiga ishonch hosil qilish.
- Xuddi yuqorida ta’kidlanganidek, shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish.

Piyodalar uchun umumiy profilaktika chora-tadbirlar

Piyodalar uchun xavfni kamaytirish va yaxshi usullarni qo‘llash, yaxshi uy xo‘jaligi va sog‘lom g‘oya uchun bir necha rejalarni birga olib borishni talab etadi. Bir necha chora-tadbirlar qimmatli bo‘lishi yoki qo‘llash qiyin bo‘lishi, ayrimlari asosiy foydalanilishiga qaramasdan, sayohat va o‘sha darajadan yiqilish va harakatlanuvchi transport vositalaridan sakrash, barcha turdagi piyodalar xavfsizligiga mos taalluqli hisoblanadi.

(a)

b)

6.10 – rasm. a) hududni kesib o‘tayotgan oddiy piyoda/transport vositasi, b) o‘rab turadigan/himoyalaydigan to‘siqlar, suv zahiralari bilan to‘qnashuvni oldini olish masqadida.

(a)

(b)

6.11 – rasm. a) Tegishli belgilanishli ichki shosse,
b) og‘ir qutilarning xavfli joylashishi.

Ayrim turdagi chora-tadbirlar quyidagilarni keltirib chiqaradi:

- Ish joyini imkoni boricha rivojlantirish va kafolatlash, polga mos keluvchi va yoritilganligi, mashina uskunalari bilan ta’minlanganligi va piyodalar qatnovi diqqat bilan rejalashtirilishi lozim. Yoritilganlikning yaqindagi transport vositasiga halaqit berishi, piyodalar harakati va xavfsizligiga o‘z ta’sirini o‘tkazadi.

Balandlik o‘zgargan joylarda va zinalarda yoritilganlik juda muhim. Har qanday jismoniy xavf, past darajadagi nurlar kabi, harakat va piyoda yo‘laklari aniq va ravshan ko‘rsatilishi lozim. Zinalar asosiy e’tiborda bo‘lib ularda chiqish yo‘nalishlari bilan ko‘rsatilishi kerak.

- Ish joyiga qarab piyodalar xavfsizligini ta’minlash (masalan yong‘in chiqqanda).
- Aniq chiqish yo‘llarini tushunuvchi va belgilovchi.
- Yordam beruvchi tamoyillarni qabul qiluvchi, barcha hududni nazoratda ushlash, ayniqsa chiqish yo‘laklarini, qo‘ldan kelganicha toza saqlash va har qanday uzulishni tezda bartaraf etish.
- Tanlangan materiallardan foydalanishda, balandlikda ishlovchilarning xavfsizligi yuqori darajada bo‘lishi lozim.

- Barcha ishchilar turli uskunalardan xavfsiz foydalanishga o‘rgatilishlari, (mashina qo‘riqchi yoki shaxsiy himoya vositasi kabi) yoki tozalash uskunlari, ish beruvchi tomonidan xavfsizligi ta’minlanishi kafolatlanadi.

- Mos tushuvchi xizmat tizimining tozalanishi va samarali ishlashi, xatolar va tuzatish hammasi birgalikda olib borilishi kafolatlanadi.

Tozalanuvchi hududlar chegaralangan va maxsus belgilar o‘rnatilgan bo‘lishi lozim. G‘amxo‘rlik, shuningdek joylarda va elektr vositalarini tozalaganda ham olib borilishi lozim. Tozalash, ta’mirlash va xizmat ko‘rsatilganlik hisoboti topshirilishi kerak.

- Barcha ishchilar qurilishga mos holatda oyoq va ust kiyim kiyishlari kafolatlanadi.

- Agar piyodalar yo‘lagi xavfli deb hisoblanadigan hududda joylashib qolsa, kerakli chora-tadbirlar qabul qilishga e’tibor qaratiladi.

Qavatlar va transport vositalari sezilishi uchun ovoz chiqara olishi lozim. Agar u erning bir qismida, balki chiqish qismida xavf aniqlansa, uni qamrab olish va xavf haqida ogohlantirish kerak. Har qanday zarar ko‘rgan hududlar ta’mirlash yakunlanmagunicha o‘rab qo‘yilishi lozim.

Tavakkallik darajasi avvalgi baxtsiz hodisaga qarab chiqarilishi, kerakli miqdorda boshqarilishi, oyoq kiyimlari mos tushishi lozim. Mas’ul shaxs hududning muammolari haqida tez-tez habar berib turganligi sababli, bu muhim hisoblanadi.

Elektr orqali harakatlanuvchi darvoza

HSE yaqinda bo‘lingan hududlar va piyodalar yo‘lagida elektr orqali harakatlanuchi darvozalar haqida ogohlantirdi, xuddi odatiy mashina to‘xtash joylaridagi kabi. Elektr orqali harakatlanuchi darvoza sababli chiqish va pochta darvozalari orasida qolgan ikki bola juda og‘ir jarohat ko‘rishgan. Ularning qamal bo‘lib qolishining sabablari:

- Ularning qatnashuvi chiqish darvoza yaqinida aniqlanmagan.

- Chiqish darvozasi kuchi, qachonki ular buni engishga harakat qilganda, o‘lchab bo‘lmas darajada bo‘lgan, BS EN 12453 2001 ma’lum qilishiga ko‘ra.

HSE xavfsizligi bildirishi va yangilangan avvalgi tashkilotlar, odamlar, haqida ma’lumotlar, loyihadagi moyillik, qurilish, o‘rnatishlar va elektr orqali harakatlanuchi darvozalar va ularning foydalanishi, boshqaruvida bo‘lgan tashkilotlarga kirish. Bu shuningdek kompaniyalarga va shu turdagi darvozalardan foydalanuvchilarga ta’luqli. Britaniya Strandarti (BS EB 12453 2001) mayda xatarlar darvoza ishlayotgan joylarda uchun o‘zining minimal qo‘riqlovchilarini darvozaning ta’qiqlangan qismi uchun atrof-muhitga qarab belgilanadi.

Ma’lum hududdagi elektr orqali harakatlanuchi darvoza uchun barcha uchun foydalanishda bo‘lganlar uchun qo‘riqchining tavsiya etiluvchi darajasi:

- Kuchning tarqalishi qo‘llovchi uskunaning ko‘rsatilganidek cheklanganligi yoki sezgir himoya vositasi va boshqa odam yoki to‘siqni aniqlovchi vositalar darvozaning bir tomonida joylashgan bo‘ladi.

- Odam ishtirokini aniqlovchi vositalar bilan ta’minlash kerakki, hech qanday vaziyatda inonga ro‘baro kelmasligi lozim.

HSE quyidagi harakatlarni tavsiya qiladi:

- Barcha loyihalovchi va o‘rnatuvchilar kafolat berishlari kerakki, elektr orqali harakatlanuchi darvoza to‘siqqa yoki odamga to‘g‘ri kelganda kuch miqdorini cheklashi va oshirmasligi va BS EB 12453 2001 ga mos bo‘lishi zarur.

- Darvozani kuchi prafilaktikaning bir qismi kabi o‘lchanishi va tekshiruvdan o‘tkazilishi lozim.

- Qo‘shimcha tarzda, chegaralash uchun qo‘shimcha bosim va taqiqlangan tomonlariga kafolat berishi va fotoelektrik sezgi bilan ta’minlanishi, yuqori darajadagi xavfni umumiy joylarda aniqlashi, bolalar va jamiyatning boshqa a’zolari uchun hozir bo‘lishi lozim.

- Harakatlanuvchi darvozalar uchun javobgar shaxs yoki tashkilot doimiy uning xavfsizlik darajasini nazorat qilishi, barcha tasodifiy holatlar, ekslpluatatsiya vaqtlarida boshqa jismlar orasidan uni ajrata olishi lozim. Bu ayniqsa javobgarlik bir insondan yoki tashkilotdan boshqasiga o‘tkazilganda o‘ta muhim.

- Barcha uskunalar xavfsizligi va xususiyatlari doimiy ko‘rsatmada ko‘rsatilganidek tekshirib borilishi ularning ishlab chiqarilgani kabi kafolatlaydi. Bu rejalashtirilgan profilaktik xizmat ko‘rsatishda va rozilik bergan shaxslar va darvozani boshqarishni o‘z bo‘yniga olgan kompaniya tomonidan aniqlanadi.

6.5. Balandlikda ishlash

Balandlikda ishlash 50-60 ga yaqin o‘lim holatini, boshqa barcha ish joyiga nisbatan ko‘proq yuzaga keltiradi va har yili 4000 ortiq inson jarohatlanadi. Bu kiritilgan balandlikda ishlash ko‘rsatmasiga binoan, barcha jarayonlarga taalluqli bo‘lgan holatda, balandlikda bajariluvchi nafaqat qurilish ishlari, balki bu ko‘rsatmalar oyna tozalash, daraxtlarni chopish, balandlikda bajariluvchi ishlar va ko‘cha chiroqlarini almashtirganda ham amal qiladi. HSE tekshiruv jarayonida shu ma’lum bo‘ldiki 2400 proektdan har bir beshinchi hudud balandlikda ishlashga tayyor emasligi kelib chiqdi.

Balandlik ko‘rsatmalariga binoan ishlash

Balandlikda ishlash ko‘rsatmalarida hech qanday minimal balandlik belgilanmagan.

Ular ehtiyoj bo‘lganda barcha joyda qo‘llanib, balandlikdan yiqilish xavfini nazorat qilish, jismoniy zararlanishga sabab bo‘lishi mumkin. Bu uskunalardan ma’lum balandlik yoki balandlikdagi doimiy ishlash; bunda ish bajarilgandan so‘ng mustasnodir. Ularga ish joyini tark etishga ruxsat beriladi.

Ular shuning uchun:

- Yuk mashinasi bilan berkinish, yoki yon atrofdagi tankerga berkinish;
- Harakatlanuvchi eshafot yoki ish mobil platformalarini ko‘tarish (MPK);
- Daraxt maydalovchilar va boshqa o‘rmon ishchilari balandlikda ishlaydiganlar;
- Beshikda yoki arqondan ishni amalga oshirish mumkin, ta’mirlash yoki foydalanish jarayonida;
- Doimiy ish jarayonida bochkalrni joylab chiqish;
- Qazish ishlarida yoki erto‘la ochishda, ishchi yiqilishi va jarohatlanishi mumkin;
- Tavsiya olish hodisalarida, masalan, ko‘chib yuruvchi tashkilot yoki osma ko‘priklarda;
- Narvon va kursilardan javonlardan to‘ldirishda foydalanganda, oynalarni tozalashda;
- Kemalarni ta’mirlashda;
- Maqsadga erishish uchun xususiy uylarda ishlaganda, masalan, rassom yoki dekorator bo‘lsa.

Shuningdek sodir bo‘lishi mumkin:

- Ob-havoning injiqligi;
- Eslatmalar, yo‘llanmalar va o‘sha darajadagi yiqilishlar;
- Agar xizmat jarayoni rejalashtirilmagan bo‘lsa doimiy yiqilishlar sodir bo‘ladi;
- Yuqori qavatli binolarning yuqorisida ishlaganda, hech qanday xavf bo‘lmagan holda, faqat alohida narvondan foydalanish holatida.

Ko‘rsatmalarning markazida (6-qoida), sih beruvchi, balandlikda bajarilishi kerak bo‘lgan holatga 3 bosqichli ierarxiyani qanday qabul qilish,izoh berilgan. 3 holatda balandlikdagi ish joyini tashlab ketish ko‘zda tutilgan, ishchilarni balandlikdan yiqilishini oldini olish va agar shu holat sodir bo‘lsa, yiqilish ta’sirini kamaytirish.

Ko‘rsatmalar nimalarni talab qiladi:

- Ish balandlikda amalga oshirilmaydi, masalan, ishga tayyorgarlik erda bajarilgani ma’qul. Majbur bo‘linsagina ishning xavfsiz bajarilishini ta’minlash, belgilangan balandliklardan tashqari;
- Qachon ish balandlikda bajarilsa, ish beruvchi havo aynishini to‘g‘ri chora-tadbirlarini ko‘rib qo‘yishi lozim. Har qanday balandlikdan yiqilish jarohatga sabab bo‘lishi mumkin;
- Ish beruvchi etarlicha to‘g‘ri chora-tadbirlarni, yiqilishning eng minimal holatlari uchun ham chora-tadbirlarni ko‘rishi lozim. Masalan, xavfsizlik yostiqlari yoki ijtimoiy himoya, ayrim hollarda ustuvorlik qilishi kerak.

Tasodifni baholashda quyidagi harakatlar talab etiladi, kitobni javonga taxlashda harakatlanuvchi stuldan foydalanish (ko‘p tashlamaslik, ko‘p charchamaslik va bosh.). Bundan tashqari murakkab qurilish loyihalarida tasodiflarni baholashga katta e’tibor beriladi.

- Hozirda amaldagi balandlikda ishlash holatiga 2007 yil o‘zgartirish kiritilgan.

- Tasodifni baholashda avval holatga qaraladi, ishdan qochish mumkinmi?

Agar mumkin bo‘lmagan holatda, quyidagi savollarga qaraladi:

- Tabiat va ishning davomiyligi;
- O‘xshashlik darajasi ish bilan bog‘liq va barcha holatlar bilan bog‘liq;
- Kuzatuvning ayrim bosqichlari;
- O‘tkir uskunalardan foydalanishda, oyoq barmoqlarini to‘g‘ri boshqarishi, foydalanilayotgan platforma va foydalanish vositalari va chiqish;
- Shaxsiy himoya vositasi, dubulg‘alar va maxsus xavfsizlik kamarlari;
- Hozir – bo‘lish tizimi, bular to‘rlar yoki erga yumshoq qo‘nish vositalari;
- Ishchilarning salomatligi;
- Qonunchilikka mos rozilik, xususiy hollarda, balandlikda ishlash qoidalari va salomatlikni saqlash, ish joyida xavfsizlikni saqlash.

Balandlikdan yiqilishga qarshi himoya.
Ish vaqtida balandlikda yiqilishga qarshi himoya

Ko‘rsatmaga amal qiladigan bo‘lsa, balandlikda taxtasupa minimum 950 mm va maksimal himoyalangan oyoqlar orasida 470 mm bo‘lishi lozim. Bu nazarda tutilgan oraliq, boshqa ko‘rsatkichlarda ham, shuningdek oyoqning boshqa holatlarida ham qo‘llanilishi mumkin.

Ular shuningdek shaxsiy vositalarga ham o‘z talabini qo‘yadi. Balandlikda ishlash o‘sib boruvchi chora-tadbirlarga mos bo‘lishi, shuningdek balandlikdan yiqilishdan to‘sib qolishi lozim.

Bu chora-tadbirlar:

Agar mumkin bo‘lsa, balandlikda ishni tashlash;

Ishchi platformada xavfsizlikni ta’minlash;

Agar mumkin bo‘lsa, ish joyidagi uskunalarni to‘xtatish;

Jamoaviy xavfsizlik (xavfsizlik yostig‘i yoki ijtimoiy himoya) ishlatilishi mumkin.

Qaerda sodir bo‘lmasin, yiqilishdan saqlab qolish uchun qo‘shimcha chora-tadbirlarni ko‘rilishi;

Qachonki ko‘zda tutilgan chora-tadbirlardan biri amalga oshirilmasa, narvon yoki zinalarga qaraladi.

Balandlikda qilinadigan ishning katta qismini erda amalga oshirish xavfini bir muncha bartaraf etadi. Koʻpriklarni yigʻish ishlari yoki baland kranlardan foydalanish, bunga misol boʻladi. Balandlikda ishlash uskunalari yordamida oynalarni tozalash yoki baland devorlarni bezash ishlari olib borilishi mumkin. Shuningdek balandlikda amalga oshiriluvchi ishlarni, er yuzasida xavfsizlik chora-tadbirlarini koʻrib qilib boʻlmaydi.

Moʻrt tomlar va balandliklar

“Balandlikda ishlash koʻrsatmasi” ga binoan moʻrt balandlikda ishlashga amal qiling. Tomda ish olib borish xavfli va tasodifni baholash metodlariga amal qilishlari talab etiladi (1-boʻlim ga qarang, nazorat ostida qurilish harakatlarini aniqlash) ishning boshlanguniga qadar. Kasbga doir xavflar – tomning moʻrt materiallaridan foydalanish tajribasiga qarab har xil holatlarga sabab boʻlishi mumkin. Bunday holatlarda quyosh ham oʻzining salbiy ta’sirini koʻrsatadi. Xavfli uskunalarni tomning chet qismiga qoʻyish tavsiya etilmaydi. Ish joyida kerakli miqdorda havolalarni; narvonlarni va ishlatiluvchi taxtalar boʻlishi; mos keluvchi toʻsiqlar, qamrovchi vositalar tomining moʻrt qismida ishlovchi ishchilarga etkazilishi lozim; va moʻrt joylarda maxsus belgilar oʻrnatilishi lozim.

Tom har doim moʻrt deb qaralishi lozim. Vakolatli shaxs boshqaruvni oʻzgartirmagunicha.

Sinuvchanlik quyidagi holatlarga olib keladi:

Vaqt oʻtishi bilan tomning yomonlashishi va xizmatning etishmasligi;

Tunikalarning zanglashi;

Haqiqiy oʻrnatlar soni va materiallar soniga;

Issiqlikni zararli ta’siri;

Ob-havoning keskin ta’siri.

Sement azbestning tunukalari va eski chiroqlar har doim moʻrt sifatida qaralishi lozim.

Tomda ishlash bilan bogʻliq boshqa xavflar ham bor boʻlib – ma’sul shaxs tasdiqlamagunicha balandlik toʻsiqlari, azbest va boshqa xavfli narsalarning hozir boʻlishi, moʻrt sifatida qaralishi lozim.

Xususiy hollarda:

Shishatolali sement qoplamalari – qoplamalarning profilga mustahkamlanmaganligi.

Gruppalayner – tomni yopish;

Oʻtin – zarra plita yoki toʻgʻri kelgan material.

Tomdagi chiroqlar.

Faqatgina o‘rganuvchi va ma’sul shaxs tomda harakatlanish vaqtiga maxsus kiyimda bo‘lishi lozim. Bu yaxshi malaka, qachonki tomda yolg‘iz harakatlanganda kafolat beradi.

Maslahat qo‘mitasi rahbariyati tomda ishlovchilar uchun e’lon qiladiki, tomda ishlovchi har qanday odam jismoniy va aqliy sog‘lom bo‘lishi, ishini ongli ravishda bajarishi va barcha xavf – hatar haqida bilishi lozim. NSE tarqatma ma’lumotning 3-qismi, tomda ishlash vaqtidagi xavflar haqida – HSG33 ni ishlab chiqdi.

Tushib ketayotgan o]bektdan himoyalanish

Bu borada ham “Balandlikda ishlash ko‘rsatmasi” da aytib o‘tilgan (15 bo‘lim - 1535). Ishchilar va quruvchilar va boshqa a’zolar yiqilayotgan ob’ektlardan himoyalanishi lozim. Barcha guruhlar qo‘shimcha chiqish yo‘li yoki setkalar bilan himoyalanishi yiqilayotgan jismni tutib olishi uchun kerak. Keraksiz materiallar erga tushirilishi lozim. Harajatlar tashlab qo‘yilishi kerak emas va minimal qurilish materiallari ishchi platformada saqlanishi lozim.

Qurilish ko‘rsatmalari, 1989 yili (Asosiy himoya) ishchilar mandatda kaska bilan taminlanishadi, 1-o‘ringa kaskani qo‘yishadi, boshlaridan jarohat olmasliklari uchun. Ish beruvchi shuningdek kaskalarning almashtirilganliga javobgr, qachonki ular zararlansa. Ishchi ish vaqti o‘z xavfsizligini ta’minlanishini so‘rashga haqli.

Qurilish maydoni ishtirokchilari asosiy himoya bilan ta’minlanishlari va ogohlantiruvchi belgilarni tushunishlari lozim.

6.12 – rasm. Mo‘rt tomlar yoki yuzalarda ishnidavom ettirayotganda tegishli xavfsizliklarni har doim birga olinishi kerak.

Xavfsizlik uskunalari

Uchta eng muhim xavfsizlik uskunalari – xavfsizlik kamari, qo‘llovchi tizim va xavfsizlik yostiqlari.

Xavfsizlik kamari faqat ayrim hollardagina ishlatiladi, boshqa hollarda ishlatilmaydi. Bunday holatlar 2 m yoki katta ochiq tarafdan qulash mumkin bo‘lganda ro‘y beradi. Keyingi bandlarda xavfsizlik kamari qachon foydalanish muhimligi ko‘rib chiqiladi:

1. Xavfsizlik kamarlarida qulash balandligi faqatgina kamayadi. Ishchi xavfsizlantirilgan bo‘lsa ham yukning zarbi natijasida avvalgidek unga zarar etkazilishi mumkin. shu zarb yuklamasini kamaytirish maqsadida 2 m qulashning erkin balandlik chegarasi saqlanadi. Osma arqonlar yuklama zarbi ta’siri kamaytirish maqsadida amartizatorlar bilan ta’minlangan.

2. Ishchi xavfli holatga ko‘chib o‘tishdan oldin xavfsiz langar balandlik nuqtasiga mahkamlangan bo‘lishi kerak. Imkon bo‘lganda osma arqon ishchining tagiga qo‘yilishi kerak.

3. faqatgina maxsus o‘qitilgan va puxta bilimli ishchilargina arqonni mahkamlash nuqlariga qo‘yib, xavfsiz ishlashlari mumkin. Xavfsizlik bog‘ichlarini olib yuradiganlar xavfsizlik kamaridan foydalanishdan oldin xavfsizlik tekshiruvini o‘tkazish imkoniyatiga ega bo‘lishlari kerak.

6.13 – rasm. Uskuna va xavfsizlik kamari

Ximoyalovchi to‘rlar insonlarni, uskuna va yuqoridagi materiallarni va montajni xavfsizligini taminlash uchun keng qo‘llaniladi. To‘rlarning mashxurligi “Qurilishning xolati ” bilan 1996 yildan boshlab kuchga kirgan va HSE ishlatila boshlangan. To‘rlar taminlash ishlarida ishlatiladi. Turlarni qullash ma’lum cheklovga ega bo‘lib, past darajali konstruksiyalarda foydalaniladi. To‘rlar shunday joylashtirilishi kerakki, ishchilar 2 m gacha qulamasliklari lozim, aks xolda erga tushib tusqinlarga duch kelishlari mumkin.

Xavfsizlik yostiqlari ijtimoiiy tizim ximoyagichlarni ishlatilmaganda kerak bo‘ladi. Shuning uchun, ular uyda yoki xavfsizlik kamarlarini joylashtirish imkoniyati bo‘lmagan joylarda qo‘llaniladi. Xavfsizlik yostiqlarini ishlatganda, qoplarning mustaxkam va xavo bosimi yuqori bo‘lganda inson qulayotganida erga yaqin kelmasligiga kafolat berilishi kerak. Bu xavfsizlik yostiqlari yumshoq bo‘lib, ishchilarga ichki qo‘lashlardan ximoyalovchi vosita bulib xizmat qiladi.

Ichki qulash muammosining boshqa echimi, oson palub tizimlaridan foydalanishdir.

Xavfsizlik yostiqlari palub tizimi bilan bog‘liq. Bu tizim bir qancha xavo matraslaridan tashkil topgan, ular ish xududining tagida joylashgan va bino cho‘qqisining ichki tarafida ishlashga to‘g‘ri keladi, u erda xavfsizlik kamarlaridan foydalanish deyarlik yulga quyilmagan. Matraslar o‘zaro xavfsiz birikmalar bilan bog‘langan va xavo puflagichi yordamida joylashtirilgan. Matraslar turli xil o‘lchamlarda ishlab chiqilgan, shuning uchun, xar qanday joy u bilan qoplanishi mumkin.

Kabel tizimlar yakunlangandan so‘ng binoning qurilish loyixasi texnik xizmat ko‘rsatishga asoslanadi. Ular qiyin qurilmalarga qullanilishi mumkin shuningdek parobal va xavsizlikka ega bo‘lgan kuxol qurilmalar. 2 metrdan past bulgan tuzilmalarda.

Favqulotdagi muolajalar (yordamni ichida)

Qurilish maydonchasida sodir bo‘ladigan favqulotdagi qutqarish jarayonlar joyija sodir boladi. Bunday vaziyatlar o‘z ichiga kran ko‘taruvchi kabinadagi insonni sog‘lom emasligi natijasida, inson qutqarish jarayonida xavfsizlikni o‘z ichiga oladi. Qutqaruv usuli oddiy va chunarli bo‘lishi kerak, masalan o‘tkazgich oldiga narvon poya qo‘yib eqilayotgan odamni qutqarish jarayonida MEWP dan foydalanish odamni erga tushirish uchun kerak.

Qutqaruvchining shaxsiy qoidasida aniq bo‘lishi kerakki, og‘ir vaziyatlarda xam qutqarishni amalga oshira olishi kerak. Xavfga zid bo‘lgan tizim tanlanishi kerak va u favqulotdagi xavfsizlik xizmatlarga tayanmasligi lozim. Shunga qaramay, favqulotdagi xizmatni xisobotinii berish uchun mexanizmlar joyida bo‘lishi kerak. Bazi bir jiddiy xolatlar uchun. Qutqaruv guruxlari xar vaqt raxbarlik qo‘llanmasi asosida ish ko‘rishi lozim.

Tayyorlash va uqitish jarayoni guruxlar uchun muxim axamiyatga ega, va bu qutqaruv mashqlari bilan olib boriladi.

Er ustida xavfni boshqarish bilan bog‘liq bo‘lgan ishlar

Xar qanday ishni boshlashdan oldin balandlikta xavfsizlik qoidalarini inobatga olgan xolda quyidagi tartiblarga amal qilish kerak. Baland joydagi ishlardan imkon qadar xavfsizlanish kerak.

Yiqilish uchun kerak bo‘lgan nazorat choralariga amal qilish kerak va ishlash uskunalarini imkon qadar qullash kerak.

Yiqilish xavfsizligini extiyot choralarini ko‘ra olmasa, u xolda ish qurilmasini ishlatish yoki boshqa nazorat ostidagi qisqa vaqt oralig‘idagi yiqilishni saqlab qolish, agar bu sodir bo‘layotgan bo‘lsa.

Yuqoridan yiqilish natijasida jaroxatlanishi og‘ir o‘lim darajasigacha va boshqa jiddiy jaroxatlar bundan oldingi bo‘limda ko‘rsatib o‘tilgan, bunday paytda bosh qismining xavfsizligiga etibor berishi kerak. Bundan tashqari balandlikda ishlash bilan bog‘liq ishlar, shuningdek tom ustida materiallarni nozikligidan, qiyalarni qiyshiqligidan, xavflik potensialini o‘z ichiga oladi, qushimcha xavfsizlik kerakli bo‘lgan uskunalarni nosozligidan kelib chiqadi, shuningdek narvonlar va xar xil qurilish uskunalar. Insonlarni yiqilish paytidagi vaziyat sababli xavfsizlikka etibor berish kerak. Narvondagi qatorlariga, narvon aylanmalariga, qurilma platformalariga, axamiyat berish kerak. Yiqilish paytida, xavfsizlik kamarlaridan foydalanish yiqilishni oldini oladi.

Boshqa imkoniyatlar bo‘lmaganda ana shu qo‘llanmalardan foydalaniladi.

Etishish uskunalari

Etishish uskunalari 4 kategoriyaga bo‘linadi:

- Narvonlar.
- Ko‘prik ostini tuzatish.
- Yukoriga etakluvchi aloqa minoralar.
- Aloqa avtominoralari.

Narvonlar

Asosiy xavfsizlik voqealarni narvonlarni joyidan siljitish sababli kelib chiqadi. Narvonning oyoq qismida maxkamlanishi bo‘sh bo‘ganidan kelib chiqadi.

Boshqa sabablarga koʻra sirpanish tok oʻtkazich bilan aloqa, narvon kamchiliklarini tuzatmasdan ishga tushirish kabi narvonlarning nosozligi tufayli kelib chiqadi.

DTP ning asosiy turi narvondan yiqilish xisoblanadi. Narvon qurilishida 3 ta materialdan foydalaniladi. Alyumin, oʻtin va shisha tolalar. Alyumin narvonlarni oʻziga yarasha imkoniyati bor.

Chiroq yaxshi tushadi, lekin kuchli shamol va elektr toki yonida ishlatib boʻlmaydi. Narvonning materiali tekshurivdan oʻtiladi, nosoz joyi boʻlsa boʻyoqlanmaydi, bu nosozlikni bekitib quyishi mumkin. SHisha tolali narvonlar, elektr uskunalar oldida qullanilishi mumkin, shuningdek oziq ovqat sanoatida xam ishlatilishi mumkin. Narvonlarni quyidagi omillarni inobatga olish kerak.

- Ishlatishdan oldin narvonni xavfsizligini tekshirilganligiga ishonch xosil qilib, qilinayotgan ishga qarab, balandlikga qarab ish boshlanadi.

- Turar joy tekshirilgan boʻlishi kerak. Turar joy va er qatlami quruq va er tekkisligi sirpanmasligi kerak. Qushimcha etiborni atrofida yoluvchilar boʻlmasligiga va transport vositalar xalaqt bermasligiga etibor berish kerak.

- Agar narvonlar elektr oʻtkazgichlar yoniga yaqin quyilgan boʻlsa, elektor toki bilan yaqinlikdagi xavfsizlikni koʻrish mumkin.

- Narvon ishlatilishida mustaxkam boʻlishi zarur,bu shuni bildiradiki muvozonat optimal balandlikka yaqin boʻlishi kerak. (1:4 nisbatda devolgacha boʻlgan masofada va masofadan devolgacha).

- Xar joyda narvon sirpanishdan xavfsiz joyda quyilishi kerak. Bu yuqoridagi yoki pastgi ikkala qismidagi bulinmalarni bogʻliklariga axamiyat beriladi. Xech qachon narvonlarni oʻzining zinasiga boglanmaydi.

- Agar narvon boglanmasa, samarali narvonalarni ishlatish kerak. Bu degani narvoning ishlab chiqaruvchilari narvonning mustaxkamligiga kafolat berishlari kerak, aks xolda narvonga sirpanishga qarshi uskuna oʻrnatilishi zarur.

- Agar yuqorida ikkita extiyot choralari qoʻllanilmasa, devorga yaqin joyda turgan narvon sirpanishi mumkin, aks xolda insonning oyogʻi toliqadi.

- Xavo xarorati mos boʻlishi kerak (kuchli shamol va kuchli yomgʻirsiz).

- Narvon bilan oʻtkazgichdagi masofa 1 metr oraligʻida boʻlishi kerak.

- Ish faoliyati quyidagi detallar asosida koʻrib chiqiladi.

- Narvon ustida uskunalarni va boʻyoqlarni va uskunalarni ogʻir yukdagi moslama buyumlarini quyish uchun joy kerak.

- Agar narvon shu talablarga javob bera olsa uni ishlatish kerak.

- Ishlayotgan ishchilarga narvon bilan qanday ishlash qonun qoidalari oʻrgatiladi. Bunday tayorgarlik ikkita qul toza boʻlishini sirpanmaydigan oyoq kiyim toza va lat emagan zinalarni oʻz ichiga oladi.

- Narvon tekshirilgan boʻlishi kerak. Tayanch xolatini toʻgʻri saqlab muvozanatni tugʻri qoʻyib beradigan odamlar tomonidan tekshirilgan boʻlishi kerak.

- Narvonlarni saqlash va transportirovka qilish to‘g‘ri jixozlash katta axamiyatga ega.

- Narvon ishlatilmayotgan paytda ikkita tomonini birlashtirib xavfsizlik joyiga olib quyiladi.

Narvonlarni ishlatish xaqidagi to‘liq ma’lumot INDG 402 narvonlarni ishlatish kitob HSE raxbarligi ostida beriladi.

Maxsus berilgan ish narvon yordamida ko‘llanilishi kerak emas. Bu shunday jarayonni o‘z ichiga oladi. Xavfsizlik ushlagichi bo‘lishi kerak emas.

- Ish yuqori balandlikdagi ishga etib borish.
- Narvon qo‘llanilmaydi.
- Yuqori davomiylikdagi ish.
- Ish juda katta xajmda.
- Uskuna va materiallar og‘ir va yirik xolda qullaniladi.
- Xavo xarorati yomon.
- Avtomobillardan xavfsizlanmagan.

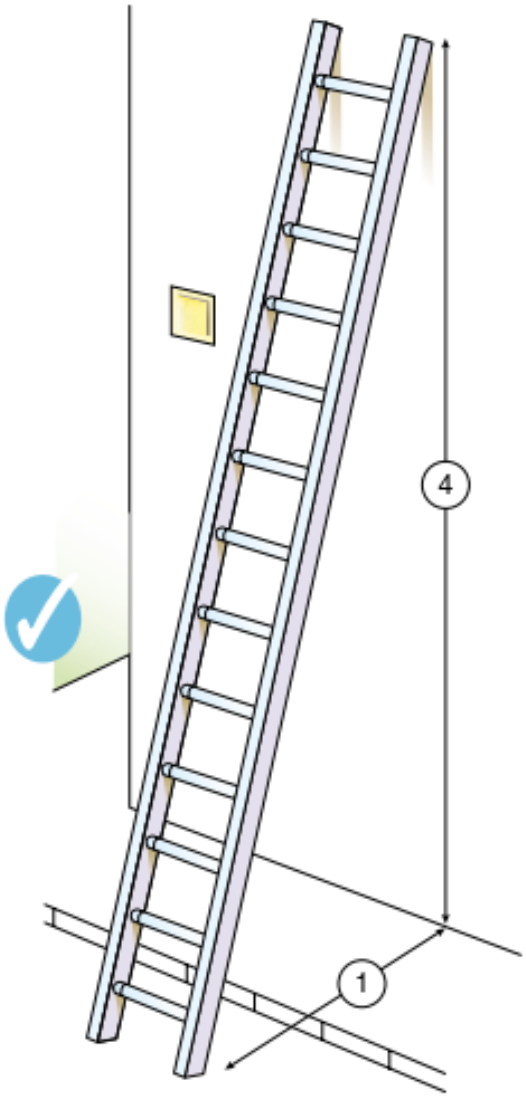

6.14 – rasm. 1 va 4 to‘g‘ri burchaklarga xizmat ko‘rsatayotgan narvon

Balandlik qoidalarida narvonlardan foydalanishni taqiqlab qo‘yilgan degan mish mishlar bor edi. Lekin bu no‘to‘g‘ri. Narvonlar etishish uchun ishlatilinishi mumkin va narvonlar bilan ishlash qonuniy. Narvonlardan qachonki jaroxat xavfi past bo‘lsa, ushandagina undan foydalanish mumkin. Balandlikda ishlash qoidalari va narvonlardan ko‘llamasi bo‘yicha batafsil ma’lumotni Britaniya ishlab chiqaruvchilarning uyushmasidan olish mumkin. Ishlab chiqarish sanoati uchun narvonlar Velikobritaniyada belgilanadi. Timber BS 1129 birinchi sinf Kayt belgilagan. Sanoat alyuminiysi BS 2037 1994 Kite belgilagan. Sanoatdagi shisha tolalilar BS en 131 1993 uchar ilon sanoatdagi SHAK belgilagan. BS 7377: 1994 yil.

Uzangi bolg‘acha tuzilishi

Narvonlar uchun asosan uzangi va bolg‘achadan qullaniladi. Asosiy xavsizligini oldini oladi

Xamma qurilmalar ishlatishdan oldin tekshiriladi nosozlik yuqligiga ishonch xosil qilinadi. Xaftada bir marta ishlatuvchi tomonidan tekshiriladi va saytda qullaniladi. Agar deffekt topilsa, yoki qurilma nosoz bo‘lsa darxol ekspluatatsiya choralari ko‘riladi. Xar xil taminlash ishlari yuqori malakali personal tomonidan bajariladi.

Tekshiruv xodimlari qurilmani ishlatilishi to‘g‘ri ekanligini nazorat ostiga oladi. Xavfsizlik usulini qullanilishini taminlamaydi. Qurilma uskunalri platformalari ishlatish joyida tekshirib nazorat o‘rganlar tomonidan kafolatlanishi zarur, faqat tajribali xodimlarni ishlashiga ruxsat beriladi. Xavfsizlik uchun kerak bo‘lgan kamarlar va bog‘lanish nuqtalari qullaniladi.

Asosiy xavflar, uzangi va bolg‘acha bilan bog‘liq:

- Nosoz qurilmalar.
- Xavfsiz va no‘tug‘ri ishlatish qurilmasi (masalan: qurg‘on pandusi uskunasini ishlatish).
- Meyordan ko‘payishi.
- Qurilmani ishlatish xavfsiz usulda qullash.
- Og‘irlikni qo‘yish.
- Nosozlik qurilmani ishlatish.

Uzangi va ko‘prik osti bo‘lish kerak:

- Sanoatda yuqori malakada ishlab chiqarilgan, ishlatish va xechqatiga shikast etkizmaslik uchun extiyotkorlikga va saqlashga etibor berish kerak.
- Davomiy dastur ostida nazoratga olish (markirovka,kodi, va yaxshi nazoratdan o‘tkanligi xaqida tasdiqlash).
- Ishlatishda avval tekshirish.

- Nosozlik joylarini ekspluatatsiya qilish, nosozlikni yoqotish va taminlash.

- Doimiylik vaqtda ro‘yxatga olish va qobig‘ni ximoya qilib ishlatish.

- Xavo kabel va boshqa xavfsizlik joylardan uzoqroq ushlash.

Katta bo‘lmagan platforma uzangini tepa qismiga o‘rnatiladi, instrumentni ushlab turish qo‘llaniladi, tuvakdagi bo‘yoq va boshqa materiallar uchun xam qullaniladi. Agar uzangi platformani ustida joylashmagan bo‘lsa, unda ish joyida ishlatilmaydi. Uzangi kichik bo‘lsa ish qo‘llanilmaydi, ularni ochish uchun joy torlik qiladi.

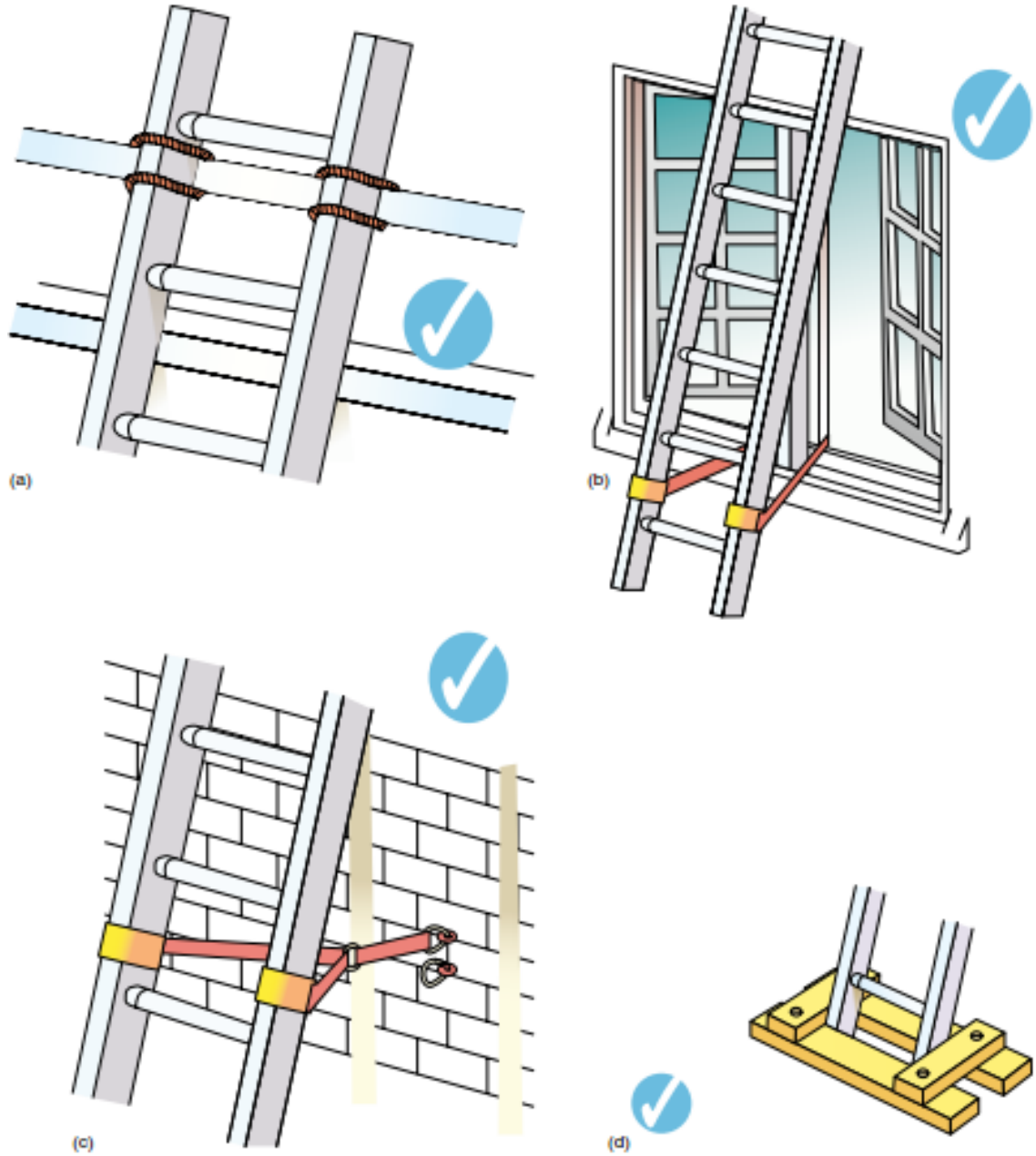

6.15 – rasm. (a) asosiy usulda bog‘langan narvon (ishni davom ettirish uchun to‘g‘irlab qo‘yishadi, foydalanishga emas); (b) qisman pastga bog‘lovchilar; (v) asosga yaqin bog‘lovchilar; (g) asosda ta’minlovchi.

Narvonlarda ishlash usuli.
Noto'g'ri usul:
- o'zangi juda kalta.
- tirgagichlari xavfli.
- yuqoriga va yonga yuruvchilar ostida.
- narvonga yopishmaslik.
- yon boshida ishlash.
- oyoqli to'sinlarda.
- shippaklarda yurish.
- narvonda sochiluvchi asboblar.
- sirpanchiq va jarohatlangan oyoqlar.
- shakli o'zgargan yoki mavjud bo'lmagan turniklar.
- notekis yumshoq tuproq.
- zararlangan turniketlar.
- sirpanmaydigan rezena oyoq kiyim bo'lmasa.

To'g'ri usul:
- qadamlar to'g'ri balandlikda.
- bundandan qiyin imkoniyatlar yo'qligi zarurati.
- to'siqlarga yaxshi yopishishi.
- oldinda ishlash.
- yassi poyafzal kiyish.
- toza jarohatlanmagan oyoqlar.
- firmaning asosli darajasi.
- zararlanmagan turniketlar.
- sirpanmaydigan rezina oyoqchalari.
- Britaniya yoki Evropa standartlariga mos keladi.

6.16 – rasm. Narvonlarda ishlash

Estakad platforma rangi yoniga mos tushishi kerak,1.5 metr standart xolatidagi sinch xolatidagi sinch tayoqchalariga biriktiriladi va xavfsizlik xolatini oldini oladi.

Sinchni joylashtirish

Oson va qulay usuli narvonni ishlatish, lekin buni xavfsiz deb bo‘lmaydi. Bo‘yoq ishlari derazalarni almashtirish, suv ketish joylarini taminlash, havoza orqali qilish oson. Agar narvon orqali to‘g‘ri bajarilsa havozani qo‘llamasa xam bo‘ladi. Quyilgan sinchlar ishchilarni, qurilmani, materiallarni va chiqindiqlarni ushlab turish xususiyatiga qulay bo‘lishi kerak. Qulash sababi taxtasupadan qilingan truba va o‘tinlarning bo‘shligidan kelib chiqadi. Yiqilishlar ish maydonalarini noto‘g‘ri qurilganligidan, chegaralari muhim bo‘lmaganidan yoki havozaa ishtirokida ish qilingani sabab sifati buziladi. Sharshara ham qurish va qaytaqurish jarayonida tashkil etiladi.

Tashqi qurilish havozalarning ikkita asosiy turlari majud:

Mustaqil bog‘langan- Bu binoga bog‘liq bo‘lmagan keng tarqalgan havoza turi hisoblanadi, lekin odatda unga deraza romlari yoki rom chuqurchalari yordamida bog‘langan. Havozalarni qurishning eng keng tarqalgan ko‘rinishlaridir.

Qurilish havozarining barmoqlari – Qurilish havozalarining bunday shakllari odatda binolarni qurishda qo‘llaniladi. Qurilish havozarining barmoqlari o‘zida binodagi havozaga gorizontal o‘qalangan havoza trubkalarining yakunlari yalpaytiriladi va qoidaga ko‘ra ikkita g‘isht orasida joylashadi.

Havozalarning muhim tarkibiy qismlari bo‘lib, HSE tomonidan quyidagi holatdan berilgan tavsiyaviy xatda aniqlangan (617-rasm).

Standart –Vertikal truba yoki qutb havozada vertikal tayanch sifatida foydalaniladi.

Ledjer – Gorizontal bo‘yicha qamrab oluvchi trubka va ko‘ndalang yo‘nalishda standartlarni ulaydi.

Ozuqali – Havozalarni ko‘ndalang yo‘nalishda bog‘lab turish maqsadida, trubka hisobxona kitoblari orqali qamrab oladi. Xuddi shuningdek, ishchi platformani tutib tura oladi.

Yig‘inib – supataxtaning harakatini bartaraf etish va kuchaytirish maqsadida trubalar diagonal bo‘yicha qamrab olinadi.

To‘siq – Insonlarning tushib ketishini oldini olish uchun ishchi maydonchalar bo‘ylab, standarlarga asoslanib gorizontal truba o‘rnatilgan; u taxtalar uchlari va oraliq yo‘naltiruvchi hamda yuqori yo‘naltiruvchi orasida 950 mm dan kam va 470 mm dan ko‘p bo‘lmasligi kerak.

Bort taxtalari – Ishchi hududda belgilangan supataxtadan tushib ketayotgan insonlar, materiallar yoki asoboblarning oldini olish uchun o‘rnatilgan.

Taxta tagcharmi – Erga nisbatan havoza yuklamasini teng taqsimlashni ta’minlash maqsadida, asos plastinalar kamida ikkitadan tagida odatda taxta yog‘ochlari joylashgan.

Bog‘ichlar – Qurilish havozalarini bino bog‘lab qotirish uchun foydalaniladi.

Ishchi platforma – Qurilish havozalarining muhim qismi, negaki qurilish ishchilari ishlashadi va foylanilgunga qadar qurilish materiallari saqlanadigan platformadir. Ular turli miqdorda piramonga (framuga) olib qo‘yiladi, qoidaga ko‘ra umumiy qo‘llanish uchun to‘rtta keng taxta bo‘lishi kerak. 6.17 – rasmda (a) qurilish havozalarini orasi ochiq bog‘ichlardan foydalanib binoga bog‘langan.

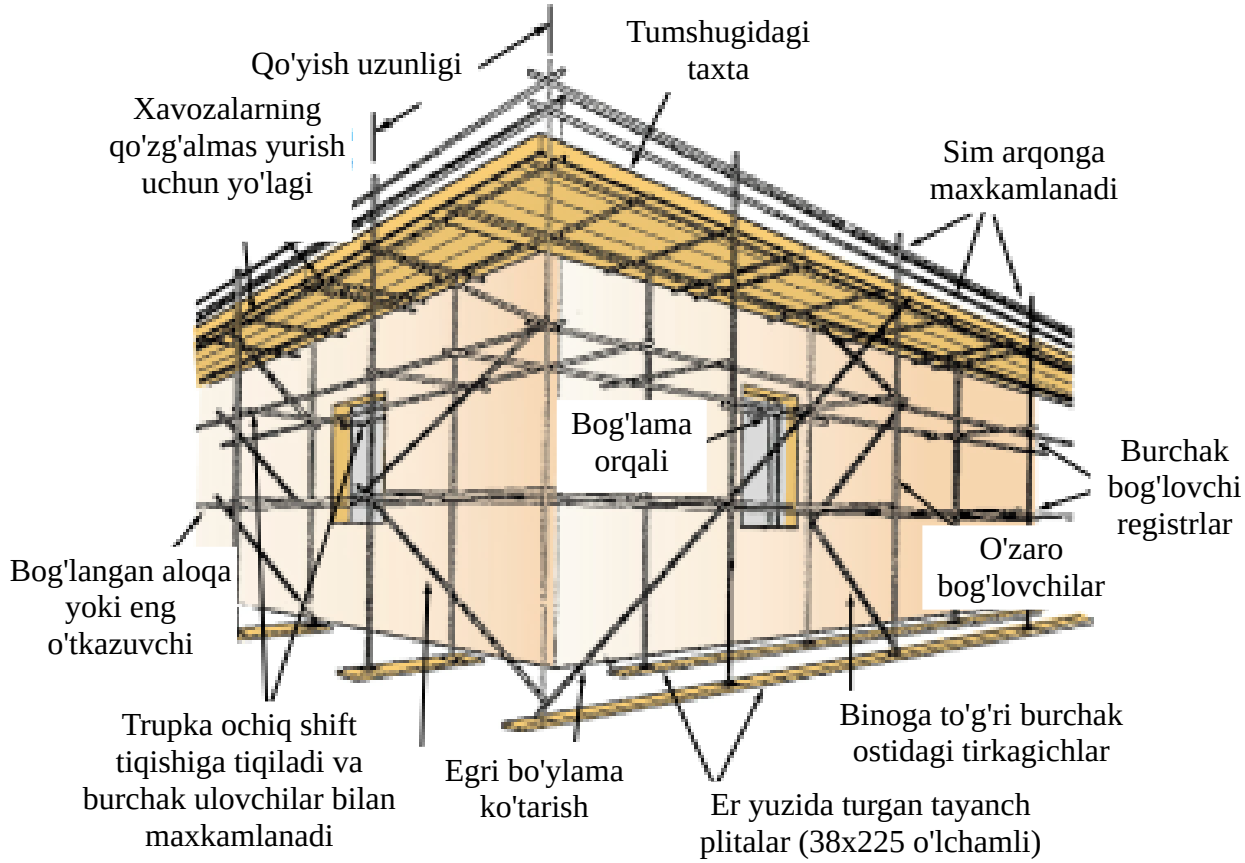

a)

b)

6.17 – rasm. (a) Havozalari odatiy mustaqil bog‘langan; (b) mahkamlangan havoza tarnovchalar uchun joyida qoladi

Boshqa tashkil etuvchilari o‘zida havozaga g‘ishtli yoki bo‘lim qo‘riqlovchili chiqish narvonlari va chiqindilarni tashlash parashyutlari.

Keyingi omillar, agar havozalar qurilish maqsadlarida qo‘llanishi uchun ko‘rib chiqilsa, echilishi lozim:

- Qurilish havozalari faqatgina, tan olingan o‘quv kurslaridan ishtirok etgan o‘z ishining ustalari tomonidan o‘rnatilgan bo‘lishi kerak. Taxtasupada olib boriladigan har qanday ish mutaxassis shaxs tomonidan nazoratda bo‘lishi kerak. Qurilish havozalaridagi har qanday o‘zgarishlar mutaxassis tomonidan amalga oshiriladi.

- Tahtaning muhim oyogi, to‘siqlar va oraliq releslar odamlar o‘tishi va materiallarning qulab tushishining oldini olish maqsadida o‘rnatilgan bo‘lishi kerak.

- Sinch turg‘an yuzaga tayanishi kerak; Ustunlar tayanch plitalar va tagcharm yog‘ochlari, zarurat tug‘ilganda plastinalarga ega bo‘lishi kerak.

- Haqozalar havfsiz kirish va chiqishga ega bo‘lishi kerak.

- Ishchi maydonchalar, hech qanday sinish yoki qoqilishlarsiz to‘liq o‘tirishlari kerak.

-Transport vositalariga halaqit bermaslik maqsadida, ularning yo‘nalishidan uzoqroq masofada o‘rnatilishi kerak.

-Pastki darajadagi havoza ustunlarini oq-qizil rangli bo‘yoq bilan belgilanishi kerak.

-Havozalar qurilayotgan bino va inshoatga mustahkamlangan bo‘lishi shart.

-Qurilish havozalariga ortiqcha yuk yuklanishi kerak emas.

-Qurilishning hamma bosqichida jamoaga texnika havsizligi taminlanishi shart.

- Havozalardan foydalanishda qatiy belgilangan chora-tadbirlarga amal qilinishi shart. (To‘siq, ko‘rsatkich va belgilar.)

-Doimiy ravishda qurilish havozalari ko‘zdan kechirilib borilishi va jurnalga qayt etilishi shart.

Qurilish havozalarining yaroqsiz holga kelganligi to‘g‘risidagi nazorat ro‘yxati 6.1-ilovada keltirilgan.

Keng ko‘lamli tez yig‘iladigan qurilish havozalari va minoralari.

Keng ko‘lamli qurilish minoralari sanoatning hamma jabhasida foydalanib kelinadi. Olib borilgan tadqiqot natijalariga ko‘ra 75% qurilish havozalari havfli bo‘lgan uslubda yig‘ilar, terilar va boshqa joylarga ko‘chirilar ekan. Shu sababli qurilish havozalarini yig‘uvchi ishchi hodimlar havfga mubtalo bo‘ladi.

Keng ko‘lamli minoralarni o‘rnatilishida quyidagilarga amal qilinishi shart:

-Uyali aloqa vositalari minoralarining o‘rnatilishida, echib olinishida va tanlanishida malakali va etuk mutahasislar tomonida amalga oshirilishi shart.

-Doimiy ravishda diagonal badrid va stabilizatorlardan foydalanish kerak.

-Chiqish zinalari minoraning tor tomonidan yoki ichidan joylashtirilgan bo‘lishi zarur.

-Havozaning barcha g‘ildiraklari blakirovka qilingan bo‘lishi, hamda ko‘chirilayotgan vaqtda ishchi hodimlar havozani tark etgan bo‘lishi kerak.

-Minoraning ishchi platformasida havfsizlik to‘siqlarida ortiqcha yuk bo‘lmasligi kerak.

-Ob-havo sharoitiga ko‘ra, kuchli shamol bo‘lgan vaqtlarda havoza minoralari mavjud bo‘lgan bino va inshoatlarga mustahkamlanadi.

-Havoza minoralarida ishlayotgan hodimlar ortiqcha balandlikka va ishchi platformaga chiqib ketishi kerak emas.

-Havoza minoralari foydalanganda va boshqa joyga ko‘chirilganda elektr toki tarmoqlaridan havfsiz bo‘lgan masofa saqlanadi.

-Havoza minoralari doimiy ravishda ko‘rikdan o‘tkazilib boriladi va rahbariyatga bu borada axborot etkaziladi.

Keng ko‘lamli avto minoralar:

-Baland bo‘lgan bino va inshoatlarda yoritgich chiroqlarini almashtirishda keng ko‘lamli avto minoralardan foydalaniladi.

Keng ko‘lamli avto minoralardan foydalanishda quydagilarga amal qilinishi shart:

- Oxirgi 6-oy mobaynida mazkur avto minora doimiy nazorat ko‘rigidan o‘tkazilganligi to‘g‘risidagi qaydlar, hamda bu to‘g‘risida guvohlik yozuvlar. Ushbu yozuvlar va qaydlar avto minora yaroqsiz holga kelganda shu joyda bo‘lishi shart.

- Keng ko‘lamli avto minoralar etuk va malakali mutahasislar tomonidan ishlatilishi kerak.

- Avto minora hech qachon ko‘tarilgan holda boshqa joyga ko‘chirilmaydi.

- Ishlatilgan vaqtda tekis va ravon joyda bo‘lishi shart.

- Avto minora g‘ildiraklari damlangan va harakatsiz holatda bo‘lishi ta’minlanishi.

- Autriger tayanchlari chiqarilgan va to‘g‘irlangan holatda qotirilishi ta’minlansin.

Noqulay ob-havo sharoitda avto minoraning yuqori qismidagi quvvat ta’minlovchi qismiga alohida e’tibor beriladi:

- Ogohlantiruvchi belgilar qo‘yilgan holda havfsizligi taminlanadi.

- Avto minora haydovchilari favquloda holatlarda qanday yo‘l tutilishi to‘g‘risida ko‘nikmaga ega bo‘lishlari shart.

- Avto minoraning barcha ishchi hodimlari havfsizlik kamari bilan ta’minlanadi.

- Avto minoralarini foydalanish vaqtida texnika havsizligi qoidalariga rioya etilmaganligi sababli, platformaning havfsizlik to‘sinlari o‘rnatilmaganligi, avto minora g‘ildiraganligi sababli ishchi hodimlar tomonidan jarohat olganligi qayd etilgan.

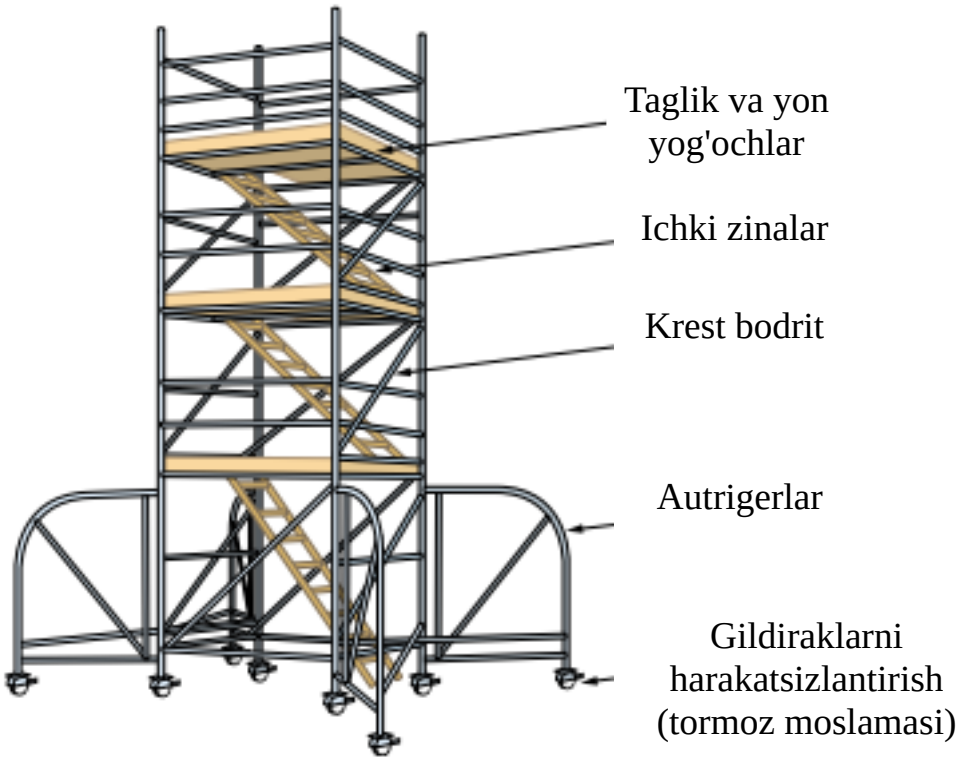

6.18 – rasm. Taxtasupali minorani namunaviy yig‘ilishi

Avto minoralarni ishlatayotgan vaqtda texnika havfsizligiga qat’iyan amal qilish talab etiladi. Bu bilan ko‘plab baxtsiz hodisalarning oldi olinadi.

Avto minoralarda ishlagan ishchi hodimlar tomonidan bir necha bor to‘siqlar oralig‘iga o‘ralashib qolishi, buning oqibatida og‘ir va o‘lim bilan bog‘liq holatlar kuzatilgan. Ushbu holatlarda jiddiy avariya va havodagi elektr tarmoqlarining simlari ishlayotgan hodimlarning hayotiga havf tug‘diradi. Shu sababli mehnat havfsizligini taminlash maqsadida zavod tomonidan avto minoralarni ishlatish to‘g‘risida yo‘riqnoma ishlab chiqarilgan. Bunda barcha ishchi hodimlarning vazifalari belgilangan.

Nazorat ko‘rigi va hizmat ko‘rsatish. Nazorat ko‘rigi.

Balandlikda ishlatiladigan jihozlarga uning yaroqliligini anglash uchun doimiy nazorat ko‘rigi o‘tkaziladi. Markirovka tizimi galdagi nazorat ko‘rigi vaqtini aniqlash uchun yaratilgan. Rasmiy nazorat inspeksiyasiga joriy tekshiruv va texnik hizmatlar halaqit bermasligi va o‘z muddatida o‘tkazilishi kerak.

Nazorat ko‘rigida undan oldingi texnik hizmatning chekini (ishlarini yopish ko‘zda tutilmaydi).

Barcha nazorat ko‘rigi jurnalga qayd etilib boriladi. CDM qoidalariga ko‘ra qurilishda foydalaniladigan havozalarni haftalik nazorat ko‘rigidan o‘tkazilishi “Balandlikda ishlash yo‘riqnomasi”ga asosan amalga oshiriladi.

Nazorat ko‘rik inspeksiyasiga quyidagi talablar qo‘yilgan:

- Nazorat ko‘rigi o‘tkazilgan shaxsning manzili va nomi.
- Nazorat ko‘rigi o‘tkazilayotgan ishchi jihoz va uskunalarning holati.
- Nazorat ko‘rigi o‘tkazilayotgan ishchi jihoz va uskunalarning ishlatilish jarayonidagi holati.
- Nazorat ko‘rigi o‘tkazilgan vaqti va sanasi.
- Odam hayoti va sog‘lig‘iga jiddiy ziyon etkazuvchi har qanday mayda detallar nazorat ko‘rigidan o‘tkaziladi.
- Odamning hayoti va sog‘lig‘i uchun jiddiy ziyon etkazuvchi har qanday nosozliklar yuzasidan ma’lumot beriladi.
- Hisobotni tuzgan shaxsning mansabi va ismi to‘liq ko‘rsatiladi.

61 ilovada CDM qoidalariga muvofiq hozirgacha balandlikdagi qoidalarda ish doirasi birinchi zaruratgacha bo‘lgan narsalarni qamrab oladigan inspeksiya shakli ko‘rsatilgan va bir qator o‘zgartirishlar kiritilgan.

a)

b)

6.19 – rasm. Ishning avto yuk ko‘targich platformalarining:
(a) qaychili yuk ko‘rtargich; (b) olcha - tirkovchilar

Xizmat ko‘rsatish.

Har qanday tekshirish va taxlil qilish uskuna va jihozlarni kundalik, texnik hizmati o‘rnini bosa olmaydi. Texnik xizmat ko‘rsatishlar, tekshirishlar va texnik ekspertiza hulosalari bir-birini to‘ldirib boriladi. Texnik hizmat jurnali doimiy to‘ldirib boriladi va saqlanadi. Butun texnik hizmat tizimi texnik hizmat boshqaruviga bo‘ysunadi. Texnik hizmat ko‘rsatish muddatlari jihoz va uskunalarni hamda ishlab chiqaruvchi korxonaning yo‘riqnomasiga asosan amalga oshiriladi.

6.6 Handak qazish.
Handak qazishdagi havfli holatlar.

Handak qazishda eti o‘lim holatiga olib keluvchi vaziyatlar kuzatilgan. Tuproqlarning turlariga qarab ularni o‘zini-o‘zi ko‘taruvchi, masalan: loy va o‘zini yukini ko‘tara olmaydiganlarga, qum, shag‘alar kiradi. Ko‘p holatlarda handak qazish ishlari ogohlantirishsiz amalga oshirilganligi sababli jarohat olinishi hattoki o‘limga olib kelgan.

Ko‘p holatlarda shunaqa holatlar unchalik chuqur bo‘lmagan handaklarda yuz bergan. Alohida takidlash joizki bunday vaziyatlarda jamoatchilik manfatlariga jiddiy zarar etkaziladi.

Handak qazishdagi o‘ziga hos xavfli jihati quydagilardan iborat:

- Handak devorlarininh qulashi.
- Ishchilarga tepadan tushadigan har hil jismlar.
- Odamlarning va transportning handakka tushib ketishi.
- Malakasiz va tajribasiz ishchilar maxsus uskuna va jihozlaridan. Masalan: havo dreli.
- Har xil havfli sanoat chiqindilari.
- Er osti sezot suvlarining handak ichiga kirib kelishi va to‘ldirilishi.
- Zavod va fabrikalarning chiqindilari yaqin joylashgan handaklarda havf bor.
- Yaqin joylashgan bino va inshoatlarning mustahkamligi.
- Handakka kirish va chiqish.
- Havoning etishmasligi va har xil gazlarning ta’siri, Vayla kasalligi.

Hammaga ayonki, aniq xavfli omillar bilan bir qatorda qo‘lda ishlagandagidek, elektr, shovqin va vibratsiya ham ishtirok etadigan umumiy xavflar mavjud.

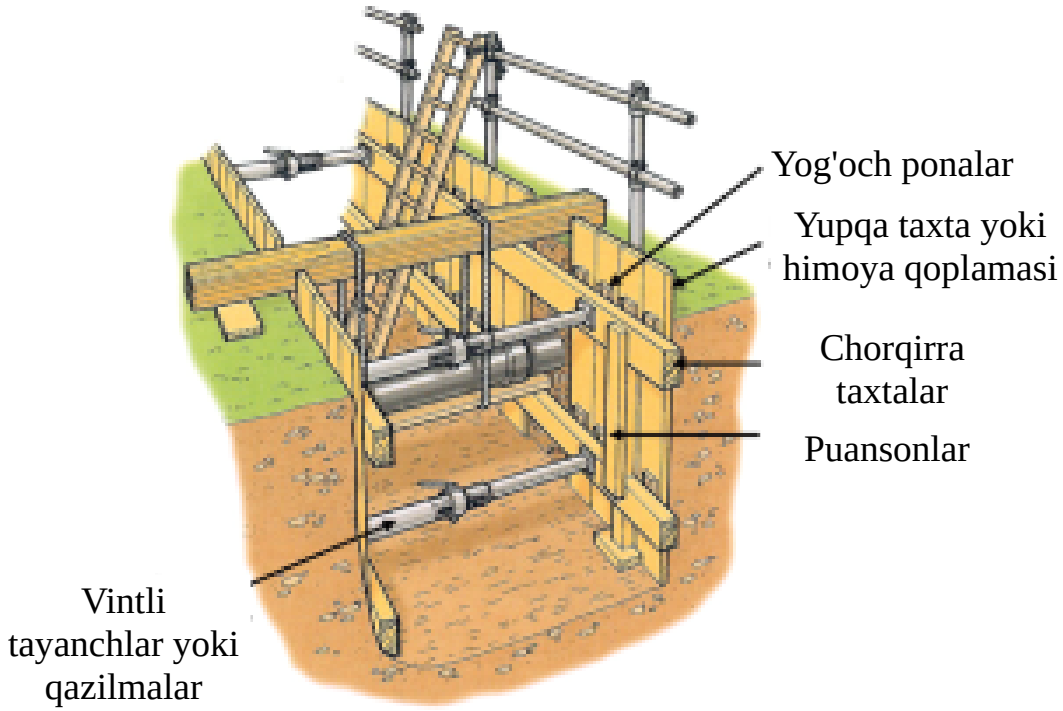

6.20 – rasm. Narvon va qo‘shimcha xizmatlarga kirish imkoni bo‘lgan yog‘ochli qazilma (aniq ko'rininshi uchun bir tomondan tusiqni olib tashlangan.

Erdagi ishlar uchun zarur bo‘lgan chora va nazorat vositalari

Quyidagi ehtiyot va nazorat choralarini qabul qilinishi kerak:

- Qazishlarning barcha bosqichlarida mutaxassis ishni kuzatishi kark va ishchilarga qazish ishlaridagi xavfsizlik choralari to‘g‘risida aniq yo‘riqnomalar berishi kerak.

- Yon devorchalar havfsiz burchakkacha qazilib (tuproq va quruqligiga bog‘liq hola 5 ° dan 45 ° gacha) yoki yog‘och, tunukali material yoki risoladagi ushlub turish tizimi bilan qulab ketishdan himoyalagan bo‘lishi kerak. Ishlab chiqarishda materialning chirishini oldini olish uchun chuqurning ustki qismiga yaqin joyda saqlamaslik kerak.

- Ishchilar dubulg‘a (kaska) kiyin yurishlari kerak.

- Agar kovlangan joy 2 m buqurlikdar bo‘lsa, taxta oyog‘i va tutgichlardan tashkil topgan mavjud g‘ov imkon darasida uzoqroqda ogohlantiruvchi belgi va g‘ovlarni qo‘llagan holda bo‘lishi kerak. Agar transport vositasi materiallarni chuqurga ag‘darsa bloklarni to‘xtatish g‘ildiraklar orqasida joylashtirilgan bo‘lishi kerak.

- Kechki vaqtda qazish ishlari joyida yaxshi yoritish kerakligi o‘ta muhim.

- Operatorning barcha qurilma va moslamalari joy-joyida bo‘lishi hamda harakatlanuvchi o‘simliklardan uzoqroqda joylashgan bo‘lishi kerak.

- Shaxsiy himoya vositalari shovqinli zavod operatorlari kiyishlari kerak.

- Chuqur qazilganda barqarorligi kamayuvchi bino va qurilish mollari mahkamlanib qo‘yilishi kerak.

Qurilish havozalari shuningdek, barqaror bo‘lmagan qazilgan xandaklar bilan qo‘shni bo‘lishi mumkin.

- Suvning kelishini tindirgichga borishidan oldin faqatgina nasoslar yordamida boshqarish mumkin. toshqin bo‘lishining oldigi olish suv quvurlarini izolyasiyalash hisobiga amalga oshirilishi mumkin.

- Inson salomatligi uchun xavf yoki xavfli moddalarning bo‘lishi ishni birlamchi tadqiqoti davomida va nazoratning tegishli choralari ko‘rilganda yoki olib tashlanganda ayon bo‘ladi. Ish boshlangan keyin aniqlangan har qanday xavflar inspeksiya va holatni to‘g‘irlash choralari hisobotida belgilanishi va ko‘rsatilishi kerak bo‘ladi. Ishlangan gazlar xavfli bo‘lishi mumkin va benzin yoki dizel o‘simliklari chuqurning yuqori qismi yaqinida joylashmasligi kerak.

- Qabristonlarning mavjudligi eng katta xavflardan hisoblanadi va bunday holatlarda ishni boshlashdan oldin joyning barcha bor bo‘lgan chizmalaridan foydalanish kerak. Negaki ular qurilmani aniq joyini belgilash xizmati maxsus o‘qitilgan odamlardan foydalanish kerak. Chuqur atrofidagi hudud xizmat ko‘rsatish qutilarida tekshirilgan bo‘lishi kerak. Agar bu mumkin bo‘lsa, olib kelishlar to‘xtalishi kerak.

Er osti kommunikatsiyalari bevosita yaqinida ishlaganda faqatgina qo‘lda ishlanadigan asboblardan foydalanish kerak. Er ustidagi xizmatlar ham avtokran va balandlikda ishlaydigan boshqa qurilmalar uchun ham xavfli bo‘lishi mumkin.

- Narvonlar orqali xavfsiz kirish muhim ahamiyat kasb etadi, negaki transport vositalari va piyodalar yo‘lakchalari bilan kesishadi. Har safar buning imkoni bo‘lganda, ishdan tashqari vaqtda ishlangan joylar, asosan, bolalar bo‘lishi ehtimoli bo‘lsa, to‘liq yopilishi kerak.

- Va nihoyat, to‘ldirish jarayonida ehtiyotkorlik zarur.

Qurilish vaqtida topilgan quduq va foydalanilmayotgan shaxta yo‘llari, chuqur kabi ehtiyotkorlik bilan ko‘zdan kechirilishi kerak. Tushib ketish yo/yoki yopiq muhitga tushib qolib (4-bo‘limga qarang (4.6.4-band)) , kilorod etishmovchiligi, chiqindi gazlar va devorlarning qulab tushishi ehtimoldan holi emas. Boshqaruv organi vaziyat mutaxassislar tomonidan ko‘rib chiqilmagunga qadar, quduq atrofini o‘rab turishni o‘z zimmalariga olishadi.

Mayda qurigan va qattiq jismlar bilan to‘lgan quduqlar, qoidaga ko‘ra yanada chuqurrog‘ini chegaralaydi.

Hisobotga talablar va tekshirish

Materiallarning tasodifiy tushib ketishlarini oldini olish maqsadida, hisobotni tayyorlash va tekshirish mas’uliyati faqatgina qazish ishlariga yuklatiladi. Tegishli va tan olingan mutaxassislargina hisobotni yozishlari hamda tekshirishlari kerak. Tekshiruvlar quyidagi vaqt va chastotada olib borilishi kerak:

- Erdagi ishlarning turg‘unlig va zichligiga ta’sir etuvchi har qanday hodisadan keyin;

- Har bir smena boshdan ish boshlashini oldidan;

- Har qanday materialning tasodifiy qulab tushishidan oldin.

Bunda qaramasdan, tekshiruv har bir smena oldidan amalga oshirilishi va etti kunda bir marotaba hisobot qilinishi talab etiladi. Shunday bo‘lsada, hisobot barcha boshqa tekshiruvlarni olib borgandan so‘ng tugatilishi kerak. Hisobot tegishli ish davri tugaguncha yakunlanishi va bir nusxasi 24 soat davomida qazish ishlariga javobgar bo‘lgan menedjerga taqdim etiladi. Hisobot ish tugamagugcha joyida bo‘lishi, undan keyin ish bajargan tashkilot ofisida uch oy davomida saqlanadi.

Mos keluvchi shakl 62 – ilovada keltirilgan.

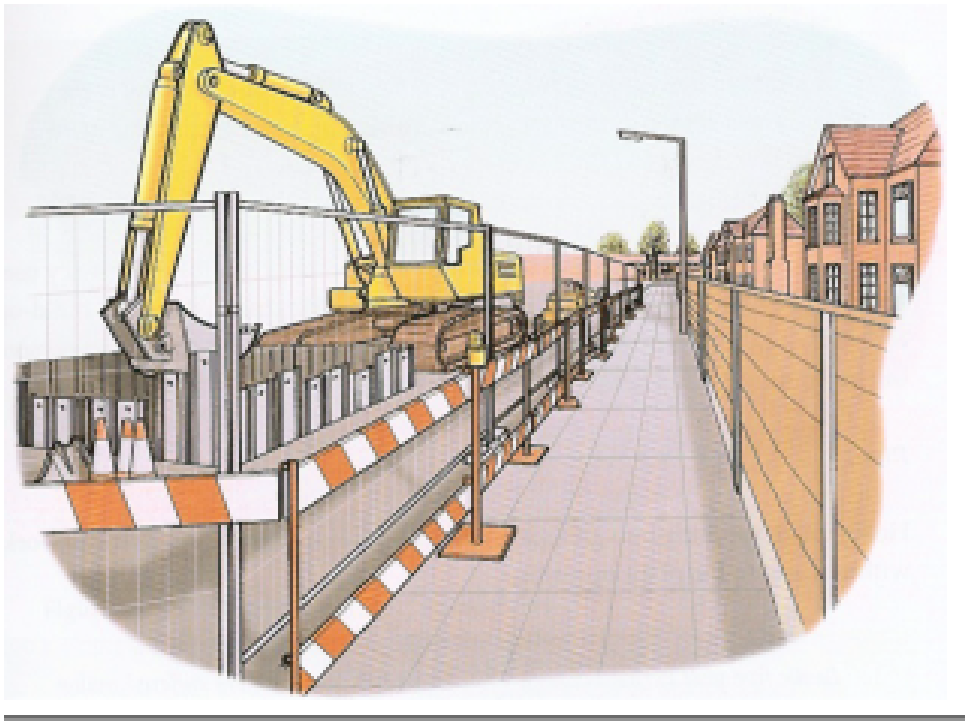

6.21 – rasm. Piyodalar yo‘lakchalari bo‘ylab chuqurlar atrofidagi to‘siqlar

6.7 Qo'shimcha ma'lumotlar

The Workplace (Health, Safety and Welfare) Regulations 1992

The Provision and Use of Work Equipment Regulations 1998 – Part III in particular

The Health and Safety (Safety Signs and Signals) Regu- lations 1996

The Work at Height Regulations 2005

The Construction (Design and Management) Regulations 2007

The Construction (Head Protection) Regulations 1989

Essential of Health and Safety at Work, HSE Books ISBN 978 0 7176 6179 4 http://www.hse.gov.uk/ pubns/books/essentials.htm

The Workplace (Health, Safety and Welfare) Regulations 1992 (ACOP) (L24), HSE Books ISBN 978 0 7176 0413 5 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l24.htm

Safe Use of Work Equipment (ACOP) (L22), HSE Books ISBN 978 0 7176 6295 1 http://www.hse.gov.uk/ pubns/books/l22.htm

Workplace Transport Safety – Guidance for Employers (HSG136), HSE Books ISBN 9780 7176 6154 1 http://www.hse.gov.uk/pubn s/books/hsg136.htm

The Health and Safety (Safety Signs and Signals) Regulations 1996. Guidance on Regulations (L64), HSE Books ISBN 9780 7176 6359 0 http:// www.hse.gov.uk/pubns/books/l64.htm

Lighting at Work (HSG38), 1997 HSE Books ISBN 9780 7176 1232 1 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg38.htm

Seating at Work (HSG57), 1997 HSE Books ISBN 9780 7176 1231 4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/ hsg57.htm

Work at Height Regulations 2005 (Amended)– A Brief Guide HSE Books (INDG401 rev1) 9780 7176 6231 9 http://www.hse.gov.uk/pubns/ indg401.pdf

Violence at work A guide for employers HSE Books INDG69 HSE Books ISBN 0 7176 1271 6 http://www. hse.gov.uk/pubns/indg69.pdf

Drug misuse at work a guide for employers HSE Books INDG91 ISBN 0 7176 2402 1 http://www.hse.gov.uk/pubns/indg91.pdf

Managing Health and Safety in Construction (ACOP) (L144), HSE Books ISBN 0-7176-6223-4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l144.htm

Health and Safety in Construction (Guidance) (HSG150rev), HSE Books ISBN 0-7176-6618-24 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg150.htm

6.8 NEBOSH amaliyoti savollari

Iltimos e’tibor qarating: NEBOSH savollaringizda «Eskiz» so‘zidan boshqa foydalanilmasin. Nomzodlar zarur bo‘lganda, javobni ta’riflash uchun eskizlardan foydalanishlari mumkin.

1 ijtimoiy ta’minotda ob’ektlarni hisobga olmasdan Nizomning Ishchi joyiga (sog‘liqni saqlash, mehant va ijtimoiy ta’minot) quyiladigan talablarni qanoatlantirish maqsadida yangi ofis binosi sifatida bo‘lishi qaror qilingan ishchi muhitga bog‘liq bo‘lgan savollarni belgilash.

2 Salomatlik, xavfsizlik va farovonlik savollarini shakllantirish, kompaniya o‘z mahsulotiga talabni oshirishiga erishish uchun tungi smenaga o‘tishdan avval ko‘rib chiqish zarur.

3 Ishlab chiqarish firmasi uskunaning joyini va xodimlarini ko‘chirishdan avval qayta qurish tlab etiladigan binoga ko‘chib o‘tishi kerak. Ta’mirlash rejalashtirilganda hisobga olinishi kerak bo‘lgan sanitar-gigiena sxemasi.

4 (a) quyish bilan bog‘liq ishlab chiqarish sifatida issiq muhitda ishlash bilan bog‘liq bo‘lganda sog‘liq uchun mumkin bo‘lgan zararlarni aniqlash.

(b) sog‘liq uchun (a)da belgilanganidek zarar keltiruvchilarning oldini olishga yordam berish uchun qabul qilinishi mumkin bo‘lgan kontur chora-tadbirlari.

5 Xolodilnik kameralarda ishlaydigan, harorati nol gradusdan past darajada bo‘lgan xonalarda ishlaydigan shaxslar uchun xavfni kamaytirish uchun qabul qilinishi zarur bo‘lgan ehtiyot choralarni chizish.

6 Ma’muriy bino yangi xodimlar bilan band qilinishi kerak.

(I) bino ichidagi yoritilganlik qanchalik foydaliligini baholashda yangi xodimlar hisobga olishi kerak bo‘lgan omillarni aniqlash.

(II) Yoritilganlikdan tashqari, xodimlarning salomatligiga va xavfsizligiga ta’sir etishi mumkin bo‘lagn fizik ishchi muhiti bilan bog‘liq bo‘lgan to‘rtta omillarni chizish.

(III) Ijtimoiy ta’minot ob’ektlariga nisbatan binoga quyiladigan talablarni shakllantirish

7 Ofisni ochiq planirovkasi doirasida yoritilganlik adekvatlilini baholashda hisobga olishi kerak bo‘lgan omillarni shakllantirish.

8 (a) Uzoq vaqt davomida o‘tirib ishlaydigan ishlar bilan bog‘liq bo‘lgan salomatlik uchun mumkin bo‘lgan xavflarni shakllantirish.

(b) Ofisda ishlash uchun mos keladigan ish joylarining o‘ziga xos bo‘lgan xususiyatlarni shakllantirish.

9 (a) Xodimlar jamoatchilik vakillari tomonidan majburiy jalb qilinishi yuqori xavfi bo‘lgan ishning to‘rtta turini aniqlash.

(b) Xodimlarni himoya qilish uchun jamoatchilik vakillarining murojaati sababli yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan majburiy jalb qilinish xavfini oldini olish maqsadida qabul qilinishi kerak bo‘lgan fizik choralarning konturi.

10 Avariyada band bo‘lgan va tez yordam bo‘limi majburiy jalb qilinish xavfini kamaytirish maqsadida amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan nazorat choralarini belgilash.

11 Xodimlar alkogoldan yoki narkotiklarni iste’mol qilishdan qiynalgani uchun mumkin bo‘lgan beshta sxema.

12 (a) ishga borishda mumkin bo‘lgan xavflarning sakkizta turini aniqlash.

(b) Ish joyida ish o‘rnini o‘zgartirishda xavfni nazorat qilish mumkin bo‘lgan sxema.

13 Yo‘l transport hodisasidan keyin axborotni yig‘ish uchun nazorat ro‘yxati kiritilishi kerak bo‘lgan elementlarni aniqlash.

14 Tozalagich rozorli poloterdan foydalangan holda pollarni polirovkalash uchun talab etiladi.

(I) ushbu amallar bilan bog‘liq bo‘lgan xavflarnianiqlash.

(II) xavfni kamaytirish uchun foydalanish mumkin bo‘lgan nazoratning konturli mos keluvchi choralari.

15 Xodimlardan ertalab va kechki payt katta kollejni tozalash uchun foydalanishadi

16 Katta supermarketda avariya holatining xavfini kamaytirish uchun talab etilishi mumkin bo‘lgan choralarni shakllantirish.

17 Ishchi binolarda ichki o‘tish marshrutlari sifatida foydalaniladigan zinapoyalar avariya holati yuzaga kelgan xavfni kamaytirish uchun mo‘ljallangan loyihalashtirish/yoki xavfsizlik metodlarining sakkizta funksiyalarini aniqlash.

18 Harakatlanishning alohida marshrutlarini nazarda tuish mumkin bo‘lmaganda xavfni kamaytirish va omborxonada xodimlarning harakatlanishni kamaytirish uchun amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan protsedurali choralarni belgilash.

19 Balandlikdan tushish vaqtida, qurilish ishlarida hisobga olinishi mumkin bo‘lgan protsedurali choralarni belgilash.

20 Harakatlanishlar ko‘p bo‘lgan ko‘chadagi magazinlarning tashqi lok-bo‘yoq qoplamasi qaytadan bo‘yalgan bo‘lishi kerak. Ish bilan bog‘liq bo‘lgan xavflarni aniqlash va qabul qilinishi zarur bo‘lgan tegishli ehtiyot choralarini belgilash.

21 (I) Binoning tekis tomida ta’mirlash ishlarni olib borishda rioya qilinishi kerak bo‘lgan konturli ehtiyot choralari.

(II) Binoning tikka tomida amalga oshirishi mumkin bo‘lgan ta’mirlash ishlarini bajarishda rioya qilinishi kerak bo‘lgan ehtiyot choralarini shakllantirish.

(III) Mo‘rt tomda ta’mirlash ishlarini olib borish uchun zarur bo‘lgan xodimlar xavfsizligini ta’minlash uchun qabul qilingan ehtiyot choralarini belgilash.

22 (a) Er yuzasi sathidan yuqorida bajariladigan ishlar bilan bog‘liq bo‘lgan to‘rtta xavfni belgilash.

(b) Xavfni baholash vaqtida balandlikda ishlash bilan bog‘liq bo‘lgan omillarni ko‘rib chiqishni shakllantirish.

(s) Narvondan foydalanish bilan bog‘liq bo‘lgan ishlarni tavsifini keltiring.

23 Agar ishlar xavfsiz bajarilsa, hal etilishi kerak bo‘lgan masalalarni tushuntirish.

24 Narvonlardan foydalanganda jarohatlanishni kamaytirish uchun qabul qilinishi zarur bo‘lgan xavfsizlik choralarini shakllantirish.

25 Qurilishda foydalaniladigan xavozalar yiqilishining uchta sabablarini tavsiflash.

26 Ishonchli vakil tomonidan qurilgan bog‘lab qo‘yilgan qurilish xavozalarda sakkizta komponentlarni aniqlash.

27 Mustaqil o‘rnatiladigan, o‘zaro bog‘langan ko‘prik taxtasi shaharning ko‘p qatnovli joyida o‘rnatilishi mumkin. Qurilish xavozalarini montaj qilish vaqtida va foydalanilganda jamoat vakillarini jarohatlash xavfini kamaytirish uchun qo‘llanilishi kerak bo‘lgan ehtiyot choralarini shakllantirish.

28 Tungi smenada ishlaydigan xodimlar uchun xavflarni baholashda hisobga olinishi kerak bo‘lgan muayyan omillarni shakllantirish.

29 Minoraning ko‘chma qurilish xavozalari mustahkam, tekis bo‘lgan tekislikdan foydalanish kerak. Ko‘chma minoradan xavfsiz foydalanishni ta’minlash uchun hisobga olinishi kerak bo‘lgan sakkizta qo‘shimcha nuqtalarni aniqlash.

30 Ko‘chma minoraning barqaror bo‘lmasligiga olib keladigan sabablarni tavsiflang.

31 Ko‘chma ko‘tarma platformadan (MEWP) foydalanishda rioya qilinishi zarur bo‘lgan ehtiyot choralarini, jumladan fonardan foydalanish choralarini keltiring.

32 Balandlikda texnik xizmat ko‘rsatish bo‘yicha ishlardan foydalanish uchun ko‘chma ko‘tarma platformadan (MEWP) foydalanishda insonga qanday zarar keltirishi mumkinligini tushuntiring.

33 Tomdagi joyda lyuminessent lampalari band bo‘lganda, lampalarni almashtirish ishchi ko‘chma ko‘tarma platformadan foydalangan holda texnik xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar tomonidan amlmashtirilishi kerak.

(I) ushbu vazifa bilan bog‘liq bo‘lgan potensial xavfni aniqlash.

(II) ishlash natijasida shikastlanishi mumkin bo‘lgan texnik xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar va boshqa xodimlarning xavfsizligini ta’minlash uchun ko‘riladigan choralar.

34 Er bilan bog‘liq ishlarni bajarishda rioya qilinishi kerak bo‘lgan asosiy ehtiyot choralarining sxemasi.

35 Maktabga keladigan suv quvuri almashtirilishi kerak. Ishlar 1,5 metr chuqurlikda amalga oshirilganligi uchun qazish ishlarida ishlaydigan xodimlarning xavfsizligi ta’minlab turiladi.

(I) Kotlavanlarni ta’minlab turish maqsadida qachon vakolatli shaxs tomonidan uch marta normativ nazorat amalga oshiriladi.

(II) Qazishmalar inspeksiyasi to‘g‘risidagi hisobotda yozilgan bo‘lishi mumkin bo‘lgan axborotni aniqlash.

(III) Er bilan bog‘liq bo‘lgan ishlar uchu nish natijalarida zara ko‘rishi mumkin bo‘lgan xodimlar va boshqa shaxslarning shikastlanishi xavfini kamaytirish uchun ta’mirlash ishlari vaqtida qo‘llanilishi kerak bo‘lgan qo‘shimcha ehtiyot choaralarini belgilash.

36 Rivojlanish saytida qurilish ishlari boshlanishidan avval xavfsiz bo‘lishi kerak.

(a) ushbu vaziyatlarda mavjud bo‘lishi mumkin bo‘lgan xavflarni aniqlash.

(b) Ishlarni xavfsiz qilish uchun foydalanishi kerak bo‘lgan nazorat choralarini shakllantirish.

Namunaviy havozalarning nosozlikni nazorati tarkibi

6.1 – ilova

Poydevor	Yumshoq va notekis	Plastinaga asos yo‘q	Taglik plita yo‘q	Qo‘pariladi
Standartlar	Tiklik yo‘q	O‘sha balandlikda ruyxatga olish	Noto‘g‘ri oraliq	Jarohatlangan
Registrlar	Sath emas	O‘sha o‘ramda choklar	Yushmoq	Jarohatlangan
Mahkamla gichlar	Ayrimlari mavjud emas	Yushmoq	Noto‘g‘ri fitinglar	
Piramon va qurilish havozalari	Oraliqdagi masofani xatolikgi	Yushmoq	Yig'iglishib ma’qullanadi	
Ulovchi muftalar	Noto‘g‘ri fitinglar	Yushmoq	Jarohatlangan	Tarqatuvchini tekshirish yo‘q
Yuganchalar	Noto‘g‘ri oraliq	Noto‘g‘ri muftalar	Tarqatuvchini tekshirish yo‘q	
Aloqalar	Ayrimlari mavjud emas	Yushmoq	Etarli emas	
Iskanjaga olish	Zararli maslahatlar	Taxta qopqoni	Tugallanmagan	Etarli emas ma’qullanadi
Sim arqonlar va yon taxtalar	Noto‘g‘ri balandlik	Yushmoq	Ayrimlari mavjud emas	
Narvonlar	Jarohatlangan	Etarli bo‘lmagan uzunlik	Bog‘lanmagan	

Inspeksiyaning vaqt va chastota diagrammali yozuv shakli
Diagrammaning chastota va muddatlari (HSG150 dan kelib chiqadi)

6.2 – ilova

Ish joyi yoki qurilmaning ishlashi		Qazishlar vaqtida materiallar siljishi yoki tasodifiy qulab tushishi natijasida har qanday shaxsni tutqinda qolishi yoki dafn etilishining oldini olish	Kotlovdlar va kesson	Har qanday mavjud balandlikdagi ish joylari doimiy relesi yoki yuza va har bir parapet	Leer, yon taxtalar, to'siqlar va qulashdan himoya vositalari	Sinchlar va boshqa ishchi supataxtalar (MA va minora havozalar shu jumladan), qurilish ishlari va inson uchun ishlatilayotgan	2 m gacha yiqilishi mumkin	Barcha qolgan ishchi supataxtalar	Qulashlarni nazoratga olish uchun jamoa kafolati (masalan, to'r, yostiq, qo'nishning yumshoq tizimlari)	Qo'lash tizining shaxsiy himoya vositalari (ishda turish, arqonda ruxsat, sug'urtalash tizimi va sabrli ishni inobatga olgan holda)	Zina va narvonlar
tekshiruv davriyligi muddatlari va qurilmani ko'zdan kechirish va tekshirish	Har bir smena boshlanishidan har ishning boshlanishida tekshiring (1eslatmaga qarang)										
	Qandaydir hodisa uning zichligi va me'yorligiga ta'sir etmaganligini tekshiring										
	Tosh yoki boshqa materialning tasodifiy qulashidan keyin tekshiring										
	Turli holatda o'rnatilgandan so'ng tekshiring (2 va 3 eslatma)										
	Tegishli oraliqlardan so'ng tekshiring										
	Qurilma ish joyida xavf ostiga qo'yabigan vaziyatlarni tekshiring										
	Kun oralab va 7 kundan kam bo'lmagan vaqtda tekshiring (3eslatmaga qarang)										
	Qo'llashdan oldin har doim tekshiring (HISOBOT TALAB ETILMAYDI)										
	LOLER sinchiklab tadqiq qilish (LOLERga tegishli ishchi qurilmani) (4-eslatma)										

Eslatmalar:

1. Qazilmalar har navbatchilik boshlanishida tekshirilishiga qaramasdan, 7 kunda bir marta hisobot beriladi. Ammo qandaydir holat ularni bir maromda, mustahkam ishlashiga ta'sir etsa va qo'shimcha tekshiruv o'tkazilgan bo'lsa, hisobot yozilishi shart. Bu holat bo'yicha hisobot yozilishi va 3 oy saqlanishi lozim.

2. "O'rnatilish" kirgizish holati tushiniladi va "yig'ish" birlashtirishni anglatadi. Narvon yog'ochli qurilishi havozalarniyoki yuqori mobil ishlovchi supataxtalarni yangi joyga ko'chirganda, shaxsiy xavfsizlik nuqtai nazaridan kesilganda siz ularni tekshiruvini o'tkazish va hisobot yozish shart emas.

3. Tekshiruv va hisobot (qarang qurilish, taftish hisoboti sur'ati), havoza yoki mobil ishlovchi (inson 2 mdan yuqoridan yiqilib tushishi mumkin bo'lgan joylarda qo'llaniladi)lar o'rnatilgandan yoki yiqilgandan 7 kundan so'ng o'tkaziladi. Ammo bu qurilmalar shu saytdan foydalanishlari shart. Agar katta havoza qaytadan yig'ilgan bo'lsa, shunchaki siljigan bo'lsa, qaytadan tekshiruvdan o'tkaziladi, hisobot yoziladi.

Bu taftishni o‘tkazgan shaxs tomonidan agarda ular yuqori havoza qurishga mas’ul va malakali bo‘lsa bajarilishi mumkin. Qo‘shimcha sinovlar bayonnomasi tegelar ko‘rinarli tizimi.

4. LOLER 9 qoidalariga asoslangan barcha asbob – uskunalar ishlashi, diqqat bilan o‘rganishi va tekshiruv o‘rganilishi lozim. Ular qaytadan LOLER 9 talabiga javob berishi kerak.

Qurilish to‘g‘risida inspeksiya hisoboti

1. Tekshiruv o‘tkazilganlar nomi va shaxs manzili.

2. Sayt manzili

3. Tekshiruv o‘tkazilgan sana va vaqti

4. Tekshiriluvchining qurilma ishlashi yoki ish joyi joylashuvi va tavsifi

5. Xavfsizlik va salomatlik uchun qandaydir qaltis ishlarga olib keluvchi masalalar

6. Xavfsiz ish olib borish mumkinmi? Ha / yo‘q

7. Agar bo‘lmasa, shaxs ismi xabar qilinadi

8. YUqorida 5 bandda ko‘rsatilgan qabul qilingan masalalar natijasida barcha boshqa harakatlar haqida xabarlar

9. Kelgusida qilinishi zarur bo‘lgan deb topilgan ishlar bo‘yicha ma’lumotlar

10. Hisobotni tuzgan shaxsning familiyasi va mansabi

11. Hisobot topshirilgan sana va vaqti

12. Hisobotni qabul qilgan shaxsning familiyasi va mansabi.

7 BOB

Transport xatarlari va xavfni nazorat qilish

Ushbu bobda NEBOSH ta'lim maqsadlari tasvirlangan:

1. Ish joyida transport vositalari xavfsiz harakati uchun xavf-xatar va nazorat qilish chora-tadbirlarini tushuntiring.
2. Ishda transport xarakati bilan bog'liq baxtsiz hodisalar va ish bilan bog'liq transport xatarlari xavfini kamaytirish nazorat choralarni oshirish bilan bog'liq omillarni aniqlash.

7.1 Ish joyidagi transport vositalarining xavfsiz harakati

Kirish

Bir voqea sodir bo'lgan yo'l qo'ymaslik lozim bo'lsa ish joyida transport vositalari xavfsiz harakati, muhim ahamiyatga ega. piyodalar va transport vositalari o'rtasidagi jiddiy transport hodisalari ko'pincha bunday haydovchilar etarli tayyorlash kabi orqaga tezlikni yoki boshqa xavfli vositalari amaliyotlarga kuzatilishi mumkin. Qo'shimcha va ularning ish o'rinlari bir qismi sifatida davlat yo'llarda ko'proq avtomobil nazorat qilish xodimlari va ularning ba'zi ushbu xatar bilan bog'liq ko'plab xatar bir ish deb tasniflangan mumkin yo'l hodisalari, jalb qilingan katta samarali orqali kamaytirish mumkin nazorat qilish tizimi.

Ish joyidagi transport operatsiyalari xavf.

Transport, turli usullari, ehtimol, eng keng tarqalgan, yuk mashinalari damperli yuk mashinalari, traktorlar, ATV va, shu jumladan, ish joyidagi ishlatiladi. 2008/09 yilda yo'l-transport hodisalari ishlab chiqarish yaralangan 45 ishchilar va 5000 dan ortiq odam halok bo'ldi. bir harakat transport vositasining ish joyini ta'siri tasodifiy o'lim uchinchi sabab. avtomobil teskari harakat esa ish joyida barcha avtomobil bilan bog'liq o'limlar chorak sodir bo'ladi. kelib, (jiddiy yoriqlar, bosh jarohati va amputasyonları jalb) 1000 dan ortiq yirik avariyalar ham bor:

- Piyodalar va transport vositalari o'rtasidagi to'qnashuvlar;
- Transport vositalari tushgan odamlar;
- Shaxs transport vositalari tushgan ob'ektlar bilan urib edi;
- Avtomobil rollover'lar hayratga odamlar;
- Bir to'qnashuv paytida bir mashina ichida bo'lish esa jarohat;
- Jamoatchilik transport vositalari haydovchilariga va xodimlari yoki a'zolari o'rtasida Aloqa muammolari.

Ishchi va fondlari ko'magida jamoatchilik vakillari uchun jarohati xavfi quyidagi voqealar sabab bo'lishi mumkin:

- Piyodalar bilan to'qnashuvning;
- Boshqa transport vositalari bilan ayirish;
- Transport vositalari yuk;
- Transport vositalari qulatishga;
- General avtomobil transport va to'xtab;
- Xavfli hodisalar yoki (yong'in, shu jumladan), boshqa favqulodda;
- Kirish va bino va asoslar chiqish.

Piyoda va transport vositalari jalb bir necha boshqa keng tarqalgan xavfli vaziyatlar bor. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Ayniqsa, binolar ichida, transport vositalari to'lash;

- Yomon sifatli qoplamali va / yoki slabodreniruemye yo'l yuzalar;
- Yo'llar kam xavfsiz mashinalar joylari bilan juda ham tor;
- Bad yo'llar va joyi yoki ishlatilgan notanish xususiyatlari süpürülen;
- Juda oz piyoda ochko o'tish;
- Piyodalar va transport vositalarining bo'linishi yo'qligi;
- Yo'llar bo'ylab to'siqlar yo'qligi;
- Markazida va boshqa belgilari yo'qligi;
- Bunday yoritish, chang va shovqin kabi Yomon ekologik omillar;
- Tezlik chegarasi belgilangan va / yoki tezlik chegaralari belgilanmagan;
- Yomon yoki hech muntazam ta'minlash;
- Xodimlar malakasiz va / yoki ruxsatsiz tomonidan ishlatiladigan transport vositalari;
- Yomon o'quv yoki o'quv qayta yo'qligi.

Hodisalari kamaytirish uchun avtomobil operatsiyalari diqqat rejalashtirilgan kerak.

Ishchi va fondlari ko'magida jamoatchilik vakillari uchun jarohati xavfi quyidagi voqealar sabab bo'lishi mumkin:

- Piyodalar bilan to'qnashuvning;
- Boshqa transport vositalari bilan ayirish;
- Transport vositalari yuk;
- Transport vositalari qulatishga;
- General avtomobil transport va to'xtab;
- Xavfli hodisalar yoki (yong'in, shu jumladan), boshqa favqulodda;
- Kirish va bino va asoslar chiqish.
- Ta'lim yoki haydovchi tajriba etishmasligi;
- Kambag'al boshqarish tartib uchun asosiy sabablari

va boshqarish, xavfsiz mehnat amaliy, axborot, qo'llanma, o'quv va nazorat qilish;

- Boshqa transport vositalari bilan ayirish;
- Transport vositalari yuk;
- General avtomobil transport va to'xtab;
- Xavfli hodisalar yoki (yong'in, shu jumladan), boshqa favqulodda;
- Kirish va bino va asoslar chiqish.

Machinery, rollover xavfi eng moyil, HSE ko'ra bo'ladi:

- Compact kamyonlar ko'pincha qurilishda foydalaniladi;

xo'jalik moshinalar;

- O'zgaruvchi yuk mashinalari (teleskopik o'rnatish) (rasm 7.2.).

7.1-rasm. Sanoat og'ir yuk ko'taruvchi avtomobil forklift.

7.2-rasm. Teleskopik yuk ko'tarish avtomobili

Ish joyidagi xavfsiz transport operatsiyalar uchun nazorat choralari

Xavfi baholash o'z ichiga oladi transport vositasini o'z ichiga olgan har qanday operatsiyalar boshqarish strategiyasi eng ehtimol, harakat yo'llari ustida, qaerda bir voqea sodir aniqlash uchun. Bu mahsulotlar ortilgan va yuk avtomobillari tushirilmoqda qachon xavf baholash, xususan, ichki va tashqi, ham yo'nalishlarini muhokama qilish muhim ahamiyatga ega. Bu, shuningdek, maqsadga muvofiq yo'nalishlar bo'lib baholash va etarli trafik hajmi bo'lishi kerak.

Quyida ko'rib chiqilishi kerak:

- Marshrutlarni, o'rnatish va omborxonalar kerak.Bu zo'ravon tezligi chegaralari, yaxshi fikr va transport vositalari va piyodalar, bo'linishi mumkin bo'lgan yaxshi-mo'ljallangan.
- Bunday fikr, yo'l yuzasi sharoitlari, yo'l Nishab va ekologik omillar, yo'lning darajada o'zgarishlar ham hisobga olinishi lozim.
- Tizimlari foydalanish va alohida sayt mashina uchun eshiklarini ochish va piyoda bo'lishi mumkin zarur.
- Jamiyatda xavfsizlik avtomobil davlat yurish yo'llari kesib ayniqsa, e'tiborga olish lozim.
- Barcha tashqi yo'llar to'g'ri yo'nalishda shubha va yo'lda tegishli yo'nalishi va qo'nish tezligi chegarasi alomatlar bo'lishi mumkin, ayniqsa, qaerda, shunga ko'ra belgilangan bo'lishi kerak. shuningdek, ichki va tashqi tezligi limiti o'rtasida farq bo'lishi mumkin bo'lsa-da, u barcha tezligi chegaralari kuzatilmoqda muhim ahamiyatga ega.
- Barcha yangi xodimlar uchun İndüksiyon o'rnini va piyoda yo'nalishlarini o'z ichiga olishi kerak
- Ozbekcha yo'llari va chorrahalardan va joylar piyodalar va forkliftler Shu yo'lni foydalanish zavod, hudud atrofida ham.
- Identifikatsiya tanilgan va man to'xtab berilishi kerak Bu mashqlar davomida.
- (Masalan, haydovchi ta'lim, yo'l xavfsizligi bo'yicha brifing kabi) xodimlari uchun ma'lumot va tayyorlash;
- Avtomobil faoliyat turi (masalan, yuklash va tushirish, yonilg'i quyish yoki şarjlanma, bonuslar to'lash uchun).

7.2. Ishda avtomobillarni haydash.

7.2.1. Kirish.

Soatiga 8 kilometr maksimal tezligi edi Benz - Buyuk Britaniyada ilk fatal avariya xonim Bridget Driscoll Roger qoqib edi, 1896 yilda sodir bo'lgan. O'shandan beri, hodisalari oldini olish uchun Royal xavfsizlik ortiq 550.000 kishi UK yo'llarda o'ldirilgan deb taxmin. Bu barcha yo'l-transport hodisalari uchdan bir qadar vaqtda ishda odamni jalb deb taxmin qilingan.

Yo'l harakati xavfsizligini bilan bog'liq ishni afzalliklari.

Tashkilotida hodisalari haqiqiy xarajatlar deyarli har doim ta'mirlash va sug'urta da'volarini qiymati nisbatan yuqoridir. yo'l harakati xavfsizligini bilan bog'liq ishni afzalliklari qat'i nazar tashkilotlari hajmi, muhim bo'lishi mumkin. sohasida imtiyozlar mavjud:

- Control: bunday eskirish yoqilg'i, sug'urta mukofotlari va sug'urta to'lovlari kabi xarajatlar yaxshiroq nazorat qilish mumkin;
- Driver o'quv va avtomobil sotib olish: ko'proq qarorlar qabul qilinishi mumkin;
- Lost vaqti: oz kun jarohat tufayli, yomon sog'liqni saqlash va ish vaqti uchun yo'qoladi;
- Ta'mirlash uchun yo'l off olish uchun kamida zarurligini anglatadi;
- Buyurtmalar stoli: kaçırılmaması kerak kamroq buyruq;
- Key xodimlarini: a kamaytirish bo'lishi mumkin bor futboldan haydash.

7.4-rasm Ishlash uchun haydash paytida (A), bir martaba yo'liga (b) yo'l-transport hodisalari xavfi jiddiy xavf bor.

Haydovchi.

Vakolatlari.

- Vakolatli tajribali va xavfsiz ish qila Driver?
- Bu nazorat qilinadi Avtomobil turi uchun amal uning guvohnomam?
- Bu avtomobil ish uchun mos bo'lgan, yoki haydovchilik guvohnomasini sotib cheklangan?
- Ishga qabul qilish tartibi tegishli oldindan test rekord o'z ichiga oladi?
- Bu haydovchi yollash huquq haqiqiyligini tekshiradi va vaqti-vaqti bilan undan keyin?
- Haydovchi ish bo'lsa, u xabardor

ish bilan bog'liq yo'l xavfsizligi bo'yicha kompaniya siyosat?

- Ko'rsatmalarga va ko'rsatmalarni Yozma?
- Kompaniya belgilangan va ish sharoitlari uchun zarur mahorat va bilim darajasini nazorat?

Ta'lim.

- Haydovchi to'g'ri o'qitiladi?
- Do drayvlar bajarish uchun qo'shimcha ta'lim kerak xavfsizlik majburiyatlari?
- Kompaniya indüksiyon beradi haydovchilar?
- Kimning ish ularni fosh ana haydovchilar yuqori xavf ta'lim birinchi o'ringa?
- Haydovchi rejasini amalga oshirish uchun qanday bilish kerak. Bunday faralar, buzilib va g'ildirak kabi xavfsizlik cheklar, ulash?

- Haydovchi bunday kamarlaridan va rahbari sifatida xavfsizlik uskunalari rostlash uchun qanday bilaman cheklovlar?

- Bu nom, 3,8 sm (1.5 dyuym). haydovchi ortida bosh?

- Bu orqa va keng kreslo old qismidir oyoqlari qavatga 45 °?

- Serbiyada va past o'rnatish elka stress oldini olish uchun?

- Haydovchi anti-lock tormoz tizimi (tormoz) foydalanishingiz mumkin o'ng?

- Haydovchi xavfsiz yuk taqsimlanishini ta'minlash uchun tajribaga ega?

- Avtomobil parchalagan bo'lsa, haydovchilar o'z xavfsizligini ta'minlash uchun nima qilish bilasiz?

- Haydovchilar uchun hidoyat bormi?

- Haydovchi charchoq xavf xabardor?

- Haydovchilar mashina balandligi bilaman yukli va bo'sh ikkala bormi?

7.5-rasm. Joriy, bir avtomobil litsenziya ega bo'lishi kerak

Fitness va Sog'liqni saqlash.

- Haydovchi salomatligi va fitnes darajasi bo'lishi kerak
xavfsiz haydash uchun etarli.

- Og'ir og'ir transport vositalari (og'ir) haydovchi tegishli tibbiy sertifikat bo'lishi kerak.

- Xavf ostida ko'plari Drivers, shuningdek o'tishi kerak muntazam tadqiqotlar. Xodimlar davom yoki ularning qarorlariga ta'sir mumkin dori albatta, boshqa majburiyatlarini olish kerak emas.

- Barcha haydovchilar kerak muntazam ravishda (har 2 yil) ko'rinishi. - Haydovchi kamida 15 daqiqa har 2 soatda ko'zlaringizni dam olish uchun bir oromgohda kerak.

Xavfsizlik uskunalari shartlari.

Avtomobillar xavfsiz va qulay holatda qo'llab-quvvatlanadi? Bo'lishi kerak:

- Maqbul xizmatlar tashkiloti

standartlari; - Haydovchilar uchun asosiy xavfsizlik tekshiradi;

- Way avtomobil maksimal yuk oshmaydi deb ta'minlash;

- Himoya qilishning ishonchli usullari qachon tovarlar va uskunalar tashish;

- Uskunalar yaxshi ishchi tartibda ishonch hosil qilish uchun tekshiring;

- Xavfsizlik kamarlaridan va qo'ltiq satrlari tekshiring. (Ular to'g'ri va to'g'ri faoliyat o'rnatilgan?).

7.3 Qo'shimcha ma'limatlar

Safe Use of Work Equipment (ACOP) (L22), HSE Books ISBN 0-7176-6295-1 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l22.htm

Workplace Transport Safety – Guidance for Employers (HSG136), HSE Books ISBN 0-7176-6154-1 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/hsg136.htm

The Health and Safety (Safety Signs and Sigals) Regulations 1996. Guidance on Regulations (L64), HSE Books ISBN 0-7176-6359-0 http:// www.hse.gov.uk/pubns/books/l64.htm

The Provision and Use of Work Equipment Regulations 1998 – Part III in particular

The Health and Safety (Safety Signs and Signals) Regulations 1996

Driving at work – Managing work-related road safety HSE INDG382 Road Traffic Act 1988, 1991

Qaydlar uchun bo'sh qoldirilgan

8 BOB

Tayanch harakati a'zolari xavfi va xavf nazorati

Ushbu bob orqali NEBOSH o’rganish maqsadlari berilgan:

1. Ishlash jarayonlari va amaliyotlari ishlash bilan bog’liq yuqori tana kasalliklari va unga mos nazorat chora-tadbirlarini oshirishi mumkinligini tushuntirish.
2. Muomala harakatlaridagi xavflarni baholashda e’tiborga olinishi kerak bo’lgan xavflar va ularni nazorat qilish chora-tadbirlarini tushuntirish.
3. Ko’taruvchi va harakatlantiruvchi vositalardan foydalanishda qo’lda boshqariladigan yukni harakatlantirish vositalari bilan birga xavfni qisqartirish uchun xavflar, ogohlantirishlar va proseduralarni tushuntirish.
4. Ko’taruvchi va harakatlantiruvchi vositalardan foydalanishda mexanik boshqariladigan yukni harakatlantirish vositalari bilan birga xavfni qisqartirish uchun xavflar, ogohlantirishlar va protseduralarni tushuntirish.

8.1 Ishlash bilan boglik yuqori tana kasalliklari

Kirish

Bir necha yillar oldin yuklarni qo’l bilan boshqarish orqali sabab bo’lgan baxtsiz xodisalar Sog’lik va xavfsizlikni amalga oshirish (HSE)da nashr etilgan 3 kundan ortiq baxtsiz xodisalar eng katta yagona sababdir. Qo’l bilan boshqariladigan jarayonlarni tartibga solish bu faktni ma’lum qilgan va bu baxtstiz xodisalarni qisqartirishga yrdam beradi.

Biroq, yomon qo’l bilan boshqariladigan texnikalar sababli sodir bo’lgan baxtstz hodisalar barcha nashr etilgan baxtsiz hodisalarning 25% ni tashkil etadi va va sogl’ikni saqlash kabi ba’zi kasbiy sektorlarda bu qiymat 50% ga yaqin o’sadi. Bu kabi baxtsiz hodisplar sababi bo’lgan omillarni tushunish agar ular kelgusida qisqartirilsa muhim hisoblanpdi. Mexanik tarzda boshqarish uslubi iloji bo’lsa xar doim foylalanilishi lozim, ammo ular 7 bobda va bu bobda belgilangan ko’pgina xavflarisiz bo’lmaydi. Ko’pgina mexanik tarzda boshqarish foydalanuvchilar va tomoshabinlarga o’ziga xos xavflarni keltiruvchi kranlar, liftlar kabi ko’tarish jihozlaridan foydalanishni jalb etadi. (8.1-rasm). Bu xavf-xatarlar kutarish jarayonlari va ko’tarish jihozlarini tartibga solish oqkali talab etilgan tekshirishlar va sinovlar orqali qisqartirilpdi (LOLER).

Ergonomikaning tamoyillari va maqsadlari

Ergonomika keng ma’noda ishchilar va ularning ishi orasidagi o’zaro ta’sirni o’rganuvchi fandir. Aslida ish jarayoni atrofidagi butun tizimni qamrab oladi. Shu sababli, u ishni tashkillashtirish va ish joyi dizayni hamda ish jihozlari bilan birga ishlash metodlari bilan bog’liq.

Ergonomikaning umumiy ta’rifi "inson-mashina" interfeysi yoki insonni mashinaga moslash yuki aksincha juda tordir. Shaxsning fizik va ruxiy imkoniyatlari shuningdek, ko’rib chiqilayotgan ularni ishni tushunishi hisoblanadi. Ergogomika ishning umumiy dizayni va taminlovchi va uni qamrab oluvschi sistemalarida mahorat darajasi shartlpriga binoan ishchilarning cheklovlarini, his qilish va boshqa shaxsiy omillarini o’z ichiga oladi. U ishchi, mashina va ishni, ishchilar imkoniyatlarini o’z ichiga olgan butun ish sistemasini optimallashtirishga urinish va uni bajarishdagi atrof-muhit orasidagi aloqani o’rganishdir.

Mashinalar, avtobumlar, va yuk mashinalari barchasi ergonomik loyihalangan, shuning uchun barcha muxim nazoratlar, rul, tormoz, tishli tayoq va asboblar paneli kabilar keng xajmda ko’p haydovchilar tomonidan foydalaniladi. Ergonomika ba’zida inson muxandisligi va avtomatlashtirilgan, ergonomik dizayni uchun zaruriyat muhim bo’lgan ishlash amaliyotlari sifatida tasvirlanadi. Ergonomikaning maqsadi va ergonomik baholashi quyidagi urganish sohalari bilan hamkorlikda juda keng hisoblanadi:

- ishchining shaxsiy omillari, ayniqsa fizik, ruxiy va intellektual qobiliyatlari, tana xususiyatlari va talab etilgan vazifadagi mahorat;
- sinovdagi mashina va jihoz birlashuvi;
- ishchi va mashina-nazorat, asboblar paneli yoki o’lchov va joy manzili hamda qo’l vositalarini o’z ichiga olgan yordam orasidagi o’zaro ta’sir;
- yoritish, temperatura, namlik, shovqin va atmosferani ifloslantiruvchilar kabi ish jarayoniga ta’sir etuvchi atrof-muhit muammolari;
- ishchi va ishlab chiqarish darajasi, xolat va ishlash sistemasi kabi vazifalar orasidagi o’zaro ta’sir;
- vazifa yoki ish-ishning xavfsiz sistemasining dizayni, ish quvvatli yoki takroriy emasligi hamda tegishli o’quv materiallari to’plamini takomillashtirishni tekshirish;
- smenali ish, tanafusslar va nazorat kabi ishlarni tashkillashtirish.

8.1-rasm. Treyler yuk tashih avtomabillariga forklift yuk ko'targich bilan xizmat ko'rsatish

Inson xatosini kiskartirish ergonomikaning kup sonli maqsadlaridan biridir. Ergonomika fanining muhim qismi ish stansiyalari loyihalash yoki jihozlarni ishchiga moslashdir.

Bu muvafaqqiyatli bo’lishi uchun, inson tanasining fizik o’lchovi va inson va bu o’ulchovlar orasidagi o’zgaruvchilarni tushunish muhimdir. Bu kabi fan inson tanasining ilmiy o’lchovi va uning harakati sifatida aniqlangan antropometriya nomi bilan ma’lum.

Insonning og’irligi kabi muhim o’zgaruvchilar ish stansiyasining bazi qismlari o’zgaruvchan bo’ilshi uchun umumiydir. (Masalan, o’zgaruvchan o’rindiq).

Emon ergonomikaning kasallik ta’sirlari

Ergonomik xavflar bu emon ergonomik dizaynga sabab bo’luvchi sog’liqqa xavf keltiruvchilardir. Ular fizik xavf turkumi ichigi kirgan va yuklarni boshqarish va ulardan foydalanishni, yuklarni quyish va itarishni, uzoq muddatli takroriy harakatlarni va tebratuvchi asboblar bilan ishlashni o’z ichiga oladi. Bunday past darajadagi yoritish tizimida ishlash holati ko’z uchun xavf tug’diradi. Kasbiy stresslar kabi psixologik xolatlar ergonomik xavflar uchun ehtimollik mavjud. Ergonomik xavfning umumiy sog’liqqa ta’siri tayanch-harakat buzilishlari (MSD), takroriy to’qimalarning shikastlanishi (RSI) va ko’rish qobiliyatining pasayishi kabilarni o‘z ichiga olgan ishga aloqador yuqori tana kasalliklari (WRULDs) dir.

Ish bilan bog’liq yuqori tana kasalliklari

Ish bilan bog‘liq yuqori olat kasalliklari (WRULD) bo‘yin, elka, qo’l, tirsak, bilak, qo‘l va barmoqlarga ta’sir etuvchi xolatlar guruhini tasvirlaydi. Teno sinovit (payoarga ta’sir etish), karpal tunnel sindromi (qo‘ldagi karpal suyaklar orqali o‘tuvchi paylarga ta’sir etish) va muzlatilgan elka bularning barchasi kasallikning ko’rinishi va joyida farq qiluvchi ish bilan bog‘liq yuqori tana kasalliklariga misollardir. Takroriy to‘qimalarning shikastlanishi (RSI) atamasi ish bilan bog‘liq yuqori tana kasalliklari (WRULD) ni tasvirlaydi. Ish bilan bog‘liq yuqori tana kasalliklari (WRULD) ga itarish, tortish, erishish, bukish, ko‘tarish, itarish yoki qoqishda qatnashadigan barmoqlar, qo‘llar yoki kaftlarning takroriy xarakati sabab bo‘ladi. Bu kasalliklar ofislarda, shuningdek fabrikalarda yoki qurilish hududlarida ishchilar bilan sodir bo‘ladi. Odatiy xavf ostidagi kasbiy guruhlar rassomlar va dizaynerlar, mixparchin va pnevmatik burg‘ulash operatorlari hamda ish stoli kompyuter foydalanuvchilarini o‘z ichiga oladi.

Ish bilan bog‘liq yuqori tana kasalliklari (WRULD) asosiy simptomlari charchash, yumshoq to‘qimalarning shishishi sababli orqa, bo‘yin va elka, shishgan bo‘g‘imlar va mushaklar toliqishi og‘rishidir.

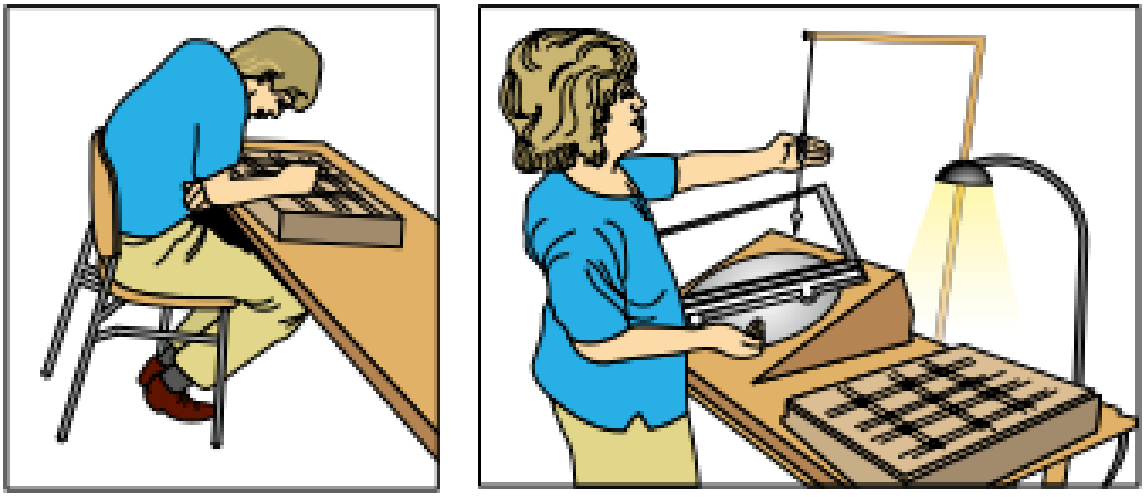

Oldin Kiyin

8.2-rasm. Ish xolati ergonomik dizaynini yaxshilash.

Ish bilan bog‘liq yuqori tana kasalliklari ko‘karish va birikkan qismlar xarakatidagi cheklashga o‘xshash. Teginishni sezish hamda barmoqlarning harakati ta’sir etishi mumkin. Xolat odatda surunkali bo‘lib, vaqt o‘tishi bilan yomonlashib boradi va oxir-oqibat doimiy xastalikka olib keladi. Jarohat mushak, paylar yoki nervda sodir bo‘ladi.

Agar jaroxat takroriy ish yana namoyon bo‘lishidan oldin tuzalishga imkon bo‘lsa, uzoq muddatli jaroxatga olib kelmaydi. Biroq, ish yana va yana takrorlansa, tuzalish sodir bo‘lmaydi va doimiy jaroxat kaft, qo‘l va barmoqlarga cheklangan qon oqimiga olib kelishi mumkin. Ish bilan bog‘liq yuqori olat kasalliklari (WRULD) ning paydo bo‘ltshtga olib kelishi mumkin bo‘lgan xavf omillari uzoq muddatli takroriy xarakatlar, muayyan kuch bilan bajarish va qayirish va tebratuvchi asboblardan foydalanishni o‘z ichiga olgan sun’iy pozitsiyani qo‘llashdir.

Sovuq ishlash muhiti, ishlarni tashkil etish va ishni tashkil etishni ishchilarni xis etishi sog‘lig‘i zaif bo‘lgan ishchilar va xomilador ayollar kabi ojiz ishchilar ish faoliyatiga jalb etilganda xavf omillarini o‘rganishda ko‘rsatib o‘tilgan.

Displey uskunalar

Vizual ko‘rsatish birliklarini o‘z ichiga olgan DSE, ergonomikani hamda yomon ergonomik holat bilan bog‘langan sog‘liqqa zarali holatlarni tushunishga bioan bog‘liq bo‘lgan umumiy ish faoliyatiga misoldir. TUC tomonidan xavfsizlik vakillarining so‘nggi tekshirishlaridan aniqlangan DSE dan yomon foydalanish va takroriy jarohatlar bilan birga stress yoki me’yoridan ortiq ishlash orqali sabab bo‘lgan jarohatlar/kasaliklar ularning ko‘plab aloqalari orasidadir. Xukumatning qonuniga ko‘ra, DSE Sog‘liqni saqlash hamda xavfsizlikni tartibga solish orqali ta’minlanadi va ularning batafsil xulosasi 15 bobda berilgan. Tartibga solishlar DSE ning foydalanuvchisi yoki operatoriga murojaat etadi hamda foydalanuvchi va operatorni aniqlaydi. Aniqlash ko‘rgina ish beruvchilar yoqtirganidek murakab emas, ammo ortiqcha foydalanish xar kuni taxminan uzluksiz bir soat foydalanish orqali foydalanuvchi aniqlanadi. Aniqlash foydalanuvchi bepul ko‘z testlarini qilish uchun hamda agar zarurat bo‘lsa DSE dan foydalanilganda maxsus ko‘zoynaklardan foydalanishga imkon berishida muxim. Tartibga solishning asosiy talablari:

- foydalanishdagi dastur, sayoxat va elektr xavflarini o‘z ichiga olgan ish holatiing mos va samarali xavfni baholanishi;
- ish xolatini eng kam xususiyatlar bilan nizomlarga birlashtirilgan jadvallarda joylashtirish;
- ish dasturi rejasini ta’minlash uchun ishchilarning ish namunalaridagi etarli uzilishlar;
- bepul ko‘zning ko‘rish testlarini va agar talab etilsa, DSE foydalanuvchilarini ko‘zoynaklar bilan ta’minlash;
- ta’limning mos dasturi va etarli axborotni barcha foydalanuvchilarga berish.

DSE ish xolatining xavf baholanishi quyidagi faktorlarni, ularning ko‘r qismi quyida ko‘rsatilgan, muxokama etishi zarur:

- monitorning balandligi va sozlanishi;
- klaviaturaning sozlanishi, sichqonchaning mosligi va bilak yordami ta’minoti;
- DSE foydalanuvchilari stullarining barqarorligi va sozlanishi;
- etarli “oyoq” xonalarining ta’minoti va mos “oyoq” ta’minlanishi;
- ish stansiyasidagi xar qanday yorug‘lik va oynaning yorug‘lik ta’siri;
- ish stansiyasi atrofidagi materiallarning saqlanishi;
- kabellarni, shtepsel vilkasi va rozetkasini ajratish xavfsizligi;
- atrof-muxit muammolari – shovqin, isitish, namlik va shamol.

8.1da ilova foydalanuvchi tomonidan DSE ish stansiyasining baxolanishi uchun foydalaniladigan nazorat ro‘yxatiga misollar berilgan.

DSE bilan birlashgan uchta asosiy sog‘liq uchun xavflar mavjud. Ular:

- tayanch xarakat muammolari;
- ko‘rish muammolari;
- psixologik muammolar.

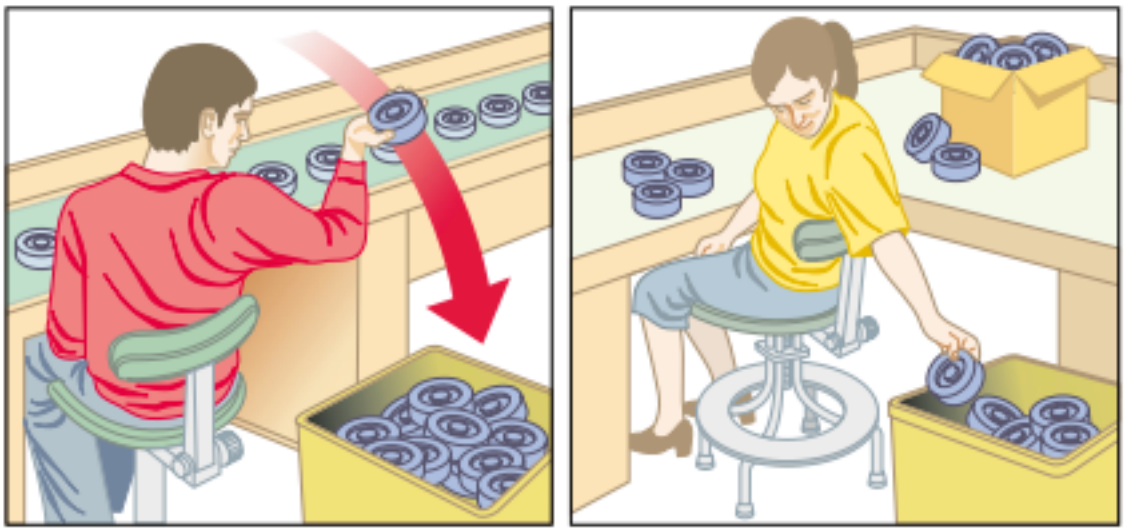

8.4-rasm. Yomon ishchi muhiti WRULD ga sabab bo‘lishi mumkin

Radiatsiyaning to‘rtinchi xavfi bir necha berilgan tadqiqotlardan juda kichik bo‘lishi va xozirda xavfni baxolashda odatda uzun bo‘lmagan muxokama etilganlarni ko‘rsatadi. Xuddi shunday, o‘tmishda DSE epilepsiyaga sabab bo‘lishi va xomilador ayollar va ularning xali tug‘ilmagan bolalariga sog‘lig‘iga ta’sirlari xaqidagi xavotirlar mavjud edi.

Barcha bu xavflar juda past bo‘lgan turli xil o‘rganishlar orqali ko‘rsatilgan. DSE tayyorlash va onlayn xavfni baxolash ta’minoti keng tarqaldi. Xavf baxolanishi, xaligacha boshqariladigan, vaqti vaqti bilan qayta ko‘rib chiqilgan va ma’lum ish joyiga mosligi yaratilgan. Turli xil o‘rganishlar har qanday o‘rganish paketining foydalanuvchilari 30–40 minut daqiqadan keyin konsentratsiyani yo‘qotadi.

8.2 Tayanch xarakati muammolari

Tenosinovit foydalanuvchining bilagiga ta’sir etuvchi eng keng tarqalgan hamda mashxur muammodir. Bu xolatning alomatlari va ta’siri allaqachon aniqlangan.

Agar axvol e’tiborga olinmasa, bilak atrofidagi pay va pay qini doimiy jarohtga aylanishini aytish kifoyadir. Tenosinovit klaviaturadan uzluksiz foydalanish orqali kelib chiqadi va bilakdan foydalanishni ta’minlash orqali engillashtiriladi.

Boshqa WRULD lar yomon tana xolati orqali sabab bo‘ladi va orqada, elklarda, bo‘yin va qo‘llarda og‘riqlarni xosil qiladi. Og‘riq sonlarda, boldirlarda va to‘piqlarda bo‘lishi tajribadan o‘tkazilgan. Bu muammolar ishlash doskasi, stullari, oyoqni dam oldirgich va xujjat egalarini tanlashda ergonomik qoidalarga murojaat etish orqali soddalashtiriladi. Shuningdek, stol to‘g‘ri balandlikda ekanligi va bo‘yindig’i ko‘pgina og‘riqlarni oldini olish uchun kompyuter ekranini to‘g‘ri burchak ostida bo‘lishini ta’minlash xam muhimdir. (ideal foydalanuvchining ko‘zlari ekranning yuqori qismida bir xil balandlikda bo‘lishi kerak). Klaviatura olinadigan bo‘lishi kerak, shuning uchun u klaviaturadan foydalanish davomida ish stolining istalgan joyiga joylashtirilgan va to‘g‘ri xolatda foydalaniladigan bo‘lishi kerak. Stul balandlikda sozlanadigan va barqaror bo‘lishi lozim, xamda sozlanadigan suyanchiqqa ega bo‘lishi kerak. Agar foydalanuvchining tizzalari o‘tirganida dumbadan ancha past bo‘lsa, oyoqni dam oldiruvchi qism ta’minlanishi lozim. Stol yuzasi akslantirmaydigan va tartibli bo‘lishi lozim, ammo yordamchi uskunalar osonlik bilan topiladigan bo‘lishi kerak (telefon, printer kabilar).

Ko‘rish muammolari

Ko‘rish nuqsonlariga DSE ning sabab bo‘lishi tibbiy xulosalarda ko‘p bor qayd etilmagan, ammo foydalanuvchilar ko‘z to‘qimasining shikastlanishi, ko‘z og‘rishi va bosh og‘riqlariga sabab bo‘luvchi ko‘rish xastaliklaridan jabr ko‘rishadi. Kamroq tarqalgan kasalliklar teri toshmasi va ko‘ngil aynishidir. DSE dan foydalanish zarur bo‘lganda ko‘zoynaklarda o‘qishni ko‘rsatishi va qoidalar buni ta’minotini yaratishi mumkin. Bu xar qanday linzalar ekranlari ko‘rinadigan (50-60 sm) normal masofada optimal aniqlik berish uchun mo‘ljallanganda DSE ishi uchun mos bo‘lishi mumkin. Ko‘z to‘qimalarining jaroxatlanishi DSE dan foydalanib o‘z ish kunining katta qismini sarflaydigan kishilar uchun muayyan muammodir. Tadqiqot ko‘z charchashidan shikoyat qilgan DSE foydalaunvchilari 90% dan oshganini ko‘rsatgan. Ko‘z to‘qimalarining jaroxatlanishi bu bo‘limda aniqlangan quyidagi qo‘shimcha bosqilar orqali qichqartirilishi mumkin:

- jihozdan to‘g‘ri foydalanishda jamoani o‘qitish;

- kamida 12 shrift xajm ekranda ishlatilishini ta’minlash;

- foydalanuvchilar muntazam ravishda tanaffuslarni olishlarini ta’minlash (xar soatda 10 minutdan yuqori).

8.4-rasm. Ish joyi dizayni

Ko‘zning shikastlanishi past namlik bilan bog‘langan umumiy shikoyatdir. Turli xil malakali qurilish tadqiqot tashkilotlari ofis muhitida namlik 40 dan 60 % gacha bo’lishini kelishib oldilar. Havoni shamollatish tizimlari ish joyida oqilona namlik va haroratni ushlab turishni ta’minlashdir. Ko‘z kasalliklari quyidagilar bilan nazorat etiladigan quruq ko‘zlar maxsulidir:

- ko‘zlarni ishqalashni oldini olish;

- yaqin masofadagi ob’ektga e’tibor qaratish (rangda yashil ma’qul ko‘riladi);

- ko‘zning namlanshini rag‘batlantiruvchi ko‘zni tez ochib yumish;

- muntazam suv ichish;

- ko‘zni dam oldirish uchun vaqti vaqti bilan ko‘zni ekrandan uzoqlashtirish.

Ekran nishab burchakda va ekran yorug‘ligi hamda ko’trasti sozlanadigan bo‘lishi kerak. Avvalo, ish stansiyasi atrofini yoritish ham muhimdir. Bu xujjatlarni osonlik bilan o‘qish uchun etarlicha yorug‘lik bo‘lishi lozim, ammo bosh og‘rig‘iga sabab bo‘luvchi yoki kompyuter ekranida ko‘zni ta’sirlantiruvchi ta’sirlarga olib keluvchi xaddan ortiq yorug‘lik bo‘lmasligi kerak.

Psixologik muammolar

Bular umumiy stress bilan aloqador muammolardir. Ular shovqin, issiqlik, namlik, yomon yoritish kabi atrof-muhit muammolari bo‘lishi mumkin, ammo ular odatda ish tezligi, tanaffuslarning yo’qolishi, yomon tayyorgarlik va ish stansiyasining yomon dizayni sababli bo‘ladi. Eng keng tarqalgan muammolardan biri foydalanilayotgan dasturiy ta’minot paketini qisman yoki umuman tushunmaslikdir. Ergonomik muxokamalar uchun boshqa bir qancha jarayonlar va faoliyatlar mavjudligi muhimdir. Bular kichik tarkiblarning yig‘indisini (mikroelektronik yig‘ish liniyalari) va uzluksiz xarakatlanuvchi yig‘ish liniyalari (mashina yig‘ish zavodlari) ni o‘z ichiga oladi. Kimyoviy xavflarni o‘z ichiga oluvchi bu kabi jarayonlar (tutun kabi) 12 bobda tasvirlangan.

“Qo‘lda foydalanish” atamasi insonning yakka o‘zi ta’sir etishi orqali yukning xarakati sifatida aniqlanadi. Bu ta’sir arqon yoki tarmoq yordamida bevosita yoki bilvosita foydalanishda amalga oshiriladi. Qo‘lda foydalanish yukni tashish yoki itarish, tortish, eltish, xarakatlantirish va albatta ko‘tarishni o‘z ichiga oluvchi yukni bevosita ta’minlashni o‘z ichiga oladi. Og‘ir yuklarni ko‘tarish sababli orkaning jaroxatlanishi keng tarqalgan va bu kabi jaroxatlar sababli xar yili bir necha million ishchilar yo‘qotiladi. Qo‘lda foydalanishning odatiy xavflari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- juda og‘ir yoki juda noqulay bo‘lgan yukni ko‘tarish natijasida orqaning jarohatlanishi;
- ko‘tarish yoki ko‘taruvchi yomon texnikasian foydalanish davomidagi gavdaning yomon holati sababli orqaning jarohatlanishi;
- yukning tushib ketishi natijasida oyoqning jarohatlanishi;
- o‘tkir qirrali yoki issiq yuklarni ko‘tarish natijasida qo‘llarning jarohatlanishi.

Qo‘lda foydalanish orqali sabab bo‘lgan jarohatlar

Qo‘lda foydalanish xarakatalri ishchilar uchun keng ko‘lamdagi o‘tkir va surunkali jarohatlarga sabab bo‘lishi mumkin. O‘tkir jarohatlarga odatda shikastlanishni tuzatish vaqti davomida ish va dam olish vaqtidan qolgan kasalliklar sabab bo‘ladi. Surunkali jaroxatlarga uzoq vaqt davom etgan odatda zotiljam va orqa miya kasalliklari kabi tuzatib bo‘lmas ishlab chiqarish kasalliklari kiradi. Mashqlarning va muntazam jismoniy xarakatlarning yo‘qolishi kabi zamonaviy turmush tarzibu kabi jaroxatlarning uzoq vaqtlik jiddiy ta’sirlariga sabab bo‘lishini aytib o‘tish muxokama qilish uchun arzirli xolatdir. Yomon qo‘lda foydalanish texnikalari bilan bog‘lik keng tarqalgan jaroxatlar tabiatda uchraydigan barcha tayanch xarakat jaroxatlaridir:

- mushak bukilish va to‘qimalarining jaroxatlanishi – mushak to‘qimalari (pay) ning cho‘zilishi unig normal imkoniyati ostida kuchsizlanishga olib kelishi, ta’sir qilingan joydagi jaroxatli yallig‘lanish va ko‘karish sabab bo‘ladi. Bu kabi jaroxatlar odatda orqada, qo‘llarda yoki bilaklarda sodir bo‘ladi;
- orqaning jaroxatlanishi – umurtqa orasida joylashgan disklarning jaroxatlanishini (suyaklar) o‘z ichiga oladi va juda og‘riqli lat eyishga olib keladi (odatda sirpanuvchi disk sifatida ma’lum). Jaroxatlanishning bu turi belog‘rig‘i va siyatik nomi bilan ma’lum bo‘lgan xolatlarga olib keladi. (jaroxat oyoqqa tomon xarakatlansa);
- to‘plangan nerv – odatda orqada boshqa jaroxat natijasida sodir bo‘ladi, ammo Qo‘lda foydalanish orqali murakablashadi;
- churra – bu ichak qismining chiqishi sababli qorin pastidagi tana devorining teshik bo‘lgan qismidir. Bu xol oxir oqibat jaroxatni davolash uchun darroxlikni talab etadi;
- kesish, ko‘karish va qirilish – ximoyalanmagan o‘tkir burchakli va qirrali yuklardan foydalanish orkali sabab bo‘ladi;
- sinish – yukni tushirib yuborish sababli oyoqning sinishi. Qo‘lning sinishi xam sodir bo‘ladi ammo kamdan-kam;
- ish bilan bog‘liq tayanch xarakat kasalliklari (WRULDs);
- revmatizm – bu bo‘g‘imlardagi qattiq og‘riqli surunkali xastalikdir. Buning bir qancha sabablari bor, shulardan biri muskul to‘qimalarining yomon ko‘tarish texnikasidan qulda foydalanishda cho‘zilishidir.

8.6. rasmda qo‘lda foydalanishda sodir bo‘lgan baxtsiz xodisalar sababli Jarohatlangan tanadagi joylar ko‘rsatilgan. 11 millionga yaqin ish kunlari 2008/ 09 yillarda 7 milliarddan ko‘p xarajatlarni va 6,5 milliondan ortiq insonlarning shikastlanishi orqli tayanch xarakat kasalliklari sababli yo‘qotilgan.

Tayanch xarakat kasalliklari muamolari virusli infeksiyalar xamda srtessga bog‘liq kasalliklar orqali davom etadigan keng tarqalgan sabablardir. Bu aniqlanganlar xususiy sektorning bir qator hodimlaridan 11 000 ishchilar uchun kasallikni boshqarish qaydlari taxlillariga asoslangan. Mavjud o‘rganish ishda mavjud bo‘lganlarning deyarli yarmini (49%) ini va Evropa ittifoqidagi doimiy ish quvvatining 60 %ini tashkil etgan tayanch xarakat kasalliklarini aniqlagan. Bu xarajatlar Buyuk Britaniya iqtisodiyotida xar yili 7 milliardni va Evropada 240 milliardni, Evropadagi mamalakatlarda 25 milliardni tashkil etgan, surunkali tayanch xarakat kasalliklaridan 100 million evropaliklar zarar ko‘rishgan, shulardan 40 millionidan ortig‘i ishchilar bo‘lib, o‘z xolati tufayli ishni tashlashga majbur bo‘lganlarning 40 %ini tashkil etganligi taxmin etilgan. Buyuk Britaniyada, 9,5 million ish kuni bir yilda tayanch xarakat kasalliklari sababli yo‘qotiladi. Umuman olganda, yukni tortish itarishdan ko‘ra tana uchun ancha oson.

Agar yuk itarilsa, orqa yordamida yukni orqaga itarish tana mushaklariga kamroq qiyinchilik tug‘diradi. Bir joydan belda Yukni ko‘tarish qavatdan ko‘tarishga qaraganda ancha oson va ko‘tarish davomidaga eng ko‘p jaroxatlar bir vaqtda ko‘tarish va qayirish tufayli sabab bo‘ladi. Agar yuk tashilsa, uni belda tashish osonroq va inson tanasiga yaqin. Xar qanday yuk shaklini harakatlantirishda mustahkam ushlash muhim.

Qo’lda foydalanish harakatlarining ierarxik o‘lchovlari

Qo’lda foydalanish harakatlari qoidalarini tanishtarish bilan ko‘tarish harakatlarini baholash davomidagi alohida e’tibor ko‘tarish texnikalaridagi xavfsizlikka bog‘liq oddiylikdan qo’lda foydalanish uchun zarur bo‘lgan xavfni baholashdan foydalanish tahlillariga o‘zgaradi. Qoidalar ishchi qo‘lda foydalanish xolatiga duch kelganda olinadigan o‘lchovlarning aniq ierarxiyasini joriy etadi:

- kulda foydalanish harakatlarini oldini olish maqsadida avtomatik yoki mexanizatsiyalash orqali yukni harakatlantirishni oldini olish uchun qayta loyihalashtirilgan vazifalar orqali bajarila olinishi;

- agar qo’lda foydalanishning oldi olinmasa, mos va samarali xavfni baholashni ishlab chiqish;

- bu kabi harakatlardan jarohatlanish xavfini qisqartirish mexanik foydalanish yoki vazifada bir kancha yaxshilanishlarni, yuk va ishlash muhitini yaxshilashni amalga oshirish orqali bajarilishi.

Qo’lda foydalanish harakatlari qoidalarida berilgan yo‘riqnoma juda foydali xujjat (HSE qonuniy to‘plamlarida yaroqli L23). U qo’lda foydalanishni baholashda va qo’lda foydalanishni o‘qitishda foydali maslaxat beradi. Maslaxat barcha soxalarda amal qiladi. 8.2 ilova qo’lda foydalanishni baholashga aloqador misol bo’ladi.

Qo’lda foydalanishni baholash

Qoidalar baholash davomida hisobga olinishi lozim bo‘lgan asosiy 4 ta omillarni tasniflaydi. Bular vazifa, yuk, ishlash muhiti va yuklash biriktirilgan shaxsning imkoniyati. Vazifa batafsil tihlil etilishi kerak, shu sababli qo’lda foydalanishning barcha jihatlari mexanik yordamdan foydalanishni o‘z ichiga oladi. Jalb etilgan kishilar soni va vazifaning qiymati muxokama etilishi kerak. Quyidagi savollarning barchasi yoki ba’zilari qo’da foydalanishning eng ko‘p vazifalariga bog‘liq:

- tanadigi masofada yuk ushlab turilibdimi yoki o‘zgartirilganmi? Tanadan olisda, yukni nazorat qilish qiyinroq va orqaga tushuvchi og‘irlik kattaroq bo‘ladi.

- qoniqarli tana xolatidan foydalanilganmi? Oyoqlar erga maxkam turishi va bir oz uzoqlashgan bo‘lishi xamdv tana egilmasligi yoki qiyshaymasligi lozim. Qo‘llarga, orqaga, elkaga qo‘shimcha kuchlar joylashganda yuqoriga olish muhim bulmasligi kerak.

Bu xavf omillarining ta’siri agar bir kancha vazifalar bajarilayotgan bo‘lsa o‘sadi.

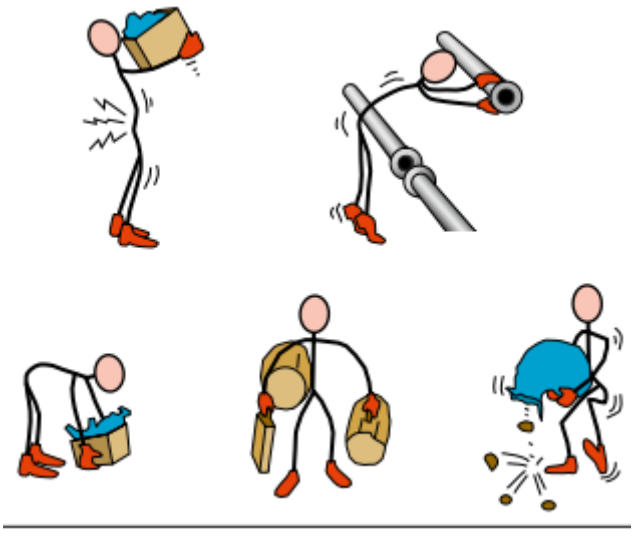

8.5 rasm. Qo’lda foydalanish: bir qancha potensial xavflar

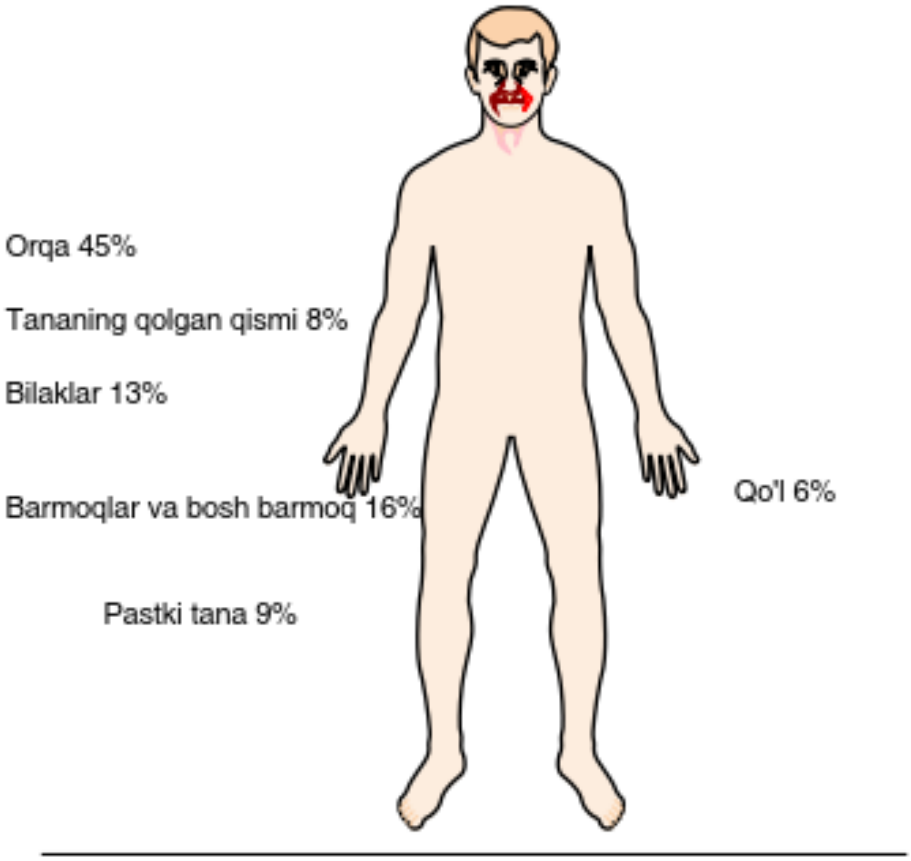

8.6-rasm. Qo’lda foydalanishning baxtsiz xodisalari sabab bo‘lgan ko‘pgina jarohatlar

N yukni eltish yoki ko‘tarish uchun etarli masofa bormi? 10 m dan katta masofa yukni tashishning jismoniy talablarini xarakning etakchisiga aylantiradi. Ko‘tarish chastotasi va vertikal xamda gorizontal masofalar yukni tashish zaruriyati (ayniqsa, agar erdan yoki yuqori joydan ko‘tarishga to‘g‘ri kelganda) juda muxim muxokamadir.

- yukni itarish yoki tortish etarlimi? Qavat yuzalarining xolati va shaxsning oyoq qiyimi sirpanisha va qoqilib ketishini oldini olishni qayd etish zarur.

- yukni tusatdan xarakatlantirish xavfi bormi? Yuk ba’zi usulda chegaralgan yoki zichlangan bo‘lishi mumkin.

- talab etilgan uzoq davom etuvchi jismoniy kuchmi yoki tez-tez davom etuvchimi? Tez-tez va uzoq davom etuvchi vazifalar charchashga jaroxatlanishning katta xavfiga olib keladi.

- muvafaqqiyatli testlar yoki tuzalish davrlari mavjudmi? Uzilishlar va vazifalarning o‘zgarishi Jiddiy faoliyatdan tananing osongina tuzalishini taminlaydi.

- vazifada ishning yuklangan darajasi bormi? Bu avtomatik ishlab chiqarish liniyalari bilan muayyan muammolarn bo‘lib, liniyadan boshqa xarakatlarni yuzaga keltirish orqali yo‘naltiradi.

- yuklardan kishilar joylashtirilishi davomida foydalaniladimi? Bu xollarda, oyoqlar ko‘tarish jarayoni davomida ishtirok etmaydi va og‘irlik qo‘llarga va orqaga yuklanadi.

- foydalanishda ikki va undan ortiq ishchi jalb etiladimi? Shaxslarning Foydalanish imkoniyati ular jamoa a’zosi bo‘lganda qisqaradi. (masalan, uch kishilik jamoa imkoniyati shaxs imkoniyati yig‘indisining yarmidir).

Erning ko‘rinishi, to‘siqlari va dag‘alligi jamoa foydalanishi sodir bo‘lganda muxokama etilishi kerak.

Yuk ni baholash davrida quyidagilarni muxokama etish zarur:

- yuk juda og‘ir emasmi? Shaxs kutara oladigan maksimal yuk shaxsning imkoniyati va yukning tanadagi xolatiga bog‘liq. Shuning uchun xavfsiz yuk bo‘lmaydi. 8.7 rasmda yuklash darajalari bo‘yicha maslaxatlar berilgan HSE yo‘riqnomasi tasvirlangan.

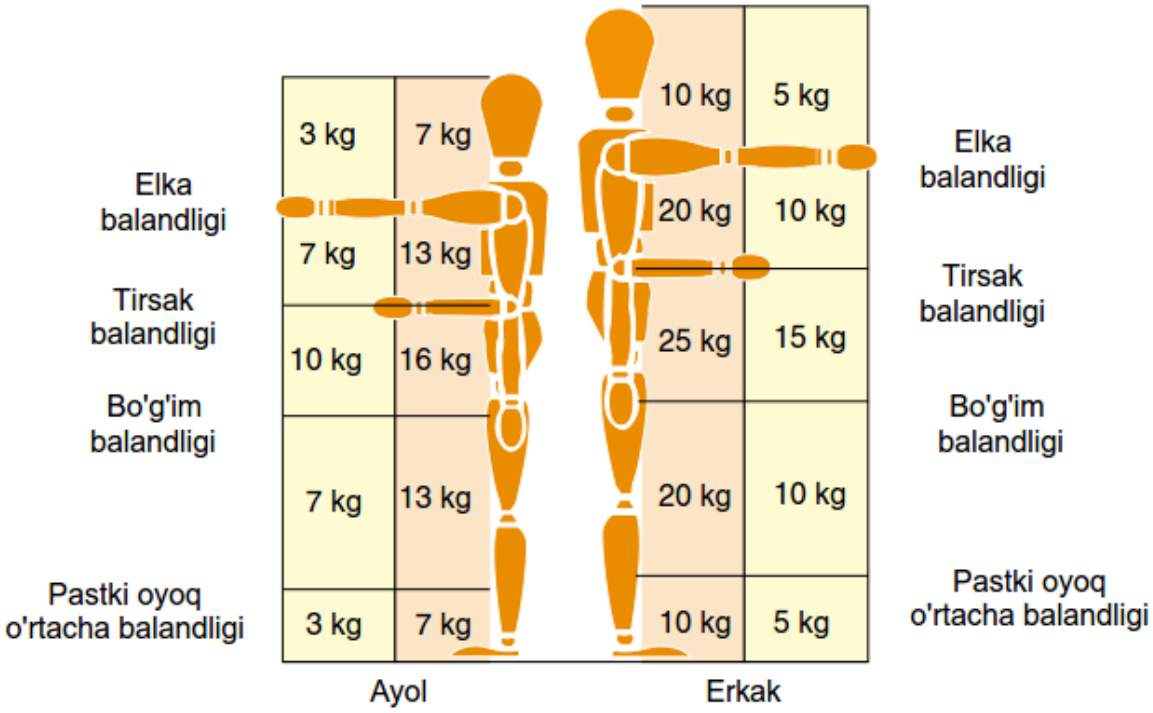

8.7-rasm. Qo'l yordamida og'irlik ko'tarish normalari

1.Yukni baholash.
2. Oyoqlarni qo'yish joyini tanlash.
3. Tizzalarni bukib o'tirgan holda.
4. Sekin belga og'irlik tushirmasdan turish.
5. Beliga yukni yaqin tuting. Oyoqlarini harakatlantiring. yukka qaramasdan boshingizni ko'tarib turing.
6. Bel yoki tizza darajasida yukni o'rnatish.

8.8-rasm. Ko'tarish texnikasining yaxshi asosiy elementlari

8.3. Yuklab olish uchun qo'l uskunalari.

Qo'lda yuk tashish uskunalar turlari.

Mexanik yordamdan foydalanish chegaradan bo'lsa, birinchi navbatda qo'lda ishlash uchun jarohat xavfini kamaytirish va:

- Oddiy vositalari;
- Avtomobil;
- Yuk mashinalari va aravalari;
- Valik izlar va tablalar;
- yuk mashinalari;
- Tashuvchilar; va
- Odamlarni va boshqa yuklarni ko'tarish uchun foydalanish mumkin liftlarni turli turlari.

8.9-rasm. Pallet aravasi

8.10-rasm. Kasalxonada OITS bemorlarning mexanik olib tashlash.

8.4. Mexanik usul bilan yuklarni ko'tarish

Uskunalarndan foydalanishda xavfsiz harakat

Uskunalarni ko'tarish, joylashish va armalar o'rnatish. Uskunalarni ko'tarish, olib tashlash, o'rnatishda xavflarni kamaytirishda:

- Uskuna yoki yuk odamga ta'sir qiladi;
- Noqulay yuk, erkin tushgan yoki uzilganbo'ladi.

Og'ir ishlarni tashkil etish.

Har qanday yukni ko'tarish va oshirish operatsiyasida:

- To'g'ri vakolatli shaxs tomonidan rejalashtirilgan bo'lishi;
- To'g'ri nazorati ostida bo'lish;
- Xavfsiz tarzda amalga oshirilishi kerak.

Yuk ko'tarish jarayonining umumiy talablari

Barcha ko'tarish operatsiyalar uchun to'rt umumiy talablar mavjud.

- Kuchli, barqaror va mos olib tashlash uskunalaridan foydalanish.
- Uskunalar joylashtirilgan va to'g'ri o'rnatilgan bo'lishi kerak.
- Uskunalar aniq xavfsiz mehnat yuki (yuk) bilan belgilangan bo'lishi kerak.
- Olib tashlash operatsiyalar, rejalashtirilgan nazorat va vakolatli odamlar tomonidan xavfsiz tarzda bajarilishi kerak.

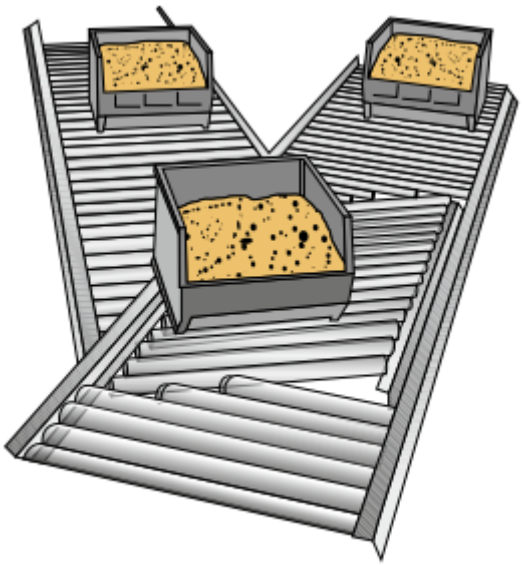

(a)

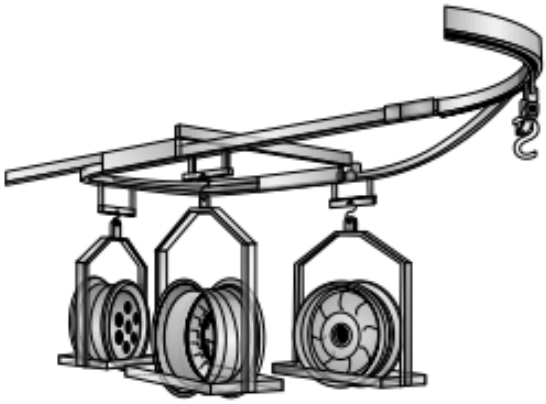

(b)

(c)

8.11-rasm. Konveyer tizimlari: (a) rolikli konveyer (ular oziq-ovqat uchun va erkin aylanish silindrli bo'lishi mumkin); (b) g'ildirak harakat shartli konveyer. Yuqoridagi konveyerdan boshqa inshootlar misol uchun kiyim va ish stantsiyalari o'rtasida elementlarni, ishlab chiqarish mashinalari yoki kiyimlarini ko'chib o'tishga foydalanish mumkin; (c) oziq-ovqat fabrikalarida radius bo'ylab ishlatiladigan konveyer

Forkliftler foydalanish bilan bog'liq ko'plab xavf bor. Bu o'z ichiga qo'yidagilarni oladi:

- Tushirib qo'yish - (ayniqsa, navbat bilan) juda yuqori tezlikdagi xatti-harakat; bunday yo'lka chekkasiga bir to'siq bilan g'ildirak to'qnashuvi; tormoz; plastik qoldiqlari, nishablik, pastga oldinga harakat siljishlari; tovarlar harakati; ortiqcha yoki notekis yuklash xavflari; noto'g'ri harakatlar;
- Haddan ortiq og'ir yuk;
- To'qnashuvi;
- Elektr yuk mashinalari forkliftlarining jim ishlashi;
- Tartibsizlik yo'l yuzasi - Nishab va / yoki haydovchi uchun tayanch-harakat tizimi muammolar olib kelishi mumkin;
- Bosh to'siqlarni - tajribasiz haydovchilar uchun alohida muammo;
- Yuk yo'qotish - bu xavfini kamaytirish bo'ladi tejamkorlik filmning yoki filmda qadoqlash;
- Mexanik qobiliyatsiz etakchi texnik etishmasligi;
- Ishchi platformadan foydalaning;

- Tezlik chegaralariga qat'iy rioya qilish juda muhim;

- Yuk atrofida yomon ko'rinish;

- Piyoda - yuk avtomobillari mavjudligini ko'rsatuvchi belgilarini Ogohlantirish, muntazam ravishda joylashtirilgan bo'lishi lozim;

- Ketma ket zavflijarayon - u to'la ustun, ortiqcha rahna solishi mumkin;

- Yo'lovchilar tashish - u intizomiy bo'lishi kerak;

- Batareyani zaryadlash - portlash va yong'in xavfi bo'ladi;

- Yong'in - tez-tez yoqilg'i yoki vosita / motor dan oqish natijasida, yomon xizmat oqibatida, yoki yonuvchan suyuqliklar yoki gazlar ishlatiladi yoki saqlanadigan joylarda forkliftdan noto'g'ri foydalanish orqali;

- haydovchilarqa o'quv etishmasligi.

8.12-rasm. G'isht elevatori

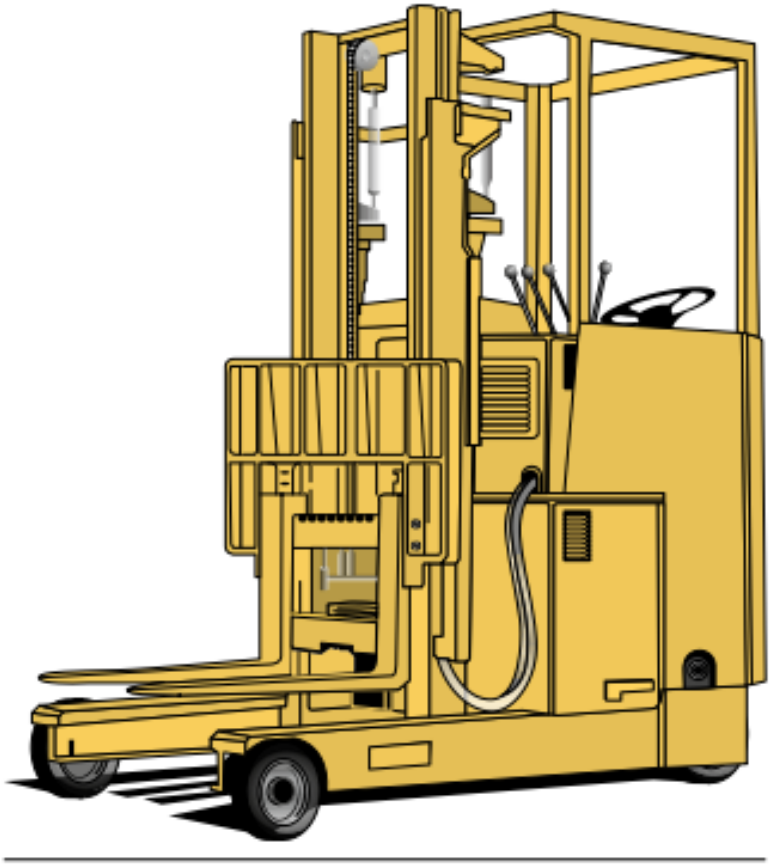

8.13-rasm. Yuk taxlovchi

Yuk mashinalarini haydash xavfsizligi

Haydovchilar:

• har qanday yo'l sharoitlari va har qanday tezlikda haydash.

• har doim piyoda va boshqa transport vositalaridan xabardor bo'lish.

• yon ko'zgulardan foydalanish.

• ekstremal ehtiyot foydalaning chegarasini ko'rishi.

• vilkalar (yoki o'rnatilgan boshqa asbob-uskunalar bilan sayohat).

• belgilangan guruhdan foydalanish.

• tezlik chegaralangan.

• ho'l yoki notekis yuzalar ustidan harakatlanish.

• qo'l tormoz tizimlari, tilt va boshqa boshqaruvlardan foydalanish.

• ruxsatsiz foydalanishni oldini olish (tormoz, motor, vilkalar, pastgi tugmalar).

Haydovchilarga mumkin emas:

• imkonsiz bo'lgan muhitda boshqarish.

• vilkalarni ko'tarib boshqarish.

• bir vilkalari liftdan foydalanish.

• yo'lovchilarni tashish.
• Park.
• Tutashma yoqish.
• yuk mashinalari bilan xavfli joylarga sayohat.
• ruxsatsiz foydalanish.

8.14-rasm. Yaxtalarni ko'taruvchi Marina katta kran ko'prigi.

Krandagi asosiy xavflar sabablari:
- Haddan ortiq yuk;
- Yomon yuk;
- Noaniqlik yoki beqaror;
- noqulaylik;
- Boshqa shaxs yoki havo kuch bilan to'qnashuv liniyasi;
- Jamg'arma qilmaslik;
- kran konstruksiyasini buzilishi;
- Operatorning xatosi;
- Xizmat ko'rsatish va / yoki muntazam audit yo'qligi;
- signaal yo'qligi;
- Noto'g'ri signallar.

Minora kranlari bilan bog'liq bulgan jiddiy xavflar sabablari quyidagilardan iborat:
- Tormoz va lift yulidagi mexanik zarar;
- Kranyuklanganligi;
- kranning ustki qismini qulashi;
- Kema yoki yuk xodimi ta'sir qiladi;
- Sling etishmovchiligi.

8.15-rasm. Avtomobillarni ko'tarish liftlari

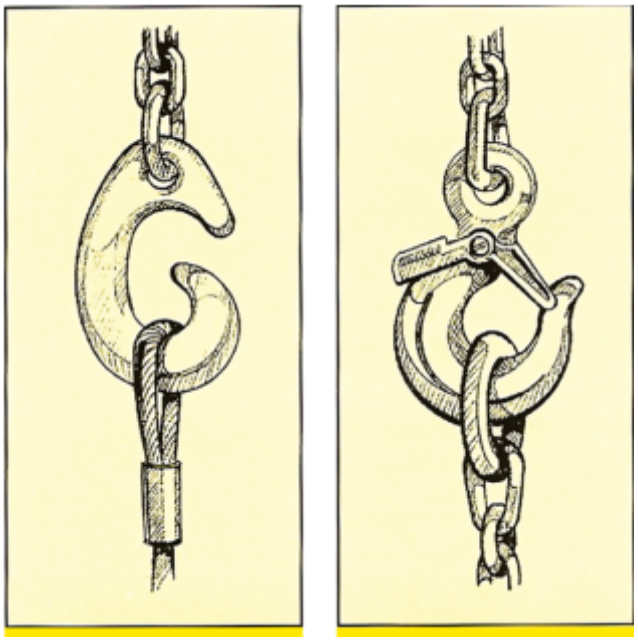

8.16-rasm. Maxsus xavfsizlik ilgaklari.

8.5. Qo'shimcha ma'lumotlar

The Manual Handling Operations Regulations 1992

The Provision and Use of Work Equipment Regulations 1998

The Lifting Operations and Lifting Equipment Regulations 1998

Safe use of lifting equipment (ACOP) (L113), HSE Books ISBN 0-7176-1628-2 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l113.htm

Manual Handling Operations Regulations 1992 (as amended). Guidance on Regulations L23 HSE Books ISBN 0 7176 2823-0 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l23.htm

Safe Use of Work Equipment (ACOP) (L22), HSE Books ISBN 0-7176-6295-1 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/l22.htm

Work Related Upper Limb Disorders – A Guide (HSG60), HSE Books ISBN 0-7176-1978-8 ttp://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg60.htm

Work with display screen equipment: Health and Safety (Display Screen Equipment) Regulations 1992 as amended by the Health and Safety (Miscellaneous Amendments) Regulations 2002: Guidance on Regulations HSE Books ISBN 9780717625826 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l26.htm

The law on VDUs – An Easy Guide (HSG90), HSE Books ISBN 07176-2602-1 http://www.hse.gov.uk/pubns/ books/hsg90.htm

Ko'tarish ilgaklari

Yo'lak plitkalarini ko'tarish moslamasi

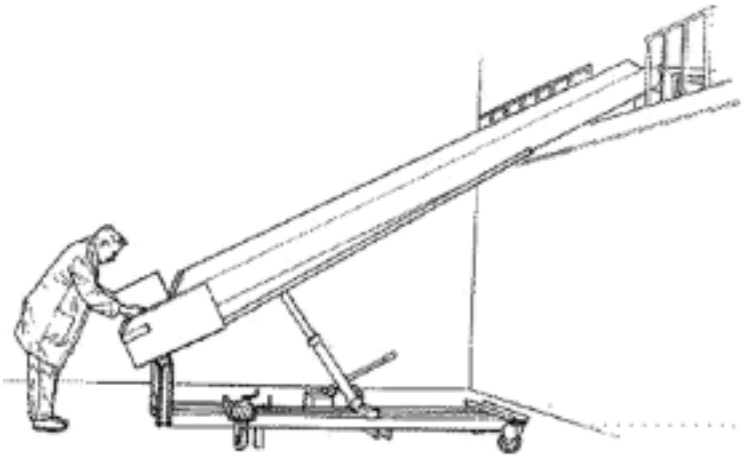

Gidravlik ko'tarish mobil konveyeri

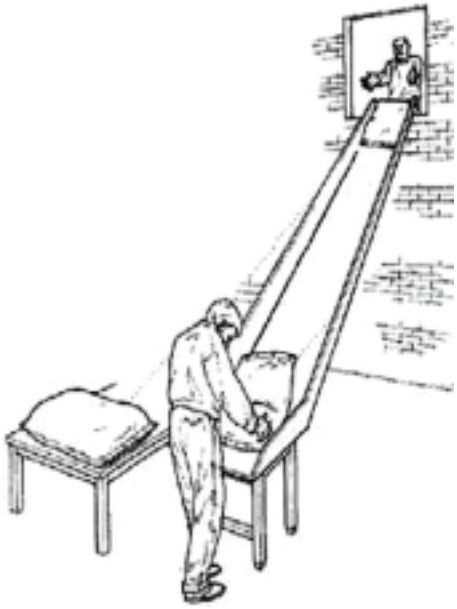

Yuklarni xavfsiz tashish usuli

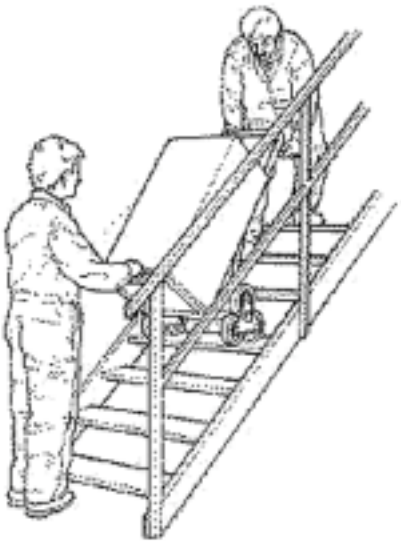

Yuklarni zinadan chiqarish va tushirish uchun mo'ljallangan maxsus arava

Platforma aravachasi

9 BOB

Ish uskunalari xavfi va xavf-xatar nazorati

Ushbu bobda NEBOSH o‘rganish maqsadlari bilan qoplangan:

1. Ish uskunalari uchun bo‘lgan umumiy talablarni belgilash
2. Qo‘l asbob-uskunalari xavf-xatari va nazoratini tushuntirish
3. Asbob-uskuna (apparat)ning asosiy mexanik va nomexanik xavfini tasvirlab berish
4. Apparatning xavfini kamaytirish uchun asosiy nazorat tadbirlarini tushuntirish

9.1 Ish asbob-uskunasi uchun umumiy talablar

Kirish qismi

Ish Uskunasi Qoidalarining Ta’minlanishi va Ishlatilishi (PUWER) ning 2- va 3-qismlari bilan qoplangani kabi quyidagi bob ish uskunasining asosiy talablari va ishlatish sohalarini o‘z ichiga oladi.Yangi apparatning etkazib berilishi uchun bo‘lgan talablar ham shuning ichiga kiradi. PUWER va asboblarning etkazib berilishi (Xavfsizlik) qoidalari 15-Bobda berilgan.

Qo‘l uskunalari, portativ elektr uskunalarining ehtiyot bilan ishlatilishi va sanoat va savdoda ishlatiladigan uskunalarning kichik ko‘lami xavfsizligi ham shuning ichiga kiritilgan.

Ishchi tomonidan ishlatiladigan har qanday asbob-uskuna “ish uskunasi” termini bilan belgilanadi. Ko‘lam juda ham keng bo‘lib, o‘z ichiga qo‘l uskunalari,elektr uskunalari,zinalar, fotokopiya mashinalari, laboratoriya apparatlari, yuk ko‘targich yuk mashinalari va transport vositalarini oladi(ular shaxsiy mulk hisoblanmaydi). Ishda ishlatiladigan deyarli har qanday narsa, shu jumladan, ishchilarning o‘z uskunalari shuning ichiga kiradi (covered). Ishlatish tushunchasiga quyidagilar kiradi - uskunani yoqish yoki o‘chirish, ta’mirlash, o‘zgartirish, saqlash, xizmat ko‘rsatish, tozalash va transportirovka qilish (bir joydan ikkinchi joyga etkazib berish).

Ish beruvchilar va shaxsiy ish yurituvchi shaxs to‘g‘ri ma’lumot va qo‘llanma (ko‘rsatma) berilganligi hamdauskunaning etarlicha tayyorgarlik ko‘rgan shaxslar tomonidan ishlatilishi sharti bilan yaroqliligi, saqlanishi, ehtiyoj tug‘ilganda tekshirilishini ta’minlashlari zarur.

Ish uskunasi yaroqliligi va Evropa Muvofiqligi belgisi

Ish uskunalari ta’minlab berilganda,ular standart (me’yor) larga javob berishi zarur, u esa o‘z ichiga uskunaning yangi yoki ishlatilganligi holida etkazib berilishi va ularning ish joyida ishlatilishini qamrab oladi.Bu o‘z ichiga quyidagilarni oladi;

- Uning dastlabki yaxlitligi
- Uning ishlatiladigan joyi
- Uning ishlatilishi maqsadi

Ish uskunasining ishi ta’minlab berilishi bilan shug‘ullanuvchi ikkita guruh qonun bor:

• Uning biri ishlab chiqaruvchi va etkazib beruvchilarning qiladigan ishi bilan shug‘ullanadi. Bu “etkazib berish” qonuni deb ataladi.

Eng keng tarqalganlaridan biri-bu asbob-uskunaning etkazib berilishi (Xavfsizligi) Tartiblari, 1998–y. bo‘lib, bu ishlab chiqaruvchilar va etkazib beruvchilarning uskunaning etkazib berilganda uning xavfsizligi hamda uning EM belgisiga ega ekanliginini ta’minlab berishini talab qiladi.Uning dastlabki maqsadi-bu ishdagi kishilarni himoya qilish emas, balki Evropa Ittifoqi bo‘ylab savdo to‘siqlarini oldini olish.

• Boshqasi esa apparat va boshqa ish uskunalaridan foydalanuvchi kishilarning nima qilishlari zarurligi bilan shug‘ullanadi. Bu “foydalanuvchi” qonuni, PUWER 98 deb ataladi va ish uskunarining ko‘p qismlariga nisbatan qo‘llanilishi mumkin.Uning dastlabki maqsadi- ishdagi kishilarni himoya qilish.

“Foydalanuvchi” qonuni ko‘ra,ishchilar to‘g‘ri tipdagi xavfsiz uskunani ta’minlab berishi,uning to‘g‘ri ishlatilayotganligiga va xavsiz sharoitda saqlanayotganligiga kafolat berishi zarur. Yangi uskunaning sotib olinganida , “foydalanuvchi” uskunaning “ta’minot” qonuniga muvofiqligini tekshirishi zarur. Foydalanuvchi uskunadan foydalanishdan oldin uning xavfsiz ekanligini tekshirishi shart. Yangi uskunaning ko‘pi, shuningdek, apparatlar, xarid qilinishidan oldin“EM” belgisiga ega bo‘lishi zarur (Rasm 9.1).”EM” belgisi ishlab chiqaruvchi tomonidan uskunaning xavfsiz ekanligini ko‘rsatuvchi va tegishli ta’minot qonuniga muvofiq ekanligi talabi.Agar bular to‘g‘ri bajarilgan bo‘lsa,ishlab chiqaruvchilar quyidagilarni qilishlari zarur :

• Uskuna ishlatilayotganda kelib chiqishi mumkin bo‘lgan sog‘liq va xavfsizlik xatarlari haqida bilib oling (trapping, shovqin, buzilishi, elektr shoki, chang, vibratsiya va h.k).

• ehtimol xavflarni baholang

• Xavf bilan tuguvchi xatarlarni bartaraf qiling; yoki, agar buning iloji bo‘lmasa;

• Kafolatni ta’minlab bering (masalan.apparatning xavfli qismlarini ,masalan, shovqinli qismlar uchun shovqin korpuslarini himoya qilish), yoki, agar buning iloji bo‘lmasa:

• Apparatning kafolatlanishi yoki bartaraf qilinishi mumkin bo‘lmagan xatarlari haqida ogohlantirish uchun ogohlantirish belgilarini ishlating (masalan,”shovqinli apparat” belgilari).

Ishlab chiqaruvchilar, shuningdek, quyidagilarni bajarishlari zarur:

Ular nima va nima sababdan qilganliklari to‘g‘risidagi ma’lumotni texnik faylda saqlashlari zarur;

Uskunalarning kerakli bo‘lgan joyiga ularning tegishli ta’minot xatarlari qonunlariga muvofiq ekanligini ko‘rsatish uchun EM belgisini joylashtirish;

Uskuna uchun “Muvofiqlik Deklaratsiyasi”ni chiqarish (Rasm 92). Bu apparatning tegishli sog‘liq va xavfsizlik talablariga javob berishi yoki uning (apparat) namunasining kerakli tekshiruvlardan o‘tganligi haqidagi rasmiy bayonotdir. Muvofiqlik deklaratsiyasi bajarishi shart:

Ishlab chiqaruvchining nomi va manzilini yoki Evropa Ittifoqiga import qiluvchilarni ko‘rsatib o‘tish;

Uskunaning ta’rifi, uning markasi,turi va ishlab chiqarish raqamini o‘z ichiga olishi;

Apparatning javob beradigan barcha tegishli Evropa Yo‘riqnomalarini ko‘rsatib o‘tish;

Ishtirok etgan har qanday vakolatli organning barcha detallarini ko‘rsatib o‘tish;

Ishlab chiqarishda ishlatilgan standartlar (me’yorlar)ni aniqlab ko‘rsatib o‘tish (agar shundaylari mavjud bo‘lsa);

Vakolatli kishi tomonidan imzolangan bo‘lishi;

Apparatni qanday o‘rnatish,ishlatish va saqlashni tushuntirish uchun xaridorlarni ko‘rsatmalar bilan ta’minlash;

Bu, ayniqsa, agar standart uskuna (sotishga) tayyor bo‘lsa, qaysi birini sotib olishga qaror qilishga yordam berishi mumkin.

Murakkab yoki xaridor uchun maxsus qurilgan apparatni sotib olishda, xaridor salohiyatli etkazib beruvchilar bilan o‘z talablarini muhokama qilib olishi zarur. Xaridor uchun maxsus qurilgan uskunasidan sog‘liqqa zarar yoki jarohatlar sabablarini etkazib beruvchi kishi yordami bilan bartaraf qilish imkoni bor. Kerakli kafolatlar bo‘yicha kelishuvlar,sog‘liq va xavfsizlik xatarlari nazorati ga ketgan vaqt keyinchalik vaqt va pulni tejashga yordam berishi mumkin.

Eslatma: Ba’zida uskuna to‘g‘ridan-to‘g‘ri ishlab chiqaruvchining o‘rniga boshqa tashkilotlar tomonidan etkazib berilishi mumkin,masalan,importyor,va mana shu boshqa tashkilotlar etkazib beruvchi deb hisoblanadi. Shuni tushunish muhimki, etkazib beruvchi doim ham ishlab chiqaruvchi bo‘lmaydi. Uskuna etkazib berilganda, xaridor uning EM belgisiga ega ekanligini, Muvofiqlik Deklaratsiyasining nusxasi borligini va uskunaning qanday ishlatilishi ko‘rsatilgan ingliz tilidagi qo‘llanma (ko‘rsatma)lar majmui borligini hamda **ularning uskunaning xavfsizligi to‘g‘risidagi fikrini tekshirishi zarur.**

Yangi uskunani sotib olishdan avval, xaridor quyidagilar haqida o‘ylab ko‘rishi kerak:

- Uni qaerda va qanday ishlatish;
- Nima maqsadda ishlatish;
- Kim undan foydalanadi (malakali ishchilar, stajyorlar);
- Sog‘liq va xavfsizlikka qanday xatarlarga olib kelishi mumkinligi;
- Sog‘liq va xavfsizlik xatarlari turli ishlab chiqaruvchilar tomonidan qanchalik yaxshi nazorat qilinmoqda.

EM belgisi (markirovkasi) cheklashlari

EM belgisi apparatning xafsizligi kafolatini bermaydi. Bu apparatning qonun talablariga javob berishi to‘g‘risidagi ishlab chiqaruvchining talabnomasidir. EM belgisi (markirovkasi) bilan belgilash to‘g‘ri bajarilsa, ko‘p afzalliklarga ega. Masaln:

- Butun Evropa bo‘ylab umumiy standartni beradi;
- U barcha Evropa Ommasi a’zoligi bor, savdo qilishga to‘siqlari yo‘q davlatlarga sotish vositasini ta’minlab beradi.
- u ko‘rsatma(qo‘llanma) va xavfsizlik to‘g‘risidagi ma’lumotning Evropa Ittifoqida bor iloji boricha ko‘p tillarda standart yo‘lda keltirilganligini kafolatlaydi;
- u hamma tillar uchun umumiy bo‘lgan diagrammalar va rasmlarning ishlatilishini qo‘llab-quvvatladi;
- u ba’zi EN (Evropa Hamjamiyati)ning EN marking tomonidan belgilangan mujassamlashgan standartlariga javob bermaydigan uskunalar, masalan, yog‘ochni qayta ishlovchi uskunalarning tekshirilishiga ruxsat beradi (masalan, BS EN).

9.1-rasm. EM belgisi

EC-Declaration of Conformity

MACHINERY DIRECTIVE

CE

DC720, DC721, DC722, DC725, DC727, DC730, DC731, DC732, DC735, DC737, DC742, DC743, DC745

DEWALT declares that these products described under "technical data" are in compliance with: 98/37/EC (until Dec. 28, 2009), 2006/42/EC (from Dec. 29, 2009), EN 60745-1, EN 60745-2-1, EN 60745-2-2.

These products also comply with Directive 2004/108/EC. For more information, please contact DEWALT at the following address or refer to the back of the manual.

Horst Grossmann
Vice President Engineering and Product Development
DEWALT, Richard-Klinger-Strase 11,
D-65510, Idstein, Germany
30.07.2009

9.2-rasm. Tipik Muvofiqlik Sertifikati

Shu narsa ayonki,u o‘z kamchiliklariga ham ega.Masalan:

• qo‘llanmalar juda ham uzun bo‘lgan.Ba’zida talab qilinayotgan tillar soni sababli u ikkita kitobdan iborat;

• tarjima yomon sifatda bo‘lishi mumkin va qo‘llanmaning asl ma’nosi o‘zgartirilgan holda berilgan bo‘lishi mumkin;

• ishlab chiqruvchilar yolg‘ondakam EM belgisini yopishtirib qo‘yishi mumkin;

• ishlab chiqaruvchilar xavfsizlik qonunlari bilan muvofiqlik to‘g‘risidagi da’vosida xatoga yo‘l qo‘ygan bo‘lishi mumkin .

Apparatning xavfli qismlariga bo‘lgan ruxsat(access)ning oldini olish

PUWERning Farmoyishi (qoidasi) 11(1) apparatning xavfli qismlariga ruxsatning oldini olish uchun samarali tadbirlar o‘tkazish uchun yoki har qanday shaxsningxavf zonasiga kirishidan oldin ularning harakatini to‘xtatish uchun ishchlarni talab qiladi.Ushbu farmoyish shuningdek.

“Xavfli qism” termini sud qarorlari orqali sog‘liq va xavsizlik qonunida o‘rnatilgan. Amaliyotda bu anglatadiki,agar uskunaning bir qismi jarohat etkazishi mumkin bo‘lsa va agar u bashorat qilsa bo‘ladigan yo‘lda ishlatilayotgan bo‘lsa, u xavfli qism deb hisoblanishi mumkin.apparat yoki sanoatga tegishli bo‘lgan SXK (Sog‘liq va Xavfsizlik Komiteti) ning ko‘plab nashrlari bor.Masalan, Yog‘ochni qaytaishlovchi mashinasining xavfsiz ishlatilishi, maliyotning Tasdiqlangan Kodeksi L114.

Ular uskunaning xavfli qismlari bilan bog‘liq bo‘lgan xatardan himoya qilish tadbirlarini ta’riflaydi.Joriy milliy, evropa va xalqaro standartlar qo‘llanma sifatida ishlatilishi mumkin,masalan, BS EN 12100 “Apparatning Xavfsizligi”. Boshqaruv Qoidalarining

3-qoidasi ostida amalgam oshirilgan xatar baholanishi apparat taqdim qilgan xatarlarni aniqlashi shart. Xatar (risk) baholanishi jarohatning tabiati,uning jiddiyligi hamda har bir aniqlangan xatarning kelib chiqishi ehtimolligini baholashi zarur. Bu ishchilarga xatar darajasi qabul qilsa bo‘ladiganmi yoki xatarni kamaytiruvchi tadbirlar amalgam oshirilishi kerakmi yoki yo‘qligiga qaror qilishga imkoniyat beradi. Ko‘p hollarda xatarni kamaytirish tadbirlari maqsadi – bu tananing yoki kiyimning har qanday qismining apparatning xavfli qismlari bilan aloqaga kirishishini oldini olish,masalan,to‘siqlarni ta’minlash orqali.

PUWER ning 11 (2)-qoidasi apparatning xavfli qismlariga ruxsatning oldini olish va 11(1)-qoidasi bilan muvofiqlikka erishish tadbirlarini aniqlaydi. Tadbirlar ularning etarli darajadagi himoyaga erishish uchun amalga oshirlishi tartibiga qarab baholanadi. Himoya darajalari :

- mahkamlangan to‘siqlar;
- boshqa to‘siqlar yoki himoya vositalari,masalan, qulflanadigan to‘siqlar yoki bosim matlari (pressure mats);
- himoya texnikasi, masalan, qisqichli , ushlab turuvchi vositalar va push-tayoqlari va h.k .;
- ma’lumot, qo‘llanma, ta’lim va nazoratning ta’minlanishi.

Xatarni baholashning maqsadi-bu bor xatarning xavfini kamaytirish tadbirlarini aniqlash. Tadbirlarni tanlashda ishchilar yuqorida ko‘rsatilgan shkalaning birinchi darajasidagi himoyaning har bir darajasini hisobga olishlari kerak, va ular xatarni kamaytrish maqsadida ana o‘sha darajadagi tadbirlardan foydalanishi kerak. Ba’zida tadbirlar birikmalaridan tanlash kerak bo‘lishi mumkin.

Parli boyler va/yoki issiq suv ishlab chiqarish bo‘yicha germetik uskunasi va/yoki havo rezervuarini boshqaruvchi shaxs quyidagilarni kafolatlashi kerak:

- Uskuna to‘g‘ri yozma ma’lumot va markirovkalar bilan etkazib beriladi;
- Uskuna to‘g‘rio‘rnatilgan;
- Uskuna o‘zining operatsion doiralarida qo‘llaniladi;
- Uskuna davriy tekshiruvining vakolatli shaxs tomonidan sertifikatlangan yozma sxemasi bor (standard parli boyler va havo rezervuarlarida sxema ishlab chiqaruvchi tomonidan taqdim etiladi);
- Uskuna vakolatli shaxsning sxemasiga muvofiq o‘rnatilga vaqtda tekshiruvdan o‘tkaziladi;
- Davriy tekshiruvning hisoboti kerakli to‘liq ma’lumot beruvchi faylda amalga oshiriladi;
- Hisobot uchun talab qilinadigan chora tadbirlar bajariladi.

Texnik xizmat ko‘rsatish ishlari bo‘yicha istalgan boshqa havfsizlik choralari bajariladi va haqiqatdan ham hisobotga kiritiladi.

Bunday hollarda ko‘pincha vakolatli shaxs odatda – tashqi tekshiruv o‘tkazish tashkilotining inspektor mutahassisi. Bunday tashkilotlarning ko‘pchiligi yuqori bosim kameralaridan foydalanishdagi moliyaviy xavflarni qoplovchi sug‘urta kompaniyalari bilan bog‘liq bo‘ladi.

Ekspluatatsiya va ishlab chiqarish sharoitlari

Uskunada xavfsiz ishni boshqarish uchun u boshqaruvning oson o‘zlashtiriladigan va boshqariladigan, barqarorlikni saqlovchi, to‘g‘ri jihozlangan, tegishli markirovka va ogohlantirish belgilari bilan to‘liq jihozlangan boshqaruv vositalari bilan uskunalangan bo‘lishi shart. Bu jihozlar ish uskunasining barcha turlari uchun qo‘llaniladigan PUWER 98 bilan qoplanadi.

Boshqaruv vositasi

Uskunaga amaliy natija beradigan vositalar taqdim etilishi kerak:

Ishga tushirish yoki eksplutatsiya sharoitlariga muhim ahamiyatga ega bo‘lgan o‘zgartirishlar kiritish;

Normal vaziyatlarda to‘htatish;

Xavfni oldini olish uchun zarur bo‘lgan uskunani to‘htatuvchi favqulodda vaziyat

Boshqaruvning barcha vositalari yaxshi joylashtirilgan, aniq ko‘rinadigan va va operatorga har bir boshqaruv vositasini qanday ish bajarishini oson bilishi uchun aniqlangan bo‘lishi kerak. Markirovkalar aniq ko‘rinadigan va ish joyida amal qilinishi kerak bo‘lgan sharoitlarda qolishi kerak.

Boshqaruv vositalari haqida qo‘shimcha ma’lumot olish uchun 95 rasmga qarang.

(a) boshqaruv vositasini ishga tushiring. Uskuna faqatgina ishlab chiqilgan ishga tushurish boshqaruvi yordamida ishga tushirilishi kerak. Uskunada ishga tushirish amalga oshirilishdan oldin ma’lum shartlarga rioya qilish uchun elektron tarzda boshqariladigan ishga tushirishning ketma ketligi mavjud masalan, dizelli dvigatelni boshlang‘ich qizdirishga tayyorlash yoki uskunani gaz bilan to‘ldirish uchun tozalash siklini tayyorlash.Qayta ishga tushirishda aytib o‘tilgan ketma ketlik bajarilishi uchun to‘xtatish talab etiladi.

To‘xtatish atayin bo‘lishi mumkin yoki ulangan xavfsizlikni ochish natijasida yoki o‘chirib yoqish tugmasini tasadifan bosilishi natijasida bo‘lishi mumkin. Ko‘p xollarda uskunani qayta ishga tushirish oson bo‘lmasligi mumkin bunda havfsizlik yopilishi mumkin. Boshlanishni nazorat qilish operatsiyasi talab qilinishi kerak. Tezlik, bosim yoki temperatura kabi ish sharoitining boshqa istalgan o‘zgarishi faqat aynan shu maqsad uchun ishlab chiqilgan nazorat yordamida qilinishi kerak.

(b) boshqaruv vositasini to‘xtaning.Normal boshqaruv vositalarining harakati to‘xtatish bilan uskunani havfsizlik uslubi bilan xavfsiz sharoitga olib keladi. Ba’zi hollarda bevosita to‘xtatish boshqa xavflarni keltirib chiqarishi mumkin.

9.3-rasm. Maxkamkangan uskunada ishlash

9.4-rasm. Harakatga keltirilgan elektrli kompressor havo rezervuari bilan

Uskunani boshqarish vositalari quyidagilarni qilishi kerak: operatsion holatlarda erilishi mumkin va aynan o‘sha yo‘nalishda uskunaga uslub bo‘yicha farqlanuvchi harakatni tasodifiy boshlashga imkon bermaydi va harakat yo‘nalishi tasodifiy noto‘g‘ri nazorat operatsiyasining ulanishini oldini olish uchun tegishli qo‘ziqorin qalpoqchasi shaklidagi kalitli qizil to‘xtatish knopkasi va uskunaning tasodifiy ishga tushishini oldini olish uchun yashil ishga tushirish tugmasi yaqqol ajratilgan bo‘lishi kerak.

Equipment controls should:

- be easily reached from the operating positions
- not permit accidental starting of equipment
- move in the same direction as the motion being controlled
- vary in mode, shape and direction of movement to prevent inadvertent operation of the wrong control
- incorporate adequate red emergency stop buttons of the mushroom-headed type with lock-off
- have shrouded or sunken green start buttons to prevent accidental starting of the equipment
- be clearly marked to show what they do.

9.5-rasm. Uskunaning boshqarish vositasi – konstruktiv o‘ziga hosliklari 269.1

Ish bajarilishi uchun uskuna uchun umumiy talablar. To‘xtatishli boshqarish vositasi bir zumlik bo‘lmasligi kerak va uskunani xavfsiz ketma ketlikka yoki operatsion siklnign so‘ngiga olib kelishi mumkin. Bular –faqat xavfsizlik uchun kerakli qismlar, ya’ni xavf kelishi tahmini bo‘lgan vaqtda to‘htalishi kerk bo‘lgan zaruriy qismlardir. Shunday qilib masalan, tegishli xavfsizlik ventilyatorlari uzluksiz ishlashi kerak va yoqiq holatda qoldirilishi kerak. Ba’zi xollarda, masalan gidravlika sistemasida saqlangan quvvat harakatni oldini olish uchun va/yoki qolgan gidravlik bosimni parchalash uchun qo‘yilishi kerak bo‘lishi mumkin. Ular to‘xtatilgan siklga kiritilish kerak, bu sikl xavfni oldini olish uchun butun saqlangan quvvatni tarqatib yuborish yoki ajratib qo‘yishi uchun ishlab chiqilgan bo‘ladi. Xavfsiz sharoitga kelmaguncha uskunaning xavfli qismlariga tegilmasligi kerak. Masalan, to‘htatildi, sovutildi va elektrik xavfsiz holatga keldi.

(c) tezkor to‘htatishni boshqarish vositalari. Ishchilar va boshqa har qanday xaavf ta’sir etishi mumkin bo‘lgan odamlar uchun xavfni oldini olish uchun kafolat etarlicha bo‘lmagan vaqtda favqulodda to‘htatish ta’minlanishi kerak. Tegishli shaxslar kerakli chora tadbirlar tezda qo‘llashi har bir nazorat punktida va uskunanning atrofidagi boshqa joylarida favqulodda to‘xtatish bo‘lishi kerak. Favqulodda to‘htatishlar uskunani darhol to‘htatishi zarur, lekin bu faqatgina o‘ta zarur xollarda qo‘shimcha xavfni tugdirmaslik uchun buni boshqarish kerak. Murakkab sistemaning halokatini yopilishi sinchkovlik bilan ishlab chiqilishi kerak qo‘shimcha xavflarni yuzaga keltirmasdan xavfsizlikni oshirishi kerak.

Favqulodda to‘htatish uskunaning xavfli qismlaridan samarali himoyaga almashinuvi emas va uning normal xolatdagi ishlashi uchun ishlatilmasligi kerak. Favqulodda to‘htatish tugmalari oson ajratilishi, qo‘l etishi va boshqarilishi oson bo‘lishi kerak. Umumiy turlari – bosh tugmalari, brusoklari, richaglar, zarba plastinalar va sezgir kabel bosimi. Ular odatda qizil rangda bo‘ladi va foydalanilgandan so‘ng olib tashlanishi kerak. Ushbu to‘xtatish tugmalari yoki xavfsizlik kalitini buralishi kerak. (96 rasmga qarang). Ish uchun mobil uskunaga odatda motor yoki boshqa quvvat manbaini to‘htatishning samarali vositasini taqdim etadi. Ba’zi xollarda katta uskunalarga operatorning horlatidan uzoqda joylashgan favqulodda boshqarish vositalari kerak bo‘lishi mumkin.

(d) **Uskunaning izolyasiyasi**. Uskunaga barcha quvvat manbaalaridan kerakli izolyasiya vositalarini taqdim etilishi kerak. Maqsad muayyan sharoitlarda uskunaning xavfsizligini ta’minlash.

Masalan, xizmat ko‘rsatilishi kerak bo‘lganda yomon havo sharoitlari foydalanishni xavfsiz qilmasligi mumkin. Statistik uskunada izolyasiya odatda tarmoq elektroenegiyasi uchun bo‘ladi. Biroq, ba’zi xollarda qo‘shimcha yoki alternativ energiya manbalari bo‘lishi mumkin. Izolyasiya dizelli va benzinli LPG, par, siqilgan havo, gidravlika, batareya va issiqlik dvigatellar kabi barcha energiya manbaalarini qoplashi kerak. Ba’zi xollarda mahsus ko‘rsatmalar zarur bo‘ladi,masalan, gidravlik nasoslari o‘chirilgan vaqtda uskunaning ohir elementlariga og‘irlik kuchi ostiga tushishiga yo‘l qo‘ymaslik uchun. Misol tariqasida ekskavatorning kurakchasini olish mumkin.

(e) Barqarorlik. Barqarorlik juda muhim bo‘lib uskunani qulflab yoki agar buning iloji bo‘lmasa, zajimlar yordamida bajariladi. Ba’zi uskunalar har qanday sharoitda ham barqaror bo‘lib qolishi uchun ulanadi, tenglashtiriladi yoki yuklanadi. Agar portativ uskuna yuklangan va tenglashtirilgan bo‘lsa u boshqa holatga o‘tkazilganda qayta baholanishi kerak. Agar ma’lum sharoitlarda barqarorlik uchun autrigerlar talab etilsa sharoit qo‘shimcha qo‘llab quvvatlashni kafolatlasa ular har safar qayta yollanishi kerak. Masalan, kirishning mobil minoralarini stabillashtirish.

Yomon ob-havo sharoitlarida uskunadan foydalanishni to‘htatish kerak yoki barqarorlik saqlanib qolishini kafolatlash uchun vaziyatni qayta baholash kerak.Umumiy yoki lokal yoritish tahmin qilinganidek uskunaning xavfsiz ishlashini kafolatlashi kerak. Yoritish darajasi va ish joyiga nisbatan uning holati ish uchun uskunadan foydalanishda juda muhim hisoblanadi. Yoritishning yomon darajasi, o‘ta yoruhli yoki soyalar ham uskuna ish bajarayotgan vaqtda xavfli bo‘lishi mumkin. Yoritishning ba’zi turlari, masalan, natriy olovi xavf darajasini oshiruvchi uskunaning rangini o‘zgartirishi mumkin. Bu ayniqsa agar truboprovodning yoki kabelning rangli kodlanishi xavfsizlik uchun muhim bo‘lsa ahamiyatli hisoblanadi.

Uskuna ishining xavfliligi va nazorat xavfi 2639(f)

Markirovka. Uskunadagi markirovkalar yaqqol ko‘ringan va davomiy bo‘lishi kerak. Ular lazer va nurlanish kabi ba’zi xavflar uchun xalqaro konvensiyalarga rioya qilishlari shart va maksimal darajada Salomatlik va Xavfsizlik (xavfsizlik belgilari va signallari) Instruksiyalariga rioya qilishlari kerak. Tarkibiy qism va xavfning tarkibi, shuningdek boshqaruv vositalari ba’zi uskunalarda belgilab ko‘rsatilishi kerak.

9.6-rasm. Favqulodda to‘htatish tugmalari

Ogohlantirish yoki halokat signalizatsiyasi qurilmasi ba’zi xollarda operatorlarni yoki uskuna yaqinidagi odamlarni har qanday xavfdan ogohlantirish uchun masalan, ‘himoya shlemini kiyish’, mexanizmda signalli belgi yoki yuk mashinasidagi reversiv shoh.

Foydalanuvchining javobgarliklari. Uskunaning ishi uchun foydalanuvchining javobgarliklari 7 bobda Salomatlik va xavfsizlik qonunida berilgan (HSW haqidagi qonun) va bashqaruv instruksiyaning 14 -qarori.7 bob xodimlardan talab qiladi:

O‘zi va boshqa shikast etishi mumkin bo‘lganlar haqida oqilona qayg‘urish.

Ish beruvchi bilan hamkorlikda ishlash

Bundan tashqari HSW qonuning 8 bobi xodimlarning uskunadan noto‘g‘ri foydalanmasligi va xavfli sharoitga aralashib qolmasligini talab qiladi. MHSW 14 instruksiyalarining qarori xodimlarning uskunani qo‘llanma va treninga muvofiq tg‘o‘ri foydalanishlarini talab etadi. Ular shuningdek ish beruvchilarni xavfli vaziyatlar va himoya joylashuvlaridagi etishmovchiliklar haqida xabar berishlari kerak.

Yollanish asosida ishlamaydigan ishchilarning ish beruvchi oldida shu kabi qator majburiyatlari bor. Agar xodim o‘zining ish qurollaridan foydalansa ish beruvchi uskunaning ishi to‘g‘ri kelishini kafolatlashi kerak.

Qo‘l instrumentlari

Kirish. Ish uskunasi qo‘l qurollari yoki tok o‘tkazmaydigan qurollarni o‘z ichiga oladi. Ushbu bo‘lim qo‘l qurollarida o‘tkazuvchvn bo‘lmaganlarini amalag tadbiq etishni tasvirlaydi. Bu qurollar vazifalar uchun to‘g‘ri, yaxshi saqlanadigan va o‘rgatilgan shaxslar tomonidan to‘g‘ri foydalaniladigan bo‘lishi kerak. Xavfsizlikning besh asosiy qoidasi qo‘l instrumentlari bilan bog‘liq xavfni oldini olishga yordam beradi:

- Barcha instrumentlarni doimiy ta’mirlab yaxshi xolatda saqlash
- Vazifa uchun to‘g‘rit tanlangan instrumentdan foydalanish
- Foydalanishdan oldin har bi r instrumentni nosozlik bor yo‘qligiga tekshirish va nosoz instrumentlardan foydalanmaslik.
- Instrumentlarni ishlab chiqaruvchining qo‘llanmalariga muvofiq ishlatish
- Shaxs himoyasi vositalarini to‘g‘ri qo‘llanishini ta’minlash. (PPE).

Elektr tok o‘tkazmaydigan qo‘l instrumentlarining xavfi.

Elektr toki ztkazmaydigan qo‘l instrumentlarida notg‘o‘ri foydalanish va yomon ta’mirlashdan kelib chiqadigan xavfi quyidagilarni o‘z ichiga oladi (97 rasm):

- Qo‘lning kesib olish va bolg‘achaning golovkasini uchib ketishiga sabab bo‘ladigan nozik egovlar/iskanalar/otvertka/bolg‘achalardagi tutqichning nosozliklari
- O‘tkir qismi shikastlangan pichoq, arra va iskanalardan qo‘lda noto‘g‘ri foydalanish;
- O‘qni nishonga xato urish tufayli instrumentlardan tig‘ yarasi bilan shikastlanish
- Qo‘lni shikastlaydigan noqulay sifatsiz tutqichlar;
- Qo‘l yoki uning yuzasini shikastlaydigan o‘rnidan qo‘zg‘agan gayka kalitlari
- Bolg‘aning bo‘laklarga bo‘lingan yoki bo‘sh golovkasi uchib ketishga sabab bo‘ladi
- Noto‘g‘ri oshirilgan keskinlik yoki o‘tmas iskanalar yoki qaychilar qo‘lga qirib uning shikastlanishiga olib keladi.

O‘tmas instrumentlar o‘tkirlaridan ko‘ra ko‘proq xavf tug‘diradi. Arralarning o‘tkir tasmasi ishlatishdan olib tashlanishi.

- Tosh va betonni maydalanishidan hosil bo‘ladigan uchadigan qismlari ko‘zni shikastlashi mumkin.

- Elektr ishlari uchun nosoz instrumentlardan noto‘g‘ri foydalanish tufayli elektr tokidan kuyish yoki o‘lim xolati yuzaga kelishi mumkin.

- Restoran biznesida yoki oziq ovqat sanoatida issiq qayta ishlash uchun yaxshi izolatsiyalanmagan foydalanish

- Gaz kanali yoki shu kabi uskunadan foydalanish uskunaning gayka kalitini qayta ishlab chiqishi tufayli Qo‘lning shikastlanishi yoki yarasiga olib keladi.

- Qo‘llarni shikastlab bolg‘alani kichiklashishiga majbur qiluvchi etakchi istana yoki dreyflar keng tarqaldi;

- iskra beruvchi yoki tez alangalanuvchi instrumentlardan foydalanish;

- otvertkadan foydalanish vaqtida qo‘lga qattiq kirish shikastlashi

- pichoq, arra yoki boshqa isntrumentlarning o‘tkir tasmasidan foydalanishda ularning tig‘lari ularni ishlatayotgan odamlardan uzoqroq yo‘nalishda joylashgan bo‘lishi kerak.

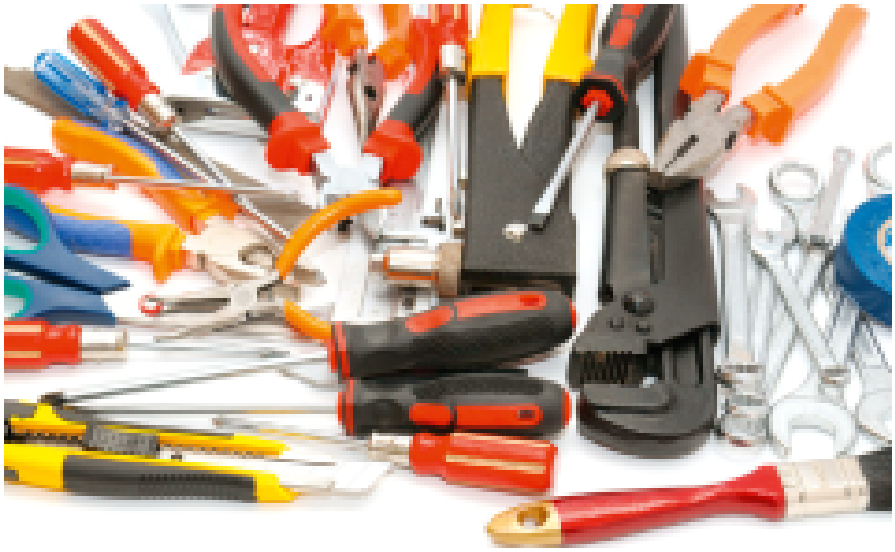

9.7-rasm. Elektr tokini o‘tkazmaydigan qo‘l instrumentlari

9.2 Qo‘l asboblari.

Elektr tokini o‘tkazmaydigan qo‘l instrumentlari shu jumladan xodimlarga tegishli instrumentlarni ham to‘g‘ri ishlata olish kerak. Quyidagi qo‘llash vositalarini bilish muhim:

a) yaroqli instrumentlar - qurollarning barchasi ular ishlatilishi kerak bo‘lgan joyda va maqsad uchun o‘tadilar. Topshiriq uchun to‘g‘ri tanlangan instrumentdan foydalanish xavfsizlikda birinchi qadamdir. Instrumentlar muayyan ehtiyojlar uchun ishlab chiqilgan. Aynan shuning uchun ham otvertkalar turli uunlikda bo‘ladi , ombirda esa turli shaklli bosh qismchalari mavjud. Har qanday instrumentni noo‘rin ishlatish notg‘o‘ri yo‘nalishga odim bo‘ladi. Tan jarohati va instrument shikastlanishini oldini olish uchun topshiriqni yaxshi va xavfsiz bajarish uchun mos instrumentni tanlang. Yuqori sifatli professional qo‘l instrumentlari agar yaxshi saqlanib ehtiyotkorlik bilan ishlatilsa uzoq yillar davomida hizmat qiladi.

Ma’lum ilova uchun ishlab chiqaruvchilarni loyihalash.

Instrumentlardan faqat ulaning mo‘ljallangan maqsadlari uchun foydalaning. Yaroqlilik quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

• elektriklar uchun mahsus himoyalangan va izolatsiyalangan instrumentlar;

• tezda alangalanuvchi atmosferada alanga bermaydigan instrumentlardan foydalanish va zarba bermaydigan va sovuq qisqartiruvchi metodlarning instrumentlarini qo‘llash.

• Tegishli sifatli materiallardan qilingan instrumentlar bo‘laklarga bo‘lmaydi va normal ekspluatatsiyada turtib chiqmaydi.

• Topshiriq uchun to‘g‘ri instrumentlar masalan, to‘g‘ri razmerdagi gayka kalitidan foydalanish yoki bolg‘adan foydalanish istananing yuqori qismiga urmaydi. Instrumentlarning yog‘och tutqichlar yorilmagan bo‘lishi kerak.

• Muntazam kesish ishlari uchun olib qo‘yiladigan lezviyali pichoqlardan foydalanish;

• Dreyf, yog‘och ponalar va qo‘l zubilolar kabi instrumentlar saqlangan bo‘sh joyni mahkamlaydi.

• Qisqichlar kesilish yuz beradiga darajagacha sakrab ketganida gayka kalitlaridan foydalanmaslik.

b) nazorat – barcha insrumentlar xavfsiz va lozim bo‘lgan sharoitlarda saqlanishi kerak. Bunga quyidagilar orqali erishish mumkin:

• Qo‘l instrumentlarini doimiy muntazam nazorat qilish;

• Instrumentlardagi nosozliklarni tezda tiklash yoki ularni tashlab yuborish

• Instrumentlarni tegishli sharoitda saqlash va foydalanishga tayyor holda saqlash vaqt talab etadi;

• Shikast va korroziyalarni oldini olish uchun tegishli sharoitda saqlash;

• Instrumentlarni boshqa valokatli bo‘lmagan shaxslar tomonidan ishlatilmasligi uchun ularni qulflab qo‘yish.

c) o‘rgatish – elektr tokini o‘tkazmaydigan instrumentlardan foydalanuvchilarga ularni foydalanish haqida yaxshi o‘rgatilgan bo‘lishlari kerak. Bu shogirdlik bilan yoki shu kabi o‘rgatish orqali amalga oshirilishi mumkin. Bu ayniqsa yoshlarni jalb qiluvchi mutaxassis mehnati va ishi sharoitlarida juda muhim. Qo‘l instrumentlaridan foydalanayotganingizda ayniqsa instrumentning zarbasidan foydalanish vaqtida doimo ko‘zlar uchun moslangan himoya vositasini taqing. Material kesilganda metal va yohoch parchalari ushiadi shuning uchun ish bajarilayotgan joyga yaqin turgan boshqa ishchilar ham ko‘zlari uchun himoya moslamasini kiyib olishlari shart.

d) Yaxshi ishlangan, yuqori sifatli instrumentlardan foydalaning – nihoyat, yuqori sifatli instrumentlarga mablag‘ sarflash professionalning ishini yanada xavsiz va osonroq qiladi:

• Agar qo‘shimcha richaklar kerak bo‘lib qolsa standard yassi ombirlardan ko‘ra ko‘proq kesish va ushlash imkonini beradigan yuqori richak yassi ombirlaridan foydalaning. Bu takrorlanuvchi qisqarishlar qilib va ko‘psonli o‘tkazgich paralarini aylantirishga yordam beradi.

• O‘tmaslangan qisqichlar to‘g‘ri ushlash yoki simni aylantirishni ta’minlaydi.

• Ba’zi kelayotgan tomonlar va yassi ombirning kesiluvchi diagonali V€ kuchaytirilgan kesish uchun ishlab chiqilgan. Vintlar, mix va qotirilgan simlar kesilganda faqat qo‘llash uchun tavsiya etilgan yassi ombirlardan foydalaniladi.

• Yaqindagina sustavga mixlangan yassi ombirlar ularning to‘liq harakat diapazonida silliq harakatni kafolatlaydi. Bu esa qo‘llar tebranishi kamaytiradi. Pichoqlar har safar a’lo darajada tenglashadi.

• Qisqaruvchi pichoqlarda mustahkamlanuvchi induksiya uzoqroq foydalanishga yordam beradi. Shu tariqa yassi ombirlar kundan kunga toza kesadilar.

• O‘tkir pichoqda kesish bemalol kesishga ko‘mak beradi.

• Ba’zi yassi ombirlar mahsus funksiyalarni badarish uchun mahsus ishlab chiqilgan. Masalan, ba’zi yuqori richak yassi ombirlarida soedinitel qo‘shish va lentalarni tortish kabi alohida hususiyatlarga ega.

• Ikki obrazli material bilan shakllanuvchi qo‘l instrumentlari tashqi yuzasida yumshoqroq va qulayroq boshqarishga imkoniyat beradi va ichki yuzadagi yanada qiyin va uzoq foydalanish ohirlarini birlashtiradi.

• Yaxshi ishlab chiqilgan sifatli instrumentlar ko‘pincha katta barmoq bilan rangli markirovkani kirituvchi yanada barqaror boshqaruv instrumentning osonroq identifikatsiyasi uchun foydalaniladi

• Izolatsiyalangan instrumentlar lat eyishini kamaytiradi bunda instrument quvvat manbai bilan kontaktga kirishadi.

• Yaxshi ishlab chiqilgan instrumentы – mamnunlik bilan foydalaniladi. Ular vaqtni tejaydi, professional natijalar beradi va ishni yanada xavfsiz bajarilishiga yordam beradi.

Ko‘chma elektr asboblari

Kirish. Portativ ko‘chma instrumentlarni elektrik xavfi va asbobning portativ tekshiruvi (PAT) 12 bobda yanada kengroq yoritib berilgan. Bu seksiya asosan ko‘chma elektr asboblariga tegishli fizik xavflar va kafolatlar bilan ish qiladi. (9.8-rasm). Seksiyaning qoplanishi jumladan elektrodrellar, shlifovkalaydigan apparat va sepli arralar odatda ish joylarida ishlatiladi.

Ko‘chma elektr asboblarining umumiy xavfi

Umumiy xavflar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Aylanuvchi shpindellarida yoki disklarida chigallik yuzaga keladi yoki qum sepish
- kesilayotgan maydondan kerakmas material chiqindilarini atrofga uchishi
- kezish pichoqlari va parma bilan kontaktga kirishish
- bino yuzasiga parmalanayotganda elektr, gaz yoki suv xizmatlariga urilish
- agar instrument juda og‘ir yoki kuchli bo‘lsa shikastlanish xavfi bilan qo‘llanma muammosi
- qo‘l-bilak vibratsasiyasi, ayniqsa pnevmatik drel va sepli arra, disk kesuvchilar va yoqilg‘i haydovchi elementlar;
- kabinali kabellar, shlanglar va elektr o‘tkazgichlardan tezkor xavf
- uchayotgan bo‘laklardan ko‘zga xavfi;
- himoyasi unchalik yaxshi bo‘lmagan yoki daraja fiksatsiyasi kuchaytirgichi;

- olov va portlash xavf xatari benzinli instrumentlar tomonidan boshqariladigan yoki tez alangalanuvchi suyuqliklar yonida, portlovchi gazlar yonida ishlatiladi;

- pnevmatik drel, arra va samolyotlarning shovqinlilik darajasi (13 bobga qarang);

- instrumentlardan foydalanish paytida chiqqan parlarni tozalab chiqing. (12 bobga qarang). Havfsizlik boshqaruvining tipik vositalari va qo‘llanma.

Ko‘chma elektr asboblarining biriktirilgan harakatdagi qismlarining xavfsizligi kafolatlangan bo‘lishi kerak. Belbog‘lar, mexanizmlar, shaxtalar, shpindellar, zanjirli g‘ildiraklar, barabanlar, silkinadiga g‘ildiraklar, va uskunaning harakatlantiruvchi qismlariavfsiz bo‘lishi kerak. Operator va uning oldidagi boshqalarni himoyalash uchun mos keluvchi taqdim etish kerak.

• ish punkti;

• punktlar bajarilishini kuzating ;

• detallar aylanadi;

• uchuvchi va iskralar.

Instrument qo‘llanilayotgan vaqtda xavfsizlik oxranniklari olib tashlanmasligi kerak. Masalan, portativ arralar har qanday xolatda ham xavsizlik vositalari bilan jihozlanishi kerak. Yuqoridagi xavfsizlik barcha tig‘li o‘tkir lezviyalarini qoplashi kerak. Past darajadagi xavfsizlik instrument ish materialidan olingan vaqtda berk holatga avtomatik tarzda joylashtiradi. Boshqaruv vositalari va o‘chirib yoqish vositalari bilan ishlash. Ko‘pchilik ko‘chma elektr asboblari doimiy bosimni o‘chiradigan qismga ega bo‘lishi kerak va bosim kamayganda manbaadan uzilishini boshqaradigan qismlar bilan jihozlangan bo‘lishi kerak. Uskuna pod’em va qo‘l obrabotkasini kamaytirish uchun mahsus ishlab chiqilgan bo‘ladi.

9.8-rasm. Ko‘chma elektr asboblarning diapazoni

Ko‘chma instrumentlar bilan zarur bo‘lganda qo‘llaniladigan mahsus xavfsizlik kamarlari bilan, masalan, katta strimmer va buta qirqadigan mashinalar. Dvigatelning pasayish vositasi va uskunani ushlanib turishi tayanch harakat muammalorini kamaytirish maqsadida ishlab chiqilishi kerak. Xavfsizlik operatsiyalari/instruksiyalarini qo‘llab elektr asboblaridan foydalanish quyidagi asosiy xavfsizlik bo‘yicha rioya qilinishi kerak bo‘lgan chora tadbirlarni qo‘llab elektr toki bilan shikastlanish, tan jarohati olish, salomatlikning zaiflashuvi va yong‘in xavf xataridan himoya qiladi. Elektr ehtiyotkorlik chorra tadbirlari haqida batafsilroq bilish uchun 14 bobga qarang. Uskunadan foydalanishdan oldin operatorlar ushbu qo‘llanmalarni o‘qib chiqishlari va kzrsatilgandek ish bajarishlarini kafolatlashlari kerakb ya’ni ular quyidagilarni qilishlari shart:

• Turli to‘siqlardan xoli va yaxshi yoritilgan ish joyini toza saqlashlari kerak;

• Xech qachon elektr asboblarini yog‘ayotgan yomhir ostida qoldirmang. Elektr asboblarini namlik yuqori bo‘lgan joyda yoki nam holatda hech qachon foydalanmang, ayniqsa shu maqsadda ishlab chiqarilib himoya vositasiga ega bo‘lmasa;

• Alangalanuvchi suyuqliklar, gaz va olov yonida elektr asboblaridan foydalanmang, agar ular ushbu sohalarda ishlatilishga mo‘ljallanmagan va himoyalanmagan bo‘lsa;

• (agar elektr asboblari o‘tkazuvchi bo‘lsa) tok urishidan himoyalaning bunda trubalar, lesa yoki metal zinapoyalar kabi asosiy ob’ekt bilan kontaktini oldini oling (elektr asboblaridan foydalanishdagi kata ehtiyot choralari bilan tanishish uchun 10 bobga qarang);

• Bolalardan uzoqroqda saqlang;

• Boshqa shaxslarga instrument va kabellardan foydalanishga ruhsat bermang;

• Ularni ish joyidan alohida saqlang;

• Instrumentlar ombori xavfsiz joyda, ya’ni ular quruq va qulflangan, bolalarning qo‘li etmaydigan joyda saqlanishi kerak;

• instrumentlar o‘zlari mo‘ljallangan ish diapazoni doirasida samaraliroq va xavfsiz ishlashlarini ta’minlash uchun ulardan foydalanishda o‘ta yuklangan ham bo‘lmasligi kerak;

• To‘g‘ri instrumentdan foydalaningog‘ir ishlar uchun kichkina instrument yoki kichik ilovalardan foydalanmang. Ular mo‘ljallanmagan vazifalar uchun instrumentlardan foydalanmang;

• Mahsus ish kiyimlarini kiying. Bemalol turadigan kiyimlar qa qimmatbaho buyumlarni taqmang.

Ular harakatdagi qismlarda chigallashib qolishi mumkin. Tashqi ishlar uchun sirg‘anmaydigan poyafzal va rezina qo‘lqop kiyish tavsiya etiladi. Uzun sochlar ham himoyalangan bo‘lishi kerak;

• Sinmaydigan oynadang foydalaning;

• Shuningdek respirator filtratsiyasi uchun mos niqobdan foydalaning yoki ishni chang ishlab chiqaradigan ventilyasiya bilan jihozlangan mahsus ish joylarida ishlash ko‘proq samara beradi.

• Kabelni kuch bilan ishlatmang;

• Instrumentni kuch blan kabelni ishlatishga qo‘llamang elektr rozetkasidan shtepselni chiqariiu uchun kabelni kuch bilan tortmang. Kabelni issiq, neft va o‘tkir burchakli jihozlardan himoya qiling;

• Ish qismlarni ta’minlang. Ishning bir qismini ushlash uchun zajimlardan foydalaning. Bunda xavfsizroq va instrument bilan ishlashda ikki qo‘lni bandlikdan halos eting;

• Ish joyini to‘g‘ri tanlang. Tananing noto‘g‘ri joylashishini oldini oling. Havfsiz pozitsiyani qo‘llab quvvatlang va har qanday holatda ham muvozanatni yo‘qotmang;

• Instrumentlarga ehtiyotkorlik bilan yondashing. O‘z instrumentlarinizni toza va ish uchun xavfsiz joyda saqlang. Hizmat ko‘rsatish qo‘llanmalarini ko‘rib chiqing va shtepsel va kabelni muntazam tekshirib ularning o‘zgarishiga yo‘l qo‘ymang. Agar instrumentga shikast etgan bo‘lsa vakolatli injener-ekspluatatsioner tomonidan ularni qayta tiklang. SHuningdek uzaytirgichlarni muntazam tekshirib turing, agar shikastlangan bo‘lsa boshqasi bilan alishtiring;

• Qo‘llarni neft va yohdan oza quruq xolda saqlashimiz kerak;

• Agar ishlatilmayotgan bo‘lsa shtepselni olib tashlash kerak, bular foydalanishdagi instrumentlarning qismlarini o‘zgartirgan holda lezviya, pichoq, bita, rezak va qum sochadi;

• Kalitni olishni unutmang yoqishdan avval kalit va boshqa barcha instrumentlar olib tashlangan ekanligini tekshiring;

• Pereklyuchatelni yoqilib qolishidan ehtiyot bo‘ling. Tok pereklyuchatelida katta tezlik bilan harakatlanadigan bir biri bilan bog‘liq instrumentlardan foydalanmang. Kuchlanishli kabelni ulashdan avval pereklyuchatel o‘chirilgan ekaniga ishonch hosil qiling;

• Ochiq havoda kabel uzaytirgichlardan foydalaning. Ochiq havoda faqat shunday maqsad uchun mo‘ljallangan kabel uzaytirgichlaridan foydalaning.

• O‘ta e’tiborli bo‘ling va ish protsessidan ko‘zingizni uzmang. Agar jalb qilkuvchi omillar bo‘lsa instrumentlardan foydalanmang;

• Uskunani shikastlar bor yoki yo‘qligiga tekshiring. Instrumendan kelgusida foydalanishda himoya qurilmalari yoki engil shikastlangan, to‘g‘ri ish bajarilishi uchun kerak bo‘lgan himoya vositalarini sinchiklab tekshiradi;

• Shikastlangan qismlarni bog‘lagani sababli belgilangan funksiyada harakatlanayotgan detallarni tekshiring. Har bir qism tg‘o‘ri o‘rnatilgan va barcha talablarni qondiradigan bo‘lishi kerak va bu uskunaning to‘g‘ri va xavfsiz ishlashini kafolatlaydi;

• Shikastlangan himoya vositasi va qismlari yaxshi ta’mirlangan bo‘lishi yoki servis markazi tomonidan kerakli komponentlprini almashtirilgan bo‘lishi kerak. Shikastlangan pereklyuchatellar vakolatli servis markazi tomonidan almashtirib berilishi kerak. Pereklyuchateli bilan yoqilib o‘chirilmaydigan instrumentlardan foydalanmang;

• Ekspluatatsiya bo‘yicha yo‘riqnomada tasvirlangan yoki ta’minlangan yoki ishlab chiqaruvchi tomonidan tasviya etilgan aksussuarlar va qotirish vositalaridan foydalaning;

• Yo‘riqnomada ko‘rsatilgan instrumentlardan tashqari yoki instrument etkazib berish katalogida tavsiya etilgan vstavkasi instrument akksessuarlardan foydalanish tan jarohati olishga olib kelishi mumkin;

• Dvigateldan chiqarilgan simli elektr asboblaridan foydalanayotganingizda yaxshi havo aylanadigan joyda ishlating. Benzin tasdiqlangan saqlash bankalarida havsiz saqlang;

• Yoqilg‘i quyishdan oldin dvigatelni sovushini kuting.

Ma’lum xavflar va cho‘ntak elektr instrumentlari uchun chora tadbirlar

Elektrdreli vashlifovka instrumenti umumiy sertifikat dasturiga kiritilgan, ularning ikkalasi ham odatda ishlatiladi. Zanjirli arradan foydalanish juda xavfli, lekin shunga qaramasdan ular keng miqyosida ishlatiladi. Ular mashina uskulari umumiy seksiyasiga kiritilgan va unig talablari aniq. Umumiy xavf va xavfsizlik chora tadbirlariga qo‘shimcha tarzda har bir tur uskunasi uchun avvlroq ko‘rsatilgan instrumentlarni qilish mumkin.

Elektrodreli xavf xatari (99 rasm):

• chigallik, ayniqsa keng kiyim va uzun sochlar aylanayotgan drelga chigallashib ketishi mumkin;

• trenirovka va ilovaning shovqin darajasi;
• uchuvchi mayda zarralardan ko‘zning shikastlanishi;
• yomon ta’minlangan tayyorlashdan yaralanish;
• yomon saqlangan uskunada elektr toki urishidan vafot etish;
• yashirin kabelda burgilashdan tok urishidan o‘lish;
• bolg‘aning tutqichlarida vibratsiya xavf xatari;
• materialdan tushgan chang zarrasi;
• kabellarni qayta joylashtirishdagi engil xavf;
• kuchli aylanuvchi mashinaning kuchidan qo‘llar kasallanishi , ayniqsa ular siqib zarbaga zarba bilan javob bersa;
• og‘ir qismlarning himoyalanmagan oyoqqa tushib ketishidan oyoq kaftining shakstlanish xavf xatari;
• qo‘lda qayta ishlashning xavf xatarlari, ayniqsa og‘ir mashinalarda muntazam ishlash bilan yoki noqulay tepalikdan foydalanishda;
• olov va portlash xavf xatari bunda o‘sha atroqda tezalangalanuvchi suyuqli yoki gaz vositalari qo‘llanishidan bo‘ladi;
• uskunani yomon ob-havo sharoitlarida nam havoda, ustini sirpanqich va xiralashgan va sovuq sharoitlarda ishlatish;

Nazoratning ma’lum choralariga quyidagilar kiradi:

• ikkita izolyasiyali instrumentlardan foydalanish yoki past bosim ostidagi instrumentlardan foydalanish (10 bobga qarang);
• eksperiment teshigi yoki zarbasini ko‘payganda teshikna har safar ochish uchun foydalanish;
• material uchun to‘g‘ri drel tanlovi;
• aylanishni oldini olish uchun parmalovchi kichik qismlarning ta’minlanishi;
• qarama qarshi tomondagi shikastlanish va yaralanishdan himoya, agar bit etarlicha uzun bo‘lsa material orqali o‘tish uchun gipsli devorlarga ko‘mish xizmati bor;
• uzun sochlar yoki keng eng drel atrofiga tushib yaralanishiga to‘sqinlik qilish, masalan, tor va kalta engli kiyim kiying;
• ko‘zga tegishli himoya vositasini taqish.

Shlifovka apparati. Bozorda disklarning aylanishidan sanderscho‘ntak kompyuterlarining katta tanlovi bor. (910 rasm), tasoditfiy orbital, to‘g‘ri burchak orbital tugash (911b rasm), lentali –shlifovavka va aylanuvchi barabanning kuchli pol (911a rasm) va, yaqinda orbital tipdagilar. Tez harakatlanuvchi aylanish disklari baraban turlari eng xavflilari hisoblanadi. Lekin, ularning hammasiga ehtiyotkorlik bilan foydalanishlari kerak.

9.9-rasm. Elektr drellari.

Xavflarga quyidagilar kiradi:

• ish jarayonida shlifovka dastgohidan yuqori darajali shovqin;

• yomon ta’minlangan tayyorlashdan yaralanish;

• yomon saqlangan uskunada elektr toki urishidan vafot etish;

• qarama qarshi tomondagi shikastlanish va yaralanishdan himoya, agar bit etarlicha uzun bo‘lsa material orqali o‘tish uchun gipsli devorlarga ko‘mish xizmati bor;

• qarama qarshi tomondagi shikastlanish va yaralanishdan himoya, agar bit etarlicha uzun bo‘lsa material orqali o‘tish uchun gipsli devorlarga ko‘mish xizmati bor;

• qo‘l instrumentlarida vibratsiya xavf xatari, ayniqsa uskunaning haqqini to‘lashda;

• uchuvchi mayda zarralardan ko‘zning shikastlanishi ;

• olov va yuviladigan yuzalarning qizishidan ayniqsa agar plastmassa bo‘lsa xavf xatari;

• kabellarni qayta joylashtirishdagi engil xavf

• kuchli aylanuvchi mashinaning kuchidan qo‘llar kasallanishi , ayniqsa ular siqib zarbaga zarba bilan javob bersa;

• og‘ir qismlarning himoyalanmagan oyoqqa tushib ketishidan oyoq kaftining shakstlanish xavf xatari;

• qo‘lda qayta ishlashning xavf xatarlari, ayniqsa og‘ir mashinalarda muntazam ishlash bilan yoki noqulay tepalikdan foydalanishda;

• olov va portlash xavf xatari bunda o‘sha atroqda tezalangalanuvchi suyuqli yoki gaz vositalari qo‘llanishidan bo‘ladi;

• uskunani yomon ob-havo sharoitlarida nam havoda, ustini sirpanqich va xiralashgan va sovuq sharoitlarda ishlatish.

Nazoratning ma’lum choralariga quyidagilar kiradi:

• uskuna ishlatiladigan atrof muhitdan xavf xatarlar (masalan, temperatura, shamol, qor, chaqmoq). Ko‘pgina hollarda operatorni mexanik va nomexanik xavf xatarlardan himoya qilish kafolatini haqiqitdan ham o‘rnatadi. Masalan, xavfsizlik qaynoq qismlarga yoki elektr qismlariga, shuningdek harakatdagi qismlarga kirishning oldini olishi mumkin. Ishlash vaqtidagi shovqinni kamaytirivchi xavfsizlikdan foydalanish ham keng tarqalgan. Uskuna xavf xatarlari doirasida o‘tkazilayotgan chora tadbirlar izolyasiyadagi har bir xavf xatar bilan ishlashdan ko‘ra ushbu integratsiyalangan uslublardan foydalanishi kerak.

• abraziv shlifovka apparati. Bozorda disklarning aylanishidan sanderscho‘ntak kompyuterlarining katta tanlovi bor. Tasoditfiy orbital, to‘g‘ri burchak orbital tugash, lentali –shlifovavka va aylanuvchi barabanning kuchli pol va, yaqinda orbital tipdagilar. Tez harakatlanuvchi aylanish disklari baraban turlari eng xavflilari hisoblanadi. Lekin, ularning hammasiga ehtiyotkorlik bilan foydalanishlari kerak.

• eski mix va fiksatsiyalar yuzadan pastroqda bo‘lishi kerak yoki umuman olib tashlanishi kerak bu shlofovka devoriga ziyon etmaslik uchun amalga oshiriladi.

• hamisha uskunani kerakli tutqichlar bilangina ushlang va ayniqsa katta diskida va polda. Sanders- Shlifovka apparatida har doim ikkala qo‘l ishlatiladi (910 rasm). Yuza qismiga borozdalar yotkizilgani uchun ko‘tarilgan bosimda ishlatilish kerak emas va uskuna thxtab to‘htab ishlamyapti.

• ekstraktor arralar normal xlatda ishlayotgani va tahminan uchdan birida to‘htatilganini kafolatlang. Ba’zi chiqarish sistemalari bo‘lishi kerak bo‘lgan qum sepish listi orqali chang va havoni so‘rib oladi.

• havo kirishi uchun teshikni kengroq ochish.

• operatorlar changdan mahsus respiratorlar, ko‘zlariga himoya vositalari taqishlari kerak va zarur bo‘lganda eshitish organlariga ham himoya vositalarini taqishlari kerak.

9.10-rasm. Barabanli shlifovka dastgohi

(a) (b)

9.11-rasm. (a) pol va (b) tekis yuza shlifovka dastgohlari

Operatorlar uzun sochlar yoki keng eng drel atrofiga tushib yaralanishiga to‘sqinlik qilish, masalan, tor va kalta engli kiyim kiyishlari kerak.

• himoya qo‘lqoplari va poyafzal tasviya etiladi.

9.3 Uskuna xavflari

Uskunaning mexanik xavf xatarlari

Uskunaning katta qismida insonlarga shikast etkazadigan potensiali mavjud bo‘lib va uskunaning baxtsiz hodisalari baxtsiz voqealarning rasmiy statistikasida sezilarli darajada qatnashadi. Bu shikastlar ahamiyatsiz kichik kesib olish yoki kichik shikastga bog‘liq jiddiyligiga qarab shikastlanish faktlarini buzib ko‘rsatishning turli darajalar orqali joylashishi mumkin. Bu ko‘plab qo‘lda boshqariladigan uskunalar uchun xavfli bo‘lgan uskunalar (masalan, qo‘l bilan boshqariladigan gilotina) agar noto‘g‘ri kafotalangan bo‘lsa hali ham shikast etkazishi mumkin. Uskuna harakati asosan rotatsiya, sirg‘anish va harakat va uning kombinatsiyalaridan tashlib topgan. Bu harakatlar chigallik, ishqalanish kesib ishqalanish, kesish, zarba berish va prokol, o‘zarota’siri, yakson qiluvchi yoki harakatlar bilan yoki insonni bir yoki ko‘proq shikast olishi mumkin bo‘lgan holatlarga solib unga ziyon etkazishi mumkin.

ISO 12100 ENA FAN BAKALAVRI–2 qism: 2003da uskuna xavf xatarlari klassifikatsiyasi va qanday ziyon etkazishi mumkinligini bayon etiladi.

Uskunaning quyidagi xavf xatarlari ushbu standardga kiritiladi (9.12 rasm ushbu xavf xatarlarning ko‘pini ko‘rsatadi). Uskunada inson quyidagilarning natijasida shikastlanishi mumkin:

• uskunaning harakatdagi qismlari va o‘rnatilgan struktura orasidagi qopqonga tushgan bo‘lishi uchun yakson etuvchi xavf devoryoki mashinadagi istalgan material kabi vositalar bilan topiladi;

• qopqonga tananing qismini tushiruvchi kesishda qoida bo‘yicha qo‘llar va barmoqlar uskunaning o‘rnatilgan elementlari orasi bo‘ladi;

• lezviya bilan kontaktni kesish orqali yoki uzish orqali tasmali arra kabi diskning aylanishlarini kesadi;

• uskuna bilan chigallik muammosi. Keng kiyim, sochlar, yoki ish materialini ushlab qoladigan qumli qog‘oz uskunaning o‘rnatiladigan aynadigan qichmlari. Kichikroq diametr avtomatik tarzda uskunaning qismlarini yangilaydi va chigallik oladi;

• rasm – g‘ildiraklar orasidagi qopqonga aldab tushirish xavfida harakatdagi qismi remenlar o‘rtasidagi va dvigatel shkivlari orasida xavf;

• o‘zaro ta’sir xavf xatari harakatdagi qism bevosita insonga urilganda ta’mirlash amalga oshiralyotgan vaqtda ishchi tasodifiy harakat bilan qo‘lini harakatlantiradi;

• ishqalanish yoki ishqalanish xavf xataribilan kontakt, masalan g‘ildirakni tortishda yoki qum sepuvchi uskuna;

• yuqori bosimli suyuq in’eksiya (quvg‘in xavfi), masalan, gidravlika sistemasidagi oqishdan;

Amaliyotda yaralar ulardan bir nechtasini o‘zida saqlashi mumkin masalan, kiyim chigalligi bilan yuzaga keluvchi, qopqonga tushirib chalg‘ituvchi.

Uskunalarning mexanik xavf xatarlari

Mexanik xavflar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

• kirish imkoni: kamchilik, o‘chib qolish va tushib ketish;

• ob’ektlarning tushib ketishiva joyini o‘zgartirishi;

• bo‘g‘ilish;

• radiatsiya: ionizatsiya va noionizatsiya;

• biologik: virus yoki bakteriya;

• fiziologik ta’sirlar (masalan, tayanch harakat apparati kasaliklari);

• psixo fiziologik ta’sirlar (masalan, aqliy yuklanish va toliqish);

• insoniy xatolar;

• uskuna ishlatiladigan atrof muhitdan xavf xatarlar (masalan, temperatura, shamol, qor, chaqmoq).

Ko‘pgina hollarda operatorni mexanik va nomexanik xavf xatarlardan himoya qilish kafolatini haqiqitdan ham o‘rnatadi. Masalan, xavfsizlik qaynoq qismlarga yoki elektr qismlariga, shuningdek harakatdagi qismlarga kirishning oldini olishi mumkin. Ishlash vaqtidagi shovqinni kamaytirivchi xavfsizlikdan foydalanish ham keng tarqalgan. Uskuna xavf xatarlari doirasida o‘tkazilayotgan chora tadbirlar izolyasiyadagi har bir xavf xatar bilan ishlashdan ko‘ra ushbu integratsiyalangan uslublardan foydalanishi kerak.

Uskunaning xavf xatariga misollar

Quyidagi misollar sanoat va savdoda topilgan Guvohlik dasturiga kiritilgan mashinalarning kichik diapazonini namoyish etish uchun berilgan. Misollar ushbu bobdagi kafolatlarni foydalanilishini ko‘rsatadi.

Ofis – fotoko‘chiruvchi qurilmaning xavf xatarlari:

• probkani tozalab harakatlanayotgan qismlar bilan kontakga kirish;

• probkani tozalash, uskunani qo‘llab quvvatlash yoki yomon saqlangan shtepsel yoki simdan elektr toki o‘tishi.

• probkani tozalash, qaynoq qismlar bilan kontakt-issiqlik;

Ozonning yoki ish joyida ventilyasiya yo‘qligining salomatlik uchun xavf xatari.

Maydalash xavfi **Siljitish xavfi** **Kesish xavfi**

Ko'targichli Qaychi

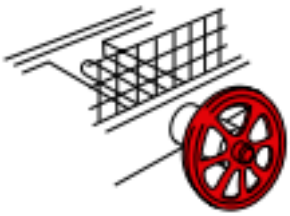

Aylanuvchi g'ildirak

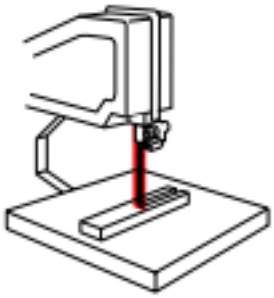

Tasmali arra

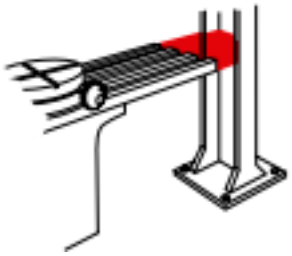

Fiksrlash qurilmasi

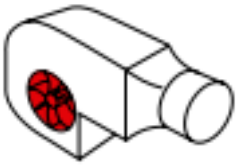

Radial oqimlar ventilyatori

Ventilyator

Yulduzli zanjirlar

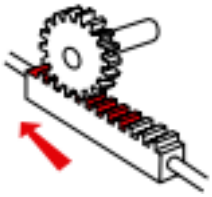

Tishli temir

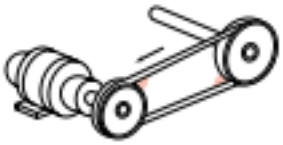

Kamarli shkiv

Lentali konveyer

Tishli shesterna

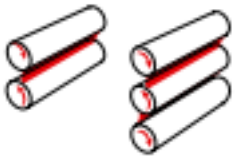

Aylanuvchi valiklar

Abraziv gildirak

Aylanuvchi val

9.12-rasm. Mexanik zararlar qatori

Ofis – dokumentni maydalash xavf xatari:

• rasm, qog‘ozni to‘g‘ram mashinasiga uzatibdavriy aylanuvchi pichoqlar;

• keraksiz konteyner yoki probkani tozalab aylanuvchi pichoqlar bilan kontakt;

• uzatish vaqtida dkfektli shtepsel va o‘tkazgich orqali elektr o‘tishi;

• mashinaning kesish harakatlaridan chiquvchi shovqin;

Kesish harakatidan chiquvchi chang zarralari. ishlab chiqarish va ta’mirlash – tosh maydalovchi stol mashinasining xavf xatarlari:

• g‘ildiraklar orasidagi aylanuvchi ishqalanish bilan kontakt;

• rasm, davriy aylanuvchi g‘ildirak va yomon moslashgan tirgak;

• pichoqli pod’emniklar, oqimning radial ventilyatorlari strukturasiga qarshi qopqon, aylanuvchi o‘tkir lezviya;

G‘ildirakning tasmali arralari;

Oqimning o‘q bo‘ylab ventilyatorlari;

Yakson qiluvchi xavflar;

Qaychilash xavf xatarlari, kesish xavf xatari;

G‘ildirakning abraziv asboblari;

Ishqalanish va chigallashish xavf xatari;

Zanjir va zanjirli g‘ildiraklar;

Konveyer belbog‘I;

Chizish – xavfda;

Tarmoqda mexanizmlarni tutish qarama qarshi aylanuvchi rulonlar.

Uskunalarishlashi xavfxatarligivaxavf-xatarlarbilan boshqaruv

Yorilgan g‘ildirak, operatorga o‘ralgan tashlangan fragmentlar;

Provodlar nosozligi va/ yoki erga ulanishda yoki texnik xizmat kursatishdagi elektrik xavf;

Ko‘zga zarar teqqizuvchi, maydalash mobaynida ajralib chiqgan fragmentlar;

Yong‘in yoki kuyib qolishga olib keluvchi issiq bo‘laklar;

Maydalash jarayonida paydo bo‘luvchi shovqin;

Maydalash jarayonida kelib chiquvchi chang/zarrachalar/tutun sog‘lig‘ig‘i uchun zarar keltirishi mumkin;

Ishlab chiqarish va texnik xizmat qo‘rsatish parma postamenti

Xatarlar turi:

Shpindel va patron atrofida chuvalashib qolish;

Kesish yoki tanavor dreli bilan aloqa;

Aylanib turgan paytda ishlov berilayotgan qismdan shikastlanish;

Aylanuvchi shpindel va kesuvchi uskunalardan uchib chiquvchi fragmentlardan shikastlanish;

Shkiv va uzatma remenga tortib olish xafvi;

Aylanuvchi dvigatelga chalkashib qolish yoki aloqa;

Provodlar nosozligi va/ yoki erga ulanishda yoki texnik xizmat kursatishdagi elektrik xavf;

Moylash va sovutish suyuqliklar va changdan sog‘liqga zarar tegishi;

Qishloq xo‘jalik/ bog‘dorlik silndr kosilkalari

Xatarlar turi:

Aylanuvchi keskichlar siljishi natijasida kelib chiqgan barmoqlar yoki qo‘lni kesilishi;

Dvigatel xarakatlanadigan qismlar bilan aloqa vachalkashib qolish xavfi;

Seplar o‘rtasida o‘ralib qolish;

Mashinalar bilan ishlash natijasida paydo bo‘luvchi yaralar;

Dvigatelning issiq qismlaridan kuyib qolish;

Yoqilg‘iyordamida qo‘llanilgan benzindan yong‘inlar;

Dvigatel ishlashi natijasida paydo bo‘luvchi shovqin;

Elektrik provod qo‘llashdan elektrik xavf;

O‘t o‘rishdan sezgi organlarga zarar tegishi mumkin, masalan pichan talvasasi;

Gazlardan sog‘liqga tegishi mumkin bo‘lgan xavf.

Qishloq xo‘jalik/ bog‘dorlik tuplar kesuvchi uskuna/ strimmer

Xatarlar turi:

Dvigatel qismlarida chalkashib qolish;

Kesuvchi chiziqchalar/ qalpoqlar bilan aloqa natijasida paydo bo‘luvchi kesishlar;

Elektrik tokdan shikastlanish;

Dvigatelning issiq qismlaridan kuyish;

Yoqilg‘iyordamida qo‘llanilgan benzindan yong‘inlar;

Dvigatel ishlashi natijasida paydo bo‘luvchi shovqin;

Uchib chiquvchi bo‘lakchalardan yuz yoki ko‘zlarga tegishi mumkin bo‘lgan zarar;

Yelkalar yoki qo‘llarga vibratsiya natijasida teguvchi zararlar;

Mashinani ish jarayonida siljishi natijasida paydo bo‘luvchi zarar;

Xayvonlar fekaliysidan inson sog‘liga zarar;

Benzopila.

Xatarlar turi:

Tezkesuvchi seplar bilan aloqa natijasida paydo bo‘luvchi zarar;

Seplar aylanayotganda arrani keskin oldinga siljishi;

Arraning tepa panelidagi sep qisilib arra operatorga qarab harakatlanganda orqaga surilish;

Dvigatelning issiq qismlaridan kuyish;

Kuchli shovqin;

Qo‘llarga vibratsiya natijasida teguvchi zararlar;

Yoqilg‘iyordamida qo‘llanilgan benzindan yong‘inlar;

Uchib chiquvchi bo‘lakchalardan yuz yoki ko‘zlarga tegishi mumkin bo‘lgan zarar;

Ish jarayonida benzopilani og‘irligini ko‘tarib turishda paydo bo‘lgan xavf;

Elektrik tokdan shikastlanish;

Benzopilani daraxtlarni kesish mobaynida tushib ketishi;

Jiddiy jaroxatlar;

Daraxt kesish davomida tepada osilib turgan elektr simlari bilan aloqa;

Daraxt kesish jarayonida tushib ketgan shox shabbalardan shikastlar;

Daraxtlardan paydo bo‘luvchi changdan sog‘liqga zarar tegishi mumkunligi;

Yomon ob xavo sharoitida qo‘llanilgan sirpanchiq joyda qo‘llash natijasida paydo bo‘luvchi zarar;

Dvigatel tutunidan sog‘liqga zarar tegishi mumkunligi, ayniqsa bino yoki omborxona ichida bo‘lsa;

Chakana savdo zichlagichi

Xatarlar turi:

Plunjer va mashina yonlari o‘rtasida maydalanish xavfi;

Plunjer va mashina romlari o‘rtasida bosib qolinish xavfi (siljish natijasida);

Bloklar siljigandan maydalanish xavfi;

Nasos dvigatelining xarakatlanuvchi qismlari bilan o‘ralib qolish xavfi;

Provodlar nosozligi va/ yoki erga ulanishda yoki texnik xizmat kursatishdagi elektrik xavf;

Bosim natijasida quyilib ketgan gidravlik shlanlardagi suyuqlik ko‘z va badanga jaroxat keltirishi mumkin.

9.4 Ehtiyot choralari praktik xavsizlik choralari

Gidravlik sistema ishdan chiqgan payda og‘irlik kuchi natijasida vertikal romlar tushib ketishi;

Yuklash va tushirish mobaynidagi xatarlarni ishlab chiqish.

Chakana savdo konveyer sistemasini tekshirish

Xatarlar turi:

- Agar o‘rnatilgan bo‘lsa tasmali ilgaklarda oralib qolish;
- Ish jarayonida remen va roliklar o‘rtasida shikastlanish;
- Ish jarayonida uzatma remen va shkiv o‘rtasida shikastlanish;
- Uzatma motor bilan aloqa yoki chalkashib qolish;
- Provodlar nosozligi va/ yoki erga ulanishda yoki texnik xizmat kursatishdagi elektrik xavf;

Qurilish sement/ betonqorgich

Xatarlar turi:

- Uzatma dvigatel qismlari bilan aloqa va chalkashib qolish;
- Yuklash bunkeri va baraban o‘rtasida maydalanish;
- Sep va zanjirli g‘ildirak o‘rtasida shikastlanish;
- Elektrik xavf;
- Dvigatel issiq qismlaridan kuyish;
- Yoqilg‘iyordamida qo‘llanilgan benzindan yong‘inlar;
- Agregatlarni quruq aralashishi va motor ishlashi natijasida paydo bo‘luvchi shovqin;
- Sement eritmasi uchqunlaridan ko‘z jarohatlari;
- Sement changi va sement eritmasi ishlab chiqish natijasida sog‘liqga zarar tegishi;

Qurilish montaj kursi qirkul arra

Xatarlar turi:

- Kursi tagi va ustidan kesuvchi lezvie bilan aloqa;
- Yog‘och yoki kesimlar kesuvchi diskdan so‘ng otilib chiqishi;
- Sep va zanjirli g‘ildirak yoki V uzatma remenlar o‘rtasida shikastlanish;
- Uzatma dvigatel xarakatlanuvchi qismlari bilan aloqa;
- Elektrodvigatel va kesish xaraktlari natijasida paydo bo‘luvchi shovqin;

- Kesish mobaynida yog‘och changlaridan sog‘liqga zarar tegishi;
- Elektrik tokdan va/ yoki erga ulanishda yoki texnik xizmat kursatishdagi elektrik xavf;
- Xo‘l/ quruq issiq yoki sovuq kabi iqlimiy sharoitlar;
- Elektrik nosozlik yoki haddan tashqari ishqalaishdan lezviening otriqcha qizib ketishi yog‘och changini yonishiga olib keladi.

PUWER talabi bo‘yicha uskunalarning xavfli qismlariga yaqinlashish iloji bori kamaytirilishi yoki ierarxik boshqarish usullari bo‘lishi zarur. Standart xamma uchun bir, shuning uchun rioya qilmaslikning yagona sababi xech qanday texnik sabab mavjud emasligidadir. Narx faktor deb xisoblanmaydi (standart moslik xaqida ko‘proq ma’lumotni 1 bopda ko‘rish mumkin). Realizatsiya qilish uchun kerak bo‘lgan xavsizlik bosqichlar:

Ximoyani o‘z ichiga oluvchi qayd qilish

Blokli soqchilar va bosimga sezgir gilamchalar kabi boshqa soqlichar va ximoya uskunalari;

Bosiladigan bandlar, tutqichlar va konduktorlar kabi ximoya uskulari;

Ma’lumotlar, o‘qitish, tayorlash va nazoratni taqdim etish.

Mexanik uskunalarning xavfi asosan kimdir bilan aloqa natijasida paydo bo‘lgani sababli, xatarni kamaytirish bu kabi aloqalarni yoqotishda asoslangan.

Bu degani:

Komponent va inson o‘rtasida fizik barer (masalan o‘rnatilgan himoya);

Komponent zararsiz bo‘lgan paytdagina ishlatish xuquqini beruvchi moslama (masalan, o‘zaro soqchini blokirovka qiluvchi);

Individum xavfi zonaga kirishini aniqlab mashinani to‘xtatuvchi uskuna (masalan fotoelektrik soqchi va bosimga sezgir gilamchalar).

Eng qulay usul dizayner tomonidan mashina ishlash fursati boshidan aniqlanishi zarur. Odatda “qurilgan” o‘rniga “yopiq” nafaqat xatarni kamaytirishda yetarlicha effektiv emasdir, balki mashinani normal ishini susaytirishi mumkin. Bundan tashqanri ular ozi xatar tug‘dirishi mumkin va ehtimol qiyinchilik paydo bo‘lishi mumkin, demak bu xizmat ko‘rsatish qimmatlashadi degani.

O‘rnatilgan to‘siqlar

O‘rnatilgan siljimaydigan to‘siqlarning ustunligi ularning oddiyligida, ular doim bir joyda va xizmat talab qilmaydi. Ularning kamchiligi doim ham kirish huquqini to‘g‘ri oldini olmaydi, ulas ko‘picha xizmat ko‘rsatish personali tomonidan o‘chiriladi va mashinalar ishiga qiyinchilik tug‘dirishi mumkin.

O‘rnatilgan to‘siq xarakatlanadigan qismlarga ega emas va konstruksiyasi bo‘yicha uskunaning xavfli qismlariga yaqinlashishni oldini olishi zarur. U mustahkam konstruksiyaga ega bo‘lishi va atrof muhit sharoitlariga chidamli bo‘lishi kerak. Agar erkin xavo oqimi kerak bo‘lsa,bu to‘siq loyihalashtirishi va qurulishida e’tiborga olinishi kerak. Agar to‘siq ochilishi yoki qo‘zg‘atilishi mumkin bo‘lsa, fakat kerakli instrument yordamida amalga oshirish mumkin bo‘lishi kerak.

O‘rnatilgan to‘siqga alternativa sifatida distansion o‘rnatilgan to‘siq bo‘lishi mumkin, u xavfi to‘liq yo‘qotmaydi.

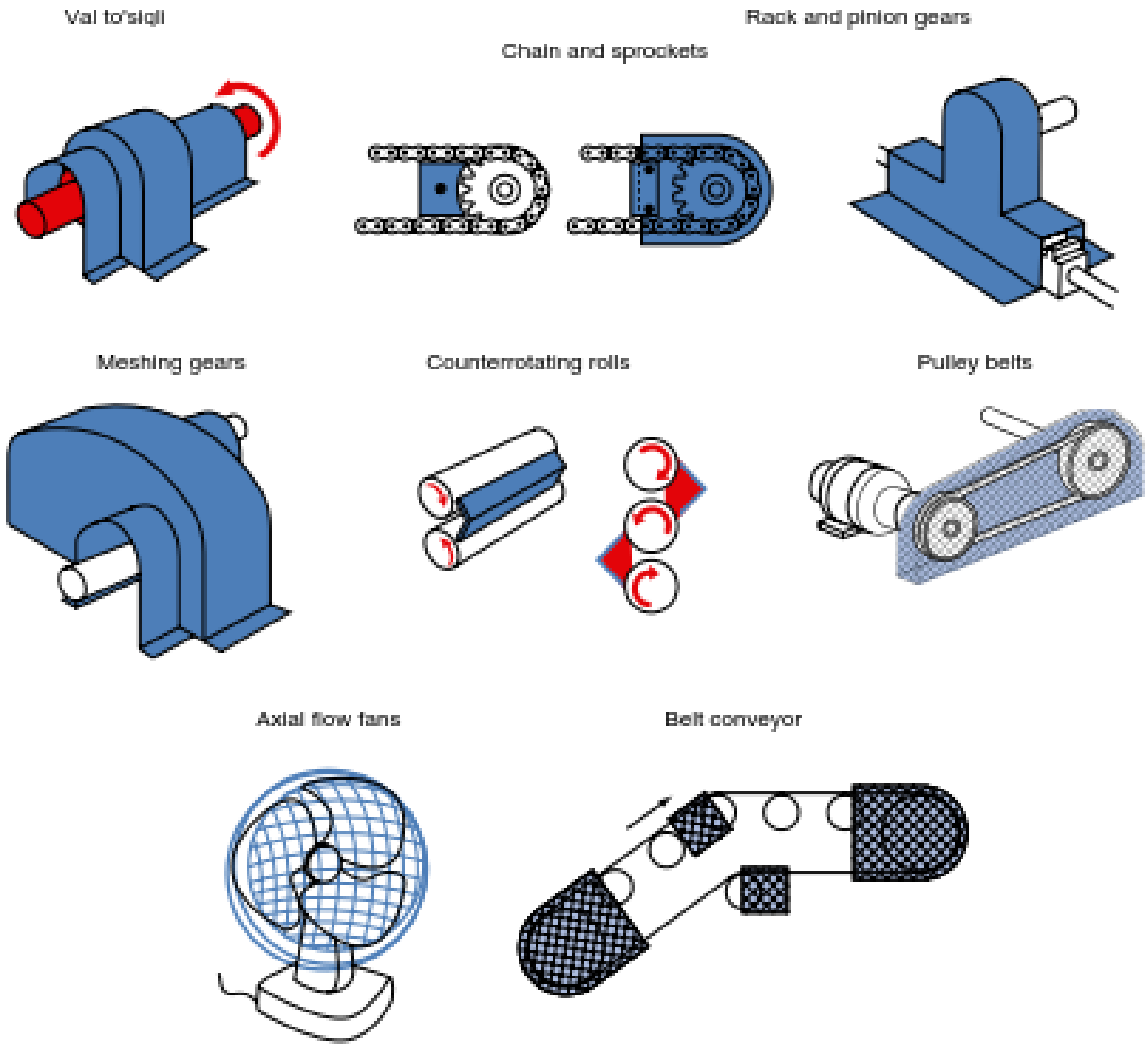

9.13-rasm. Qo'zg'almas qo'riqchilarni tanlash

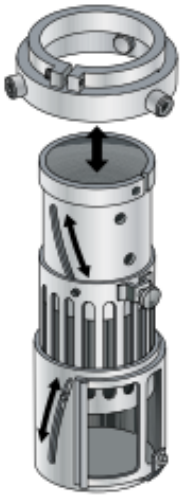

9.14-rasm. Val, drel va burgulash qurilmalarida qo'llaniladigan himoya qurilmasi

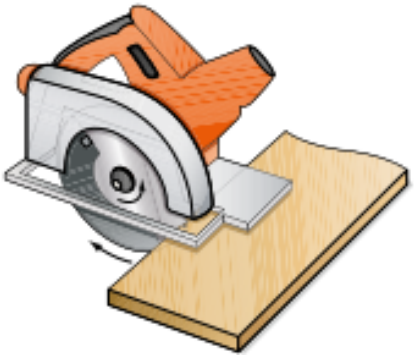

9.15-rasm. O'z-o'zini boshqaradigan himoyali taxta arra

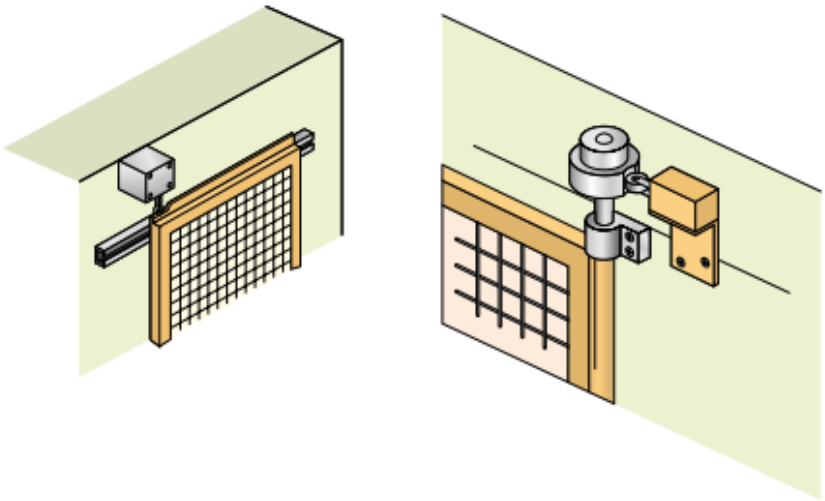

9.16-rasm. Odatiy himoya to'siqlari

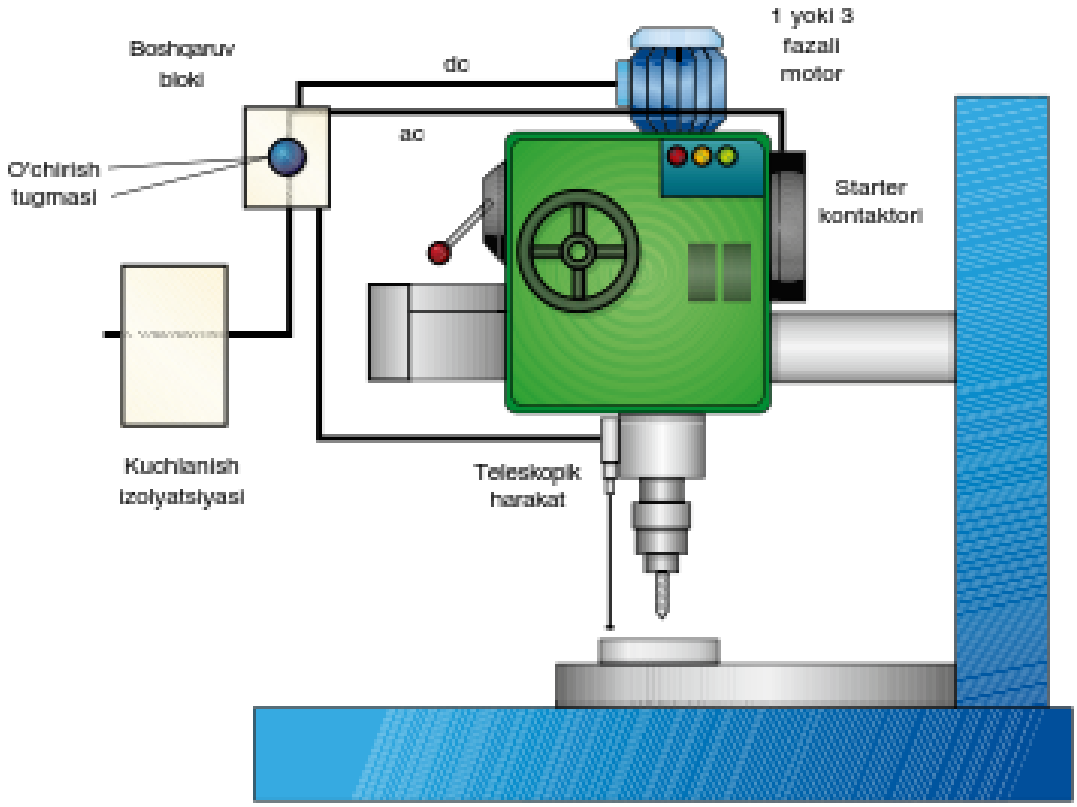

9.17-rasm. Ikki teleskopik radial burg'ulash o'rnatilgan qurilmaning sxematik diagrammasi.

9.5 Qo'shimcha ma'lumotlar

Safe Use of Work Equipment Provision and Use of Work Equipment Regulations 1998 Approved Code of Practice and guidance L22 (3rd edition) HSE Books 2008 ISBN 978 0 7176 6295 1. http://www.hse.gov.uk/ pubns/ books/l22.htm

Personal Protective Equipment at Work Regulations 1992 (as amended). Guidance on Regulations. L25, HSE Books ISBN 978 0 7176 6139 8 http:// www.hse.gov.uk/pubns/books/l25.htm

BS EN ISO 12100 (formerly BS EN 292) Safety of Machinery and also PD 5304; 2005 Guidance on Safe Use of Machinery BSI2005 ISBN 0 580 46818 6. The Supply of Machinery (Safety) Regulations 2008

Scope and application, and relationship to CE marking. http:// www.hse.gov.uk/equipment/ legislation.htm#supply

The Provision and Use of Work Equipment Regulations 1998 – Part II. http://www.legislation.gov.uk/uksi/ 1998/2306/contents/made

The Personal Protective Equipment at Work Regulations 1992. http:// www.legislation.gov.uk/uksi/1992/2966/ contents/made

10 BOB

Elektr xavfsizligi

NEBOSH oquv maqsadlari quyidagi bobdan iborat:

1. Ish joylaridagi foydalaniladigan elektr toki xavf-xatarlarni prinsplarini rivojlantirish.
2. Elektr tizimlari bilan ishlashda yoki elektr asbob – uskunlar bilan ishlashda normal sharoitdagi ish joyini zaruriy chora – tadbirlar bilan shakllantirish

10.1 Elektr quvvati bilan ishlashdagi xavf – xatarlar

Kirish

Elektr quvvati ishlatilishi, keng qulay va samarali lekin potentsiallar yordamida energiya uzatilishi bu xavfli usul xisoblanadi. U har bir mamlakatdagi zavodda, ustaxonalarda, ofislarda va labaratoriyalarda ishlatiladi. Har qanday elektr energiyasida potentsillar bo'lganligi uchun u o'lim bilan bog'liq xavfli bo'lishi mumkin. Elektr energiyasini ishlatilishi kop yillar davomida qonun hujjatlarida tartibga solinadi va nazorat qilinadi. Bu qonun hujjatlar standartlari elektr asbob -uskunalarida foydalanish tizimlash, ta'mirlash, o'rnatish doirasida jarohat xavfni kamaytirish maqsadida nazorat qilinadi. Odamlar eng kichik va eng katta elektr o'rnatishlarni amalga oshirish uchun vakolatli bo'lishi zarur. Yangi tizimlarni o'rnatishda, dizaynni o'zgartirishda va unga bog'liq bo'lgan uskunalarni foydalanishda yuqori malakali mutaxassislarning maslahatlari kerak bo'ladi.

Buyuk Britaniyada 8% elektr toki urishi oqibati o'lim bilan tugaydi. O'tgan bir necha yillar davomida 1000 ga yaqin elektrga bog'liq baxtsiz hodisalar, har yilli taxminan 25 kishi jarohatlanishi olim bilan tugaydi. Eng yirik baxtsiz hodisalar aksariyati ishlab chiqarish, qurilish, qishloq ho'jaligi, tog' – kon kommunal xizmatlarini yetqazib berishda sodir bo'ladi.

Bu bobda asosan (220/240V) kuchlanish ta'sirida bo'ladigan 3ta yirik xavfli hodisalar – elektr portlashlar, elektr yong'inlar, elektr tok urishi muhokama qilinadi.

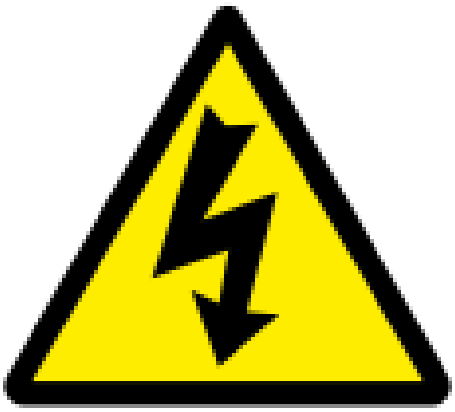

10.1-rasm. Elektr kuchlanishdan ehtiyot bo'lish belgisi

Kuchlanish (V), tok (I) va qarshilik (R) Om qonuniga deb nomlanuvchi quyidagi formula bilan bog'liq:

$$V = I \times R \text{ (volt)}$$

Quvvat esa

$$P = V \times I \text{ (watt)}$$

formula orqali aniqlanadi.

Asosiy elektr quvvatini o’lchas tamoyillari.

Sodda qilib aytganda, elektr quvvati mettalardagi elektronlarni bir joydan boshqa bir joyga uzatish imkonini beradi. Metallardan o’tayotgan tok konduktor deyiladi. Elektronlar – elektr toki harakati yoki oqimi deb ataladi. Elektr tokini – 2 xil shakli bor o’zgarmaydigan va doimiy. Doimiy tok - simlarning bir uchidan oxirgi uchigacha bo’ladigan elektronlar oqimini o’z ichigga oladi. Bu tok turi asosan batarekalar, dinamo va shunga o’xshash qurilmalar bilan cheklangan. Bir qatordagi toklarning (AC) magnit generatori o’zgarishi kabelardagi elektronlarning qutibi yarim burilishiga sabab bo’ladi, aksincha, energiya elektron oqimlarga uzatilganda konduktordagi uzun elektron oqimlariga uzatiladi.

Elektr harakatini solishtirishning oson tamoyillaridan biri quvurdagi suvning tepadan pastgan qarab harkatlanishi tushuniladi. Konduktordagi oqib o’tadigan tok oqimi amperda(A) o’lchanadi, bu jarayon quvurlardagi suv oqimini oqib o’tishga o’xshaydi. Ba’zan kichik oqimlar milliamperda o’lchanadi (mA).

Katta bosim quvur bo’ylab tushib borilsa, konduktordagi suv tezligi ortadi va shunga o’xshash elektr quvati “bosim farqi” konduktorga tushib borilsa, elektr quvvati ko’payadi. Elektr “bosim farqi” va potentsiallar voltda (V) o’lchanadi.

Ba'zi tavsiflar

Bu erda ta'riflangan tez-tez elektr uchun mos yozuvlar va yanada keng tarqalgan bilan foydalanish Ba'zi atamalar mavjud. Past kuchlanish - kuchlanish ko'ra, odatda kam konduktorlar va er yoki 1000V o'rtasida 600V AC bosqichlarida o'rtasida VAC. Tarmoq kuchlanish ushbu turkumga tushib.

- Kuchlanish konduktorlar va zamin 1000V AC o'rtasida yoki yuqori o'rtasidagi 600V AC dan odatda katta turli yo'nalishlarda.

Tarmoq kuchlanish - umumiy kuchlanish V uch ball-siz PIN aloqa olingan qoida sifatida kommunal xonalar va ko'plab ish o'rinlari va,. Buyuk Britaniya, u milliy panjara ustida taqsimlanadi va odatda u 220 va 240 harbiy dala o'rtasidagi keladi 50 davrlarini / sek.

Ta'minot - bir elektr element saqlash uchun olib borilayotgan har qanday faoliyat uyg'unligi yoki uni qayta tiklash, maqbul va xavfsiz holati.

Testing - o'lchash holda elektr element holatini nazorat qilish uchun amalga oshiriladi jismonan bog'liq bo'lgan elektr tizimi tuzilishini yoki elementi o'zgartirish.

Inspeksiyasi - texnik harakat foydalanib, elektr uskunalar qator diqqat tahlil iborat, agar kerak bo'lsa, barcha sezgilar maqbul va xavfsiz holatda bajarilmaganligini oshkor. Sinov uskunalari dona demontaj o'z ichiga olmaydi.

Tadqiqot - uning holati va xavfsizlik haqida ishonchli xulosa rivojlantirish maqsadida zarur, deb o'lchash va buzmasdan test, jumladan elektr elementlar, qisman ishdan imkoniyati bilan birga tekshirish.

Izolyatsiya - elektr energiyasi, har bir manbadan barcha elektr yoki o'rnatish alohida qismini, o'rnatish bo'limiga yoki qismini kesib o'z ichiga oladi. Odatda yashash elektr komponentlariga yoki yaqin ishchi shaxslarning xavfsizligi uchun normal amaliyot va jonli elektr bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa xavfi bor qaerda.

Vakolatli elektr - umuman, sog'liqni saqlash va xavfsizlik bilan bog'liq elektr uskunalar va elektr xavfini oldini olish uchun etarli elektr bilim va tajribaga ega bo'lgan shaxs.

Elektr bilan bog'liq asosiy xavflar:

- Elektr shok.
- Elektr kuygan.
- Elektr yong'in va portlashlar.
- Sparks.
- O'rta xavf.

Elektr shok va kuyishni davolash.

Birinchi yordam tartibi elektr tarqatish qutilari yoki izolyatsiya, kalitlari (10.2-rasm) yaqin joylashtirilgan bo'lishi lozim elektr shok va bunday plakatlari davolash misol mavjud bir qancha mukammal plakatlar bor. quyidagicha past kuchlanishli elektr tokini olgan behush, bir kishi davolash uchun tavsiya tartib bo'ladi:

1. elektr shok chalingan bir kishi qidirib, (birinchi yordam ko'rsatish shaxslar tayyorlash, shu jumladan) hamkasblari yordamida chaqirib, signal ko'tardi.

mumkin va / yoki favqulodda izolyatsiya switch holati ma'lum bo'lsa 2. o'chirib qo'ying.

3. "birinchi yordam" Chaqirilayotgan.

4. Keyin, kuchi o'chirish uchun iloji bo'lmasa surish yoki bunday yog'och stul yoki bir supurgisi kabi yaxshi izolyatsiya, yasalgan ob'ektini foydalanib, bir konduktordan shaxsni ushlab torting.

5. Shaxsda nafas bo'lsa, nafas yo'llarini ochish tomonga joylashtiring va agar zarur bo'lsa, og'iz quritish mumkin.

6. Shaxsda nafas bo'lsa, og'iz-og'iz-va yurak urish, ko'krak kompres yo'qligida qo'llaniladi. Bir kishi odatda nafas olayotgan, to'g'ri holatda ularni joylashtirish.

7. Bint bilan kuyishi va xavfsiz steril bandaj qo'yib har qanday kuygan davolash. No, yumshoq teri yoki pufakchalar tegdi, na biron-bir loson yoki malham kuygan yara uchun qo'llanilishi mumkin emas.

8. Shaxs ongga ega bo'lsa, normal zarba uchun davolash.

9. Ular kasalxonaga yoki mahalliy operatsiya olib qadar kishi bilan qolish.

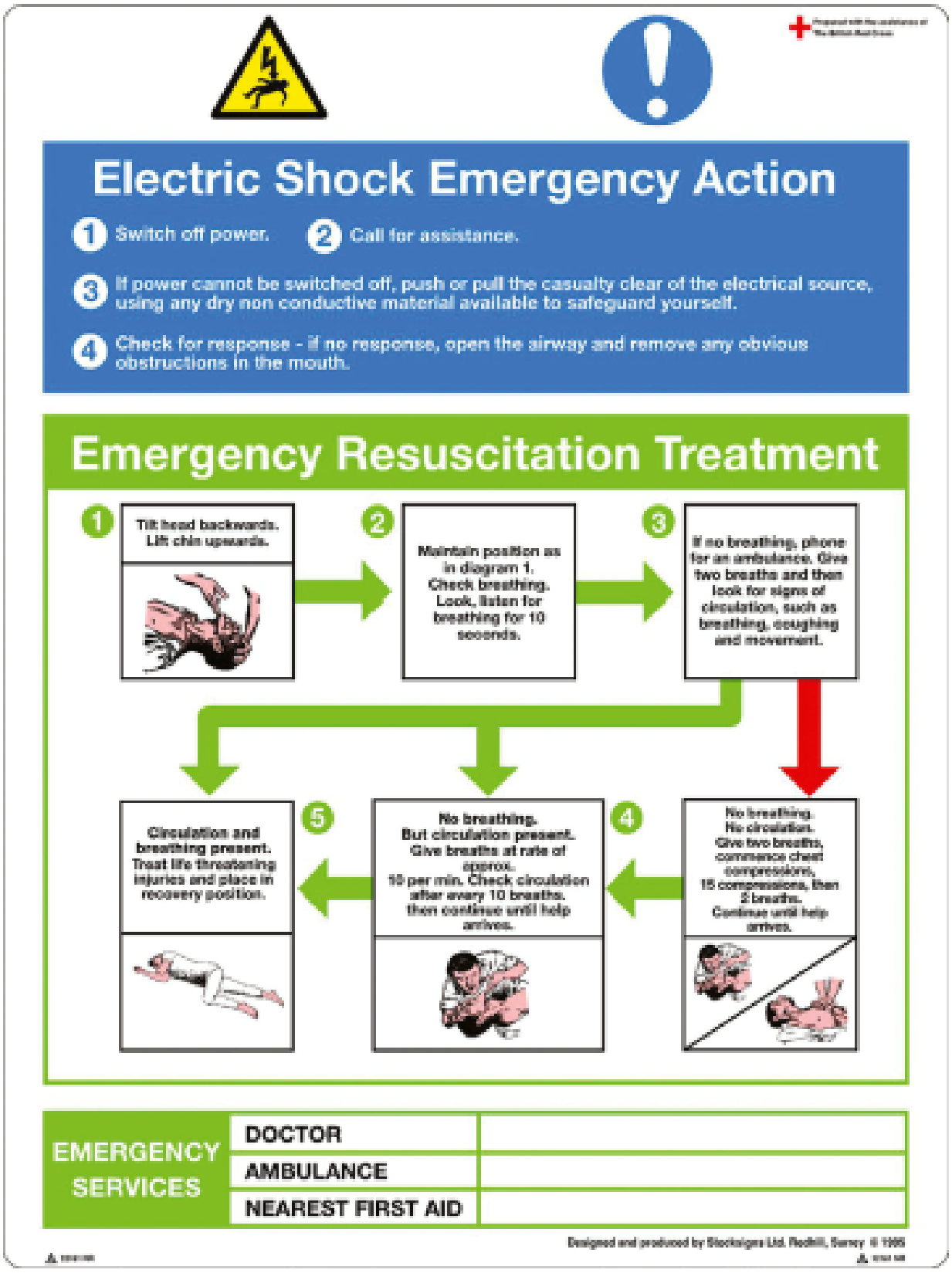

10.2-rasm. Birinchi yordam ko'rsatish.

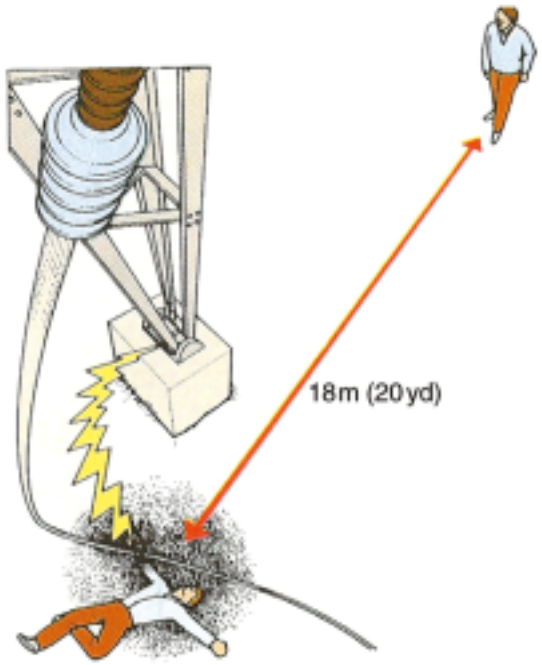

10.3-rasm. Elektr toki kuchlanishidan 18 metr uzoqroq turing

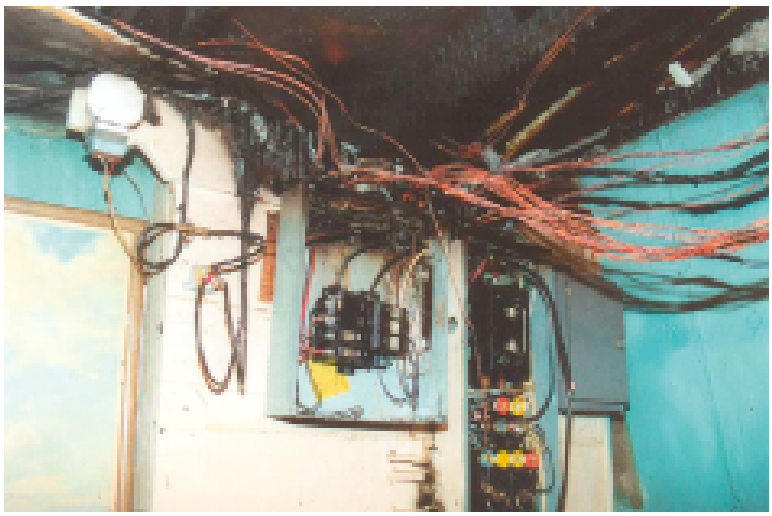

10.4-rasm. 25% yong’in elektr nosozlikdan kelib chiqadi

10.5-rasm. 10 ta chiqishli himoyalangan elektr taqsimlagich

10.6-rasm. Statik ulanish oldin iolish, konteyner yerga ulangan.

Yashin himoya qilish uchun ehtiyoj o'z ichiga bir necha omillarga bog'liq:
- Xavf, ish tashlashlar tashkil etadi;
- Ta'sir ko'rsatishi mumkin odamlar soni;
- Er va tuzilishi turadi
darhol yaqin boshqa baland binolar;
- Ishlatiladigan materiallar, shu jumladan, ish, turi;
- (Yonuvchan moddalar, shu jumladan) bino tarkib yoki tuzilishi;
- Bino va uning mazmuni qiymati.

10.7-rasm. Ko’chma qo’l bola elektr uskunasi

Yuqori xatarlar elektrdan foydalanish bilan bog'liq.

Elektr foydalanish bilan bog'liq yuqori xatar bir necha manbalar bor. Bu o'z ichiga oladi:

- Yomon elektr saqlab bilan ishlash

uskunalar;

- Qattiq yoki xavfli elektr uskunalar foydalanish

Bunday, nam Yonuvchan yoki portlovchi atmosferaga sifatida muhitda;

- Elektr tarmog'i ustida ishlash;
- Qazish paytida er osti kabeli bilan aloqa; va
- Yuqoridagi elektr liniyalari bilan aloqa.

10.2 Nazorat choralari.

Bu qoidalar quyidagi mavzularni o'z ichiga oladi:

- Loyihalashtirish, qurish va elektr tizimlari, ish va saqlovchi uskunalar texnik xizmat ko'rsatish;
- Kuch va elektr uskunalar qobiliyati;
- Salbiy va xavfli sharoitda qarshi uskunalar himoya qilish;
- Issiqlik izolyatsiya, himoya va elektr simlar tarqatish;
- Topraklama o'tkazgichlari va boshqa tegishli choralar;
- Mos yozuvlar qo'llanmalar yaxlitligi;
- Birikmalar mutanosibligi va ishlatiladigan moddalar, elektr tizimlari;
- Overcurrents qarshi himoya vositalari;
- Elektr ta'minoti va izolyatsiya o'chirib vositalari;
- Choralarini vafot etgan uskunalar bilan ishlash uchun olinishi kerak;
- Yoki to'g'ri sim yaqin ish;
- Keng ish kosmik, kirish va yoritish;
- Ishlaydigan odamlar uchun vakolatlari talablar elektr uskunalarida xavf yoki zarar oldini olish uchun.

Quyidagi mahsulot elektr ishlash uchun ruxsat kiritilgan bo'lishi kerak:

- Bir Avtorizatsiya qator berishga;
- Ish va uning joyning batafsil;
- Ish va kiyiladi uchun hech qanday shaxsiy himoya uskunalar, shu jumladan, zarur choralarni, sezilarli xavf-xatarlar va xavf;
- Elektr komponentlar batafsil xavfsiz holatga va bunday izolyatsiya qilinadi bo'lgan nuqta bo'lishi kerak;
- Sinov protseduralari elektron o'lik ekanligiga ishonch hosil qilish uchun ta'qib qilinishi kerak;

- Har qanday maxsus ish zarur vositalar batafsil;
- Xavfsizlik Axborot oyatlarini ogohlantirish;
- Zarur favqulodda tartibi;
- Ruxsati va uning muddati uzunligi va Sana va vaqt ko'ndalang havola chiqarilgan boshqa ruxsatnomalar bilan;
- Ish yuritish shaxsning ruxsat olgan holda;
- Tamom, shaxsning imzo huquqi bekor ta'minlash uchun ishlashga ruxsat.

10.8-rasm. a) oddiy 240 voltli istemol ximoyachisi b) oddiy kichik 240 voltli yoqgich.

(a) (b)

(c) (d)

10.9-rasm. Elektr kuchlanishni turli hil jihozlash, a) 240voltdagi manbada 110 volt kochma transformator, b) 240 volt razedkaga mo'ljalangan RCD qurilma, c) Tosiqli elektr shkafi, d) elektr toki shkafi.

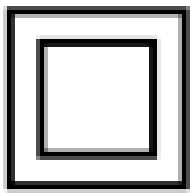

10.10-rasm. Ikki qavatli izolyatsiya belgisi

a) Kuchlanishni 110 voltga kamaytirish b) 240 voltni aloqadan uzish

10.11-rasm. Masofa orqali boshqariladigan, yerga ulangan o'chirgich

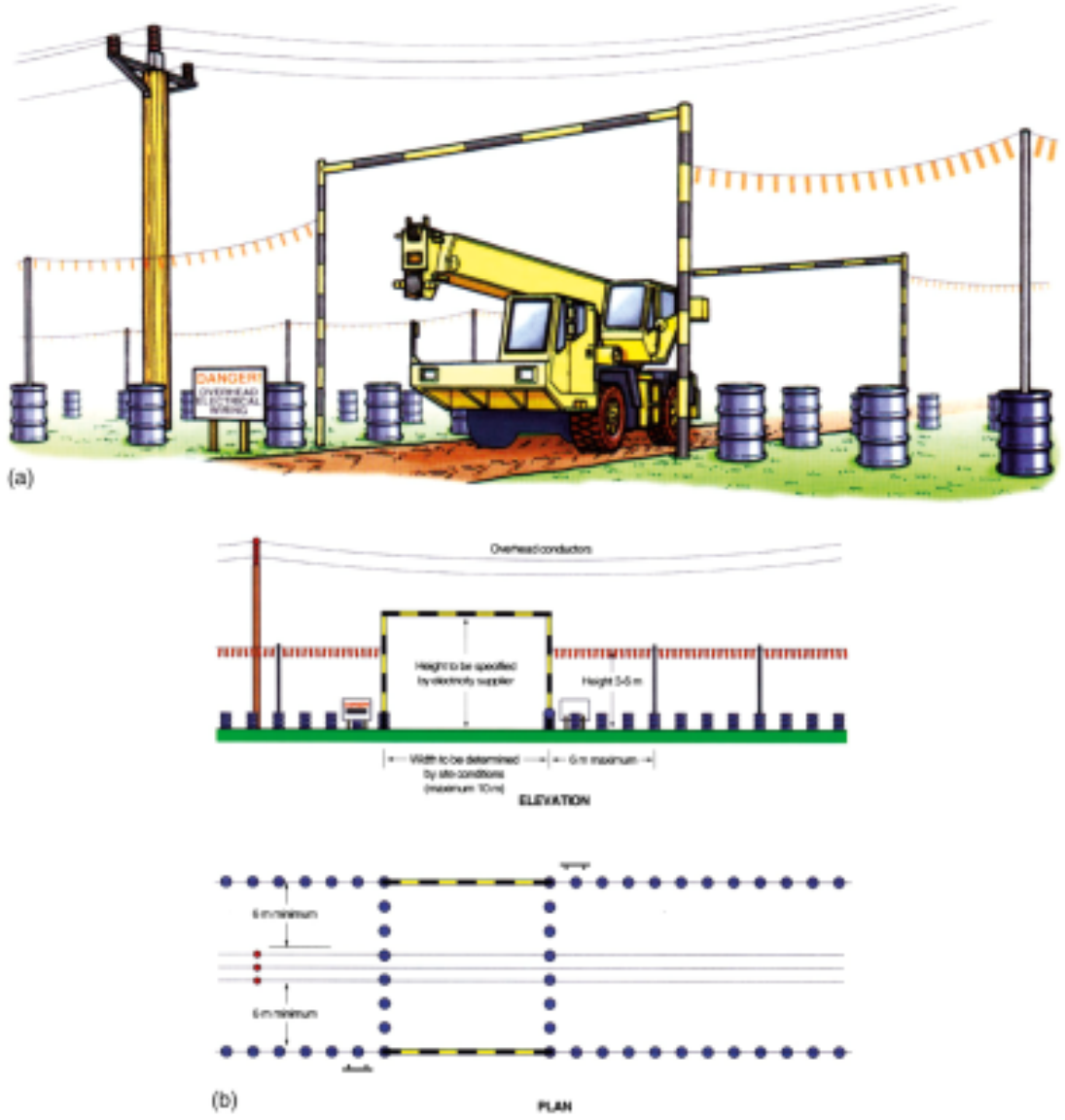

10.12-rasm. a) yuqori kabelarda ishlash choralari: kabelardan o’tayotgan tokdan himoyalanish. b) kabel o’tish punktlari va to’siqlari uchun diagramma. PSG 185 sog’liqni saqlash uchun ishlatiladi

Tekshirish va xizmat ko'rsatish uchun maxsus qiziqishlari:
- Izolator va yuzalar tozaligi;
- Barcha tikuv va bo'g'imlarning mexanik va elektr yaxlitligi;
- Bunday kalitlari va o'rni kabi mexanik mexanizmlarini, yaxlitligi;
- Bunday elektron qoldiruvchi, RCD va elektron to'sarlarning sifatida kalibrlash, holati va barcha saqlovchi uskunalar faoliyat.

10.13-rasm. Kabel asbobi yordamida

Elektr uskunalar, xususan, portativ qurilmalarda, tekshirish uchun har qanday strategiya quyidagi sabablarga ko'ra iborat bo'lishi kerak:
- Sinov uskunalari aniqlash vositasi;
- Qurilmalar soni va turi, sinov qilinadi;
- Test (uy-yoki import bo'lsin) amalga oshiradi keltirganlarning vakolatlari;
- Sinov va tavsiyalar uchun ko'chma qurilma test (PET) va boshqa elektr uskunalar uchun huquqiy talablar;
- PET va elektr uskunalar, boshqa testlar uchun mas'ul bo'lgan tashkiliy majburiyatlari;
- Sinov uskunalari va kalibrlash tanlash;
- Monitoring va tahlil qilish tizimi, rivojlanishi yozib olish;
- Sinov dasturi kelib chiqadigan o'quv talablar ishlab chiqish.

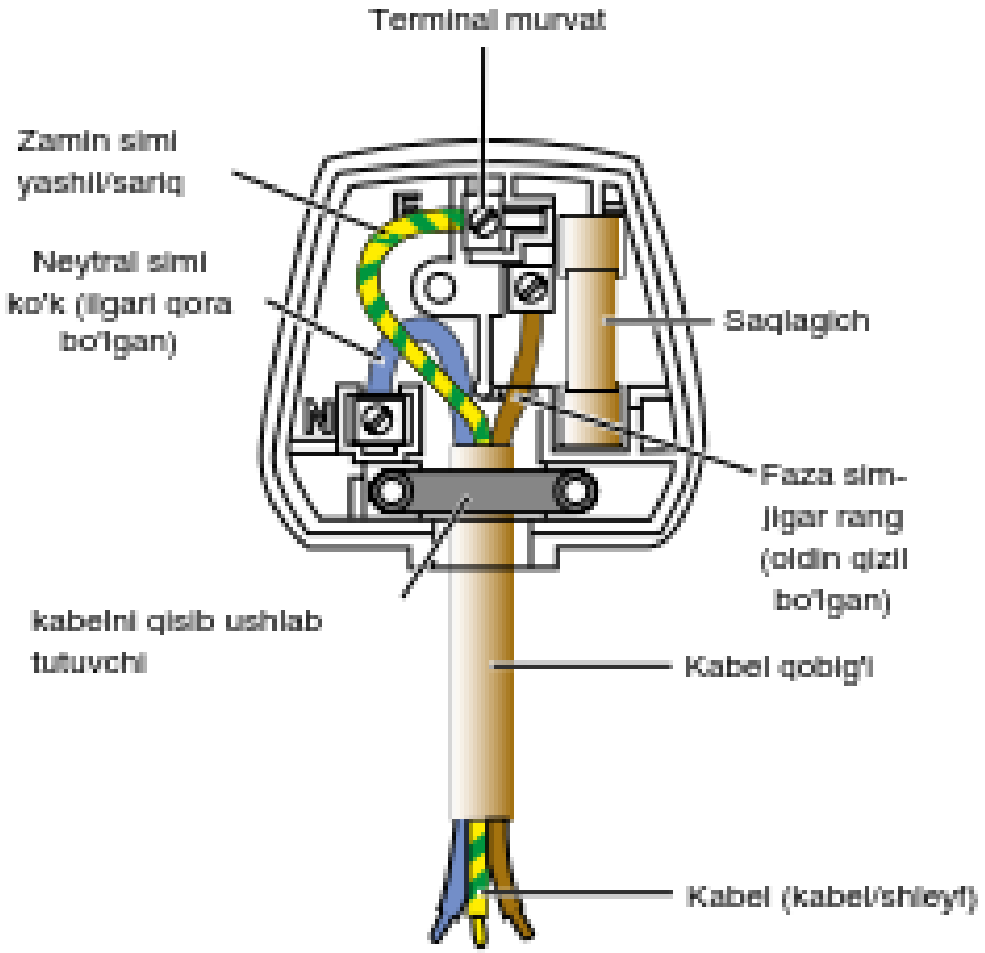

10.14-rasm. UK standartli 3 o'tkazgichli elektr ulagichi

PAT afzalliklari vacheklashlar.
PAT afzalliklari o'z ichiga oladi:
- Bunday yomon erga, eskirgan yoki zarar Kabellar va yoriqlar sham kabi jiddiy uskunalar muvaffaqiyatsizliklar Avvalroq belgilash;
- Noto'g'ri yoki etarli elektr va / yoki uskunalar aniqlash;
- Noto'g'ri sigortaların aniqlash ishlatiladi;
- Elektr hodisalar sonini qisqartirish;
- Mobil qurilmalar foydalanish monitoringi;
- Uskuna tanlash tartibi, boshlashi;
- Elektr bilan bog'liq xavf-xabardorligini oshirish;
- Qo'shimcha muntazam muntazam ta'mirlash tugatish kerak.
Uy hayvonlari uchun cheklovlar o'z ichiga oladi:
- Ham tez-tez sinovdan qattiq uskunalar Ba'zi ortiqcha harajatlarga olib;

- Ular haqida hech qanday ma'lumot yo'q kabi shaxsiy chovgum kabi ba'zi ruxsatsiz ko'chma qurilmalar, sinovdan hech qachon - uskunalar tufayli test natijalari ma'nosini tushunish yo'qligi noto'g'ri yoki testlar o'rtasida suiiste'mol qilinishi mumkin;
- Bir Kichik, shu jumladan, barcha kamchiliklari, harakatlar ro'yxatiga kiritilgan emas, shuning uchun ro'yxati juda uzun va muhim kamchiliklar unutilgan yoki e'tiborsizlik qilinadi bo'ladi;
- Sinov vakolatiga darajasi juda past bo'lishi mumkin;
- Viktorina uskunalari to'g'ri emas edi sozlang va / yoki test bo'lib o'tadi oldin tasdiqladi.

10.3 Qo'shimch ma'lumotlar

The Electricity at Work Regulations 1989 BS7671: 2008 IEE Wiring Regulations 17th Edition ISBN 978-0-86341-844-0

Electricity at Work – Safe Working Practices (HSG85), HSE Books ISBN 0-7176-2164-4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg85.htm

Maintaining Portable and Transportable Electrical Equip- ment (HSG107), HSE Books ISBN 0-7176-2805-6 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg107.htm

Guidance on Safe Isolation procedures: http://www.select.org.uk/downloads/publications/Select%20-%20Safe%20Isolation%20Procedures.pdf

11 BOB

Yong'in xavfsizligi

Ushbu bobda NEBOSH o'quv maqsadlari qoplangan:

1. Olovning tasnifi va tarqatish bilan qo'zg'atish tamoyillarini aytib bering.

2. Yong'in xavfi baholash tamoyillari.

3. Yong'inni oldini olish asosiy tamoyillari va binolarda yong'in tarqalishining oldini olishni tasvirlab bering.

4. Oddiy ish joyida tegishli yong'in signali va yong'indan saqlanish uskunalarini aniqlash.

5. Olov vaqtida ishchilarni muvaffaqiyatli evakuatsiyani amalga oshirish, hisobga olinish omillarni aniqlang.

6. Yong'in xavfsizligining huquqiy talablari, asosiy tushunchalari.

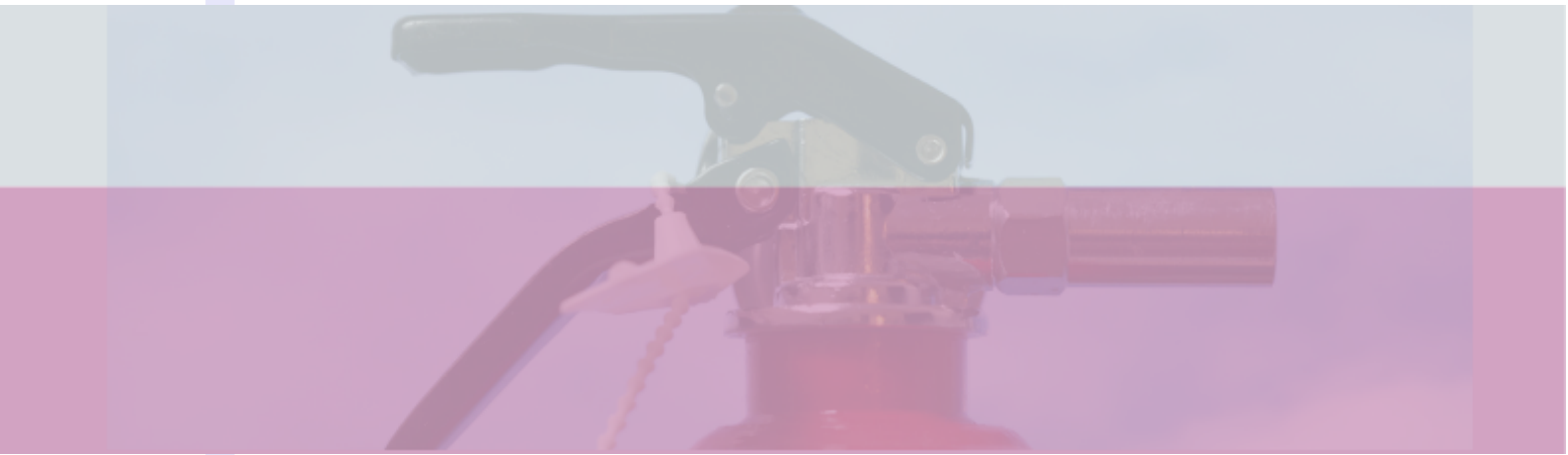

11.1 Olovni qo'zg'atish, tarqatish, tasnifi va huquqiy talablari tamoyillari.

Kirish

Ushbu bobda ish joyida yong'in oldini olish muhokama va qanday yong'in sodir bo'lsa, odamlar to'g'ri, himoya ishonch hosil qilish uchun. Har yili yong'in va qutqaruv xizmatlari, Buyuk Britaniya taxminan 30 kishini va jarohat 2500 dan ortiq halok ish joyida, ko'proq 35,000 olov bor. Jarohatlar, kasalliklar va xavfli voqealar qoidalarga (RIDDOR 1995) hisobot ko'ra yong'in va jiddiy jarohat haqida 2% uchun ishlab chiqarish hisob portlashlar, (11.1-rasm).

(a) (b)

11.1-rasm. Yongin ko'p ish o'rinlarida jiddiy salohiyatli oqibatlarga olib keladi a) katta chuqur dengiz Horizon neft platformasi b) kichik qurilishlardagi yong'in.

Normativ islohotlar (yong'in xavfsizligi) Buyurtma (RRFSO) - talablariga yo'lga RRFSO

1-qism Umumiy - RRFSO barcha turar joy bo'lmagan binolar.

2-qism binolar xavfsizligini olov nisbatan mas'ul shaxs majburiyatlarini yuklaydi moddada sanab o'zga belgilang uchun amal qiladi.

3-qism ijro etish uchun beradi.

4-qism jinoyatlar va apellyatsiya beradi.

5-qism, jumladan, bir necha masalalar beradi

lyuminestsent belgilari yong'in kalitlari, o't o'chiruvchilar xavfsizligini, qonunda Ish beruvchining vazifalarini buzganlik uchun fuqarolik javobgarligini ta'minlash maqsadida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar texnik, boshqa organlar ustidan litsenziyaga binolar va maslahat uchun maxsus talablar.

O'z ichiga olgan tartibda belgilangan umumiy yong'in xavfsizligi chora-tadbirlar, ma'nosi:

- Olov va yong'in tarqalishi xavfini kamaytirish;
- Najot vositasi;

hisobga najot vositalarini olib foydalanish uchun mavjud;

- Yong'in urush;
- Yong'inga farq etish va yong'in signal;
- Yong'in sodir tadbirlar;
- Instruction va xodimlarning o'quv.

Majburiyatlar

«Mas'ul shaxs» tayinlangan majburiyatlari:

- Ish joyidagi ish beruvchi, ular nazorat bor-yo'qligini;
- Binolarni nazorat ega har qanday boshqa shaxs; yoki
- Binolarni egasi.

Yong'inga qarshi va yong'inni farq etish.

Mas'ul shaxs yer tegishli taqdim etiladi ta'minlashi shart:

- Uskunalari (PZO) yong'indan;
- Yong'in yassi va signal tizimlari;
- Hajmi va biznes turiga bog'liq emas olov, qarshi kurashish chora-tadbirlari;
- Ta'lim va yong'inga qarshi chora-tadbirlar amalga oshirish uchun vakolatli shaxslar jihozlangan;
- Tashqi favqulodda xizmatlar bilan Aloqa

ayniqsa, o't o'chirish, qutqarish, birinchi yordam va shoshilinch tibbiy yordam bilan bog'liq.

11.2-rasm. Yong'in uchburchagi

Odatda, bir joyda quyidagi salohiyati, kontaktni manbalari: ochiq alanga - chekish materiallari, oshxona uskunalari, isitish uskunalari va jarayon uskunalari.

Outer metall silliqlash, payvandlash, urma vositasi, elektr tishli kaydırması Uchqun.

Ichki boshq - (noto'g'ri va normal) elektr asbob-uskunalari, asbob-uskunalar, yoritish dan.

Hot yuzalar - yoritish, pishirish, isitish asboblari, ishlab chiqarish asbob-uskunalari, yomon shamollatiladigan uskunalar, noto'g'ri va / yoki yomon yog'langan uskunalar, issiq ko'rpa va kamarlar dan.

Statik elektr - sabab muhim yuqori voltli kabi, plastmassa tislanmoq yonuvchan suyuqliklar joydan isitish o'tib yoki sintetik mesh olishdan quyib sifatida materiallar, bo'linishi Uchqun.

(a)

Yonuvch qattiq jismlar

(b)

11.3-rasm. a) Yonuvchi qattig jismlani tashish b) GHS – paket belgisi

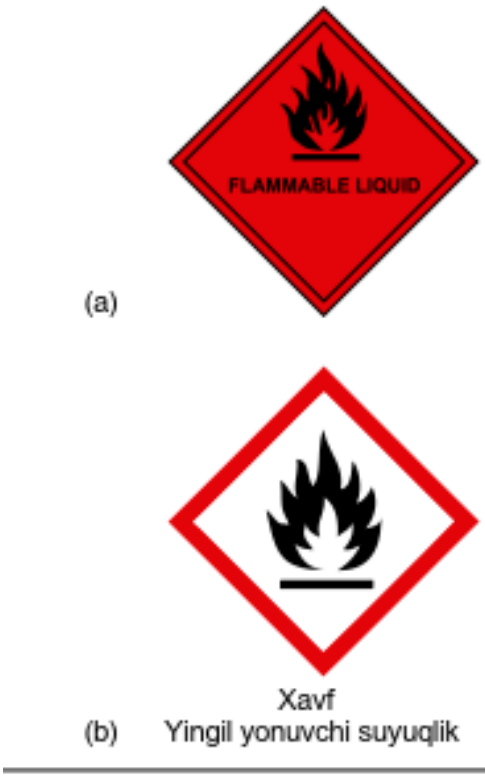

11.4-rasm. a, b Yingil yonuvchi suyuqliklarni tashish, GHS – qadoqlash

Qattiq - bu yog'och, qog'oz, karta taxta, qog'oz, plastik, plastik, ko'pik plastik (masalan, polistirol kafel va taxta), to'qimachilik sanoati (masalan, mebel va kiyim), devor qog'oz, qattiq optik taxta va DSP o'z ichiga oladi qurilish materiallari sifatida ishlatiladi Plitalar, chiqindi materiallari (masalan, yog'och chips, chang, qog'oz), soch. (Qarang. Sek. 11,3 A va B)

Suyuqliklar - Bu, bo'yoqlar, vernikler, eritmalar, elim, benzin, mineral ruhlarni, spirt, kerosin, toluen, atseton va boshqa kimyoviy moddalar o'z ichiga oladi. Yonuvchan suyuqliklar havodan og'ir bug'larni chiqaradi, shuning uchun ular eng past darajaga tushadi.

Bug 'bug' va havo to'g'ri kontsentratsiyasi gurillab bo'lsa Flash yong'in yoki portlash sodir bo'lishi mumkin. (Qarang. Sek. 11,4 A, B)

Gazlar - yonuvchi gazlar LPG (suyultirilgan gaz ballonlariga, odatda propan va butan), atsetilen (resurs) va vodorod mavjud. Portlash sodir bo'lishi mumkin portlash zonasida havo / gaz aralashmasi bo'lsa. (Qarang. Sek. 11,5, a va b)

(a)

Xavfli
(b) Yingil yonuvchi gazlar

11.5-rasm. a, b Yingil yonuvchi gazlarni tashish. GHS–qadoqlash belgisi

(a)

Xavfli
Oksidlovchi

(b)

11.6-rasm. a, b Oksidlovchi moddalarni tashish, GHS–qadoqlash belgisi

Yong'in tasnifi.

Yong'inlari 1992 tasniflagichi: yong'in Britaniya standarti ENG 2 muvofiq tasniflanadi. Elektr uskunalar o'z ichiga A, B, C, D va F, ortiqcha yong'in - barcha amaliy maqsadlar uchun, beshta yirik olov sinflar bor. BS 7937: quyidagicha 2000 Specification neft olov ovqat pishirish foydalanish uchun ko'chma yong'inga qarshi bo'lgan yoqilg'i va yong'indan uskunalar qarab yangi sinf F. turkum joriy:

Class A - bunday yog'och, qog'oz, karton, to'qimachilik, mebel va plas-qattiq materiallar taalluqli yong'inlar,

yonganda bek, odatda Embers yorqin bor qaerda. Bunday yong'in suv bilan erishiladi sovutish tomonidan o'chirar etiladi.

Class B - bunday bo'yoqlar, moylar yoki yog'lar deb suyuqlik va suyultirilgan moddalar bilan bog'liq yong'inlari. Ular bo'linishi mumkin:

Class B1 - metanol kabi suvda eriydi suyuqlik, o'z ichiga yong'in. Ular karbonat angidrid, quruq kukunlari, suv otilib chiqish, engil suv va suyuqliklar bug'lanish o'yib mumkin;

Class B2 - bunday benzin va neft kabi suvda erimaydigan bog'liq suyuqliklar bor yong'in. Ular ko'pik, karbonat angidrid, quruq kukunlari, nur, suv yordamida va suyuqlik bug'langan o'chirish mumkin.

Class C - bunday tabiiy gaz yoki masalan propan va butan suyultirilgan gazlar kabi gazlar o'z ichiga yong'in.

Ular ko'pik yoki ishtirok har qanday konteyner yoki u salqin suv bilan birga, quruq kukunlari yordamida o'chirish mumkin.

Class D - bunday alyuminiy yoki magniy kabi metallar o'z ichiga oladi yong'inlari. Maxsus quruq kukun qarshi grafit kukunlari yoki talk o'z ichiga olishi mumkin olov, o'chirmoqchi kerak.

Class F - katta umumiy ovqatlanish muassasalari va restoranlarda moylari yoki yog'lar pishirish, yuqori harorat jalb yong'in.

Elektr yong'in - elektr uskunalar yoki kontaktlarning jalb yong'in ularning sinf ustidan olovni tashkil emas. Elektr o'chirib yoki izolyatsiya qilingan o'girib o't doyurmaya olov manbai, deb, egasi.

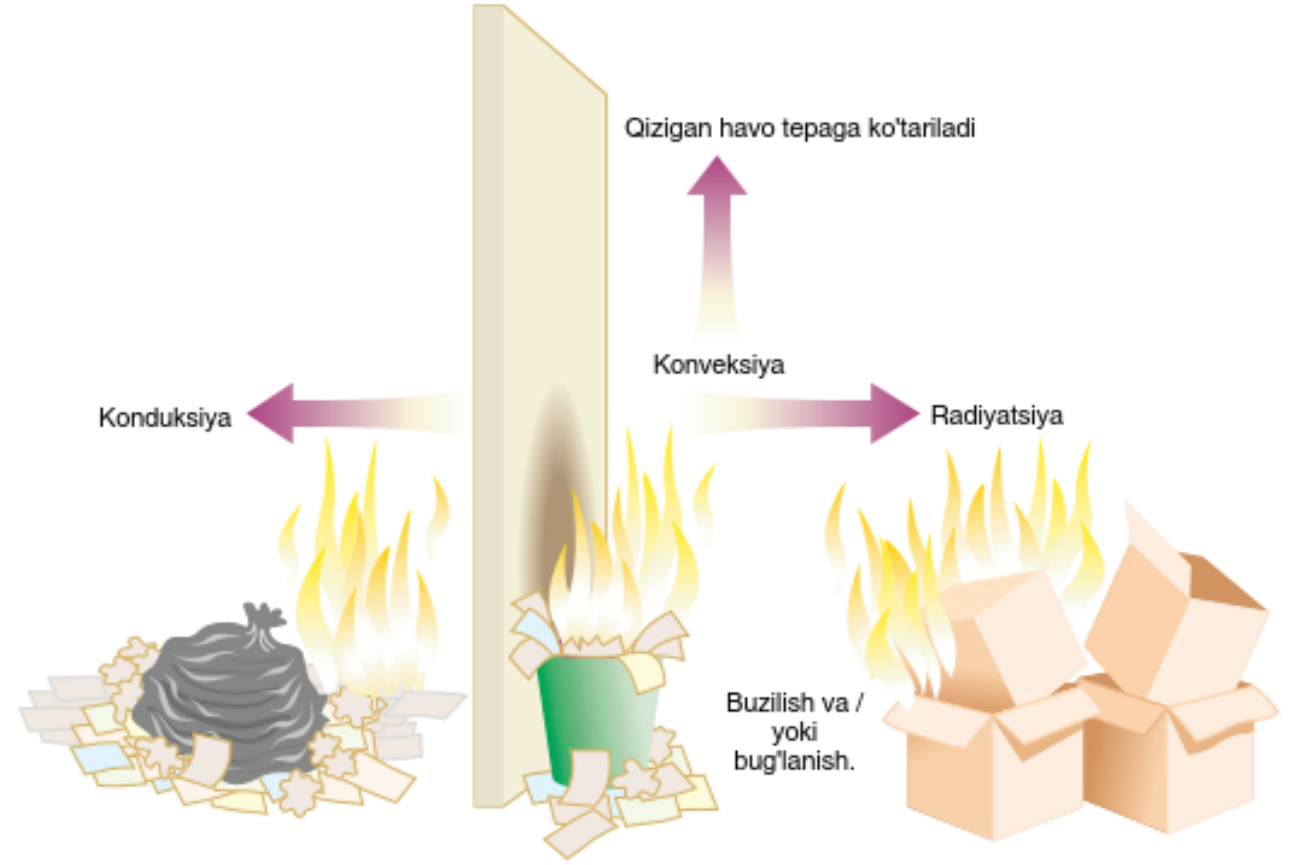

11.7-rasm. Issiqlik tamoyillari

Yong'in sodir bo'lish joylari:

- Xususiy garajlar va omborxonalar (22%) - 6700 yong'in;
- Chakana savdo (14%) - 4.200 yong'in;
- Restoranlar, kafe, jamoat uylari, va hokazo (9%) - .. 2600 yong'in;
- (Qurilish tashqari) ishlab chiqarish inshootlari (8%) - 2400 yong'in;
- Dam olish maskanlari va boshqa madaniy xizmatlar (6%) - 1700 yong'inlari.

Ta'siri.

Olovning asosiy ta'siri:

- O'lim - u, odamlar nisbatan kichik raqam uylarida emas yong'in binoning, halok bo'lgan juda real xavfda. 2007 yilda, 36 (8%) bemor barcha olovining 443 jami vafot etdi.

O'limning asosiy sabablari:

• gaz yoki tutun bartaraf - 43%
• kuyish - 26%
• kuygan va gaz yoki tutun bartaraf - 20%
• Boshqa - 2%.
• Undisclosed - 9%.

Shubhasiz asosiy gaz va tutun xatarlari.

- Jarohati - ba'zi 1282 kishi yaralangan (10%), barcha yong'in umumiy jarohat; zarar qurish qurilish materiallari kambag'al bo'lgan, ayniqsa, agar, juda muhim bo'lishi mumkin qarshilik olov va deyarli hech ajralmas olov qarshi himoya qilish;

- Flora va fauna zarar ayniqsa issiq loyihasi yoki o'rmon olovga, muhim bo'lishi mumkin;

- Biznes va ish o'rinlarini yo'qotish - bu korxonalar, taxminan 40% bir muhim olov so'ng qayta boshlash emas, deb taxmin qilinadi. Ularning aksariyati - yoki sug'urta emas, va kichik firmalar tez-tez vaqt ko'zga va qurish mol mumkin emas yana ular, ehtimol yana eski qarz xizmat ko'rsatish edi;

- Transport buzilishi - temir, yo'llar, aeroportlar, va hatto ba'zan jiddiy tufayli yopiq olov. yomon hollarda dunyo bo'ylab aeroportlar xalaqit etildi Amerika Qo'shma Shtatlari va Islandiya, 2010 yilda Yevropa ustidan ash bulut, albatta 11 sentyabr 2001 yil edi;

- Yong'in va / yoki yong'in o'chirish dan muhitga zarar - yong'in o'chirish suv, yonish va bunday asbest tsement tomga kabi qurilish materiallari portlash mahsulotlari olov atrofida katta maydon bilan zaharlanishga olib kelishi mumkin.

11.2. Yong'in xavfini baholash

Yong'in xavfini baholash RRFSO doirasida amalga oshiriladi, 1999 yilgi xavfsizlik va ish gigiena nazorati ostida kelib chiqqan emas.

Yong'in xavfini baholash zarur yong'inni ehtiyot choralarini ko'rsatadi. Yong'in xavfi baholashni amalga oshirish uchun ko'p yo'llari bor. Quyida tasvirlangan Birlashmalar vazirligi va mahalliy hukumat tomonidan chop etilgan yong'in xavfsizligi qo'llanmalarida mavjud usul asoslangan (qarang. 11.1 ilova). Tizimli yondashuv, qoida, eng yaxshi amaliy usuli sifatida, beshta oddiy qadamlar ko'rib chiqiladi.

1 bosqich - yong'in xavfi ta'rifi.

Xavf darajasini baholashda hisobga olinishi kerak bo'lgan olov tomonidan ishlab chiqarilgan besh asosiy xavflar mavjud:

- Kislorod kamayishi;
- Yong'in va issiqlik;
- Tutun;
- Yonish gazlar;
- Binolar strukturaviy qulashi.

11.11-rasm. Chekish mumkin emas belgisi

2-bosqich - muhim xavfi ostida shaxslarni aniqlash.

Alohida e'tibor berish kerak bo'lsa:

- Tunash uchun joy bo'lsa;
- Bir kishi jismonan, ingl yoki aqliy nogiron;
- Odamlar tez javob mumkin;
- Odamlar izolyatsiya mavjud.

Bunday mehmon sifatida Odamlar, davlat yoki boshqa xodimlari, tashqi ish joyida kelish mumkin. Ekspert joriy chora-tadbirlar qoniqarli, yoki o'zgarishlar zarur bo'lsa, qaror kerak.

3-qadam - baholash va xatarlarni kamaytirish.

Uy allaqachon qurilgan va qurilish standartlarga muvofiq faoliyat va foydalanish uchun mo'ljallangan bo'lsa, u vaziyat qochar etarli vositasi bo'lishini, yoki xavf nisbatan talab qilinadi nima qaror qabul qilish oson bo'ladi, deb ehtimol.

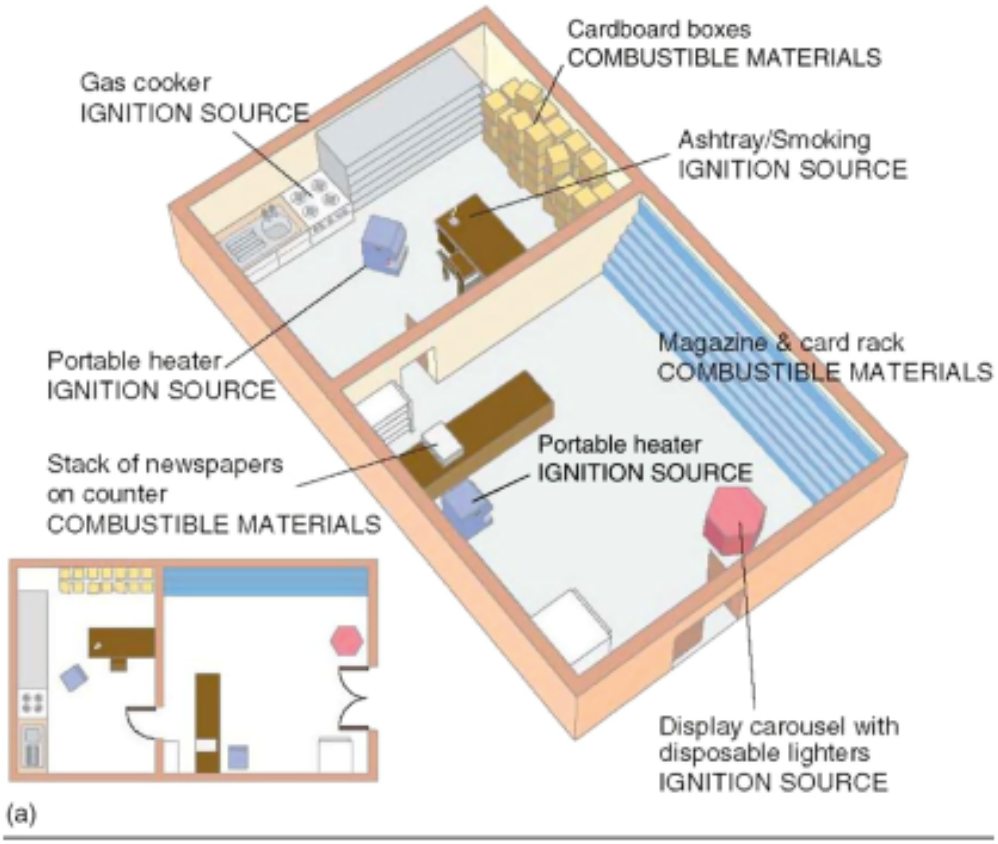

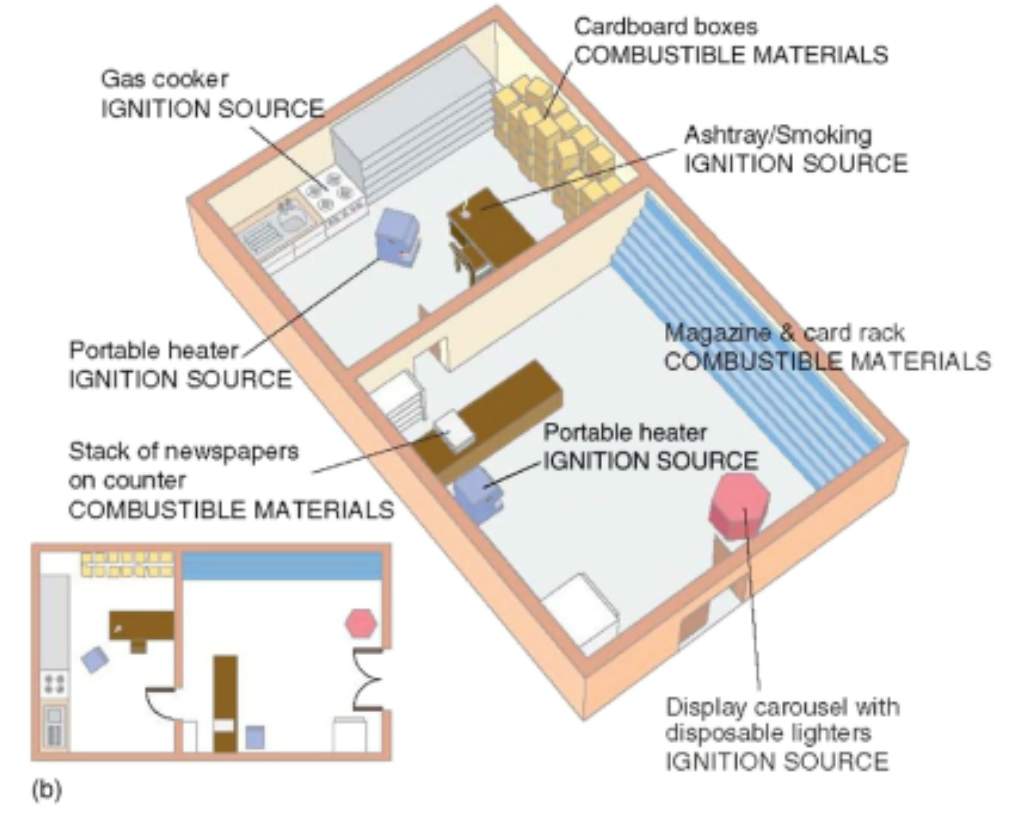

11.12-rasm. a) olov xavfini baholashda oldin, b) yong'in xavfini baholashdan keyin

Xavf nisbati.

"Yuqori" "normal" yoki "past xavf" deb har bir maydon tasniflash uchun harakat. "Yuqori xavf" bo'lsa, aks holda qo'shimcha kamaytirish chora-tadbirlar zarur, oldini olish tamoyillarini qayta ko'rib chiqish lozim bo'lishi mumkin.

Shaxslarga eng kam xavfini bor joylarda kam xavf yong'in xavfi ahamiyatsiz hayot; yoki olov, issiqlik va tutun tarqalishi salohiyati ahamiyatsiz, va odamlar bir olov ogohlantirish javob uchun ko'proq vaqt kerak edi.

Normal xavf - bunday hududlar odamlar xavfsiz joyga qochib beradi samarali yong'in signal tizimi bilan, olov avj yoyish uchun cheklangan bo'lishi mumkin yoki sekin ish o'rinlari, eng deyarli barcha qismlari tashkil etadi.

Borayotgan xavf - rivojlanish tezligi kamaytiriladi yong'in paytida evakuatsiya ehtiyoj masalan, u erda bir joy, Yonuvchan yoki portlovchi materiallar saqlanadi yoki (nazorat sharoitlarda kichik miqdorda tashqari) ishlatiladi; Bundan tashqari, reaktsiya vaqti signal olov qaerda ish joyida mavjud yoki faol inson turi, masalan, zaif va keksa yoki odamlar binolarda uxlab, chunki u sekin bo'ladi.

Bosqich 4 - xulosalar (. - Tadqiq har doim tavsiya, asta-5 ga qarang).

Undan kelib chiqadigan baholash va (texnik xizmat ko'rsatish, shu jumladan,) harakatlar natijalari, qayd etilishi kerak. Agar besh yoki undan ortiq kishi, yoki o'zgarishlar va muhim natijalaridan rasmiy rekord va ularni qayd qilish lozim bilan shug'ullanish uchun taklif har qanday chora-tadbirlar farq bo'lsangiz. Yozuv quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

- Baholash Sana qilingan;
- Belgilangan xavflar;
- Ayniqsa, ot-xavfi Xodimlar va boshqalar;
- Nima ish qilinishi kerak, va qachon (tadbirlar rejasi);
- Amal, Xulosa.

5-qadam - muntazam ravishda monitoring va tahlil qilish.

Yong'in xavfi baholash bir martalik tartibi emas. Bu doimiy mavjud yong'in xavfsizligi choralari va yong'in xavfi baholash realistik saqlanishini ta'minlash uchun zarur. Baholash muhim ish bilan o'zgarishlar, ish, ishlatiladigan yoki saqlangan materiallari mavjud bo'lsa qurilish ishlari taklif emas bo'lsa, ko'rib lozim, yoki endi qachon amal hisoblanadi.

Bog'liq bo'ladi talablariga, aytib beradi vaqtinchalik ish o'rinlari o'lchami:

- Ish yoki har qanday vaqtda sayt tashrif odamlar soni;
- Bir ish joyini yaratish uchun ishlatiladigan yoki ish joyida ishlatiladigan materiallarning tabiati. Ular Yonuvchan yoki yonuvchan bor?
- Qavatida va qanday uzoq u xavfsiz joyga bo'lgan yuqorida yoki quyida balandligi;

- Bir chekka hududida joylashgan yoki suv va / yoki yong'in va qutqaruv xizmatlari yonida;

- Bino hajmi va audio ogohlantirishlar eshitish mumkin bo'lsin.

Olov rejalari.

Yong'in rejalar qildi va yong'in xavfi ilova qilinadi. Nusxasi ish joyida osib qo'yiladi. Bir-line yoki qilinadigan maydon qavat rejasi yoki mavjud rejasi ko'rsatish kerak, foydalanish kerak:

- Escape yo'nalishlar, ezilgan soni, narvon soni yong'in eshiklari, yong'in-bardoshli devorlari va q, xavfsiz joylar va shunga o'xshash;

- Sahna yong'in chiqish belgilari va yong'in harakat xatlari, jumladan Yong'in xavfsizligi oyatlarini va ogohlantirishlar;

- Yong'in signal qo'ng'irog'i va sonar yoki modem gongs joylashishi;

- Favqulodda armatura joylashishi;

- Er va yong'in uskunalar turi.

11.3 Olov oldini olish tamoyillari va olov tarqalishini oldini olish.

Ushbu bo'limda binolarda yong'in xavfi baholash va oldini olish haqida qo'shimcha ma'lumot beradi. Quyidagilarni yodda tuting:

- Yaxshi poklik;

- Yonuvchan va yonuvchi materiallarni nazorat qilish;

- O't oldirish manbalari nazorat qilish;

- Ish tizimlari.

11.13-rasm. Qisman yong'in chiqish eshikni to'sib.

Ushbu risklarni kamaytirish uchun quyidagilarni e'tiborga oling:

- Etarlicha saqlash va ekran maydoni taqdim

nazorat va monitoring;

- Iloji (etkazib beruvchilar, bu dalil bilan ta'minlash ega bo'lishi kerak) qaerda yong'in ko'rsatish materiallar foydalanish; va

- Elektr yoritish uchqun potentsial manbai bo'lib emas ekranning bir qismi sifatida ishlatiladi ishonch hosil qiling.

Mashina va uskunalar.

uskunalar olov asosiy sababi bor:

- Shamollatish vositalari tiqilib yoki haddan tashqari issiqlik natijasida bloklangan ruxsat berish;

- Bunday in-do'kon deb issiqlik-siqilishni qadoqlash uskunalarini kam tozalash, qandolat;

- Ortiqcha tana yog 'qurish ovqatlanish muhitda kon uskunalari beradi;

- Pishirish uskunalari va texnikasi noto'g'ri yoki kam xizmat; va

- O'chirish yoki avtomatik yoki qo'lda xavfsizlik xususiyatlari va kesib ko'chaytiradi bilan o'ynashish.

Quyidagi qoidalar amal qilinishi shart:

- Barcha isitgichlar yonuvchi materiallardan va qaerda, ular to'sqinlik qilmaydilar yuz saqlanishi kerak;

- Shashka uzoqda joylashgan bo'lishi kerak yoqilg'ilarini Heaters;

- Sizning xavf baholash maqbul bo'lishi uchun ko'rsatilgan bo'lsa (suyultirilgan gaz (LPG), shu jumladan,) isitish texnika yonib Portable yoqilg'i faqat favqulodda holatlarda foydalanish va kerak.

Pishirish jarayoni xavfini kamaytirish uchun quyidagi tavsiyalar hisobga olinishi lozim:

- Muntazam tozalash sinib pullaridan oldini olish va boshqa yonuvchi materiallar;

- Fire chiqindilarni konteyner qarshilik; - Yong'in alanga olishiga nazorat qilishingiz mumkin tizimi o't o'chirish;

- Pishirish jarayoni yakunlandi keyin ham, issiqlik / neft darajasini monitoring va / off / off qurilmada harorat nazorat o'rnatish zarur bo'lsa;

- Kanal bo'g'imlarga va qo'llab-quvvatlaydi yuqori chidaybharorat pishirish;

- Tarqalishi bilan devor va shift panellari dan ajratish, masalan, 2,5 m devorlarga, 4m ship;

- Havo yo'llari Izolyatsiya isitish / yonish oldini olish uchunbyaqin yonuvchi devor va shift materiallar;

- Tekshirish va tozalash uchun muntazam dastur;

- Elektr va mexanik xizmat ko'rsatish dastur; va

- Barcha gaz isitgichlar vakolatli shaxs yillik xizmat ko'rsatish.

Elektr xavfsizligi.

Elektr uskunalar xonalarda tasodifiy olov muhim sabab bo'lishi mumkin. Buning asosiy sabablari bor:

- Tufayli simlar tiqilishi, simi jabduqlar va spiral kabel yoki nogiron sovutish muxlislar uchun, masalan, qizib va uskunalar dan Kabellar;
- Noto'g'ri o'rnatish yoki uskunalar foydalanish;
- Little yoki hech texnik va sinov uskunalari;
- Noto'g'ri tapası;
- Zarar yoki kabel va o'tkazgichlar ustida izolyatsiya yo'qligi;
- Hatto normal ishlashi paytida issiqlik bilan ta'minlash mumkin, yoki za tufayli issiq bo'lishi mumkin, elektr uskunalar uchun juda yaqin Yonuvchan materiallar.
- Boshq yoki elektr uskunalar uchqunlari; va
- kabel qoplamasi bilan yorilish sovuq muhitlar.

Agar elektr asbob-uskunalari xavfsizligi haqida shubhada bo'lsangiz, u holda siz vakolatli elektrikçiye bilan maslahatlashing kerak.

ko'rib chiqish masalalar o'z ichiga oladi:

- Uskunalar struct;
- To'g'ri tapası;
- PET sinov va qo'zg'almas qurilmalarini sinovdan o'tkazish;
- Haddan ortiq yuk muhofaza qilish o'rnatish;
- Qisqa tutashuv himoya qilish;
- Izolyatsiya, yerga va o'smirlar izolyatsiya talablari;
- Frequency elektr inspektsiyasilari va testlar;
- Reyting harorat va moslashuvchan simi mexanik kuchi;
- Portable elektr uskunalar;
- Jismoniy muhit bo'lgan uskunalar (masalan, ho'l yoki chang muhitda) ishlatiladi; va
- Foydalanish va shaxsiy himoya uskunalar texnik xizmat ko'rsatish uchun javob beradi.

Ish beruvchi:

- Xavfli moddalar bilan bog'liq ishlar har qanday turi xavfini baholash uchun;
- Bartaraf yoki uzoq QCh bo'lgani kabi xavflarni kamaytirish uchun bir yo'l taqdim etishi;
- Favqulodda javob va favqulodda vaziyatlar uchun tartib va uskunalar ishonch hosil qiling;

- Xodimlar uchun trening va ma'lumot berish;

- Portlovchi atmosferaga joylarda tashkil qilinishi mumkin o'rinlarni tasniflab, u zarur bo'lgan maydonlarni belgilang.

Nazorat choralari.

Control chora-tadbirlar quyidagi tartibda qo'llanilishi lozim:

- Eng kam xavfli moddalar miqdorini kamaytirish;
- Oldini olish yoki eng kam versiyalar kamaytirish;
- Manbaidan chiqindilarining nazorati;
- Portlovchi atmosfera shakllanishini oldini olish;
- To'plash o'z ichiga olgan va xavfsiz joyga har qanday relizlarni olib tashlash uchun, masalan, shamollatish kabi bir usuli foydalanish uchun;
- Uchqun manbalaridan harakat qiling;
- Xavf olib kelishi mumkin, (harorat yoki boshqa nazorat parametrlarini chegaralarini oshib, masalan) salbiy sharoitlar harakat qiling;
- Alohida kelmaydigan moddalar tuting.

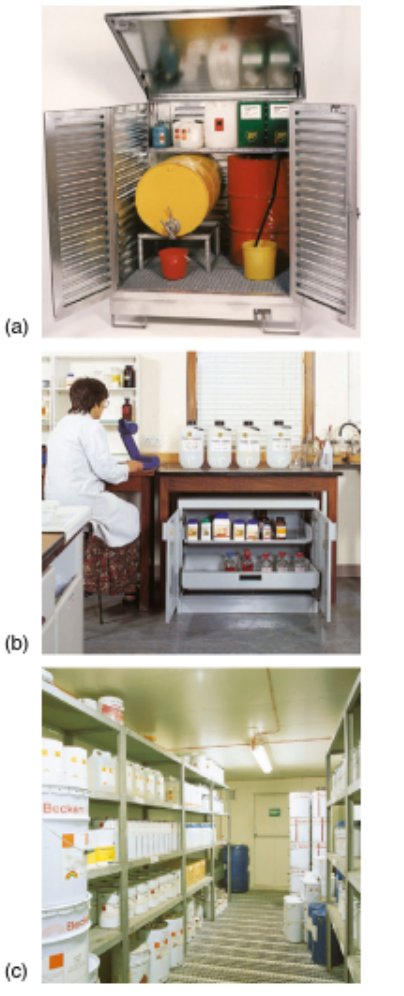

11.14-rasm. Yonuvchan suyuqliklarni saqlash uchun turli xil mexanizmlar.

11.15-rasm. Temir tuzilmalar olov issiqlik paytda inqirozga yuz tutishini mumkin.

11.16-rasm. Panelli Izolyatsiya qobiqlari

Tashqi devorlarining yong'in qarshilik bilan bog'liq bo'lishi kerak:
- Bino mo'ljallangan foydalanish;
- Juda katta, maydoni va binosi hajmi;
- Tegishli chegaralari va boshqa binolar bino uzoqliligi;
- Darajasi eshik, deraza va devor boshqa teshiklari.

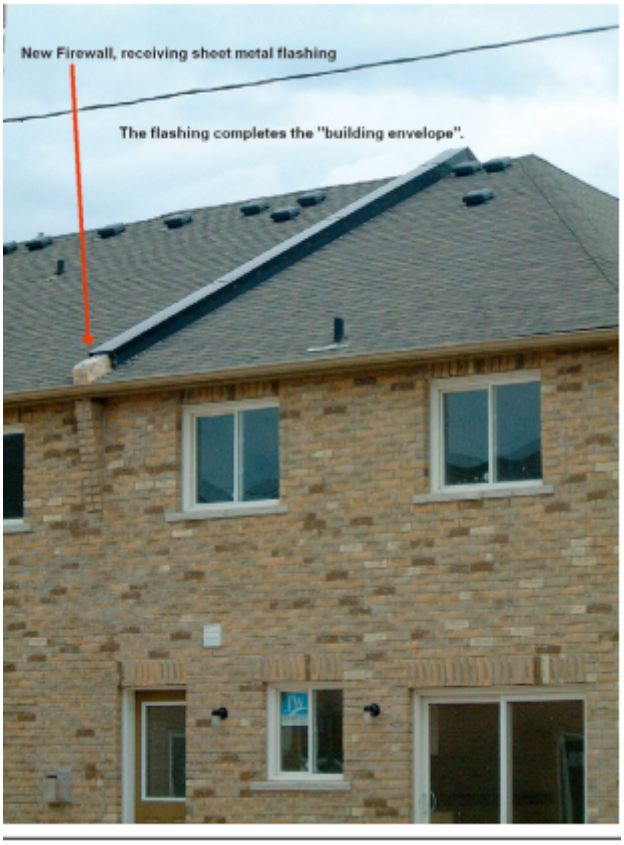

11.17-rasm. Maskanlar o'rtasida yong'in xavfsizligi devorlari.

11.4 Yong'in signali va yong'in uskunalari.

Olov holda yong'in aniqlash va signal tizimi tizimlari, u muhim, deb ish har bir kishi - tezroq alert sifatida joy. Odamlar olovni va bloklarida oldin qochish yo'l qochib qutula yoki qiyin yugurib qiladi bo'ladi ehtimoli katta, yong'in aniqlangan ilgari.

Yong'in o'chiruvchi uskunalar.

Qo'yida o't o'chiruvchi uskunalari va usullari keltirilgan, to'rt asosiy usullari mavjud:

- Sovutish - kontaktni harorat tushirish olovdan issiqlik olib - cheklash yoki harorat kamaytirish suv yordamida.

- Strangulyatsiyasi - kislorod cheklash, jon va kislorod va Yonuvchan bug 'aralashmasi oldini olish - ko'pik yoki yong'in adyol foydalanib.

- Fast - yonilg'i ta'minoti cheklash - o'tin, to'qimachilik, o'chirmasdan yonuvchan suyuqliklarni izolyatsiya oqimi yoki olib tashlash bilan yoqilg'i manbai olishdan tomonidan.

- Kimyoviy reaktsiya - zanjir so'zini, va bunday halon yong'inga qarshi, uglevodorod xomashyosi zanjirida xlor atomi vodorod atomlari birlashtirib yonish. (Halon, qoida tariqasida, chunki ozon iste'molchi agentlari sifatida ularning atrof muhitga salbiy ta'siri olib tashlandi).

11.19-rasm. Ofislarida yong'inga qarshi favqulodda ogohlantirish signal chaqiruv nuqtasi.

11.20-rasm. Turli yong'in texnikasi - suv, yong'inga qarshi, yong'in blanket va shlanglar.

	Eski rang BS 5406 / Yangi rang BS EN3	Class A Qog'oz, taxta va x.k.	Class B Yonyvchi suyuqlik	Class C Yonuvchi gaz	Class D Metal	Electr
Qizil		✓	Foydalanmang ✗			Foydalanmang ✗
Qizil		✓	Foydalanmang ✗			Foydalanmang ✗
Cream	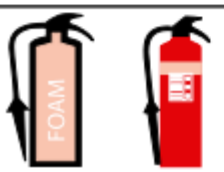	Eslatma: ko'p maqsadlarda ko'pikdan oydalanish mumkin. ✓	Eslatma: sanoatda alkogol uchun zarur maxsus ko'pik ✓			Foydalanmang ✗
Qora			Ikkilamchi ✓			Boshlang'ich ✓
Ko'k		✓	Eslatma: erituvchi ✓	✓	Eslatma: quruq kukunlar bir mutaxassis talab qilishi mumkin. ✓	✓
Qizil			Boshlang'ich ✓	*General Eslatma - boshqa söndürme moddalariga va o'chirish texnik bilan birga foydalanish mumkin.*		
Sariq			Mutaxassis faqat issiq ovqat yog'i yong'inlari. Ayniqsa, yuqori haroratda (360 ° C) uchun ovqat pishirish moylari chuqur-semiz tovalar xonasi bilan yirik sanoat hajmi katta oshxona, restoranlar va muassasalarida foydalaniladi.			

11.21-rasm. Yong'inga qarshi yong'in o'chirish turlari va belgilarini (Eslatma: qizil yong'inga qarshi tayanch rang yorliqli 5% bilan barcha).

11.5 Ish joyini joyini evakuatsiya qilish.

Qochish usuli.

Umumiy

Odamlar tez bir olov bo'lib ish joyida qochib mumkin, shunday qilib, bu zarur. Umumiy qoida sifatida, ish joyini uchun kirish va chiqish xodimlari olov taqdirda nima bilan shug'ullangan, ayniqsa, agar, qochish yo'llari bilan ta'minlash, va u erta ogohlantirish beriladi, deb ma'lum bo'lsa bo'ladi. evakuatsiya vositalarini yetarlilik haqida qaror qabul bo'lsa, quyidagi ball ko'rib chiqilishi kerak:

- Odamlar qochib yoki u juda kichik edi olov, orqali borish mumkin, deb olov yuz o'girib imkoniyatiga ega bo'lishi kerak.

- Yo'lak yo'lakka bir tomonlama evakuatsiya yo'nalishlar bo'lsa, olov olov himoyalangan bo'lishi mumkin - bo'lim va o'z-o'zini yopilish yong'in eshiklari qarshilik.

- Narvon teshiklari tabiiy oyoq yong'in sifatida harakat qilishi mumkin. Bu ba'zi bir ish o'rinlarining yuqori qutulish qiyin qiladi.

11.22-rasm. Baland binolarda evakuatsiya zinasi.

Eshiklar.

Ba'zi eshiklari kabi harakat, yo'nalishi ochildi talab qilinishi mumkin:

- Bunday bir xona yoki katta oshxona binoni kabi yuqori xavf joylari, eshik;
- Yana 50 dan foydalanish mumkin eshik;
- Ezilib qolishdan xavfi mavjud bo'lishi mumkin zinadan, etagida eshik.

Yo'nalishlarini safar masofani qochib.

Quyidagi belgilarga kerak yo'nalishlarini qochib:

- Chekinishdan ikki yoki undan ko'p chiziqlar, ular kerak xavfsizligi joylarga turli yo'nalishlarda olib kerak. - Evakuatsiya yo'nalishlar qisqa bo'lishi va bunday ochiq havoda sifatida yoki hech bevosita xavfi bor bir ish, bexatar joyga bevosita odamlarni olib kelishi kerak.

- Odamlar olov mintaqasiga qaytib holda, ochiq havo erishish uchun imkon bo'lishi kerak. Bas, ular ham yuz binosiga ko'chib o'tishga ega bo'lishi kerak.

- Evakuatsiya yo'nalishlar ularni yordamida odamlar nuqtai nazaridan etarli darajada keng bo'lishi kerak. A 750 mm 1 daqiqada 40 nafar beradi, shuning uchun eshik va yo'laklaridan qismi ancha keng bo'ladi.

11.23-rasm. Binoning tashqarisida yong'in qochish yo'l.

Zarur, individual xonalar farq qilishi mumkin bo'lsa, har qanday yong'in muntazam tartib dizayni e'tiborga olinishi kerak bo'lgan ayrim asosiy qismlarga bor:

- Chora-tadbirlar yong'in aniqlash taqdirda qabul qilinadi;
- Yong'in signal ishlashi usuli;
- Protsessual qo'ng'iroq o't o'chiruvchilar va qutqaruvchilar xizmatlar;
- To'htatish, Mashina va tizimlar;
- Birinchi bosqich, yong'inga qarshi xodimlar;
- Binolarni Evakuatsiya;
- A xodimlari, mijozlari va mehmonlarga to'plash va barcha vositalar bilan orqali tutadi.

Olov yoki boshqa favqulodda vaziyat, ularning vazifalari holda, shunday qilib, u ishonch hosil qilish uchun xavfsiz tarzda qoladi:

- Signal ko'tardi qilindi;
- Dush va kichik xonalar, shu jumladan, butun bo'limi, evakuatsiya qilindi;
- Yong'in va qutqarish xizmati deb atalgan;
- Yong'in eshiklari qo'shni boblarida va qochish yo'nalishlar muhofaza qilish olov tarqalishini oldini olish uchun yopiq; - O'simlik va uskunalar ular keraksiz xavf odamlarni fosh emas qaerda yer olinadi himoya qilish uchun zarur bo'lgan har qanday boshqa harakatlar ehtimoli yaqin emas edi;
- Sanoqni bir yig'in punktida amalga oshiriladi va natija evakuatsiya nazorat kim, xabar beradi.

Favqulodda vaziyatlar uchun rejalashtirish paytida (jamoatchilik, shu jumladan), alohida ehtiyojli odamlar hisobga olinishi lozim. Lekin bu bilan muammolar kamdan-kam hollarda katta. Ish beruvchilar kerak:

- Chiqish uchun maxsus yordam kerak bo'lishi mumkin bo'lgan har aniqlash;
- Favqulodda vaziyatlarda nogiron odamlarga yordam berish uchun individual xodimlari mas'uliyatini taqsimlaydi;
- Qochar mumkin vositalari ko'rib chiqish;
- Lift xavfsiz foydalanishni ta'minlash;
- Nogiron odamlar kiritish favqulodda vaziyatlarda yordam uchun qo'ng'iroq qilish;
- Poezd xodimlari hamkasblarini yordam imkoniyatiga ega bo'lish uchun;
- Boshpanani ko'rib chiqaylik.

11.24-rasm. Yong'in evakuatsiya sxemasi.

11.25-rasm. Nogironlar uchun yong'in xabar uchun maxsus qo'shimcha.

11.26-rasm. Nogironlar uchun evakuatsiya narvonlarini.

Rejalari va xususiyatlari quyidagi o'z ichiga olishi mumkin:

- Bunday Xonalar tartib sifatida asosiy tarkibiy xususiyatlari, (qochish marshrutni himoya qilish uchun har qanday yong'in-qarshilik tuzilishi va o'z-o'zini yopilish yong'in eshik, shu jumladan) va hokazo eshik, q, yo'laklarini, zinapoyalar, qochib.

- Yong'in taqdirda evakuatsiya uchun yordamga muhtoj nogironlar va boshqalar bilan odamlar tomonidan foydalanish uchun mo'ljallangan qilingan boshpanalar va liftlarni joylashishi;

- O't o'chirish uchun usullari (soni, turi va yong'inga qarshi o'rnini tafsiloti);

- Qo'lda olov signal qo'ng'irog'i va nazorat qilish yong'in signal uskunalarini joyi;

- Har qanday nazorat xonasi va xodimlarni joylashuvi, yong'in pozitsiyalari;

- Har qanday uskunalar, favqulodda yoritish va chiqish yo'l belgilari joylashishi;

- Darhol yong'in signalni eshitib xodimlar yopiq bo'lishi kerak yuqori xavf joylar, uskunalar yoki jarayonlarni joyi;

- Avtomatik o't o'chirish tizimlari, yağmurlama Oziqlantiruvchi armaturani joylashishi;

- Asosiy switch elektr ta'minoti, suv ta'minoti yopib-off vana Manzil va, zarur bo'lsa, neft yoki gaz asosiy shut-off valve; va

- Rejalari va xususiyatlari, barcha so'nggi taalluqli tuzilmalar.

11.6 Qo'shimcha ma'lumotlar

The Management of Health and Safety at Work Regulations 1999.

The Health and Safety (Safety Signs and Signals) Regulations 1996.

Regulatory Reform (Fire Safety) Order 2005.

Fire (Scotland) Act 2005.

Fire safety (Scotland) Regulations 2006

Fire and explosion: How safe is your workplace HSE

Books 2004INDG370 ISBN 0 7176 2589 3 http://www.hse.gov.uk/pubns/indg370.pdf

The Dangerous Substances and Explosive Atmospheres Regulations 2002 SI 2002 No 2776 ISBN 9780 11 042957 5.

Storage of dangerous substances, L135 Dangerous Substances and Explosive Atmospheres Regulations

2002. Approved Code of Practice and guidance, 2003, HSE Books ISBN 978 0 7176 2200 9.

http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l135.htm

Dangerous substances and explosive atmospheres, L138. Dangerous Substances and Explosive Atmo-

spheres Regulations 2002. Approved Code of Prac- tice, 2003, HSE Books ISBN 978 0 7176 2203 2 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l138.htm

Fire Risk Assessment – Offices and Shops DCLG ISBN 978 1 85112 815 0.

Fire Risk Assessment – Factories and Warehouses DCLG ISBN 978 1 85112 816 7.

Fire Risk assessment – Sleeping accommodation DCLG ISBN 978 1 85112 817 4

Fire Risk assessment – Residential care premises DCLG ISBN 978 1 85112 818 1

Fire Risk assessment – Educational premises DCLG ISBN 978 1 85112 819 8

Fire Risk assessment – Small and Medium places of assembly DCLG ISBN 978 1 85112 820 4

Fire Risk assessment – Large places of assembly DCLG ISBN 978 1 85112 821 1

Fire Risk assessment – Theatres, cinemas and similar places DCGL ISBN 978 1 85112 822 8

Fire Risk assessment – Open air events and venues DCGL ISBN 978 1 85112 823 5

Fire Risk assessment – Health care premises DCGL ISBN 978 1 85112 824 2

Fire Risk assessment – Transport premises and facilities DCGL ISBN 978 1 85112 825 9

http://www.communities.gov.uk/fire/firesafety/ firesafetylaw

Qo'shimcha qaydlar uchun

12 BOB

Inson salomatligiga kimyoviy va biologik xavf va xavflarni nazorat qilish

Ushbu bobda NEBOSH o'quv kurslari maqsadlari tasvirlangan:

1. Shakllarini belgilab olib, xavfli moddalar uchun ehm dan salomatligi uchun xavf tasnifi va turlari.
2. Moddalar sog'liqni saqlash risklarni baholash tez-tez ish joyidagi duch qachon ko'rib chiqilishi lozim bo'lgan omillarni tushuntirish.
3. Foydalanish tushuntirish va ta'sir cheklashlar ish joyida, uzoq muddatli maqsadlari va qisqa muddatli ta'sir darajasini, shu jumladan, chegaralari.
4. Nazorat chora-tadbirlar rejasi zararli moddalar uchun ehm dan kasal sog'liqni saqlash xavfini kamaytirish uchun foydalanish kerak
5. Muayyan agentlar bilan bog'liq xavf, xatar va boshqaruvini tasvirlab bering.
6. Chiqindilarni qayta ishlash va saqlash uchun asosiy talablar.

12.1 Xavfli moddalarni inson sog'ligiga xavfi, shakillari va tasnifi

Kirish.

Sog'liqni saqlash mehnati muhofaza kabi muhim, lekin, odatda, menejerlar kam e'tibor qiladi. Har yili ikki martadan ko'p odamlar ish joyini tomonidan murakkablashganligi sababbidan yoki ish jarohati kasalliklaridan azob va aziyat chekmoqda. Bu kasalliklar, odatda, odamlarni o'ldirmasada, ular uzoq muddatli bezovtalik va og'riqqa sabab bo'lishi mumkin. Bunday kasalliklar nafas kasalliklari, eshitish muammolari, astma va orqa og'riqlarini o'z ichiga oladi.

Ushbu bobda Kimyoviy va biologik salomatlikka xavfi bo'yicha sog'liqni saqlash va xavfsizlik qoidalari quyidagicha ajratib tasvirlangan:

- Sog'liqni saqlash qoidalarida xavfli moddalar nazorati;
- Ish qoidalarini nazorat qilish;
- Ish qoidalarida asbest nazorat.

Xatarlarni baholashda faqat ish joyidagi jarohati bilan shug'ullanish kerak emas, balki yomon sog'liqni ehtimolini hisobga olish kerak. Sog'liqni saqlash xatarlarini quyidagi to'rt toifaga ajratish mumkin:

- Kimyoviy (masalan, bo'yoqlarni hal qiluvchisi (rastvoritel), is gazi);
- Biologik (masalan, bakteriyalar, qo'zg'atuvchilar);
- Jismoniy (masalan, shovqin, tebranish);
- Psixologik (masalan, stress).

Kimyoviy unsurlar shakllari.

Kimyoviy unsurlar turli xodimlari tomonidan va turli shakllarda tashilashi mumkin. Ular odatda quyidagicha belgilanadi.

Chang ma'lum bir vaqt uchun unda havoga nisbatan biroz og'irroq, lekin yanada mutanosib mustahkam *zarracha* hisoblanadi.

Gazlar, ularning tiklanish nuqtasi yuqori haroratdagi har qanday modda. Suvning gazsimon formasini *bug 'dir*. Bunday gazlar uglerod oksidi, karbonat angidrid, azot va kislorod kabi umumiy gazlar bo'ladi. Qonga so'riladigan gazlar, ular foydali (kislorod) yoki zararli (karbon monoksid) bo'lishi mumkin.

Bug'lar ularning qaynash nuqtalari juda yaqin. Ular gazsimon shaklda bo'ladi. Ko'pgina suyuqlik aralashmalari ushbu turkumga kiradi. Nafas olganda qonga aralashib qisqa muddatli ta'sir (bosh aylanishi) va uzoq muddatli ta'sir (miyaga zarar) oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Suyuq moddalar - odatda muzlash nuqtasi (qattiq) va qaynash (bug 'va gaz) nuqtalari orasidagi haroratda mavjud moddalardir. Bular ba'zan sog'liqni saqlash va xavfsizlik meyorlarida *suyuqliklar* deb ataladi.

Tuman - bug'ga o'xshash, ularga yaqin haroratda, lekin suyuqlikka yaqin fazadan iborat tomchilardir. Bu juda kichik suyuq mayda tomchilar bug tomchilar degan ma'noni anglatadi.

Tutun - juda kichik metall zarrachalar (kamida 1 mm) gazsimon holatda siqilgan. Ular ko'pincha payvandlash davomida hosil qilinadi.

Biologik agentlari shakllari.

Biologik agenti kimyoviy xavf kabi, har qanday quyidagi shakllar tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Qo'ziqorin - juda kichik organizm bo'lib va faqat bir hujayradan iborat (masalan, zamburug'lar va xamirturush) kabi bir o'simlik sifatida paydo bo'lishi mumkin. O'simliklardan farqli o'laroq, ular o'zi oziq-ovqat ishlab chiqarish mumkin emas, lekin o'lik organik moddalar yashashi, yoki parazitlar kabi hayvon yoki o'simlik hayotida uchraydi.

Ko'pchilik qoziqorinli infektsiyalarni antibiotiklar bilan davolash mumkin.

Juda nam sharoitda devorlar, non, pishloq, teri va mato kabi sirtlarda bunday o'sishi, kichik **zamburug**'larning xos guruhini hosil qiladi. Bu foydali bo'lishi (penitsillin) yoki allergik reaktsiyalarga (astma) olib kelishi mumkin. Fermerlarda engil astma va oyoq zamburug'li infektsiyalari misollar keltirishimiz mumkin.

Bakteriyalar - inson organizmidagi hujayralardan ancha kichik bo'lgan yagona bir hujayrali organizmlar juda kichik bo'ladi. Ular tana tashqarisida yashashi mumkin, va antibiotiklar tomonidan nazorat va vayron qilinishi mumkin.

Viruslar - juda kichik o'lchamga ega bo'lib, faqat bir boshqa organizm larning xujayra kletkalarida ko'payadi. Ular bakteriyalarga nisbatan ancha kichik bo'lib va antibiotiklar bilan nazorat qilinishi mumkin emas. Ular turli shakllarda paydo bo'ladi va doimiy ravishda yangi shtammlari rivojlanmoqda. Odatda, ular faqat sog'lom tananing mudofaa mexanizmlari orqali qo'lga kiradi. Preparatlardan *Virusli hujum* simptomlarini yengillashtirish uchun foydalanish mumkin, lekin uni davolash mumkin emas. Shamollash bu gepatit virusli infeksiya , OITS (OIV) va gripp kabi virusli infektsiya hisoblanadi.

Xavfli moddalar va ularning sog'liq bog'liq tasnifi.

Xavfli moddalar odamlar salomatligini yomonlashishiga olib kelishi mumkin.

Qo'zg'ovchilar - qayta aloqa so'ng teri (dermatitic) yoki o'pka (bronxial) yallig'lanishi olib kelishi mumkin bo'lgan noagressiv moddadir. Odamlar muayyan moddarga allergiya, yoki biron bir moddaga o'ta sezgir emas.

O'yuvchi moddalar odatda tirik to'qimalarini kuydirib, hujum qiladi. Odatda, kuchli kislotalar yoki ishqorlar, masalan, sulfat kislota va kaustik soda.

Zararli-keng tarqalgan tasnifi ishlatiladi, qachon eyiladi, nafas olinadi va bir moddani yoki teri bilan aloqada, inson salomatligi uchun cheklangan xavfi bo'lishi mumkin.

Toksik-bu shunday zaharli moddalar-ki, u inson organizmiga tushganda, masalan buyrak, jigar va yurak kabi bir yoki bir nechta tananing ichki azolarini ish faoliyatini izdan chiqaradi. Toksik moddalar organizm uchun zaharli hisoblanadi.

Kantserogen-moddalar tanadagi ma'lum yoki g'ayritabiiy hujayralar rivojlanishiga ko'maklashishi gumon qilinadi, bu saraton kasalligini keltirib chiqaradi.

Mutagen-moddalar genetik hujayralarga salbiy ta'sir ko'rsatib, bir avloddan boshqasiga uzatilishiva potologik o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

12.1-rasmda keng tarqalgan xavli moddalarning xavflilik ramziy belgilari keltirilgan.

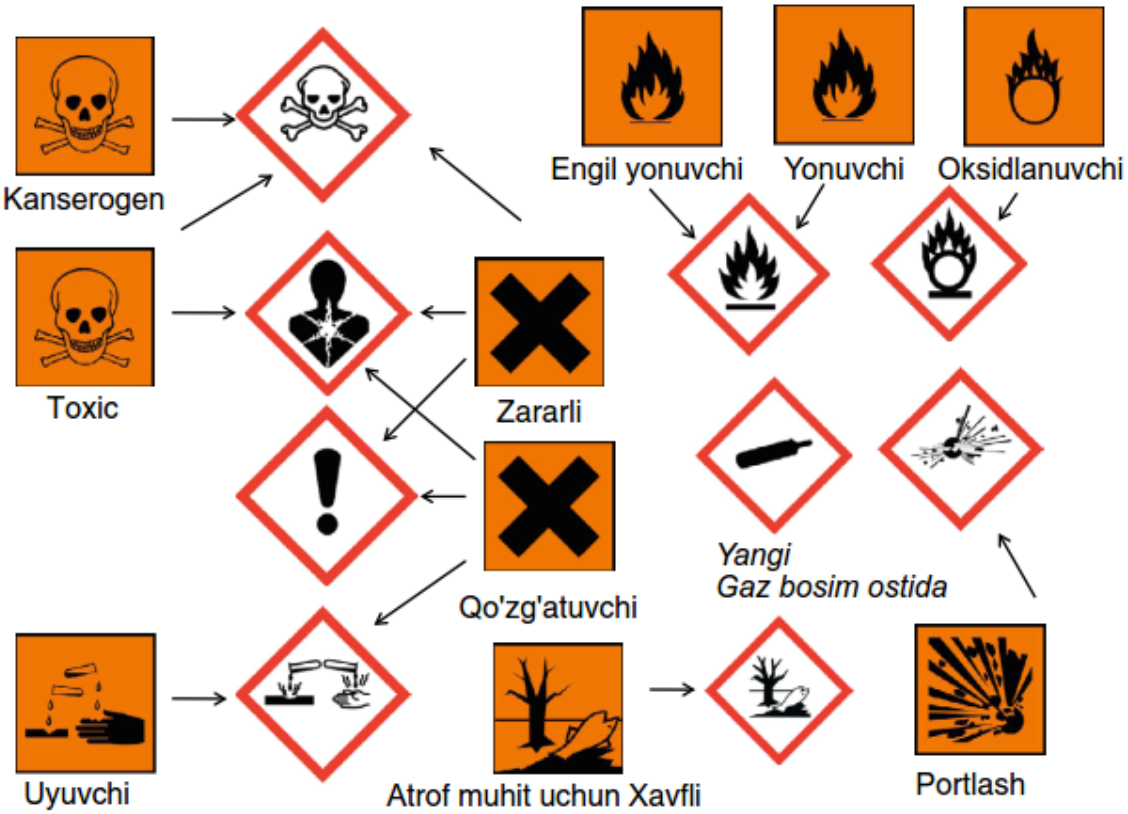

12.1-rasm. Evropada qadoqlashdagi yangi ramzlar GHS teglar bilan bog'liqligi

12.2 Sog'liqni saqlash xavfi baholash.

Sog'liqni saqlash xatar turlari.

Sogliqni saqlash va xavfsizlik boshqarish tamoyillari xavfsizlik uchun xamdir. Biroq, Inson salomatligi uchun xatarning tabiati ish jarayoni bilan ishchilarning sog'ligi o'rtasidagi bog'liqlikdan iborat bo'lishi mumkin. (12.2-rasm).

12.2-rasm. Sog'liqni saqlash xavfi - texnik tekshirish uchun.

Ish faoliyatida sog'liqni saqlash xatarlari qo'yidagilarni o'z ichiga oladi:

- Terining qo'zg'atuvchi moddalar bilan aloqasi natijasida Dermatit bo'lishi mumkin.
- Astma kabi immun reaksiyalariga sabab bo'luvchi nafas olishdagi kasalliklar ;
- Ish joyini to'gri rejalashtirilmaganligi sababli tayanch-harakat tizimidagi a'zolaridagi kasalliklari. (ishning bir xilligi, noqulay vaziyatlar, harakatlarning takrorlanilishi);
- Shovqin sathining juda yuqori ekanligi natijasida quloq shang'illashi va kar bo'lib qolish;
- Juda ko'p meyordan tashqari tebranish, masalan, qo'l asboblarini tebraninshi tebranish kasalligi va yurak-qon tomir muammolariga sababchi bo'lishi mumkin;
- Ionlashtiruvchi yoki ionlashmaydigan, quyoshdan keladigan ultrabinafsha nurlari kuyish, teri kasalligi va saratonga sabab bo'lishi mumkin;
- Nafas olish oqibatida mikro organizmlar tomonidan infektsiya yoki ifloslangan havodan hayot uchun xavfli sharoitlarni keltirib chiqaradi;
- Stress aqliy va jismoniy buzilishiga sabab bo'ladi.

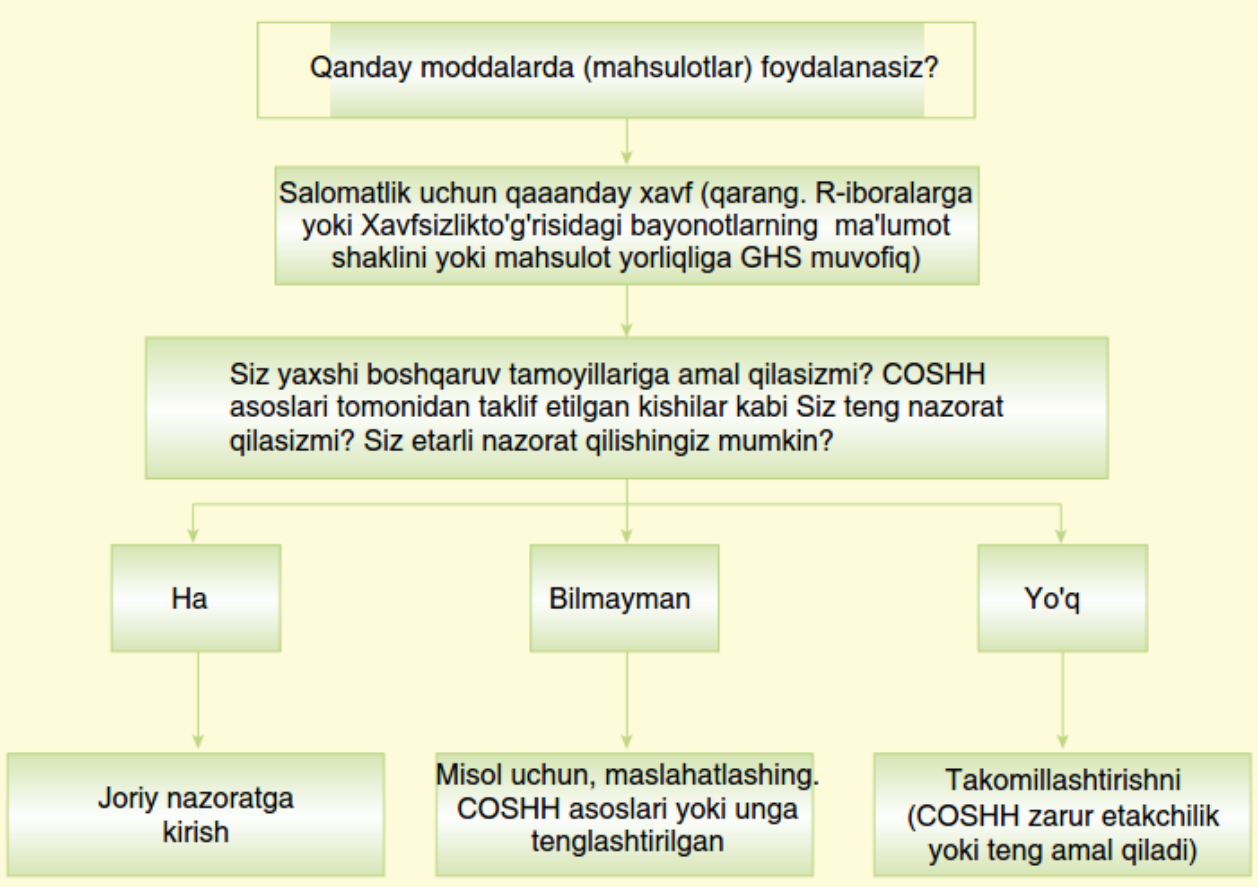

12.3-rasm. Nodavlat SMEs ekspertlarining nazorat xaritasi.

Inson organizmdagi zararli moddalar kirish yo'llari.

Inson tanasiga zararli moddalarning kirishinig uch asosiy yo'llari bor:

- **Ingolyatsiya** - havo bilan nafas olish. Bu tanadagi ifloslantiruvchi asosiy yo'lidir. Bu ifloslantiruvchi kimyoviy (masalan, payvandlash tutun) yoki biologik (masalan, bakteriyalar yoki zamburug'lar) va turli usullar orqali havodan o'tishi mumkin. Ular qon aylanish tizimi, o'pka va ko'plab boshqa organlarga ta'sir etish imkoniyatiga ega;

- **Teri orqali** moddaning teri orqali kirishi bunda moddalar teri bilan aloqada bo'ladi. Masalan, toluol, benzol va turli fenollar kirishi mumkin;

- **Oshqozon** - og'iz orqali oshqozon va oshqozon tizimiga yutiladi. Bu bir muhim yo'nalish emas. Chang yoki boshqa tez-tez paydo (ovqatlanishdan oldin qo'llarni yuvish) shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilmaslik oqibatida (12.4-rasmga qarang).

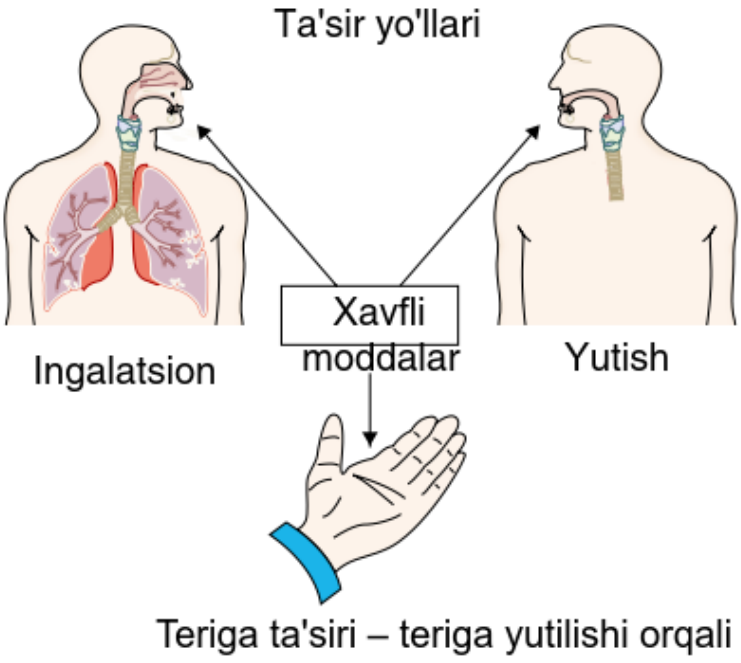

12.4-rasm. Xavfli moddalar - inson tanasiga kirishining asosiy yo'llari.

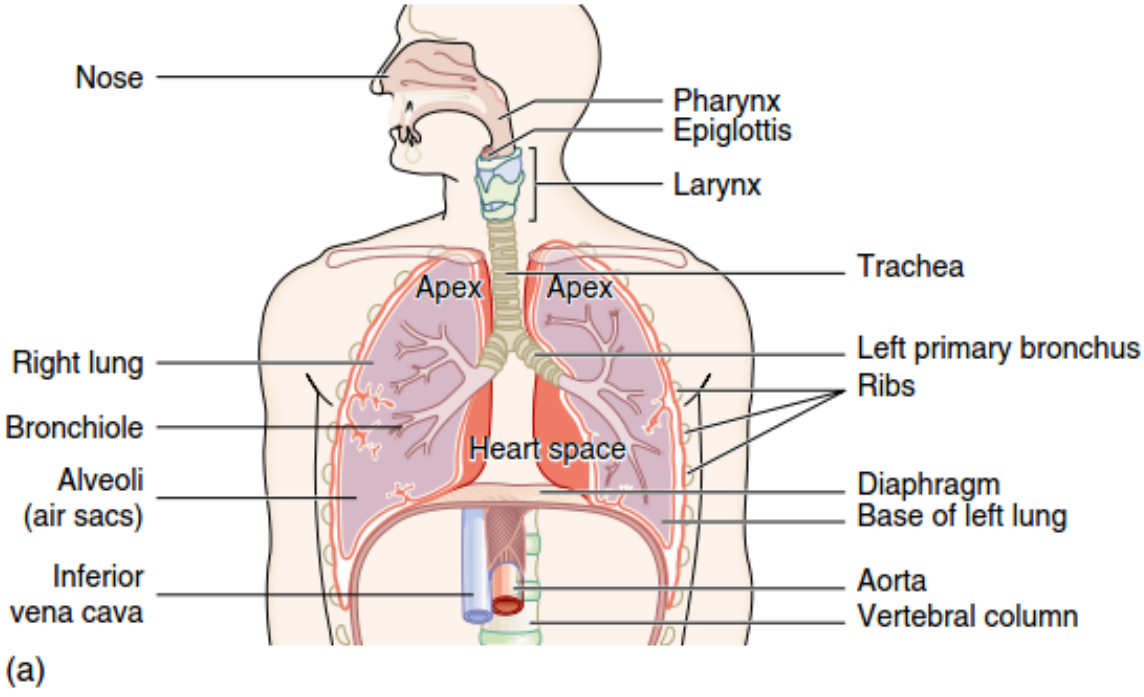

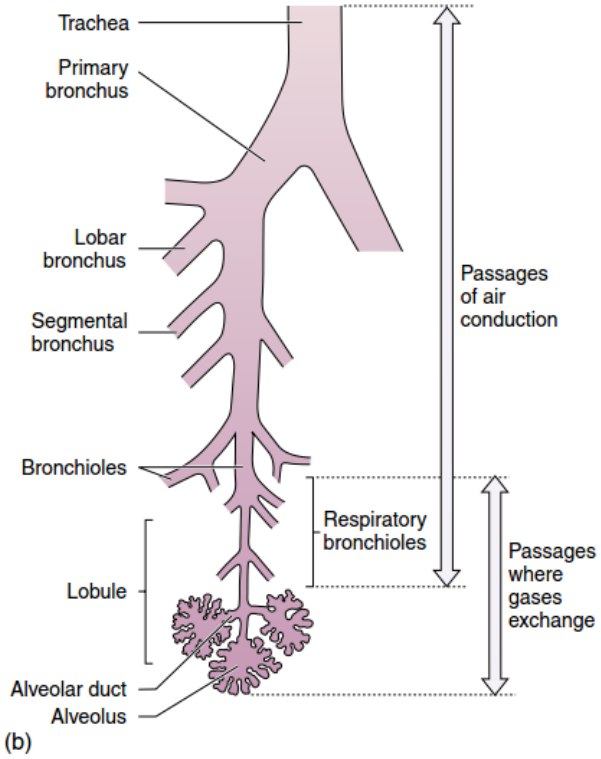

12.5-rasm. Yuqori va pastgi nafas olish yo'llari

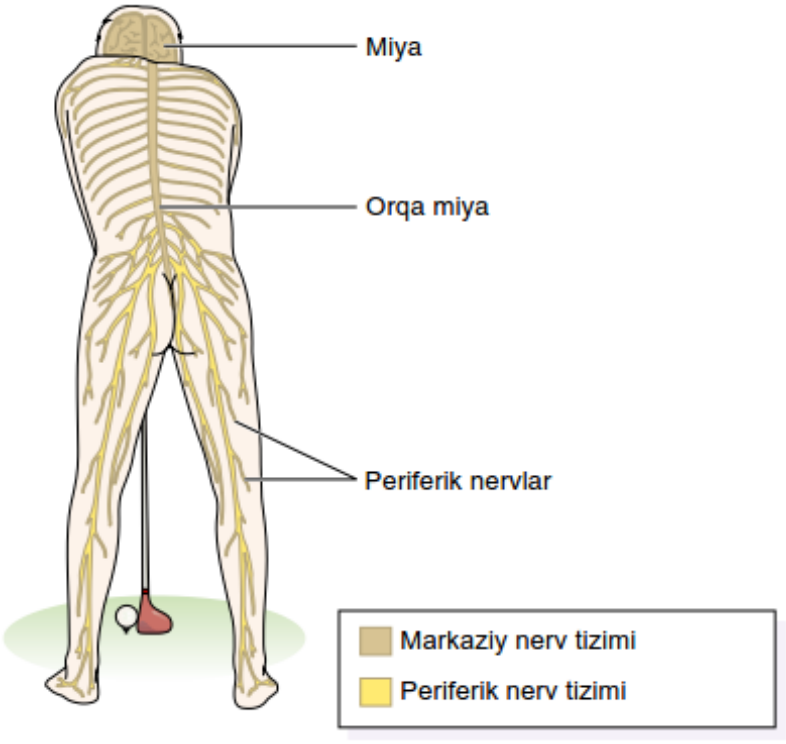

12.6-rasm. Nerv tizimlari

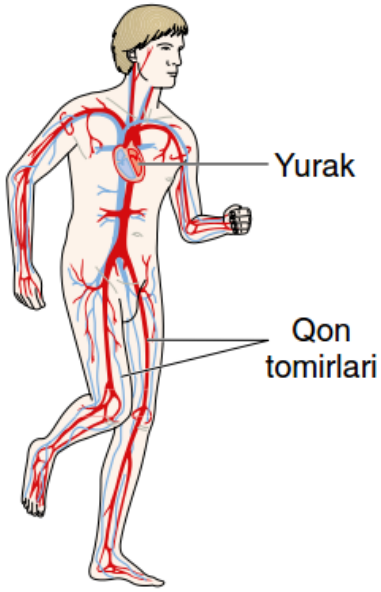

12.7 -rasm. Yurak-qon tomir tizimi

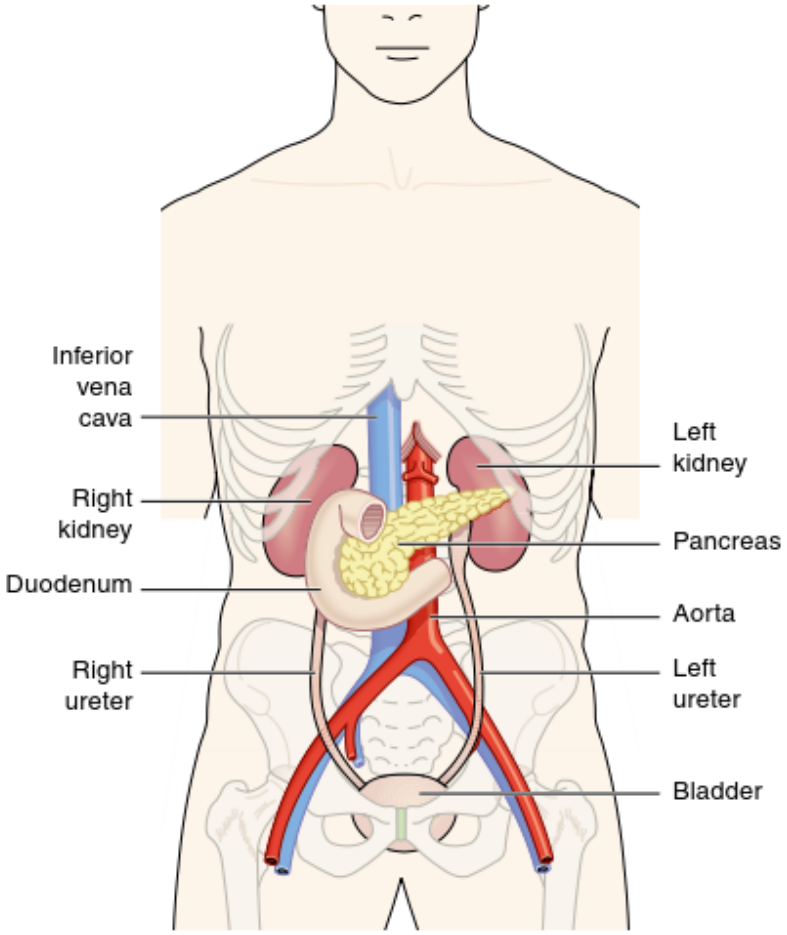

12.8-rasm. Siydik tizimining bir qismi.

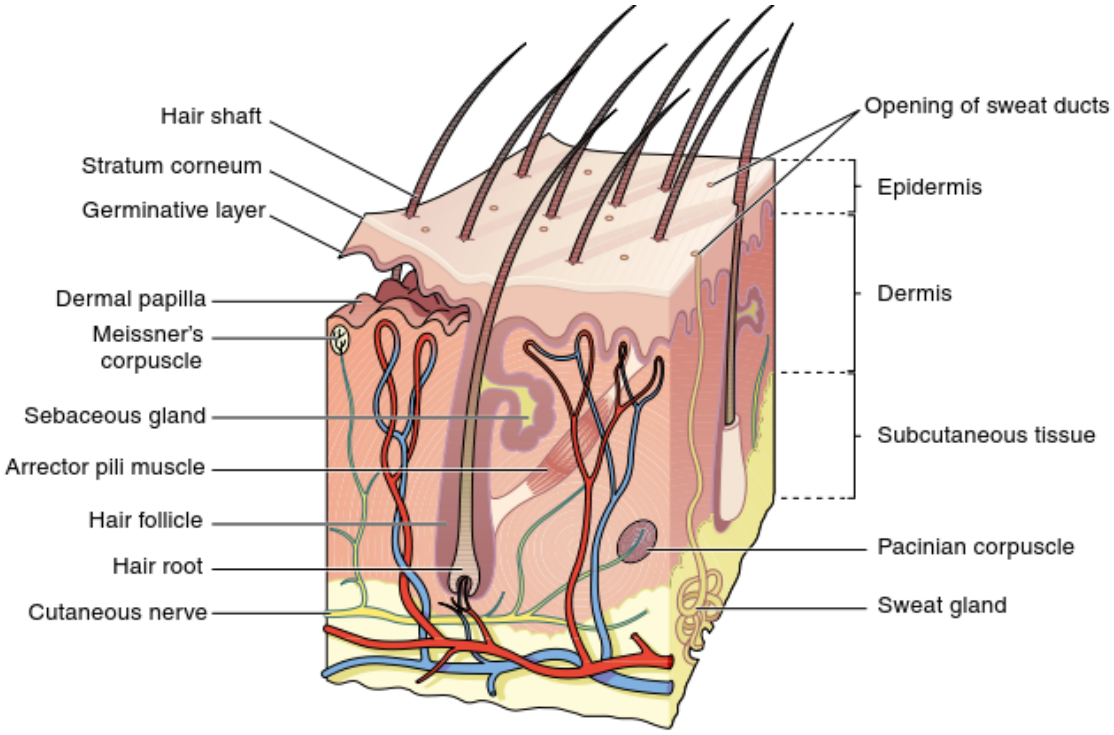

12.9-rasm. Teri- dermisning asosiy tuzilishi.

COSHH da moddalar xavfini baholash. HSE COSHH baholashning besh qadamlarini taklif qildi, lekin bu qadamlar doirasida bir necha kamchiliklar bor. Qadamlar qo'yidagicha:

1-qadam: Ish va ishchi amaliyotiidagi moddalar haqida ma'lumot to'plash.

2-qadam: Alohida-alohida yoki birgalikda sog'liqni saqlashga ta'sir xavfini bilish.

3-qadam: Zararli moddalar ta'sirini nazorat qilish qilinishda nimani hal qilish kerak.

4-qadam: Baholashni qayd qilish.

5-qadam: Baholashni tadqiq qilish.

(a)

(b)

12.10-rasm. Konteynerlar mahsulotlardagi odatiy yorliq belgilar

12.11-rasm. Nazorat detektori

12.3 Ish joyidagi ta'sir darajasi.

COSHHning baholashdagi asosiy maqsadlaridan biri xodimlar va boshqa xavfli moddalar ta'sirni etarli nazorati hisoblanadi. Bu moddalar ishda har kuni ularga ma'lum bo'lgan salomatligiga tahdid etish darajasini kamaytirish lozim, degan ma'noni anglatadi. 2006 yilda COSHH 2002 HSE qoidalariga o'zgartirish kiritdi.

WEL da berilgan xavfli moddalar ikki guruhga bo'lingan.

1. Kantserogen yoki mutagen. Bu moddalar ta'sir qilish darajasini imkon qadar kamaytirish lozim.

2. WELda berilgan boshqa barcha xavfli moddalar. Nafas olish yo'li bilan bu moddalarning ta'siri WEL ko'rsatgichidan oshmaydi. Ishonch hosil qilish uchun nazorat qilinishi kerak. Bu moddalar ilgari 2005 qadar OESda tayinlangan edi.

Bu moddalar uchun, ish beruvchilar tomonidan tasdiqlangan va Kodeksda belgilangan yaxshi amaliyot tamoyillarini qo'llash orqali nafas olish yo'liga ta'sir darajalari nazoratini ta'minlashi lozim.

12.4 Nazorat choralari.

Salomatligi uchun xavfli bo'lgan zararli moddalarni nazorat qilish uchun yaxshi amaliyot asoslari.

Ish beruvchilar tegishli va etarli nazorat tadbirlarini ishlab chiqish kerak:

1. Xavf omillari va potentsial muhim risklarni aniqlash;

2. Xavfni kamaytirish uchun chora-tadbirlar va nazorat qilish;

3. Muntazam tadqiq ostida iqtisodiy nazorat qilish chora-tadbirlari.

Bu majburiyatlar bilan ish beruvchilarga yordam berishda HSE yaxshi amaliyot uchun quyidagi sakkizta qoida tayyorlagan:

(A) Jarayonlar, faoliyatining rivojlanishi va amaliyot borishi, ishlab chiqarishda xavfli moddalarning tarqalishini kamaytirish.

(B) hisobga barcha tegishli ta'sir yo'nalishlarini olib chora-tadbirlar nisbati orqali nazorat qilish chora-tadbirlarini ishlab chiqish.

(C) Expozitsion nazorat - salomatlik uchun xavfni bartaraf qilish;

(D) Salomatlik uchun xavfli moddalarning tarqalishini kamaytirish, eng samarali va ishonchli boshqarish variantlari tanlash .

(E) Etarlicha nazorat qilinishi mumkin bo'lmasa, boshqa nazorat chora-tadbirlar, tegishli shaxsiy himoya uskunalar bilan birgalikda ta'minlashda boshqa yo'llar bilan erishish.

(E) Tekshirish va muntazam ravishda samaradorligi uchun nazorat chora-tadbirlarning barcha elementlarini ko'rib chiqish.

(G) Ma'lum va boshqa xavf-xatarlardan himoyalanishda moddalarning xavflar haqida barcha xodimlarni o'qitish va xatarlarni kamaytirish uchun mo'ljallangan nazorat chora-tadbirlardan foydalanish.

(H) Sog'liqni saqlash va xavfsizlik uchun umumiy xavfini nazorat qilish chora-tadbirlarini ta'minlash.

Nazorat chora-tadbirlar qo'yidagilarga bo'ladi:

- Tugatish;
- Zahira;
- Texnik nazorat ta'minlash;
- Nazorat dasturi (kishi) nazorat qilish;
- Shaxsiy himoya uskunalar bilan jihozlash.

Xavfli moddalar ta'sirni nazorat qilish uchun chora-tadbirlaroldini bir yoki quyidagilardan biri kombinatsiyasini o'z ichiga oladi:

- Moddani bartaraf qolosh;
- Moddani (yoki ishlatilgan miqdorini kamayishiga) o'zgartirish;
- To'liq yoki qisman to'siq jarayoni;
- Mahalliy shamollatish;
- Umumiy shamollatish;
- Xodimlar sonini kamaytirish;
- Etarli tanaffuslar;
- Yaxshi tozalash;
- Xatarlar bo'yicha o'quv va axborot;
- Samarali monitoring uchun nazorat tadbirlarini ta'minlash;
- Shaxsiy himoya uskunalari (kiyim, qo'lqop);
- (Birinchi yordam, jumladan,) farovonlik;
- Tibbiy qaydlar;
- Sog'liqni saqlash nazorati.

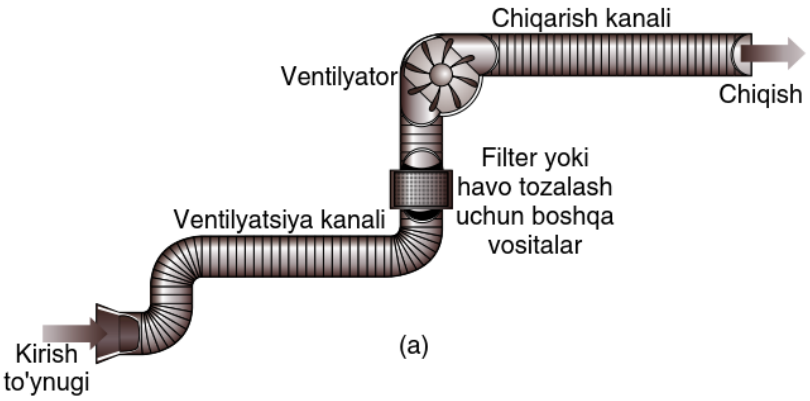

(b)

2.12-rasm. a) LEV tizimi, b) payvandlashda chang va gazlarni olib tashlash uchun LEV tizimi

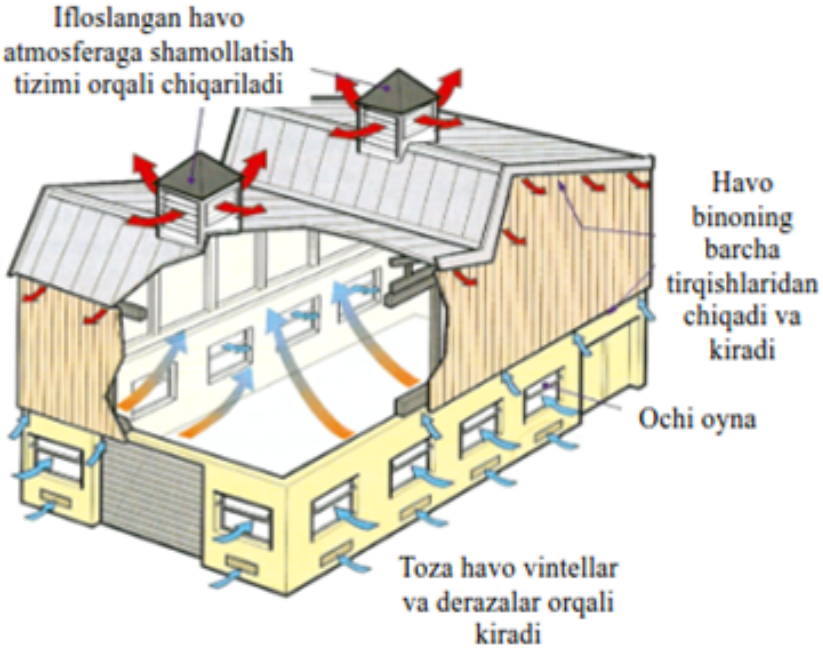

12.13-rasm. Binolarda tabiiy samollatish.

Shaxsiy himoya uskunalar

Shaxsiy himoya uskunalar, faqat so'nggi chora sifatida nazorat chorasi sifatida foydalanish kerak. Agar bu uskunalar ishdan chiqsa ishchi maksimal darajada xavf shi uchun doimo yaxshi nazorat va tartibot olib boriladi (12.14-rasm).

Mehnat sharoitlarining bir necha shartlar bor:

- Texnik xizmat ko'rsatish davomida;
- Yangi uskunalar joriy qilishda;
- Favqulodda vaziyatlar chog'ida;
- Hech qanday muqobil texnik imkoniyatlari yo'q bo'lganda.

12.14-rasm. Shaxsiy himoya vositalari

Asosiy talablar quyidagilardan iborat:

- Egasi va maqsadlari uchun mos bo'lgan shaxsiy himoya uskunalar;
- Individual himoya vositalari foydalanish muvofiqligi va samaradorligi;
- Xavf baholash zarurligini va taklif shaxsiy himoya uskunalar imkoniyatlarini aniqlash;
- Shaxsiy himoya uskunalari uchun to'g'ri parvarishlash dasturi;
- Shaxsiy saqlovchi uskunalar saqlash, qachonki foydalanilmayotganda;
- Shaxsiy saqlovchi uskunalar to'g'risida foydalanuvchilar uchun ma'lumot, ta'lim va tayyorlash;
- Shaxsiy himoya uskunalar nuqsonlarini nazorati va hisobot tizimi.

Nafas olish organlarini himoya qilish asboblari.

Nafas olish organlarini himoya qiluvchi asboblarini ikki toifaga ajratish mumkin. Ular resperatorlar (niqob) va nafas beruvchi nafas apparati.

Ularning keng tarqalgan bir necha xil shakllarda mavjud:

- bir martalik niqob resperatorlar - filtr materiallardan (doka, bint, gazmol va x.k) qilingan. U og'iz va burunni yopadi va chang zarrachalarini ushlab qolib tozalaydi. Uni 8-10 soatdan keyin o'zgartirish kerak. Bu ba'zi gazlar va bug'larga qarshi himoya qilish imkonini beradi;

- Ayarim niqob respiratorlar rezina yoki plastikdan bo'lib, burun va og'izni qamrab oladi. bunda filtr almashtirib turiladi. Bu bug ', gaz yoki chang uchun ishlatiladi;

- Yuzni to'la qoplovch resperator.

- Shlemli (qaytarma qalpoqli, dubulg'a) resperator. Bunda havo batareyadan quvvatlanuvchi ventilyator orqali beriladi.

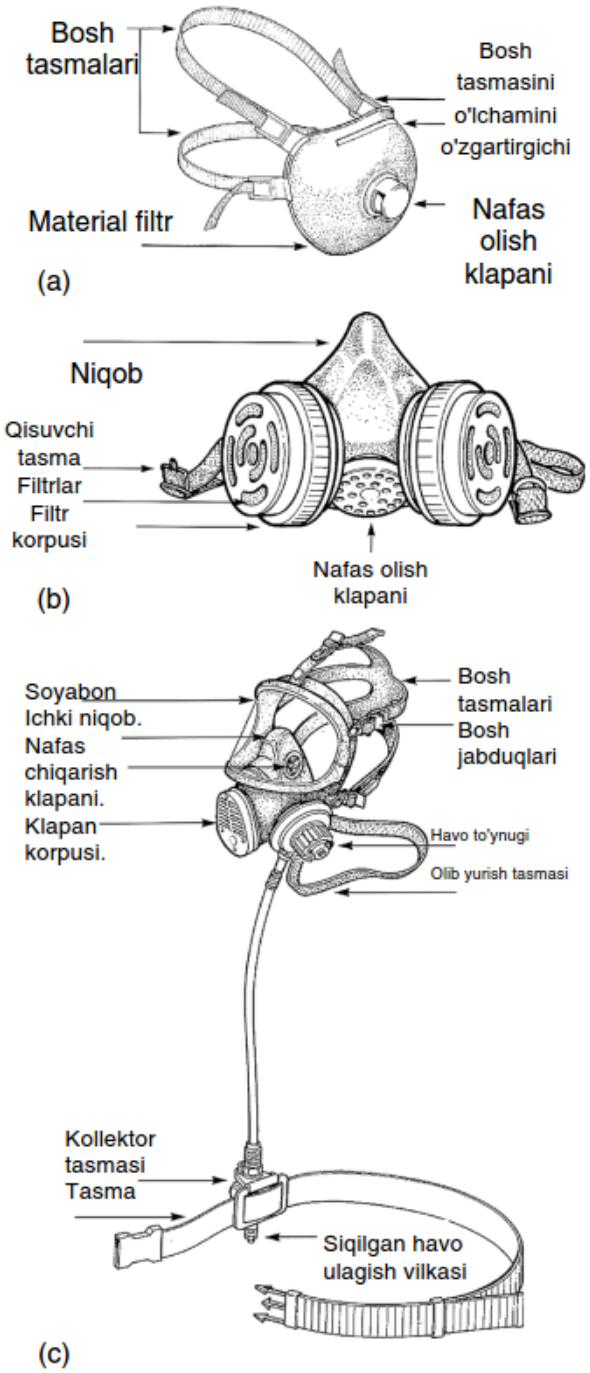

12.15 - rasm. Nafas olishni himoya qiluvchi uskunalar turlari.
a) yarim niqob; b) ko'p marta ishlatiladigan, filtri almashtiriladigan resperator; c) Shlemli resperator

12.16-rasm. Resperatorlarni taqilishi

12.17-rasm. Ko'zni muhofazalovchi ko'zoynak turlari

12.18-rasm. Quvurlarni zarar ko'rgan Asbest qoplamasi

12.19-rasm. Yuqori xavfli asbest changlarini tozalovchi changyutgich.

12.5 Chiqindilarni saqlashda xavfsiz ishlash.

Chiqindilarni boshqarish sohasida ish bilan bog'liq o'limlar soni o'rtach o'n barobardir. To'rt marta milliy o'rtacha Sanoatda baxtsiz hodisalar stavkalari o'rtacha to'rt martadir.

Asosiy talablar quyidagilardan iborat:

- Chiqindilarni qayta ishlashda atrof-muhitga ruxsatsiz tashlash;
- Chiqindilarni o'tkazish uchun EPA tomonidan vakolatli shaxs belgilangan;
- Barcha chiqindi yozma bayoni bilan ta'minlash. Chiqindilarni utilizatsiya turi va miqdori haqida to'liq ma'lumot berish. Nusxalari kamida 2 yil saqlanishi kerak;
- Hech bir odam qonun doirasida jinoyat sodir etmasligini ta'minlash.

12.20-rasm. Ishlab chiqarish chiqindilarini yig'ish.

Chiqindilarni atrof-muhitdan yig'ishni rejalashtirish jarayonida amalga oshirilishi lozim. Ba'zi uzatmalar alohida ish uchun mos bo'lishi kerak. Quyidagi nuqtalari ko'rib chiqilishi kerak:

- Etarli kuch;
- To'ldirish vaqtida barqarorligi;
- Yuk bilan muvozananit har doim bo'lishi;
- Zararli moddalarni ajratish;
- Har doim xavfsiz ishlash;
- Xavfsiz ishlash uchun etarli ta'minot mavjud bo'lishi kerak.

12.21-rasm. WEEga muvofiq elektron chiqindilar

12.6 Qo'shimcha ma'lumotlar

The Control of Substances Hazardous to Health Regu- lations 2002

The Chemicals (Hazard Information and Packaging for Supply) Regulations 2009

The Personal Protective Equipment at Work Regulations 1992

The Control of Asbestos Regulations 2006

The Hazardous Waste (England and Wales) Regulations 2005

The Special Waste Regulations 1996 and The Special

Waste Amendment (Scotland) Regulations 2004

Step by Step Guide to COSHH Assessment (HSG97), HSE Books ISBN 9780 7176 2785 1 http://www.hse. gov.uk/pubns/books/hsg97.htm

Occupational Exposure Limits (EH40), HSE Books (updated annually) Control of Substances Hazardous to Health (ACOP) (L5), HSE Books ISBN 9780 7176 2981 7 http://www. hse.gov.uk/pubns/books/l5.htm

Personal Protective Equipment at Work (Guidance) (L25), HSE Books ISBN 9780 7176 6139 8 http:// www.hse.gov.uk/pubns/books/l25.htm

Controlling airborne contaminants at work: A guide to local exhaust ventilation (LEV), HSE Books ISBN 9780 7176 6298 2 http://www.hse.gov.uk/ pubns/books/hsg258.htm

Respiratory Protective Equipment at Work – A Practical Guide (HSG53), HSE Books ISBN 97800 7176 2904 6 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/ hsg53.htm

The management of asbestos in non-domestic prem- ises, Regulation 4 of the Control of Asbestos Regulations 2006 Approved Code of Practice and guidance (L127) ISBN 9780 7176 6209 8 http://www.hse.gov.uk/ pubns/books/ l127.htm

13 BOB

Fizik va ruhiy xavf-xatarlar va ularning nazorati

Ushbu bobda NEBOSH o'quv kurslari maqsadlari keltirilgan:

1. Inson sog'lig'iga shovqinni ta'siri va tegishli nazorat tadbirlarinin tasvirlab bering.
2. Inson sog'lig'iga tebranishni ta'siri va tegishli nazorat tadbirlarinin tasvirlab bering.
3. Inson sog'lig'iga nurlanish bilan bog'liq bo'lgan ionlashuvchi nurlanishlar va ionlanmaydigan radiatsiyaning ta'siri va tegishli nazorat tadbirlarinin tasvirlab bering.
4. Ishda stress oqibatlarining sabablari va tegishli nazorat tadbirlarini aytib bering.

13.1 Shovqin.

Kirish.

Ma`lumki inson sog`lig`i ruhiy va jismoniy havf – xatarlar shuningdek kimyoviy va biologik ta`sirlar ham taaluqlidir. Jismoniy xavf – xatar insoniyat tomonidan ko`p yillardan beri o`rganilib kelinmoqda va so`ngi kuzatuvlarda asosoiy urg`u insonlarning ish faoliyatidagi xavflarni kamaytirishga qaratilib kelinmoqda. Ushbu jismoniy xavf – xatarga elektr quvvati, ish qurol – asboblari, ba`zi oldingi bo`limlarda ko`rib o`tilgan qo`lda boshqariladigan asboblar, shu bo1limda muhokama qilinadigan vibratsiya va radiatsiya kabilardan iborat.

Biroq, o`tgan 20 yil oralig`ida ushbu yuqorida sanab o`tilgan jismoniy xavf – xatarlarga aqliy – ruhiy xavf – xatarlar ham qo`shilib kelinmoqda va shu davr mobaynida bir qator ishchilarda ruhiy xavf – xatarlar asoratlari aniqlanib kelinmoqda. Natijada ushbu ruhiy xavf – xatar hozirgi paytga kelib eng jiddiy xatarlar sirasiga ham kirib qoldi, ishdagi stress hollarini misol tariqasida olishimizning o`ziyoq bu fikrimizning yaqqol dalilidir. Ko`p yillar davomida ushbu xolatlarning oshib borishi haqidagi o`y – fikrlar tahlikali vaziyatlar natijasida kelib chiqishi mumkin bo`lgan jiddiy hastaliklarni oldini olish maqsadida 1998 – yili ISHDAGI SHOVQIN TASHKILOTI (ISHT) tashkil topdi. Kuzatishlar natijasida yana qariyb 1.1 million ishchilar guruhi ishbu qo`mita tomonidan qayta tekshirilib ko`riladi.

Ushbu tashkilotlar ishchilardan quyidagilaga amal qilishni so`raydi:

1 – shovqinni aniqlash va uning darajasini ushlab turish.

2 – eshitish qobilyatiga sezilarli darajada ta`sir ko`rsatuvchi har qanday shovqin turlaridan saqlanish uchun maxssus saqlagichlardan foydalanish.

3 – ishchilarda zararli narsalar haqida yetarlicha ma`lumot bo`lishini ta`minlash.

4 – agar ishchi yoki hodim biron - bir ishga doir shovqin chiqaruvchi asbobdan foydalanishida to`g`ri kelib qolsa uni kerakli asbob – anjomlar bilan ta`minlab berish.

Ko`p joylarda patensial shovqinning muammolari, zavodlar, korxonalar, buyum – anjomlar va servislar, qo`ng`iroq sentrlaridan iborat.

Albatta, yuqorida ta`kidlab o`tilgan tahkilotlarning asosiy, bosh g`oyasi shovqin turlarining bosqichlarini baholab borishdan ko`ra, nazorat qilib turishdan iborat. Bu esa o`z navatida ishchilarga kerakli bo`lgan munosib bo`lgan nisbatan ancha yaxshiroq, mukammalroq va dizayn jihatdan ancha yuqorilagan mahsus mashinalar (robotlar) bilan ta`minlanishi, va albata kerakli bo`lgan ish anjomlarining zararsiz qilib ta`minlab qo`yilishidadir.

Ovoz havoda havo to`lqinlari orqali tarqaladi va bu to`lqinlar esa vibratsiyalar orqali yuzaga keladi.

Vibratsiyalar to`lqinlarda bosim paydo bo`lsihini ta`minlab beradi va natijada qabul qilib oluvchi uni , detektorni, mikrofone yoki inson quloqlari qabul qilib oladi. Havo detektori vibratsiyani 20 dan 20,000 gacha qilib, sikundiga esa davrlaning yoki chastotaning (o`rtacha hisobda 50 – 16000HZ) olib chiqadi.

Ovoz to`lqinlari havoda chegaralngan tezlikda 342m/s (20 gradus dengiz sathi) da tarqalib turadi.ushbu tezlikning mavjudligi vaqtning nur va momaqaldiroqdan orqada qolishi bilan izohlanadi. Shovqin asosan baland ovaozni birdaniga paydo bo`lib qoladigan yuqori bosqichdagi ovozni taasvirlab keladi.

Shovqin tog`ridan- to`g`ri havo to`lqinlaridan uzatilishi mumkin, turli – hil devorlardan ,binolardan qaytib yoki ular orasidan o`tib yurveradi. Konstruksiyakli ishda, pnevmatik drilldan chiqadigan shovqin yoki vibratsiya aslida drillning o`zidan tarqalib undan uzatiladi, drillning atrofida albatta qandaydir binolar bo`lib ular orqali yerdan brogan vibratisya qaytib keladi.

Shovqinning sog`likka ta`siri.

Inson quloqlari.

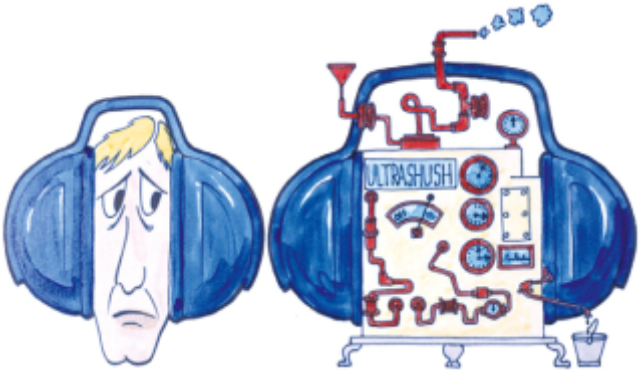

13.1-rasm. Eshitishni shovqindan himoya qilishdan ko'ra shovqin manbaidan shovqinni nazorat qilish yaxshidir

Inson quloqlarini uch qismga bo`lib o`rgansa bo`ladi, birinchisi, tashqi qismi, o`rta qismi, va nihoyat ichki qismi. Ovoz yoki shovqin tashqi quloqdan o`tib quloq dromlarigacha yrtib keladi va o`sha yerda vibratsiya bo`lishiga sabab bo`ladi.normal insonda quloq dromi inson boshidan tahminan 25mm bo`lgan oraliqda ichkariga joylashgan bo`ladi.

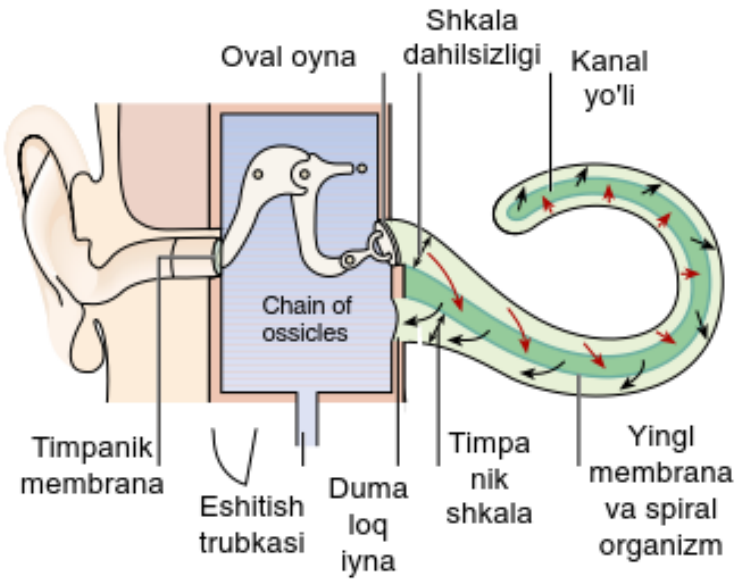

a)

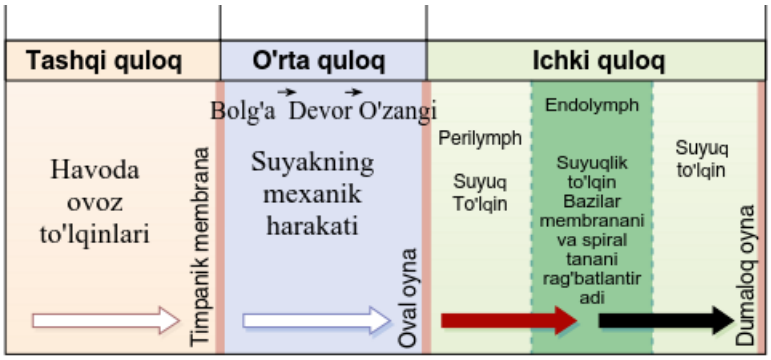

b)

13.2- rasm. Ovoz to’lqinlarining o’tishi.
a) quloq ichki tarafining tovush qabul qiladigan qismi, b) hulosa qismi

Tashqi quloqdan o`tgan ovoz endi vibratsiya bera boshlagach uning harakatlariga proparsional ravishda yana uch hildagi harakat o`rta quloq qismida va quloq suyaklari qismida yuzaga keladi. Shunday qilib, ichki quloq qismida joylashgan kokleadan ham o`tib ketadi. Koklea bilan ta`siri natijasida ovoz vibratiyani vujudga keltiruvchi oqimga yo`naltiriladi. Ushbu harakat o`z navbatida membranalrni vibratsiya holiga keltiradi va bu ham navbatida soch tolalariga biriktirilhan hujayralari membranalarini bukadi. Natijada mazkur shochga biriktirilgan jujayralarning harakati oqibatida sosiy nerv tizimiga bir daqiqa mobaynida uzluksiz elektr impulslari to`lqin tarzida yuborlib turiladi.

Ushbu impulslarga ularda yuqori chastota bo`lgani bois eng yaqin turgan o`rta uloq qismalari, ularga nisbatan ancha uzoqroqda joylashgan ichki quloq qismlariga nisbatan sezilarliroq javob qaytaradi.

Ba'zi tovushga xos bosimi darajalari (SPL) (Db (A) qiymatlari)

13.1-jadval.

Atrof muhit faoliyati	SPL shovqini [dB(a)]
Og’riqli nuqta	140
Pnevmatik burg’ulash	125
Basli shovqini	110
Og’ir yuk mashinalarining shovqini	93
Ko’cha avtomabillarininig shovqini	85
So’zlashuvdagi shovqinlar	65
Ish joylaridagi shovqin	60
Mehmonhonadagi shovqin	40
Yotoqhonadagi shovqin	25
O’zining shovqini	0

Taxtani qayta ishlash mashinalarining shovqin darajalari.

13.2-jadval

Mashina	Shovqin darajasi (dB)
Diskli arra	97
Parmalovchi arra	98
Tegirmon arra	100
Portativ yog'ochsozlik vositalari	101
Bir necha Rip arra	102
Yuqori teslikdagi routerlar	103
Randalovchi stanok	104
Shakil beruvch stanok	105

Oddiy kuzatuvlar uchun shovqin xavfini aniqlash

13.3-jadval

Ish joyini kuzatish	Shovqinni ehtimollik darajasi [dB]	Shovqin xavfi baholash uchun shovqin darajasi davomiyligi
Sezilarli shovqin, lekin normal suhbatga xalaqit bermaydi	80	6 soat
Odamlar bir-biridan 2 metrdan ortiq bo'magan masofada chinqirib gapirsa	85	2 soat
Odamlar bir-biridan 1 metrdan ortiq bo'magan masofada chinqirib gapirsa	90	45 minut

Tahminan sochning hujayralari soni 80,000 atrofida bo`ladi, shovqin sababli ularning ko`p qismiga katta talofatlar yetkazib turiladi.

Shovqinning sog`likka ta`sirlari – 2xildir.

Shovqin inson quloqlariga zarar keltirib turar ekan doimiy yoki vaqtinchalik deb ajratib qo`yishimiz lozim bo`ladi.

Asosy o`ta – kuchli ta`sirlar guruhi mavjud bo`lib, ular:

1 – doimiy boshlang`ich almashish – ushbu holat odatda shovqinning o`ta baland bo`lib ketganidan miyyaga elektr impulslarining borishi soni kamayib ketishi oqibatida yuzaga keladi. Tabiiyki ovoz, shovqin tugashi bilan ushbu nohush holat ham o` - o`zidan yo`q bo`lib ketadi.

2 – tinnitus – quloqlarning o`ta baland bo`lgan shovqinlarning biradan paydo bo`lganda shang`illab qolishi. Bu esa soch hujayralarining jonnishi o`tib ketishi bilan baholanadi. Mazkur quloqlarning shiyillashiodatda shvqin o`tib ketganidan keyin ham 24 – soatgacha davom etishi hollari ham kuzatilgan.

3 – kuchli akuastik troma – portlash kabi juda baland ovozlar, shovqinlar bo`lganda yuzaga keladi. Bunda odatda uch hil holat yuzaga kelishi mumkin bo`lib, ular: mazkur o`ta baland shovqin natijasida quloqning o`rta qismiga jiddiy zarar yetkazilishi mumkin, yoki quloq suyaklariga jiddiy zarar yetkazilishi mumkin, va nihoyat yoki quloq dromlariga ancha jiddiy bo`lgan zarar yetkaziladi va har uchchala holatda ham mazkur zarar va og`riqlar yuqoridagilaridan farqli o`laroq o`tib ketmaydi.

Shovqinlar quyidagi hronik oqibatlarga ham olib kelishi mumkin:

1 – shovqin natijasida eshitish qobilatini yoqotish – natijada koklear soch hujayralariga doimiy ziyon keltiradi. Bu esa nutqni ovazni aniq ravshan eshita olmaslikka olib keladi.

2 – doimy boshlang`ich almashish – bu uzoq muddatli shovqin natijasida yuzaga keladi va qayta tiklana olmaslik holatiga tushib qoladi buning asosiy miyyadagi nerv tolalariga elektr impulslarining boorish ko`rsatkichi nihoyatda tushib ketishi bilan izohlanadi. Bu almashinuv odatda aniq bir qiymat bilan belginanib qo`yilgan bo`lib unda quloqning ma`lum qismlariga sezilarli ta`sir natijasi undosh so`zlarni va ayol tovushlari deyarli umuman eshitilmay qoladi. Bu belgilangan chegara esa 4000hz chastotadir.

3 – tinnitus – bu tur huddu kuchli shovqin fo`rmasi ning huddi o`zi faqat unidan yagona farqi shundaki unung oqibatida zarar doimiy bo`lib qoladi.

Shuni qayd etish joizki agar shovqinning bosqichi o`zgarmay qolsa, shovqin – natijasida insonning eshitish qobilyati asta – sekin yoqolib boradi va bu esa boshlang`ich almashish chastotalarning sonini ortirib yuboaradi.

Ishdagi shovqin nazorati ishchilarning ish jarayonidagi shovqinlarning zararlilik bosqichlarini o`rganib chiqdi va quloq eshitish qobilyati uchun zararli bo`lgan bo`sqichdan boshlab ulardan saqlanish kerakliligini aniqladi. Biroq biz ular haqida to`xtalib o`tishimizdan oldin shovqinning baholnishini o`rganib chiqishimiz lozim.

Shovqinni baholanishi

Ovoz tezligi barchaga ma`lum bo`lgan birlik bo`lmish bosimlarda (passkal) puflash orqali o`lchanadi. Agar shovqin ham aynan shu yo`sinda bahollanganida edi 1 da, 1 milliongacha oraliqda bo`lgan skalllar kerak bo`lgan edi. Ushbu ovoz bosimi bosqichi ancha qulay, sababi:

1 – arifmetik amallar logarifning o`ninchi asosida bo`lgani uchun ancha soddalashdi va skallar hajmi sezilarli darajada kamaydi.

2 – u standart bosim bilan nisbat qilib olinadi. (p0(2 * 10-5Pa)).

Endi ushbu birligimizning nomi va ko`rinishi bilan tanishib chiqsak.

Kattalik birligi detsibeldir (dB) va quyidagicha aniqlanadi:

$$SPL = 20\log10(p/P0)dB$$

Shuni ta`kidlash muhimki logarifmik skala 10 asosida bo`lgani bois har 3 oshgani ovoz dezligining ikkilanganiga tengdir.

Shuning uchun, agar 75dB dan 51dB ga o`zgarayotgan ovoz, ovoz jadalligi yoki ovoz pasayishi to`rt marttaga kamaydi. Bu skala A shkala, va o`qiluvchi dB(A) kabi belgilanadi. Bundan tashqari yana uchta shkalalar ham mavjudki , ularni bilib qo`yish foydadan holi emas albatta. Ilar shkala B , C va D kabi belgilanadi.

Asosan A shkala o`zi 55dB gacha bo`lgan ovoz bosimigacha ishlatilinadi, B shkala esa 55 dB va 85dB orasidagi posim uchun olingan bo`lsa, C shkala 85 dB dan yuqori bo`lgan bopsimlar uchun ishlatiladi.biroq, hozirgikunda A skallasi deyarli barcha bosqichlar uchun ham bemalol ishlatilyapti faqat o`ta yuori bo`lgan bosqichdan tashqari, unga C shkalasi bilan murojat qilamiz. B shkalasi odatda juda kamdan – kam ishlatilinadi va D skalasi esa aeroplan oqimini ko`rsatib berish uchun onda – sonda ishlatilib turadi.

Shovqin ovoz bosqich metrini ishlatish orqali baholanib boriladi SPLlar dBda va ovoz cho`qqisi bosmlar pascallarda o`lchanadi. Ikkita asosiy ovoz metrining tiplari mavjud, ular: umumlashgan va to`g`ri o`qish metri. Umumiy bo`lgan metr o`qishning davr ichidagi o`rtachasini hisoblaydi, bunday usullar tehnikaviy ishlarda juda katta ovozlaning turlari, hillari o`zgarishlarini o`lchashda ayniqsa qo`l keladi. Bu kabi qiymat odatda davomiy ekvivolent ovoz bosqichi deb ataladi va odatda sakkiz davrdan oshiq bo`lgan paytlarda hisoblanadi.

To`g`ri o`qish uslubi esa ancha arzon bo`lib, juda muvofaqqiyatli ishlatilinishi mumkin, qachonki, ovoz bosqichlari deyarli o`zgarmas kattalikka yaqin bo`lib qolsa va uzluksiz bo`lsa.

Yana boshqa shovqinni o`lchovchi kerakli narsa bu kunlik personal bosqichdir (LEP,d), bu ishchi tomonidan ish kunida 8 – soatdan oshiq bo`lgan holatlarda ishlatilinadi. Agar inson 87dBgachabo`lgan A shkalaga duchor qilinsa, 4 soatdan oshiq bo`lgan holatda, bu ekvivolent sifatida LEP,d bo`ladi.

Ishdagi shovqinni nazorat qilish tashkiloti L108, bir nechta ish jihozlariga aloqasi bo`lgan asbob – anjomlar haqida foydali bo`lgan tafsiyalarni berib o`tdi va barcha ishida shu kabi bir qator shovqinlarga ega bo`lgan ishchilar tomonlaridan o`qib chiqilishi lozim deb topildi. Ushbu maslahatlarga quyidagilar kiradi, ya`ni bajariladigan ish tartibi va ish anjomalri deyarli barcha turdagi shovqinlarga tayyorlanishlari lozim ya`ni ular $L_{EPd}$ ni hisoblashda ishlatilishlari mumkin qachonki shovqin bir nechta kichik intervalga ega bo`lgan holda yoki 8 soat yoki undan ko`p bo`lgan vaqt oralig`ida shovqinning bosqichlari turli bosqichdan – turli bosqichga o`tib yursa. Atrof muhhit tozaligi instituti olimlari va o`rganuvchilari tomonidan olib borilgan qator kuzatuvlar natijasi shuni ko`rsatadiki 50 va undan ortiq foizdagi shahardagi katta mulk egalari klub egalari va jamoatga hizmat qiluvchi tashkilotlarning aksariyat qismi ish paytidagi shovqinga qarshi deyarli hech qanday chora tadbirlar ko`rilmayotganini va bu esa ishchilar sog`ligiga jiddiy zarar yetkazayotganini aniqladilar.

Yana qo`shimcha tarzda shuni qayd etish joizki, kuzatishlar tegishli tashkilotlar tomonidan shovqinni kamaytirish haqida chiqarilgan qoidalari deyarli hech bir o`sha ish joylarida o`z aksini topmayotgan ekan.

Shovqin bosqichlari.

Ishdagi shovqinni nazorat qilish tashkiloti ishchilarning shovqinning bosqichlariga bu qadar bepisandlik bilan qaramaslikkka chaqirdi va buni ular go`ya o`z burchlari sifatida ko`rishlari lozim ekanini ta`kidladi, sababi bu kabi e`tiborsizlaklar natijasida eshitish qobilyatining yoqolib borishi kuzatilishi mumkin edi.

Shu zaylda tashkilot shovqinning yuqorida aytib o`tilgan turlari va bosqichlari bilan ishchilarni tanishtirib chiqdi, va bularga qo`shimcha tarzda duchor bo`lgan harakat bosqichi va duchor qilingan limit bosqichi turlari bilan ham fikrlari to`g`risida ular bilan o`rtoqlashdi. Duchor bo`lgan harakat bosqichi shundan iboratki, bunday hollarda eng oddiy harakatlar qilinishi lozim.

Duchor bo`lgan limit harakati shundan iboratki, ishchi o`sha bosqichdan pastda kerakli ishlarni qilishi shart emas. Shuning uchun , agar ish joyidagi shovqin shundan past bo`ladigan bo`lsa, istalgan turdagi quloqlarni himoyalovchi moslama asboblar shovqinni kerakli bossqichga ya`ni limitga tushirib qo`yishi shart.

Quyidagilar duchor bo`lgan limit va harakat bosqichlaridir:

1 – pastroq duchor qilingan harakat bosqichlari bu:

Kunlik yoki haftalik shovqinning 80dB atrofidai.

Eng baland ovoz bosim esa 135dB(A)

2 – yuqoriroq duchor bo`lgan harakat bosqichlari bu:

Kunlik yoki haftalik shovqinning 85dB atrofida.

Eng baland ovoz bosim esa 137dB(A)

3 – duchor bo`lgan limit esa bu:

Kunlik yoki haftalik shovqinning 87dB atrofida.

Eng baland ovoz bosim esa 140dB(A)

Eng baland duchor bo`lgan harakat va limitning aniqlanishiga sabab shuki, eng balandning ham yuqorisidagi shovqin qisqa – muddatli yoki uzoq – muddatli eshitish qobilyatini yoqotishga olib kelishi mumkin. Portlovchi moddalar, turli hildagi qurollar (kichiklarini ham qo`shib hisoblaganda), o`q lar vat emir buyumlar ham yuqori ovoz bosimini keltirib chiqaradi.

Agar yuqorida ta`kidlangan eng past duchor bo`lgan harakatdan ovoz bosimi o`tib ketadigan bo`lsa, qonun doirasidagi biron – bir inson ushbu holatni baholashi ozim.juda ham oddiy bo`lgan istalgan ish joylaridagi shovqinlilik darajasini aniqlab beruvchi test bor. 133 – jadvalda bizga shunday testni o`tkazish imkonini beeruvchi ma`umotlar haqida bizni tanishtirib o`tadi.

Agar ish haftasida belgilangan chiziqqa yetib kelinsa, tashkilot bir kunlikdan ko`ra yan bir haftalik ish kuniga ruhsat beradi.

Agar organizatsiya haftalik shovqin bosqichini hisoblamoqchi bo`lsa quyidagilar qilinishi lozim:

Agar juda baland shovqin bosqichi bo`lsa, eshitish himolagichlari ta`minlanishi kerak.

Ishchilar va ularning rahbarlari bilan kansultatsiya ishlari olib borilishi kerakki , o`rtacha haftalik ovoz bosqichlarining mutanosibligi haqida.

Albata, yetkazilishi mumkin bo`lgan zararlar haqida ularning oqibatlari, yechimlari, davolari kabilar ishchilarga tushuntirilib o`tilishi lozim.

Agar ish kuni 12 soatmni tashkiletsa, unday holda harakat bosqichlari 3dB(A)ga tushirilishi shart chunki bir kunlik normal harakart bosqichi 8dB(A) gat eng bo`lishi kerak.

Maslahat hujjat L108 barcha holatdagi shovqin turlari haqida yetarlica maslahatlar beradi. Ish jarayonidagi eng muhim sanalgan narsalardan biri bu, ishchilarning aynan ish paytida ish joyidai shovqindan uning bosqichi haqida aniq ma`lumotga ega bo`lishidir.

Boshqa qilinishi muhim deb topilgan narsalar esa:

1 – shovqinning barcha detallari aniqlanishi va oxirgi natija bilan solishtirilishi.

2 – ishchilarning ishlatayotgan mashina (robot)lari soni, ular haqida to`liq ma`lumot.

3 – mashina (robotning) ahvoli va uning ish rejasi.

4 – mashina (robot) tomonidan bajarilayotgan ishning vaqti.

5 – mashina (robot)ning ish joyining planini ko`rsatib turuvchi sxematik plan.

6 – boshqa shovqinning kelib chiqish manbayi. Chunki o`sha manbaa joyi orqali ovozni pasaytirish mumkin.

7 – agar bo`lsa, berilishi mumkin bo`lgan tavsiyalar.

Boshqa qilinishi pastroq duchor bo`lgan kerak bo`lgan ishlar:

1 – ishchilarni eshitish qobilyatini pasayishiga sabab bo`luvchi omillar bilan tanishtirish, ular haqida axborot berish.

2 – har xil zararli omillardan quloqlarni saqlaguvchi buyumlarni kimga kerak bo`lsa o`sha narsa bilan ta`minlash.

3 – har qanday Tashkilotlar bo`ladigan uchrashuvlarni yahshi sharoitda o`tkazish.

Agar yuqori duchor bo`lgan harakatlar bo`lib qolsa, ishchi tutishi kerak bo`lgan qo`shimcha choralar:

1 – shovqin manbayini aniqlash, uning shovqinini pasytirish va uni nazorat qilish.

2 – shovqin manbayini aniqlash va o`sha zo`nani aniqlash, boshqalarga habar berish va kerakli choralarni ko`rib quloqlarni saqlagichlarni taqish, zonaga kiruvchi istalgan odamni saqlagichlar bilan ta`minlash.

3 – quloqlarni saqlagichlarni taqish va ular taqilganligi haqida hisobot berish.

Ishdagi shovqinni nazorat qilish tashkiloti ishchilardan yanada e`tiborliroq bo`lishini so`raydi va ularga sog`lik kuzatishlaridek ma`sulyatni o`z bo`ynilariga olsihlarni so`raydi ya`ni boshqa ishchilarning quloqlarni saqlagichlarini taqishlarini kuzatish va barchaga kerakli ma`lumotlarni berish. Taklif etilayotgan sog`lik nazorati – bu eshitish qobilyatini test qilib tekshirish va har zamonda testlarni yangilab turish hamda albatta eshitish darajasini belgilab borish.

Agar biron – bir sezilarli zarar yetmagan bo`lsa har 3 yilda testlarni qayta topshirish taklif etiladi. Agar testlarni topshirish ko`p vaqt talab etilayotgan bo`lsa, boshqa qattiqroq testlarni topshirib ko`rish tavsiya etiladi. Bu esa eshitish qobilyatida biron – bir yahsshilanish bo`lgan bo`lmaganini ko`rsatib turadi. Agar mabodo test topshirish jarayonida natija yuqori duchor bo`lgan harakatdan baland bo`lsa, zudlik kerakli tatbirlarni ko`rib doktorlar bilan maslahatlashish zarur bo`ladi sababi ishchida eshitish qobilyatining yomonlashishi kuzatilgan bo`lib kerakli choralar ko`rilmasa eshitish qobilyatidan ayrilib qolishi mumkin.

Tashkilotlar yana ishchilarga quyidagi qo`shimcha ma`sulyatlarni yuklaydi:

1 – agar pastroq duchor bo`lgan harakatdan past bo`lsa quloqlarni saqlagichlarni taqgandan ko`ra ular istalgan shovqinni nazorat qiluvchi anjomlar bilan ishlaganlari ma`qul, va agar biron – bir nosozliklarga duch keinsa darhol bu haqda habar berish.

2 – ular Tashkilot tomonidan taqdim etilgan har qaysi ish anjomlari bilan ehtiyot bo`lgan holda muomala qilish va biron – bir nosozlik aniqlansa darhol bu haqda kerakli joylarga habar berish.

3 – agar ishchilar eshitish qobilyatlariga biror zarar yetkazilgan deb bilsalar zudlik bilan doktorlar bilan masslahatlashishlari shart va kerakli choralarni ko`rish.

4 – sog`liklarini doimiy nazoratda ushlab turishi kerak.

Sog`liqni saqlash markazlari va tashkilotlar o`n sakkiz yoshdan kichik bo`lgan ishchilarni bu kabi zararlanishi mumkin bo`lgan zonalarda ishlashlari taqiqlaydi.

Shovqinni nazorat qilish texnikalari.

Kamaytirilgan vaqt usuliga qo`shimcha tarzda shuni aytish mumkinki, hierarg tehnikalarni tekshiruvchi juda soda usullar mavjud, ular:

1 – shovqinning manbayi tomonidan kamaytirilishi.

2 – ishchi tomonidan olingan shovqinning kamayish bosqichlari.

3 – shaxsiy saqlaguvchi asbob – anjom faqatgina yuqoridagi ikki uslub ish bermaganda ishlatilinishi mumkin.

Shovqinni manbaidan kamaytirish.

Shovqinni manbayidan kamaytirishning bir nechta usullari mavjud (13.4-rasm)

1 – darhol ishlash uslubini yoki ishlatilinayotgan asbob – anjomlarni o`zgartirish

2 – qurimlaning tezligini o`zgartirish.

3 – qurilmaning rejimini o`zgartirish va uni yuksaltirish.

Shovqinning bosqichlari

Tashkilotlarda juda ham ko`p shovqinning bisqichlarni tushuruvchi metodlar bor. Ular ichidan juda ko`p bora ishlatiladiganlari bilan tanishib chiqamiz.

Anjomni orentatsiyalash yoki uni boshqatdan joylashtirish - shovqin muammolari bilan ishlovchi anjomlarni ish joyidan uzoqroqqa olib borib joylashtiring.

Qurshamoq – anajomni biron – bir yahshiroq o`sha shovqinni kamaytiruvchi materiallar bilan qoplab chiqish va uning ovoz bosimini 30dB(A)ga tushirish.

Namlik - joyini o`zgartirish va etajini o`zgartirib panel devorrlaridan bino struktlaridan vibratsiyaning o`tishi.

Orqda qoldirish – quvur o`tkazgichlarning ajratilishi va boshqa oqim kantenirlarini ishlatib ovoz otkazishni kamaytirish.

Quloqlarni saqlagichlar.

Eng oxirgi qadam sifatida shahsiy sqlagichlarni ishlatishimiz mumkin bo`ladi. Odatda bu kabi usulllarni qo`llash taqiqlanadi va ular odatda joylarini o`zgartib turish lozim. Ular muloqot bilan aralashishlari mumkin va ayniqsa chaqiruv sistemaslari bilan, va natijada ular orqali katta – katta muammolar paydo bo`lshi hech gap emas.quyidagi omillar inobatga olinishi lozim qachonki shahsiy quloq saqlagich usullari qo`llanilish arafasida bo`lsa:

1 - Ovoz chastotlarining spektrumlari nig shakli ancha qulay bo`lgan paytda.

2 – ovoz bosimi kamayishi quloq saqlagichlari tufayli kamayganda.

3 – katta e`tabor.

4 – muloqotning yengil kechishi , hech qanday qiyinchiliklar bilan duch kelmaslik, va ogohlanituv signalini eshitish darajasida qolish.

Ikkita asosiy quloq saqlagichlar bo`lib, ular quloq himoyalavchi va quloq pluglardir.

Quloqplugalar – ovoz to`lqonlari va oqimlari bilan cheriallardan tayyorlanadi va ular havoga juda qulay. Ular odatda juda ko`p odamlarga qo`l keladi va juda qulay qilinib hech qanday xavf – xatarsiz idishlarda, ko`zgularda boshqa shahsiy anjomlarda ham juda qulay bo`lib foyda keltirib ish unumdorligini oshirishda ancha qo`l keladi. Lekin ularning ish unumdorligi odatda ishchining unga qanday mos kelishiga va havoga ham bog`liqligidadair. Doimiy earplugslar hozirda barcha shakllarga keltirilib kerakli o`lchamgacha bo`lgan aniqlikda ishlanmoqda. Mazkur qurilmalarning yaroqlilik muddati ham mavjud bolib vaqt o`tishi samaradorligi kamayib boradi, va o`z payti kelganda joyidan qo`zg`atilib o`rnini almashtrib turish foydadan holi bo`lmaydi.

83dB lik nisbatda bo`lgan earplularni ishlatish orqali katta ovoz bosimlarini hatto 87dBgacha tushirish imkoniyatiga ega bo`lamiz bunda esa eng asosiy va yagona qoida kerakli darajadagi earpluglardan foydalanish. Ushbu earpluglarning eng katta kamchiliklaridan biri bu ovozni uzatishni (suyaklar orqali) kamaytira olmaydi va ular odatda vaqt bilan bemalol ishlaydi.

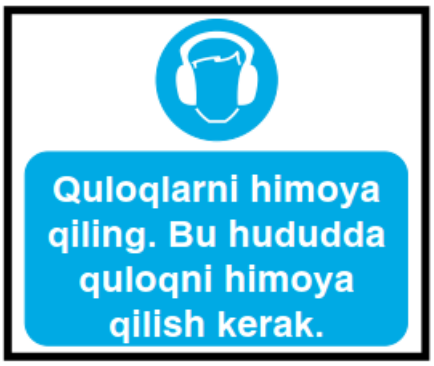

13.3-rasm. Himoya zonasi xabarnomasi "Eshitish"

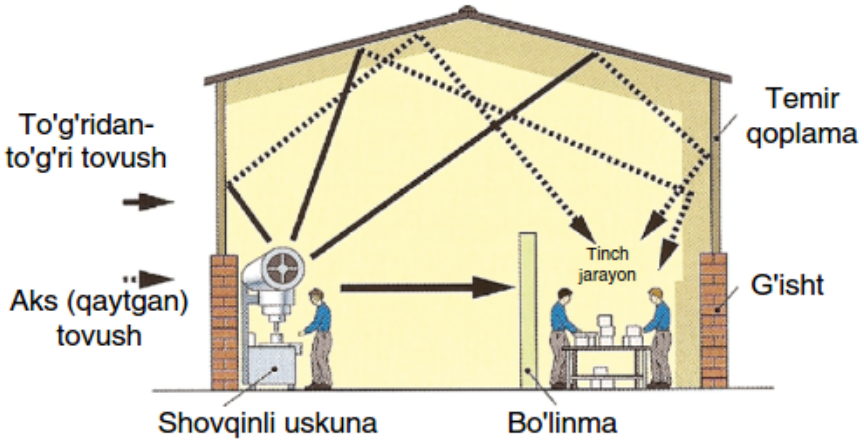

(a)

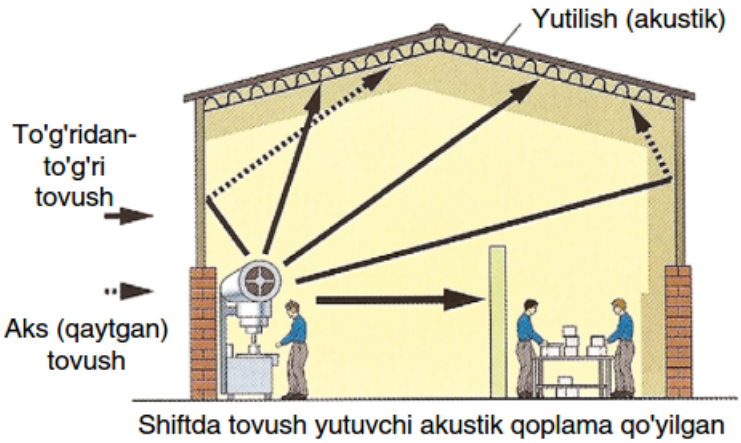

(b)

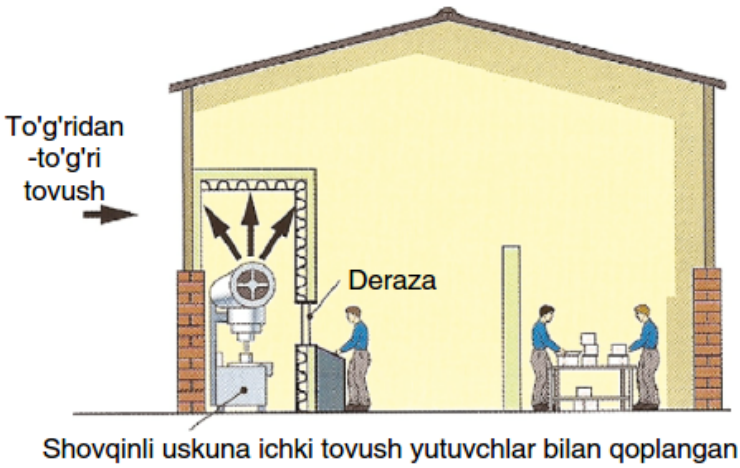

(c)

13.4-rasm. Ish joyida hosil boladigan shovqinlar (a), shiftda shovqinni so'ndirish maqsadida tovush yutuvchi qoplamalardan foydalanish (b), Bino ichida qurilmalar va ish joylarini shovqindan himoya qilish (c)

Quloq himolagichlar barcha usullardan va asbob – jismlardan ko`ra anchakatta bo`lgan pasayishni taklif eta oladi. Ular ishchilarda ham ancha yahshi taassurotlar qoldirmoqda sababi ish unumdorligi ancha yuqori va ularni kiyish ham ancha qulay va ihcham ularni manitor qilish ham ancha oson sababai ular tiniq ko`rinadi.

Bundan tashqari ular ovozning havodagi tezligini ham kamaytira oladi va ularning oqimini havoda bo`lishiga qaramay ular bilan uchun bu juda bajariladi. Muloqot sistema ham o`rnatilsihi mumkin ushbu quloq himoyalagichlarga.

Biroq shunga ham qaramay shunday jismlarning o`ziga xos kamchiliklari mavjud bo`lib ular, aga r undan foydalanuvhining sochlari uzun bo`lsa, yokki katta va uzun zirakli bo`lsa jismning samaradorligi sezilarli darajad tushib ketadi. Bundan tasqari agar ular shlem yoki biron – bir boshqa bosh kiyim bilan kiyilsa ham yana samaradorligi ancha kamayadi va hatto ular noqulay tarzda kiyilgan bo`sa ham ancha foydali ish kaefitsenti tushib ketadi.

13.2 Vibratsiya (Titrash)

Qo`ldan – o`tuvchi vibratsiya sog`likka jiddiy zarar yetkazishi mumkin va zarar ba`zan faqat qo`lga va ba`zida butun tanaga tarqab ketishi mumkin.

Qo`l – kaft vibratsiya sindromi.

Qo`l – kaft vibrtasiya sindromi (QKVS) turli hil kassalikalarni tasvirlab berishi mumkin va qo`l va kaftning tasqi qismlari vibratsiya ostida qolishi mumkin. Va ba`zida bu kabi bir nechtasi WRULDda kuzatiladi, va ichki terga ancha zarar yetkazadi.

Biroq, shunga qaramay, eng ko`p tarqalgan va eng ko`p tanilgan kasaliklardan biri, vibratsuya orqali kelib chiqadigan, bu oq – qo`l – vibratsiyasi bo`lib unda aylanayotgan qon vibratsiya ta`siri ostiga tushib qoladi uning yurishiga ya`ni aylanishiga halaqit beradi va natijada qo`l oqarib boradi.

Ushbu hol davom etishi bilan, qo`lning o`sha qismi oq rangga kira boshlaydi va ba`zida butun qo`l bundan ta`sirlanib qolishi ko`rishi mumkin. Agar kerakli choralar ko`rilmasa qo`ldagi simtomlar yana ham kuchayib jiddiyroq zarar yetkazishi mumkin. Mana shunday holatlarda kassalik tananing boshqa a`zolariga o`tib ketmasligi uchun o`sha zararlangan tana a`zosini kesib olib tashlashga to`g`ri kelib qoladi. VWF shu kabi holat bilan ilk bor 1911yilda duch kelgan.

Bunday kasaliklarning kelib chiqishiga sabab vibratsiyaning chastotasi hamdir. Ba`zi bir normal vibratsiyali chastotaga ega bo`lgan lar 13.4 rasmda to`liq bayon etilgan. Shu kabi nohush holatlarni oldini olish uchun ishchining yoshi, u ishlayotgan jismning yaroqlililk muddatiga katta e`tabor beriladi. Issiq va sovuq tabiat sharoitida ishlaydigan ishchilar ham, ish joyining o`zi ham qarab chiqiladi. Va nihoyat, albatta vibratsiyaning chastotasi, magnitudasi, yo`nalishlari kabi qator elementlarlarga katta e`tabor berilishi lozim. Boshqa muammolar jismning va ishchining o`zidan kelib chiqqan holda paydo bo`ladi.butun tananing vibratsiyasi esa ishchi o`tirgan paytda yoki u turgan paytda yerfan oyoqlariga o`tishi oqibatida yuzaga kelishi mumkin.

13.5-rasm. Qo'l tebranishi oqibatida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan shikastlanishlar

Saqlash, tebranish izolyatsiyasi kabi texnikalarni o’z oichiga oladi va doimiy doimiy himoya tizimi dasturida tekshirib turiladi. Savdo birlashmalari, sog’liqni saqlash va xavfsizlik xizmatlari tomonidab dolzarb muommolar yechim topmoqda (yanada ko’proq past tebranishli asbob uskunalar yaratilmoqda).

Ish vaqtida tebranishning boshqaruv yoriqnomasi tadbiq qilindi, har ikki HAV va WBV kunlik me’yorlari va faoliyati quyidagicha. Bu qiymatlar…

1 HAV uchun:

A Kunlik ta’sir chegarasi qiymati normal holatga keltirldi

8-soat ish oralig’i 5m/s^2

B Kunlik ta’sir chegarasi qiymati normal holatga keltirldi

8-soat ish oralig’i 25m/s^2

2 WBV uchun

A Kunlik ta’sir chegarasi qiymati normal holatga keltirldi

8-soat ish oralig’i 115m/s^2

B Kunlik ta’sir chegarasi qiymati normal holatga keltirldi

8-soat ish oralig’i 05m/s^2

O’rnatilgan me’yor qiymati, yuqorida keltirilgan qiymatdan oshib ketmasligi kerak. Agar yuqorida keltirilgan me’yorlarda oshib ketsa u holda qiymatni kamaytish lozim.

Qo’l muskullari tebranishi

Sanoat mahsulotlariga ishlatiladigan ko'p mashinalar va jarayonlar hisoblanadi. Qo’l muskullari tebranishida xavf-xatar yuqori bo’ladi. Maydalash, silliqlash, tosh yoki yog’och taxtani silliqlash. Metal, tosh va yog’och-taxtalarni bo’laklash, qisqartish. Qumni yig’ish, qotish (beton tayorlash) va ansentratsiyalash Baland qoyalarni beton va yo’l yuzalarni teshish va buzish Mashina va asbob uskunalar ishlab chiqarish orqali tebranish chegaralari aniqlashni bir qancha usllari mavjud. Boshqa mujim manbalar online databzada va ilmiy yoki texnikaga oid jurnallarda tebrnish haqidagi ma’lomotlarni o’z ichiga oladi.

Ishlab chiqaruvchilar tomonidan HSE.da tebranish xavf-xatari ko’proq ekanligini malum qilindi.

-Asob uskunalar yaxshi saqlanmagan;

-Asbob uskunalar ishlatish uchun yaroqli xolda emas;

-Asbob uskunalar doim yetkazib beruvchi (diler)dan sotib olinmagan;

-Jihozlar umuman yaroqsiz holada va ularni ishlatib bo’lmaydi;

Ko’rib chqilgan bu muommolardan shuni tavsiya qilish mumkinki, agar jihozlarni ishalash me’yorlari kamyib ketsa ularni ko’tarish va ehtiyotkorlik bilan jihozlardan foydalanish. Kiritlgan me’yor va qiymat o’rtacha hisobda 8-soat

(L140) shuni e’lon qiladi, tebranish o'lchashi, favqulotda vaziyatlarni nazorat qilish chora-tadbirlari, sog'liqni saqlash nazorati va xodimlar tomonidan

QMV bilan bo’g’liq bo’lgan xafvlarni kamitish chora-tadbrilar bo’lib o’tdi.

1. Tebranish asbob uskunalari qachon va qayerda bo’lmasin qulay va saqlasa bo’ladigan;

2. O'z ichiga olgan xavfi baholash majburiyatini xodimlarning ta'sir qilish tilab asoslangan smetatebranish qilish;

3. Yaxshi xizmat rejimini rivojlantirish va mashinalari. Bu vositalari muntazam ravishda ta'minlash talab qilinadi, qismlariga o'zgartiriladi yoki dvigatellari doimo sozlanadi va tartibga solinadi;

4. Muommolar, qo'lqop va issiq kiyimdagi xodimlar.Bu turdagi qo’lqob va kiyillar ishchilar uchun anti-tebranish hisoblanadi lekin ular inson tanasidagi qon ayanish jarayonini sekinlashtiradi. VWF xavfi. Care olinishi kerak , shunday qilib, vositasi operator qo'li salqin emas;

5. Xodimlar uchun axborotni xabar qilsihni tizimi joriy etilgan, har qanday xavotirli va tashvishli holatar yozib olinadi va qaytadan tekshirib ko’rib chiqiladi.

Tebranishlarni ta'sir darajalari

13.4-jadval

Uskunalar	Holati	Tebranish og'ishi (m/s^2)
Yo'l kalitlari	Namunaviy	12
	Zamonaviy dizayin va operator rayyorlash	5
	Ish sharoitlari va vositalari yomon	20
Bolg'a (Molotok)	Zamonaviy uskunalar	8
	Namunaviy	15
	Yumon vositalar	25
Burg'ulash dreli	Namunaviy	9
	Ish sharoitlari va vositalari yaxshi	6
	Ish sharoitlari va vositalari yomon	25
Katta burchakli qiymalagich	Tebranishni kamaytirishning zamonaviy dizayni	4
	Boshqa turlari	8
Kichik burchakli silliqlagich	Namunaviy	2–6
Chainsaws	Namunaviy	6
Lenta yoki kist kesgich	Namunaviy	4
	Yaxshi	2
Sanders (orbital)	Namunaviy	7–10

Tebranish muhim darajasini ta'minlashi mumkin bo'lgan mashinalar

13.5-jadval

Mashinalar	Faoliyati	Tebranish og'ishi (m/s^2)
3-tonnali hudud	Talon olib tashlash	0.78
Yuk mashinalari	Transport taloni	1.13
25-tonnali yuk mashinalari	Transport taloni	0.91
Bulldozer	O'yquli	1.16
4-tonnaikki baraban	Asfalt ishlab chiqarish	0.86
80-tonnali samasval yuk mashinalar	Transport taloni	1.03

13.6-rasm. Ekskavatorda tebranishni kamaytirish maqsadida Switch tarmog'i o'rnatilgan

Tebranish oshgani sayin, ta'sir qilish vaqtini o'zgarishi

13.6-jadval

Tebranish oshgan sayin, ta'sir qilish vaqtini o'zgarishi							
Vibratsiya ko'rsatkkichi (m/s^2)	2.5	3.5	5	7	10	14	20
Harakat qiymatiga erishish uchun ta'sir qilish muddati (soat)	8	4	2	1	30 min	15 min	8 min
Chegara qiymatiga erishish uchun ta'sir qilish muddati (soat)	24 katta	16	8	4	2	1	30 min

Butun-tana tebranish

BTV, sanoatda yangi qurilgan yer yoki notekis yerlar ustidan traktorlar yoki yuk mashinalari yuradi. Bu avtotransport vositalari BTV yo'llar muommolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu og'ir yuklar ham sabab bo'lishi mumkin, lekin faoliyat BTV uni yanada keskinlashtiradi.

• haydovchi o'rindig'ini noto'g'ri o’rnatilgani sababli tegishli qiyinchilikalar.

• tez tez tog’larga ko’tarilsih og’ir yuklar bilan.

• o’g’ir yuklarni tez-tez tashib turish.

• haydovhining yaxshi loyihalastirilmagan va noto’g’ri o’rindigi.

Boshaqaruvchilardan shuni talab qilinadiki, xodimlarni ishga olish vaqtida ularga xavf-xatarlat mavjudligi to’grisida ma’lumot berish. HSE L141 xujjatlari shuni ma’lum qiladiki bu kundalik xavflarni baholash va yoradam berish to’g’risidagi nizomi mavud.

BTV o'lchash juda qiyin va buni faqat mutaxassis va olchash vakolatiga ega shaxs tomonidan amalga oshiriladi. Tebranish xavf-xatari mavjud bo’lsa, u holda xodimlar tomonidan tebranishni o’lchanishi shart emas.

1. mashina ishlab chiqaruvchining WBV xavfi borligini qo'llanmalar orqali ogohlantirish zaru;

2. vazifa mashina yoki avtomobil uchun mos emas ishlatiladi;

3. operatorlari yoki haydovchilar ortiqcha tezlikni ko’paytirmaslilari va tezlini oshirishda juda ehtoyotkor bo’lishlari shart;

4. ko’lab soatlar davomida ishlaydigan operatorlai yoki haydovchilar ishlaydigan insonlar BTV moyil shaxlardir;

5. yo’l yuzalari notekis va yamalarga tola shu sababli haydovchilar extiyor bo’lsihlari kerak.

Har qanady shunga o’xshash mashinalarga so’g’liqni saqlash moniotoring ro’yxati bo’lishi zarur. Xavf ostida ishlayotgan xodimlar bir yilda 2-3 marta tekshiruvdan o’tqaziladiar.

13.7- rasm. Insonni butun tanasi tebranishi xavf-xatarda

Ish Nizomida ko’rsatilganidek, tebranishini boshqarishni ish beruvchi xodimlar tomonidan ishshchilarga sog'liqni saqlash nazoratidan o’tqazishi kerak:

• Xavfni baholash uchun xavf mavjud ekanligini ko'rsatadi o’lchovchi javobgar shaxs yoki sog'liqni saqlashlariga majburdir, Tebranib turadigan bo'lish;

• Xodimlari yoki bir yuqorida tebranib turadigan etiladi ta'sir harakat qiymati sog'liqni saqlash nazorat, xodimlarini saqlanishi kerak o'z yozuvlar va ijro etilishi berilgan foydalanish ular tomonidan zarur deb organlari, nusxa bilan ta'minlandi

• Muammolar bo'lsa, belgilangan harakatlar qator olinishi kerak sog'liqni saqlash nazorat natijalari bilan topilgan.

• Ish joyida vibratsiyali nazorati qo'shimcha ma'lumotlarni HSE Nizomida ko'rish mumkin.

13.3 Radiatsiya

Ionli radiatsiyasi

Ion nurlanish radioaktiv materiallardan chiqadi, yo shaklida bevosita alfa va beta ionlashtiruvchi zarralar yoki bilvosita ionlashtiruvchi X-nurlari va gamma nurlari yoki neytron.Bu yuqori energiya salohiyati va qobiliyatini kerak.

Kirib iyonize va tana to'qimalari va organlari zarar.bir yadro bo'lgan doirasida barcha masala atomlarning iborat Proton va neytronlarni o'z ichiga olgan va elektronlar aylanuvchi. atom ichidagi protonlar soni elementi belgilaydi

Misol uchun, vodorod 1 elektronni ega va qo'rg'oshin bor 82 elektronlar. Ba'zi atomlar beqaror va o'zgaradi ionlashtiruvchi radiatsiya moslamasi boshqa element atomlari, ichiga jarayonida. o'zgarish, radioaktiv parchalanishga deb ataladi va tez-tez chiqadigan eng ionlashtiruvchi nurlanishi bor alfa va beta zarrachalar va amma nurlari. X-nurlari ishlab chiqariladi juda da elektronlar bilan metall maqsad bombardimon tomonidan juda yuqori kuchlanishli elektr oqindi yordamida yuqori tezligi uskunalar. Neytron yadro parchalanishini nazarda tutadi orqali chiqariladi va odatda ishlab chiqarish jarayonlarida topilgan emas.Alpha zarralar ikki proton va ikki neytrondan iborat va ijobiy zaryad bor. Ular oz kuchga ega teri kirib uchun va juda yordamida to'xtatilishi mumkin Bunday qog'oz kabi nozik materiallar, ularning asosiy yo'nalishi tana sindirilmesinden tomonidan hisoblanadi. Beta zarralar kimning kuchi yuqori tezlikda elektronlar bor kirib, ularning tezligi, lekin buni qabul bog'liq odatda teri va to'qimalarining 2 sm cheklangan. ular jon alyuminiy folyo yordamida to'xtatiladi. ikki odatda bor Nafas olish va hazm - tana kirgan yo'nalishlar. X-nurlari o'xshash Gamma nurlari, elektromagnit bo'lgan nurlanishi va uzoq katta o'tkir bor alfa yoki beta zarrachalar ortiq kuch. Ular ishlab chiqarilgan va yadroviy reaktsiyalardan organi orqali o'tishi mumkin. nurlanish ikki eng keng tarqalgan chora-tadbirlar hisoblanadi a faoliyatini o'lchaydi Becquerel (Bq), radioaktiv sekundiga modda va Sievert (Sv), qaysi nurlanishning biologik ta'siri o'lchaydi - Ânormally miliSievert (mSv) o'lchanadi.radiatsiya İyonizasyon texnogen dan tabiiy sodir jarayonlar va barcha radiatsiya ta'sir taxminan 87% ni tashkil etadi tabiiy manbalardan. İyonizasyon nurlanishlarga Nizom qaysi ba'zi, doza chegaralari bir qator belgilash Jadval 13.7 berilgan.

Ionlashtirilmagan nurlanish

Non-ionlashtiruvchi radiatsiya ultrabinafsha, ko'rinadigan yorug'liklarni o'z ichiga oladi. (Bu yorug'lik ko'rinishdagi lazerni o'z ichiga oladi yorug'lik), infraqizil va mikroto'lqinli nurlanishi. To'lqin uzunligi deb nisbatan uzun, energiya hozirgi juda past masalani tashkil etadi atomlari ion. Ionlashmagan harakat radiatsiya hujayralarni isitish o'rniga o'zgartirish, ularning kimyoviy tarkibi. bor Ish qonun sog'liqni saqlash va xavfsizligi, boshqa ionlashmagan soluvchi nizomni radiatsiya maxsus to'plamidir.

Nurlanish dozasi chegaralari

13.7-jadval

	Doza (mSv)	Tana hududlari
18 yoshli ishchi hodimlar	20	Bir yil davomida butun tana
16–18 yoshli ishchilar	6	Bir yil davomida butun tana
Boshqa yoshdagilar	1	Bir yil davomida butun tana
Ayol yoki tug'ish yoshidagi har qanday ayol	13	Homila 3 iylik davrda
Homilador ishchilar	1	Homiladorlik muddati belgilangan davrda

Shu bilan birga, shaxsiy himoya uskunalar Ish Nizomning o'zida beri, ayniqsa tegishli eng katta xavf teri yoki ko'zning to'qima yonmoqda. Ultraviolet radiatsiya quyosh nuri bilan va sodir elektr boshq manbai. Har ikki holda ham, teri va ko'zlarida kuydiruvchi ta'siri xavf ostida bo'ladi. teri kabi (kirurlar quyosh yonishi) va takroriy ta'sir teri saratoniga olib kelishi mumkin. Kuchli quyosh nuri bo'lgan teri bo'lishi kerak kiyim-kechak yoki quyosh krem bilan yo himoyalangan. bu muammo ozon kamayishi bilan tez-tez aylandi (Ko'p ultrabinafsha nur Filtrlar) qatlam. ko'zlari mumkin qum kabi his kon'yuktivit shaklida ta'sir ko'z va qaram nomlari turli tomonidan, deyiladi muammo sabab faoliyati to'g'risidagi. Arc Kaynakçı arc uni chaqiradi ko'z »yoki« elektr payvandlashdan ko'z "va chang'isi" qor ko'rlik. katarakta haqida ultrabinafsha nurlanish ta'siriga sabab ko'z linzalari ta'sir yana bir imkon natijasi bo'ladi. teri saratoni eng xavfli shakli, xabis melanoma, so'nggi 10 ustidan 40% ga oshdi yil u Buyuk Britaniyada eng tez 'sayotgan saraton qilish. O'z xodimlarini tavakkalchiliklarni ish beruvchilar xabardor bo'lishi kerak ular etarli himoya qilmasdan tashqarida ishlayotgan etmoqda quyosh.

Quyidagi borayotgan tashvish bilan teri saratoniga ko'tariladi, HSE quyidagi taklif qildi outdoor ishlash uchun nazorat ierarxiyasi: bir bino ichida yoki shubhali uchun, ba'zi yangi ish o'rinlari ko'chib joyi; n oldingi yoki undan keyin ba'zi tashqari ish yuritish kun; n shaxsiy himoya ta'minlash (Bosh kiyimlari va / yoki quyosh Tashqari uchun mos ta'lim va ta'lim bilan ta'minlash xodimlari; n uchun mos ma'lumotlar va nazorat taqdim ishchilar himoya ishlarning bexatar tizimlari boshlamoq quyosh UV radiatsiya kabi ba'zi ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda suyaklarni mustahkamlaydi D vitamini yig'ish. UV insectocutors ishlatiladi qaerda, odatda oshxonasida, uchib hasharotlar nazorat qilish, bu muhim ahamiyatga ega to'g'ri moslamasi etiketkalar deb, uchun kishilar jihozlangan va o'tmadingiz bor misol, jarrohlik asboblari sterillash uchun ishlatiladi bir kuni sodir bo'ldi.

Lazer ko'rinmas ko'rinib nur va nur foydalanish to'lqin uzunligi spektri (infraqizil va ultrabinafsha).

As so'zi lazer ular tomonidan engil amplifikasyon ishlab chiqarish, demakdir «Nurlanish rag'batlantirdi. Bu nur yuqori jamlangan bo'ladi va ajraladi yoki masofa bilan susaytirishga emas va chiqish bevosita kimyoviy tarkibi bilan bog'liq Xususanlazer ichida ishlatiladigan o'rta. Bu chiqish nur pulsatsiya yoki doimiy bo'lishi mumkin – tanlov Lazer vazifa bog'liq bo'lgan. Lazer bir bor da bar kodi o'qish, shu jumladan, ilovalar katta qator supermarket chiqish, metallar kesish va payvandlash va masofalar va balandliklarda aniq o'lchash er va ma'dan o'lchash talab. Ular ham keng katarakt davolash uchun ishlatiladigan jarrohlik va qon tomirlarining muhrlab.

Lazer besh sinflar (1, 2, 3a, 3-D va tasniflanadi 4) elektr ishlab chiqarish o'sish bo'yicha hajmi. Darslar 1 va 2 nisbatan past xavf va faqat ko'rinadigan urlarini chiqaradi frans. Darslar 3a, 3-D va 4 ko'proq xavfli va lazer xavfsizlik xodimi tayinlash tavsiya etiladi. Barcha lazer ularning sinfini bildirgan ma'lumot ko'tarib kerak va har qanday choralar foydalanishpaytida talab. lazer bilan bog'liq asosiy xavflar ko'z va teri kuyish, zaharli tutun, elektr va yong'in. Katta lazer bilan baxtsiz hodisalar aksariyati ko'zlarini ta'sir qiladi. Setchatkazarar eng keng tarqalgan va qaytmas bo'ladi. Katarakt ishlab chiqish va kon'yunktivit mumkin turli shakllari Bundan tashqari, lazer baxtsiz hodisalar natijasida. Terini yonishi va qizarishi (Eritema) kam tarqalgan va qaytar bo'ladi.Infraqizil radiatsiya yong'inlari va issiq moddalar bilan hosil bo'ladi va shunga o'xshash ko'z va teri zarar olib kelishi mumkin deb ultrabinafsha nurlanish tomonidan ishlab chiqarilgan. Bu, ayniqsa, deb jangchilarni va Dökümhanelerde ishlaydigan kishilar olov uchun muammo yoki yaqin pechkalar. Ko'z va teri himoya muhim ahamiyatga ega. Mikroto'lqinlar punktlari keng ishlatiladi va mobil telefonlar va xavotirlar bor bog'liq sog'liqni saqlash xavf (va bir necha savollar haqid) Yo'l bilan davom etmoqda. Har qanday xavf zo'ravonlik, deb mikroto'lqinli pechlar kuchi mutanosib. asosiy xavf, ayniqsa tana hujayralari isitish bo'ladi kam yoki hech qon ta'minoti bilan issiqlikni. Bu Bunday ko'z optikasi To'qimalarni xavfi eng anglatadi jarohati. Biroq, har qanday xavf-xatar ekanini ta'kidladi kerak Bunday past-quvvat ko'ra o'choq kabi ob'ektlar uchun yuqori uyali telefonlar kabi qurilmalar. Ionlashmaga nurlanish o'lchash odatda elektr ishlab chiqarish belgilash bo'lish o'z ichiga oladi ishchi tomonidan qabul qildi. Bunday tadqiqotlar eng yaxshi Pera bor talqin qilib, sohada mutaxassislar tomonidan tashkil so'rov natijalarining texnik muhim talabI bilimdir.

13.8-rasm. Namunaviy iyonizasyon ogohlantirish belgisi.

13.9-rasm. Rentgen xonasining generatori.

13.10-rasm. Radonni monitoring qilish qurilmasi.

13.11-rasm. Metall pechlari - infraqizil issiqlik manbai.

Payvandlash jarayonlari

Payvandlash ishlarini o'z ichiga 1000 dan ortiq baxtsiz hodisalar xabar beriladi har yili HSE bir necha xil turlari mavjudpayvandlash operatsiya eng keng tarqalgan;

• qo'lda metall boshq manbai;
• metall inert gaz payvandlash (MIG);
• inert gaz manba (TIG) volfram;
• OXY- atsetilen payvandlash;

Boshq manbai sabab bo'lmagan ionlashtiruvchi radiatsiya xavflar payvandlash bilan bog'liq faqat xavflar emas operatsiyalar. tutun nafas olish bo'yicha xavflar, eng oxirgi kabellar va quvurlar tortildi va ballonlari qo'lda ishlash ham mavjud. Bundan tashqari, jiddiy jarohat bor edi payvandlash jarayonida portlashlar va yong'inlari kelib. Baxtsiz hodisalar tez-tez tayyorlash yo'qligi bilan izohlanad va noto'g'ri uskunalar va ular tez-tez yomon qilingan to'liq shaxsiy saqlovchi uskunalar yo'qligi. Bu hodisalari ko'p fermer xo'jaliklarida sodir qaerda payvandlash uskunalar joyida ta'mirlash, qishloq xo'jaligi uchun ishlatiladi mashinalari.

Monitoringni sog’liqni saqlashdagi roli

Nazorat uchun monitoring va sog'liqni saqlash nazorat tadbirlar ısınına ta'sir qilish qismining 5 ostida batafsil İyonizasyon Radiatsiya Nizomning. Nizom har bir kishining ish beruvchi duchor deb belgilash ish faoliyati natijasidir bor nurlanish ionlashtiruvchi bunday xodim ehtiyojini qaror uchun javobgarlikni muvofiq mahfiy shaxs sifatida tayinlangan bo'lishi bu shaxs oldin Nizom 20 Tasniflanadi bilan, ish beruvchi xodim bo'ldi ishonch hosil qilish uchun kerak bo'ladi doirasida ish mo'ljallangan turi uchun yashashi sifatida tasdiqlangan oxirgi 12 oy.

Bu tibbiy ko'rikdan talab qilishi mumkin. ish beruvchi keyin bilan kelishuvga kerak tayinlangan shifokor (yoki ish tibbiy maslahatchisi) tibbiy nazorat davom uchun. Bundan tashqari, ish beruvchi etarli tibbiy nazorat qilish uchun tashkil qilish uchun kerak bo'ladi bir uzoq vaqt davomida ta'sir olgan har qanday xodim uchun, deb xodimi sifatida tayinlangan qilingan yoki yo'qligini mahfiy shaxs. Amaliyot tasdiqlangan Kod yanada deyilgan, deb tibbiy nazorat asosiy maqsadi aniqlash uchun emas mo'ljallangan uchun shaxsning fitness yoki davom fitness ionli radiatsiya bilan ishlash. shaxsning fitness bo'ladi ta'sir dan mumkin sog'liqni saqlash ta'siri bilan cheklangan emas radiatsiya ionlashtiruvchi. tayinlangan shifokor (yoki ish tibbiy maslahatchisi) muayyan hisobga olish kerak bo'ladi kabi ionlashtiruvchi nurlanish bilan ishlash xususiyatlari, shaxsning fitness:

- shu jumladan, har qanday shaxsiy himoya uskunalar (kiyish uchun zarur bo'lgan nafas olish himoya uskunalar)

EHM taqiqlaydi;

- teri kasalligi bilan kechadigan ish yuritish kaplamasız radioaktiv materiallar;

- jiddiy psixologik kasalliklar jalb radiatsiya manbalari bilan ishlash xavfsizligi uchun

- javobgarlik darajasi Nizom, shuningdek, ish beruvchi sog'liqni saqlash nazoratidan o’tishni har qanday xodimtalab qiladi.

- yopzib olsih, va bu rekord (yoki nusxasi) shaxs qadar saqlanishiga bog'liq.

13.4 Stress

HSE ish bilan bog'liq stress xarajatlar deb taxmin qildi £ 38 bir yil atrofida. Taxminan 12,8 millionish kuni tufayli stress, ruhiy tushkunlik uchun yo'qolgan bo'lishiva yolg'iz tashvish bir yil bo'lsa 530,000 kishi xabar ular ish-tegishli chalingan ediularni yomon qilib bir darajada stress. Bu bo'ldi natijasida fuqarolik da'volarini ko'payishi bilan birga ish stress. Stress va ish joyi bilan bog'liq masalalar Bezorilik va zo'ravonlik masalalari oddiygina bo'ladi e'tiborsiz mumkin emas.

Stress bir kasallik emas - u tabiiy reaktsiya hisoblanadiortiqcha bosim. Bu reaktsiya sifatida belgilanishi mumkin, deb Ular haddan tashqari bilan engish uchun qodir bo'lsa, odamlar borbosim va talablar. Stress takomillashtirilgan olib kelishi mumkinishlashi, lekin u yaxshi narsa bo'lgani kabi, odatda emasjismoniy va ruhiy kasal-salomatlik, bunday olib kelishi ehtimoliyuqori qon bosimi, me'da yarasi, teri kasalliklarining va depressiya. Ko'p yillar davomida ba'zi vaqtda odamlarda stress boshdan o’tadi masalan, ularning hayoti, bir yaqin qarindoshi, bir kasallik yoki o'lim yoki do'st paytida. Biroq, qayta tiklash, odatda, keyin sodir Xususan inqiroz o'tdi. holati, Biroq,asosiy, chunki ish joyida tez-tez turliish bilan bog'liq stress sifatida tanilgan stress sabablari,ozod, lekin stress darajasini qurish davom emasxodim endi engish mumkin qadar.

Asosiy ish joyi uchun stress mavjud:

- ish o'zi - zerikarli yoki takrorlab, haqiqiy bo'lmagan ishlashimaqsadlar yoki kam tayyorlash, ish ishonchsizlikyoki ishdan qo'rqish;

- individual javobgarlik - rollarni kasal-belgilangan va juda ta'sir qilish uchun juda o’z kuch bilan ko'p mas'uliyatish chiqishi;

- ish sharoitlari - tor, iflos va kirish joyi; xavfli tajribalari; shaxsiy etishmasligi yokixavfsizligi; etarli farovonlik inshootlari;

- haddan tashqari tahdidi shovqin, tebranish yoki issiqlik;

- kam harajatli yoritish;

- moslashuvchan etishmasligi ishsoat ichki ehtiyojlarini qondirish uchun vaish qilganlar uchun Noqulay ob-havo tashqarida;

- boshqaruv munosabat - kambag'al aloqa,nazorat,

- salbiy sog'liqni bir -munosabatlar - ishchilar o'rtasida baxtsiz munosabatlar.

Bezorilik, jinsiy va irqiy zo'ravonlik. Barcha bu stress mumkin echimlar bo'lar Bu kitobning davomida ko'rib yaratish va jalbijobiy sog'liqni saqlash va xavfsizlik madaniyatini, samarali o'quvmaslahat tartib va sog'liqni saqlash majmui vabir kundan-kun asosida ishlaydi xavfsizlik choralar. HSE o'z umumiy stress audit so'rovnoma ishlab chiqarildiuning veb-saytida bepul taqdim bo'lib vositasiva quyidagi tadbirlar rejasini tuzadi:

- muammoni aniqlash;

- muammo va qanday qilib uni uchun fon aniqlashtopilgan;

- zarur chora aniqlash va sabablarini berishbu harakatlar uchun

- maqsad va oqilona maqsad kunlari aniqlash;

- tekshirish uchun xodimlari bilan bir o'tilganlik sanasi rozi bartaraf harakat ish olib bormoqda.

Quyidagi qo'shimcha chora-tadbirlar, shuningdek, topilgan.

Ba'zi ish beruvchilar tomonidan samarali bo'lishi uchun:

- bo'lib tomonidan masalalarni ta'kidlashni ijobiy munosabatni olishuning sabablari va nazorat bilan tanish;

- jiddiy xodimlarning xavotir olib va rivojlantirishsamimiy, halol beradi maslahat tizimiva maxfiy muhokama stress bilan bog'liqmuammolari;

- aloqa samarali tizimini ishlab chiqish vamaslahat va ta'minlash, deb noaniqlik davrlarieng kam tutiladi;

- ish bilan bog'liq stress oddiy siyosatini yo'lga vaxavf baholash stress o'z ichiga oladi;

- xodimlari etarli beriladi, deb ta'minlash vategishli o'quv va amaliy ishlash maqsadlari;

- samarali xodimi baholash tizimini ishlab chiqish qaysi o'zaro kelishilgan maqsadlarga o'z ichiga oladi;

- ortiqcha ishchi xodimlarini qaytarmoqchi soat yoki yo'qolgan bo’sh davrlar (bu mumkin) qiymat jalb etish;

- ish aylanishi joriy etish va ish turli oshirish;

- aniq ish ta'rifini ishlab chiqish va ta'minlash ekanliginiindividual ularga mos bo'ladi;

- ularning turmush tarzini yaxshilash uchun xodimlarini rag'batlantirish (masalan ko'p mahalliy sog'liqni saqlash organlari chekishni tashlashda ta'minlash maslahat sessiyalar);

- Bezorilik, jinsiy va irqiy shilqimlik voqealar kuzatishva, zarur hollarda, intizomiy choralar;

- stress belgilarini tan nazoratchilar o'rgatishishchi kuchi orasida;

- avariyalar va noxush hodisalar ustidan gunoh madaniyatini oldini olish yomon.

Salomatlik, agar individual ham harakat qilishlari mumkin ta'kidladi ustidan-aylanib bormoqda. Muntazam mashqlar,ish o'zgartirish, xun ko'rib va kimgadir bilan gaplashib,afzal, barcha imkoniyatlari bir ta'lim maslahatchisi bo'lgan.Ish joyini stress maxsus salomatligini va xavfsizligini bor Nizom lekin tomonidan beriladigan vazifalarini bilan qoplangan Sog'liqni saqlash va ish qonun da xavfsizlik va boshqarish uchun ish nizomning 1999 sog'liqni saqlash va xavfsizlik: deb qonun chiqaruvchi bo'lgani kabi

- hozirgacha ta'minlash ish xavfsiz va sog'lig'iga xavf holda bo'ladi;

- uchun xavf bilan bog'liq xavf baholash amalga oshirish sog'liqni saqlash;

- joriy etish va tegishli nazorat qilish chora-tadbirlar;

- risklarni baholash shaxs bilan bog'liq bo'ladi.

Bunday kelmagan kishi rekord , ishlab chiqarish ijrochilik va stress qaysi amal qiladi, va tashkilot, masalan, o'quv dasturlari, deb, aloqa va baholash tartib.

Qiyin ko'p sharoitlar samarali uchurma tomonidan kamaytirilishi mumkin ta'kidlash uchun shaxslarni beradi siyosati maxfiy katta rahbarlar yoki direktorlar uchun har qanday tashvish tarzda. Uchun bir necha muvaffaqiyatli fuqarolik harakatlari bor ediish joyini ta'siridan kelib kompensator da'volarstress. Sutherland taqdirda Apellyatsiya sudi Hatton va 2002 yilda boshqalar bir qator yo'lgahaqida kelgusi da'vo uchun amaliy takliflarini beradi.

Ish joyida stress:

Ish beruvchilar ular tomonidan aytilgan nima olish huquqiga ega ular yaxshi sabablar bo'lmasa qiymati xodimlari aks holda o'ylash. Ular uchun bir burchini yo'qxodim ruhiy haqida qidirish ma'lumotnomalarnisog'liqni saqlash.

Bir ish beruvchi ruxsat burchini buzish bo'lmaydia tayyor xodimi bir qiyin ish davom ettirish uchunfaqat muqobil lavozimidan ozod yoki ularni pasaytirmoq bo'lsa.xodim bir ishlamay kutar qaror kerakish qolaman tomonidan o'z sog'ligi. ish salomatligi uchun yaqinlashib kelayotgan zarar n Qo'llanilishiish beruvchi ko'rsatishga yetarli aniq bo'lishi kerak, debharakat bir kuni bir vazifa uchun tartibda, olinishi kerakish beruvchi vujudga kelgan chora ko'rishni.

Ish beruvchi u uchun muvaffaqiyatsiz bo'lsa, vazifa buzilishi bo'ladi deganda, o'rinli choralarni xavf hajmi, zarar gravitatsiya, oldini olish narxi u va xavf uchun hech qanday asos bo’lmaydi.

Ish turi o'zidan sifatida qaralishi mumkin. Ruhiy salomatligi uchun xavfli. maxfiy maslahat taklif Ish beruvchilar, maslahat xizmati, davolash bilan foydalanish, mavjuddargumon vazifa buzilishi topish uchun.

Xodimlari kasallik sabab deb ko'rsatish kerak faqat kasb stressi.

Tovon hisobini olishga kamayadi ldindan mavjud sharoitda yoki tasodifan u da'vogar har qanday tadbirda kasal bo'lar edi Ularning to'liq ko'rsatmalar maslahat va iborat bo'lishi kerak o'n olti ball. Apellyatsiya Biroq, yana so'nggi sud iqarorlar taklif qilgan bir maxfiy ta'minlashmaslahat maslahat xizmati yolg'iz bo'lishi mumkin emas. Ish beruvchining burchini ado etish uchun etarli muammolari faqat bir tomonidan hal qilinishi mumkin. Odamlar stress ekanligini his qachon odatdabir vaziyat nazoratini yo'qotib . ish joylarida , bu anglatadiindividual endi ular yengish mumkin, deb hisularga qilgan talab bilan . Ko'pchilik bunday muammolarqisman tinglash o'rniga da gaplashib hal qilinishi mumkin odamlar. Ko'pchilik tashkilotlar faol deb uyushmasi va xodimlarning vakillari ishtirok yaxshilanishlarni etkazib xodim sog'liqni saqlash va tinchlik muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

13.5 Qo'shimcha ma'lumotlar

Control of Noise at Work Regulations 2005

The Personal Protective Equipment at Work Regulations 1992

The Ionising Radiations Regulations 1999

The Control of Vibration at Work Regulations 2005 Essentials of Health and Safety at Work, HSE Books ISBN 0-7176-0716-4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/essentials.htm

Personal Protective Equipment at Work (Guidance) (L25), HSE Books ISBN 0-7176-6139-8 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l25.htm

Controlling Noise at Work (L108), HSE Books ISBN 0-7176-6164-4 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l108.htm

Work Related Upper Limb Disorders – A Guide (HSG60), HSE Books ISBN 0-7176-1978-8 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg60.htm

Hand-arm vibration – Control of Vibration at Work Regulations 2005 (L140), HSE Books ISBN 0-7176-6125-1 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l140.htm Whole-body vibration – Control of Vibration at Work

Regulations 2005 (L141), HSE Books ISBN 0-7176- 6126-8 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/l141. htm

Real Solutions, real people: A manager's guide to tackling work-related stress, HSE Books ISBN 0-7176-2767-5

HSE Stress Management Standards www.hse.gov.uk/stress/standards

Tackling Work-related Stress (HSG218), HSE Books ISBN 0-7176-6273-9 http://www.hse.gov.uk/pubns/books/hsg218.htm

Radon in the workplace: http://www.hse.gov.uk/radiation/ionising/radon.htm# testingradon

14 BOB

Qurilishda ekologik. xavsizlik va sog'liqni saqlashni halqaro aspektlari

Ushbu bob NEBOSH o'quv maqsadlari keltirilgan:

1. Qurilish loihasi va binoni sxemasida havf tug’dirishi mumkun bo’lgan hollarni aniqlash.

2. Qurilish mijozlari va pudratchilarini sog'liqni saqlash va xavfsizlik taminlash bo’yicha qo'shimcha huquqiy va tashkiliy ishlarni belgilash.

3. Odatda kichik binoda yuz beri mumkun bo’lgan sog'lig'iga xavf solishi mumkun bo'lgan holatlarni aniqlash va ular extimilini kamaytirish.

4. Ekologik huquqni muhofaza qilish organlarining roli va vazifalari tasvirlab bering.

5. Ekologik nazorat tizimlarini o’rnatilish sabablarini aniqlash.

6. Atrof-muhitga ta'sirni baholash amaliyotini tushuntiring.

7 Xalqaro sog'liqni va tabiat xavfsizligini saqlash boyicha axborotlarni boshqarish.

8. Global bo'lgan tizimlarni hukumron ekanligini tushuntirish.

9. Chet el qoidalariga muvofiq ehtiyot choralarini ko'rib chiqing.

14.1 Kirish

Ushbu bob uch mavzuni o'z ichiga oladi undagi dastur ko'plab xavfsizlik qoidalarini oz ichiga oladi rahbarlari uchun foydali bo'lishi mumkin.

Ular quyidagi sohalarni qamraboladi:

- Qurilish faoliyati;
- Ekologik mulahazalar;
- Xalqaro muammolarning hal bo’lishi.

14.2 Qurilish harakatlari

Qurinish sanoati kata ishlar kolamini o’z ichiga oladi ulari kata davlat obyektlaridan tortib kichik uylargacha bo’lish mumkin. Britaniya qurilish sanaotida taxmimam 2.2 miion kishi ishlaydi. Qurilish sanoati taxmimam 200.000 firmadan iborat bo’lsa 12.000 tasida ishchilar soni 7 ta va undan ortiqni tashkil etadi.

Qo’shmcha pudratchilar hizmatidan foydalanish keng tarqalgan. 2010 yil avgustida HSE elon qilishicha 2009 yilda 11.5% qurilish hajmi kamaygan (iqtisodiyot bilan solishtirganda 5%) hozirgi kunda qurilish soxasida ishchilar soni kamaygan 375000 ishchi mexnat qiladi 2010 yilda bu pasayish korsatkichlari kamayib moadil sharoit yuzaga keldi. Shunga qaramay qurilish sanoati britaniya itisodini 8.3% tashkil qiladi. Qurilish sanoatida 2010 yilda 300000 dan rtiq qurilish kompaniyasi 2.5m dan ortiq ishchini ish blan taminlagan. Shunda qaramay urilish sanoatininh haflilik darajasi o’rtachadan 4 marotaba yuqri bo’lib, boshqa ish soxalari bilan solishtirganda ishchilarning o’limi darajasi eng yuqori bolgan tizim hisoblanadi. Fregmentlashgan va aristotellashgan shroit qurilish sektoriga katta ziyon yetkazadi. Yangi binoning texnik loihasi qurilish aspektlari modefikatsiyalashgan bolishi haqida malumtga ega bo’ish zarur.

Shuning uchun texnik xavsizlik va extiyotkorllik choralanini taminlashga doir bo’lgan talablar blan tanishib chiqish lozim.

42 servis hodimlari uchun olimga sabab bo’luvci jaroxatlar (02 o’lim holatlari 100,000) и 24 ishab chiqaruvci hodimlar bilan o’ilm jarohati. (09 o’lim holati 100,000). 41 ishchidan 29 nafari o’lgan ularan 12 nafari yollanma pudratshi edi. Shuningdekk to’t nafar jamoatchilik asosida iwlovchilar ham olgan. Unga asosan yupqa tomlarning tushishi, zinalar, yuk tashuvchilarning halosi sabab bolgan.

Shuningdek qurilish soxasidagi yoshlar bilimlarga ega bolmoqda, ularni harakatini kuzatish lozim.

HSE malumotlariga ko’ra 93,000 yangi ishga kirgan ishchlar o’tgan yilning o’izda kasalikdan aziyat HSE baxolashiga ko’ra 2008/9 24 ishchi kunni ishchilar sog’lig’i yomonlashgani tufayli yoqotilgan.

HSE malumotlariga ko’ra 93,000 yangi ishga kirgan ishchlar o’tgan yilning o’izda kasalikdan aziyat HSE baxolashiga ko’ra 2008/9 24 ishchi kunni ishchilar sog’lig’i yomonlashgani tufayli yoqotilgan. 2007/2008, sg’liqni nazorat qilish inspeksiyasi (HSE) 1000 ortiq tekshiruvlar olib boribulardan 3/1 sog’liq uchun haflilik ddtaasi borligini aniqlagan.

Ular 30% ustida ish to'xtadi 395 ta ogohlantirish berdi. Yuqori ustida ishlash havfini tushunirishga oid harakatlar o’tkazilgan Bu tasodifiy cheklar, HSE inspektorlari tomonidani nazorat qilinadi. Rejalashtirilgan elementlari mavjud bo’lib barcha ish o'rinlari balandlikda komaklashishda hisobga olingan. Barcha ish o’inlarida havsizlik choralari ko’rilgan bo’lish lozim. Ular quidagi talablarga javob berishi kerak boshqaruv choralari ko’rilgan bo’lishi:

- Barcha jihozlar to’g’ri o’rnatilgan bo’lishi;
- Qirilish maydonida qochish choralari ko’rilgan bo’lishi lozim;
- O’tish joylari va zinalar to’siqlardan holi bo’lishi;

Ishchilar joylari ortiqcha material va axlatlardan holi bo’lishi havfni kamaytiradi.

Loihaning turli bosqicharida fragmentlashtirish oqibatida sog’liqa zarar yetkazuvchi holatlar kelib chiqishini nazratga olish imkoni yuzaga keladi.

Qo’shimcha sifatida ishdagi sog’liq va havsizlikni saqlaash uchun 1974 yilda quruvchilar uchun uo’riqnoma ishlab chiqilgan unga ko’ra:

- Ish nizomi (bosh himoya);
- Qurilishda (boshni himoyalash) yoriqnomasi;
- Balandlikda ishlash yo’riqnomalari .

14.1-rasm. Qurilish mydonidan chiqis yoli

14.2-rasm. Odatiy qurilish maydoni (dizzyn va boshqarish)

14.3 Qurilish hajmi

Qurilish sanotining hajmi katta. eng keng tarqalgan operatsiyalari - umumiy qurilish ishlari. bu ish Bunday kengaytmalariga ega qurish, yangi qurilish ishlari, bo'lishi mumkin yoki, umuman, ta'mirlash, rekonstruksiya qilish,o'zgartirish, texnik yoki mavjud binolar ta'mirlash ham bolishi mumkin. Binolar band yoki bo'sh bo'lishi mumkin. Bunday Loyihalar qisman yoki to'liq buzilishi bilan boshlash mumkin tuzilishi, ayniqsa xavfli operatsiya hisoblanadi. yo'l, shu jumladan, fuqarolik qurilishi katta loyihalar va qurilish ko'priklar, suv va chiqindi suv sxemalariva daryo kanal ish va barcha ostida qurilish ham kiradi. qurilish loyihalaridagi hato qarorlar, buzilish yoki olib tashlash, joylar bino yoki o'simlik va asbob-uskunalar, joydagi qurilishi daraxtlar va xavfsiz chiqindi materiallari yoqotish kabi mumamolarni yuzaga keltiradi. Ish bunday tomdagi kabi xavfli operatsiyalarni, o'z ichiga olishi mumkinish yoki qazish yoki xavfli materiallar bilan murojaata sbest yoki qo'rg'oshin kabilAR bilan ishlashni o’z ichiga oladi. Harakatlar yani joylash, yuklash, tushirish va materiallar saqlanishini o'z ichiga oladigan harakat avtomobil va piyoda harakatini cheklashi mumkun. Qurilishda ko'pincha xavfli jarayonlar, ishlab chiqarish, bezatish o'z ichiga oladi, tozalash, o'rnatish va olib tashlash va texnikxizmatlar (elektr, suv, gaz va telekommunikatsiyalar) ning qurilish, shuningdek, yog'och foydalanishni o'z ichiga oladi. Taxtani qayta ishlash mashinalari bilan seminarlar va ular bilan bog'liq xavf, chizilgan va bezatish va og'ir mashinasozlikdan foydalanish zarur. Bu tez-tez ishlashni talab qiladi. Bunday qazilma sifatida, tor doirasida bo'lib o'tadi va er osti palatalari, yaxshi loyihalar oxirida, yangi majmuini joriy etadi.

14.3-rasm. Qurulish asosi va poydevorini loyihalash.

Qurilish sanoati bilan bog'liq alohida masalalar

Deyarli barcha tabiat hodisalarini o’rganib, shuningdek, va vaqtinchalik qurilish hududi, qurilish jarayonida muntazam o'zgarib boradi. Bu amaliyotchilarni nazorat va tizimli ta'lim kerakli dastur bo’yicha matematika va savodxonlik darajasini bilish, ba'zi mehnat resurslari muloqot qilish mumkin bolgan sog'liqni saqlash va xavfsizlik ma'lumot uchun qiyinchilik tug’diradi. Mijozlar, odatda ishni loji boricha tezroq tugatish uchun pudratchiga qo'shimcha bosim o’tkazadilar. Bu esa shoshilish va turli sog’liq va xavsizlik bilan og’liq bo’lgan muamolar kelib chiqishiga sabab bo’ladi. So'nggi yillarda, migrant ishchilar nazorat bilan bog’liq muammolar ortigani tufayli yuzaga keladigan ishlar kolami oshmoqda.

2007 yilda **Qurilish, Dizayn va boshqarish** (TRM) ko'rsatmalarining ko'p xavf bilan bog’liq shartnoma bo'lishi mumkin bo'lgan hudud hisoblanadi. Bu o'ziga xos xavf tashqari, Bu faoliyat ko'proq umumiy xavf (bo'ladi balandligi, qazish, qo'lda ishlov berish, elektr, shovqin, ilgari batafsil muhokama qilindi va boshqalar) bob. Sof taraqqiyot mexanizmi belgilangan boshqa xavf va elementlari Quyidagi 2007 va ish ko'rsatmalar baladlikdagi xavflar balandligi ustida ish bilan bog'liq edi.

6-bobda ham toplangan ish xavfsiz joyda, joy va inson mehnatidan xavfsiz foydalanish va chiqish uchun sharot mavjud hududida bo’lishi lozim. Ish joyi bir fundamental yaxshi muhit, sog'liqni saqlash va tashish uchun xavfsizlik choralari bo’lishi kerek.

Bu aniq talab barcha narvonlarini, iskala, yurish yo'llari, zinadan va yo'lovchi ups foydalanish xavfsiz bolishini taminlaydi. Bu yanada talabni oshrib Barcha qazishmalar joy toza va to'g'ri, himoya qilinadi chora-tadbirlar do'kon materiallar mavjud va chiqindilarni yo'q qilish taminlangan bolishini nazarda tutadi. Manzil Resurs etarlicha bo'lishi kerak. Bunday xavfsizlik quidagilarni o'z ichiga oladi va:

- Tegishli xabarnomalari bilan qulflangan eshik (Rasm 14,1) bolishi;
- Barcha zinalarda xavfsiz qoidalariga muvofiq;
- Barcha qazishmalar qoplangan;
- Barcha masofadan yoqilg'I real va izolyatsiya xizmatlar to'xtadi ;
- Barcha Yonuvchan va xavfli saqlash ta'minlash modda;
- Mahalliy maktablarga tashri buyurib qurilishdagi mavjud xavf tushuntiriladi.
- Bu bolalar huquqbuzarligini sonini kamaytirishga sabab bo’ladi.
- Ruxsatsiz kirish saqlab , xavfsizlik patrul va kabel TV bo'lishi mumkin

Halokat - eng xavfli qurilishdagi biri operatsiya va o'lganlar uchun yanada mas'uliyat oshadi va boshqa har qanday faoliyati ko'ra jiddiy asoratga olib keluvchi. Boshqaruv buzish qurilish menejeri bo'yicha ishlarni:

- balandlikdan tushib;
- binoning qulashi oqibatida;
-chang va gazlar;
- drenaj tizimlarini bilan to'lishi;
- Qon to'kilgan yoqilg'i kelib chiqadigan muammolar;
- asbest va xavfli boshqa mavjudligi og'ir uskunalar dan shovqin va tebranish;
- elektr shok;

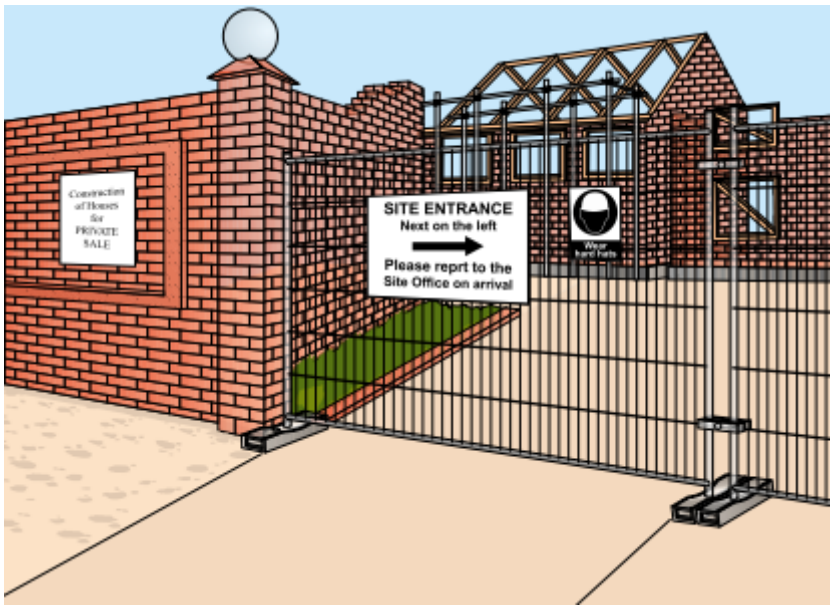

14.4-rasm. Xavfsiz joylarga eshikdan kirishni tushunitirish

- yonuvchan foydalanishdan yong'in va portlashlar va portlovchi;
- keraksiz o'tin yonib tutun;
- Pnevmatik burg'ulash minoralari va elektr texnika;
- Bunday elektr, gaz kabi xizmatlar, mavjudligi va suv;
- og'ir zavodi bilan to'qnashuvi;
- oqibatida yuz berishi mumkun.

Har qanday ish boshlanishidan oldin, to'liq tergov joylashtirish kerak xavf aniqlash uchun vakolatli shaxsga qilinadi va xatarlar, deb yiqilishi ta'sir qilishi mumkin ishchilar va jamoatchilik a'zolari, o'tib mumkin halokat saytga yoping. tergov kerak.

Quyidagi mavzularni shug'ullanish:

- tuzilmalar yoki binolarning troitelnye qismlari uchun halok va qo'shni inshootlar shu kerak yoki binolar;
- asbest, qo'rg'oshin yoki xavfli boshqa mavjudligi modda;
- har qanday er osti xizmatlar yoki yuqori joyi (Suv, elektr, gaz va boshqalar);
- har qanday er osti podval joylashuvi, saqlash ayniqsa, agar yonuvchan yoki portlovchi tanklar yoki silos, moddalar ilgari saqlangan bo'lsa;
- tutash har qanday davlat thoroughfares joylashuvi tuzilishi yoki bino.

Xabardor uchun mas'ul bo'lgan TRM koordinatori, HSE kerak, buzilishi to'g'risidagi ishlarni taklif yozma xavf baholash yasalgan ishonch hosil tuzilishi halok bo'ladi dizayn, va ta'siri dizayn dan halokat taklif usuli.

Bu xavf baholash, odatda, amalga oshiriladi Bundan tashqari, yiqilishi Xronologiya bo'ladi loyiha dizayner, ish. Yanada xavf baholash keyin amalga oshirilishi lozim yiqilishi yo'lga pudratchi – xavf baholash dastur usuli yaratish uchun ishlatiladi Sog'liqni saqlash va xavfsizligi rejasida kiritish uchun. Yozilgan usulning qo'llanilishi buzilishi oldin talab etiladi Bu tutadi. dastur usuli mazmuni bo'ladi quyidagilarni o'z ichiga oladi shu jumladan ishlatiladi;

- buzish usuli! qismlari, vositasi erta qulashi oldini olish uchun yoki qo'shni binolar va xavfsiz qulashi yuqori darajadagi dan binoning olib tashlash;
- uskunalar, shu jumladan, uskunalar!
- mahsulot! Shart va har qanday xavfli moddalar foydalanish uchun;
- jamoatchilikni himoya qilish uchun!
- chora-tadbirlar va ayniqsa xavfli bo'lsa, inson resurslarini qurish.

Bunday asbest yoki boshqa chang kabi moddalar, ehtimol ozod qilinadi har qanday joyini yetkazib mumkin va vaqtinchalik xizmatlar hududida talab qilinadi;

- kiyiladi kerak PPE'nin,
- rekvizitlari;

- tez tibbiy yordam, favqulodda chora-tadbirlar va qazo;
- ta'lim va ijtimoiy chora-tadbirlar;
- chiqindilarni uchun n chora-tadbirlar;
- joylarda nomlarini va mas'uliyat bilan birga bo'lganlar dispetcher sog'liqni saqlash va xavfsizlik va nazorat ish;
- salomatlik uchun xavfli moddalar
- Control (COSHH), va boshqa xavf baholash (PPE, etakchilik qayta ishlash va boshqalar) usuli qo'llaniladi uchun bayonotda.
- buzilishi ikki shakllari bor: n qismlarida - buzish yordamida qaerda amalga oshiriladi. Bunday pnevmatik matkaplar kabi qo'l va quvvat vositalari, va buzish to'p;
- qasddan halokati ishlatish – portlovchi Ular tuzilishi halok uchun ishlatiladi. bu usul ta'lim, vakolatli mutaxassis tomonidan faqat foydalanish uchun odamlar.
- buzilishi juda muhim element - o'quv jalb barcha qurilish ishchilarni talab ish.

O'quv kurslari o'sha professional uchun mavjud boshqarish jarayonini doir final buzilishi dastlabki ko'rib chiqish. Shu bilan birga, kirish zarur xavfini bayon ta'lim va nazorat choralari oldin barcha xodimlar uchun berilishi kerak buzilishi to'g'risidagi ishlar boshlanishi. joy amalga oshirilishi lozim a'zolari ogohlantirish uchun yuborilgan tegishli hujjatlar bilan ta'minlash davlat xavflar.

- g'arq bo'layotganlar boshiga tushgan oldini olish Qayerdan qurilish ishlari, suv ustida bo'lib o'tmoqda, qadamlar Bu odamlar suvga tegmasligi uchun olinishi kerak;
- va favqulodda uskunalar, har qanday holatda ham mavjud bo'lishi kerak.

14.5-rasm. Qutqaruv jarayoni

Qutqaruv va xavfsizlik texnikasi har doim tez mavjud va yaxshi holatda bo'lishi kerak. Transport vositalari va transport marshrutlari. Hududida ishlatiladigan barcha transport vositalari muntazam ravishda atrofida bo'lishi lozim va yozuvlar saqlanadi. Faqat ta'lim haydovchilar uchun ruxsat bo'lishi kerak transport vositalari haydovchi va o'quv uchun lozim maxsus avtomobil (forklift, Samosval, va hokazo). Transport vositasi. Bu ogohlantirish tizimlari o'zgarishi bilan jihozlangan bo'lishi kerak. HSE tadqiqotlar yuk mashinasi ortiq 30% uni ko'rsatdi avariya bir yuk mashinalari jalb, oz tajriba va hech drayverlarga edi tayyorlash. standart shakllari avariya haydashni o'z ichiga oladi tik yon bag'irlari, ekskavator ustidan o'girilib, haydash va nazoratsiz transport vositalari qarovsiz qolgan vosita harakat bilan. mobil kabi ko'plab transport vositalari Vince muntazam monitoring va sinov sertifikatlar talab qiladi. Little Samosval barcha badanlarga keng qo'llanilmoqda qurilish sayt. ixcham yuk mashinalari yuk mashinasi, shu jumladan, qurilish hodisalari haqida 30%. Bunday baxtsiz hodisalar uch asosiy sabablari: yonbag'rida va chekkalarida rollover qazish; ,Mn yomon tormoz tizimlari saqlanadi; n driver xato tufayli ta'lim etishmasligi va yoki tajribasizligi. Bu transport vositalari bilan bog'liq xatar ayrim: piyodalar, boshqa transport vositalari yoki tuzilmalari bilan to'qnashuvning.

Bunday o'rmonlar kabi. Ular tushgan materiallar urib mumkin va vositalari yoki haddan tashqari. Man Riding yuk mashinalari bir kishi kiritish, avtomobil tashlangan mumkin bir yuk mashinasi transfer ta'siri haqida harakatlanuvchi qismlarga bilan yo'lda kovaklariga kelishi tufayli tana tebranishlarni va shovqin va chang ta'siridan azob.

Bu xavf bartaraf qilish uchun qabul qilinishi mumkin choralar vakolatli, ta'lim, vakolatli va foydalanishni o'z ichiga oladi

Faqat haydovchilar tomonidan nazorat. juda ko'p boshqa qurilish kabi operatsiyalar, xavf baholash kerak, xavfsizlik tizimlari haydovchilar ish tomonidan ta'qib va oson yo'llarini qidirish man. elementlari ham bo'lishi kerak.

Keyingi joy:

Transport yo'nalishlarini oyatlarini belgilangan;

- tezlik chegarasi;
- avtomobil harakatsiz holda ishlatiladi dona to'xtatish;
- tekshiruvlar va texnik tartib tegishli;
- tartibi, yuklash va tushirish boshlash avtomobil; rollover himoya tuzilmalar n ta'minlash (ROPS) va kosmik cheklovlar;
- tushib ob'ekt himoya tuzilmalar n ta'minlash (Goldfinch), tushgan tomonidan urdi olinish xavfi mavjud materiallari;
- vizual va tovush ogohlantirish yondashuv;

- zarur, eshitish himoya agar mobil qurilish uskunalari kabi boshqa shakllari uchun. Forklift (7-bob bilan qoplangan) tashish, odamlar uchun xavf sifatida uskunalar buzib har doim kafolat bo'lishi kerak. Bu, odatda, erishish mumkin tik etagida oldini olish ishlari, ta'minlash stabilizatorlar va oshiriladi yuk, qilsa ta'minlash uskunalar / avtomobil barqarorligini shug'ullanish.

Bu uchun xavf, kafolatlar va ehtiyot choralarini ta'riflaydi qurilishida ishlatiladigan bir necha uskunalar dona, va uskunalar Bunday tsement beton mikser va ish, o'rnatilgan doira arra eshak.

Transport yo'llari va yuk va saqlash must Bu yaxshi tezlik majbur cheklovlar bilan mo'ljallangan, yaxshi ko'rish va ajratish transport vositalari va piyodalar ko'rib kerak. bir tomonlama tizimlari yordamida va transport vositalari va piyodalar uchun kirish darvozasi yagona nuqtasi Bu talab qilinishi mumkin. a'zolarining Nihoyat, xavfsizlik davlat, ayniqsa, transport vositalari, ko'rib chiqilishi kerak davlat FOOTPATHS kesib.

Yong'in va boshqa favqulodda vaziyatlar Favqulodda chora-tadbirlar, joyga bog'liq bo'lishi kerak oldini olish yoki olov kelib yara kamaytirish joylashtirish, portlash, Toshqin yoki binoning qulashi. bu protseduralar Bu kontaktni harorat va uchrashuvlar joyini o'z ichiga olishi kerak yong'inga qarshi, joyi evakuatsiya bilan aloqada ta'minlash ball, favqulodda xizmatlar, xabar va qazo tergov, va qazilma va cheklangan sohalarda dan najot. Bundan tashqari, bu tartib o'quv bo'lishi kerak yangi ishchi kirish va barcha xodimlari uchun davom.

Xayriya jamg'armalari HSE bir muddat tegishli ko'p qurish uchun farovonligini mablag'larini kambag'al standart kosmik. Farovonligi chora-tadbirlar ko'rsatishni o'z ichiga oladi sanitariya va tozalash materiallari, ichimlik o'zgartirish uchun suv, uy-joy, kiyim-kechak, vositalari dam olish va ovqat eyish uchun kiyim va xavfsizlik texnikasi. Tez yordam farovonligi muammo va bilan qoplangan - ta'minlash 3 ChapterÂ. Biroq, birinchi yordam ko'lami bo'ladi Loyihaning kattaligi va murakkabligi bilan bog'liq bo'lishi, har qanday vaqtda saytida ishchilar soni va yaqinlik shifoxona favqulodda xona degan ma'noni anglatadi.

Jon shu jumladan, sanitariya va tozalash materiallari (agar etarli ichimlik suvi bilan) zarur Bu sayt barcha xodimlari uchun taqdim etilishi kerak. Turar joy o'zgartirish uchun talab qilinadi va ko'p tanaffus uchun dam olish uchun kiyim saqlash va inshootlari. birinchi yordam (voqea sodir bo'lgan tegishli shart-sharoit yo'q bo'lishi kerak salbiy havo qarshi kitob) va himoya kiyim sharoitlar. 2007 tomonidan TRM farovonligi muammolarni qamrab va ACOP.

Mukammal hidoyat HSG 150 sog'ligi ham mavjud Qurilish Xavfsizlik. farovonligi talablar bundan tashqari, ish yopiq joy (Medical Xavfsizlik va farovonligini) Ko'rsatmalar va amaliyot tasdiqlangan Code. Sanitariya va tozalash materiallari kerak birgalikda va hajmiga mutanosib ravishda taqdim Inson resurslari.

Amaliy ish joyini tasdiqlangan Code (Sog'liqni saqlash, xavfsizlik va farovonligini) Nizom beradi o'zgartirish uchun dush, Pisuar va kir yuvish stantsiyalari talab soni bo'yicha yo'l-yo'riq taklif ikki jadvallar, ishchi kuchi (hajmi har biri uchun har bir taxminan bir 25 xodimlari). Maxsus ta'minlash uchun amalga oshirilishi lozim kasb-hunar nogironlik va odatda alohida bo'lishi kerak erkaklar va ayollar uchun, degan ma'noni anglatadi. U erda mos bo'lishi kerak ob-havo qarshi va faqat so'nggi chora sifatida himoya Agar ommaviy dush ishlatiladi. Yaxshi yetkazib berish issiq suv, sovun va sochiq yaqin sifatida taqdim etilishi kerak iloji sanitariya uchun. Hand quritish ruxsat etiladi lekin ularning samaradorligi haqida tashvish bor puxta va shu tariqa barcha bakteriyalar olib tashlash qo'llarini quritish. Vaqtinchalik yoki masofadan ish joylarida taqdirda, etarli kimyoviy kabinetlari va yetarli suv yuvish idishlar Bu berilishi kerak. Barcha bunday moddalar yaxshi gazlangan va yoritilgan bo'lishi kerak va muntazam ravishda tozalanadi. Ichimlik suvi, barcha uchun tushunarli bo'lishi kerak. Inson resurslari. ichimlik suv ta'minoti mos kelishi kerak va foydali. Odatda, suv tarmog'i va foydalanish. Bu suv uchun mos emas, agar "ichimlik suvi" deb belgilangan bo'lishi kerak ichimliklar ham mavjud. Ba'zi joylarda, ayniqsa, vaqtida qurilish erta bosqichlarida, u zarur bo'lishi mumkin tanklar bir shisha suv yoki suv bilan ta'minlash. Bu holda, Suv muntazam ravishda o'zgarib va himoyalangan bo'lishi kerak ifloslanishdan. Krujkalar va to'garak mavjud bo'lishi kerak. Ba'zi signal, favvora ichimlik bo'lsa, taqdim etiladi.

O'zgarishi uchun kiyim va vositalari uchun turar joy, quruq, toza issiq lozim kiyim, yaxshi gazlangan va xavfsiz. Qayerdan ishchilar talab etiladi maxsus yoki himoya kiyim kiyish, chora-tadbirlar bo'lishi kerak ishchilar ifloslangan kiyim ega bo'lmagan shunday bo'lishi har qanday xavfli moddalar. kichik sohalarda, joyi ofis taqdim kiyim saqlash uchun tegishli bo'lishi mumkin u saqlanishi mumkin va xavfsiz qolgan bir vosita sifatida ishlatiladi. Dam olish va oziq-ovqat xizmatlar berilishi kerak Bas, ishchilar tanaffus uchun o'tirib mumkin, deb joylarda ular KKD kiyish shart emas qaerda. bu kerak ishchilar issiq ichimliklar qilish va tayyorlash uchun mumkin oziq-ovqat. Alohida hududlar ichuvchilar uchun lozim va nooziq-qilmaydiganlar. Vositalari ham taqdim etilishi kerak homilador ayollar va emizikli onalar dam olish uchun. chora-tadbirlar bu oziq-ovqat bilan ta'minlash uchun mavjud bo'lishi kerak ifloslangan emas xavfli moddalar. Ko'pchilik yong'in bor elektr isib yilda kiyimlarini qo'yib sabab bo'ldi.

Ho'l kiyim bilan aloqada bo'lmasligi kerak isib. Atrofida etarli shamollatish bo'lishi kerak isib. iloji bo'lsa, isib bilan jihozlangan bo'lishi kerak issiqlik urilmani kesish uchun mo'ljallangan. Hududida Manzil farovonligi inshootlari muhim.

Ular har bir tutash joylashgan bo'lishi kerak boshqa va asosiy ishchi maydoni sifatida yaqin. Bu ish, farovonlik mablag'larini o'sib ulg'aygan bu, ehtimol, Bu ko'chib kerak bo'ladi. Bu foydalanish o'rinli bo'lishi mumkin keyingi xonada anglatadi. Shu bilan birga, bu kabi barcha chora-tadbirlar tegishli oldindan kelishib kerak qo'shni. Ommaviy xojatxonalardan ishonch kerak chunki ularning kaypaklık va issiq suv yo'qligi oldini olish yuvish.

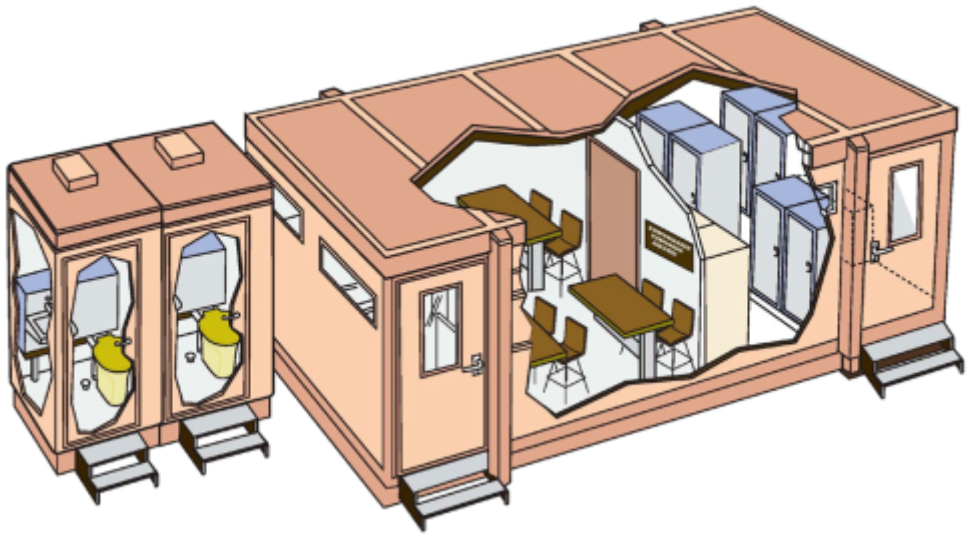

14.6-rasm. Mobile dush qo'ltiq va farovonligi mablag'larini tushunishga

O'tish ko'rpa uchun farovonligini chora-tadbirlar turli bo'ladi sobit joylarda uchun o'sha. O'tish joylari joylarni o'z ichiga oladi qaerda qurilish ishlari gacha (qisqa muddatli bo'ladi bunday yo'l ishlari va favqulodda sifatida 1a € ko'p hollarda hafta), ish. Bunday hollarda, xayriya jamg'armalari (dush, Qo'l yuvish havzasi, dam olish va oziq-ovqat chora-tadbirlar) Bu shunga ko'ra jihozlangan transport vositalari taqdim etilishi mumkin yoki birga-vaqti bilan qattiq qurilmalarini joylashuvi ish.

HSE ikki varaqa foydali ma'lumotlar ishlab chiqarilgan bir doimiy qurish uchun farovonligini mablag'larini ta'minlash bo'yicha joy (MDH soni 18 (Vah. 1)) va o'tkinchi qurilish sayt elektr quvvati Elektr xavflar avvalroq batafsil qoplangan 10-dars va barcha nazorat choralari o'tilgan qurilish saytga murojaat qiling. imkoniyati uchun Biroq, nam sharoitda bu faqat tavsiya etiladi saytida ishlatiladigan 110-volt uskunalari. Qaerda elektr tarmoq Bu, ehtimol, yakuniy o'rnatish vaqtida (ishlatiladigan etishmovchiligi), qoldiq joriy qurilmalar bilan foydalanilishi lozim barcha elektr uskunalar. Qayerda ishchi yoki yuqori transport vositalari Ular, shuningdek, yaqin yoki yuqoridagi elektr uzatish liniyalari ostida ishlash kuch-yopilganda yoki "gol xabarlar" yoki bantlanmış kerak mayoqlar liniyalari bilan aloqani oldini olish uchun ishlatiladi.

Xuddi shunday er osti ta'minoti liniyalari joylashgan va belgilangan bo'lishi kerak qazima oldin bo'lib o'tadi.

Shovqin

Shovqinli uskunalar susturucu bilan jihozlangan bo'lishi kerak. Qachon Bunday Âwoodworking sifatida seminar (ishlatiladigan uskunalar mashinalari), shovqin sharh amalga bo'lishi kerak, Ado, shovqin darajasi ikkinchi maksimal ruxsat etilgan konsentratsiyadan € quloq qo'riqchilari foydalanish shart. Tsement mixer ayniqsa, shovqinli bir qismi bo'lishi mumkin saytida uskunalar. Shovqin darajasi hududga ishchilar ta'sir Dizel Mikser uchun glushitel barqarorlashtirish orqali kamaytirilishi mumkin, mikser kafolatlangan Bu EHM kamaytirish uchun muntazam ravishda saqlanadi ishchilar uchun aylanish va ta'minlash quloq valiylar ishlash yaqin mikser uchun mehnat qilganlar. eng yaxshi yechim bo'ladi kam shovqin emissiya bilan mikser foydalanish kerak.

Haddan tashqari shovqin xavflar ham hozir bo'lishi mumkin, Kompressorlar buzilishi ustida ishlash va pnevmatik parmalarini yordamida va transport vositalari hududida foydalanilgan. Sog'liqni saqlash xavflar Sog'liqni saqlash xavflar saytida mavjud. Ular xavflar, chang (shu jumladan, asbest) tebranish o'z ichiga oladi tsement, hal qiluvchi, bo'yoqlar va yuvish vositalari. COSHH ish navbatdagi mijoz bilan boshlanadi oldin baholash muhim ahamiyatga ega yangi moddalar sifatida yangilanishlar tanishtirdi. Nusxa baholash va tegishli texnik xavfsizlik ususiyatlari, Bu baxtsiz hodisalar keyin Office ichiladi Ishoratlarni saqlangan bo'lishi kerak yoki chiroqlar. Ular, shuningdek, tekshirish uchun talab qilinadi mavjud to'g'ri, shaxsiy saqlovchi uskunalar (PPE).

Bu qurilish materiallari bilan ta'minlash uchun xavfsizlik zarurligini joylashtirish,uskunalar va aksessuarlari himoyalangan va qilinganodatda kuchli aylanma devor va kilitlenebilir darvoza o'rnatish orqali erishiladi. Shu bilan birga, u ham muhim ahamiyatga egadavlat, shu jumladan, haddan oshuvchi a'zolarini himoya qilish uchunbolalar. Bu ta'mirlash uchun, ayniqsa, muhim ahamiyatga egaloyiha, qachon kuchli va taxtali yoki xavfsiz qilichbozlik mustberadi. joy, deb kafolat ham bir ehtiyoj boro'z xavfsiz, bolalar haqida tajovuz imkoniyatiga ega bo'lishi kerakjoy. Bu, kirish zinadan olib tashlash ichiga oladi ta'minlashiloji bo'lsa, teshik o'z ichiga olgan, qo'llab-quvvatlash sonli ochish,o'simlik stop, materiallar xavfsiz qalashadi, soqchilikuzoq xavfli kimyoviy, elektr izolyatsiyava yoqilg'i baklari egallash. Bu muammolarning ko'pchiligiBu mahalliy maktablar tashrif xabardor qilish orqali oldini olish mumkinqurilish sayt uchun xavf farzandlari. bolalar bilan baxtsiz hodisalarqurilish-saytlar va milliy tashvish ustigaHamma joyda keng tarqalgan muammo. Yig'ish kompaniyasijarimaga tortildi, ta'minlash uchun bosh tortgani uchun hukm qilingan ediva bir chegarasida atrofida mos to'siq saqlab13 yoshli maktab o'quvchisi vafot etdi karer.

Perimetr panjarasi ogohlantirish belgilarini ko'rsatishva jamoatchilik uchun mos ko'rish ball tomosha qilish uchunqurilish ishlari xavfsiz, kamaytirishi isbotlangan buzish joyi hodisalar. Esa saqlash - joy xavfsizligi uchun muhim omil, Bu, shuningdek, sog'liqni saqlash va xavfsizlik sabablar uchun zarur hisoblanadi. tsement, xavfli modda hisoblanadi narsa, xavfsiz bo'lishi kerakquruq do'konida saqlanadi. Gaz ballonlar, yoqilg'i va Yonuvchan boshqa moddalar alohida anjomi issiqqa chidamli saqlanishi kerak Shop (bu talablarni batafsil ma'lumot beriladi11-bob). Atrof-muhit mulohazalar davlat ham atrof-muhit himoya qilish kerak.

Bunday chang sifatida ishga kelib xatarlar, davlat yo'l ustida shovqin va iflos. haddan tashqari chang Glusha yo'l o'lja muntazam ravishda, nazorat qilish mumkin himoya qoplama yuk mashinalari yuk va salobatli tezligi chegaralari saytga yaqin yo'l. yo'l ta'mirlash operatsiyalari davomida, chang yuzasi oqish kirib ruxsatva choralar oldini olish yoki oqibatlarini cheklash qabulyoqilg'i teshik. shovqin darajasi muntazam parvarishlash tomonidan kamaytirilishi mumkin uskunalar va shovqin to'siqlarni o'rnatish. Boshqa elementlari tinchroq uskunalar foydalanishni o'z ichiga oladi va Ertalab oxirigacha shovqinli uskunalarni foydalanishni cheklaydi yokierta tushdan keyin. Tozalash Reguler Road atrof-muhitga tuproq kamaytiradi yo'l. muammo, shuningdek, yuvish tomonidan bartaraf etiladi Avtomobil g'ildiraklar, avval ular o'rnini tark. Ushbu chora-tadbirlar har qanday muvaffaqiyatli bo'lishi uchun, joyInson resurslari indüksiyon tartib haqida ma'lumot kerakva plakatlar va joyi atrofida belgilari.mijoz va / yoki etakli bilan shartnoma binolarni dan Bunday chora-tadbirlar to'g'ri bo'lib (qarang o'z ichiga oladi. Qo'shimcha Misol uchun 10,1) a'zolarini himoya qilish uchun davlat, mehmonlarga va xodimlar. ular kerak Bundan tashqari, bunday (masalan, birinchi yordam chora-tadbirlari va yetkazib berish uchun mablag'lardan foydalanish) vergul kabi masalalarni qamrab vaetakli va uning xodimlari tomonidan to'liq hamkorlik zaruratisog'liqni saqlash va xavfsizlik qoidalarini kuzatishda. qurilish davlat avtomobil yo'li bo'lsa,chora-tadbirlar xavfsiz ta'minlash uchun joriy bo'lishi kerak transport vositalari va piyodalarning o'tish. Bu o'z ichiga oladi ogohlantirish belgilaridan o'rnatish, joriy etish bilan konusning foydalanishva off sivriliyor xavfsizlik zonasini imzo konuslari va ish maydoni orasida. piyodalar xavfsizligi Bu to'siq va yoritish va trafik foydalanishni talab transport chiroqlar yoki stop yordamida nazorat qilinishi kerak bo'lishi mumkin / borish hukumat.

16 BOB

O'qish qobilyatlari

Bu bo’lim quydagi maqsadni o’z ichiga oladi:

1. Mustaqil ta'lim olishni rejalashtirish va tashkil etish.
2. Kelajakni ko'ra bilishni tashkil etish.
3. Imtixonlar uchun malumotlarni tushunish va tashkil etish.
4. Xotira xaritasini tushunish.
5. Imtixon xonasida imtixonlarni qanday yengib o'tishni tushunish.
6. Imtixon hisobotlarini tushunish va ba'zi ma'lumotlarni haqida suhbatlashish.
7. Har bir ajratib belgilangan savollarni (NEBOSH) tushinish.

16.1 Muqaddima

Kitobninig bu bo'limida judayam kam miqdorda rasmiy uslub tanlab olingan bo'lib,talabalarga to'g'ridan to'g'ri gapirishdir.Yana boshqa bir xususiyatlar bilan siz NEBOSH sertifikati uchun omadli bo'lish uchun o'qish qobilyatlariga va ba'zi texnik imtixonlarga muxtoj bo'lasiz va bu bo'lim mana shu haqida ma'lumotlar beradi.Siz kursni boshlashizdan oldin diqqatlik bilan sizning talim olish tizimingizni rejalashtirish uchun quyidagi narsalarga muhtoj bo'lasiz.

- uzoq va yaqin bo'lgan aniq va xayotiy maqsadlar;
- imtixonlardan o'tish uchun va bilim olish uchun ba'zi texnikalar;
- yaxshi tashkil etilgan yondashuv;
- tarzingiz sizning o'qishingizga mos kelishi, qanday qilib malumotlarga ega bo'lishingiz, xotira va diqqatni to'play olish qobilyatlaringiz, ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishingiz va dars jadvalingiz aniq rejalashtirilgan bo'lishligi bularning barchasi imtixonga kiruvchi uchun yaxshi natija erisha olishiligi uchun eng yaxshi imkonyatlarni berishi mumkin.

16.2 Bilim olish uchun joy topish.

Ta'lim olish xoxishi har doim ham insnonlarga tabiy kelmaydi va ma'lumotlarga qaraganda u odatda chegaralangan bo'laddi. Shu sababli, uning asosi diqqatlik bilan o'ylashning mahsulidir. Agar siz bo'sh qolganizda xayol qilishiz va qandaydur tinch joyni topa olsangiz, o'sha joyni o'qish uchun saqlab qo'ying. Chunki u yerda ishlash uchun sizga osonroq bo'ladi. Biz ziyraklini yoqatmagan holda turishingiz uchun yordam bera oladigan joyga va bizga qulay bo'lgan haroratga muxtojmiz. Har doim charchash va ko'zni toliqishini oldini oladigan lampalr yetarli bo'lgan joyda oq'shimiz kerak. Qulay stul har doim kursidan yaxshiroq bo'ladi. Har doim ish joyingiz yetarlicha keng bo'lishi kerak. Ishlash joyinig o'lchamlari Warwick Universiteti tomonidan quyidagicha tavsiya etilgan: Misol uchun,eng kamida 60sm x 1.5m ni tashkil etishi kerak. Agar siz sizning o'quv materialaringiz juddayam yaxshi bo'lmagan taqdirda ham o'qish uchun qulay bo'lgan joyni topishingiz mumkin. Agar bu o'quv qo'llanmalar judayam yaroqsiz bo'lsa ishni boshlanishnini osongina to'xtatib qo'yadi.

16.3 Bilim olishni rejalashtirish.

Bilim olishni rejalashtirish jarayon bilim olish vaqtini tashkil etishdan bolshlanadi. Siz bilim olish uchun ba'zi vaqtni belgilab olishingiz kerak bo'ladi shu sababli u judayam band bolgan ish haftasidan tashqari bo'lishi kerak.

Sizning o'quv vaqtingiz rahbaringiz tomonidan belgilangan qulay vaqtni o'z ichiga olishi muhim. Biror bir ma'lumotni chuquroq o'rganish "muhim". Siz bilim olish jarayonnini uchun kerak bo'ladigan vaqtni ajratib olishingiz kerak, chunki siz ko'proq qayta qayta ko'rib chiqaningizda bu ma'lumotlar sizning xorirangizga muhirlanadi. Bu esa siz imtixonga kirganizda eslashingiz uchun oson bo'lishiga yordam beradi. Har bir bir soatli bilim olishdan so'ng albatta qisqa tanafus oling, agar iloji bo'lsa toza havodan nafas olib havoni o'zgartiring. Jismoniy mashqlar sizning ziyrakligingizni oshirishga yordam beradi.Hattoki piyoda yurish sizning tasvur qilish qobilyatingizga ijobiy tasir ko'rsatadi. Biror bir narsani o'rgantgan vaqtingizda o'zimgizni harakatlaringizni o'zgartirib turing. Misol uchun, siz sizga kerakli bo'lgan malumotlarni to'plashingiz uchun internet yoki kitoblardan foydalanishingiz uchun o'z vaqtingizni sarflashingiz ham mumkin yoki biror bir narsani yozayotgan bo'lsangiz bu harakatlaringizni usha ma'lumotlarni o'qishga almashtirishingiz mumkin.

16.4 To'sib qo'yilgan o'ylash qobilyati.

To'sib qo'yilgan o'ylash qobilyati bazida ro'y beruvchi jarayondir , qachonki siz bilim olish xoxishingiz "bloklangan" da vujudga kelishi mumkin. Agar siz qayta ruhlantiruvchi omilga ega bo'lishingiz va o'zingizga bo'lgan ishonchingizni yoqatganizda biror bir maqsad uchun diqatingizni jamlashda qiyinchilikga uchraganigizda qiyin mavzularni yengib o'tishdagi qiyinchiliklarda bir necha kun bu o'y-xayolarni unitib undan uzoqlashisha harakat qilin. Odatda qisaqa tannafusdan keyin muomolar o'z-o'zidan yoqolib ketadi va qiyin bo'lgan masalalar oydinlashadi. Bunday bo'lishining sababi bu muamoning yechimi boshqa bir yonadshuvdan kelib chiqadi yoki siz sizga javob bo'luvchi ma'lumotni topasiz. Psixologlar maslaxatiga ko'ra, sizning miyangiz ko'proq bo'sh bo'lganida yaxshiroq ishlashiga imkoniyat bor bo'lganda ba'zi muamolar siz uxlab dam olganizda o'z yechimini topadi bu esa sizni o'ylash qobilyatingizni o'sishiga olib keladi.

16.5 Ma'lumotlarga ega bo'lish

Ma'lumotlarga ega bo'lishning eng yaxshi usuli bu kitoblarni varaqalab chiqishdir chunki siz osongina axborotlarga ega bo'lasiz. Har bir betga faqatgina yozasiz va varoq hoshiyalaridan foydalanasiz. Varoq betiga xulosa yoziladi va qo'shimcha fikrlar ishlatiladi. Agar ma'lumotlar aniq yozilgan bo'lsa va ularni keyin ham qayta ko'rib chiqish uchun ham ishtiyoqni paydo bo'lishiga olib keladi.

Har doim kerakli jumlalarni tagiga chizish ,ajratib qo'yish uchun turli xil ranglar ularni tezda topib olish va takrorlash uchun oson. Qayta takrorlash jarayonida belgilab qo'yilgan ma'lumotlar muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bu esa o'z navbatida ma'lumotni tezda topish va qo'shimcha vaqtdan yutishga imkon yaratadi.

Siz ma'lumotlarni ko'rib chiqayotganizda faqatgina kalit so'zlar va kerakli jumlalarni takrorlash barcha ma'lumotlarni takrorlagandan yaxshiroq. Siz qandaydur ma'lumotni yozib olish jarayonida muallif tomonidan yozilgan asosiy fikrlarni o’tkazib yuborishingiz mumkin. Har doim kerakli ma'lumotlarni 36 soat mobaynida o'qish orqali takrorlashga harakat qilin shunda siz takroran o'qiganizda siz yozilgan ba'zi tushunarsiz ma'lumotlarni tushunib borasiz. Sizni miyangiz yaxshi holatda bolganda siz bu fikirlardagi yangi ma'lumotlarni oson qabul qila o'lish imkoniga ega bo'lasiz. Ma'lumotlarni o'qish miyada bu ma'lumotlarni saqlanib qolishiga yordam beradi va eslab qolish qobilyat keyingi haftada qayta ularni o'qib chiqish orqali ko'p mudatga saqlab qolishga olib keladi. Shunday qilib bu vaqtni sarflashdek tuyiladi ammo bu usul uzoq vaqt saqlab qolishga yordam beradi.

Ko'plab odamlar shunday deb bilishadiki ular "miya xaritasi" yartish orqali ko'proq samarali eslab qolish va tushunishi imkoniyatiga ega bo'lishadi.

16.6 Bilim olish uchun o'qish.

Ko'p odamlar yaxshi ta'lim olgandek ishlashi mumkin shu sababli siz sizning vaqtingizni to'g'ri sarflash sizga yordam beruvchi uslublarga muhtoj bo'lasiz. Misol uchun siz bilim olish maqsalariz uchun butun boshli kitobni o'qibchiqishingiz shar emas. Faqatgina bu kitobning mahsus kerakli bo'limini o'zi kifoya bo'ladi.

Kitob maxsus ajratib yozilgan bo'limi bo'lmasa vaqtni tejab qolish uchun tezda ko'z yugurtirib o'qish usulidan foydalaning. Birinchi navbatda, kitob nimadan tashkil topgan ekanligini bilish uchun ko'zdan kechirib chiqing (bo'limlar,muqadima, xulosa, jadval va diagramalar). Dasturdagi kerakli bo'lgan hudularni imkoni boricha belgilab oling.

Ikkinchi navbatda,sizga foydali bo'lgan belgilangan kitobning bo'limlarini tezda o'qib chiqing.Buni amalga oshirish uchun 2 ta yo'li mavjud:

- paragrifning markazidan boshlab asta sekinlik bilan barmog'ingizni yurgizing va harkatlangizda ko'z yugurtirib chiqing. Siz qo'lingizni yurgizib chiqaypgan vaqtingizda sizga kerakli bo'lgan jumla va sozlarni tanlab o'lasiz;
- Siz tezda o'qib yeg'ilgan jumla va so'zlarni qaytadan o'qib chiqing;

Bu ikkala usulda malum bir tajriba kerak bo'ladi ammo ular juda ko'p vaqtni va urinishlarni saqlab qoladi. Bir marotaba sekin o'qib chiqandan ko'ra tezda 2 yoki 3 marotaba o'qib chiqan yaxshiroq.

Ammo agar sekin ovoz ovoz chiqarmasdan o'qish tushunish uchun haqiqatan ham muhim bo'lgan qiyin ma'lumotlarni tushunish uchun yordam beradi. Uchinchi navbatda,har bo'lim va boblarni so'ngida muhim bo'lgan bir necha qisqa ma'lumotlarni yozib qo'yin. Agar bu jarayon ko'p vaqtni o'z ichiga olsa bu tezda o'qib chiqandan foydaliroqdir. Bu jarayon Tony Buzanning "the mind set" asarinig odiygina terminidagi uslubning izohidir.

16.7 Ochiq Unversitetdan bepul ma'lumotlarga ega bo'lish.

Unversitetlarning ochiq bilim olish sohasi dunyodagi bepul va yaroqli bo’lgan judayam foydali bo’lgan ma’lumotlardir. Bilim olishning uchdan o’n besh soatili ko’lamdagi 30 ta bo’limdan tashkil topgan keng qamrovli bilim olish sektori mavjud. Bu yerda ularning bir necha misollari bor:

Qanday talim olish LDT 101-3 Learning (6 soat). Bu bo’lim eng samarali bilim olish uchun sizga yordam berishi mumkin bo’lgan faol jarayonlar va harakatlarni taminlab beruchi bo’limdir.

16.8 Qayta kelajakni ko’ra bilishni tashkil etish.

Imtixonlarga yondashuvlar, siz kelajakga qayta ko’ra bilishga tayorlaydigan kurslardan barcha ma’lumotlarni tashkil etishga muhtoj bo’lasiz.

Albatta eng yaxshisi siz buni o’zin-ggiz qilishinggiz kerak, ammo bu boshlash uchun kech emas. bu qo’shimcha ishdek tuyulishi mumkin. Amaliy tajribalar kitob o’qish maruzalardan olingan ma’lumotlar eslab qolishga siz ucun onson bo’lishiga yordam beradi. Siz dasturga aloqador bo’lgan ba’zi bilimlarga ega bo’lasiz. Bunga butunlay ishonib qolma. Buga aloqador bo’lgan ma’lumotlar manbalarni ko’rib chiqish uchun o’zinggizni vatinggizni ajrating va siz kursda yangi axborotlarga ega bo’lasiz. O’tmishdagi imtixonga kiruvchining hisobotidan qolga kiritilgan maxsus yutuqlari quyidagicha bo’lgan. Ba’zi kandidatlar o’zlarining ish tajribalaridan yetarlicha javoblarini olishgan va ishlash jarayonida judayam yaxshi natijalarga erishishgan.

16.9 Axborotlarni tashkil etish.

Siz bir necha yo’llar bilan imtixon uchun tayyorlanishga uchun ma’lumotlarga ega bo’lishi mumkin.

- amaliyot jarayonida doimiy asosiy bilimlarni qayta o’qing;

- bu sizning xotirangizda ma’lumotlarni miyangizda saqlanib qolishiga yordam beradi;

Siz o’zingiz bilan iloji boricha ko’proq ma’lumotlarni olib yurishingiz kerak.

Qisqartirib yozib olingan ma’lumotlarni qayta ko’rib chiqing bu esa sizga yaroqli bo’lgan materiallaringizni saqlab qolishingiz mumkin,va bu orqali vaqti-vaqti bilan o’qib turish uchun o’zingizni bo’sh vaqtingizni sarflang.

Miya xaritasini yaratish: konvertni qayta ko’rib chiqishga o’xshash, ularni yaratish harakatlarini qaytadan amalga oshirish. Chunki ular odatda eslab qolishga oson bo’luvchi visual tasvirlardan tashkil topgan, ular sodda va murakkab ammo sizga yoqadi. Siz miya xaritasini shakllantirayotganingizda maxsus ta’surotlar va ranglarni ishlating. Bu esa ma’lumotlarni qayta eslash va ularni ketma-ketligini osonlashtiradi. (Buzan va Buzan 2003).

Biror narsani yodlab olish uchun kalit so’zlarni ishlating.

Misol uchun: Ish joyida yong’in chiqish havflarini kamaytirish uchun kalit so’zlar ro’yhati quyidagicha keltirilishi mumkin.

Flammable liquids;

Lubrication;

Incompatible chemicals;

Control of hot work;

Smoking;

Housekeeping;

Electrical equipment;

Ventilation.

Bu ro’yhatni yaratish ma’lum qiyinchiliklarni talab etadi va sizning xotirangizda ma’lumotlarni saqlanib qolishiga yordam beradi. Bundan tashqari xotirada saqlab qolishga yordam beruvchi boshqa usullar ham mavjud. Ammo bu usul eng ko’p qo’llaniladi.

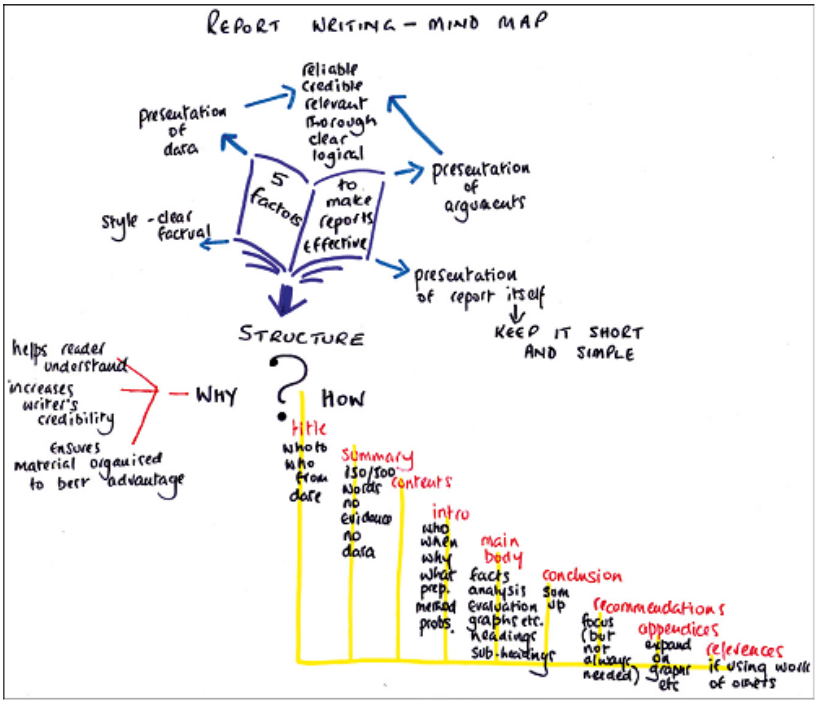

16.10 Miya qanday ishlaydi.

Miyangizni qanday ishlashini tushuna olishingiz bu sizning eng katta yutug'ingiz bo'lishi mumkin. Ba'zi bir ilmiy fanlarda miyani ishlashi haqida ko'plab ma'lumotlar bor. Bu kashfitoylar o'rtasida bir- biriga zid qarashlar mavjud. Ammo odatda psixologlar miyani ishlash usuli haqida bir to'xtamga kelishgan.

Eslab qolish jarayoni ikkita sektorga bo'linadi:

1. Qisqa xotira
2. Uzoq xotira

Agar biror bir axborotga katta e'tibor qaratilmasa qisqa xotira ishlidi, va u biroz muddatdan so'ng esdan chiqadi. Agar bu ma'lumotlar qaytadan takrorlansa qisqa xotiradagi ma'lumot yana tezda esga tushadi. Misol uchun: qo'ng'iroq qilayotganingizda siz telefon nomerni eslab qolasiz.

Uzoq xotiradagi ma'lumotlar ko'proq miya harakatlariga va ko'proq e'tibor qaratishga muhtoj.

1. Axborot xotirada saqlanadi.
2. Axborot qachonki siz unga muhtoj bo'lganingizda esingizga tushadi.

Agar siz NEBOSH kursida bilim olayotgan bo'lsangiz, siz voyaga yetgan talabasiz.

O'rganish uchun kelganingizda, bu ba'zi qulayliklarni beradi. Chunki sizning hayotingiz va ish amaliyotingiz har doim yosh talabalarnikidan ko'ra murakkabroq va aniqroq bo'ladi.

Siz yangi axborotni o'rganishingiz mumkin bo'lgan ko'plab o'quv dasturlarga ega bo'lasiz, va siz muhtoj bo'layotgan yangi bilimlar uchun yechimlar bilan ta'minlay oladigan ko'plab tajribalarni miyangizga joylashtirasiz.

Muvaffaqiyat uchun shaxdam qadam qo'ying, bu yo'l esa siz uchun oson bo'ladi va ko'plab qulayliklarga ega bo'lasiz.

Izlanishlar shuni ko'rsatadiki, bilim oluvchilar 10 % o'qib bilim oladilar, 20% eshitib, 30 % ko'rib, 50% eshitib va ko'rib, 70% o'zaro gaplashib, 90% o'zaro gaplashib va amalda qo'llab bilimga ega bo'ladilar.

16.11 Imtixonni qanday taqsimlash.

Imtixondan o'tishning 3 ta pog'onasi mavjud:

- rejalashtirish va kelajakni ko'rish;
- imtixon xonasi;
- imtixondan keyin;

Maxsus fikrlarga ehtiyoj sezadigan odamlar uchun qo'shimcha vaqtga imkoniyat berish uchun NEBOSH da ehtiyot choralari yoki mahsus jihozlar ishlatiladi.Agar siz mantiqiy o'zgartirsa bo'ladigan yoki mahsus fikrga ega inson bo'lsangiz,imtihon sanasidan oldin siz bir necha hafta mobaynida NEBOSH ga etibor qaratishingiz kerak.Agar sizning fikringizcha bu jarayon sizga muhim bo'lsa ,bu NEBOSH yo'riqnomasi bo'la oladi.

16.11.1 Rejalashtirish va kelajakni ko'ra bilish

1. Siz imtixon nima haqida ekanligini bilishingiz va nimadan tashkil topganligi haqqiatan ham juda muhimdir.Siz o'quv rejasini o'qib chiqishingiz kerak va agar siz uning qaysidir bo'limidan xavotirlangan bo'lsangiz imtixon kunidan oldin bu bo'lim haqida o'zingizning rahbaringiz bilan maslahatlashingiz zarur.

2. Siz imtixoni his qilish uchun ba'zi bir ilk ma'lumotlar ustida ishlashingiz kerak.Agar iloji bo'sla imtixonga o'xshash bo'lgan ma'lumotlarni so'rang va qog'ozga kerakli bo'lgan ma'lumotlarni belgilab oling.Ba'zi qisqa darsliklar bu ma'lumotlar bilan sizni tanishtira olmaydi va agar bu zarur bo'lsa sizga zarur bo'lgan ma'lumotlarni bir marotaba yoki ikki marotaba ko'rib chiqishga harakat qiling.Siz birinchi andozani olishdagi qiyinchilikdek javoblarni yozishga dastaval qiynalasiz. Biz hozirgi kunda matnlarni o'zgartimagan holda javoblarni yozish qobilyatlarimizni ishlatamiz.Imtixon topshiruvchinig hisoboti kerakli bo'lgan javobni o'z ichiga olishi mumkin.Imtixon topshiruvching hisoboti va yo'riqnomasi NEBOSH uchun yaroqlidir. (www.nebosh.org.uk.).

4. Siz imtixon qayerda qachon va qaysi vaqtda bo'lishini bilishingiz kerak.Agar iloji bo'lsa moshina qo'yish kerak bo'ladigan joy va bino qayerda joylashganligiga ishonchiz komil bo'lishi uchun imtixon binosiga tashrif buyuring.

5. Imtixon boshlanadigan vaqtni belgilab oling.Kelajakni ko'ra bilish uchun ketadigan vaqtingizni jadvalini tuzing jamiyatdagi va bo'sh vaqtingizni o'z ichiga olishi kerak.

6. Yaxshi uyqu, vaqtida ovqaltlanish va ba'zi mashqlarni qilishga harakat qiling.

7 Qayta ko'rib chiqish kunlarni avvalroq bilib oling va o'z oldingizga katta maqsadlar qo'ying.Keyin unga erishish uchun rejalar tuzing.

16.11.2 Imtixon xonasida.

- imtixon qog'ozini diqatlik bilang o'qing;
- ko'rsatmalarni tekshirib chiqing va har bir savol uchun qancha javob yozish kerak? qaysi bo'limlardan?

- vaqtni rejalashtiring;

- javoblarni yozayotganizda javoblarni yod olish uchun yordam beradigan savoldagi so'z va jumlalarni tagiga chizib qo'ying;

- savolda berilgan ko'rsatmalarni ko'zdan kechiring. Agar savol "analiz" qilish shaklida bo'lsa asosiy so'ralayotgan masalalarni ajratib oling. Agar savol " muhokama" shaklida bo'lsa tanqidiy javob yozilgani maqsadga muvofiqdir. Imtixon vaqtida duch kelishingiz mumkin bo'lgan odatiy so'zlar 161 jadvalida berilgan. Mana shu sozlarni bilishingiz sizni omadga erishishingiz uchun judayam ahamiyatlidir. Uzun bo'lmagan NEBOSH 'sketch' sozi bilan ishlatiladi. Biroq kandidatlar o'zlarini javoblarini tekshirish uchun sketchlardan foydalanishi mumkin;

- aniq va tushunarli yozing.Tushunarsiz to'g'ri javob ham hisobga olinmaydi;

- belgilangan vaqtga ahamiyat bering har bir savol uchun qancha vaqt ajratishingiz kerakligini aniqlab oling;

- birinchi navbatda o'zingiz bilgan savalolarga javob yozing undan keyin bilmaganlaringiz uchun vaqt sarflang;

- ketma-ket imtixon savollariga javob yozish kamdan-kam muhim bo'ladi. Faqat ozingiz qulay deb bilgan savollarga javob yozishdan boshlang bu esa o'z navbatida sizga oz ishongichni oshiringizga yordam beradi;

- savolga javob yozish bu sizning qog'ozdagi orzuyingiz emas;

- agar siz yozayotgan vaqtingizda boshqa savollarga javoblar esingizga tushib qolsa qog'ozni bir chetiga yozib qoying bu jarayon sizga keyingi savolda javob yozayotganizda kerakli bo'ladigan ma'lumotlarni eslab qolishga yordam beradi;

- reja tuzib olish uchun vaqtni sarflang va javob yozish uchun. Ozingizni qanchdaur vaqtingizni javoblarni tekshirib chiqish uchun saqlab qolin.

Imtixondagi ilk savollarso'ngi savollardan osonroq bo'ladi. Shu sababli barcha savollarga rejalashtirilgan vaqt ketma-ketligida javob yozishga harakat qiling. Savolga alaqador bo'lmagan to'xi ma'lumot ham hech qanday natija bermaydi u hisobga olinmaydi.

Boshqa talablarni xulq-atvoriga ahamiyat berib fikringizni bo'lmang. Bazi kandidatlar savol uchun juda ko'p qogoz ishlatishadi lekin bu to'ri javobni olish uchun har doim ham muqobil yo'l bo'la olmaydi chunki ularnig hatlar kattaroq bo'ladi.

Osoyishtalikni saqla, diqatlik bilan rejalashtir, sarosimaga tushma.

16.11.3 Imtixondan keyin.

Agar bir qancha imtixonlar sizni kutayotgan bo'lsa siz o'zingizga ishongan,yaxshi xordiq olgan va osoyishta bo'lishingiz zarurdi.Imtixondagi tasurotlaringizni boshqa insonlar bilan muhokama qilsih yaxshi fikr emas. Bitta imtixondan keyin yengisiga etibor bershlingiz kerak. Agar bazi bir narsalar imtixon vaqtida noto'g'ri bo'lgan bo'lsa (oilaviy muamolar,kasaliklar), rahbar tomonidan zudlik bilan boshqa vaqtga ozgartirilishi kerak.

16.12 Imtixon topshiruvchining hisoboti

16.12.1 Imtixon topshiruvching hisobotidagi baholari.

Eng songi hisobot 2010 yil Mart va Iyul oylarida bosib chiqarilgan. Ilk yillar. Imtixon topshiruvchilar o'zlaring qanday mehnat qilganlari va yutuqlarini bilib olishadi, ammo ular ozlarining oldini olsa bo'ladigan xatolarini yaroqli bo'lmagan imtixon texnikasi oraqali yan takrorlashadi. Imtixon oluvchi kommisiya bilim olishda aniq va tushunarli imtixon texnikasidan foydalanishga masuldirlar. Ular har bir savolni o'qish va unga javob yozishga kerak bo'ladigan vaqtni to'g'ri taqsimlash uchun masuldirlar.Bu oquv tiziminig mazmunidir-siz qanday aql egasiz nimani organdim kabi savolarga javobolishingiz mumkin. Boshqa tomondan o'tgan o'quv yilida komisiya hisoboti bilan birgalikda imtixon orqali kutilgan maqsadlarga yordam beruvchi foydali imtixon tehnikasi hisoblanadi.

- 'common pitfalls' bo'limida NEBOSH imtixon komisiyasi tomonidan taminlangan aniq ifodalangan yo'riqnomadir. Misol uchun:
- barcha talab qilingan savollarga javob yozishga urinmaslik;
- javoblarning muvafaqiyatsizlikga uchrashi;
- javob yozilmagan savollar;
- kerakli so'zlarni ishlatilmaganligi,
- har bir bo'limda javoblarni ajratib yozilmaganligi;
- vaqtni to'g'ri rejalashtirilmaganligi;
- tushunarsiz yozilgan javob;

Bu yerda imtixon topshiruvchilarning natijalarini ko'tara olgan yaxshi imtixon tehnikalaridan ba'zi misollar.

- Paper NGC1 December 2009;
- Paper NGC2 December 2009;
- Paper NGC1 March 2010;

- Paper NGC2 March 2010;
- Paper NGC1 June 2010;
- Paper NGC2 June 2010;

16.12.2 NEBOSH savollari uchun baho.

Biz kitoblar orqali ko'rsatilgan har bir savollarni ajaratib olamiz.Biroq har bir savolning umumiy yo'riqnomasi berigan bolishi mumkin qolgan bo'limlari farali bolishi mumkin.

16.13 Yozilgan imtixonlar.

NEBOSH ning National General Certificate 2 ta imtixon varoqasi orqali baholanadi(NGC1 -sog'liqni va xavfsizlikni boshqarish va NGC2 ish joyini xavfsizligini nazorat qilish) va amaliy baholanadi(NGC3 amaliy yondashuv).Imtixon varaqasi va amaliy yondashuv to'ldirilgan bo'lishi shart shundan so'ng NEBOSH National General Certificate bilan taqdirlanishi mumkin.

Kandidatlar NEBOSH tomonidan bosib chiqarilgan imyixon hisoboti oqib chiqishni qatiyan tavsiya qiladi.Bular judayam muhim hujjatlardir chunki ular amaliy varaqani har bir savol uchun kutilgan javoblar ko'rsatkichlari berilmagan ammo ular shuningdek kandidat tomonidan bazi odatiy xatoliklarni ham korsatadi.

Bu boobning ilk bo'limlarida, o'qish qobilyatlari imtixondan o'tish uchun foydali maslaxatlar berilgan va bu bo'lim ularni o'qib chiqish kerak.

16.14 NGC3 - amaliy dasturi.

NEBOSH National Genaral Certificate barcha kandidatlar uchun muhim yo'riqnomadir ayniqsa ular amaliy dasturni qilishdan oldin juda foydalidir.Yo'riqnoma dasturga yordam beruvchi ma'lumotlardan, qoidalar kutilgan boshqaruv hisobotlari va belgilangan loyihalardan tashkil topgan tashkil topgan.

Bu bo'limda, NEBOSH yo'riqnomasi to'liq ma'lumotlar ko'rsatilgan 16.4.1 bo'limida berilgan.

http//www.nebosh.org.uk/students/currently_studying/default.asp?cref=704&ct=2

16.14.1 Amaliy dasturning talablari.

Amaliy dastur ish joyi inspeksiyasiga xavfsizlik bilimlari va asosiy sog'lik yo'riqnomasini tekshirishga yordamlashadi.Test rahbar jamoasi topish uchun munosabatda bo'lish qobilyatlari va asosiy masalalarni tushunish o'z ichiga oladi.Bu tizim 2 ta asosiy qisimdan iborat bolib ya'ni kandidatni qobilyatlarni yaxshilashdir.

16.15 Xulosa.

Ortda qolgan sog'lom va xavfsiz imtixonlar va tahlilar boshqa turdagi masalalarda ham imtixon qilish uchun muqobil hisoblanadi.

Savollarni diqatlik bilan o'qib chiqing va javoblarni rejalashtiring.Eski duradgorning aytganidek " 2 marotaba o'lchab, 2marotaba o'ylab 1 marotaba kes" imtixon tehnikasing asosi bo'lishi mumkin.

" 2 MAROTABA O'QIB, 2 MAROTABA O'YLAB, 1 MAROTABA YOZ"

16.16 Qo'shimcha ma'lumotlar.

Buzan,T. and Buzan,B. The Mind Map Book. 3rd Edition Revised 2003, BBC active, ISBN 978 0 5634 8705 0.

Buzan, T. (2000) The Mind Set. BBC Worldwide (includes Use YOur Head, Master Your Memory, the Speed Reading Book and Use Your Memory) ISBN 978 1 4066 1018 6.

Guide to the NEBOSH National General Certificate.Leicester, Coventry and Nottingham Universities Study Skills booklets.

Nebosh Examiners' Reports.December 2009, MArch and June 2010.

Northedge,Andrew: The Good Study Guide.The Open University 2005 ISBN 978 0 7492 5974 7.

FREE learning resources from the Open University

www.open.ac.uk/openlearn